

الأربعين النووية

40 หะดีษ อิมามอัน-นะวะวี

พร้อมคำอธิบายและบทเรียนที่ได้รับ

เล่ม 1

อบูซะกะรียา ยะหฺยา บินชะร็อฟ อัน-นะวะวี

อธิบายและถอดบทเรียนโดย | ชัยคฺมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน

แปลโดย | อบูอิบานะฮฺ ฟิตยะตุลฮัก

ilearnislam

40 หะดีษอิมามอัน-นะวะวี (พร้อมคำอธิบายและบทเรียนที่ได้รับ) เล่ม 1 (หะดีษที่ 1-21)

โดย	อบูซะกะรียา ยะหฺยา บินชะรีอฟ อัน-นะวะวี
อธิบายและถอดบทเรียนโดย	ชัยคุมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน
แปลโดย	อบูอิบานะฮฺ ฟิตยะตุลฮัก
ออกแบบปก	Archudio
จัดรูปเล่ม	นครา ยะโกะ, Archudio

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

อบูซะกะรียา ยะหฺยา บินชะรีอฟ อัน-นะวะวี.

40 หะดีษอิมามอัน-นะวะวี (พร้อมคำอธิบายและบทเรียนที่ได้รับ) เล่ม 1.-- สงขลา : อาลีพาณิชย์, 2560.

408 หน้า.

1. ศาสนาอิสลาม. I. ชัยคุมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน, ผู้แต่งร่วม. II. อบูอิบานะฮฺ ฟิตยะตุลฮัก, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

297

ISBN 978-616-7847-06-1

จัดพิมพ์และจัดจำหน่าย

สำนักพิมพ์อาลีพาณิชย์

Ali Panich Publishing House

1579 ถ.เพชรเกษม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ 074-266277, 089-8767511 แฟกซ์ 074-258487

facebook : alibookshop, alipublisher

email : alipublisher@gmail.com

ติชมหรือเสนอแนะได้ที่

ILEARNISLAM

www.ilearnislam.com

โทรศัพท์ 089-4644678

facebook : ilearnislam1437

email : ilearnislam1437@gmail.com

40 หะดีษอิมามอัน-นะวะวี

(พร้อมคำอธิบายและบทเรียนที่ได้รับ)

เล่ม 1

(หะดีษที่ 1-21)

อบูซะกะรียา ยะหฺยา บินชะร็อฟ อันนะวะวี

อธิบายและถอดบทเรียนโดย

ชัยคฺมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน

แปลโดย

อบูอิบานะฮฺ ฟิตยะตุลฮัก

คำนำมูลนิธิฯ

ด้วยพระนามของอัลลอฮฺ ผู้ทรงเมตตา ปรานียิ่งเสมอ

การสรรเสริญทั้งหลายเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ เราขอสรรเสริญต่อพระองค์ เราขอความช่วยเหลือต่อพระองค์ เราขออภัยโทษต่อพระองค์ และเราขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮฺให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของเรา และจากความผิดพลาดที่เกิดจากการงานที่เราได้กระทำ ใครก็ตามที่พระองค์ทรงให้ทางนำแก่เขาก็ไม่มีผู้ใดที่ทำให้เขาหลงทางได้และใครก็ตามที่พระองค์ทรงให้เขาหลงทางก็ไม่มีใครสามารถทำให้เขาได้รับทางนำ เราขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น โดยที่ไม่มีภาคีใดๆ ต่อพระองค์ และเราขอปฏิญาณตนว่า แท้จริงมุฮัมมัดนั้นเป็นบ่าวและศาสนทูตของพระองค์ ขอการสดุดีจากอัลลอฮฺและความสันติสุขปลอดภัยพึงมีแด่ท่าน บรรดาเครือญาติของท่าน บรรดาเศาะหาบะฮฺของท่าน ตลอดจนผู้ที่เจริญรอยตามพวกท่านด้วยดีงามตราบจนถึงวันแห่งการตัดสิน

ด้วยกับเตาฟีก (การอำนวยทางในการทำความดี) ของอัลลอฮฺ อัลหัมดุลิลลาฮฺและขอชุกูรต่ออัลลอฮฺที่ได้ให้ชัยคฺของเรา เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้อธิบายหนังสือ "อัล-อัรบะอีน อัน-นะวะวียะฮฺ" ซึ่งเรียบเรียงโดยอัล-หาฟิซ มุหยิดดีน อบีซะการียา ยะหฺยา บินชะร็อฟ อัน-นะวะวี เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 676 -ขออัลลอฮฺทรงแผ่ความเมตตาและความพึงพอพระทัยของพระองค์ปกคลุมตัวท่าน และขอให้ท่านได้พำนักอยู่ในสวนสวรรค์ของพระองค์ และขออัลลอฮฺทรงประทานความดีงามแก่ท่านที่ได้ทำคุณประโยชน์แก่อิสลามและมุสลิมทุกคน- ในงานอบรมวิชาการที่ท่านชัยคฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ตะอาลา ได้จัดขึ้นที่มัสญิด "อัล-ญามิอฺ อัล-กะบีร" ณ เมืองอะนีซะฮฺ ในช่วงฤดูร้อนของปี ฮ.ศ. 1421

ซึ่งทางมูลนิธิชัยคฺมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน อัล-ค็อยรียะฮฺ (เพื่อการกุศล) ได้มอบหมายให้ชัยคฺฟุอ๊าด บินบุชรฺ อัล-ญุฮะนี ดำเนินการเรียบเรียงเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ และได้มอบหมายให้ชัยคฺอับดุลอะซีซ บินนาศิร อัส-สุลัยมาน ดำเนินการในส่วนของการตรวจสอบและคัดลอกหะดีษต่างๆ ของหนังสือเล่มนี้ ซึ่งขออัลลอฮฺทรงตอบแทนคุณงามความดีแก่ท่านทั้งสอง

เราขอต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา ได้โปรดทำให้การงานนี้มีความบริสุทธิ์ใจเพื่อมุ่งหวังต่อพระพักตร์ที่มีเกียรติของพระองค์ และทำให้มันมีประโยชน์ต่อผู้คนทั้งหลาย และขอต่อพระองค์ทรงตอบแทนคุณงามความดีแก่ท่านชัยคฺของเราที่ได้ทำคุณประโยชน์แก่อิสลามและมุสลิมทุกคน และขอต่อพระองค์ทรงเพิ่มพูนซึ่งรางวัลผลตอบแทนแก่ท่าน และทรงให้ท่านได้รับตำแหน่งที่สูงส่งในหมู่ผู้ที่ได้รับทางนำ แท้จริงพระองค์เป็นผู้ทรงได้ยินผู้ทรงใกล้ชิด

ขอการสดุดีจากอัลลอฮฺ ความสันติสุขปลอดภัย และความจำเริญพึงมีแด่ท่านนบีมุฮัมมัดของเรา และแด่บรรดาเครือญาติของท่าน บรรดาเศาะหาบะฮฺของท่าน ตลอดจนผู้ที่เจริญรอยตามพวกท่านด้วยดีงามตราบจนถึงวันแห่งการตัดสิน

ฝ่ายวิชาการ

มูลนิธิชัยคฺมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน อัล-ค็อยรียะฮฺ

1/6/1424 ฮ.ศ.

คำนำผู้อธิบายและถอดบทเรียน

การสรรเสริญทั้งหลายเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ เราขอสรรเสริญต่อพระองค์ เราขอความช่วยเหลือต่อพระองค์ เราขออภัยโทษต่อพระองค์ และเราขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮฺให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของเรา และจากความผิดพลาดที่เกิดจากการงานที่เราได้กระทำ ผู้ใดก็ตามที่พระองค์ทรงให้ทางนำแก่เขาก็ไม่มีผู้ใดที่ทำให้เขาหลงทางได้และผู้ใดก็ตามที่พระองค์ทรงให้เขาหลงทางก็ไม่มีใครสามารถทำให้เขาได้รับทางนำ เราขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น โดยที่ไม่มีภาคีใดๆ ต่อพระองค์ และเราขอปฏิญาณตนว่าแท้จริงมุฮัมมัดนั้นเป็นบ่าวและศาสนทูตของพระองค์ ขอการสดุดีจากอัลลอฮฺและความสันติสุขปลอดภัยพึงมีแด่ท่าน บรรดาเครือญาติของท่าน และบรรดาเศาะหาบะฮฺของท่าน

อนึ่ง ท่านอัล-หาฟิซ อัน-นะวะวี เราะหิมะฮุลลอฮฺ เป็นหนึ่งในลูกศิษย์ของ อิมามชาฟิอีที่ทัศนะของท่านนั้นสามารถที่จะถือว่าเป็นตัวแทนของมัซฮับนี้ และท่านยังเป็นหนึ่งในนักวิชาการของมัซฮับชาฟิอีที่มีความขะมักเขม้นอย่างมากในการเขียนตำรับตำราต่างๆ ซึ่งงานเขียนของท่านนั้นมีอยู่ทุกแขนงวิชา ทั้งด้านหะดีษและศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และท่านยังมีผลงานเขียนที่เกี่ยวกับภาษาศาสตร์ ชื่อหนังสือว่า "ตะฮฺซีบ อัล-อัสมาอ์ วะอัล-ลุฆ็อต"

ในความเป็นจริงถือว่าท่านเป็นหนึ่งในคนที่มีความรู้มากที่สุด และตามที่สามารถสัมผัสได้นั้น -อัลลอฮฺเท่านั้นทรงรู้ดียิ่ง- ถือว่าท่านเป็นเป็นหนึ่งในคนที่มีความบริสุทธิ์ใจมากที่สุดในการเขียนตำรับตำรา เพราะงานเขียนของท่าน เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้รับการเผยแพร่ในโลกอิสลามอย่างกว้างขวาง ซึ่งแทบจะไม่มีมัสญิดหลังใดนอกจากจะมีการอ่านหนังสือ "ริยาฎุศศอลิฮีน" ที่ท่านได้เขียนไว้ และการที่งานเขียนของท่านเป็นที่รู้จักและแพร่หลายในโลกนี้ ก็เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความบริสุทธิ์ในความตั้งใจของท่าน ซึ่งการที่ผู้คนได้ตอบรับงานเขียนต่างๆ นั้นก็เป็นหลักฐานชิ้นดีถึงความบริสุทธิ์ของความตั้งใจ

ท่านอิมามอัน-นะวะวี เราะหิมะฮุลลอฮ เป็นมุจญฺตะฮิด (ผู้ที่สามารถวินิจฉัยประเด็นปัญหาของศาสนา) ซึ่งคนที่เป็นมุจญฺตะฮิดบางทีก็วินิจฉัยถูกและบางทีก็วินิจฉัยผิด สำหรับท่าน เราะหิมะฮุลลอฮฺ ก็มีข้อผิดพลาดในประเด็นเกี่ยวกับพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ซึ่งท่านจะตะอฺวีลมัน (อธิบายโดยเบี่ยงเบนเนื้อหา) แต่ไม่ได้ถึงขั้นปฏิเสธ เช่น อายะฮฺที่ว่า

﴿ ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ۝٥ ﴾ [طه:٥]

ความว่า **"ผู้ทรงกรุณาปรานีนั้นประทับอยู่เหนืออะรัช (บัลลังก์)"** (สูเราะฮฺฏอฮา อายะฮฺที่ 5)

ซึ่งพวกอะฮฺลุตตะอ์วีลจะอธิบายว่า มันหมายถึง "อัลลอฮฺทรงปกครองอยู่เหนืออะรัช" กระนั้นก็ตามพวกเขาไม่ได้ปฏิเสธการอิสตะวา เพราะหากพวกเขาปฏิเสธคุณลักษณะประการนี้ก็จะทำให้พวกเขาได้ปฏิเสธศรัทธาโดยทันที ดังนั้น พวกเขาจึงยังคงยืนยันในคุณลักษณะนี้ เพียงแต่พวกเขาได้บิดเบือนเนื้อหาของมัน (ดูใน "มัจญฺมูอฺ ฟะตาวา วะเราะสาอิลฯ" หน้า 1/176)

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ท่านอิมามนะวะวีได้ตะอ์วีลบางหลักฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺผิดพลาดไปนั้น มันก็ไม่อาจที่จะปิดบังคุณงามความดีและคุณประโยชน์ต่างๆ ที่ท่านได้ทำไว้อย่างมากมาย และเราเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ท่านได้ผิดพลาดไปนั้นมันมาจากการวินิจฉัยและการตะอ์วีลที่อนุญาตให้ทำได้ -ตามทัศนะของท่าน- ซึ่งข้าพเจ้าหวังว่าความผิดพลาดที่มีอยู่นั้นจะถูกให้อภัย และขอให้สิ่งที่มีอยู่กับท่านนั้นมีแต่ความดีงามและคุณประโยชน์ที่มาจากการขวนขวายที่หวังในรางวัลผลตอบแทนจากอัลลอฮฺ และขอให้ท่านอยู่ในคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ۝١١٤ ﴾ [هود: ١١٤]

ความว่า **"แท้จริงความดีทั้งหลายย่อมลบล้างความชั่วทั้งหลาย"** (สูเราะฮฺฮูด อายะฮฺที่ 114)

กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีคนบางกลุ่มที่หลงผิดอย่างมากที่ด่าทอท่านอิมามนะวะวีอย่างหนัก ถึงขั้นข้าพเจ้าได้ยินมีบางคนบอกว่า "วาญิบที่จะต้องเผาหนังสือ

อธิบายหะดีษเศาะฮีหฺมุสลิมของอิมามนะวะวี" เราขอต่ออัลลอฮฺให้ออกห่างจากความหลงผิดเช่นนี้ด้วยเถิด

สำหรับอิมามนะวะวีนั้นเราขอยืนยันตามที่เรารับรู้ว่าท่านเป็นคนดีและเป็นมุจญฺตะฮิด (ผู้ที่สามารถวินิจฉัยประเด็นปัญหาของศาสนา) ซึ่งทุกคนที่เป็นมุจญฺตะฮิดล้วนมีถูกและมีผิด ถ้าหากท่านวินิจฉัยผิดท่านก็จะได้รับผลบุญหนึ่งความดี แต่ถ้าท่านวินิจฉัยถูกท่านก็จะได้ผลบุญสองความดี ซึ่งท่านอิมามนะวะวีนั้นได้เขียนตำรับตำราอย่างมากมายหนึ่งในนั้นคือหนังสือ "อัล-อัรบะอูน อัน-นะวะวียะฮฺ" ในความเป็นจริงมันไม่ได้มีแค่สี่สิบหะดีษ แต่ทั้งหมดมีสี่สิบสองหะดีษ แต่คนอาหรับมักจะตัดให้เป็นเลขกลมๆ พวกเขาจึงเรียกว่า "อัรบะอูน" (สี่สิบ) แม้ว่ามันจะมีมากกว่านั้นหนึ่งหรือสอง หรืออาจจะมีน้อยกว่านั้นหนึ่งหรือสองก็ตาม

ในส่วนหะดีษอัล-อัรบะอูนนี้สมควรอย่างยิ่งที่นักเรียนนักศึกษาจะท่องจำมัน เพราะมันเป็นหะดีษที่คัดสรรจากหะดีษต่างๆ อย่างมากมาย และคัดสรรจากเรื่องที่มีความหลากหลาย ต่างจากหนังสือเล่มอื่นๆ ซึ่งถ้าเรากลับไปดูหนังสือ "อุมดะฮฺ อัล-อะหฺกาม" เราก็จะพบว่ามันได้บรรจุหะดีษที่ถูกคัดสรรมาเช่นกัน แต่มันมาจากเรื่องฟิกฮฺเพียงอย่างเดียว ต่างจากหนังสือ "อัล-อัรบะอูน อัน-นะวะวียะฮฺ" ที่มีเนื้อหาที่หลากหลายกว่า

เราขอต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา ได้โปรดทรงช่วยเหลือในการอธิบายหนังสือเล่มนี้ด้วยเถิด

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

ชัยคฺมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน เราะหิมะฮุลลอฮฺ

เสียชีวิต ฮ.ศ. 1421

คำนำผู้แปล

การสรรเสริญทั้งหลายเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ พระผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก ขอการสดุดีแห่งอัลลอฮฺและความสันติสุขปลอดภัยจงมีแด่ท่านศาสนทูตของอัลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ผู้เป็นศาสนทูตท่านสุดท้าย และบรรดาเครือญาติตลอดจนบรรดาเศาะหาบะฮฺและบรรดาผู้ที่รักใคร่เป็นมิตรกับท่าน ตราบจนถึงวันแห่งการตัดสิน

คนฉลาดมักเป็นนักอ่าน ยิ่งอ่านมากยิ่งผ่านข้อมูลมาก โอกาสจะเข้าใจและตกผลึกเป็นความรู้ก็มีมากเช่นกัน แต่ความรู้นั้นกว้างขวางเกินกว่ามนุษย์คนหนึ่งคนใดจะเข้าถึงมันทั้งหมดได้แม้ว่าจะใช้เวลามากเท่าใดก็ตาม สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า "เวลานั้นมีน้อยกว่าภารกิจต่างๆ ที่ควรทำ" รวมถึงความรู้ด้วย เราจึงไม่สามารถเข้าถึงทุกความรู้ได้ด้วยเวลาอันจำกัดนี้ แต่สิ่งที่มนุษย์ใช้ทดแทนเวลาที่มีอยู่จำกัดก็คือการเรียนรู้ผ่านบทสรุปของผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่รู้มากกว่าเขา

ในศาสตร์และศาสน์แห่งอิสลามนั้นมีความรู้แขนงต่างๆ มากมายที่นับวันยิ่งแตกยอดออกไปมากขึ้นตามลำดับ แต่ความรู้ที่เป็นรากฐานอย่างอัล-หะดีษหรือวัจนะ การปฏิบัติและการยอมรับของท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นเป็นชุดข้อมูลปฐมภูมิที่จำเป็นต้องศึกษาในทุกยุคสมัย ทว่าจำนวนของอัล-หะดีษนั้นมีมากมายนับแสนบท หากคัดแล้วให้เหลือเฉพาะหะดีษที่น่าเชื่อถือก็ยังมีจำนวนหลายหมื่นบทอยู่ดี การที่คนธรรมดาจะมีโอกาสศึกษาอย่างครอบคลุมนั้นเป็นเรื่องยากมาก และแม้ว่ามีโอกาสศึกษาก็อาจเป็นเพียงข้อมูลจำนวนมหาศาลที่กระจัดกระจายอยู่ในสมอง มิอาจตกผลึกเป็นความรู้ที่ยังประโยชน์ได้ ทว่าคนระดับผู้รู้จริงนั้นสามารถจะย่อยตัวบทหลักฐานเหล่านี้ให้เหลือเพียงไม่กี่บทแต่ครอบคลุมเนื้อหาในแง่มุมต่างๆ ของอิสลามได้ หนึ่งในนั้นคือ อัล-อิมาม อัล-ฟะกีฮฺ อัล-มุหัดดิษ อัล-หาฟิซ มุหฺยิดดีน อบูซะกะรียา ยะหฺยา ชะเราะฟุดดีน อัน-นะวะวี (ฮ.ศ.631-676) ที่ได้คัดเลือกหะดีษ 42 บท ซึ่งท่านมองว่าเพียงพอต่อการใช้อธิบายสารัตถะแห่งอิสลาม

ท่านได้นำเสนอตัวบทหะดีษที่อยู่ในระดับเศาะฮีหฺ หรือถูกต้องที่สุด หรือขั้นต่ำคือหะสันหรือระดับที่ดี แจกแจงถึงหลักการรากฐานทางด้านความศรัทธา (รุกุ่นอีมาน), การปฏิบัติที่เป็นรากฐาน (รุกุ่นอิสลาม), องค์ประกอบสำคัญของอิบาดะฮฺคือการตั้งเจตนาที่บริสุทธิ์และห้ามอุตริกรรม, ขั้นตอนการสร้างและการกำหนดสภาวะ (เกาะฎออ์และเกาะดัร), ออกห่างจากสิ่งคลุมเครือเพื่อรักษาศาสนาและเกียรติของตน, การตักเตือนซึ่งกันและกันเป็นแกนหลักในการดำรงศาสนานี้ไว้, สิทธิที่มุสลิมพึงมีต่อกันและห้ามละเมิดกันในระดับรัฐ สังคมและปัจเจกชน, ห้ามการซักถามจนเกินเลย, สาเหตุของการตอบรับดุอาอ์ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของอิบาดะฮฺของผู้ศรัทธา, ต้องเอาใจใส่เฉพาะสิ่งที่เกิดประโยชน์เท่านั้น, ความรักที่มีแก่พี่น้องมุสลิม การพูดแต่สิ่งที่ดี การให้เกียรติเพื่อนบ้านและแขกผู้มาเยือน ความสะอาด ความละอาย การขจัดภยันตรายบนท้องถนนเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธา, การระงับความโกรธ, การมีความอ่อนโยนต่อทุกชีวิตแม้กระทั่งเดรัจฉาน, ต้องยำเกรงอัลลอฮฺในทุกสภาพ ลบล้างความชั่วด้วยความดีและมีจรรยามารยาทที่ดีงามต่อเพื่อนมนุษย์, ความเมตตาที่อัลลอฮฺมีต่อบ่าวของพระองค์ การอำนวยความสะดวกทุกอย่างแก่สิ่งที่พระองค์สร้าง การบันทึกการงานทั้งที่ดีและชั่วตลอดจนการตอบแทนในบั้นปลาย, การยืนหยัดในศาสนา, เส้นทางสู่สวรรค์และห่างไกลจากนรก, ความดีในแขนงต่างๆ ตั้งแต่การกล่าวซิกรุลลอฮฺ ช่วยเหลือผู้อื่นและแม้กระทั่งการร่วมหลับนอนกับคู่ครอง, ความประเสริฐของการรำลึกถึงอัลลอฮฺและการแสวงหาความรู้, หลักเกณฑ์ที่ใช้ตรวจสอบว่าสิ่งใดคือความดีและความชั่ว, การเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้นำ ตลอดจนที่เหนือกว่านั้นคือการเชื่อฟังและปฏิบัติตามสุนนะฮฺ, การใช้ชีวิตอย่างคนแปลกหน้า มีความสมถะและผลของมัน, ในอิสลามไม่มีการก่อความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น, ผู้กล่าวอ้างจำเป็นต้องมีหลักฐานส่วนผู้ปฏิเสธคำกล่าวอ้างให้ใช้การสาบาน, การห้ามปรามสิ่งชั่วร้ายตามลำดับขั้นตอน ความสามารถและความเหมาะสม, ความเป็นพี่น้องในอิสลามและคุณธรรมจริยธรรมที่พึงมีต่อกัน, การตอบแทนจากอัลลอฮฺสอดคล้องกับการงานของบ่าว เช่นหากช่วยเหลือผู้อื่นอัลลอฮฺก็จะช่วยเหลือเขา, คิดดี ทำดี จะถูกบันทึกอย่างไร คิดชั่วทำชั่ว จะถูกบันทึกอย่างไร, หนทางสู่การเป็นที่รักของอัลลอฮฺ ผลพลอยได้ของมันและสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่เป็นศัตรูกับผู้ที่อัลลอฮฺรัก, ประชาชาตินี้ได้รับการผ่อนปรนจากความผิดพลาด หลงลืมและการถูกบังคับ และปิดท้ายหลักการทั้งหมดด้วยหะดีษที่ฉายภาพให้เห็นถึงการอภัยโทษอันไพศาลของอัลลอฮฺ

ท่านเริ่มต้นด้วยเรื่องเจตนา จากนั้นจึงอธิบายหลักความเชื่อและผลของความเชื่อที่แสดงออกมาเป็นคำพูดและการปฏิบัติ และจบด้วยการอภัยโทษ ประหนึ่งเป็นการสรุปอิสลามทั้งหมดว่าต่อให้เจตนาดี เชื่อถูกต้องและปฏิบัติดีเพียงใด ก็มิอาจหลีกพ้นจากความบกพร่องที่จะเกิดขึ้นในการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณต่ออัลลอฮฺ หนำซ้ำยังอาจกระทำความผิดอย่างตั้งใจด้วยซ้ำไป แต่ผู้ศรัทธาจะไม่ลืมและไม่สิ้นหวังในการอภัยโทษจากพระเจ้าของเขาอย่างเด็ดขาด สุบหานัลลอฮฺ ช่างเป็นการเรียบเรียงที่งดงามยิ่งนัก

จากที่ได้กล่าวไปแล้ว คือ ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่ผู้แปลได้รับจากการศึกษาตำรานี้ซึ่งถูกอธิบายเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องและครอบคลุมอีกทอดหนึ่งโดยผู้รู้แห่งยุคสมัยที่เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ ชัยคฺมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน (ฮ.ศ.1347-1421)

ในส่วนแนวทางการแปลหนังสือเล่มนี้ ผู้แปลได้ยึดต้นฉบับที่มีการเผยแพร่จากองค์กรหลักๆ ได้แก่ 1. สำนักพิมพ์ดาร อัษ-ษุร็อยยา พิมพ์ครั้ง 3 เมื่อปี ฮ.ศ. 1425 (สามารถดาวน์โหลดไฟล์ PDF ตามเว็บต่างๆ ได้) 2. มูลนิธิชัยคฺมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน อัล-ค็อยรียะฮฺ (เพื่อการกุศล) พิมพ์เมื่อปี ฮ.ศ.1432 (ไม่มีไฟล์ PDF ให้ดาวน์โหลด) อย่างไรก็ตาม ผู้แปลได้ยึดจากต้นฉบับที่เผยแพร่โดยมูลนิธิชัยคฺมุฮัมมัด บินศอลิหฺ อัล-อุษัยมีน อัล-ค็อยรียะฮฺ (เพื่อการกุศล) เป็นหลักเพราะเป็นต้นฉบับที่มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแล้ว แต่ก็อาจจะมีบางเนื้อหาที่สำคัญๆ ที่ผู้แปลได้หยิบยกจากต้นฉบับที่เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์ดาร อัษ-ษุร็อยยา มาประกอบ ซึ่งในส่วนนี้ผู้แปลจะทำเครื่องหมาย "*" ไว้ข้างหน้าเนื้อหา และจะระบุข้อความ "คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดารฺ อัษ-ษุร็อยยา" ไว้ส่วนท้ายของเนื้อหา ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ ผู้อ่านได้รับรู้ว่าที่มาของมันมาจากอีกต้นฉบับหนึ่ง

หวังอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่สังคม ทั้งบุคคลทั่วไปนักศึกษาและบรรดาผู้รู้ หากมีข้อผิดพลาดใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นล้วนเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ ซึ่งผู้แปลมิได้มีเจตนาบิดเบือนข้อมูลต่างๆ แต่ประการใด อีกทั้งยังยินดีน้อมรับคำแนะนำที่ดีจากผู้อ่านทุกท่านตามช่องทางการติดต่อสื่อสารต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือนี้

ขอให้หนังสือเล่มนี้ได้เป็นความดีงามแก่บุพการีของผู้แปลและทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอาจารย์ฟัยซอล อับดุลฮาดี ที่คอยเป็นพี่เลี้ยงและคอยให้คำปรึกษาในงานแปลครั้งนี้ ยิ่งกว่านั้นงานแปลตัวบทหนังสือ "40 หะดีษ อิมาม อัน-นะวะวีย์" ของท่านอาจารย์ฯ ที่มีเผยแพร่ในเว็บไซต์อิสลามเฮาส์ ก็เป็นประโยชน์อย่างมากแก่ผู้แปล -ญะซาฮุมุลลอฮฺ ค็อยรอน-

สุดท้ายนี้ขอให้หนังสือเล่มนี้เป็นการงานที่ดีที่ใช้เป็นสื่อในการขออภัยโทษให้แก่พวกท่านทั้งหลาย และขอให้พวกเราทุกคนได้อยู่ในทางนำอันเที่ยงตรงตลอดจนลมหายใจสุดท้าย ขอต่ออัลลอฮฺผู้ทรงเกียรติ พระเจ้าแห่งบัลลังก์อันยิ่งใหญ่ ด้วยกับพระนามและคุณลักษณะของพระองค์อันวิจิตร กำหนดให้เราทุกคนได้ยืนหยัดอย่างมั่นคงและได้รับทางนำไปสู่เส้นทางของพระองค์ที่เที่ยงตรง และคุ้มครองเราให้ออกห่างจากเส้นทางที่ถูกกริ้วและหลงผิด และขอทรงปรับปรุงกิจการต่างๆ ของเราให้ดี ขอทรงปรับปรุงแก้ไขศาสนาของเราซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของเรา ขอทรงปรับปรุงโลกดุนยาของเราซึ่งเป็นที่แห่งการมีชีวิตของเรา ขอทรงปรับปรุงโลกอาคิเราะฮฺของเรา ซึ่งเป็นที่คืนกลับของเรา ขอพระองค์ทรงประทานให้ชีวิตของเราเป็นการเพิ่มพูนความดีทุกประการแก่เรา และขอทรงประทานให้ความตายนั้นเป็นการพักผ่อนแก่เราจากสิ่งที่ชั่วร้ายทั้งหลาย

คำวิงวอนสุดท้ายของเรา คือ การสรรเสริญทั้งหลายเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ พระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก และขอการสดุดี ความสันติสุขปลอดภัย ความจำเริญ และความโปรดปรานของอัลลอฮฺ พึงมีแด่บ่าวของพระองค์ ศาสนทูตของพระองค์ นบีมุฮัมมัดของเรา และวงศ์วานของท่าน ตลอดจนเศาะหาบะฮฺของท่านทุกคน

อบูอิบานะฮฺ ฟิตยะตุลฮัก

เราะมะเฎาะ-เชาวาล / 1437

สารบัญ

สารบัญ
(แบ่งตามหมวดต่างๆ)

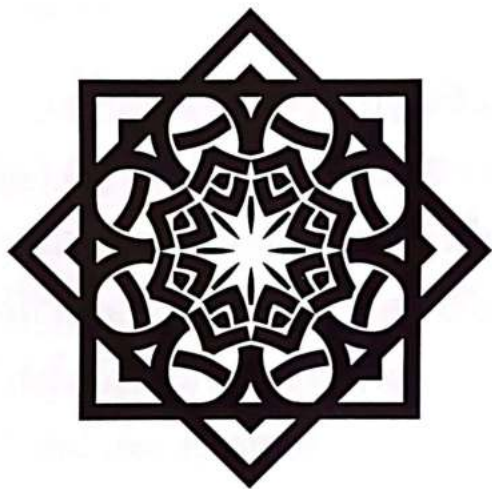

หมวดอะกีดะฮฺ (หลักความเชื่อ)

หมวดหะดีษ

หมวดฟิกฮฺ (นิติศาสตร์อิสลาม)

หมวดความรู้ทั่วไป

หะดีษที่ 1

การงานทั้งหลายขึ้นอยู่กับเจตนา

عَنْ أَمِيْرِ الْمُؤْمِنِيْنَ أَبِيْ حَفْصٍ عُمَرَ بْنِ الخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ : «إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وإِنَّما لِكُلِّ امْرِيءٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُوْلِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُوْلِهِ ، ومَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيْبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيهِ» رَوَاهُ البُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٍ

رواه إماما المحدثين أبو عبد الله محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة بن بَرْدِزْبَهْ البخاري، وأبو الحسين مسلم بن الحجّاج بن مسلم القشيري النيسابوري، في صحيحيهما اللذين هما أصح الكتب المصنفة

จากท่านอมีรุลมุอ์มินีน อบูหัฟศฺ อุมัรฺ บินอัล-คือฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้เล่าว่า: **ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า : “แท้จริงการงานทั้งหลายนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา และแท้จริงสำหรับทุกคนนั้นคือสิ่งที่เขาได้ตั้งเจตนาไว้ ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขามีเจตนาเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ และผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขาเพื่อโลกนี้ที่เขาจะได้รับ หรือเพื่อผู้หญิงที่เขาจะแต่งงานด้วย ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปตามความประสงค์ที่เขาได้อพยพ”** หะดีษรายงานโดยท่านอัล-บุคอรี [1] และท่านมุสลิม [2]

หะดีษบันทึกโดยอิมาม อัล-มุหัดดิษ (นักหะดีษ) สองท่านนั่นคือ ท่านอบู อับดุลลอฮฺ มุฮัมมัด บินอิสมาอีล บินอิบรอฮีม บินอัล-มุฆีเราะฮฺ บินบัรดิซบะฮฺ อัล-บุคอรี และท่านอบู อัล-หุสัยนฺ มุสลิม บินอัล-หัจญ์ญาจญ์ บินมุสลิม อัล-กุชัยรี อัน-นัยสาบูรี ในหนังสือเศาะฮีหฺของท่านทั้งสอง ซึ่งถือเป็นตำราที่มีความถูกต้องมากที่สุด

---

1 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: ไม่ระบุ, บท: ไม่ระบุ, เลขที่: 1. และสำนวนหะดีษเป็นของท่าน

2 มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: อัล-อิมาเราะฮฺ, บท: คำกล่าวของท่านนบี «แท้จริงการงานทั้งหลายขึ้นอยู่กับเจตนา», เลขที่: 1907

คำอธิบายหะดีษ

"عَنْ أَمِيْرِ الْمُؤْمِنِيْنَ" (จากท่านอมีรุลมุอ์มินีน) คือท่านอบูหัฟศฺ อุมัร บินอัล-คือฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ซึ่งท่านขึ้นดำรงตำแหน่งคิลาฟะฮฺด้วยการเลือกของท่านอบีบักรฺ อัศ-ศิดดีก เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ โดยถือเป็นผลงานที่ยอดเยี่ยมประการหนึ่งของท่านอบีบักรฺก็ว่าได้ และการดำรงตำแหน่งคิลาฟะฮฺของท่านอุมัรนั้นถูกต้องตามหลักการศาสนา เพราะคนที่เลือกท่านอุมัรนั้นคือท่านอบูบักรฺ ซึ่งท่านอบูบักรฺถูกเลือกด้วยการที่บรรดาเศาะหาบะฮฺต่างให้บัยอะฮฺ (สัตยาบัน) ต่อท่านที่สะกีฟะฮฺ ดังนั้นการเป็นคิลาฟะฮฺของท่านอุมัรจึงมีความชอบธรรมตามหลักการศาสนาเฉกเช่นการเป็นคิลาฟะฮฺของท่านอบีบักรฺ และแน่นอนที่สุดการที่ท่านอบูบักรฺได้เลือกท่านอุมัร บินอัล-คือฏฏอบ (มาสืบทอดตำแหน่งคิลาฟะฮฺแทนท่าน) นั้นถือเป็นการเลือกที่ดีที่สุด

คำกล่าวที่ว่า "سَمِعْتُ" (ฉันได้ยิน) เป็นหลักฐานว่าท่านอุมัร (ซึ่งเป็นผู้รายงานหะดีษบทนี้) ได้รับเนื้อหานี้จากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม โดยตรงโดยไม่ได้ผ่านใคร

ที่น่าประหลาดใจคือหะดีษบทนี้ไม่มีใครรายงานจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นอกจากท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ทั้งๆ ที่มันเป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญอย่างมาก อย่างไรก็ตามเนื้อหาของหะดีษบทนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากเนื้อหาของอัลกุรอานและหะดีษบทอื่นๆ

สำหรับในอัลกุรอานนั้นอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَا تُنفِقُونَ إِلَّا ٱبۡتِغَآءَ وَجۡهِ ٱللَّهِۚ ﴿٢٧٢﴾ ﴾ [البقرة : ٢٨٢]

ความว่า **"และพวกเจ้าจะไม่บริจาค นอกจาก เพื่อแสวงหาความพึงพระทัยจากอัลลอฮฺเท่านั้น"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 282)

นี่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการตั้งเจตนา (เนียต)

อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْۖ تَرَىٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًاۖ ﴾ [الفتح : ٢٩]

ความว่า **"มุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ และบรรดาผู้ที่อยู่ร่วมกับเขาเป็นผู้เข้มแข็งกล้าหาญต่อพวกปฏิเสธศรัทธา เป็นผู้เมตตาสงสารระหว่างพวกเขาเอง เจ้าจะเห็นพวกเขาเป็นผู้รุกูอฺ ผู้สุญูด โดยแสวงหาคุณความดีจากอัลลอฮฺและความโปรดปราน(ของพระองค์)"** (สูเราะฮฺอัล-ฟัตหุ อายะฮฺที่ 29)

และนี่ก็เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการตั้งเจตนา

และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวแก่ท่านสะอัด บินอบีวักก็อศ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

«إِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلَّا أُجِرْتَ عَلَيْهَا، حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فَمِ امْرَأَتِكَ»

ความว่า **"แน่นอนที่สุด ท่านไม่ได้ให้การเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮฺ) ใดๆ ที่เป็นไปเพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮฺ นอกจากท่านจะได้รับการตอบแทนด้วยมัน แม้จะเป็นเพียงอาหารหนึ่งคำที่ท่านได้ให้ภรรยาของเจ้าก็ตาม"** (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 56 และมุสลิม หมายเลข 1628)

คำกล่าวที่ว่า "تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ" (เป็นไปเพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮฺ) คือเนื้อหาที่เกี่ยวกับการตั้งเจตนา

ประเด็นที่สำคัญคือ เนื้อหาของหะดีษบทนี้ได้สอดคล้องกับอัลกุรอานและอัส-สุนนะฮฺ และแม้ว่าสำนวนหะดีษนี้มีท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ รายงานเพียงท่านเดียวก็ตาม แต่ทุกคนในประชาชาตินี้ต่างก็ยอมรับมันโดยดุษฎี กระทั่งท่านอิมามอัล-บุคอรีได้เริ่มเขียนหนังสือเศาะฮีหฺของท่านด้วยกับหะดีษบทนี้

คำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัมที่ว่า "إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وإِنَّما لِكُلِّ امْرِىءٍ ما نَوَى" (แท้จริงการงานทั้งหลายนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา และแท้จริงสำหรับทุกคนนั้นคือสิ่งที่เขาได้ตั้งเจตนาไว้) ในภาษาอาหรับมีอยู่สองด้าน

ซึ่งเราจะกล่าวถึงในด้านแรกก่อนนั้นคือ บะลาเฆาะฮฺ (สำนวนโวหาร)

คำกล่าวที่ว่า "إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ" (แท้จริงการงานทั้งหลายนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา) ในด้านของบะลาเฆาะฮฺนั้นหมายถึง การจำกัด (อัลหัศร) กล่าวคือ การยืนยันเนื้อหาที่ถูกกล่าวถึงและการปฏิเสธเนื้อหาอื่นจากนี้ โดยใช้ "إِنَّمَا" (แท้จริง) ในการจำกัด เพราะ "إنما" ในภาษาอาหรับจะใช้ในกรณีที่ต้องการจำกัดเนื้อหา เช่นการกล่าวว่า "زيد قائم" (ซัยดฺได้ยืนขึ้น) ประโยครูปแบบนี้ไม่ได้จำกัดเนื้อหา (เพราะเป็นไปได้ที่คนอื่นก็ยืนเช่นเดียวกัน) แต่ถ้ากล่าวว่า "إنما زيد قائم" (แท้จริงซัยดฺได้ยืนขึ้น) ประโยครูปแบบนี้จะจำกัดเนื้อหาโดยทันที ซึ่งบ่งชี้ว่าไม่มีใครยืนนอกจากซัยดฺเท่านั้น และคำกล่าวนี้ "وإِنَّما لِكُلِّ امْرِئٍ ما نَوَى" (และแท้จริงสำหรับทุกคนนั้นคือสิ่งที่เขาได้ตั้งเจตนาไว้) ก็เป็นประโยคที่จำกัดเนื้อหาเช่นเดียวกัน

และคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า "وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيْبُها أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيهِ" (และผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขาเพื่อโลกนี้ที่เขาจะได้รับ หรือเพื่อผู้หญิงที่เขาจะแต่งงานด้วย ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปตามความประสงค์ที่เขาได้อพยพ) ในด้านของบะลาเฆาะฮฺนั้น ไม่ได้เผยเจตนาของผู้ที่ฮิจญฺเราะฮฺไปสู่โลกดุนยา ด้วยการกล่าวว่า "فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيهِ" (ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปตามความประสงค์ที่เขาได้อพยพ) โดยไม่ได้กล่าวว่า "إلى دنيا يصيبها" ซึ่งประโยชน์ของบะลาเฆาะฮฺในด้านนี้คือ เป็นการตำหนิสิ่งที่ผู้ฮิจญฺเราะฮฺได้ไปสู่มัน กล่าวคือไม่คู่ควรที่จะระบุถึงเพียงแต่บอกนัยกว้างๆ เท่านั้น ด้วยการกล่าวว่า "إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيهِ" (ก็จะเป็นไปตามความประสงค์ที่เขาได้อพยพ)

และคำกล่าวที่ว่า "مَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُوْلِهِ" (ผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขามีเจตนาเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์) คำตอบของมันคือ "فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُوْلِهِ" (ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์) ซึ่งเป็นการกล่าวยกย่องคุณค่าของมัน

แต่ "وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيْبُها أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيهِ" (และผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขาเพื่อโลกนี้ที่เขาจะได้รับ หรือเพื่อผู้หญิงที่เขาจะแต่งงานด้วย ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปตามความประสงค์ที่เขาได้อพยพ) ท่านนบีไม่ได้ตอบว่า "إلى دنيا يصيبها أو امرأة ينكحها" (ก็จะเป็นไปเพื่อโลกนี้ที่เขาจะได้รับ หรือเพื่อผู้หญิงที่เขาจะแต่งงานด้วย) เพราะเป็นการตำหนิสิ่งที่ผู้

ฮิจญฺเราะฮฺได้ไปสู่มัน นั่นคือเพื่อโลกดุนยาและผู้หญิง

ในด้านที่สองนั่นคือ การอิอฺรอบ

ซึ่งคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า "إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ" เป็นมุบตะดา (คำขึ้นต้นประโยค) และเคาะบัร (คำขยาย) กล่าวคือ "الأَعْمَالُ" เป็นมุบตะดา ส่วน "النِّيَّاتِ" เป็นเคาะบัร

"وإِنَّما لِكُلِّ امْرِىءٍ ما نَوَى" เป็นมุบตะดาและเคาะบัรเช่นเดียวกัน แต่เคาะบัรอยู่ก่อนมุบตะดา เพราะมุบตะดาในคำกล่าวที่ว่า "وإِنَّما لِكُلِّ امْرِىءٍ ما نَوَى" นั่นคือ "ما نَوَى" ซึ่งเป็นมุตะอัคคิ็อรฺ (คำขึ้นต้นประโยคที่อยู่ข้างหลัง)

"جملة شرطية" คือ "فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُوْلِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُوْلِهِ" (ประโยคที่มีเงื่อนไข) ซึ่ง "أداة الشرط" (คำที่ใช้เป็นเงื่อนไข) คือ "مَنْ" ส่วน "فعل الشرط" (กริยาของเงื่อนไข) คือ "كانت" และ "جواب الشرط" (ผลลัพท์ของเงื่อนไข) คือ "فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُوْلِهِ"

และการอิอฺรอบในคำกล่าวที่ว่า "ومَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيْبُهَا" ก็ให้เป็นไปตามข้างต้นนี้

สำหรับในด้านของความหมายทางภาษา เราขออธิบายดังนี้

"الأَعْمَالُ" เป็นคำพหูพจน์ของคำว่า "عمل" หมายถึงการงาน ซึ่งครอบคลุมทั้งการงานของหัวใจ การงานของคำพูด และการงานของร่างกาย ดังนั้นการงานในที่นี้จึงครอบคลุมประเภทต่างๆ ดังนี้

การงานของหัวใจ "الأعمال القلبية" คือสิ่งที่หัวใจได้มีปฏิกิริยาต่างๆ เช่น "التوكل" (การมอบหมายต่ออัลลอฮฺ) "الإنابة" (การสำนึกผิดต่อพระองค์) และ "الخشية" (การยำเกรงต่อพระองค์) เป็นต้น

การงานของคำพูด "الأعمال النطقية" คือสิ่งที่ลิ้นได้กล่าวออกมาอย่างนับไม่ถ้วน ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ไม่มีส่วนใดของร่างกายที่จะมีการงานมากยิ่งกว่าลิ้นอีก นอกจากดวงตาและหูเพียงเท่านั้น

การงานของร่างกาย "الأعمال الجوارحية" คือการงานของมือและเท้าทั้งสองเป็นต้น

"الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ" คำว่า "النِّيَّاتِ" เป็นพหูพจน์ของคำว่า "نية" หมายถึง การเจตนา แต่ความหมายในทางวิชาการ หมายถึง การเจตนาที่จะปฏิบัติอิบาดะฮฺ เพื่อแสวงหาความใกล้ชิดกับอัลลอฮฺ ตะอาลา ซึ่งตำแหน่งของมันคือหัวใจ โดยที่มันเป็นการงานของหัวใจและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับร่างกายแม้แต่อย่างใด

"وإِنَّما لِكُلِّ امْرِئٍ ما نَوَى" กล่าวคือ สำหรับมนุษย์ทุกคนนั้นคือสิ่งที่เขาได้เจตนาไว้

ประเด็นคือ ทั้งสองประโยคมีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกัน ?

คำตอบ สิ่งที่เราต้องรู้คือดั้งเดิมของคำกล่าวนี้เป็นการตะอ์สีส "التأسيس" ไม่ใช่การเตากีด "التوكيد" ซึ่งการตะอ์สีสคือ ประโยคที่สองจะมีความหมายเป็นเอกเทศ (ไม่เหมือนกับประโยคแรก) แต่การเตากีดคือ ประโยคที่สองมีความหมายเหมือนกับประโยคแรก ซึ่งในประเด็นนี้บรรดานักวิชาการได้แบ่งออกเป็นสองทัศนะ

ทัศนะแรก คือ ทั้งสองประโยคมีความหมายเหมือนกัน กล่าวคือท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ" (การงานทั้งหลายนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา) และเน้นย้ำอีกครั้งด้วยการกล่าวว่า "وإِنَّما لِكُلِّ امْرِئٍ ما نَوَى" (และแท้จริงสำหรับทุกคนนั้นคือสิ่งที่เขาได้ตั้งเจตนาไว้)

ทัศนะที่สอง คือ ประโยคที่สองมีความหมายไม่เหมือนกับประโยคแรก ซึ่งคำกล่าวนี้เป็นการตะอ์สีสไม่ใช่การเตากีด

หลักการพิจารณา : เมื่อต้องพิจารณาระหว่างเป็นสำนวนการตะอ์สีสหรือการเตากีด ให้เราเลือกเป็นการตะอ์สีส คือประโยคที่สองนั้นมีความหมายไม่เหมือนกับประโยคแรก เพราะถ้าท่านทำให้ประโยคที่สองมีความหมายเหมือนกับประโยคแรก ก็จะทำให้เกิดความซ้ำซ้อน ซึ่งเราต้องรู้ว่ามันเป็นเพราะอะไร

ทัศนะที่ถูกต้องคือ ประโยคที่สองมีความหมายไม่เหมือนกับประโยคแรก ซึ่งประโยคแรกเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้เจตนา "المنوى" นั่นคือการงาน "العمل" ส่วนประโยคที่สองเกี่ยวข้องกับเหตุผลของการตั้งเจตนา "المنوى له" นั่นคือผลที่ได้ปฏิบัติ "المعمول له" กล่าวคือท่านได้ทำเพื่ออัลลอฮฺ หรือท่านได้ทำเพื่อโลกดุนยา ซึ่งหลักฐานในเรื่องนี้คือสิ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้แจกแจงไว้ในคำกล่าวที่ว่า "فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُوْلِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُوْلِهِ" (ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่

การอพยพของเขามีเจตนาเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์) จึงสรุปได้ว่าประโยคทั้งสองนั้นมีความหมายที่ไม่เหมือนกัน ไม่ใช่เป็นประโยคที่ทวนซ้ำ (เพื่อเป็นการเตากีด)

และเป้าหมายหลักของเจตนา (เนียต) ก็คือเพื่อจำแนกระหว่างอาดะฮฺหรือธรรมเนียมปฏิบัติกับอิบาดะฮฺต่างๆ และการจำแนกระหว่างอิบาดะฮฺต่างๆ ด้วยกัน

การจำแนกระหว่างอาดะฮฺกับอิบาดะฮฺต่างๆ เช่น

หนึ่ง ชายคนหนึ่งกินอาหารตามความอยากของตัวเอง กับอีกคนที่กินอาหารเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในคำดำรัสที่ว่า

﴿ وَكُلُواْ وَٱشْرَبُواْ ﴿٣١﴾ ﴾ [الأعراف : ٣١]

ความว่า **"และจงกินและจงดื่ม"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 31)

การรับประทานอาหารของคนที่สองนั้นคืออิบาดะฮฺ ส่วนการรับประทานอาหารของคนแรกคืออาดะฮฺ

สอง ชายคนหนึ่งอาบน้ำเพื่อให้สดชื่นเย็นสบาย กับอีกคนที่อาบน้ำเนื่องจากมีญะนาบะฮฺ (การอาบน้ำวาญิบในกรณีที่น้ำอสุจิหลั่งออกมาหรือหลังจากที่เลือดประจำเดือนหมดไป) สำหรับคนแรกนั้นถือเป็นอาดะฮฺ ส่วนคนที่สองถือเป็นอิบาดะฮฺ ด้วยเหตุนี้หากใครคนหนึ่งมีญะนาบะฮฺแล้วเขาได้ดำลงไปในทะเลเพื่ออาบน้ำให้สดชื่นเย็นสบาย หลังจากนั้นเขาก็ละหมาด การปฏิบัติเช่นนั้นจะไม่ได้รับผลบุญ เพราะเขาต้องมีเจตนาเสียก่อน ซึ่งในกรณีนี้เขาไม่ได้เจตนา (ดำลงไปในทะเล) เพื่อทำอิบาดะฮฺ แต่มีเจตนาเพื่อให้รู้สึกสดชื่นเย็นสบายเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้นักวิชาการบางท่านจึงกล่าวว่า **"อิบาดะฮฺของกลุ่มคนที่ไม่รู้อะไรเป็นอะไร** (أهل الغفلة) **ถือเป็นอาดะฮฺ ส่วนอาดะฮฺของคนกลุ่มคนที่รู้เรื่อง** (أهل اليقظة) **ถือเป็นอิบาดะฮฺ"**

อิบาดะฮฺของกลุ่มคนที่ไม่รู้อะไรเป็นอะไรถือเป็นอาดะฮฺ เช่น คนที่ลุกขึ้นมาแล้วอาบน้ำละหมาดและละหมาดโดยทำตามอาดะฮฺ (ไม่มีเจตนาเพื่อการอิบาดะฮฺ

ต่ออัลลอฮฺ) ส่วนการทำอาดะฮฺของกลุ่มคนที่รู้เรื่องถือเป็นอิบาดะฮฺ เช่น คนที่กินตามที่อัลลอฮฺทรงสั่งใช้เพื่อต้องการให้ชีวิตอยู่รอด และเพื่อไม่ให้แบมือขอจากคนอื่น เหล่านี้คือการทำอิบาดะฮฺ, ส่วนคนที่สวมเสื้อผ้าใหม่เพื่อต้องการให้ตัวเองดูดีด้วยกับเสื้อผ้านั้น เขาจะไม่ได้รับผลบุญ แต่อีกคนที่สวมเสื้อผ้าใหม่เพื่อต้องการให้ผู้คนรู้ถึงความโปรดปรานของอัลลอฮฺที่มีต่อเขาซึ่งพระองค์เป็นผู้ที่ร่ำรวย เขาจะได้รับผลบุญ, และคนที่สวมเสื้อผ้าที่ดีที่สุดในวันศุกร์เพราะมันเป็นวันที่มีการพบปะกันถือเป็นอาดะฮฺ แต่อีกคนที่สวมเสื้อผ้าที่ดีที่สุดเพื่อปฏิบัติตามท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ถือเป็นอิบาดะฮฺ

การจำแนกระหว่างอิบาดะฮฺต่างๆ ด้วยกัน เช่น

ชายคนหนึ่งที่ละหมาดสองร็อกอะฮฺโดยเจตนาละหมาดสุนัต (التطوع) กับอีกคนที่ละหมาดสองร็อกอะฮฺโดยเจตนาละหมาดฟัรฎู ดังนั้น การปฏิบัติทั้งสองถูกจำแนกด้วยการเจตนา อย่างแรกเป็นการปฏิบัติสิ่งที่สุนัตส่วนอย่างที่สองเป็นการปฏิบัติสิ่งที่วาญิบ

เพราะฉะนั้นเป้าหมายของการเจตนา คือ การจำแนกระหว่างอิบาดะฮฺต่างๆ ด้วยกัน เช่น จำแนกสิ่งที่เป็นสุนัตออกจากสิ่งที่เป็นฟัรฎู หรือการจำแนกอิบาดะฮฺต่างๆ กับอาดะฮฺ

สิ่งที่ต้องรู้คือ ตำแหน่งของการเจตนาคือที่หัวใจ ซึ่งไม่ต้องมีการเปล่งเสียงใดๆ ออกมา เพราะท่านกำลังทำอิบาดะฮฺต่อผู้ที่ทรงรอบรู้การทรยศของดวงตา (ด้วยการแอบมองสิ่งต้องห้าม) และสิ่งที่ทรวงอกปกปิดอยู่ (ความลับต่างๆ) และอัลลอฮฺตะอาลา ทรงรอบรู้ในสิ่งมีอยู่ในหัวใจของปวงบ่าว แน่นอนว่าท่านไม่ต้องการที่จะยืนอยู่เบื้องหน้าผู้ที่ไม่รู้อะไรกระทั่งท่านต้องกล่าวในสิ่งที่เจตนาไว้เพื่อให้พระองค์ได้รู้ แต่ท่านกำลังยืนอยู่เบื้องหน้าผู้ที่รู้ดียิ่งในสิ่งที่จิตใจได้กระซิบกระซาบ และรู้ดียิ่งในสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับท่าน อดีตของท่าน และปัจจุบันของท่าน และด้วยเหตุนี้จึงไม่มีรายงานจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และบรรดาเศาะหาบะฮฺเราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ว่าพวกเขาได้กล่าวเจตนาเป็นถ้อยคำ และด้วยเหตุนี้ การกล่าวเจตนาเป็นถ้อยคำไม่ว่าจะเสียงดังหรือเสียงค่อยจึงถือเป็นสิ่งบิดอะฮฺ (อุตริกรรมทางศาสนา) และเป็นที่ต้องห้ามในการทำเช่นนั้น ซึ่งค้านกับสิ่งที่นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "ให้กล่าวเจตนาเป็นถ้อยคำด้วยเสียงที่ดังได้" หรือบางท่านได้กล่าวอีกว่า

"ให้กล่าวเจตนาเป็นถ้อยคำด้วยเสียงที่ค่อย" ซึ่งพวกเขากล่าวอ้างว่าการทำเช่นนั้นเพื่อให้หัวใจได้สอดคล้องกับลิ้น

สุบหานัลลอฮฺ แบบฉบับของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม อยู่ที่ไหนในเรื่องนี้ ? หากสิ่งนี้เป็นชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นำมา แน่นอนว่าท่านนบีจะต้องปฏิบัติมันและสั่งสอนให้ผู้คนปฏิบัติมัน

มีเรื่องเล่าว่าชายชาวนัจญ์ดคนหนึ่งได้อยู่ในมัสญิดอัล-หะรอม เพื่อจะละหมาดซุฮฺริ แต่ข้างๆ นั้นมีชายคนหนึ่งที่เขาเองก็ไม่รู้จัก แต่ชายคนนั้นจะกล่าวเจตนา (เนียต) เป็นถ้อยคำด้วยเสียงที่ดัง ซึ่งเมื่อมีการอิกอมัตละหมาดซุฮฺริชายคนนั้นก็กล่าวว่า "โอ้อัลลอฮฺ แท้จริงฉันได้เจตนาละหมาดซุฮฺริสี่ร็อกอะฮฺเพื่ออัลลอฮฺตะอาลา ตามหลังอิมามมัสญิดอัล-หะรอม" เมื่อชายคนนั้นจะตักบีรเข้าละหมาด ชายชาวนัจญ์ดจึงกล่าวว่า "เดี๋ยวก่อนท่าน ยังเหลือวันเดือนปีที่ท่านยังไม่ได้กล่าวออกมา" ทำให้ชายคนนั้นรู้สึกฉงนใจว่าที่ทำไปนั้นถูกต้องหรือเปล่า

ในที่นี้มีประเด็น เมื่อคนๆ หนึ่งกล่าวตัลบียะฮฺว่า (لبيك اللهم عمرة) "ลับบัยกัลลอฮุมมะอุมเราะตัน, "لبيك حجا" ลับบัยกะหัจญัน, "لبيك اللهم عمرة وحجا" ลับบัยกัลลอฮุมมะอุมเราะตันวะหัจญัน" ถือเป็นการกล่าวเจตนาเป็นถ้อยคำออกมาหรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ใช่ เพราะนั่นเป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์ของการประกอบศาสนกิจนี้ ด้วยเหตุนี้นักวิชาการบางท่านจึงกล่าวว่า "การตัลบียะฮฺในการประกอบศาสนกิจนี้ (อุมเราะฮฺและหัจญ์) เสมือนการตักบีรเข้าสู่การละหมาด ซึ่งตราบใดที่ไม่ได้กล่าวตัลบียะฮฺก็ถือว่ายังไม่มีเจตนาครองอิหฺรอม เฉกเช่นที่การไม่เริ่มกล่าวตักบีเราะตุลอิหฺรอมสำหรับละหมาด ก็ถือว่ายังไม่มีเจตนาละหมาด" ด้วยเหตุนี้เองจึงไม่มีสุนนะฮฺที่จะให้เรากล่าวเหมือนที่บางคนกล่าวว่า "โอ้อัลลอฮฺ แท้จริงฉันต้องการทำอุมเราะฮฺ หรือฉันต้องการทำหัจญ์ดังนั้นได้โปรดให้มีความสะดวกแก่ฉันด้วยเถิด" เพราะการทำเช่นนี้จำเป็นต้องมีหลักฐานมารองรับแต่มันไม่มีหลักฐานใดๆ เลย ฉะนั้นสมควรที่ต้องปรามคนที่กล่าวเจตนานั้นออกมา อย่างไรก็ตามให้ปรามด้วยความนุ่มนวลซึ่งอาจจะกล่าวแก่เขาว่า "พี่น้องครับ ความจริงเรื่องนี้ท่านนบี

ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และบรรดาเศาะหาบะฮฺไม่เคยสอนเราเลย อย่าทำมันดีกว่าครับ”

ถ้าหากเขาสวนมาว่า “แต่มีผู้รู้คนหนึ่งระบุเรื่องนี้ในหนังสือของเขาน่ะครับ ?”

ก็ให้กล่าวแก่เขาว่า “ทุกคำสั่งสอนต้องมาจากคำดำรัสของอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เท่านั้นน่ะครับ”

“وإِنَّما لِكُلِّ امْرِىءٍ ما نَوَى” (และแท้จริงสำหรับทุกคนนั้นคือสิ่งที่เขาได้ตั้งเจตนาไว้) เป็นเหตุผลของการเจตนา ซึ่งแต่ละคนจะมีเจตนาที่ไม่เหมือนและค่อนข้างแตกต่างกันมาก กระทั่งจะพบว่าชายสองคนที่ยืนละหมาดด้วยกันแต่ผลบุญของเขาทั้งสองห่างกันยิ่งกว่าความห่างของทิศตะวันออกและทิศตะวันตก หรือยิ่งกว่าฟ้ากับดิน เพราะคนหนึ่งมีความอิคลาศ (บริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮฺ) แต่อีกคนไม่มีความอิคลาศ

และจะพบว่าคนสองคนที่เรียนรู้วิชาเตาฮีด หรือฟิกฮฺ หรือตัฟสีร หรือหะดีษด้วยกัน แต่คนหนึ่งช่างห่างจากการได้เข้าสวนสวรรค์ แต่อีกคนกลับเข้าใกล้สวนสวรรค์ ทั้งๆ ที่ทั้งสองอ่านหนังสือเล่มเดียวกัน และเรียนรู้จากอาจารย์คนเดียวกัน เพราะคนหนึ่งได้เรียนรู้วิชาฟิกฮฺเพื่อจะได้เป็นผู้พิพากษา ซึ่งคนที่เป็นผู้พิพากษานั้นเงินเดือนจะสูงและจะมีฐานะหรือตำแหน่งทางสังคมที่ดีกว่า (ยกเว้นคนที่มีความบริสุทธิ์ใจในการร่ำเรียนแล้วเขาก็มีโอกาสได้เป็นผู้พิพากษา ซึ่งเขาก็ได้ใช้ความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาเพื่อผดุงความยุติธรรมแก่ผู้คนในสังคม -ผู้แปล-) ส่วนคนที่สองได้เรียนรู้วิชาฟิกฮฺเพื่อจะได้เป็นผู้รู้ที่สอนอุมมะฮฺ (ประชาชาติ) ของท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดังนั้น ทั้งสองคนจึงแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ในเรื่องนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ، لَا يَتَعَلَّمُهُ إِلَّا لِيُصِيبَ بِهِ عَرَضًا مِنَالدُّنْيَا، لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» يَعْنِي رِيحَهَا»

ความว่า **“ผู้ใดที่ศึกษาหาความรู้ประเภทที่มีจุดประสงค์เพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮฺ ด้วยเจตนาเพียงเพื่อแสวงหาวัตถุโลกดุนยา เขาจะไม่ได้กลิ่นสวรรค์ในวันกิยามะฮฺ”** (บันทึกโดยอะหฺมัด หมายเลข 8457, อิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 252 และอบีดาวุด หมายเลข 3664)

เพราะฉะนั้น จงมีเจตนาที่บริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เถิด

หลังจากนั้นท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ได้ยกตัวอย่างผู้ที่ฮิจญฺเราะฮฺ (อพยพ) ซึ่งท่านได้กล่าวว่า "فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ" ซึ่งคำว่า "الهجرة" ในด้านภาษาเป็นคำที่มาจากคำว่า "الهجر" หมายถึงการละทิ้ง

ส่วนความหมายทางด้านวิชาการ หมายถึง การอพยพจากเมืองที่มีการปฏิเสธศรัทธาไปสู่เมืองอิสลาม

ในที่นี้มีประเด็นคือ การฮิจญฺเราะฮฺ (การอพยพ) เป็นสิ่งวาญิบหรือสุนัต ?

คำตอบ การฮิจญฺเราะฮฺเป็นสิ่งวาญิบสำหรับผู้ศรัทธาทุกคนที่ไม่สามารถเปิดเผยศาสนาของเขาในเมืองที่มีการปฏิเสธศรัทธา ซึ่งทำให้ความเป็นอิสลามของเขาไม่สมบูรณ์นอกจากเขาต้องฮิจญฺเราะฮฺ และสิ่งใดก็ตามที่สิ่งวาญิบจะไม่สมบูรณ์นอกจากด้วยกับมันก็ถือว่ามันเป็นสิ่งวาญิบด้วย เช่นการฮิจญฺเราะฮฺของบรรดามุสลิมจากเมืองมักกะฮฺไปสู่เมืองหะบะชะฮฺ (เอธิโอเปีย) หรือจากเมืองมักกะฮฺไปสู่เมืองมะดีนะฮฺ

"فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُوْلِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ ورَسُوْلِهِ" (ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขามีเจตนาเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์) เช่น ชายคนหนึ่งที่ฮิจญฺเราะฮฺจากเมืองมักกะฮฺก่อนการพิชิตไปสู่เมืองมะดีนะฮฺโดยมีเจตนาเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ กล่าวคือเขาได้ปรารถนาในรางวัลผลตอบแทนของอัลลอฮฺและปรารถนาเข้าใกล้พระองค์ ดังคำดำรัสของพระองค์ที่ว่า

﴿ وَإِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ ۝٢٩ ﴾ [الأحزاب : ٢٩]

ความว่า **"และหากพวกเธอปรารถนาอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์"** (สูเราะฮฺ อัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 29)

การปรารถนาต่ออัลลอฮฺ คือการปรารถนาในพระพักต์ของพระองค์และการช่วยเหลือศาสนาของพระองค์ ซึ่งถือเป็นความปรารถนาที่ดี ส่วนการปรารถนาเพื่อเราะสูลุลลอฮฺคือ เพื่อประสบความสำเร็จ (ในโลกหน้า) โดยการอยู่เคียงข้างท่าน ปฏิบัติตามสุนนะฮฺของท่าน ปกป้องสุนนะฮฺของท่าน เรียกร้องสู่สุนนะฮฺของท่าน

คุ้มครองดูแลตัวท่าน และช่วยเหลือศาสนาของท่าน ซึ่งเหล่านี้คือการฮิจญ์เราะฮฺไปสู่อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์

อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสในหะดีษอัล-กุดสีว่า

«مَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شِبْرًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا»

ความว่า **"และผู้ใดเข้าหาข้าคืบหนึ่ง ข้าจะเข้าหาเขาศอกหนึ่ง"** (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 6790 และมุสลิม หมายเลข 2675)

ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่เขาปรารถนาต่ออัลลอฮฺ แท้จริงอัลลอฮฺ ตะอาลา เป็นที่เพียงพอแล้วสำหรับเขายิ่งกว่าสิ่งที่เขาได้ทำมาเสียอีก

คำถาม หลังจากที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เสียชีวิต เรายังสามารถฮิจญ์เราะฮฺไปยังท่านเราะสูล อัศ-เศาะลาตุ วัสลาม ได้อีกหรือไม่ ?

คำตอบ สำหรับการฮิจญ์เราะฮฺไปยังตัวท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่สามารถทำได้แล้ว ด้วยเหตุนี้จึงไม่อนุญาตให้ฮิจญ์เราะฮฺไปยังเมืองมะดีนะฮฺเพื่อจะได้อยู่ใกล้กับท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เพราะตัวท่านถูกฝังในหลุมแล้ว แต่การฮิจญ์เราะฮฺสู่สุนนะฮฺและชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของท่าน ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นี่แหละที่เนื้อหาของหะดีษบทนี้ส่งเสริมให้ทำ เช่น การเดินทางไปยังเมืองหนึ่งเพื่อช่วยเหลือและปกป้องชะรีอะฮฺของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ส่วนการฮิจญ์เราะฮฺไปสู่อัลลอฮฺนั้นสามารถทำได้ในทุกที่และทุกเวลา แต่การฮิจญ์เราะฮฺไปสู่ตัวท่านเราะสูลุลลอฮฺและชะรีอะฮฺของท่านนั้นทำได้ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ แต่หลังจากที่ท่านเสียชีวิตไปแล้วให้ฮิจญ์เราะฮฺไปสู่ชะรีอะฮฺของท่านเท่านั้น

ซึ่งคล้ายคลึงกับคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ فَإِن تَنَٰزَعۡتُمۡ فِي شَيۡءٖ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ ﴾ [النساء : ٥٩]

ความว่า **"แต่ถ้าพวกเจ้าขัดแย้งกันในสิ่งใด ก็จงนำสิ่งนั้นกลับไปยังอัลลอฮฺและเราะสูล"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 59)

การกลับไปยังอัลลอฮฺนั้นทำได้ในทุกขณะ แต่การกลับไปยังท่านเราะสูลนั้นทำได้ในช่วงที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ แต่หลังจากที่ท่านเสียชีวิตก็ให้กลับไปยังสุนนะฮฺของท่าน

ดังนั้น ผู้ใดที่เดินทางจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่งเพื่อเรียนรู้หะดีษก็ถือว่าเป็นการฮิจญฺเราะฮฺไปสู่อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ และผู้ใดที่ฮิจญฺเราะฮฺจากเมืองหนึ่งไปสู่เมืองหนึ่งเพื่อผู้หญิงที่เขาต้องการแต่งงานด้วย ซึ่งช่วงของการสู่ขอนั้นนางได้กล่าวแก่เขาว่า "ฉันจะไม่แต่งงานกับท่าน นอกจากท่านจะเดินทางมาอยู่ในเมืองที่ฉันอยู่" ดังนั้นการฮิจญฺเราะฮฺของเขาก็จะเป็นไปตามความประสงค์ที่เขาได้ฮิจญฺเราะฮฺ

"وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا" (และผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขาเพื่อโลกนี้ที่เขาจะได้รับ) การที่คนหนึ่งรู้ว่าการค้าขายในเมืองหนึ่งนั้นมีความเฟื่องฟู เขาจึงเดินทางไปยังเมืองนั้นเพื่อแสวงหาผลกำไร ดังนั้นการฮิจญฺเราะฮฺนั้นจึงเป็นไปเพื่อโลกดุนยาที่เขาจะได้รับ ซึ่งเขาจะไม่ได้รับสิ่งใดนอกจากสิ่งที่เขาได้ปรารถนาเท่านั้น และหากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ประสงค์ให้เขาไม่ได้รับสิ่งใดเขาก็จะไม่มีวันได้รับสิ่งนั้นอย่างแน่นอน

และคำกล่าวของท่านอิมามอัน-นะวะวี เราะหิมะฮุลลอฮฺ ที่ว่า "رواه إماما المحدثين أبو عبد الله محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة بن بَرْدِزْبَهْ البخارى، وأبو الحسين مسلم بن الحجَّاج بن مسلم القشيرى النيسابورى، فى صحيحيهما اللَذين هما أصح الكتب المصنفة" (หะดีษบันทึกโดยอิมาม อัล-มุหัดดิษ (นักหะดีษ) สองท่านนั่นคือ ท่านอบูอับดุลลอฮฺ มุฮัมมัด บินอิสมาอีล บินอิบรอฮีม บินอัล-มุฆีเราะฮฺ บินบัรดิซบะฮฺ อัล-บุคอรี และท่านอบู อัล-หุสัยนฺ มุสลิม บินอัล-หัจญฺญาจญฺ บินมุสลิม อัล-กุชัยรี อัน-นัยสาบูรี ในหนังสือเศาะฮีหฺของท่านทั้งสอง ซึ่งถือเป็นตำราที่มีความถูกต้องมากที่สุด)

กล่าวคือ หนังสือเศาะฮีหฺอัล-บุคอรี และเศาะฮีหฺมุสลิมถือเป็นตำราวิชาหะดีษที่มีความถูกต้องมากที่สุด ด้วยเหตุนี้นักหะดีษบางท่านจึงกล่าวว่า "การเห็นพ้องกันของทั้งสองนั้นไม่มีข้อสงสัยใดๆ ในเรื่องความน่าเชื่อถืออีก ยิ่งกว่านั้นมันยังเป็นความรู้ที่น่าเชื่อถือได้"

แต่หนังสือเศาะฮีหฺอัล-บุคอรีมีความถูกต้องมากกว่าเศาะฮีหฺมุสลิม เพราะอิมามอัล-บุครี เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้วางเงื่อนไขในสายรายงานว่านักรายงานจะต้อง

พบเจอกับคนที่รายงานโดยตรง ส่วนอิมามมุสลิม เราะหิมะฮุลลอฮฺ เพียงพอกับได้รับข้อมูลว่าเป็นคนที่ร่วมสมัยและมีความเป็นไปได้ที่จะได้รับการรายงานนั้นโดยตรง แม้จะไม่มีการยืนยันว่ามีการพบเจอก็ตาม ซึ่งท่านอิมามมุสลิมได้คัดค้านการวางเงื่อนไขในการพบเจอนักรายงานหะดีษในบทนำหนังสือเศาะฮีหฺของท่านได้อย่างน่าทึ่งมาก แต่ที่ถูกต้องคือ เป็นไปตามที่ท่านอิมามอัล-บุคอรี เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้วางเงื่อนไขไว้ว่าจำเป็นที่จะต้องมีการพบเจอกัน

อย่างไรก็ตามนักวิชาการได้กล่าวว่าสำนวนที่บันทึกโดยอิมามมุสลิม เราะหิมะฮุลลอฮฺ จะดีกว่าสำนวนที่บันทึกโดยอิมามอัล-บุคอรี เพราะอิมามมุสลิม เราะหิมะฮุลลอฮฺ จะระบุตัวบทหะดีษ หลังจากนั้นก็จะระบุสำนวนที่มาสนับสนุนหะดีษนั้น (ชะวาฮิด) รวมถึงสำนวนที่สอดคล้องกัน (มุตาบะอาต) ในที่เดียวกัน แต่อิมามอัล-บุคอรี เราะหิมะฮุลลอฮฺนั้นจะแยกหะดีษต่างๆ ออกจากกัน ดังนั้นในแง่ของการเรียบเรียงหนังสือเศาะฮีหฺมุสลิมจะดีกว่า แต่ในแง่ของสายรายงานและความน่าเชื่อถือหนังสือเศาะฮีหฺอัล-บุคอรีจะดีกว่า

تشاجر قوم في البخاري ومسلم
لدي وقالوا : أي ذين تقدم
فقلت : لقد فاق البخاري صحة
كما فاق في حسن الصناعة مسلم

คนกลุ่มหนึ่งได้ถกเถียงในเรื่องอัล-บุคอรีและมุสลิมต่อหน้าฉัน
พวกเขากล่าวว่าทั้งสองนี้อย่างไหนดีกว่ากัน
ฉันจึงกล่าวว่า บุคอรีโดดเด่นในเรื่องความน่าเชื่อถือ
ดังที่การเรียบเรียงของมุสลิมมีความโดดเด่นกว่า

นักวิชาการบางท่าน (นั่นคือท่านอัด-ดาเราะกุฏนี) ได้กล่าวว่า **"หากไม่มีอิมามอัล-บุคอรีก็จะไม่มีอิมามมุสลิม เพราะอิมามอัล-บุคอรีคืออาจารย์ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ท่าน"**

ดังนั้น หะดีษบทนี้จึงมีสถานะที่เศาะฮีหฺ เป็นหะดีษที่ให้ความรู้อย่างมั่นใจ (ยะกีนีอักลี คือ ความมั่นใจโดยสติปัญญา เช่น หากขับรถโดยหลับตาตลอด เรามั่นใจได้เลยว่าจะเกิดอุบัติเหตุ ความมั่นใจตรงนี้ คือความมั่นใจโดยสติปัญญา -ผู้แปล-)

แต่มิใช่ความมั่นใจโดยสติปัญญา (ยะกีนีนะเซาะรี คือความมั่นใจโดยการพินิจพิเคราะห์ กล่าวคือ ต้องใช้การไตร่ตรองและศึกษาข้อมูล แต่ผลที่ได้คือความมั่นใจ เช่น หากมุรซีได้ปกครองประเทศอียิปต์ ประเทศอียิปต์จะดีกว่าเดิม ข้อมูลนี้คือความมั่นใจ แต่เป็นความมั่นใจที่ต้องอาศัยการศึกษาและวิเคราะห์ ซึ่งต่างจากยะกีนีอักลี ที่ใครๆ ก็สามารถรู้ได้ -ผู้แปล-) แต่เป็นความมั่นใจโดยเกิดจากการวิเคราะห์ความถูกต้องถึงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. หะดีษบทนี้เป็นหนึ่งในบรรดาหะดีษที่เป็นแก่นหลักของศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุนี้นักวิชาการจึงกล่าวว่า "แก่นหลักของศาสนาอิสลามดำรงอยู่ด้วยสองหะดีษ" ซึ่งหนึ่งในนั้นคือหะดีษนี้ และหะดีษของท่านหญิงอาอิชะฮฺ

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ»

ความว่า **"ผู้ใดประดิษฐ์สิ่งใหม่ในกิจการของเรา ซึ่งมิได้เป็นส่วนหนึ่งของมัน ดังนั้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่นั้นจะถูกปฏิเสธ"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1718)

ดังนั้น หะดีษบทนี้จึงเป็นแกนหลักของการงานด้านหัวใจ และถือเป็นตัวชี้วัดของการงานที่อยู่ภายใน ส่วนหะดีษของท่านอาอิชะฮฺ ถือเป็นแกนหลักของการงานด้านร่างกาย เช่น

ชายคนหนึ่งที่มีอิคลาศอย่างมากซึ่งเขาปรารถนาในรางวัลผลตอบแทนของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และดินแดนที่มีเกียรติของพระองค์ (นั่นคือสวนสวรรค์) แต่ตัวเขาได้ทำสิ่งที่เป็นบิดอะฮฺอย่างมากมาย ซึ่งหากมองไปยังเจตนาของเขาแล้วก็จะพบว่ามันมีเจตนาที่ดี แต่ถ้ามองไปยังการงานของเขาก็จะพบว่าเป็นการที่ไม่ถูกต้องและไม่ถูกตอบรับ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา)

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ชายคนหนึ่งยืนละหมาดด้วยท่าทางที่สมบูรณ์ครบถ้วน แต่เขาได้ทำไปให้พ่อเห็นเพราะเขากลัวพ่อมาก จึงทำให้ความอิคลาศได้บกพร่องไป ดังนั้น เขาจะไม่ได้รับรางวัลผลตอบแทนในส่วนนั้น ยกเว้น ในกรณีที่เขาต้องการละหมาดเพราะกลัวถูกตีเนื่องจากทิ้งละหมาด ก็ยังถือว่าเขาได้อิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺด้วยการละหมาดนั้น

2. ส่วนหนึ่งจากบทเรียนของหะดีษบทนี้คือ จำเป็นที่จะต้องจำแนกระหว่างอิบาดะฮฺต่างๆ ด้วยกัน และให้จำแนกระหว่างเรื่องอิบาดะฮฺกับเรื่องมุอามะลาต เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า **(แท้จริงการงานทั้งหลายนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา)** ขอยกตัวอย่างในเรื่องละหมาด ในกรณีที่คนๆ หนึ่งต้องการละหมาดซุฮฺริ ก็วาญิบที่เขาต้องเจตนาว่าจะละหมาดซุฮฺริ ทั้งนี้เพื่อจำแนกว่ามันไม่ใช่

ละหมาดอื่น แต่ในกรณีที่เขาจะละหมาดซุฮฺริควบสองเวลา (อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่ล้มหมดสติไป แล้วฟื้นขึ้นมาอีกวันหนึ่งจึงต้องละหมาดซุฮฺริของเวลานั้นและละหมาดซุฮฺริของเวลาเมื่อวาน -ผู้แปล-) ก็วาญิบที่ต้องจำแนกว่าเป็นการละหมาดซุฮฺริของเมื่อวานหรือของวันนี้ เพราะทุกการละหมาดนั้นต้องมีการเจตนาของมัน

คำถาม ในกรณีที่ชายคนหนึ่งออกจากบ้านในช่วงที่ตะวันคล้อย ในสภาพที่มีน้ำละหมาดและเข้ามัสญิด แต่หัวใจของเขาไม่ได้นึกว่าจะมาละหมาดซุฮฺริ หรืออัศริ หรืออิชาอ์ แต่เพียงเนียตว่าจะละหมาดฟัรฎู ในกรณีเช่นนี้เขาจะได้รับผลบุญหรือไม่ ?

คำตอบ ตามหลักเกณฑ์ที่ข้าพเจ้าได้นำเสนอในก่อนหน้านี้นั้น เขาจะไม่ได้รับผลบุญ เพราะเขาไม่ได้ระบุว่าเป็นการละหมาดซุฮฺริ ซึ่งนี่เป็นทัศนะตามมัซฮับอัล-หะนาบิละฮฺ

แต่มีทัศนะว่าเขาจะได้รับผลบุญ โดยไม่ได้มีเงื่อนไขของการระบุเจาะจงการละมาด ซึ่งเพียงพอกับการที่เขาเจตนาละหมาด และละหมาดนั้นตามเวลาที่กำหนด ซึ่งทัศนะนี้มีรายงานจากท่านอิมามอะหฺมัด เราะหิมะฮุลลอฮฺ ดังนั้นการเจตนาว่าเป็นการละหมาดฟัรฎูถือว่าเพียงพอ และนี่เป็นทัศนะที่ถูกต้องเพราะโดยทั่วไปคนจะไม่ทำสิ่งใดนอกจากจะละหมาดนั้น เพราะบางทีมีคนมาละหมาดด้วยกับความรีบเร่งเขาจึงตักบีรแล้วเข้าละหมาดพร้อมอิมามโดยไม่ทันนึกว่าเป็นการละหมาดซุฮฺริ แต่เขานึกอยู่แล้วว่ามันคือละหมาดฟัรฎู แต่เขาไม่ได้ออกมาจากบ้านเพื่อสิ่งใดนอกจากการละหมาดนี้ ซึ่งตามมัซฮับอัล-หะนาบิละฮฺนั้นต้องละหมาดใช้อีกครั้ง แต่ตามทัศนะที่ถูกต้องไม่ต้องกลับไปละหมาดใช้ ซึ่งมันทำให้สบายใจขึ้น เพราะมันเกิดขึ้นบ่อยครั้งมาก แม้กระทั่งคนที่เป็นอิมามเองบางทีก็ลืม โดยอาจตักบีรเพียงเจตนาว่ามันเป็นละหมาดฟัรฎูเท่านั้น ซึ่งตามมัซฮับอัล-หะนาบิละฮฺนั้นจำเป็นต้องละหมาดใช้อีกครั้ง แต่ตามทัศนะที่มีน้ำหนักมากกว่าไม่จำเป็นต้องละหมาดใช้อีก

3. ส่วนหนึ่งจากบทเรียนของหะดีษบทนี้ คือ กระตุ้นให้มีความอิคลาศต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้แบ่งมนุษย์ออกเป็นสองประเภท คือ

ประเภทที่ปรารถนาในการงานที่เขาได้ทำเพื่อพระพักต์ของอัลลอฮฺและโลกอาคิเราะฮฺ (นั่นคือสวนสวรรค์)

และประเภทที่ตรงกันข้าม ซึ่งประเภทนี้เองที่หะดีษบทนี้ได้กระตุ้นให้มีความอิคลาศต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

ซึ่งความอิคลาศนั้นจำเป็นที่ต้องเอาใจใส่และกระตุ้นมันเสมอ เพราะมันคือเป้าหมายหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมนุษย์ถูกสร้างมาก็เพื่อเป้าหมายนี้ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ [الذاريات : ٥٦]

ความว่า **"และข้ามิได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า"** (สูเราะฮฺอัซ-ซาริยาต อายะฮฺที่ 56)

4. ส่วนหนึ่งจากบทเรียนของหะดีษบทนี้ คือ

หนึ่ง ความยอดเยี่ยมในวิธีการสอนของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งท่านได้แบ่งคำกล่าวและจำแนกประเภทของมัน เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า **(แท้จริงการงานทั้งหลายนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา)** ซึ่งเกี่ยวข้องกับการงาน ส่วน **(และแท้จริงสำหรับทุกคนนั้นคือสิ่งที่เขาได้ตั้งเจตนาไว้)** เกี่ยวข้องกับเหตุผลของการปฏิบัติ

สอง หนึ่งในความยอดเยี่ยมในวิธีการสอนของท่านนบีคือ การแบ่งฮิจญฺเราะฮฺออกเป็นสองประเภท ซึ่งเป็นประเภทที่ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) และประเภทที่ไม่ถูกต้อง และนี่คือส่วนหนึ่งจากวิธีการสอนที่ยอดเยี่ยม ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจึงสมควรที่จะไม่นำเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ อย่างเยิ่นเย้อ เพราะมันจะทำให้ลืมง่าย แต่ให้นำเสนอเฉพาะเรื่องหลักๆ (อุศูล) ที่เป็นหลักเกณฑ์ (เกาะวาอิด) และข้อจำกัดต่างๆ (ตักยีดาต) เพราะมันจะทำให้ความรู้ฝังแน่นในหัวใจมากยิ่งกว่า ส่วนการนำเสนอประเด็นปัญหาอย่างเยิ่นเย้อนั้นมันจะทำให้ลืมได้ง่าย

ส่วนหนึ่งจากบทเรียนของหะดีษบทนี้ คือ การที่คำว่าเราะสูลกับอัลลอฮฺได้เชื่อมต่อกันด้วยวาวตัวเชื่อม ตามคำกล่าวที่ว่า "إِلَى اللهِ وَرَسُوْلِهِ" ซึ่งท่านนบีไม่ได้กล่าวว่า "ثم رسوله" ทั้งๆ ที่มีชายคนหนึ่งเคยกล่าวแก่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า

«مَا شَاءَ اللهُ وَشِئْتَ، فَقَالَ: بَلْ مَا شَاءَ اللهُ وَحْدَهُ»

ความว่า **"เป็นสิ่งที่อัลลอฮฺและท่านประสงค์"** **ท่านนบีจึงกล่าวว่า "แต่ให้ท่าน กล่าวว่า เป็นสิ่งที่อัลลอฮฺประสงค์เพียงผู้เดียวเท่านั้น"** (บันทึกโดยอะหฺมัด หมายเลข 1964)

คำถาม ทั้งสองกรณีนี้แตกต่างกันอย่างไร ?

คำตอบ เรื่องใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ก็ให้เชื่อมมันด้วยวาว (และ) ได้ เพราะชะรีอะฮฺใดก็ตามที่มาจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็เสมือนมาจากอัลลอฮฺ ตะอาลา ดังที่พระองค์ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدۡ أَطَاعَ ٱللَّهَۖ ۝٨٠ ﴾ [النساء : ٨٠]

ความว่า **"ผู้ใดเชื่อฟังเราะสูล แน่นอนเขาก็เชื่อฟังอัลลอฮฺแล้ว"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 80)

ส่วนเรื่องใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งที่ถูกสร้าง ไม่อนุญาตที่จะควบคู่อัลลอฮฺกับผู้ใดด้วยการเชื่อมด้วยตัววาวเป็นอันขาด เพราะทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้ความปรารถนาของอัลลอฮฺ ตะอาลา และพระประสงค์ของพระองค์

หากมีคนถามว่า "พรุ่งนี้ฝนจะตกหรือไม่ ?"

ถ้ามีคนตอบว่า "อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ทรงรู้ดียิ่ง" ถือเป็นสิ่งที่ผิด เพราะท่านเราะสูลุลอลฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่มีความรู้ใดเกี่ยวกับเรื่องนี้

แต่ถ้ามีคนถามว่า "สิ่งนี่หะรอมหรือหะลาล ?"

ถ้ามีคนตอบว่า "อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ทรงรู้ดียิ่ง" ถือเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะการบัญญัติชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั่นถือเป็นการบัญญัติของอัลลอฮฺ ตะอาลา ด้วย ดังที่พระองค์ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدۡ أَطَاعَ ٱللَّهَۖ ۝٨٠ ﴾ [النساء : ٨٠]

ความว่า **"ผู้ใดเชื่อฟังเราะสูล แน่นอนเขาก็เชื่อฟังอัลลอฮฺแล้ว"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 80)

ประเด็น ระหว่างความรู้กับการญิฮาดในหนทางของอัลลอฮฺอะไรประเสริฐกว่ากัน ?

คำตอบ ความรู้ย่อมมีความประเสริฐกว่าการญิฮาดในหนทางของอัลลอฮฺ เพราะมนุษย์ทุกคนต้องการในความรู้ ซึ่งท่านอิมามอะหฺมัด ได้กล่าวว่า "จะไม่มีสิ่งใดเทียบเท่าความรู้ได้ ถ้าผู้นั้นมีเจตนาที่ถูกต้อง" และไม่มีทางที่การญิฮาดนั้นจะเป็นฟัรฎูอัยนฺ (ข้อบังคับที่ทุกคนต้องปฏิบัติ) ได้ เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَا كَانَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ لِيَنفِرُواْ كَآفَّةٗ ۝١٢٢ ﴾

ความว่า **"ไม่บังควรที่บรรดาผู้ศรัทธาจะออกไปสู้รบกันทั้งหมด"** (สูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺ อายะฮฺที่ 122)

ถ้าการทำญิฮาดเป็นฟัรฎูอัยนฺ แน่นอนว่าจะวาญิบเหนือมุสลิมทุกคน

﴿ فَلَوۡلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرۡقَةٖ مِّنۡهُمۡ طَآئِفَةٞ ۝١٢٢ ﴾

ความว่า **"ทำไมแต่ละกลุ่มในหมู่พวกเขาจึงไม่ออกไป"** (สูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺอายะฮฺที่ 122)

กล่าวคือให้มีกลุ่มหนึ่งไม่ต้องออกไปทำญิฮาด

﴿ لِّيَتَفَقَّهُواْ فِي ٱلدِّينِ وَلِيُنذِرُواْ قَوۡمَهُمۡ إِذَا رَجَعُوٓاْ إِلَيۡهِمۡ لَعَلَّهُمۡ يَحۡذَرُونَ ۝١٢٢ ﴾

ความว่า **"เพื่อหาความเข้าใจในศาสนา และเพื่อจะได้ตักเตือนหมู่คณะของพวกเขา เมื่อพวกเขาได้กลับมายังหมู่คณะของพวกเขา โดยหวังว่าหมู่คณะของพวกเขาจะได้ระมัดระวัง"** (สูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺอายะฮฺที่ 122)

อย่างไรก็ตามมันก็ขึ้นอยู่ความแตกต่างกันในเรื่องสภาพของคนนั้นและยุคสมัย ซึ่งบางทีเราอาจจะกล่าวแก่บางคนว่า "สำหรับท่านนั้นการทำญิฮาดมีความประเสริฐมากกว่า แต่สำหรับบางคนการแสวงหาความรู้มีความประเสริฐมากกว่า"

ซึ่งใครก็ตามที่มีร่างกายแข็งแรง กำยำล่ำสัน กระปรี้กระเปร่า แต่เขาไม่ใช่เป็นคนที่ฉลาดมากนัก ดังนั้นสิ่งที่ประเสริฐสำหรับเขาคือการทำญิฮาด เพราะมันเหมาะสมกับเขามากกว่า แต่ถ้าใครก็ตามที่เป็นคนค่อนข้างฉลาด มีความจำที่แม่นยำ และมีวาทะที่แกร่งกล้า ดังนั้นสิ่งที่ประเสริฐสำหรับเขาคือการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นการพิจารณาตามสภาพของคนนั้น ส่วนการพิจารณาตามยุคสมัย ถ้าเราอยู่ในยุคที่เต็มไปด้วยผู้รู้และมีการเรียกร้องไปสู่สมรภูมิรบ สิ่งที่ประเสริฐกว่าคือการทำญิฮาด แต่ถ้าเราอยู่ในยุคที่เต็มไปด้วยความโง่เขลาและมีสิ่งบิดอะฮฺแพร่ขยายในสังคม ดังนั้นการแสวงหาความรู้ย่อมประเสริฐกว่า

มีสามประการที่ทำให้การแสวงหาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

1. สิ่งบิดอะฮฺ (อุตริกรรมในศาสนา) เริ่มแพร่ขยายความชั่วร้ายของมัน
2. มีการฟัตวา (วินิจฉัยปัญหาศาสนา) โดยปราศจากความรู้
3. มีการโต้เถียงอย่างหนักในประเด็นต่างๆ โดยปราศจากความรู้

และในกรณีที่ไม่สามารถชี้ชัดว่าควรทำอะไรก่อน (ระหว่างการแสวงหาความรู้กับการญิฮาด) ที่ประเสริฐกว่าคือการแสวงหาความรู้

6. และส่วนหนึ่งจากบทเรียนของหะดีษบทนี้ คือ การฮิจญฺเราะฮฺเป็นการงานที่ศอลิหฺ (การงานที่ดี) เพราะมันเป็นไปเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ซึ่งการงานใดก็ตามที่เป็นไปเพื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ก็ถือว่าเป็นงานที่ศอลิหฺ เพราะท่านกำลังมุ่งแสวงหาความใกล้ชิดกับอัลลอฮฺ ซึ่งการแสวงหาความใกล้ชิดกับอัลลอฮฺนั้นคือการทำอิบาดะฮฺ

ประเด็น การฮิจญฺเราะฮฺถือเป็นสิ่งวาญิบหรือมุสตะหับ (สุนัต) ?

คำตอบ ในเรื่องนี้มีรายละเอียดที่ต้องทำความเข้าใจ กล่าวคือในกรณีที่คนใดก็ตามที่มีความสามารถเปิดเผยและประกาศศาสนาของเขาได้ โดยไม่มีใครมาขัดขวาง การฮิจญฺเราะฮฺในกรณีนี้ถือว่ามุสตะหับ (ส่งเสริม) แต่ในกรณีที่ไม่สามารถจะทำสิ่งข้างต้นได้ การฮิจญฺเราะฮฺในกรณีนี้ถือว่าเป็นสิ่งวาญิบ และนี่คือกฎเกณฑ์พิจารณาว่ามันเป็นสิ่งมุสตะหับหรือวาญิบในเรื่องนี้ และมันต้องเกิดในกรณีที่อยู่ในเมืองของคนปฏิเสธศรัทธา สำหรับกรณีที่อยู่ในเมืองที่มีการฝ่าฝืนอย่างโจ่งแจ้ง

ถ้าในกรณีที่เขาเกรงว่าตัวเขาอาจจะเขวไปตามพฤติกรรมของคนในเมืองนั้น ในกรณีเช่นนี้การฮิจญฺเราะฮฺถือว่าเป็นสิ่งวาญิบ แต่ถ้าไม่เกรงว่าจะเกิดอะไรขึ้นการฮิจญฺเราะฮฺจะไม่เป็นสิ่งที่วาญิบ แต่ถ้าการอยู่ของเขาทำให้มีอะไรดีขึ้นการอยู่ของเขาก็ถือว่าเป็นสิ่งวาญิบ เพราะเมืองนั้นมีความต้องการตัวเขาในการเปลี่ยนแปลงสิ่งดีๆ และสั่งใช้ให้ทำความดีและห้ามปรามในเรื่องความชั่ว

แต่ที่น่าแปลกคือมีบางคนที่ฮิจญฺเราะฮฺจากเมืองอิสลามไปสู่เมืองที่มีการปฏิเสธศรัทธา ซึ่งถ้าคนดีๆ ต่างฮิจญฺเราะฮฺออกจากเมืองอิสลาม แล้วจะเหลือใครห้ามปรามคนที่ทำชั่ว ? บางทีความตกต่ำของคนในสังคมส่วนใหญ่ก็อาจเกิดขึ้นเพราะไม่ค่อยมีคนดี แต่คนชั่วกลับมีอย่างดาษดื่น อย่างไรก็ตามหากเขาอยู่ที่นั่นและเรียกร้องเชิญไปสู่อัลลอฮฺตามความเหมาะสม อีกไม่นานคนอื่นๆ ก็จะดีไปด้วย และพอคนดีเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ก็จะทำให้พวกเขาทั้งหมดทำให้บ้านเมืองดีขึ้นและเมื่อใดก็ตามที่คนส่วนใหญ่เป็นคนดี โดยปกติผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีอำนาจก็จะดีไปด้วย แม้ว่ามันไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายก็ตาม

เป็นเรื่องที่น่าเศร้าอย่างมากที่คนสร้างความเสียหายนั้นคือคนดีๆ นั้นเองซึ่งจะพบว่ามีคนดีบางกลุ่มที่แบ่งแยกเป็นพรรคเป็นพวกเพียงเพราะเห็นต่างกันในประเด็นเล็กๆ น้อยๆ ของศาสนา ทั้งๆ ที่มันเป็นเรื่องที่เห็นต่างกันได้ นี่คือสภาพที่เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะในบ้านเมืองที่อิสลามยังไม่ได้ก่อร่างอย่างสมบูรณ์ ซึ่งบางทีเรื่องที่พวกเขาบาดหมาง โกรธเคือง และโต้เถียงกันนั้นเพียงแค่ประเด็นการยกมือในละหมาด ข้าพเจ้าจะขอเล่าเรื่องหนึ่งซึ่งมันเกิดขึ้นจริงกับตัวข้าพเจ้าเองที่ทุ่งมินา (ช่วงประกอบพิธีหัจญ์) อยู่มาวันหนึ่งหัวหน้าคณะสองกลุ่มจากแอฟริกามาหาข้าพเจ้าซึ่งต่างก็ตักฟีร (กล่าวหาว่าเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา) ซึ่งกันและกัน เพราะอะไรรู้ไหม ? เพราะคนหนึ่งบอกว่าตามสุนนะฮฺของการยืนนั้นให้คนละหมาดวางมือของเขาบนหน้าอก แต่อีกคนบอกว่าให้ปล่อยมือ ซึ่งมันเป็นประเด็นที่เล็กน้อยมากๆ ไม่ได้เป็นประเด็นหลักหรืออุศูลแต่อย่างใดเลย พวกเขากล่าวกันว่า “มันไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อยน่ะ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«مَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي»

ความว่า **“ผู้ใดไม่ปรารถนาแนวทางของฉัน เขาก็ไม่ใช่พวกของฉัน”** (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 4776 และมุสลิม หมายเลข 1401)

(พวกเขากล่าวว่า) นี่คือการปฏิเสธศรัทธา และท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ประกาศไม่มีข้อเกี่ยวพันด้วย” ซึ่งการยึดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนนี้เองที่ทำให้มีการตักฟีรซึ่งกันและกัน

ประเด็นคือ คนดีๆ ในสังคมบางที่ไม่มีความเข้าใจในอิสลามเป็นอย่างดีทำให้พวกเขาต่างกล่าวหาอีกฝ่ายว่าทำบิดอะฮฺหรือทำฟาสิก ซึ่งหากพวกเขาได้ผนึกกำลังรวมตัวกันไม่ว่าจะมีเรื่องที่ขัดแย้งกันบ้างในประเด็นที่ศาสนาอนุญาตให้เห็นต่างกันได้ พวกเขาก็จะมีความใจกว้างและทำให้ยังสามารถผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียวเพื่อเปลี่ยนแปลงผู้คนได้ แต่เมื่อใดก็ตามที่ผู้คนได้เห็นคนดีๆ เองต่างก็อิจฉาและขัดแย้งกัน ในประเด็นศาสนาอย่างรุนแรง ผู้คนก็อาจจะผินหลังแก่พวกเขาและในสิ่งที่พวกเขาได้นำเสนอไม่ว่าจะเป็นความดีงามและข้อแนะนำต่างๆ ยิ่งกว่านั้นเป็นไปได้ที่ผู้คนอาจจะเบื่อหน่ายและไม่เอาศาสนาไปเลย ซึ่งมันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงขออัลลอฮฺคุ้มครองเราด้วยเถิด

ดังนั้น เราคงเคยเห็นวัยรุ่นบางคนที่ยืนหยัดว่าศาสนานี้มีความดีงามและเป็นทางนำแก่เขาได้ ทั้งยังทำให้หัวใจของเขามีความเบิกบานและสงบนิ่งแต่ภายหลังจากนั้นเขาได้ประสบกับความขัดแย้งและการโต้เถียงที่รุนแรงของกลุ่มคนดีก่อนหน้านี้ ทำให้เขาละทิ้งการยืนหยัดนั้นเพราะเขาไม่ได้รับในสิ่งที่เขาต้องการ

สรุปคือการฮิจญฺเราะฮฺจากเมืองที่มีการปฏิเสธศรัทธาไม่เหมือนกับการฮิจญฺเราะฮฺจากเมืองที่เต็มไปด้วยการฝ่าฝืน ซึ่งขอให้พวกเขาอดทนและหวังในรางวัลผลตอบแทนเถิด โดยเฉพาะถ้าเขาเป็นคนดีที่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ยิ่งกว่านั้นการฮิจญฺเราะฮฺของเขานั้นอาจจะหะรอมด้วยซ้ำ

หะดีษที่ 2

ลำดับขั้นของศาสนา (หะดีษญิบรีล)

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَيْضاً قَالَ : « بَيْنَماَ نَحْنُ جُلُوْسٌ عِنْدَ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ ، إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيْدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ ، شَدِيْدُ سَوَادِ الشَّعْرِ ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ ، وَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِيْ عَنِ الإِسْلَامِ . فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ : الإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنْ مُحَمَّداً رَسُوْلُ اللهِ ، وَتُقِيْمَ الصَّلَاةَ ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ ، وَتَصُوْمَ رَمَضَانَ ، وَتَحُجَّ البَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيْلاً ، قَالَ : صَدَقْتَ . فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ : فَأَخْبِرْنِيْ عَنِ الإِيْمَانِ قَالَ : أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ قَالَ : صَدَقْتَ، قَالَ : فَأَخْبِرْنِيْ عَنِ الإِحْسَانِ . قَالَ : « أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ ، قَالَ : فَأَخْبِرْنِيْ عَنِ السَّاعَةِ . قَالَ : مَا المَسْؤُوْلُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالَ : فَأَخْبِرْنِيْ عَنْ أَمَارَاتِهَا قَالَ : « أَنْ تَلِدَ الأَمَةُ رَبَّتَهَا ، وَأَنْ تَرَى الحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُوْنَ فِيْ الْبُنْيَانِ ، ثُمَّ انْطَلَقَ ، فَلَبِثْتُ مَلِيّاً ، ثُمَّ قَالَ : « يَا عُمَرُ أَتَدْرِيْ مَنِ السَّائِلُ ؟ قُلْتُ : اللهُ وَرَسُوْلُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : فَإِنَّهُ جِبْرِيْلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِيْنَكُمْ. » رَوَاهُ مُسْلِمٌ

จากท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้เล่าว่า: **วันหนึ่ง ในขณะที่พวกเรากำลังนั่งอยู่กับท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทันใดนั้นก็มีชายคนหนึ่งสวมเสื้อผ้าที่ขาวโพลน มีผมที่ดำสนิท และไม่เห็นร่องรอยของการเดินทางได้ปรากฏขึ้นมายังพวกเรา และไม่มีผู้ใดเลยในหมู่พวกเราที่รู้จักเขา จนในที่สุดเขาได้เข้ามานั่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แล้วเขาก็เอาเข่าทั้งสองข้างของเขายันกับเข่าทั้งสองข้างท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และได้วางมือของเขาบนขาของเขาเอง แล้วเขาก็กล่าวขึ้นว่า "โอ้มุฮัมมัดเอ๋ย จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิสลามเถิด?" แล้วท่านเราะสูลุลลอฮฺ ก็กล่าวว่า: อิสลามคือการที่ท่านกล่าวปฏิญาณว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ" การที่ท่านดำรงไว้ซึ่งการละหมาด จ่ายซะกาต ถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน และไปประกอบพิธีหัจญ์**

ณ บัยติลละฮฺ หากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้. เขากล่าวว่า "จริงอย่างที่ท่านพูด" (ท่านอุมัรฺกล่าวว่า) ดังนั้นพวกเราพากันแปลกใจที่เขาถามท่านนบีแล้วเขาก็รับรองว่าท่านนบีพูดจริง. เขากล่าวอีกว่า "จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอีมานเถิด ?" ท่านนบี จึงตอบว่า การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ต่อบรรดามลาอิกะฮฺของพระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์ ต่อวันปรโลก และศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะของพระองค์ทั้งที่ดีและไม่ดี" แล้วเขากล่าวว่า "จริงอย่างที่ท่านพูด" แล้วเขาก็กล่าวอีกว่า "ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิหฺสานเถิด ?" ท่านนบีตอบว่า "คือการที่ท่านทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺเสมือนกับว่าท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นท่านแน่นอน" แล้วเขากล่าวอีกว่า "ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับวันกิยามะฮฺเถิด ?" ท่านนบีตอบว่า "ผู้ที่ถูกถาม ไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถามเลย" แล้วเขาก็กล่าวว่า "ถ้าเช่นนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้ถึงสัญญานของมันเถิด" ท่านนบีตอบว่า "คือการที่ทาสีจะคลอดลูกเป็นนายของนาง, ท่านจะได้เห็นผู้ที่ไม่สวมรองเท้า ไม่มีเสื้อผ้าจะสวมใส่ เป็นผู้ยากจนข้นแค้น และเลี้ยงแพะ แต่กลับแข่งขันกันสร้างอาคารสูงๆ" จากนั้น เขาก็จากไป และฉัน (หมายถึงอุมัรฺ) ก็หายหน้าไปหลายวัน ต่อมาท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ถามฉันว่า "โอ้อุมัร ท่านรู้ไหมว่า ผู้ถามครั้งนั้นเป็นใคร ?" ฉันตอบว่า "อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์เท่านั้นที่รู้" ท่านนบีตอบว่า "แท้จริงเขาคือ ญิบรีล ท่านมาหาพวกท่าน เพื่อสอนพวกท่านเรื่องศาสนาของพวกท่าน" หะดีษบันทึกโดยมุสลิม [3]

3 มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: อธิบายถึงการศรัทธา อิสลาม และอิหฺสาน, เลขที่: 8

คำอธิบายหะดีษ

คำกล่าวที่ว่า "بَيْنَماَ نَحْنُ جُلُوْسٌ" (ในขณะที่พวกเรากำลังนั่งอยู่) คำว่า "بَيْنَماَ" คือคำว่า "بينا" แต่ได้เพิ่มคำว่า "ما" เข้าไป ซึ่งเดิมคือ "بين نحن" ดังนั้นการเพิ่ม "ما" เข้าไปก็เพื่อเป็นการเน้นย้ำ (เรื่องที่กำลังจะกล่าวถึง)

และคำว่า "جُلُوْسٌ" เป็นมุบตะดา (คำขึ้นต้นประโยค) ส่วนเคาะบัร (ส่วนขยาย) ของมันคือ "عِنْدَ رَسُوْلِ اللهِ" (กับท่านเราะสูลุลลอฮฺ)

และคำว่า "ذَاتَ يَوْمٍ" (วันหนึ่ง) คำว่า "ذَاتَ" ในที่นี้เป็นนะกิเราะฮฺ (สามานยนาม คือคำนามที่เป็นชื่อทั่วไปของคน สัตว์ และ สิ่งของ) หมายถึง ในวันใดวันหนึ่ง

ซึ่งในทางภาษาจะใช้คำนี้ในรูปแบบต่างๆ โดยบางครั้งจะมีความหมายดังนี้

ก. "صاحبة" (ความเป็นเจ้าของ) เช่น "ذات النطاقين" คือ "صاحبة النطاقين" หมายถึง ผู้ที่มีสองเข็มขัด

ข. "اسم موصول" (ประพันธสรรพนาม คือสรรพนามที่ใช้แทนนามที่อยู่ข้างหน้า และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เชื่อมประโยคหน้าและหลังให้สัมพันธ์กัน) ซึ่งคนอาหรับมักใช้คำว่า "ذَاتَ" ในความหมายของคำว่า "التى" ดังที่ท่านอิบนุมาลิก เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้กล่าวว่า "เฉกเช่นคำว่า (التى) สำหรับพวกเขาหมายถึง (ذَاتَ)" เช่น "بعت عليك بيتي ذات اشتريت" คือ "التي اشتريت" หมายถึง ฉันขายบ้านที่ฉันซื้อมาแก่ท่าน

ค. "النكرة" (สามานยนาม) ดังที่ใช้ในหะดีษบทนี้ "ذَاتَ يَوْمٍ" ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้มากที่สุด

"إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ" (ทันใดนั้นก็มีชายคนหนึ่งได้ปรากฏขึ้นมายังพวกเรา) ซึ่งเป็นชายคนหนึ่งที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นใครชัดเจน กล่าวคือ โดยรูปลักษณ์แล้วเป็นชายคนหนึ่ง แต่ในความเป็นจริงมันคือมลาอิกะฮฺท่านหนึ่ง

"شَدِيْدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ" (สวมเสื้อผ้าที่ขาวโพลน) กล่าวคือ เขามีเสื้อผ้าสวมใส่

"شَدِيْدسَوَادِ الشَّعْرِ" (มีผมที่ดำสนิท) กล่าวคือ ยังเป็นวัยรุ่น

"لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ" (ไม่เห็นร่องรอยของการเดินทาง) เนื่องจากเสื้อผ้าของเขาขาวโพลน และผมของเขาดำสนิท ซึ่งไม่มีฝุ่นติดเกาะถึงกับเนื้อตัวมอมแมม

ด้วยเหตุนี้ท่านอุมัรจึงกล่าวว่า "لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ" (ไม่เห็นร่องรอยของการเดินทาง) (เพราะคนเดินทางในยุคสมัยนั้นจะเห็นร่องรอยของการเดินทาง โดยที่ผมเผ้าต้องยุ่งเหยิงคละเคล้าไปด้วยฝุ่น เสื้อผ้าของเขาก็จะไม่เหมือนคนที่ไม่เดินทาง แต่กลับไม่เห็นร่องรอยใดของการเดินทางจากชายคนนี้เลย

"وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ" (และไม่มีผู้ใดเลยในหมู่พวกเราที่รู้จักเขา) กล่าวคือ ไม่ใช่เป็นชาวมะดีนะฮฺที่รู้จักมักคุ้นกัน ซึ่งเป็นคนแปลกหน้า

"حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ" (จนในที่สุดเขาได้เข้ามานั่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) ท่านอุมัรไม่ได้ใช้คำว่ามานั่งร่วมกับท่าน (عند النبي) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือการนั่งของชายคนนั้นเป็นการนั่งที่ติดกับท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ด้วยเหตุนี้ ท่านอุมัรจึงกล่าวอีกว่า "أَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ" (แล้วเขาก็เอาเข่าทั้งสองข้างของเขายันกับเข่าทั้งสองข้างท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และได้วางมือของเขา) คือมือของชายคนนั้น

"عَلَى فَخِذَيْهِ" (บนขาของเขาเอง) หมายถึง บนขาของชายคนนั้นเอง ไม่ใช่ขาของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งถือเป็นการให้เกียรติที่ดีเยี่ยมที่สุด

"وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ" (แล้วเขาก็กล่าวขึ้นว่า โอ้มุฮัมมัดเอ๋ย) ชายคนนั้นไม่ได้ใช้คำว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ" ทั้งนี้ก็เพื่อให้เข้าใจว่าเขาเป็นคนอาหรับชนบท เพราะคนอาหรับชนบทจะเรียกท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ด้วยกับชื่อที่รู้จักกัน แต่ชาวเมืองนั้นจะเรียกท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ด้วยกับคุณลักษณะของการเป็นนบีหรือเราะสูล อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสสลาม (ขออัลลอฮฺทรงประทานการสดุดีและความสันติสุขปลอดภัยแก่ท่าน)

"أَخْبِرْنِي عَنِ الإِسْلَامِ" (จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิสลามเถิด?) หมายถึง อิสลามคืออะไร ? จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับมันเถิด

"فَقَالَ : الإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنْ مُحَمَّداً رَسُوْلُ اللهِ" (แล้วท่านเราะสูลุลลอฮฺ ก็กล่าวว่า: อิสลามคือ การที่ท่านกล่าวปฏิญาณว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ") เป็นการปฏิญาณ ด้วยการยืนยันและยอมรับด้วยลิ้นและหัวใจของท่าน ซึ่งไม่เพียงพอที่จะใช้ลิ้นเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นที่จะต้องใช้ลิ้นและหัวใจด้วยกัน ซึ่งอัลลอฮฺ

อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสในเรื่องนี้ว่า

﴿ إِلَّا مَن شَهِدَ بِٱلْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝٨٦ ﴾ [الزخرف : ٨٦]

ความว่า **"นอกจากผู้ยืนยันเป็นพยานด้วยความจริง และพวกเขารู้ดี"** (สูเราะฮฺ อัซ-ซุครุฟ อายะฮฺที่ 86)

การอิอฺรอบประโยค "لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ"

"لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ" เป็นประโยค "اسمية منفية" (นามปฏิเสธ) ด้วยการใช้คำว่า "لا" (ไม่มี) ซึ่งเป็นการปฏิเสธชนิดของมัน และการปฏิเสธชนิดของมันนั้นเป็นการปฏิเสธที่ครอบคลุมที่สุด และนามของประโยคนี้คือ "إله" (พระเจ้า) ส่วนเคาะบัร (คำขยาย) ของมันนั้นถูกตัดออกไปแต่ให้ตีความว่า "حق" (อย่างแท้จริง) และคำกล่าวที่ว่า "إلا" (นอกจาก) เป็น "أداة حصر" (คำที่ใช้จำกัดเนื้อหา) ส่วนพระนามที่มีเกียรติและสูงส่งนั้นแทนเคาะบัร ซึ่ง "لا" ที่ถูกตัดออกไปไม่ได้เป็นเคาะบัรของมัน เพราะ "لا" เป็นการปฏิเสธชนิดของมัน โดยจะใช้สำหรับนากิเราะฮฺ ทำให้ประโยคนี้มีคำที่ถูกตัดออกไปซึ่งเป็นเคาะบัร โดยให้ตีความว่า "อย่างแท้จริง" นั่นคือ "لا إله حق إلا الله عز وجل" (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพภักดีอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ) ซึ่งในความเป็นจริงพระเจ้าที่ถูกสักการะนั้นมีอยู่มาก แต่ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นพระเจ้าที่จอมปลอม ซึ่งไม่ใช่พระเจ้าที่แท้จริง และไม่คู่ควรแก่การเป็นพระเจ้าเลย ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ ۝٦٢ ﴾ [الحج : ٦٢]

ความว่า **"เช่นนั้นแหละ เพราะว่าอัลลอฮฺ คือผู้ทรงสัจจะ และแท้จริงสิ่งที่พวกเขาวิงวอนขออื่นจากพระองค์นั้นมันเป็นเท็จ"** (สูเราะฮฺอัล-หัจญฺ อายะฮฺที่ 62)

"وَأَنْ مُحَمَّداً رَسُوْلُ اللهِ" (และมุฮัมมัดนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ) กล่าวคือท่านต้องปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ ซึ่งท่านนบีไม่ได้กล่าวว่า "إِنِّي رسول الله" (แท้จริงข้าพเจ้าเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ) ทั้งๆ ที่ตามบริบทแล้วท่านสามารถกล่าวเช่นนั้นได้ เพราะท่านกำลังเป็นคู่สนทนาอยู่ แต่ท่านกลับใช้ชื่อที่รู้จักมักคุ้น ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการเน้นย้ำอย่างจริงจังต่อการมีเกียรตินี้

คำกล่าวที่ว่า "أَنَّ مُحَمَّدًا" (มุฮัมมัด) คือท่านมุฮัมมัด บินอับดุลลอฮฺ อัล-ฮาชิมี อัล-กุเราะชี จากลูกหลานของท่านนบีอิสมาอีล ซึ่งในบรรดาลูกหลานของท่านนบีอิสมาอีลนั้นไม่มีใครเป็นเราะสูลนอกจากท่านนบีมุฮัมมัดคนเดียวเท่านั้น และท่านคือนัยของคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา เกี่ยวกับท่านนบีอิบรอฮีมและอิสมาอีล ว่า

﴿ رَبَّنَا وَٱبْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُواْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِكَ ﴾ [البقرة: ١٢٩]

ความว่า **"พระผู้อภิบาลของเรา ได้ทรงโปรดให้ในหมู่พวกเขามีเราะสูลขึ้นมาคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ที่จะมาสาธยายอายะฮฺทั้งหลายของพระองค์แก่พวกเขา"** (สูเราะฮฺ อัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 129)

"رَسُوْلُ اللهِ" (เป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ) คำว่า "رسول" หมายถึง ผู้ที่ถูกส่งมา ดังนั้น เราะสูลจึงหมายถึงผู้ที่อัลลอฮฺทรงประทานวะหฺยูแก่เขาด้วยบทบัญญัติต่างๆ ของศาสนา และสั่งใช้ให้เขาเผยแพร่มันและปฏิบัติตามมัน

"وَتُقِيْمَ الصَّلَاةَ" (การที่ท่านดำรงไว้ซึ่งการละหมาด) กล่าวคือ ให้ดำรงปฏิบัติมันให้ครบถ้วนสมบูรณ์และสม่ำเสมอ ส่วนคำว่า "الصَّلَاةَ" หมายรวมถึงการละหมาดฟัรฎูและสุนัต

"وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ" (การที่ท่านจ่ายซะกาต) คำว่า "تؤتي" หมายถึง การมอบให้ ส่วนคำว่า "الزَّكَاةَ" หมายถึง ทรัพย์สินที่วาญิบต้องใช้จ่ายแก่ผู้คู่ควรกับมันโดยเป็นไปเพื่อการอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ เช่น ทอง, เงิน. ปศุสัตว์, สิ่งที่งอกออกมาจากแผ่นดินและสินค้าเพื่อการค้าขาย เป็นต้น

"وَتَصُوْمَ رَمَضَانَ" (การที่ท่านถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน) หมายถึง การละเว้นจากการกิน ดื่ม ร่วมประเวณี และทุกๆ อย่างที่ทำให้ศีลอดเสีย โดยเป็นไปเพื่ออิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา เริ่มตั้งแต่แสงอรุณขึ้นจนกระทั่งดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า

ซึ่งรากศัพท์ของคำว่า "الصيام" มาจากคำว่า "الإمساك" (การงด)

ส่วนคำว่า "رمضان" คือเดือนที่เป็นที่รู้กันดีซึ่งอยู่ระหว่างเดือนชะอฺบานกับเดือนเชาวาล

"وَتَحُجَّ البَيْتَ" (การที่ท่านไปประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยติลละฮฺ) หมายถึง การมุ่งไปยังบัยติลลาฮฺเพื่อทำอิบาดะฮฺหัจญ์ในช่วงเวลาที่เฉพาะโดยเป็นไปเพื่อ

อิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา "إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيْلاً" (หากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้)

เขาจึงกล่าวว่า "صَدَقْتَ" (จริงอย่างที่ท่านพูด) ซึ่งคนที่กล่าวว่าจริงอย่างที่ท่านพูดคือ ท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม ซึ่งเป็นผู้ถาม แล้วทำไมท่านญิบรีลจึงกล่าวว่าจริงอย่างที่ท่านพูด ทั้งๆ ที่ท่านเป็นผู้ถาม ? เพราะการที่ท่านกล่าวว่าจริงอย่างที่ท่านพูดแก่ผู้ที่กำลังพูดอยู่นั้น หมายความว่า ตัวท่านมีความรู้อยู่แล้วว่าชายคนที่กำลังพูด (นั่นคือท่านนบี) นั้นพูดได้ถูกต้อง มันเป็นเพียงการแสดงถึงความประหลาดใจ ด้วยเหตุนี้เองบรรดาเศาะหาบะฮฺจึงประหลาดใจว่าเป็นไปได้อย่างไรทั้งๆ ที่เขาได้ถามแต่เขากลับยืนยันความถูกต้องนั้นเสียเอง อย่างไรก็ตามในเรื่องนี้เราจะอธิบายในรายละเอียดภายหลังจากนี้ อินชาอัลลอฮฺ

คำอธิบายหลักการ (รุกุ่น) อิสลามทั้งห้าประการ

หลักการแรก การกล่าวปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ

ประเด็น ทำไมถึงให้สองคำปฏิญาณนี้อยู่ในหลักการ (รุกุ่น) เดียวกัน โดยไม่แยกออกเป็นสองหลักการ ?

คำตอบ การปฏิญาณด้วยกับสองประโยคนี้คือส่วนสำคัญที่ทำให้การงานทั้งหมดถูกต้อง เพราะการปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺจะนำไปสู่ความอิคลาศ (บริสุทธิ์ใจ) ส่วนการปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺจะนำไปสู่การปฏิบัติตามแบบอย่างของท่าน ซึ่งการงานทุกอย่างที่ทำไปเพื่อแสวงหาความใกล้ชิดกับอัลลอฮฺจะไม่ถูกตอบรับนอกจากต้องครบเงื่อนไขทั้งสองประการนี้ นั่นคือความอิคลาศต่ออัลลอฮฺและการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ส่วนความหมายของการปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺนั้น กล่าวคือ การที่มนุษย์ได้ยืนยันด้วยลิ้นและหัวใจของเขาว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งคำว่า "أشهد" หมายความว่า ข้าพเจ้าได้ยืนยันด้วยหัวใจของข้าพเจ้า และได้กล่าวด้วยลิ้นของข้าพเจ้า เพราะการกล่าวปฏิญาณนั้นเป็นคำพูดที่เปล่งสิ่งที่มีอยู่ในหัวใจ แต่ในกรณีที่คนๆ นั้นเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถที่จะเปล่งเสียงออกมาได้ ดังนั้นเป็นการเพียงพอที่

เขาจะยืนยันในหัวใจ เนื่องจากเขาไม่มีความสามารถที่จะเปล่งคำปฏิญาณนั้นออกมาได้

ส่วนการปฏิญาณด้วยกับลิ้นเพียงอย่างเดียว ไม่เป็นการเพียงพอด้วยกับหลักฐานที่ว่าพวกมุนาฟิกีนก็เคยปฏิญาณต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพียงพระองค์เดียว แต่พวกเขากล่าวปฏิญาณด้วยกับลิ้นของพวกเขาเท่านั้น ซึ่งพวกเขากล่าวมันด้วยกับลิ้นแต่ไม่ได้เป็นสิ่งที่มีอยู่ในหัวใจ ดังนั้นการปฏิญาณด้วยลิ้นเพียงอย่างเดียวนั้นจึงไม่มีประโยชน์อะไร และพวกเขาเคยมาหาท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และได้ยืนยันว่าพวกเขาได้ปฏิญาณว่าท่านนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ แต่อัลลอฮฺทรงรู้ดีว่าท่านนบีนั้นเป็นเราะสูลของพระองค์ และพระองค์สุบหานะฮุ วะตะอาลา ก็ยืนยันว่าพวกมุนาฟิกีนนั้นเป็นกลุ่มคนที่โกหก

คำว่า "لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ" หมายถึง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ ซึ่งการที่เราตีความเคาะบัร (คำขยาย) ของประโยคนี้ด้วยคำว่า "อย่างแท้จริง" ก็เป็นการอธิบายคำตอบในประเด็นที่ว่า ทำไมถึงมีการกล่าวว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ" ทั้งๆ ที่มีพระเจ้ามากมายที่ถูกเคารพสักการะอื่นจากอัลลอฮฺ ซึ่งมีการเรียกอัลลอฮฺว่า "พระเจ้า" และเรียกสิ่งที่ถูกเคารพสักการะว่าเป็น "พระเจ้า" เช่นกัน ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ فَمَآ أَغۡنَتۡ عَنۡهُمۡ ءَالِهَتُهُمُ ٱلَّتِي يَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مِن شَيۡءٖ ﴾ [هود: ١٠١]

ความว่า **"และบรรดาพระเจ้าของพวกเขาที่พวกเขาวิงวอนขออื่นจากอัลลอฮฺนั้น จะไม่อำนวยประโยชน์อันใดให้แก่พวกเขาเลย"**(สูเราะฮฺฮูด อายะฮฺที่ 101)

อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ أَمۡ لَهُمۡ ءَالِهَةٞ تَمۡنَعُهُم مِّن دُونِنَاۚ لَا يَسۡتَطِيعُونَ نَصۡرَ أَنفُسِهِمۡ وَلَا هُم مِّنَّا يُصۡحَبُونَ ﴾ [الأنبياء: ٤٣]

ความว่า **"หรือว่าพวกเขามีพระเจ้าหลายองค์นอกไปจากเรา คอยป้องกันพวกเขา ทั้งๆ ที่พระเจ้าเหล่านั้นไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตัวเอง และไม่สามารถป้องกันตัวเองให้พ้นจากการลงโทษของเราได้"** (สูเราะฮฺอัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 43)

อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَا تَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ ﴾ [القصص : ٨٨]

ความว่า **"และอย่าวิงวอนขอต่อพระเจ้าอื่นคู่เคียงกับอัลลอฮฺ"** (สูเราะฮฺ อัล-กิศ็อศ อายะฮฺที่ 88)

ซึ่งการตีความเคาะบัร (คำขยาย) ในประโยค "لَا إِلَهَ إِلَّا الله" ทำให้เราสามารถอธิบายว่า พระเจ้าทั้งหลายที่ถูกเคารพสักการะอื่นจากอัลลอฮฺนั้น คือพระเจ้าที่จอมปลอม ไม่ใช่พระเจ้าที่แท้จริง และมันไม่ได้มีส่วนของความเป็นพระเจ้าใดๆ เลย ซึ่งในเรื่องนี้อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴾ [الحج : ٦٢]

ความว่า **"เช่นนั้นแหละ เพราะว่าอัลลอฮฺ คือผู้ทรงสัจจะ และแท้จริงสิ่งที่พวกเขาวิงวอนขออื่นจากพระองค์นั้นมันเป็นเท็จ และแท้จริงอัลลอฮฺเป็นผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงยิ่งใหญ่"** (สูเราะฮฺอัล-หัจญ์ อายะฮฺที่ 62)

ดังนั้น ถ้าหากคนมุชริก (คนที่ตั้งภาคี) ได้มายังเจว็ดแล้วเขาอิบาดะฮฺต่อมันด้วยการรุกูอฺ, สุญูด, ร้องไห้โอดครวญ, และรู้สึกเกรงกลัวต่อมัน (และบางทีถึงขั้นสลบล้มลงไป (เนื่องด้วยความเกรงกลัวต่อมัน) การอิบาดะฮฺของเขานั้นก็ถือเป็นโมฆะใช้ไม่ได้ และสิ่งที่เขาอิบาดะฮฺนั้นก็เป็นโมฆะเช่นเดียวกัน

"إِلَّا الله" (นอกจากอัลลอฮฺ) คำว่า "الله" เป็นคำที่ใช้กับพระผู้อภิบาลอัซซะวะญัลละ โดยไม่ใช้กับสิ่งอื่นจากนี้ และถือเป็นพระนามหลักของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ด้วยเหตุนี้พระนามต่างๆ ของพระองค์ที่มีอยู่ในอัลกุรอานจึงตามหลังคำว่าอัลลอฮฺ และไม่ปรากฏว่าคำว่าอัลลอฮฺจะตามหลังพระนามอื่นนอกจากในอายะฮฺเดียวเพียงเท่านั้น นั่นคือคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ۝ ٱللَّهِ ٱلَّذِى لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ﴾ [ابراهيم : ١، ٢]

ความว่า **"สู่ทางของพระผู้เดชานุภาพ ผู้ทรงได้รับการสรรเสริญ (คือ) ทางของอัลลอฮฺ ซึ่งสิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและสิ่งที่อยู่ในแผ่นดิน เป็นของพระองค์และความหายนะจากการลงโทษอย่างสาหัส จงประสบแก่พวกปฏิเสธศรัทธา"** (สูเราะฮฺอิบรอฮีม อายะฮฺที่ 1-2)

อย่างไรก็ตาม พระนามที่มีเกียรติ (นั่นคือคำว่า "الله") ในอายะฮฺนี้คือคำว่า "العزيز" ซึ่งมันไม่ได้เป็นคุณลักษณะ เพราะพระนามต่างๆ นั้นล้วนต้องตามหลังพระนามที่ยิ่งใหญ่นี้

ประเด็น คำปฏิญาณนี้ทำให้มนุษย์เข้าสู่ศาสนาอิสลามหรือไม่ ?

คำตอบ ใช่แล้ว มนุษย์จะเข้าสู่ศาสนาอิสลามด้วยกับคำปฏิญาณนี้ ถึงแม้ว่าเราจะเชื่อว่าที่เขากล่าวมานั้นเพื่อปกป้องตัวเองจากการถูกทำร้ายหรือถูกสังหารก็ตาม แต่เราก็ยังต้องปกป้องเลือดเนื้อและทรัพย์สินของเขา และถึงแม้ว่าเราจะเชื่อว่าที่เขากล่าวนั้นเป็นการโกหกก็ตาม ซึ่งหลักฐานในเรื่องนี้คือเรื่องราวของชายมุชริกคนหนึ่งที่ท่านอุสามะฮฺ บินซัยดฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้ไล่ตามมันทันในขณะที่มันได้วิ่งหนี ซึ่งเมื่อท่านอุสามะฮฺ จะสังหารเขาด้วยดาบ เขาก็กล่าวว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ" แต่แล้วท่านอุสามะฮฺก็สังหารเขา โดยเชื่อว่าที่เขากล่าวไปนั้นเพื่อปกป้องตัวเองจากการถูกสังหาร กล่าวคือที่เขากล่าวนั้นเพื่อไม่ให้ถูกสังหาร แต่ท่านอุสามะฮฺก็สังหารเขา ดังนั้นเมื่อเรื่องนี้มาถึงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านนบีถึงกับกล่าวซ้ำไปมาว่า "ท่านได้สังหารเขาหลังจากที่เขากล่าวว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺกระนั้นหรือ ?" ท่านอุสามะฮฺจึงกล่าวว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ในความเป็นจริงเขาได้กล่าวออกมาเพื่อปกป้องตัวเองต่างหาก" แล้วท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็กล่าวย้ำไปมาอีกว่า "ท่านได้สังหารเขาหลังจากที่เขากล่าวว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺกระนั้นหรือ ?" ท่านอุสามะฮฺได้เล่าว่า "ถ้าฉันเป็นคนที่ยังไม่เข้ารับอิสลามก่อนหน้าวันนั้นก็คงจะดี" ท่านกล่าวออกมาด้วยความรู้สึกที่หนักอึ้งอย่างมาก ขออัลลอฮฺทรงพอพระทัยในตัวของท่าน (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 4269 และมุสลิม หมายเลข 96)

เพราะฉะนั้น เราจะพิจารณาในสิ่งที่เผยออกมาเพียงเท่านั้น ถึงแม้ว่าเราจะเชื่อมั่นว่าที่เขากล่าวมานั้นเพื่อปกป้องตัวเองก็ตาม อย่างไรก็ตามเราก็ยังต้องปกป้องตัวเขา แน่นอนที่สุดถ้าเขาได้ผินหลังให้กับศาสนา (ตกมุรตัด) ภายหลังจากนั้น

เราก็สามารถสังหารเขาได้ ในเรื่องนี้เคยเกิดขึ้นจริงกับทหารของพวกปฏิเสธศรัทธา เมื่อพวกเขาถูกทหารของมุสลิมจับกุมได้ พวกเขาก็จะกล่าวว่า “เราได้เข้ารับอิสลามแล้ว” ทั้งนี้ก็เพื่อปกป้องตัวของพวกเขาจากการถูกสังหาร ซึ่งชาวมุญาฮิดีนเคยถามว่าในกรณีที่พวกเขากล่าวว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺเราสามารถสังหารพวกเขาได้อีกหรือไม่ ?

เราขอตอบว่า หะดีษเรื่องราวของท่านอุสามะฮฺ บินซัยดฺนั้นเป็นหลักฐานว่าไม่สามารถสังหารพวกเขาได้ แต่ให้กักขังพวกเขาแทน ซึ่งเมื่อใดที่ประจักษ์ชัดว่าพวกเขาได้ผินหลังให้กับศาสนา (ตกมุรตัด) ก็ให้สังหารพวกเขาได้ เพราะการปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺนั้นจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติต่างๆ ของศาสนาอิสลามด้วย

ถ้าในกรณีที่คนปฏิเสธศรัทธากล่าวว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ แต่ไม่มีการปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ ถือว่าไม่เพียงพอจนกว่าเขาจะกล่าวว่า ฉันปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺและมุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ

ด้วยเหตุนี้คนที่ปฏิเสธศรัทธาจะถือว่าเขาเข้าสู่ศาสนาอิสลามก็ด้วยกับการที่เขากล่าวว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ แต่ถ้าเขาปฏิเสธคำสอนของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดังนั้นจำเป็นที่เขาจะต้องเพิ่มการปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ ดังที่ปรากฏในหะดีษของท่านนบีว่า

«ادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ»

ความว่า **“จงเรียกร้องเชิญชวนพวกเขาให้กล่าวปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ และฉันเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ”** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 1331 และมุสลิม หมายเลข 19,29)

ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้กล่าวว่า “เป็นสิ่งที่รับรู้กันดีในศาสนาที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้นำมา และเป็นความเห็นพ้องของประชาชาติทั้งหมดว่า สิ่งแรกที่มนุษย์ถูกสั่งใช้คือการปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ และด้วยการปฏิญาณนี้เองที่ทำให้คนปฏิเสธศรัทธากลายเป็นมุสลิม และถ้าเขาเป็นมุสลิม

และได้ปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ แล้วเขาได้ตายไปในสภาพนั้น เพียงพอแล้วที่เขาจะอยู่ในคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ»

ความว่า **"ผู้ใดก็ตามที่คำกล่าวสุดท้ายของเขาก่อนจะจากโลกดุนยา (เสียชีวิต) ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ เขาจะได้เข้าสวนสวรรค์"** (บันทึกโดย อบีดาวุด หมายเลข 3116)

ซึ่งการที่เนื้อหาของหะดีษนี้บ่งชี้ถึงเป็นการเพียงพอแล้วในการกล่าวว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺเท่านั้น เพราะผู้เสียชีวิตคนนั้นได้ยืนยันว่านบีมุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ ซึ่งเขาไม่ได้มีปัญหาในส่วนนี้แต่อย่างใด

การปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺจำเป็นต้องมีความอิคลาศในการอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ซึ่งมีการเรียกประเภทเตาฮีดนี้ว่าเตาฮีดอัล-อุลูฮียะฮฺ และมีการเรียกว่าเตาฮีดอัล-อิบาดะฮฺ เพราะความหมายของคำว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺนั้นคือไม่มีพระเจ้าที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ เพราะฉะนั้นท่านอย่าอิบาดะฮฺต่อสิ่งใดอื่นจากอัลลอฮฺ ซึ่งผู้ใดที่กล่าวว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ แต่เขาก็ยังอิบาดะฮฺสิ่งอื่นจากอัลลอฮฺเขาคนนั้นถือเป็นคนโกหก เพราะการปฏิญาณนี้จำเป็นที่จะต้องมีความอิคลาศในการอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ โดยปราศจากการริยาอ์ (โอ้อวด), การหยิ่งยโส เป็นต้น

และคำกล่าวที่ว่า "وَأَنْ مُحَمَّداً رَسُوْلُ اللهِ" (และมุฮัมมัดนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ) คือการปฏิญาณว่าท่านนบีนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ กล่าวคือถูกส่งลงมายังมนุษย์ ซึ่งเราะสูลคือผู้ที่อัลลอฮฺทรงประทานวะหฺยูแก่ท่านด้วยกับบทบัญญัติต่างๆ ของศาสนาอิสลาม และสั่งใช้ให้ท่านเผยแพร่มัน ซึ่งมนุษย์ก่อนหน้าท่านนบีนูหฺนั้นนับถือในศาสนาเดียวกันจึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีเราะสูล แต่ภายหลังจากที่ผู้คนมีจำนวนมากขึ้นและเริ่มมีความหลากหลายมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีเราะสูล ดังนั้นอัลลอฮฺ ตะอาลา จึงส่งเราะสูลลงมา ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ ٱلنَّاسِ فِيمَا ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ ﴿٢١٣﴾﴾ [البقرة: ٢١٣]

ความว่า **"มนุษย์นั้นเคยเป็นประชาชาติเดียวกัน ภายหลังอัลลอฮฺได้ส่งบรรดานบีมาในฐานะผู้แจ้ง ข่าวดี และผู้ตักเตือน และได้ทรงประทานคัมภีร์อันกอปรไปด้วยความจริงลงมากับพวกเขาด้วยเพื่อว่าคัมภีร์นั้นจะได้ตัดสินระหว่างมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาขัดแย้งกัน"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 213)

ดังนั้นท่านเราะสูลจึงถูกส่งลงมาในช่วงเวลาที่มนุษย์มีความขัดแย้งกัน ทั้งนี้ก็เพื่อตัดสินระหว่างพวกเขาด้วยกับสัจธรรม และด้วยเหตุนี้ท่านเราะสูลคนแรกคือท่านนบีนูหฺ อะลัยฮิสลาม และท่านเราะสูลคนสุดท้ายคือท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งจำเป็นที่จะต้องศรัทธาว่านบีมุฮัมมัดนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ และจำเป็นที่จะต้องศรัทธาว่าท่านนั้นเป็นนบีท่านสุดท้าย (คอตะมันนะบียีน) ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ตามเนื้อหาดังข้างต้นนั้นจึงรับรู้ได้ถึงความผิดพลาดของนักประวัติศาสตร์บางคนที่ได้กล่าวว่า เคยมีเราะสูลท่านหนึ่งหรือมากกว่านั้นก่อนหน้าท่านนบีนูหฺ ซึ่งในความเป็นจริงก่อนหน้าท่านนบีนูหฺไม่มีเราะสูลท่านใดเลย ตามหลักฐานที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ ﴿١٦٣﴾ ﴾ [النساء : ١٦٣]

ความว่า **"แท้จริงเราได้มีโองการแก่เจ้า เช่นเดียวกับที่เราได้มีโองการแก่นูหฺ และบรรดานบีหลังจากเขา"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 163)

และคำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ว่า

﴿ وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحٗا وَإِبۡرَٰهِيمَ وَجَعَلۡنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا ٱلنُّبُوَّةَ وَٱلۡكِتَٰبَۖ ﴿٢٦﴾ ﴾ [الحديد : ٢٦]

ความว่า **"(ขอสาบานด้วยพระนามของอัลลอฮฺ) โดยแน่นอนเราได้ส่งนูหฺ และ อิบรอฮีม และเราได้ทำให้ลูกหลานของเขาทั้งสองเป็นนบี และเราได้ประทานคัมภีร์ (อัต-เตารอฮฺ อัซ-ซะบูร อัล-อินญีล และอัลกุรอาน)"** (สูเราะฮฺอัล-หะดีด อายะฮฺที่ 26)

กล่าวคือ ในเครือญาติของท่านนบีนูหฺและนบีอิบรอฮีมเป็นการเฉพาะ

ในสุนนะฮฺของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีบันทึกในหะดีษอัช-ชะฟาอะฮฺ (หะดีษที่กล่าวถึงการให้ความช่วยเหลือในวันกิยามะฮฺ) ซึ่งจะมีผู้คนมาหาท่านนบีนูหฺแล้วกล่าวว่า

«أَنْتَ أَوَّلُ رَسُولٍ أَرْسَلَهُ اللهُ إِلَى أَهْلِ الأَرْضِ»

ความว่า **"ท่านเป็นเราะสูลท่านแรกที่อัลลอฮฺส่งลงมายังชาวโลก"** (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 3162 และมุสลิม หมายเลข 194)

ดังนั้นในความเชื่อ (อะกีดะฮฺ) ของเรานั้นเราะสูลท่านแรกคือท่านนบีนูหฺ อะลัยฮิสลาม และเราะสูลท่านสุดท้ายคือท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งใครก็ตามที่อ้างความเป็นนบีหลังจากท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เขาผู้นั้นจะถูกตัดสินว่าเป็นคนปฏิเสธศรัทธา เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ ۝٤٠ ﴾ [الأحزاب : ٤٠]

ความว่า **"แต่เป็นเราะสูลของอัลลอฮฺและคนสุดท้ายแห่งบรรดานบี"** (สูเราะฮฺ อัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 40)

อัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา ไม่ได้ดำรัสว่า "وخاتم الرسل" (เป็นเราะสูลท่านสุดท้าย) ทั้งๆ ที่พระองค์ได้ดำรัสก่อนหน้านั้นว่า "رسول الله" เพราะเมื่อใดก็ตามที่เป็นนบีท่านสุดท้ายก็จะเป็นเราะสูลท่านสุดท้ายโดยปริยาย เพราะไม่มีสาส์น (ริสาละฮฺ) ใดๆ นอกจากภายหลังการเป็นนบี ดังนั้นเมื่อมีการปฏิเสธการเป็นนบีหลังจากท่านนบีมุฮัมมัดแล้ว ดังนั้นการปฏิเสธสาส์น (ริสาละฮฺ) หลังจากนั้นก็ยิ่งแล้วใหญ่

การปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ จำเป็นที่จะต้องประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้

หนึ่ง การเชื่อมั่นต่อท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในสิ่งที่ได้นำมา จนกระทั่งคนผู้นั้นไม่มีความเคลือบแคลงใจในสิ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้นำมา ยิ่งกว่านั้นหัวใจของเขาจะมีความเชื่อมั่นยิ่งกว่าการกล่าวปฏิญาณของเขา ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสในอัลกุรอานว่า

﴿ إِنَّهُۥ لَحَقٌّ مِّثۡلَ مَآ أَنَّكُمۡ تَنطِقُونَ ٢٣ ﴾ [الذاريات: ٢٣]

ความว่า **"แท้จริง (สิ่งที่ถูกสัญญาไว้นั้น) เป็นความจริงอย่างแน่นอน เสมือนกับที่พวกเจ้าสนทนากัน"** (สูเราะฮฺอัซ-ซาริยาต อายะฮฺที่ 23)

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามก็จะต้องไม่มีความรู้สึกเคลือบแคลงใจในสิ่งที่ได้กล่าวปฏิญาณมา เช่นเดียวกันสิ่งใดก็ตามที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวมานั้นเราจะไม่มีความรู้สึกที่เคลือบแคลงใจ และเราต้องตระหนักอย่างดีว่ามันคือสัจธรรม กระนั้นก็ตามระหว่างเรากับท่านนบีก็มีสะพานเชื่อมโยงอยู่นั่นคือสายรายงาน (สะนัด) เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ได้อยู่ต่อหน้าเราอีกแล้ว แต่เมื่อใดก็ตามที่มีหะดีษยืนยันได้ว่ามาจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็วาญิบที่เราต้องเชื่อมั่นต่อมัน ไม่ว่าเราจะเข้าใจในนัยของมันหรือไม่ก็ตาม ซึ่งบางครั้งมีบางหะดีษที่เราเข้าใจความหมายแต่เราไม่เข้าใจในนัยของมัน ดังนั้นวาญิบที่เราต้องเชื่อมั่น

สอง ปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม โดยไม่มีความรู้สึกเคลือบแคลงใจต่อมัน ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤۡمِنٖ وَلَا مُؤۡمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمۡرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلۡخِيَرَةُ مِنۡ أَمۡرِهِمۡۗ ٣٦ ﴾ [الأحزاب: ٣٦]

ความว่า **"ไม่บังควรแก่ผู้ศรัทธาชายและผู้ศรัทธาหญิง เมื่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ได้กำหนดกิจการใดแล้ว สำหรับพวกเขาไม่มีทางเลือกในเรื่องของพวกเขา"** (สูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 36)

และด้วยเหตุนี้เองข้าพเจ้าจึงขอกล่าวว่า เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเมื่อคำสั่งใช้จากอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์มายังคนๆ หนึ่งแล้ว เขากลับถามว่ามันเป็นสิ่งที่วาญิบหรือเพียงแค่ส่งเสริมให้กระทำ ? เฉกเช่นที่ผู้คนในปัจจุบันมักถามไถ่กันและนี่คือคำถามที่วาญิบต้องขจัดทิ้งและไม่ควรให้มันมีขึ้น เพราะเมื่อบรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ได้รับคำสั่งใช้จากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่เคยปรากฏว่าพวกเขาจะถามท่านนบีว่า โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ เรื่องนี้มันเป็นสิ่งที่วาญิบหรือส่งเสริมให้กระทำ ? แต่พวกเขาจะรีบเร่งในการปฏิบัติและมีความเชื่อมั่นโดยจะไม่ถามถึงหุกุ่มของมัน เราจึงขอกล่าวว่า ไม่สมควรอย่างยิ่งที่ท่านจะถามถึงหุกุ่มของมันแต่สิ่งที่ท่านควรทำมากที่สุดคือการตอบสนองด้วยการปฏิบัติมันเพราะท่านได้ปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ ดังนั้นจงปฏิบัติตามที่ท่านถูกสั่งใช้เถิด

นอกจากกรณีที่มีใครคนหนึ่งฝืนคำสั่งใช้บางอย่าง มันก็เป็นสิทธิ์ที่เขาจะถามถึงหุกุ่มของมันว่าเป็นวาญิบหรือไม่ ? เพราะถ้าเป็นสิ่งที่วาญิบก็จำเป็นที่จะต้องเตาบะฮฺตัวเพราะเขาได้ฝืนคำสั่งใช้นั้น แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่วาญิบก็ถือว่าเป็นเรื่องที่เขาไม่ต้องอะไรมาก

สาม หลีกห่างจากคำสั่งห้ามของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม โดยไม่มีความรู้สึกเคลือบแคลงใจใดๆ ไม่ใช่กล่าวว่าถ้าสิ่งใดไม่มีอยู่ในอัลกุรอานแล้วเราก็สามารถฝืนมันทำได้ แต่เราจะกล่าวว่า ทุกสิ่งที่มีอยู่สุนนะฮฺนั้นเป็นสิ่งที่อัลกุรอานได้สั่งใช้ให้ปฏิบัติตามทั้งสิ้น และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยเตือนพฤติกรรมเช่นนี้และเตือนคนที่กล่าวว่านี่ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ในอัลกุรอาน ว่า

«لَا أُلْفِيَنَّ أَحَدَكُمْ مُتَّكِئًا عَلَى أَرِيكَتِهِ يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِنْ أَمْرِي مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ فَيَقُولُ لَا نَدْرِي مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللهِ اتَّبَعْنَاهُ»

ความว่า **"แน่นอนว่าจะมีคนหนึ่งในหมู่พวกท่านที่จะนั่งอย่างจองหองซึ่งเมื่อคำสั่งใช้ของฉันมายังเขา เขาก็จะกล่าวว่าฉันไม่รู้ ซึ่งสิ่งที่มีอยู่ในคัมภีร์ของอัลลอฮฺเท่านั้นที่เราจะปฏิบัติตาม"** (บันทึกโดยอบูดาวุด หมายเลข 4605, อัต-ติรมิซี หมายเลข 2663 และอิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 13)

หมายถึง ถ้าสิ่งใดไม่มีระบุในอัลกุรอาน เราก็จะไม่ปฏิบัติตาม ทั้งๆ ที่เรากล่าวว่าทุกสิ่งที่มาจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม คือสิ่งที่มีระบุในอัลกุรอาน เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَٱتَّبِعُوهُ ﴿١٥٨﴾ ﴾ [الأعراف : ١٥٨]

ความว่า **"และจงปฏิบัติตามเขา"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 158) ซึ่งมันมีเนื้อหาที่ครอบคลุมในทุกๆ เรื่อง

สี่ อย่าให้คำกล่าวของคนใดล้ำหน้าคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ด้วยเหตุนี้จึงไม่อนุญาตให้ยึดคำกล่าวของอิมามหรือนักวิชาการมุสลิมล้ำหน้าคำกล่าวของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เพราะทั้งตัวท่านและนักวิชาการคนนั้นจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ถือเป็นคำกล่าวที่ร้ายแรงมากเมื่อท่านนำเสนอข้อโต้แย้งแก่ใครบางคนโดยที่ท่านกล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮฺได้กล่าวว่า แต่เขากลับสวนมาว่าอิมามหรือนักวิชาการคนนั้นคนนี้ได้กล่าวไว้อย่างนี้ ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ร้ายแรงอย่างมาก เพราะไม่อนุญาตให้ใครก็ตามโต้แย้งคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ด้วยกับคำกล่าวของใครคนใดไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม กระทั่งในเรื่องนี้มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮฺ บินอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ได้เล่าว่า

«يُوشِكُ أَنْ تَنْزِلَ عَلَيْكُمْ حِجَارَةٌ مِنَ السَّمَاءِ، أَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَتَقُولُونَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ؟»

ความว่า **"ใกล้เข้ามาแล้วที่จะมีก้อนหินตกลงมายังพวกท่านจากฟากฟ้า การที่ฉันกล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า แต่พวกท่านกลับสวนมาว่า ท่านอบูบักรฺและท่านอุมัรกล่าวเช่นนี้"** (บันทึกโดยอะหฺมัด เนื้อหาคล้ายคลึงกันนี้ หน้า 337/1)

แน่นอนว่าตำแหน่งของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นแม้กระทั่งท่านอบูบักรและท่านอุมัร ก็ยังเทียบไม่ได้

ห้า ไม่อุตริกรรมในศาสนาของอัลลอฮฺในสิ่งที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ได้นำมา ไม่ว่าจะในเรื่องหลักศรัทธา (อะกีดะฮฺ), คำกล่าว และการปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้เองคนที่ทำสิ่งที่อุตริกรรมในศาสนานั้นจะไม่ถือว่าได้ปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺอย่างแท้จริง เพราะพวกเขาเพิ่มเติมเรื่องราวของศาสนาในสิ่งที่มันไม่เคยมีมาก่อน ยิ่งกว่านั้นพวกเขาไม่ได้ให้เกียรติต่อท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ใดๆ เลย

หก ไม่อุปโลกน์ในสิ่งที่ไม่ใช่สิทธิที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺควรได้รับ ด้วยเหตุนี้คนที่อุปโลกน์การจัดงานเมาลิดของท่านนบีนั้นคือกลุ่มคนที่บกพร่องในการปฏิญาณว่ามุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ เพราะการยืนยันในการปฏิญาณนั้นจำเป็นต้องไม่เพิ่มเติมเรื่องราวต่างๆ ของศาสนาในสิ่งที่มันไม่เคยมีมา

เจ็ด ต้องเชื่อว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และบริหารจัดการสรรพสิ่งต่างๆ (รุบูบียะฮฺ) กล่าวคือไม่สามารถขอดุอาอ์ต่อท่าน ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากท่าน นอกจากช่วงที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ตามที่ท่านมีความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือเท่านั้น เพราะท่านคือบ่าวของอัลลอฮฺและเป็นเราะสูลของพระองค์

﴿ قُل لَّآ أَمۡلِكُ لِنَفۡسِي نَفۡعٗا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ ﴾ [الأعراف : ١٨٨]

ความว่า **"จงกล่าวเถิดว่า (มุฮัมมัด) ว่าฉันไม่มีอำนาจที่จะครอบครองประโยชน์ใดๆ และโทษใดๆ ไว้เป็นกรรมสิทธิ์แก่ตัวของฉันได้ นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺทรงประสงค์เท่านั้น"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 188)

ดังกล่าวนี้ ทำให้เราได้รู้ว่าคนที่ขอดุอาอ์ต่อท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นมีความหลงผิด ซึ่งถือว่าพวกเขามีความเชื่อที่หลงผิดและมีปัญญาที่โง่เขลา เพราะแม้กระทั่งตัวท่านนบี ศ็อลลัลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เองก็ไม่สามารถเอื้อประโยชน์หรือโทษแก่ตัวท่านเองได้ แล้วนับประสาอะไรที่จะสามารถเอื้อให้คนอื่นได้ ? และด้วยเหตุนี้เองอัลลอฮฺจึงสั่งใช้ให้ท่านนบีกล่าวว่า

﴿ قُلۡ إِنِّي لَآ أَمۡلِكُ لَكُمۡ ضَرّٗا وَلَا رَشَدٗا ۝٢١ قُلۡ إِنِّي لَن يُجِيرَنِي مِنَ ٱللَّهِ أَحَدٞ وَلَنۡ أَجِدَ مِن دُونِهِۦ مُلۡتَحَدًا ۝٢٢ ﴾ [الجن: ٢١، ٢٢]

ความว่า **"จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่า แท้จริงฉันไม่มีอำนาจที่จะให้โทษและให้คุณแก่พวกท่าน จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่า ไม่มีผู้ใดจะคุ้มครองฉันให้พ้นจาก (การลงโทษของ) อัลลอฮฺได้ และฉันจะไม่พบที่พึ่งอันใดอื่นจากพระองค์เลย"** (สูเราะฮฺญิน อายะฮฺที่ 21-22)

กล่าวคือหากอัลลอฮฺประสงค์ที่จะให้เกิดอะไรบางอย่างกับท่านนบี อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม ตามที่พระองค์ทรงประสงค์ ก็จะไม่มีใครสามารถยับยั้งพระประสงค์ของพระองค์ในเรื่องนั้นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การที่ใครบางคนได้ขอความช่วยเหลือจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม (หลังจากที่ท่านเสียชีวิต) ก็ถือว่าเป็นการหลงผิดอย่างมาก ยิ่งกว่านั้นถือเป็นการกระทำที่เป็นการตั้งภาคีเสียด้วยซ้ำ ซึ่งหากมีใครคนหนึ่งมาที่หลุมฝังศพของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในสภาพที่ตกทุกข์ได้ยากแล้วเขาก็กล่าวว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ได้โปรดช่วยเหลือฉันด้วยเถิด เพราะตอนนี้ฉันอยู่ในสภาพที่ตกทุกข์ได้ยากจริงๆ" แน่นอนว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺซึ่งเป็นการตั้งภาคีใหญ่ เพราะการขอดุอาอ์ต่อท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม (หลังจากที่ท่านเสียชีวิตแล้ว) รวมถึงการขอดุอาอ์ต่อคนที่เสียชีวิตไปแล้วให้ช่วยเหลือหรือเกื้อกูลเขานั้นถือเป็นการตั้งภาคี เพราะมันไม่สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือได้ ซึ่งมันเป็นเพียงร่างกายเท่านั้น ถึงแม้ว่าวิญญาณจะยังคงอยู่กับร่างกายก็ตามแต่มันก็เป็นเพียงร่างกายแล้ว และมันก็ไม่ได้ขัดกับความจริงที่ว่าท่านนบียังคงมีชีวิตในหลุมฝังศพ เพราะการมีชีวิตในโลกบัรซัค (โลกแห่งหลุมฝังศพ) นั้นไม่เหมือนกับการมีชีวิตในโลกนี้

แปด ให้เกียรติต่อคำกล่าวของท่าน กล่าวคือต้องให้เกียรติต่อคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม โดยไม่ตั้งหะดีษของท่านนบี อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม บนที่ไม่เหมาะสม เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของการดูถูกเหยียดหยาม และส่วนหนึ่งของการให้เกียรติต่อคำกล่าวของท่านนบีนั้นคือการไม่พูดเสียงดัง

ขณะที่อยู่ใกล้หลุมฝังศพของท่านนบี ในเรื่องนี้ท่านอะมีรุลมุอ์มินีน อุมัร บิน อัล-ค็อฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เคยได้ยินชายสองคนที่เดินทางมาจากเมืองฏออิฟ ซึ่งทั้งสองได้พูดเสียงดังขณะที่อยู่ในมัสญิดของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านอุมัรจึงกล่าวว่า

«لَوْلاَ أَنَّكُمَا مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ لأَوْجَعْتُكُمَا ضَرْباً»

ความว่า **"ถ้าไม่ใช่เพราะท่านทั้งสองมาจากชาวเมืองฏออิฟ ฉันจะเฆี่ยนท่านทั้งสองอย่างแน่นอน"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 458)

เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَرْفَعُوٓاْ أَصْوَٰتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ ٱلنَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُواْ لَهُۥ بِٱلْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَـٰلُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ۝٢ ﴾ [الحجرات:٢]

ความว่า **"โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! พวกเจ้าอย่าได้ยกเสียงของพวกเจ้าเหนือเสียงของท่านนบี และอย่าพูดเสียงดังกับเขา (มุฮัมมัด) เยี่ยงการพูดเสียงดังของบางคนของพวกเจ้ากับอีกบางคน เพราะ (เกรงว่า) การงานต่างๆ ของพวกเจ้าจะสูญเสียไป โดยที่พวกเจ้าไม่รู้ตัว"** (สูเราะฮฺอัล-หุญุรอต อายะฮฺที่ 2)

ครั้งเมื่ออายะฮฺนี้ถูกประทานลงมา เศาะหาบะฮฺท่านหนึ่งที่ชื่อท่านษาบิต บินก็อยสฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เป็นหนึ่งในโฆษกของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งโดยปกติแล้วท่านจะใช้เสียงที่ดัง ดังนั้นเมื่ออายะฮฺนี้ถูกประทานลงมา ท่านษาบิตจึงเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านเอาแต่ร้องไห้ทั้งวันทั้งคืน เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ -ซึ่งพวกเขาคือกลุ่มคนที่มีปฏิกิริยาตามเนื้อหาของอัลกุรอาน- ทำให้ท่านษาบิตขาดหายจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เพราะปกติวิสัยของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้น ท่านจะตรวจว่ามีเศาะหาบะฮฺท่านใดบ้างที่ขาดหายไป ซึ่งนี่คือสุดยอดของความเอาใจใส่ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดังนั้นท่านนบีจึงถามถึงท่านษาบิต บรรดาเศาะหาบะฮฺจึงกล่าวว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ชายคนนั้น (หมายถึงท่านษาบิต) ตั้งแต่อัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงประทานอายะฮฺนั้นลงมาเขาก็เอาแต่ร้องไห้อยู่กับบ้านตลอดทั้งวันทั้งคืน" ท่านนบี

ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวว่า “จงไปเรียกเขามาหาฉัน” และแล้วท่านษาบิตก็มาหาท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านนบีจึงถามท่านษาบิตว่า “อะไรที่ทำให้ท่านร้องไห้กระนั้นหรือ โอ้ท่านษาบิต” ท่านษาบิตจึงกล่าวว่า “ฉันเป็นคนที่มีเสียงดัง ซึ่งฉันเกรงว่าอายะฮฺนั้นจะถูกประทานลงมายังฉัน เพราะอัลลอฮฺตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ أَن تَحْبَطَ أَعْمَـٰلُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ۝ ﴾ [الحجرات : ٢]

ความว่า **“เพราะ (เกรงว่า) การงานต่างๆ ของพวกเจ้าจะสูญเสียไปโดยที่พวกเจ้าไม่รู้ตัว”** (สูเราะฮฺอัล-หุญุรอต อายะฮฺที่ 2)

ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวแก่เขาว่า

«أَمَّا تَرْضَى أَنْ تَعِيشَ حَمِيدًا، وَتُقْتَلَ شَهِيدًا، وَتَدْخُلَ الْجَنَّةَ؟»

ความว่า **“ท่านไม่พอใจกระนั้นหรือการที่ท่านได้มีชีวิตอย่างมีเกียรติ เสียชีวิตเป็นชะฮีด และได้เข้าสวนสวรรค์”** (บันทึกโดยอิบนุ อบี อัด-ดุนยา ในหนังสือ “มะการิม อัล-อัคลาก” หน้า 21/1 หมายเลข 14, อิบนุหิบบาน ในหนังสือเศาะฮีหฺของท่าน หน้า 126/16 หมายเลข 5034, อัล-มุอฺญัม อัล-กะบีร โดยอัฏ-เฏาะบะรอนี หน้า 68/2 หมายเลข 1316, อิบนุ อัล-มุบาร็อก ในหนังสือ “อัล-ญิฮาด” หน้า 103/1 หมายเลข 123, และอัฏ-เฏาะบะรอนี ในหนังสือ “มุอฺญัม อัล-เอาสัฏ” หน้า 18/1 หมายเลข 42)

อัลลอฮุอักบัร ใครก็ตามที่เกรงกลัวต่ออัลลอฮฺเขาย่อมมีความรู้สึกสงบปลอดภัย ซึ่งท่านษาบิตได้เก็บตัวอยู่แต่ในบ้านเนื่องจากเกรงกลัวต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ แต่อัลลอฮฺก็ทำให้เขามีความรู้สึกสงบปลอดภัย และด้วยเหตุนี้เองจึงวาญิบที่เราต้องยืนยันว่าท่านษาบิต บินก็อยสฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เป็นหนึ่งในชาวสวรรค์ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้แจ้งไว้อย่างนั้น ซึ่งท่านษาบิตได้มีชีวิตอยู่ต่ออย่างมีเกียรติและได้เข้าร่วมกับบรรดาผู้ศรัทธาในสมรภูมิเพื่อกวาดล้างมุสัยละมะฮฺ อัล-กัซซาบ (ผู้แอบอ้างเป็นนบีภายหลังจากที่ท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เสียชีวิต) ซึ่งสมรภูมิเพื่อกวาดล้างมุสัยละมะฮฺ อัล-กัซซาบนั้นเป็นที่รู้กันในหน้าประวัติศาสตร์ และท่านษาบิตก็ได้เสียชีวิตในฐานะ

ชะฮีดในสมรภูมินี้ และท่านก็ได้เข้าสวนสวรรค์ โอ้อัลลอฮฺได้โปรดทำให้เราเป็นหนึ่งในชาวสวรรค์ด้วยเถิด โอ้พระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก

มีอีกเรื่องหนึ่งที่เกิดกับท่านษาบิต บินก็อยสฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ซึ่งเป็นเรื่องที่แปลกมาก ครั้งหนึ่งมีพลทหารคนหนึ่งได้เดินทางผ่านศพของท่านษาบิต เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ซึ่งบนตัวท่านนั้นมีเกราะเหล็กคุณภาพดีอยู่ พลทหารคนนั้นจึงหยิบเกราะเหล็กนั้นแล้วเอาไปเก็บที่พาหนะของเขา แล้วเอาหม้อดินมาวางทับ พอถึงเวลากลางคืนสหายคนหนึ่งของท่านษาบิตก็ได้ฝันเห็นท่านษาบิต เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ โดยที่ท่านษาบิตได้เล่าแก่เขาว่ามีพลทหารคนหนึ่งได้เดินผ่านฉันแล้วได้หยิบเกราะเหล็กของฉันแล้วไปวางใต้หม้อดิน ซึ่งมันอยู่ที่ปลายขบวนของกองทัพและรอบๆ นั้นจะมีม้าตัวหนึ่งที่ยกขาข้างหนึ่งขึ้นมา พอถึงเวลาเช้าชายคนที่ฝันเห็นก็ได้ไปแจ้งท่านแม่ทัพนั่นคือท่านคอลิด บินอัล-วะลีด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ท่านจึงส่งเขาไปดูในสถานที่นั้น พอไปถึงสถานที่นั้นก็พบของชิ้นนั้นจริงๆ ตามที่ท่านษาบิตได้เล่า สุบหานัลลอฮัลอะซีม ใครกันที่ได้แจ้งท่านษาบิตทั้งๆ ที่ตัวท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว แต่อย่างที่ทราบว่าฝันดีนั้นคือหนึ่งในสี่สิบหกส่วนของการเป็นนบี แล้วเขาก็ได้หยิบเกราะเหล็กนั้นกลับมา

และยังมีอีกเรื่องหนึ่งที่ท่านษาบิต เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้สั่งเสียทั้งๆ ที่ตัวท่านเสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งเมื่อคำสั่งเสียนั้นได้ไปถึงท่านอบูบักร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ท่านจึงทำตามคำสั่งเสียนั้น (ดูในอัฏ-เฏาะบะรอนี ใน "อัล-มุอฺญัม อัล-กะบีร" หมายเลข 1307 และอัล-หากิม ใน "อัล-มุสตัดร็อกฺ" หน้า 235/3) พวกเขาได้กล่าวว่า "ไม่เคยมีใครถูกทำตามคำสั่งเสียที่ได้ให้หลังจากที่เสียชีวิตไปแล้วนอกจากท่านษาบิต บินก็อยสฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ"

มีประเด็นข้อสงสัยว่า เราสามารถยึดความฝันเพื่อทำตามคำสั่งเสียหรือไม่ ?

คำตอบ ถ้าในกรณีที่ปัจจัยแวดล้อมของคำสั่งเสียนั้นมีความเป็นไปได้จริงก็ให้ทำตามคำสั่งเสียนั้นโดยไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ตามจริงในเรื่องนี้มีคนที่มีความน่าเชื่อเคยเล่าแก่ข้าพเจ้าว่า บิดาของเขาได้เสียชีวิตไปซึ่งท่านได้เช่าบ้านหลังหนึ่งโดยมีสัญญาเช่าเหลืออีกหลายปี แต่พอท่านได้เสียชีวิตไปเจ้าของบ้านหลังนั้นก็ได้มายึดบ้านหลังนั้นคืน แล้วบอกแก่ทายาทที่ยังอยู่ในบ้านหลังนั้นว่า ให้พวกเขาออกไป เพราะบ้านนี้เป็นบ้านของเขา แต่ทายาทเหล่านั้นก็ไม่ยอมออกไป แล้วบอกไปว่า

สัญญาเช่ายังไม่ได้สิ้นสุด แต่เจ้าของบ้านกลับบอกว่าสัญญามันสิ้นสุดไปแล้ว ทำให้ทายาทเหล่านั้นต่างเดือดร้อนและไม่รู้จะทำอย่างไร ชายคนนั้นเล่าต่อว่า แต่มีอยู่คืนหนึ่งเขาได้ฝันเห็นบิดาของเขามาหาพวกเราในวงพูดคุยหนึ่ง แล้วบอกแก่พวกเราว่าสัญญาเช่าบ้านนั้นอยู่ในหน้าแรกของสมุดที่ติดกับหน้าปก พอถึงรุ่งเช้าเขาก็ไปเปิดสมุดเล่มนั้น ซึ่งปรากฏว่าสัญญานั้นมีอยู่จริง

สุบหานัลลอฮฺ อัลลอฮฺ ตะอาลา เท่านั้นที่ทรงแจ้งเรื่องราวของคนที่เสียชีวิตไปแล้วแก่คนในครอบครัวของเขา แต่เรื่องนี้ก็ไม่ได้เกิดกับทุกคน

“وَتُقِيْمَ الصَّلَاةَ” (การที่ท่านดำรงไว้ซึ่งการละหมาด) กล่าวคือให้ดำรงการละหมาดให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งไม่สามารถทำให้การละหมาดครบถ้วนสมบูรณ์ได้นอกจากต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข (ชุรูฏ) หลักการ (รุกุ่น) และข้อวาญิบ (วาญิบาต) ของการละหมาด -ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่จำเป็นต้องมีในการละหมาด- รวมทั้งข้อปฏิบัติที่จะทำให้การละหมาดนั้นครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (มุกัมมิลาต)

ในส่วนรายละเอียดของแต่ละส่วนนั้นเป็นที่รู้กันดีอยู่แล้วในหนังสือฟิกฮฺต่างๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องขยายให้มากความในที่นี้อีก

คำว่า “الصَّلَاةَ” หมายรวมทุกการละหมาดทั้งที่เป็นฟัรฎูและสุนัต

คำถาม การละหมาดญะนาซะฮฺหมายรวมอยู่ในหะดีษนี้หรือไม่ ?

คำตอบ เป็นไปได้ทั้งสอง ซึ่งถ้าเราพิจารณาตามสำนวนของหะดีษ การละหมาดญะนาซะฮฺก็จะอยู่ในหะดีษนี้ ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا ﴿٨٤﴾ ﴾ [التوبة : ٨٤]

ความว่า **“และเจ้าจงอย่าละหมาดให้แก่คนใดในหมู่พวกเขาที่ตายไปเป็นอันขาด”** (สูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺ อายะฮฺที่ 84)

แต่ถ้าเราพิจารณาในแง่ของการละหมาดญะนาซะฮฺนั้นเป็นการละหมาดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขอชะฟาอะฮฺ (ให้ความช่วยเหลือ) ต่อคนที่เสียชีวิต ก็ถือว่าไม่ได้อยู่ในหะดีษบทนี้ เพียงแต่อยู่ในคำสั่งใช้ในเรื่องคุณธรรมความดีโดยทั่วไป

"وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ" (การที่ท่านจ่ายซะกาต) คำว่า "تُؤْتِيَ" หมายถึง การมอบให้ ส่วนคำว่า "الزَّكَاةَ" หมายถึง ทรัพย์สินที่วาญิบต้องจ่ายแก่ผู้คู่ควรกับมันโดยเป็นไปเพื่อการอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และหวังในผลตอบแทนของพระองค์

เช่น ทรัพย์สินที่เป็นดิรฮัมหรือดีนารนั้นส่วนหนึ่งของมันคือซะกาต ซึ่งจำนวนของมันคือ 1 ใน 40 ส่วนของทรัพย์สินนั้น แล้วนำส่วนนั้นมอบแก่ผู้ที่คู่ควร

อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้แจกแจงกลุ่มคนที่สามารถรับซะกาตได้ในสูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺทั้งหมดมีอยู่ 8 ประเภท ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلْفُقَرَآءِ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْعَٰمِلِينَ عَلَيْهَا وَٱلْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَٱلْغَٰرِمِينَ وَفِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ ۖ فَرِيضَةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ ﴿٦٠﴾ ﴾ [التوبة : ٦٠]

ความว่า **"แท้จริงทานทั้งหลายนั้นสำหรับบรรดาผู้ที่ยากจน และบรรดาผู้ที่ขัดสน และบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน และบรรดาผู้ที่หัวใจของพวกเขาสนิทสนม และในการไถ่ทาส และบรรดาผู้ที่หนี้สินล้นตัว และในทางของอัลลอฮฺ และผู้ที่อยู่ในระหว่างเดินทาง ทั้งนี้เป็นบัญญัติอันจำเป็นซึ่งมาจากอัลลอฮฺ"** (สูเราะฮฺ อัต-เตาบะฮฺ อายะฮฺที่ 60)

กล่าวคือ อัลลอฮฺได้บังคับ (ฟัรฎู) ให้เรามอบซะกาตแก่กลุ่มคนเหล่านี้เท่านั้น และไม่อนุญาตมอบแก่กลุ่มคนอื่นจากนี้

ส่วนรายละเอียดของเรื่องนี้มีอยู่ในหนังสือฟิกฮฺต่างๆ แล้ว ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่ต้องอธิบายในที่นี้ให้มากความอีก

"وَتَصُوْمَ رَمَضَانَ" (การที่ท่านถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน) ด้วยการละเว้นจากการกิน ดื่ม ร่วมประเวณี และทุกๆ อย่างที่ทำให้การถือศีลอดเสีย ตั้งแต่แสงอรุณขึ้นจนกระทั่งดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า โดยเป็นไปเพื่ออิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา

สิ่งที่ทำให้ศีลอดเสีย (المفطِّرات) ก็เช่นกัน ถือเป็นเรื่องที่รับรู้กันดีอยู่แล้ว ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบายให้มากความอีก แต่ข้าพเจ้าขอเน้นย้ำบางเรื่องที่สำคัญคือ สิ่งต่างๆ ที่ทำให้การถือศีลอดเสียนั้น จะไม่ถือว่าการถือศีลอดของคนๆ หนึ่งเสียนอกจากด้วยเงื่อนไขสามประการนี้คือ

- เขาต้องรู้ว่าที่ทำไปนั้นทำให้การถือศีลอดเสีย
- เขาต้องนึกขึ้นได้ว่าที่ทำไปนั้นทำให้การถือศีลอดเสีย
- เขาต้องมีความปรารถนาที่จะทำสิ่งที่ทำให้การถือศีลอดเสีย

ซึ่งสิ่งตรงข้ามกับการรู้ว่าสิ่งที่ทำไปนั้นทำให้การถือศีลอดก็คือการไม่รู้ ดังนั้นในกรณีที่คนที่ถือศีลอดเข้าใจว่าช่วงเวลาของกลางคืนยังไม่หมดไปแต่แล้วเขาก็เพิ่งรู้ว่าเข้าเวลาศุบุหฺแล้วในขณะที่เขากำลังกินอยู่ ในกรณีเช่นนี้การถือศีลอดของเขาถือว่าใช้ได้

และในกรณีละศีลอดโดยเข้าใจว่าดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้วหลังจากนั้นเพิ่งรู้ว่าดวงอาทิตย์ยังไม่ลับขอบฟ้า ในกรณีเช่นนี้การถือศีลอดของเขาก็ถือว่าใช้ได้ ซึ่งหลักฐานในเรื่องนี้คือ มีการบันทึกในอัล-บุคอรี จากการรายงานของท่านหญิงอัสมาอ์ บินติอบีบักรฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา เล่าว่า

«أَفْطَرْنَا فِي يَوْمِ غَيْمٍ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ طَلَعَتِ الشَّمْسُ»

ความว่า **"พวกเราเคยละศีลอดในวันที่ฟ้าครึ้ม (โดยเข้าใจว่าดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้ว) ในยุคสมัยที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ยังมีชีวิตอยู่ แต่แล้วดวงอาทิตย์ก็ยังปรากฏให้เห็น (ยังไม่ลับขอบฟ้า)"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 1858)

ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ได้ใช้ให้พวกเขาชดใช้แต่อย่างใด ซึ่งถ้าการชดใช้เป็นสิ่งที่วาญิบ (ในกรณีนี้) แน่นอนว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จะต้องชี้แจง และมันคงถูกถ่ายทอดมาถึงเรา เพราะถ้ามันเป็นสิ่งวาญิบแน่นอนว่าต้องมีการชดใช้ตามหลักการศาสนาของอัลลอฮฺ และมันย่อมถูกถ่ายทอดมา แต่ในเรื่องนี้หมายรวมอยู่ในคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا ﴾ [البقرة: ٢٨٦]

ความว่า **"โอ้พระเจ้าของพวกเรา! โปรดอย่าเอาโทษแก่เราเลย หากพวกเราลืม หรือผิดพลาดไป"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 286)

และคำดำรัสที่ว่า

﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَآ أَخْطَأْتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ ۚ﴾ [الأحزاب:٥]

ความว่า **"และไม่เป็นที่น่าตำหนิแก่พวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าผิดพลาดในเรื่องนั้น แต่สิ่งที่จิตใจของพวกเจ้ามีความมุ่งหมายต่างหาก"** (สูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 5)

และในกรณีคนๆ หนึ่งได้กินหรือดื่มไปโดยที่เขาไม่มีความต้องการมัน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะถูกบังคับให้กินหรือดื่ม ในกรณีเช่นนี้การถือศีลอดของเขาถือว่าใช้ได้ และในกรณีที่คนที่เป็นสามีบังคับภรรยาของเขาให้มีเพศสัมพันธ์ด้วยกันในขณะที่นางได้ถือศีลอด ในกรณีเช่นนี้การถือศีลอดของนางจะไม่มีปัญหาอะไร ซึ่งนางไม่ต้องชดใช้และไม่ต้องจ่ายกัฟฟาเราะฮฺ

เรื่องนี้เป็นประเด็นที่สำคัญมากเพราะนักนิติศาสตร์อิสลาม (ฟุเกาะฮาอ์) หลายท่านที่กล่าวว่า "ถ้าใครคนใดกินโดยที่ไม่รู้เวลานั้นเป็นช่วงต้นของกลางวันหรือช่วงท้ายไปแล้วก็วาญิบสำหรับเขาที่จะต้องชดใช้ถ้าในกรณีที่เขามีความชัดเจนว่าที่กินไปนั้นอยู่ในเวลากลางวัน" แต่ในเรื่องนี้นั้นต้องเข้าใจว่าผู้ที่บัญญัติการถือศีลอดแก่บ่าวนั้นคือผู้ที่ไม่เอาโทษในกรณีที่ผิดพลาดเช่นนี้

"وَتَحُجَّ البَيْتَ" (การที่ท่านไปประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยติลละฮฺ) กล่าวคือการที่เขามุ่งไปทำหัจญ์ในช่วงเวลาที่เฉพาะโดยเป็นไปเพื่อทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา

คำถาม การทำอุมเราะฮฺหมายรวมอยู่ในหะดีษนี้หรือไม่ ?

คำตอบ ในเรื่องนี้บรรดานักวิชาการมีทัศนะที่เห็นต่างกัน บางท่านกล่าวว่าการทำอุมเราะฮฺหมายรวมอยู่ในหะดีษนี้ด้วย เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«الْعُمْرَةُ الْحَجُّ الْأَصْغَرُ»

ความว่า **"การทำอุมเราะฮฺคือการทำหัจญ์เล็ก"** (บันทึกโดยอัล-บัยฮะกี ในหนังสือ "อัส-สุนัน วะ อัล-อาษาร" หน้า 56/7 หมายเลข 9281)

เพราะมีสายรายงานอย่างมากมายในหะดีษเดียวกันนี้ที่กล่าวถึงการทำอุมเราะฮฺด้วย

แต่ทัศนะที่ถูกต้องคือการทำอุมเราะฮฺไม่เหมือนกับการทำหัจญ์ กล่าวคือมันไม่ได้เป็นหนึ่งในหลักการ (รุกุ่น) อิสลาม อย่างไรก็ตามมันเป็นสิ่งที่วาญิบและถือเป็นความผิดถ้าคนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนสมบูรณ์ละเลยไม่ปฏิบัติมัน

"إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيْلاً" (หากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้) เนื้อหาของหะดีษส่วนนี้หยิบยกมาจากคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلْبَيْتِ مَنِ ٱسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ﴿٩٧﴾ ﴾ [آل عمران : ٩٧]

ความว่า **"และสิทธิของอัลลอฮฺที่มีแก่มนุษย์นั้น คือการมุ่งสู่บ้านหลังนั้นอันได้แก่ผู้ที่สามารถหาทางไปยังบ้านหลังนั้นได้"** (สูเราะฮฺอาล อิมรอน อายะฮฺที่ 97)

อาจจะมีคนถามว่าเงื่อนไข (ตามความสามารถ) นี้หมายรวมถึงอิบาดะฮฺต่างๆ อยู่แล้ว ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسْتَطَعْتُمْ ﴿١٦﴾ ﴾ [التغابن : ١٦]

ความว่า **"ดังนั้น จงยำเกรงอัลลอฮฺเถิด เท่าที่พวกเจ้ามีความสามารถ"** (สูเราะฮฺอัต-ตะฆอบุน อายะฮฺที่ 16)

คำถาม ทำไมต้องมีการระบุเจาะจงในการทำหัจญ์ ?

ข้าพเจ้าขอตอบว่า การระบุเจาะจงในการทำหัจญ์นั้นเพราะขั้นตอนส่วนใหญ่ของมันมักมีอุปสรรค ความอ่อนล้า และไม่สามารถที่จะกระทำมันได้ ด้วยเหตุนี้เองจึงมีหลักฐานระบุเจาะจงเกี่ยวกับมัน ทั้งๆ ที่อิบาดะฮฺอื่นทั้งหมดก็มีข้อยกเว้นในเงื่อนไขของความสามารถอยู่แล้ว

"قَالَ صَدَقْتَ" (จริงอย่างที่ท่านพูด) กล่าวคือท่านได้บอกเรื่องจริง ซึ่งคนที่กล่าวคำนี้นั้นคือท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม

"قَالَ عُمَرُ : فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ" (ท่านอุมัรฺกล่าวว่า ดังนั้นพวกเราพากันแปลกใจที่เขาถามท่านนบี แล้วเขาก็รับรองว่าท่านนบีพูดจริง) ความแปลกใจเกิดขึ้นเพราะโดยปกติคนที่ถามมักจะเป็นคนที่ไม่รู้ ส่วนคนที่สามารถรับรองความถูกต้องได้นั้นต้องเป็นคนที่รู้ แต่ทำไมทั้งสองสิ่งรวมอยู่ในคนเดียวกัน ตัวอย่างที่คล้ายคลึงกันนี้เช่นถ้ามีคนบอกว่า "ชายคนหนึ่งมาจากเมืองมะดีนะฮฺ" แล้วมีบางคนกล่าวขึ้นมาว่า "จริงอย่างที่ท่านพูด" ก็แสดงว่าคนที่บอกนั้นเป็นคนรู้จริง ดังนั้นทำไมท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม จึงถามท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม หลังจากนั้นท่านก็กล่าวว่าจริงอย่างที่ท่านพูด ? ซึ่งนี่คือจุดที่สร้างความประหลาดใจ ส่วนหิกมะฮฺ (วิทยปัญญา) ในเรื่องนี้นั้นจะนำเสนอภายหลังจากนี้

"قَالَ : فَأَخْبِرْنِيْ عَنِ الإِيْمَانِ" (เขากล่าวอีกว่า "จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอีมานเถิด ?") คำว่า "قَالَ" คือท่านญิบรีลเป็นคนกล่าว ส่วนคำว่า "فَأَخْبِرْنِيْ" หมายถึงโอ้มุฮัมมัดจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอีมานเถิด ?

คำว่า "الإيمان" ในความหมายทางด้านภาษาคือ การยืนยันและการยอมจำนนที่นำไปสู่การน้อมรับและเชื่อฟังปฏิบัติตาม กล่าวคือการปฏิบัติตามหลักชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา)

ส่วนคำนิยามของ "الإيمان" ที่นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่าคือการเชื่อมั่นนั้น เป็นการให้คำนิยามที่ต้องมีการพิจารณา เพราะโดยทั่วไปเราจะกล่าวกันว่า "ฉันศรัทธาต่อสิ่งนั้น และเชื่อมั่นต่อคนๆ นั้น" แต่จะไม่กล่าวว่า "ฉันศรัทธาต่อคนๆ นั้น" เพียงแต่กล่าวกันว่า "เชื่อมั่นในตัวเขา" ซึ่งคำว่า "صدق" (การเชื่อมั่น) เป็น "فعل متعد" (กริยาที่ต้องการกรรม หมายถึงกริยาที่มีประธานและกรรม) ส่วนคำว่า "آمن" (การศรัทธา) เป็น "فعل لازم" (กริยาที่ไม่ต้องการกรรม) ซึ่งในเรื่องนี้ท่านชัยคุลอิสลามอิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้ระบุในหนังสือของท่าน "كتاب الإيمان" ไว้อย่างยืดยาว

คำอธิบายของเราที่ว่า การศรัทธานั้นจะต้องนำไปสู่การน้อมรับและเชื่อฟังปฏิบัติตามนั้น ทั้งนี้ก็เพื่อจำแนกการกล่าวยืนยันเพียงอย่างเดียว แต่ปราศจากการน้อมรับออกไป เช่นกรณีของอบีฏอลิบ ลุงของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่เคยยืนยันการเป็นนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และยืนยันว่าท่านนบีเป็นคนสัจจริง แต่เขาไม่น้อมรับในสิ่งที่ท่านนบีได้นำมา -เราขอต่ออัลลอฮฺให้รอดพ้นจากพฤติกรรมเช่นนี้- และไม่ได้เชื่อฟังปฏิบัติตามท่าน ดังนั้นการยืนยันของเขานั้นจึงไม่

เอื้อประโยชน์อะไร เพราะจำเป็นต้องมีการน้อมรับและเชื่อฟังปฏิบัติตามควบคู่กันไป

ด้วยเหตุนี้ถือเป็นความผิดอย่างมหันต์การที่มีบางคนกล่าวว่า ชาวคัมภีร์ (อะฮฺลุลกิตาบ) นั้น พวกเขาเป็นผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ซึ่งมันจะเป็นเช่นนั้นได้อย่างไร ในเมื่อพวกเขาไม่น้อมรับปฏิบัติตามชะรีอะฮฺของอัลลอฮฺ ซึ่งในครั้งที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้รับการแต่งตั้งเป็นเราะสูลนั้น พวกยิวและคริสต์ได้ปฏิเสธต่อท่าน และพวกเขาไม่ได้เป็นมุสลิม และศาสนาที่พวกเขาเชื่อถือนั้นก็ถือเป็นศาสนาที่โมฆะ ซึ่งใครก็ตามที่เชื่อว่าศาสนาของพวกเขาถูกต้องและเหมือนศาสนาอิสลามถือว่าเขาเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา (กาฟิร) หลุดออกจากศาสนาอิสลาม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการศรัทธานั้นคือการน้อมรับและเชื่อฟังปฏิบัติตาม

คำกล่าวที่ว่า "قَالَ : أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ" (ท่านนบีจึงตอบว่า การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ต่อบรรดามลาอิกะฮฺของพระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์ ต่อวันปรโลก และเชื่อต่อการกำหนดสภาวะของพระองค์ทั้งที่ดีและไม่ดี") ในส่วนนี้แบ่งออกเป็นหกประการด้วยกัน ดังนี้

"أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ" (การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮฺ)

ซึ่งการศรัทธาต่ออัลลอฮฺนั้นประกอบด้วยสี่ประการด้วยกัน

หนึ่ง การศรัทธาในการมีอยู่จริงของอัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา ซึ่งใครก็ตามที่ปฏิเสธการมีอยู่ของอัลลอฮฺ ตะอาลา เขาก็ไม่ใช่ผู้ศรัทธา กระนั้นก็ตามก็เป็นไปไม่ได้ที่จะมีใครปฏิเสธการมีอยู่จริงของอัลลอฮฺ ตะอาลา ด้วยการยืนยันของตัวเขาเอง แม้กระทั่งฟิรเอาน์ที่เคยถามท่านนบีมูซาว่า ใครเป็นพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก ? ซึ่งเป็นการยืนยันว่าอัลลอฮฺมีอยู่จริง ท่านนบีมูซาจึงกล่าวแก่ฟิรเอาน์ว่า

﴿ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ أَنزَلَ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ بَصَآئِرَ ﴾ [الإسراء: ١٠٢]

ความว่า **"เขากล่าวว่า โดยแน่นอนท่านย่อมรู้ดีว่าไม่มีผู้ใดประทานสิ่งเหล่านี้ นอกจากพระเจ้าแห่งชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินเพื่อเป็นพยาน"** (สูเราะฮฺอัล-อิสรออ์ อายะฮฺที่ 102)

แต่เขากลับเป็นผู้ปฏิเสธมัน ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَجَحَدُواْ بِهَا وَٱسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّاۚ ﴿١٤﴾ ﴾ [النمل : ١٤]

ความว่า **"และพวกเขาได้ปฏิเสธมันอย่างอยุติธรรมและเย่อหยิ่ง ทั้งๆ ที่จิตใจของพวกเขาเชื่อมั่นมัน"** (สูเราะฮฺอัน-นัมล์ อายะฮฺที่ 14)

สอง การศรัทธาต่อความเป็นหนึ่งเดียวในรุบูบียะฮฺ (การสร้างสรรค์และบริหารจัดการสรรพสิ่งต่างๆ) กล่าวคือการที่ท่านศรัทธาว่าพระองค์เป็นพระผู้อภิบาลเพียงหนึ่งเดียว และพระองค์ทรงเป็นหนึ่งเดียวในรุบูบียะฮฺ ซึ่งคำว่า "الرب" (พระผู้อภิบาล) หมายถึง "الخالق" (ผู้ทรงสร้างสรรค์สรรพสิ่งต่างๆ), "المالك" (ผู้ทรงครอบครองกรรมสิทธิ์สรรพสิ่งต่างๆ), "المدبر" (ผู้บริหารจัดการสรรพสิ่งต่างๆ) ดังนั้น

- ผู้ใดที่สร้างบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน ? คำตอบคือ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ
- ผู้ใดที่สร้างมนุษย์ขึ้นมา ? คำตอบคือ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ
- ผู้ใดที่ครอบครองกรรมสิทธิ์และการบริหารจัดการบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน ? คำตอบคือ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

สาม การศรัทธาต่อความเป็นหนึ่งเดียวในอุลูฮียะฮฺ (การให้เอกภาพต่ออัลลอฮฺในการทำอิบาดะฮฺ) ซึ่งพระองค์เป็นผู้หนึ่งเดียว โดยไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ ไม่มีภาคีใดๆ สำหรับพระองค์ ซึ่งใครก็ตามที่อ้างว่ามีพระเจ้าที่ต้องเคารพสักการะควบคู่กับอัลลอฮฺ ก็ถือว่าเขายังไม่ได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ดังนั้น จำเป็นที่ท่านต้องศรัทธาต่อความเป็นหนึ่งเดียวของพระองค์ในอุลูฮียะฮฺ หากไม่แล้วท่านก็จะยังไม่ศรัทธาต่อพระองค์

สี่ การที่ท่านศรัทธาต่อพระนามและคุณลักษณะต่างๆ ของอัลลอฮฺตามที่คู่ควรต่อพระองค์ โดยไม่ "تحريف" (บิดเบือน), ไม่ "تعطيل" (ปฏิเสธ), ไม่ "تكييف" (จินตนาการหรืออธิบายรูปแบบ) และไม่ "تمثيل" (เทียบเสมอเหมือน) ดังนั้นใครก็ตามที่บิดเบือนอายะฮฺหรือหะดีษใดเกี่ยวคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ก็จะไม่ถือว่าเขาได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺอย่างแท้จริง

กลุ่มคนที่อธิบายอายะฮฺนี้

﴿ ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ۝٥ ﴾ [طه : ٥]

ความว่า **"ผู้ทรงกรุณาปรานีนั้นประทับอยู่เหนืออะรัช (บัลลังก์)"** (สูเราะฮฺฏอฮา อายะฮฺที่ 5)

พวกเขากล่าวว่า "استوى" คือ "استولى" หมายถึง การปกครอง ทั้งๆ ที่ความหมายของคำว่า "استوى" ทั้งด้านวิชาการและภาษานั้นหมายถึง สูงส่งและสูงเหนืออะรัช แต่ความสูงส่งของพระองค์นั้นมีคุณลักษณะที่เฉพาะ ไม่เหมือนกับความสูงส่งโดยทั่วไปของสรรพสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย ดังนั้นคนที่อธิบายคำว่า "استوى" ด้วยกับ "استولى" ก็ถือว่าเขายังไม่ได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺอย่างแท้จริง เพราะมันเป็นการปฏิเสธคุณลักษณะที่อัลลอฮฺได้ยืนยันด้วยพระองค์เอง ซึ่งวาญิบที่จะต้องยืนยัน (إثبات) คุณลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่

และคนที่อธิบายอายะฮฺนี้

﴿ لِمَا خَلَقۡتُ بِيَدَيَّۖ ۝٧٥ ﴾ [ص : ٧٥]

ความว่า **"ต่อสิ่งที่ข้าได้สร้างด้วยพระหัตถ์ (มือ) ทั้งสองของข้า"** (สูเราะฮฺศ็อด อายะฮฺที่ 75)

เขาอธิบายคำว่า "بيدي" คือ "بقدرتي" หมายถึง ด้วยความสามารถของข้า หรือ "بقوتي" หมายถึง ด้วยพลังอำนาจของข้า และไม่เชื่อว่าอัลลอฮฺทรงมีพระหัตถ์จริง ก็ถือว่าเขายังไม่ได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺอย่างแท้จริง ซึ่งถ้าเขาศรัทธาต่ออัลลอฮฺจริง เขาจะต้องเชื่อว่าอัลลอฮฺทรงมีพระหัตถ์ แต่มันไม่เหมือนกับมือของสรรพสิ่งที่

ถูกสร้างทั้งหลาย ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٌۖ ﴾ [الشورى : ١١]

ความว่า **"ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์"** (สูเราะฮฺอัช-ชูรอ อายะฮฺที่ 11)

เพราะเราจะไม่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับอัลลอฮฺ นอกจากเท่าที่พระองค์ทรงแจ้งให้เราทราบเกี่ยวกับพระองค์เท่านั้น ซึ่งหากเป็นสิ่งที่ไม่สมควรที่เราจะพูดถึงชายคนหนึ่งที่เราไม่เคยพบเจอเขา แม้ว่าเขาจะพำนักอยู่ในเมืองร่วมกับเราก็ตาม แล้วเป็นไปได้อย่างไรที่เราจะพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับอัลลอฮฺในสิ่งที่เราไม่มีความรู้

และใครก็ตามที่กล่าวว่า อัลลอฮฺไม่ทรงดำรัสด้วยคำดำรัสที่สามารถรับฟังได้ (กล่าวคือไม่มีเสียง) แต่คำดำรัสของพระองค์นั้นเป็นเพียงนัยที่พระองค์สื่อออกมาด้วยตัวของพระองค์เอง ซึ่งท่านญิบรีลไม่ได้ยินคำดำรัสของพระองค์ ส่วนเสียงต่างๆ ที่มีอยู่นั้นพระองค์ อัซซะวะญัลละ ทรงสร้างมันขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดเจตนารมย์ของพระองค์ ดังนั้นความเชื่อเช่นนี้จะไม่ถือว่าได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺอย่างแท้จริง เพราะการอธิบายคำว่า "الكلام" (คำดำรัส) ตามนัยนี้นั้นบ่งชี้ว่าอัลลอฮฺ ตะอาลา ไม่ได้ดำรัสจริง เพราะถ้าท่านกล่าวว่าคำดำรัสของพระองค์นั้นเป็นเพียงนัยที่พระองค์สื่อออกมาด้วยตัวของพระองค์เองเท่านั้น ทำให้เข้าใจได้ว่าคำดำรัส (ในความเชื่อของพวกเขานั้น) คือความรู้ แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เช่นนั้น เพราะมันเป็นคำดำรัสที่สามารถรับฟังได้ (มีเสียง) ส่วนในคุณลักษณะอื่นๆ นั้นก็ให้เทียบความเข้าใจตามนี้

ด้วยประการนี้เองกลุ่มคนที่อุตริกรรม (บิดอะฮฺ) ในเรื่องพระนามและคุณลักษณะต่างๆ ของอัลลอฮฺ และมีความเข้าใจที่สวนทางกับสิ่งที่ชาวสะลัฟ อัศ-ศอลิหฺได้ยึดมั่นไว้ จึงไม่ถือว่าได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺอย่างแท้จริง ซึ่งใครก็ตามที่บกพร่องในบางองค์ประกอบที่จะทำให้การศรัทธาต่ออัลลอฮฺมีความสมบูรณ์ทั้งสี่ประการ นั่นคือประการที่สี่การศรัทธาต่อพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ก็จะไม่ถือว่าเขาได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺอย่างแท้จริง แต่เราไม่ได้กล่าวว่าพวกเขาไม่ใช่ผู้ศรัทธา (มุอ์มิน) แน่นอนว่าพวกเขาเป็นผู้ศรัทธาโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ แต่พวกเขาไม่ได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺอย่างแท้จริง พวกเขาเป็นกลุ่มคนที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและสวนทางกับแนวทางของชาวสะลัฟ ทำให้แนวทางหรือความเข้าใจของพวกเขานั้นหลงผิดโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ แต่จะไม่สามารถตัดสิน (หุกุ่ม) ต่อคน

ที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเช่นนั้นว่าเป็นคนที่หลงผิด จนกว่าจะชี้แจงนำเสนอหลักฐานแก่เขาแล้ว ซึ่งหากมีการชี้แจงไปแล้วแต่เขายังคงดื้อรั้นในความผิดพลาดและความหลงผิดนั้น ก็ถือว่าเขาเป็นมุบตะดิอฺ (คนที่อุตริกรรมในเรื่องศาสนา) เฉพาะในสิ่งที่เขาได้สวนทางกับความถูกต้องนั้น แม้ว่าในเรื่องอื่นเขาจะมีความเข้าใจที่สอดคล้องกับแนวทางของชาวสะลัฟก็ตาม ดังนั้นเราจะไม่กล่าวว่าเขาเป็นมุบตะดิอฺโดยสิ้นเชิง หรือเป็นสะละฟี (มีความเข้าใจตามแนวทางสะลัฟ) โดยสิ้นเชิง แต่เราจะกล่าวว่าเขาเป็นสะละฟีในเรื่องที่สอดคล้องกับแนวทางของชาวสะลัฟ และเป็นมุบตะดิอฺในเรื่องที่สวนทางกับแนวทางของชาวสะลัฟ

และหนึ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับพระนามและคุณลักษณะต่างๆ ของอัลลอฮฺ ที่มีการถกเถียงกันมากคือ ความหมายของหะดีษที่ว่า

«خَلَقَ اللهُ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ»

ความว่า **"อัลลอฮฺได้สร้างอาดัมมาซึ่งรูปร่างของพระองค์"** (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 5873 และมุสลิม หมายเลข 2841)

ซึ่งในเรื่องนี้ถึงขั้นมีการโต้เถียงและใช้น้ำเสียงกันอย่างรุนแรง และเป็นเรื่องที่มีการถกเถียงกันอย่างมากว่าเป็นไปได้อย่างไรที่อัลลอฮฺได้สร้างอาดัมมาซึ่งรูปร่างของพระองค์ ?

ดังนั้นคนบางกลุ่มจึงได้บิดเบือนและพยายามปฏิเสธมัน แล้วกล่าวว่าความหมายของหะดีษนี้ก็คืออัลลอฮฺได้สร้างอาดัมมาซึ่งรูปร่างของอาดัมเอง -อัลลอฮุลมุสตะอาน- แต่เราขอกล่าวว่า เป็นไปได้หรือที่มนุษย์ที่มีการใช้ภาษาที่ถูกต้องที่สุด (ฟะศีหฺ) และเป็นมนุษย์ที่ดีเลิศที่สุด (นั่นคือท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิ วะสัลลัม) จะใช้เฎาะมีร (สรรพนาม) นั้นกลับไปยังสิ่งที่ถูกสร้าง หมายถึงว่าอัลลอฮฺได้สร้างอาดัมมาซึ่งรูปร่างของอาดัมเอง ? เป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน เพราะสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นถูกสร้างมาซึ่งรูปร่างของมันเอง และถ้าเป็นเช่นนั้นอาดัมก็จะไม่ได้ดีเด่นไปกว่าสรรพสิ่งอื่นๆ ดังนั้นจึงถือเป็นคำกล่าวที่ไร้ค่าไม่มีความหมายใดๆ แล้วท่านรู้หรือไม่ว่าทำไมพวกเขาต้องอธิบาย (ตะอ์วีล) ในเชิงปฏิเสธเช่นนี้ ?

พวกเขากล่าวว่า เพราะถ้าท่านกล่าวว่ามันคือรูปร่างของพระผู้อภิบาล อัซซะวะญัลละ ก็จะกลายเป็นว่าอัลลอฮฺเสมอเหมือนกับสรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้าง เพราะโดยปกติแล้วรูปร่างหนึ่งนั้นจะเหมือนกับสิ่งนั้น ซึ่งมันเป็นการเทียบเสมอเหมือน

คำตอบของเราในเรื่องนี้คือ ถ้าหากท่านยึดตามเนื้อหาของหลักฐานต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา ท่านก็จะกล่าวว่าอัลลอฮฺได้สร้างอาดัมซึ่งรูปร่างของอัลลอฮฺ แต่ย่อมไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนอัลลอฮฺ

หากมีคนกล่าวว่า อยากให้ยกสักตัวอย่างหนึ่งเพื่อให้เรารู้สึกสบายใจในเรื่องที่ว่ารูปร่างของสิ่งหนึ่งจะไม่เหมือนรูปร่างนั้น ?

คำตอบคือ มีรายงานจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«إِنَّ أَوَّلَ زُمْرَةٍ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ عَلَى أَضْوَءِ كَوْكَبٍ فِي السَّمَاءِ»

ความว่า **"กลุ่มคนแรกที่ได้เข้าสวรรค์นั้น (มีความงดงาม) ดั่งดวงเดือนในคืนจันทร์เพ็ญ จากนั้นผู้ถัดจากพวกเขา (จะมีความงดงาม) เจิดจรัสยิ่งกว่าดวงดาวบนท้องฟ้า"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 3246 และมุสลิม หมายเลข 2834)

เนื้อหาของหะดีษนี้คงไม่ทำให้ท่านเชื่อว่ากลุ่มคนที่ได้เข้าสวนสวรรค์นั้นจะมีใบหน้าที่งดงามดั่งดวงเดือนในทุกรายละเอียด หรือท่านจะเชื่อว่าพวกเขามีรูปร่างเป็นมนุษย์แต่เพียงมีใบหน้าที่เจิดจรัส ดูดี สวยงาม และทอแสงประกายดั่งดวงเดือน ไม่ใช่มีใบหน้าเป็นดวงเดือน เพราะถ้าเป็นไปตามความเข้าใจแรกก็จะต้องเข้าใจว่ากลุ่มคนที่เข้าสวรรค์นั้นจะไม่มีดวงตาและไม่มีริมฝีปาก แต่ถ้าเป็นไปตามความเข้าใจที่สองข้อสงสัยต่างๆ ก็จะคลี่คลายไป และจะเป็นสิ่งยืนยันว่าไม่จำเป็นที่รูปร่างหนึ่งจะเหมือนรูปร่างนั้นในทุกรายละเอียดเสมอไป

ที่สำคัญคือเรื่องคุณลักษณะของอัลลอฮฺเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ และอันตรายของมันก็เป็นเรื่องที่ใหญ่หลวง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่คนๆ หนึ่งจะรอดพ้นจากความเสียหายและความพินาศที่จะเกิดขึ้นกับความเข้าใจผิดในเรื่องนี้นอกจากการเจริญรอยตามความเข้าใจของชาวสะลัฟ อัศ-ศอลิหฺ ซึ่งพวกเขาจะยืนยันในสิ่งที่อัลลอฮฺ ตะอาลา

ทรงยืนยันด้วยพระองค์เอง และจะปฏิเสธในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงปฏิเสธจากพระองค์เอง ซึ่งการเจริญรอยตามพวกเขาจะทำให้พวกท่านสบายใจได้

คำถาม การศึกษาในเรื่องนี้จำเป็นต้องเจาะลึกรายละเอียดต่างๆ หรือไม่ ?
คำตอบ ไม่จำเป็นต้องศึกษาในรายละเอียดต่างๆ อย่างเจาะลึก

ท่านอิมามมาลิก เราะหิมะฮุลลอฮฺ ถูกถามถึงคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ۝٥ ﴾ [طه: ٥]

ความว่า **"ผู้ทรงกรุณาปรานีนั้นประทับอยู่เหนืออะรัช"** (สูเราะฮฺฏอฮา อายะฮฺที่ 5)

แล้วพระองค์ ประทับอย่างไรกัน?

เมื่อได้ยินคำถามนี้ท่านอิมามมาลิกจึงก้มหน้าลงและสีหน้าของท่านก็เริ่มเปลี่ยนสีเนื่องด้วยความหนักอึ้งในสิ่งที่ถูกถามและการให้เกียรติของท่านต่อพระผู้อภิบาล ผู้ทรงเกรียงไกรและทรงสูงส่ง หลังจากนั้นท่านก็เงยหน้าขึ้นมาแล้วกล่าวว่า "الاستواء غير مجهول" (อิสติวาอ์เป็นที่รู้จัก) กล่าวคือเป็นที่รู้กันดีในความหมายทางภาษาอาหรับว่า "استوى على كذا" หมายถึง ประทับอยู่เหนือสิ่งนั้นสิ่งนี้ และคำว่า "استوى" ทุกคำที่ปรากฏในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ รวมถึงในภาษาอาหรับ เมื่อมันประกอบด้วยคำว่า "على" ก็จะหมายถึงความสูงส่ง หลังจากนั้นท่านอิมามมาลิกก็กล่าวอีกว่า "والكيف غير معقول" (และวิธีการประทับของพระองค์ไม่สามารถจินตนาการได้) หมายถึง ไม่สามารถรู้ถึงวิธีการประทับของอัลลอฮฺเหนืออะรัชของพระองค์ด้วยจินตนาการของเรา ซึ่งวิธีการเดียวเท่านั้นที่สามารถทำได้คือการรับฟัง (ตามเนื้อหาของมันโดยไม่ต้องจินตนาการใดๆ) แล้วท่านอิมามมาลิกก็กล่าวอีกว่า "والإيمان به واجب" (และการศรัทธาต่อมันเป็นเรื่องจำเป็น) หมายถึง การศรัทธาต่อการประทับของอัลลอฮฺเหนืออะรัชของพระองค์นั้นในรูปแบบที่คู่ควรนั้นเป็นสิ่งที่วาญิบ แล้วท่านอิมามมาลิกก็กล่าวอีกว่า "والسؤال عنه بدعة" (และการถามถึงมันเป็นบิดอะฮฺ) หมายถึง การถามถึงวิธีการประทับถือเป็นสิ่งบิดอะฮฺ เพราะคำถามเช่นนี้บรรดา เศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ไม่เคยถามท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะ

ลัยฮิวะสัลลัม มาก่อน ทั้งๆ ที่พวกเขามีความจริงจังในการเรียนรู้เรื่องราวของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ยิ่งกว่าพวกเรา และคนที่จะตอบคำถามนั้น (คือท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) ก็เป็นคนที่รู้ดีที่สุดในเรื่องราวของอัลลอฮฺ ตะอาลา กระนั้นก็ตาม ก็ไม่ปรากฏคำถามเช่นนี้เลย

คำถาม เราสามารถศึกษารายละเอียดในเรื่องที่ ชาวสะลัฟ อัศ-ศอลิหฺไม่เคยศึกษากันได้หรือไม่ ?

คำตอบคือ ไม่ต้องสงสัยเลยว่า วาญิบที่มุสลิมต้องศึกษารายละเอียดตามที่ชาวสะลัฟ อัศ-ศอลิหฺได้ศึกษากันเท่านั้น ดังนั้นจงอย่าถามในเรื่องที่ไม่ควรถาม

หลังจากนั้นท่านอิมามมาลิก เราะหิมะฮุลลอฮฺ ก็กล่าวว่า "ما أراك إلا مبتدعا" (และฉันคิดว่า ท่านเป็นพวกบิดอะฮฺ) กล่าวคือ ฉันคิดว่าท่านต้องการให้ศาสนามีความเสียหาย แล้วท่านก็สั่งให้นำตัวเขาออกไปจากมัสญิดของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม (มัสญิดอัน-นะบะวี) เหตุการณ์ครั้งนั้นท่านอิมามมาลิกไม่ได้กล่าวว่า "ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ฉันไม่กล้าสั่งให้นำตัวเขาออกจากมัสญิดได้ เพราะฉันเกรงว่าจะเข้าในคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลาที่ว่า

﴿ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن مَّنَعَ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ أَن يُذْكَرَ فِيهَا ٱسْمُهُۥ ﴿١١٤﴾ ﴾ [البقرة: ١١٤]

ความว่า **"และผู้ใดเล่าที่อธรรมยิ่งไปกว่าผู้ที่ห้ามการเข้าไปในมัสญิดทั้งหลายของ อัลลอฮฺเพื่อกล่าวรำลึกถึงพระนามของพระองค์ภายในนั้น"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 114)

ซึ่งก็กลายเป็นว่าฉัน (อิมามมาลิก) ได้ห้ามชายคนนี้เข้ามัสญิด" แต่เนื่องจากชายคนนั้นไม่ได้เข้ามัสญิดเพื่อต้องการรำลึกถึงอัลลอฮฺแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้นเขาเข้าไปเพื่อสร้างความเสียหายต่อบ่าวของอัลลอฮฺ ซึ่งคนประเภทเช่นนี้เองที่สามารถห้ามเข้ามัสญิดได้ และหากคนที่กินหัวหอมและกระเทียมถูกห้ามไม่ให้เข้ามัสญิด แล้วคนที่สร้างความเสียหายแก่ศาสนาของผู้คนจะไม่สมควรถูกห้ามเข้ามัสญิดได้อย่างไรกัน ? ไม่ต้องสงสัยเลยว่าสมควรอย่างยิ่ง ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ แต่คนส่วนมากมักหลงลืมกันในเรื่องนี้

สรุปก็คือ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ แต่ข้าพเจ้าก็ขอย้ำเตือนว่าอย่าเข้าไปเจาะลึกรายละเอียดในเรื่องพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺมากจนเกินไป และอย่าถามในเรื่องที่พวกท่านไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรับรู้

อีกเรื่องหนึ่ง มีบางคนได้กล่าวว่า "อัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงมีนิ้วพระหัตถ์" แต่กลุ่มคนที่บิดเบือนกลับกล่าวว่า "พระองค์ทรงไม่มีนิ้วพระหัตถ์" ซึ่งความหมายของคำกล่าวที่ว่า

«إِنَّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ، كَقَلْبٍ وَاحِدٍ يُصَرِّفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ»

ความว่า **"แท้จริงบรรดาหัวใจลูกหลานอาดัมทั้งหมด อยู่ระหว่างสองนิ้วพระหัตถ์จากบรรดานิ้วพระหัตถ์ของพระเจ้าผู้ทรงเมตตา ดั่งดวงใจดวงเดียว ซึ่งพระองค์ทรงเปลี่ยนแปลงมันตามที่ทรงประสงค์"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2654)

(พวกเขากล่าวว่า) คืออำนาจการบริหารจัดการที่สมบูรณ์

สุบหานัลลอฮฺ พวกที่กล่าวเช่นนี้รู้ดีที่สุดหรือท่านเราะสูลุลลอฮฺรู้ดียิ่งกว่า ?

พวกเขาปฏิเสธการมีนิ้วพระหัตถ์เพราะคิดว่าถ้ายืนยันคุณลักษณะนี้ของพระองค์ก็จำเป็นต้องเทียบเสมอเหมือน ทำให้พวกเขาเทียบเสมอเหมือน อีกทั้งยังมีการปฏิเสธอีก จนในที่สุดพวกเขาก็รวมระหว่างการเทียบเสมอเหมือนกับการปฏิเสธอยู่ด้วยกัน

อีกกลุ่มก็กล่าวว่า "หัวใจลูกหลานอาดัมทั้งหมด อยู่ระหว่างสองนิ้วพระหัตถ์จากบรรดานิ้วพระหัตถ์ของพระเจ้าผู้ทรงเมตตา" และแล้วเขาก็หยิบไม้สิวาก (แปรงฟัน) ขึ้นมาหนีบระหว่างสองนิ้วของเขา แล้วกล่าวว่า มันอยู่ระหว่างสองนิ้วพระหัตถ์จากบรรดานิ้วพระหัตถ์ของพระเจ้าผู้ทรงเมตตา (ขออัลลอฮฺทรงจัดการตัดนิ้วเหล่านั้นด้วยเถิด)

คำถาม อนุญาตให้ทำเช่นนี้หรือไม่ ?

คำตอบคือ ไม่อนุญาตอย่างแน่นอน

เหตุผลแรกคือ ท่านรู้หรือว่าอัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงมีห้านิ้วพระหัตถ์ นั่นคือ นิ้วโป้ง นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนา และนิ้วก้อย ? แน่นอนท่านไม่รู้

เหตุผลที่สอง ท่านรู้หรือว่าหัวใจที่อยู่ระหว่างสองนิ้วพระหัตถ์จากบรรดานิ้วพระหัตถ์ของพระเจ้าผู้ทรงเมตตานั้น คือระหว่างนิ้วโป้งกับนิ้วชี้ หรือระหว่างนิ้วโป้งกับนิ้วกลาง หรือระหว่างนิ้วโป้งกับนิ้วนาง หรือระหว่างนิ้วโป้งกับนิ้วก้อย ? แล้วท่านกล้ากล่าวถึงเรื่องราวของอัลลอฮฺในสิ่งที่ท่านไม่มีความรู้ได้อย่างไร หรือท่านต้องการใส่ร้ายอัลลอฮฺ ? ซึ่งคนประเภทนี้สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องอบรมมารยาท เพราะเขาได้กล่าวถึงอัลลอฮฺในสิ่งที่เขาไม่มีความรู้

พวกเขากล่าวอีกว่า ไม่ใช่ว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ครั้งที่ท่านกล่าวว่า

﴿ وَكَانَ ٱللَّهُ سَمِيعًۢا بَصِيرًا ۝١٣٤ ﴾ [النساء : ١٣٤]

ความว่า **"และอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงได้ยินผู้ทรงเห็น"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 134)

ท่านก็ได้วางนิ้วโป้งและนิ้วชี้บนตาและหูหรอกหรือ ? (บันทึกโดยอบูดาวุด หมายเลข 4728)

เราขอกล่าวว่า ใช่ท่านนบีเคยทำเช่นนั้น แต่พวกท่านไม่ใช่เราะสูลที่จะสามารถทำเช่นนั้นได้ และวัตถุประสงค์ที่ท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้วางเช่นนั้นก็เพื่อต้องการยืนยันว่ามีการได้ยินและเห็นจริงเท่านั้น

ข้าพเจ้าขอย้ำอีกว่าเรื่องคุณลักษณะของอัลลอฮฺนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ข้าพเจ้าจึงขอตักเตือนว่าอย่าได้หลงผิด เพราะใต้เท้าของท่านเต็มไปด้วยช่องโหว่ (ที่พร้อมจะฉุดให้ลงไป) และความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากมาก

พวกเขากล่าวอีกว่า คำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَٱلْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۝٦٧ ﴾ [الزمر: ٦٧]

ความว่า **"และแผ่นดินนี้ทั้งหมดเป็นเพียงกำพระหัตถ์หนึ่งของพระองค์**

ในวันกิยามะฮฺ" (สูเราะฮฺอัซ-ซุมัร อายะฮฺที่ 67)

แล้วพวกเขาก็ได้ใช้นิ้วกำบางสิ่งขึ้นมา -ขออัลลอฮฺทรงคุ้มครองเราจากการกระทำเช่นนี้- ส่วนบางคนก็กล่าวว่า "การกำของพระองค์นั้นหมายถึงอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของพระองค์" ทั้งๆ ที่ทั้งสองของความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนนี้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

โดยสรุป ข้าพเจ้าขอย้ำอีกครั้งว่าจงระวังการเข้าไปเจาะลึกรายละเอียดในเรื่องคุณลักษณะของอัลลอฮฺที่ชาวสะลัฟ อัศ-ศอลิหฺไม่เคยกล่าวถึงกัน

นักวิชาการท่านหนึ่งได้กล่าวว่า "ใครก็ตามที่ไม่รู้สึกเพียงพอในสิ่งที่บรรดาเศาะหาบะฮฺและอัต-ตาบิอีนรู้สึกเช่นนั้น (ในการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺเท่าที่พระองค์และท่านนบีได้แจ้ง) อัลลอฮฺก็จะไม่ทำให้เขามีความรู้สึกที่เพียงพอ (ซึ่งจะทำให้เขาเข้าไปเจาะลึกรายละเอียดจนทำให้หลงผิด)"

คำกล่าวที่ว่า "وَمَلَائِكَتِهِ" (และต่อบรรดามลาอิกะฮฺของพระองค์) การเริ่มด้วยการศรัทธาต่อมลาอิกะฮฺก่อนหน้าบรรดาเราะสูลและคัมภีร์นั้นเพราะมันเป็นเรื่องที่เร้นลับ แต่การศรัทธาต่อบรรดาเราะสูลและคัมภีร์นั้นเป็นเรื่องที่จับต้องได้ ซึ่งบรรดามลาอิกะฮฺจะไม่ปรากฏกายให้สามารถจับต้องได้นอกจากต้องได้รับอนุญาตจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ โดยที่อัลลอฮฺได้ทรงสร้างพวกเขาจากรัศมี ดังที่มีรายงานจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม (ดูในมุสลิม หมายเลข 2996) พวกเขาไม่มีความต้องการในเรื่องอาหารการกิน ด้วยเหตุนี้นักวิชาการบางท่านจึงกล่าวว่า "พวกเขาจะไม่มีริมฝีปาก ทำให้ไม่มีความต้องการเรื่องอาหารการกิน" ดังนั้นเราจึงต้องศรัทธาในเรื่องที่เร้นลับอีกประการหนึ่งก็คือ การมีอยู่ของบรรดามลาอิกะฮฺ

สำหรับมลาอิกะฮฺนั้นก็จะมีประเภทและภาระหน้าที่เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหิกมะฮฺ (วิทยปัญญา) ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เฉกเช่นที่มนุษย์ก็มีประเภทและภาระหน้าที่แตกต่างกันไป

การศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮฺประกอบด้วย

หนึ่ง การศรัทธาต่อบรรดาชื่อที่เราสามารถรับรู้ได้ เช่น เราศรัทธาว่ามีมลาอิกะฮฺท่านหนึ่งที่ชื่อญิบรีล

สอง เราศรัทธาว่าพวกเขาแต่ละท่านมีภาระหน้าที่ เช่น

ญิบรีล ถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำวะหฺยูที่ถูกประทานมาจากอัลลอฮฺไปยังบรรดาเราะสูลของพระองค์

มีกาอีล ถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำน้ำฝนและทำให้พืชผลเจริญงอกงาม

อิสรอฟีล ถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้เป่าสังฆ์ (ในวันกิยามะฮฺ)

ซึ่งมลาอิกะฮฺทั้งสามท่านนี้ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยระบุถึงพวกเขาในการอ่านดุอาอ์อิสติฟตาหฺของละหมาดกิยามุลลัยลฺ ซึ่งท่านนบีได้กล่าวว่า

«اللهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ، وَمِيكَائِيلَ، وَإِسْرَافِيلَ»

ความว่า **"โอ้อัลลอฮฺ พระผู้อภิบาลของญิบรีล มีกาอีล และอิสรอฟีล"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 770)

หิกมะฮฺในเรื่องนี้คือ การที่มลาอิกะฮฺแต่ละท่านข้างต้นนั้นถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต โดยที่ญิบรีลถูกแต่งตั้งให้เป็นผู้นำวะหฺยู ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้หัวใจมีชีวิตชีวา ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَكَذَٰلِكَ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ رُوحٗا مِّنۡ أَمۡرِنَاۚ ﴾ [الشورى : ٥٢]

ความว่า **"และเช่นนั้นแหละเราได้วะหฺยูอัลกุรอาน (รูหฺ) แก่เจ้าตามบัญชาของเรา"** (สูเราะฮฺอัช-ชูรอ อายะฮฺที่ 52)

ส่วนมีกาอีล ถูกแต่งตั้งให้นำน้ำฝนและทำให้พืชผลเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้พื้นดินมีชีวิตชีวา

และอิสรอฟีล ถูกแต่งตั้งให้เป่าสังฆ์ (ในวันกิยามะฮ) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์เป็นชีวิตที่นิรันดร์

ซึ่งความเหมาะสมของบทดุอาอ์อิสติฟตาหฺข้างต้นนั้น เพราะหลังจากที่ท่านตื่นจากการนอน มันหมายถึงท่านได้ตื่นจากความตาย ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿وَهُوَ ٱلَّذِي يَتَوَفَّىٰكُم بِٱلَّيۡلِ وَيَعۡلَمُ مَا جَرَحۡتُم بِٱلنَّهَارِ ثُمَّ يَبۡعَثُكُمۡ فِيهِ ﴾ [الأنعام: ٦٠]

ความว่า **"และพระองค์คือผู้ที่ทรงให้พวกเจ้าตายในเวลากลางคืน และ**

ทรงรู้สิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำขึ้นในเวลากลางวัน แล้วก็ทรงให้พวกเจ้าฟื้นคืนชีพในเวลานั้น” (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 60)

และอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ ٱللَّهُ يَتَوَفَّى ٱلۡأَنفُسَ حِينَ مَوۡتِهَا وَٱلَّتِي لَمۡ تَمُتۡ فِي مَنَامِهَاۖ فَيُمۡسِكُ ٱلَّتِي قَضَىٰ عَلَيۡهَا
ٱلۡمَوۡتَ وَيُرۡسِلُ ٱلۡأُخۡرَىٰٓ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمًّىۚ ﴿٤٢﴾ ﴾ [الزمر: ٤٢]

ความว่า **“อัลลอฮฺทรงปลิดชีวิตในยามตายของมัน และมัน (ชีวิต) จะยังไม่ตายในยามนอนหลับของมัน พระองค์จะทรงปลิดชีวิตที่พระองค์ทรงกำหนดความตายให้แก่มัน และพระองค์ทรงยึดชีวิตอื่นไปจนถึงเวลาที่ถูกกำหนดไว้”** (สูเราะฮฺอัซ-ซุมัร อายะฮฺที่ 42)

เมื่อการกิยามุลลัยล์คือการทำให้มีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง ส่วนบรรดามลาอิกะฮฺทั้งสามก็ถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ทำให้ทั้งสองจึงมีความเหมาะสมอย่างชัดเจน

เช่นเดียวกัน วาญิบที่ต้องศรัทธาว่ามีมลาอิกะฮฺบางท่านที่มีหน้าที่เฉพาะ เช่น มีมลาอิกะฮฺที่ทำหน้าที่บันทึกการงานของปวงบ่าว ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ وَنَعۡلَمُ مَا تُوَسۡوِسُ بِهِۦ نَفۡسُهُۥۖ وَنَحۡنُ أَقۡرَبُ إِلَيۡهِ مِنۡ حَبۡلِ ٱلۡوَرِيدِ
﴿١٦﴾ إِذۡ يَتَلَقَّى ٱلۡمُتَلَقِّيَانِ عَنِ ٱلۡيَمِينِ وَعَنِ ٱلشِّمَالِ قَعِيدٞ ﴿١٧﴾ مَّا يَلۡفِظُ مِن قَوۡلٍ إِلَّا لَدَيۡهِ
رَقِيبٌ عَتِيدٞ ﴿١٨﴾ ﴾ [ق: ١٦، ١٨]

ความว่า **“และโดยแน่นอน เราได้บังเกิดมนุษย์มา และเรารู้ดียิ่งที่จิตใจของเขากระซิบกระซาบแก่เขา และเรานั้นใกล้ชิดเขายิ่งกว่าเส้นเลือดชีวิตของเขาเสียอีก จงรำลึกขณะที่มลาอิกะฮฺผู้บันทึกสองท่านบันทึก ท่านหนึ่งนั่งทางข้างขวา และอีกท่านหนึ่งนั่งทางข้างซ้าย ไม่มีคำพูดคำใดที่เขากล่าวออกมา เว้นแต่ใกล้ๆ เขานั้นมี (มลาอิกะฮฺ) ผู้เฝ้าติดตาม ผู้เตรียมพร้อม (ที่จะบันทึก)”** (สูเราะฮฺก็อฟ อายะฮฺที่ 16,18)

มลาอิกะฮฺเหล่านี้ถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่บันทึกการงานของลูกหลานอาดัม และอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสในอีกอายะฮฺหนึ่งว่า

﴿ كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ ۝٩ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۝١٠ كِرَامًا كَاتِبِينَ ۝١١ ﴾
[الإنفطار: ٩، ١١]

ความว่า **"มิใช่เช่นนั้น แต่ว่าพวกเจ้าปฏิเสธวันแห่งการตอบแทนต่างหาก และแท้จริงมีผู้คุ้มกันรักษาพวกเจ้าอยู่ คือ (มลาอิกะฮฺ) ผู้ทรงเกียรติเป็นผู้บันทึก"** (สูเราะฮฺอัล-อินฟิฏ็อร อายะฮฺที่ 9,11)

มลาอิกะฮฺเหล่านี้จะบันทึกทุกคำที่มนุษย์ได้กล่าว ซึ่งตามเนื้อหาของอายะฮฺที่มีเกียรตินี้บ่งชี้ว่าพวกเขาจะบันทึกทุกคำที่มนุษย์กล่าวออกมาทั้งที่เป็นคำพูดที่เกี่ยวข้องกับเขาและที่ต้องรับผิดชอบ และคำพูดที่ไม่เกี่ยวข้องกับเขาและที่ไม่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งมันเป็นเช่นนั้นจริงตามเนื้อหาของอายะฮฺนี้ เพราะอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ مِن قَوْلٍ ۝١٨ ﴾ [ق : ١٨]

ความว่า **"จากคำพูดคำใด"** (สูเราะฮฺก็อฟ อายะฮฺที่ 18)

ซึ่งเป็นนะกิเราะฮฺ (สามานยนาม) ในรูปประโยคเชิงปฏิเสธที่มีการเน้นย้ำด้วย "من" (จาก) ทำให้เข้าใจว่าเป็นการกล่าวถึงโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามคำพูดที่ไม่เกี่ยวข้องกับเขาและที่ไม่ต้องรับผิดชอบนั้น เขาจะไม่ต้องถูกสอบสวน แต่คำพูดนั้นจะเปล่าประโยชน์ไม่มีความดีงามใดๆ

มีรายงานว่าชายคนหนึ่งได้เข้ามาหาท่านอิมามอะหฺมัด บินหัมบัล เราะหิมะฮุลลอฮฺ ผู้เป็นนักหะดีษที่ฟะกีฮฺ (หมายถึง เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหะดีษที่มีความเข้าใจในนิติศาสตร์อิสลามด้วย) และเป็นนักหะดีษของบรรดาฟุเกาะฮาอ์ (หมายถึง เป็นหนึ่งในผู้เชี่ยวชาญในนิติศาสตร์อิสลามที่เชี่ยวชาญด้านหะดีษด้วย) และเป็นอิมามของชาวอะฮฺลุสสุนนะฮฺ ซึ่งชายคนนั้นได้เข้ามาหาในขณะที่ท่านกำลังร้องโอดครวญจากอาการเจ็บป่วย ชายคนนั้นจึงถามท่านว่า "โอ้ท่านอบูอับดุลลอฮฺ (เป็นฉายาของท่านอิมามอะหฺมัด) ท่านกำลังร้องโอดครวญกระนั้นหรือ ซึ่ง (ฉันได้ยิน

มาว่า) ท่านฏอวูสเคยกล่าวว่า แท้จริงมลาอิกะฮฺจะบันทึกแม้กระทั่งเสียงร้องโอดครวญของคนที่เจ็บป่วย” ท่านอิมามอะหฺมัด เราะหิมะฮุลลอฮฺ จึงระงับเสียงร้องโอดครวญนั้นทันที ซึ่งนี่เป็นการให้เกียรติต่ออาษาร (คำกล่าว) ชาวสะลัฟของชาวสะลัฟ

และมลาอิกะฮฺบางท่านถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ท่องไปบนหน้าแผ่นดินเพื่อหาหะละเกาะฮฺหรือวงเรียนรู้และวงที่มีการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ซึ่งเมื่อพวกเขาพบเจอก็จะเข้านั่งร่วม

บางท่านถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่คอยดูแลลูกหลานอาดัม

บางท่านถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ยึดวิญญาณลูกหลานอาดัม

บางท่านถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่สอบสวนคนตายในหลุมฝังศพ

บางท่านถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่พบปะบรรดาผู้ศรัทธาในวันกิยามะฮฺ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَتَتَلَقَّىٰهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ ﴿١٠٣﴾ ﴾ [الأنبياء : ١٠٣]

ความว่า **“และมลาอิกะฮฺจะพบพวกเขา”** (สูเราะฮฺอัล-บิยาอ์ อายะฮฺที่ 103)

บางท่านถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่กล่าวต้อนรับชาวสวรรค์ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสในคัมภีร์ของพระองค์ว่า

﴿ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِم مِّن كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾ سَلَٰمٌ عَلَيْكُم بِمَا صَبَرْتُمْ ﴿٢٤﴾ ﴾ [الرعد: ٢٣، ٢٤]

ความว่า **“และมลาอิกะฮฺจะเข้ามาหาพวกเขาจากทุกประตู (ของสวนสวรรค์) (พร้อมกับกล่าวว่า) ความศานติจงมีแต่พวกท่าน เนื่องด้วยพวกท่านได้อดทน”** (สูเราะฮฺอัร-เราะอฺด์ อายะฮฺที่ 23,24)

และบางท่านถูกแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เคารพอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ตลอดทั้งกลางคืนและกลางวัน ดังที่อัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ يُسَبِّحُونَ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ۝٢٠ ﴾ [الأنبياء: ٢٠]

ความว่า "**พวกเขาจะแซ่ซร้องสดุดีพระองค์ในเวลากลางคืนและกลางวันโดยไม่ขาดระยะ**" (สูเราะฮฺอัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 20)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«أَطَّتِ السَّمَاءُ وَحُقَّ لَهَا أَنْ تَئِطَّ، مَا مِنْ مَوْضِعُ أَرْبَعِ أَصَابِعَ مِنْهَا إِلَّا وَفِيْهِ مَلَكٌ قَائِمٌ لِلهِ أَوْ رَاكِعٌ أَوْ سَاجِدٌ»

ความว่า "**ชั้นฟ้าได้โอดครวญซึ่งสมแล้วที่มันจะโอดครวญ (เนื่องด้วยความหนักอึ้งสิ่งที่มันแบกรับไว้) ไม่มีพื้นที่ใดขนาดสักสี่นิ้วนอกจากจะมีมลาอิกะฮฺท่านหนึ่งกำลังยืนเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ หรือรุกูอฺ หรือสุญูดอยู่**" (บันทึกโดยอะหฺมัด หน้า 173/5, อัต-ติรมิซี หมายเลข 2312, อิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 4190)

"وَكُتُبِهِ" (และต่อคัมภีร์ของพระองค์) เป็นคำพหูพจน์ของคำว่า "كتاب" (คัมภีร์) หมายถึง สิ่งที่ถูกบันทึก แต่ที่กำลังหมายถึงคือคัมภีร์ที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงประทานมายังบรรดาเราะสูลของพระองค์ เพราะไม่มีเราะสูลท่านใดนอกจากอัลลอฮฺจะทรงประทานคัมภีร์ให้แก่เขา ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ ۝٢١٣ ﴾ [البقرة: ٢١٣]

ความว่า "**มนุษย์นั้นเคยเป็นประชาชาติเดียวกัน ภายหลังอัลลอฮฺได้ส่งบรรดานบีมาในฐานะผู้แจ้ง ข่าวดี และผู้ตักเตือน และได้ทรงประทานคัมภีร์ อันกอปรไปด้วยความจริงลงมากับพวกเขาด้วย**" (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 213)

อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสถึงท่านนบีนูหฺและท่านนบีอิบรอฮีมว่า

﴿ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ ﴿٢٦﴾ ﴾ [الحديد : ٢٦]

ความว่า **"และเราได้ทำให้ลูกหลานของเขาทั้งสองเป็นนบี และเราได้ประทานคัมภีร์ (อัต-เตารอฮฺ อัซ-ซะบูร อัล-อินญีล และอัลกุรอาน)"** (สูเราะฮฺอัล-หะดีด อายะฮฺที่ 26)

แต่สิ่งที่ต้องรู้คือ คัมภีร์ทุกเล่มก่อนหน้านี้ถูกยกเลิกไปแล้ว ด้วยกับสิ่งที่มาควบคุมเนื้อหาของมัน นั่นคืออัลกุรอาน ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ ﴿٤٨﴾ ﴾ [المائدة: ٤٨]

ความว่า **"และเราได้ให้คัมภีร์ลงมาแก่เจ้าด้วยความจริงในฐานะเป็นที่ยืนยันคัมภีร์ที่อยู่เบื้องหน้ามันและเป็นที่ควบคุมคัมภีร์ (เบื้องหน้า) นั้น"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 48)

ดังนั้นคัมภีร์ทุกเล่มจึงถูกยกเลิกด้วยกับอัลกุรอาน จึงไม่สามารถนำคำสอนนั้นมาปฏิบัติได้อีก

บรรดานักวิชาการ เราะหิมะฮุมุลลอฮฺ มีความคิดที่เห็นต่างกันในเรื่องชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ที่มีก่อนหน้านี้ว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้นอกจากสิ่งที่มันสวนทางกับชะรีอะฮฺของเรา (อิสลาม) หรือไม่สามารถนำไปปฏิบัติในทุกกรณี ?

คำตอบ นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า ชะรีอะฮฺใดก็ตามที่มีอยู่ก่อนหน้านี้คือชะรีอะฮฺของเราด้วย นอกจากสิ่งที่มันสวนทางกับชะรีอะฮฺของเรา ด้วยประการนี้เองทำให้ชะรีอะฮฺต่างๆ ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

ชะรีอะฮฺที่สอดคล้องกับชะรีอะฮฺของเรา

ชะรีอะฮฺที่สวนทางกับชะรีอะฮฺของเรา

ชะรีอะฮฺที่ไม่สวนทางและไม่สอดคล้องกับชะรีอะฮฺของเรา ซึ่งประเภทนี้เราจะไม่วิพากษ์ใดๆ (กล่าวคือจะไม่ยอมรับและจะไม่ปฏิเสธ)

ดังนั้นชะรีอะฮฺใดก็ตามที่สอดคล้องกับชะรีอะฮฺของเราก็ถือว่ามันเป็นสัจธรรมและเราสามารถปฏิบัติตามมันได้ ซึ่งเป็นมติเอกฉันท์ของบรรดานักวิชาการ (อิจญ์มาอ์) และการปฏิบัติตามมันของเรานั้นไม่ใช่เพราะมันมีอยู่ในคัมภีร์ก่อนหน้านี้ แต่เพราะมันเป็นชะรีอะฮฺของเรา

ส่วนชะรีอะฮฺใดก็ตามที่สวนทางกับชะรีอะฮฺของเรา เราก็จะไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นมติที่เห็นพ้องกันของบรรดานักวิชาการ (อิตติฟากฺ) เพราะถือว่ามันถูกยกเลิกไปแล้ว เช่นไม่มีข้อห้ามที่ผู้คนจะกินอูฐในยุคสมัยของเรา แต่ในยุคสมัยของชาวบนีอิสรออีล โดยเฉพาะชาวยิวนั้น การกินอูฐถือเป็นข้อห้าม

และชะรีอะฮฺใดก็ตามที่ไม่สวนทางและไม่สอดคล้องกับชะรีอะฮฺของเรานั้นเป็นประเด็นที่นักวิชาการเห็นต่างกัน บางท่านกล่าวว่า “มันเป็นชะรีอะฮฺของเรา” ส่วนบางท่านได้กล่าวว่า “มันไม่ใช่ชะรีอะฮฺของเรา” ซึ่งทั้งสองทัศนะก็อ้างอิงหลักฐาน และในเรื่องนี้มีรายละเอียดของมันอยู่ในวิชาเกี่ยวกับอุศูลฟิกฮฺ

การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ประกอบด้วยสี่ประการด้วยกัน

หนึ่ง เราศรัทธาว่าอัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงประทานคัมภีร์แก่บรรดาเราะสูล และมันเป็นคัมภีร์ที่มาจากพระองค์ แต่เราจะไม่ศรัทธาว่าคัมภีร์ที่มีอยู่ในมือของประชาชาติต่างๆ ก่อนหน้านี้ คือคัมภีร์ที่มาจากอัลลอฮฺ เพราะมันถูกบิดเบือนและแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว อย่างไรก็ตามในส่วนของต้นฉบับของคัมภีร์ที่ถูกประทานลงมายังเราะสูลนั้นเราจะศรัทธาว่ามันเป็นสัจธรรมที่มาจากอัลลอฮฺ

สอง เราศรัทธาในความถูกต้องของเนื้อหาที่มีการกล่าวถึง เช่นเนื้อหาที่มีการกล่าวถึงในอัลกุรอานและเนื้อหาที่ยังไม่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมหรือบิดเบือนจากคัมภีร์เล่มก่อนๆ

สาม เราศรัทธาว่าเนื้อหาต่างๆ ที่มีอยู่ในคัมภีร์ก่อนๆ นั้นเป็นอะหฺกาม (บทบัญญัติ) ถ้ามันไม่สวนทางกับชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของเรา โดยยึดตามความคิดเห็นที่ว่า ชะรีอะฮฺก่อนหน้าเรานั้นคือชะรีอะฮฺของเราเช่นกัน ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่ถูกต้อง

สี่ เราศรัทธาต่อบรรดาชื่อคัมภีร์ที่เรารับรู้ เช่น อัลกุรอาน, อัต-เตารอฮฺ, อัล-อินญีล, อัซ-ซะบูร, ศุหุฟของอิบรอฮีม และศุหุฟของมูซา

หากมีคนกล่าวว่า "ฉันไม่ศรัทธาว่าจะมีคัมภีร์เล่มหนึ่งที่ชื่อว่าอัต-เตารอฮฺ" ก็ถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา (กาฟิร) เพราะการศรัทธาต่ออัลลอฮฺนั้นหมายรวมถึงการศรัทธาต่อคัมภีร์ต่างๆ ด้วย

"وَرُسُلِهِ" (และต่อบรรดาศาสนทูตหรือเราะสูลของพระองค์) คือการที่ท่านศรัทธาต่อบรรดาเราะสูลของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งความหมายของเราะสูลในที่นี้หมายถึงที่เป็นมนุษย์ (เพราะเราะสูลจะใช้กับมลาอิกะฮฺที่ทำหน้าที่นำวะหฺยูได้เช่นกัน -ผู้แปล-) และเป็นที่รู้ว่าบางทีก็จะใช้คำว่าเราะสูลและบางทีก็ใช้คำว่านบี

คำถาม ทั้งสองคำนี้มีความหมายเดียวกันหรือไม่ ?

คำตอบ สำหรับในอัลกุรอานนั้นทุกชื่อที่กล่าวถึงบรรดานบี (อัล-อัมบิยาอ์) จะหมายถึงเราะสูล ดังนั้นทุกครั้งที่ท่านพบคำว่านบีในอัลกุรอานก็ให้เข้าใจว่ามันคือเราะสูลนั้นเอง แต่ความหมายของนบีกับเราะสูลนั้นแตกต่างกัน ที่ถูกต้องคือ นบีคือผู้ที่ได้รับวะหฺยูด้วยชะรีอะฮฺต่างๆ และถูกใช้ให้ปฏิบัติตามชะรีอะฮฺนั้น แต่ไม่ได้ถูกใช้ให้เผยแผ่ชะรีอะฮฺนั้น ดังนั้นนบีจึงหมายถึง "مُخْبَر" (ผู้ที่ได้รับการแจ้ง) เช่น อาดัม อะลัยฮิสลาม ผู้เป็นบิดาแห่งมนุษยชาติ ซึ่งเป็นนบีที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามชะรีอะฮฺที่ได้รับวะหฺยูมา แต่ท่านไม่ใช่เราะสูล เพราะเราะสูลท่านแรกคือนูหฺ อะลัยฮิสลาม ส่วนอาดัมนั้นเป็นนบีเท่านั้น ดังที่มีรายงานที่เศาะฮีหฺจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

หากมีคนถามว่า ทำไมท่านนบีอาดัมถึงไม่เป็นเราะสูล ?

คำตอบ เพราะผู้คนในยุคสมัยนั้นยังเป็นประชาชาติเดียวกัน ทั้งยังมีจำนวนที่น้อยนิดและยังไม่เกิดความขัดแย้งใดๆ อีกทั้งพื้นที่ที่ผู้คนอยู่ก็ยังไม่กว้างขวางมากนัก และผู้คนก็ยังไม่ได้ขจรกระจายไปไหน ทำให้พวกเขาอยู่กันเป็นปึกแผ่นซึ่งเพียงพอแล้วที่พวกเขาจะเห็นบิดาของพวกเขาทำอิบาดะฮฺและพวกเขาก็เจริญรอยตามท่าน แต่ภายหลังจากที่มีความขัดแย้งและผู้คนก็ขจรกระจายไปทั่วสารทิศ ก็ถึงคราวที่จำเป็นต้องมีเราะสูล ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ﴿٢١٣﴾ ﴾ [البقرة: ٢١٣]

ความว่า **"มนุษย์นั้นเคยเป็นประชาชาติเดียวกัน ภายหลังอัลลอฮฺได้ส่งบรรดานบีมาในฐานะผู้แจ้ง ข่าวดี และผู้ตักเตือน"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 213)

และหากมีคนถามอีกว่า อะไรคือประโยชน์ของการมีนบีหลังจากอาดัม อะลัยฮิสลาม ในเมื่อ (การเป็นนบีนั้น) ไม่ได้ถูกสั่งใช้ให้ทำหน้าที่เผยแผ่คำสอน ?

เราขอกล่าวว่า มันมีประโยชน์ในแง่ของการตักเตือนผู้คนด้วยชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ที่ถูกลืม ซึ่งมันจะเป็นไปในกรณีที่ผู้คนยังไม่ผิดเพี้ยนมากจนจำเป็นต้องมีเราะสูล ดังนั้นเพียงพอที่จะมีนบีคอยตักเตือนพวกเขาด้วยกับชะรีอะฮฺที่มีอยู่ ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّآ أَنزَلۡنَا ٱلتَّوۡرَىٰةَ فِيهَا هُدٗى وَنُورٞۚ يَحۡكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ ٱلَّذِينَ أَسۡلَمُواْ لِلَّذِينَ هَادُواْ ﴿٤٤﴾ ﴾ [المائدة: ٤٤]

ความว่า **"แท้จริงเราได้ให้อัต-เตารอฮฺลงมา โดยที่ในนั้นมีข้อแนะนำ และแสงสว่าง ซึ่งบรรดานบีที่สวามิภักดิ์ได้ใช้อัต-เตารอฮฺตัดสินบรรดาผู้ที่เป็นยิว"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 44)

ซึ่งนี่คือประโยชน์ของการมีนบี และนี่คือคำอธิบายที่มีน้ำหนักมากที่สุดสำหรับคำถามที่ว่าอะไรคือประโยชน์ของการมีนบีที่ไม่มีหน้าที่เผยแผ่คำสอน ? ซึ่งคำตอบของมันก็ดังข้างต้น และด้วยเหตุนี้เองมีหะดีษบทหนึ่งแต่มันเป็นหะดีษเฎาะอีฟ (อ่อน) ที่ว่า

«عُلَمَاءُ أُمَّتِي كَأَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ»

ความว่า **"บรรดาผู้รู้ในประชาชาติของฉันนั้น เหมือนบรรดานบีของบนีอิสรออีล"** (ดูในอัล-ฟะวาอิด อัล-มัจญ์มูอะฮฺ โดยอัช-เชากานี หน้า 286 และอัฎ-เฎาะอีฟะฮฺ โดยชัยคฺอัล-อัลบานี หน้า 466)

ซึ่งความหมายของมันถูกต้อง แม้ว่าสายรายงานที่ไปถึงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิวะสัลลัม จะเฎาะอีฟก็ตาม

ฉะนั้น เราะสูลท่านแรกคือนบีนูหฺ อะลัยฮิสลาม และเราะสูลท่านสุดท้ายคือนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งมีเรื่องหนึ่งที่ต้องเข้าใจให้ดีคือท่านจะพบในหนังสือประวัติศาสตร์บางเล่มที่ได้กล่าวว่านบีอิดรีส อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม นั้นมาก่อนนบีนูหฺ อะลัยฮิสลาม และยังมีอีกหลายท่านที่มาก่อนนบีนูหฺ อะลัยฮิสลาม เช่น นบีชีษ์ (شيث) ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นเรื่องมดเท็จและไม่ถูกต้อง

ดังนั้น นบีอิดรีสได้มาหลังจากนบีนูหฺอย่างแน่นอน นอกจากนี้นักวิชาการบางท่านยังกล่าวว่า "นบีอิดรีสนั้นเป็นเราะสูลของบนีอิสรออีล เพราะชื่อของท่านมักจะถูกเอ่ยถึงในเรื่องราวของบนีอิสรออีลเป็นบ่อยครั้ง" อย่างไรก็ตามเรารับรู้ได้อย่างมั่นใจว่านบีอิดรีสนั้นไม่ได้มาก่อนนบีนูหฺ ซึ่งหลักฐานในเรื่องนี้คือคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ ﴾ [النساء : ١٦٣]

ความว่า **"แท้จริงเราได้มีโองการแก่เจ้า เช่นเดียวกับที่เราได้มีโองการแก่นูหฺ และบรรดานบีหลังจากเขา"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 163)

และอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحٗا وَإِبۡرَٰهِيمَ وَجَعَلۡنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا ٱلنُّبُوَّةَ وَٱلۡكِتَٰبَۖ ﴾ [الحديد:٢٦]

ความว่า **"และเราได้ทำให้ลูกหลานของเขาทั้งสองเป็นนบี และเราได้ประทานคัมภีร์ (อัต-เตารอฮฺ อัซ-ซะบูร อัล-อินญีล และอัลกุรอาน)"** (สูเราะฮฺอัล-หะดีด อายะฮฺที่ 26)

ซึ่งอัลลอฮฺได้ส่งพวกท่านมาเป็นต้นตระกูล (ของบรรดานบี) และทรงทำให้ลูกหลานของท่านทั้งสองนั้นเป็นนบีและได้รับคัมภีร์ ดังนั้น ใครก็ตามที่อ้างว่านบีอิดรีสมาก่อนนบีนูหฺถือเป็นการกล่าวหาอัลกุรอานว่ามดเท็จ และจำเป็นที่เขาต้องเตาบะฮฺต่ออัลลอฮฺจากความเชื่อเช่นนั้น

ส่วนบรรดาเราะสูล อะลัยฮิมุศเศาะลาตุวัสลาม คือกลุ่มคนที่มีสถานะสูงสุดของความเป็นมนุษย์ ซึ่งอัลลอฮฺได้ประทานความโปรดปรานแก่พวกเขา ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَأُوْلَـٰٓئِكَ مَعَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ وَٱلصِّدِّيقِينَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَٱلصَّـٰلِحِينَ ۝٦٩ ﴾ [النساء : ٦٩]

ความว่า **"และผู้ใดที่เชื่อฟังอัลลอฮฺ และเราะสูลแล้วชนเหล่านี้จะอยู่ร่วมกับบรรดาผู้ที่อัลลอฮฺทรงโปรดปรานแก่พวกเขา อันได้แก่บรรดานบี บรรดาผู้ที่เชื่อโดยดุษฎี (ศิดดีกีน) บรรดาผู้ที่เสียชีวิตในสงคราม (ชุฮะดาอ์) และบรรดาผู้ที่ประพฤติดี (ศอลิฮีน)"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 69)

เหล่านี้คือกลุ่มคนทั้งสี่ประเภท

ดังนั้น บรรดานบีที่อยู่ในกลุ่มบรรดาเราะสูลจึงถือเป็นบรรดานบีที่ประเสริฐที่สุด และบรรดาเราะสูลที่ประเสริฐที่สุดมีอยู่ห้าท่าน ซึ่งพวกเขาคืออุลุลอัซมิ "أولوا العزم" (คือ บรรดาเราะสูลที่มีจิตใจตั้งมั่น หมายถึงผู้ที่มีประวัติที่ยิ่งใหญ่ที่สุดต้องพบพานกับอุปสรรคที่สาหัส และได้รับการยกย่องจากอัลลอฮฺให้เป็นเราะสูลที่มีฐานะที่สูงกว่าบรรดาเราะสูลท่านอื่นๆ - ผู้แปล) ซึ่งพวกเขาถูกระบุในอัลกุรอานสองที่ด้วยกัน นั่นคือในสูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบและในสูเราะฮฺอัช-ชูรอ สำหรับในสูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบนั้น อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَـٰقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ۝٧ ﴾ [الأحزاب:٧]

ความว่า **"และจงรำลึกถึงขณะที่เราได้เอาคำมั่นสัญญาของพวกเขาจากบรรดานบี และจากเจ้า และจากนูหฺ และอิบรอฮีม และมูซา และอีซา"** (สูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 7)

ส่วนในสูเราะฮฺอัช-ชูรอนั้น อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ۞ شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِۦٓ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓ ۖ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ ۝١٣ ﴾ [الشورى: ١٣]

ความว่า **"พระองค์ได้ทรงกำหนดศาสนาแก่พวกเจ้าเช่นเดียวกับที่พระองค์ได้ทรงบัญชาแก่นูหฺ และที่เราได้วะหฺยูแก่เจ้าก็เช่นเดียวกับที่เราได้บัญชา**

แก่อิบรอฮีม และมูซา และอีซาว่า พวกเจ้าจงดำรงศาสนาไว้ให้คงมั่น"(สูเราะฮฺ อัช-ชูรอ อายะฮฺที่ 13)

สุบหานัลลอฮฺ นี่เป็นคำสั่งเสียที่มาจากอัลลอฮฺที่ให้กับกลุ่มชนรุ่นแรกและกลุ่มชนรุ่นสุดท้าย นั่นคือ

﴿ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ ﴾ [الشورى: ١٣]

ความว่า "**พวกเจ้าจงดำรงศาสนาไว้ให้คงมั่นและอย่าแตกแยกกัน**" (สูเราะฮฺ อัช-ชูรอ อายะฮฺที่ 13)

นั่นคือคำสั่งเสียให้ดำรงศาสนาไว้ให้คงมั่น และอย่าแตกแยกกันในเรื่องศาสนา

และที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกเขา (อุลุลอัซมิ) คือ นบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ»

ความว่า "**ฉันเป็นผู้นำของลูกหลานอาดัม (ในวันกิยามะฮฺ)**" (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2278)

และในเหตุการณ์ที่ท่านนบีได้พบบรรดานบีในค่ำคืนอิสรออ์ท่านก็เป็นอิมามนำละหมาดพวกเขาทั้งหลาย แม้กระทั่งท่านนบีอิบรอฮีมผู้นำของผู้ใฝ่หาความจริงก็ยังละหมาดตามหลังท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และเป็นที่รู้ดีว่าคนที่จะนำละหมาดนั้นจะไม่ใช่ใครอื่นใด นอกจากต้องเป็นคนที่ประเสริฐที่สุด ดังนั้นท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงเป็นคนที่ประเสริฐที่สุดในบรรดาอุลุลอัซมิ

ส่วนท่านนบีอิบรอฮีม อัล-เคาะลีล อะลัยฮิสลาม เป็นคนที่มีสถานะประเสริฐรองจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งเป็นคนที่อัลลอฮฺได้กล่าวถึงท่านว่า

﴿ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبْرَٰهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾ ﴾ [النساء : ١٢٥]

ความว่า **"และอัลลอฮฺได้ถือเอาอิบรอฮีมเป็นที่รัก (เคาะลีล)"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 125)

และเป็นคนที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงทดสอบด้วยบททดสอบที่ไม่มีใครสามารถอุดทนกับมันได้นอกจากบรรดาอุลุลอัซมิเท่านั้น

เรื่องราวบททดสอบของท่านนบีอิบรอฮีม อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสสลาม มีอยู่ว่าอัลลอฮฺได้ประทานลูก (นั่นคือนบีอิสมาอีล) ให้แก่ท่านในช่วงที่ท่านมีอายุแก่ชรามากแล้ว ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าใครก็ตามที่มีลูกคนเดียวและเขาก็อยู่ในวัยที่ชรา มันจะทำให้ความรักความห่วงใยของคนที่เป็นพ่อจะมากเป็นพิเศษ ซึ่งเมื่อเด็กน้อยเติบโตเริ่มไปไหนมาไหนได้แล้ว ครานั้นเองที่ทำให้ความผูกพันในหัวใจระหว่างทั้งสองมีมากยิ่งขึ้น ดังนั้นอัลลอฮฺ ตะอาลา จึงได้ทดสอบท่าน ด้วยการให้ท่านฝันเห็นว่าได้เชือดลูกของตัวเอง ซึ่งความฝัน (รุอ์ยา) ของบรรดานบีนั้นคือวะหฺยู ท่านนบีอิบรอฮีมจึงบอกลูกไปว่า "โอ้ลูกเอ๋ย ! แท้จริงพ่อได้เห็นในขณะฝันว่า พ่อได้เชือดเจ้า จงคิดดูซิว่าเจ้าจะเห็นเป็นอย่างไร?" ในการนั้นอัลลอฮฺไม่ได้ให้ตัวเลือกแก่ท่านนบีอิบรอฮีมแต่อัลลอฮฺกำลังทดสอบท่านอยู่ ดังนั้นผู้เป็นลูก (นั่นคือนบีอิสมาอีล) จึงเข้ามาเพื่อน้อมรับปฏิบัติตามคำบัญชานั้น แล้วกล่าวว่า "โอ้พ่อจ๋า! พ่อจงปฏิบัติตามที่พ่อได้ถูกบัญชามาเถิด" ซึ่งเด็กน้อยนั้นไม่ได้กล่าวว่า "โอ้พ่อจ๋า จงเชือดฉันเถิด" แต่ได้กล่าวว่า "จงปฏิบัติตามที่ถูกบัญชาเถิด" ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงถึงการน้อมรับปฏิบัติตามคำบัญชาของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ "ดังนั้นจงปฏิบัติตามคำบัญชาเถิด หากอัลลอฮฺทรงประสงค์ พ่อจะเห็นฉันว่า ฉันอยู่ในหมู่ผู้มีความอดทน" เด็กน้อยไม่ได้แสดงถึงความมั่นใจในตัวเอง แต่เขากล่าวว่า "อินชาอัลลอฮฺ (หากอัลลอฮฺทรงประสงค์)" ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَا تَقُولَنَّ لِشَاْىۡءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُۚ ﴿٢٤﴾ ﴾ [الكهف: ٢٣، ٢٤]

ความว่า **"และเจ้าอย่ากล่าวเกี่ยวกับสิ่งใดว่า แท้จริงฉันจะเป็นผู้ทำสิ่งนั้นในวันพรุ่งนี้ เว้นแต่อัลลอฮฺทรงประสงค์"** (สูเราะฮฺอัล-กะฮฺฟิ อายะฮฺที่ 23,24)

ครั้งเมื่อทั้งคนที่เป็นพ่อและลูกได้พร้อมกันน้อมรับปฏิบัติตามคำบัญชาของอัลลอฮฺ และเมื่อทั้งสองยอมมอบตนแด่คำบัญชาของพระองค์ ท่านนบีอิบรอฮีมก็ได้ให้ลูกของเขาคว่ำหน้าลงกับพื้น ทั้งนี้ก็เพื่อไม่อยากเห็นหน้าลูกตัวเองตอนถูกเชือด และเพื่อให้ทั้งสองสามารถทำใจได้ แต่เมื่ออิสมาอีลคว่ำหน้าลงกับพื้นแล้ว อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ก็ได้ให้ทางออก ด้วยการมีดำรัสว่า

﴿ وَنَٰدَيۡنَٰهُ أَن يَٰٓإِبۡرَٰهِيمُ ۝١٠٤ قَدۡ صَدَّقۡتَ ٱلرُّءۡيَآۚ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ۝١٠٥ ﴾
[الصافات : ١٠٤، ١٠٥]

ความว่า **“และเราได้เรียกเขาว่า โอ้อิบรอฮีมเอ๋ย! แน่นอน เจ้าได้ปฏิบัติถูกต้องตามฝันแล้ว แท้จริง เช่นนั้นแหละเราจะตอบแทนผู้กระทำความดีทั้งหลาย”** (สูเราะฮฺอัศ-ศ็อฟฟาต อายะฮฺที่ 105-104)

นี่คือความรักที่มีต่อลูกน้อย นี่คือบทสอบ นี่คือการน้อมรับปฏิบัติตามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ซึ่งเป็นการบ่งชี้ว่าความรักที่มีต่ออัลลอฮฺในหัวใจของท่านนบีอิบรอฮีมอะลัยฮิสลาม มีมากกว่าความรักที่มีต่อลูกน้อย ดังนั้นท่านนบีอิบรอฮีมจึงเป็นเคาะลีลหรือสุดที่รักของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งคำว่าคุลละฮฺ “الخُلَّة” เป็นประเภทของความรักที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เพราะความรักนั้นสามารถแบ่งออกเป็นสิบประเภท และนักวิชาการบางท่านก็กล่าวว่าสามารถแบ่งได้เจ็ดประเภท อย่างไรก็ตามประเภทที่สูงสุดคือคุลละฮฺ ซึ่งหมายถึงความรัก (และเป็นรากคำของคำว่าเคาะลีล) ดังที่นักกวีคนหนึ่งได้พรรณนาถึงคนรักของเขาว่า

قَدْ تَخَلَّلْتِ مَسْلَكَ الرُّوْحِ مِنِّيْ
وَبِذَا سُمِّيَ الخَلِيْلُ خَلِيْلًا

เธอได้ซึมแทรกดวงจิตชีวิตฉัน
ด้วยเหตุนั้นเรียก“เคาะลีล” ว่าที่รัก

ซึ่งคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبۡرَٰهِيمَ خَلِيلٗا ١٢٥ ﴾ [النساء : ١٢٥]

ความว่า **"และอัลลอฮฺได้ถือเอาอิบรอฮีมเป็นที่รัก (เคาะลีล)"** (สูเราะฮฺ อัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 125)

เป็นหลักฐานที่บ่งชี้ว่าสำหรับอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ แล้วนั้น ท่านนบีอิบรอฮีมเป็นคนที่พระองค์ทรงรักมากที่สุด ซึ่งในอายะฮฺนี้เองเป็นการยืนยัน (อิษบาต) ว่าอัลลอฮฺทรงมีคุณลักษณะแห่งความรัก (المحبة)

แต่พวกที่บิดเบือนคุณลักษณะของอัลลอฮฺจะกล่าวว่า "แท้จริงอัลลอฮฺไม่ทรงมีความรัก" ซึ่งคำดำรัสของพระองค์ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبۡرَٰهِيمَ خَلِيلٗا ١٢٥ ﴾ [النساء : ١٢٥]

ความว่า **"และอัลลอฮฺได้ถือเอาอิบรอฮีมเป็นที่รัก (เคาะลีล)"** (สูเราะฮฺ อัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 125)

เคาะลีลในที่นี้มาจากคำว่า "الخِلَّة" หมายถึง "الافتقار" (ความปรารถนา, ต้องการพึ่งพา) ดังนั้นความหมายของประโยคนี้

﴿ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبۡرَٰهِيمَ خَلِيلٗا ١٢٥ ﴾ [النساء : ١٢٥]

จึงหมายถึงท่านนบีอิบรอฮีมนั้นต้องการพึ่งพาพระองค์

นี่เป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง เพราะถ้าตามคำกล่าวของพวกเขา แสดงว่ามนุษย์ทุกคนจะเป็นเคาะลีลของอัลลอฮฺ เพราะทุกคนย่อมมีความปรารถนาและต้องการพึ่งพาต่อพระองค์ อัซซะวะญัลละ

แต่เราขอกล่าวว่า เคาะลีลคือคนที่ได้รับความรักที่สูงสุด (สุดที่รัก) ในเรื่องนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยกล่าวว่า

«إِنَّ اللهِ تَعَالَى قَدِ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا، كَمَا اتَّخَذَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا»

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ถือเอาฉันเป็นเคาะลีล (สุดที่รัก) เฉกเช่นที่พระองค์ได้ถือเอาอิบรอฮีมเป็นเคาะลีล และหากฉันจะถือเอาใครสักคนจากประชาชาติของฉันเป็นเคาะลีล แน่นอนฉันจะถือเอาอบูบักรเป็นเคาะลีล"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 532)

มีคำกล่าวหนึ่งที่ถูกแพร่หลายอย่างผิดๆ นั่นคือ "นบีอิบรอฮีมเป็นเคาะลีลุลลอฮฺ (สุดที่รักของอัลลอฮฺ) ส่วนนบีมุฮัมมัดเป็นหะบีบุลลอฮฺ (ที่รักของอัลลอฮฺ) และนบีมูซาเป็นกะลีมุลลอฮฺ (คนที่อัลลอฮฺสนทนาด้วย)" ไม่ต้องสงสัยใดๆ ว่าท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นหะบีบุลลอฮฺ เพราะท่านรักอัลลอฮฺ และพระองค์ก็ทรงรักท่าน แต่มันมีอีกคุณลักษณะหนึ่งที่สูงส่งกว่านั่นคือเคาะลีลุลลอฮฺ แน่นอนว่าท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นเคาะลีลุลลอฮฺ ซึ่งใครก็ตามที่กล่าวว่านบีมุฮัมมัดเป็นแค่หะบีบุลลอฮฺ แท้จริงเขาลิดรอนสิทธิของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เพราะคำว่า "المحبة" มีความหมายที่น้อยกว่า "الخلة" ด้วยเหตุนี้เองเราจึงขอกล่าวว่าไม่มีใครที่เป็นเคาะลีลุลลอฮฺนอกจากสองท่านเท่านั้น นั่นคือท่านนบีอิบรอฮีมกับท่านนบีมุฮัมมัด อะลัยฮิมัศเศาะลาตุวัสลาม ส่วนคนที่อัลลอฮฺทรงรัก (حبيب) นั้นมีอยู่มาก เช่นคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴾ [البقرة: ١٩٥]

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺทรงรักบรรดาผู้ทำสิ่งดี"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 195)

และคำดำรัสของพระองค์ที่ว่า

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِهِۦ صَفًّا ﴾ [الصف : ٤]

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺทรงรักบรรดาผู้ที่ต่อสู้ในทางของพระองค์เป็นแถวเดียวกัน"** (สูเราะฮฺอัศ-ศ็อฟ อายะฮฺที่ 4)

และอายะฮฺอื่นจากนี้

คำกล่าวที่ว่า "وَالْيَومِ الآخِرِ" (วันปรโลกหรือวันสุดท้าย) หมายถึงวันกิยามะฮฺ และที่เรียกว่าวันสุดท้ายก็เพราะถือเป็นช่วงระยะสุดท้ายของลูกหลานอาดัมเช่นเดียวกัน กล่าวคือมนุษย์จะอยู่ในสี่ช่วงระยะเวลาด้วยกันนั่นคือ ในครรภ์ของมารดา, ในโลกดุนยา, ในหลุมฝังศพหรือบัรซัค และในวันกิยามะฮฺ ซึ่งเป็นช่วงระยะสุดท้าย

การศรัทธาต่อวันปรโลกประกอบด้วยดังนี้

หนึ่ง การศรัทธาว่ามันจะเกิดขึ้นจริง และอัลลอฮฺจะบังเกิดผู้ที่อยู่ในหลุมฝังศพ กล่าวคือพระองค์จะฟื้นคืนชีพพวกเขาในครั้งที่มีการเป่าสังข์ และมนุษย์ทุกคนจะยืนอยู่เบื้องหน้าพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก ในเรื่องนี้ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾ ﴾ [المؤمنون : ١٦]

ความว่า **"แล้วแท้จริงพวกเจ้าจะถูกให้ฟื้นคืนชีพขึ้นในวันกิยามะฮฺ"** (สูเราะฮฺ อัล-มุอ์มินูน อายะฮฺ? 16)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا»

ความว่า **"ในวันกิยามะฮฺมนุษย์จะถูกฟื้นคืนชีพในสภาพที่เดินด้วยเท้าเปล่า เปลือยร่าง (ไม่สวมเสื้อผ้า) และไม่ขลิบอวัยวะเพศ"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2859)

แน่นอนมันจะเกิดขึ้นจริงโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้แจ้งไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ และท่านนบีก็ได้แจ้งไว้ในสุนนะฮฺของท่าน

และบ่อยครั้งที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ควบคู่ระหว่างการศรัทธาต่อพระองค์กับการศรัทธาต่อวันปรโลก เพราะใครก็ตามที่ไม่ศรัทธาต่อวันปรโลกเขาก็จะไม่ปฏิบัติการงานใด เพราะเขาจะมองว่าไม่มีการสวบสวนใดๆ

สอง การศรัทธาต่อทุกสิ่งที่อัลลอฮฺได้ระบุไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ รวมถึงสิ่งที่ถูกต้องที่มาจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เกี่ยวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในวันปรโลก เช่นการที่มนุษย์จะถูกฟื้นคืนชีพในสภาพที่เดินด้วยเท้าเปล่า เปลือยร่าง

ไม่ขลิบอวัยวะเพศ และไม่มีทรัพย์สินใดๆ ติดตัวเขาเลย ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสไว้ว่า

﴿ كَمَا بَدَأۡنَآ أَوَّلَ خَلۡقٖ نُّعِيدُهُۥۚ ﴾ [الأنبياء: ١٠٤]

ความว่า **"ดังเช่นที่เราได้เริ่มให้มีการบังเกิดครั้งแรก เราจะให้มันกลับเป็นขึ้นมาอีก"** (สูเราะฮฺอัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 104)

สาม การศรัทธาต่อสิ่งที่ถูกระบุว่าจะเกิดขึ้นในวันปรโลก เช่น อัล-เหาฎ์ (สระน้ำของท่านนบี), ชะฟาอะฮฺ (การให้ความช่วยเหลือ), อัศ-ศิรอฏ (สะพานที่ทอดผ่านนรกไปสู่สวรรค์), อัล-ญันนะฮฺ (สวนสวรรค์), อัน-นาร (นรก), ซึ่งสวนสวรรค์คือสถานที่พำนักอันบรมสุข ส่วนนรกนั้นคือสถานที่ลงโทษอันเจ็บปวด

ชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้กล่าวว่าในหนังสือ "อัล-อะกีดะฮฺ อัล-วาสิฏียะฮฺ" ไว้ว่า "ในจำนวนการศรัทธาต่อวันปรโลก คือการศรัทธาในทุกสิ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้แจ้งไว้หลังจากความตาย เช่นฟิตนะฮฺ (ความวุ่นวาย) ในหลุมฝังศพ ซึ่งมนุษย์ทุกคนจะประสบกับฟิตนะฮฺในหลุมฝังศพนั้น และพวกเขาจะถูกถามในสามคำถามด้วยกัน นั่นคือใครพระผู้อภิบาลของท่าน ? ท่านนับถือศาสนาอะไร ? และใครเป็นนบีของท่าน ?"

สี่ การศรัทธาต่อนิอฺมัต (ความโปรดปราน) ที่มีอยู่ในหลุมฝังศพ และการลงโทษที่มีอยู่ในนั้น เพราะมีหลักฐานปรากฏในอัลกุรอาน สุนนะฮฺ และมติเอกฉันท์ของชาวสะลัฟ

มีเรื่องหนึ่งที่ต้องเตือนให้ระวังกัน นั่นคือเราอาจจะเคยได้ยินบางคนกล่าวหรืออาจจะเคยอ่านในหน้าหนังสือพิมพ์บางเล่มว่า เมื่อมีคนเสียชีวิตเขาก็จะกล่าวว่า "เขาได้ไปสู่สถานพำนักสุดท้ายแล้ว"

ซึ่งนี่คือคำกล่าวที่ไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง และถ้าเราไม่รู้นัยของคนที่กล่าวมันนั้นเราก็จะเข้าใจว่าเขาได้ปฏิเสธวันแห่งฟื้นคืนชีพ เพราะถ้าหลุมฝังศพคือสถานที่พำนักสุดท้ายก็แสดงว่าเขาได้ปฏิเสธการฟื้นคืนชีพนั่นเอง ฉะนั้นมันเป็นเรื่องที่อันตรายอย่างมาก แต่คนส่วนใหญ่มักจะกล่าวต่อๆ กันโดยไม่ตรวจสอบ แค่เพียงมีใครสักคนกล่าวขึ้นมาเขาก็จะกล่าวมันตามด้วย โดยไม่พิจารณาความหมายของมันเลย

คำกล่าวที่ว่า "وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ" (และศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะของพระองค์ทั้งที่ดีและไม่ดี) พอถึงประโยคนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ได้ทวนคำว่า "تؤمن" (การที่ท่านศรัทธา) อีกครั้ง ทั้งนี้ก็เพราะการศรัทธาต่อกำหนดสภาวะนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก และมันก็เป็นเรื่องที่อันตรายอย่างยิ่ง

การศรัทธาต่อกำหนดสภาวะนั้นประกอบด้วยสี่ประการดังนี้

หนึ่ง การที่ท่านศรัทธาว่าอัลลอฮฺทรงรอบรู้ในทุกสิ่ง ทั้งโดยสรุปและโดยละเอียด หลักฐานในเรื่องนี้คือ ความเข้าใจโดยภาพรวมของหลักฐานต่างๆ เช่นคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾ ﴾ [البقرة: ٢٨٢]

ความว่า **"และอัลลอฮฺทรงรอบรู้ยิ่งในทุกๆสิ่ง"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 282)

โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องเร้นลับ และอีกหลักฐานหนึ่งก็คือคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى ﴿٥٢﴾ ﴾ [طه: ٥٢]

ความว่า **"พระเจ้าของฉันจะไม่ทรงผิดพลาด และไม่ทรงหลงลืม"** (สูเราะฮฺฏอฮา อายะฮฺที่ 52)

กล่าวคือพระองค์ไม่ทรงโง่เขลาและหลงลืมในสิ่งที่รู้

อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงกล่าวถึงความรู้ในอายะฮฺต่างๆ ทั้งโดยสรุปและโดยละเอียด

อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสถึงความรู้ของพระองค์โดยสรุปไว้ว่า

﴿ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾ ﴾ [البقرة: ٢٨٢]

ความว่า **"และอัลลอฮฺทรงรอบรู้ยิ่งในทุกๆสิ่ง"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 282)

และอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ سَبۡعَ سَمَٰوَٰتٖ وَمِنَ ٱلۡأَرۡضِ مِثۡلَهُنَّۖ يَتَنَزَّلُ ٱلۡأَمۡرُ بَيۡنَهُنَّ لِتَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٢ ﴾ [الطلاق : ١٢]

ความว่า **“อัลลอฮฺผู้ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งเจ็ด และทรงสร้างแผ่นดินก็เยี่ยงนั้น พระบัญชาจะลงมาท่ามกลางมันทั้งหลาย (ชั้นฟ้าและแผ่นดิน) เพื่อพวกเจ้าจะได้รู้ว่า แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงอานุภาพเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง”** (สูเราะฮฺ อัฏ-เฏาะลาก อายะฮฺที่ 12)

กล่าวคือข้า (อัลลอฮฺ) ได้แจ้งแก่พวกเจ้าด้วยสิ่งนี้

﴿ لِتَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدۡ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عِلۡمَۢا ١٢ ﴾ [الطلاق : ١٢]

ความว่า **“เพื่อพวกเจ้าจะได้รู้ว่า แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงอานุภาพเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง และแท้จริงอัลลอฮฺนั้นทรงห้อมล้อมทุกสิ่งทุกอย่างไว้ด้วยความรอบรู้ (ของพระองค์)”** (สูเราะฮฺอัฏ-เฏาะลาก อายะฮฺที่ 12)

ซึ่งนี่เป็นการกล่าวถึงโดยสรุป

ส่วนการกล่าวถึงความรู้ของพระองค์โดยละเอียดนั้น อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ۞وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلۡغَيۡبِ لَا يَعۡلَمُهَآ إِلَّا هُوَۚ وَيَعۡلَمُ مَا فِي ٱلۡبَرِّ وَٱلۡبَحۡرِۚ وَمَا تَسۡقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعۡلَمُهَا ٥٩ ﴾ [الأنعام: ٥٩]

ความว่า **“และที่พระองค์นั้นมีบรรดากุญแจแห่งความเร้นลับ โดยที่ไม่มีใครรู้กุญแจเหล่านั้น นอกจากพระองค์เท่านั้น และพระองค์ทรงรู้สิ่งที่อยู่ในแผ่นดิน และในทะเล และไม่มีใบไม้ใดร่วงหล่นลงนอกจากพระองค์จะทรงรู้มัน”** (สูเราะฮฺ อัล-อันอาม อายะฮฺที่ 59)

คำว่า "ما" (สิ่งที่) เป็น "اسم موصول" (ประพันธสรรพนาม คือสรรพนามที่ใช้แทนนามที่อยู่ข้างหน้า และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เชื่อมประโยคหน้าและหลังให้สัมพันธ์กัน) ซึ่งทุกๆ "اسم موصول" จะให้ความหมายในเชิงโดยรวม ดังนั้นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่บนหน้าแผ่นดิน อัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา ก็จะทรงรู้มัน เช่นเดียวกันทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในท้องทะเล พระองค์ สุบหานะฮู วะตาอาลา ก็จะทรงรู้มัน และคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَمَا تَسۡقُطُ مِن وَرَقَةٍ ۝٥٩ ﴾

ความว่า **"และไม่มีใบไม้ใดร่วงหล่นลง"**

หมายถึง ไม่มีใบไม้จากต้นไม้ใดก็ตามได้ร่วงหล่นลงนอกจากพระองค์จะทรงรู้มัน พระองค์จะทรงรู้ว่ามันร่วงหล่นเมื่อใด มันร่วงหล่นมาจากไหน และมันร่วงหล่นอย่างไร

และคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَٰتِ ٱلۡأَرۡضِ وَلَا رَطۡبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ۝٥٩ ﴾ [الأنعام : ٥٩]

ความว่า **"และไม่มีเมล็ดพืชใดซึ่งอยู่ในบรรดาความมืดของแผ่นดิน และไม่มีสิ่งที่อ่อนนุ่มใด และสิ่งที่แห้งใด นอกจากจะอยู่ในบันทึกอันชัดแจ้ง"** (สูเราะฮฺ อัล-อันอาม อายะฮฺที่ 59)

หมายถึง ไม่มีเมล็ดพืชใดทั้งใหญ่หรือเล็กที่อยู่ในความมืดของแผ่นดิน นอกจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ จะทรงรู้มัน ซึ่งหากเราสมมุติฐานว่ามีเมล็ดพืชจากแผ่นดินเมล็ดหนึ่งจมอยู่ในก้นทะเล ซึ่งข้างบนของมันมีดินโคลนอยู่ และบนดินโคลนนั้นมีน้ำ อีกทั้งเป็นช่วงเวลากลางคืนที่ท้องฟ้ามืดสนิท มีฝนตกลงมากระหน่ำ และมีเมฆที่ปกคลุม กระนั้นก็ตามอัลลอฮฺก็จะทรงรู้มัน

ดังนั้น เมื่อบ่าวคนหนึ่งมีศรัทธาในความรอบรู้ของอัลลอฮฺอย่างแท้จริง และศรัทธาว่าพระองค์ ญัลละวะอะลา ทรงห้อมล้อมทุกสิ่งอย่างไว้ด้วยความรอบรู้ของพระองค์ มันย่อมทำให้เขามีความเกรงกลัวต่ออัลลอฮฺ ยำเกรงต่อพระองค์ และปรารถนาในสิ่งที่มีอยู่ ณ พระองค์ ญัลละวะอะลา เพราะทุกความเคลื่อนไหวที่มี

ขึ้นนั้นอัลลอฮฺจะทรงรู้มัน

สอง การศรัทธาว่าอัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงเขียนกฎเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้นของทุกสิ่งจนถึงวันกิยามะฮฺไว้ในกระดานอัล-เลาหุลมะหฺฟูซ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَكُلَّ شَيۡءٍ أَحۡصَيۡنَٰهُ فِيٓ إِمَامٖ مُّبِينٖ ﴾ [يس : ١٢]

ความว่า **"และทุกสิ่งนั้น เราได้รวบรวมไว้อย่างครบถ้วนในบันทึกอันชัดแจ้ง"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 12)

บันทึกอันชัดแจ้งหมายถึงในคัมภีร์

และอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ وَلَقَدۡ كَتَبۡنَا فِي ٱلزَّبُورِ مِنۢ بَعۡدِ ٱلذِّكۡرِ ﴾ [الأنبياء : ١٠٥]

ความว่า **"และแท้จริงนั้นเราได้บันทึกไว้ในคัมภีร์อัซ-ซะบูร หลังจากที่เราได้บันทึกไว้ว่า"** (สูเราะฮฺอัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 105)

คือบันทึกในกระดานอัล-เลาหุลมะหฺฟูซ

﴿ أَنَّ ٱلۡأَرۡضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ ٱلصَّٰلِحُونَ ﴾ [الأنبياء : ١٠٥]

ความว่า **"แผ่นดินนั้นปวงบ่าวของเราที่ดีมีคุณธรรมจะเป็นผู้สืบมรดกมัน"** (สูเราะฮฺอัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 105)

ซึ่งอายะฮฺที่กล่าวถึงเรื่องนี้มีอยู่อย่างมากมาย

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้เล่าว่าครั้งเมื่ออัลลอฮฺได้สร้างปากกา พระองค์ก็ได้ตรัสแก่มันว่า

«اكْتُبْ قَالَ: رَبِّ وَمَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: اكْتُبْ مَا هُوَ كَائِنٌ ، فَجَرَى فِي تِلْكَ السَّاعَةِ بِمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

ความว่า **"จงบันทึก"** มันกล่าวว่า **"โอ้พระผู้อภิบาลจะให้ข้าบันทึกอะไร ?" พระองค์จึงตรัสว่า "จงบันทึกสิ่งที่จะเกิดขึ้นทั้งหมด" และแล้วทุกช่วงเวลาจนถึงวันกิยามะฮฺนั้นก็จะเป็นไปตามที่มันได้บันทึกไว้"** (บันทึกโดยอะหฺมัด หมายเลข 23083, อบูดาวูด หมายเลข 4700 และอัต-ติรมิซี หมายเลข 2155)

ซึ่งอัลลอฮฺได้สั่งใช้ให้ปากกาบันทึก

แต่คำถามคือ เป็นไปได้อย่างไรที่พระองค์จะสนทนากับวัตถุ ?

คำตอบคือ แน่นอน สิ่งใดก็ตามที่มาจากอัลลอฮฺย่อมมีความเป็นไปได้ เพราะพระองค์เป็นผู้ให้วัตถุนั้นสามารถสนทนาได้ และวัตถุต่างๆ สำหรับอัลลอฮฺแล้วมีสติปัญญาและสามารถที่จะสนทนาโต้ตอบได้ ในเรื่องนี้ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ وَهِىَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ٱئْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَآ أَتَيْنَا طَآئِعِينَ ﴿١١﴾ ﴾ [فصلت: ١١]

ความว่า **"แล้วพระองค์ทรงมุ่งสู่ฟากฟ้าขณะที่มันเป็นไอหมอก พระองค์จึงตรัสแก่ชั้นฟ้าและแผ่นดินว่า เจ้าทั้งสองจงมาจะโดยเต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ตาม มันทั้งสองกล่าวว่า ข้าพระองค์มาอย่างเต็มใจแล้ว"** (สูเราะฮฺฟุศศิลัต อายะฮฺที่ 11)

อายะฮฺนี้บ่งชี้ว่าพระองค์มีการสนทนาโต้ตอบกับมันทั้งสอง (ชั้นฟ้าและแผ่นดิน) และพระองค์ยังระบุคำตอบของมันทั้งสองอีกด้วย ซึ่งคำตอบของมันนั้นเป็นพหูพจน์ของสิ่งที่มีความคิด (طائعين) ไม่ใช่ (طائعات) จึงสรุปได้ว่า อัลลอฮฺได้สั่งใช้ให้ปากกาบันทึก โดยที่ปากกานั้นก็ได้น้อมรับปฏิบัติตาม เพียงแต่มันสงสัยว่าจะบันทึกอะไร มันจึงกล่าวว่า "โอ้พระผู้อภิบาลของฉัน จะให้ข้าบันทึกอะไรหรือ ?"

พระองค์จึงตรัสว่า "จงบันทึกสิ่งที่มันจะเกิดขึ้นจนถึงวันกิยามะฮฺ" ทำให้ทุกช่วงเวลาจนถึงวันกิยามะฮฺนั้นก็จะเป็นไปตามที่มันได้บันทึกไว้ สุบหานัลลอฮฺ จะมีใครนับเหตุการณ์และเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นทั้งหมดได้นอกจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และนี่คือกระดานอัล-เลาหุลมะหฺฟูซที่เรื่องราวทั้งหมดถูกบันทึกบนมัน

ในส่วนกระดานอัล-เลาหุลมะหฺฟูซนั้น เราไม่สามารถรู้ได้ว่ามันมีรูปแบบใด ทำมาจากอะไร เป็นไม้หรือเป็นเหล็ก และเราไม่สามารถรู้ถึงขนาดและความกว้าง

ของกระดานนั้นได้ ซึ่งอัลลอฮฺเท่านั้นที่รู้ดีในสิ่งนั้น แต่วาญิบที่เราต้องศรัทธาว่ามีกระดานที่อัลลอฮฺทรงบันทึกกฎเกณฑ์ทุกอย่างที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามไม่ใช่หน้าที่ของเราที่จะค้นหาเจาะลึกรายละเอียดของมัน

สิ่งที่พอจะให้เห็นภาพก็อย่างอุปกรณ์ในยุคสมัยนี้ที่เรียกว่าแผ่นซีดีที่มีขนาดเล็กแต่สามารถบรรจุข้อมูลได้มหาศาล ซึ่งมันเป็นการสร้างสรรค์ของลูกหลานอาดัม แต่เราขอกล่าวว่ามันเป็นเพียงสิ่งที่พอจะให้เห็นภาพและไม่อาจเปรียบเสมือนได้อย่างแน่นอน เพราะอัล-เลาหุลมะหฺฟูซนั้นสามารถที่จะครอบคลุมข้อมูลได้มากยิ่งกว่าหลายเท่า

สาม การที่ท่านศรัทธาว่าสิ่งที่มีเกิดขึ้นทั้งหมดนั้นเป็นความประสงค์ของอัลลอฮฺ ตะอาลา ซึ่งไม่มีสิ่งใดที่จะเกิดขึ้นนอกเหนือจากความประสงค์ของอัลลอฮฺอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้เองชาวมุสลิมทุกคนจึงเห็นพ้องกันในคำกล่าวที่ว่า

«مَا شَاءَ اللّٰهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ»

ความว่า **"สิ่งใดก็ตามที่อัลลอฮฺทรงประสงค์มันก็จะเกิดขึ้น และสิ่งใดที่พระองค์ไม่ประสงค์มันก็จะไม่เกิดขึ้น"**

ดังนั้นสิ่งใดก็ตามที่มันเกิดขึ้นนั่นคือความประสงค์ของอัลลอฮฺ

และนี่คือความประสงค์ของอัลลอฮฺโดยภาพรวม ซึ่งทุกสิ่งที่พระองค์อัซซะวะญัลละ ทรงกระทำด้วยพระองค์เองและสิ่งที่ปวงบ่าวได้กระทำไปนั้น ล้วนเป็นความประสงค์ของอัลลอฮฺ หลักฐานในเรื่องนี้คือคำดำรัสของ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละที่ว่า

﴿ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلَ ٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ وَلَٰكِنِ ٱخْتَلَفُوا۟ فَمِنْهُم مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلُوا۟ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾ ﴾ [البقرة: ٢٥٣]

ความว่า **"และหากว่าอัลลอฮฺทรงประสงค์ แน่นอนบรรดา (ประชาชาติ) ผู้อยู่ในยุคหลังพวกเขาก็ไม่ต้องรบพุ่งกัน ภายหลังจากบรรดา (หลักฐาน) ที่ชัดแจ้งได้มาสู่พวกเขาแล้ว และแต่ทว่าพวกเขาได้พิพาทกัน ซึ่งมีบางคนของพวก**

เขาเป็นผู้ศรัทธา และบางคนของพวกเขาเป็นผู้ปฏิเสธ และหากว่าอัลลอฮฺทรงประสงค์แล้วไซร้ แน่นอนพวกเขาก็จะรบพุ่งกัน แต่ทว่าอัลลอฮฺทรงกระทำไปตามที่พระองค์ทรงประสงค์" (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 253)

และพระองค์ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ ﴾ [الأنعام : ١١٢]

ความว่า **"และหากว่าพระเจ้าของเจ้าทรงประสงค์แล้ว พวกเขาก็ไม่สามารถกระทำมันได้"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 112)

และพระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا فَعَلُوهُ ﴾ [الأنعام : ١٣٧]

ความว่า **"และหากว่าอัลลอฮฺทรงประสงค์แล้ว พวกเขาก็ไม่สามารถกระทำมันได้"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 137)

และพระองค์ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ لِمَن شَآءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ۝٢٨ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝٢٩ ﴾ [التكوير : ٢٨، ٢٩]

ความว่า **"สำหรับบุคคลในหมู่พวกเจ้าที่ประสงค์อยู่ในทางอันเที่ยงตรง และพวกเจ้าจะไม่สมประสงค์สิ่งใดเว้นแต่อัลลอฮฺพระเจ้าแห่งสากลโลกจะทรงประสงค์"** (สูเราะฮฺอัต-ตักวีร อายะฮฺที่ 28,29)

ดังนั้นทุกสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นล้วนเป็นความประสงค์ของอัลลอฮฺ และหากมนุษย์ได้ศรัทธาด้วยกับสิ่งนี้แล้ว เขาก็จะปลอดภัยจากกลลวงของชัยฏอน ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่เขาทำสิ่งหนึ่ง แต่ผลที่ได้มาไม่ตรงกับเป้าหมายที่เขาวางไว้ เขาก็จะไม่กล่าวว่า "คงจะเป็นการดีถ้าฉันไม่ทำมัน" เพราะสิ่งที่เขาได้ทำนั้นคือความประสงค์ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งมันต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตามถ้ามันเป็น

เรื่องที่ผิดบาปก็จำเป็นที่เขาต้องเตาบะฮฺ (กลับเนื้อกลับตัว) และอิสติฆฺฟาร (ขออภัยโทษ) ต่ออัลลอฮฺ

สี่ การสร้างสรรค์ หมายถึงว่า การศรัทธาว่าอัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา ทรงสร้างสิ่งที่มีอยู่ทั้งหมด ดังนั้นเราจึงต้องศรัทธาว่าอัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่าง ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقۡدِيرٗا ۝٢ ﴾ [الفرقان : ٢]

ความว่า **"และพระองค์ทรงให้บังเกิดทุกสิ่ง แล้วทรงกำหนดมันให้เป็นไปตามกฎสภาวะ"** (สูเราะฮฺอัล-ฟุรกอน อายะฮฺที่ 2)

ดังนั้นทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่นั้นคือมัคลู๊ก (สิ่งที่ถูกสร้าง) ของอัลลอฮฺ ไม่ว่าจะเป็นบรรดาชั้นฟ้า แผ่นดิน ทะเล แม่น้ำ ดวงดาว ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ มนุษย์ ซึ่งทุกสิ่งดังข้างต้นนั้นล้วนเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ รวมถึงความเคลื่อนไหวของมนุษย์ก็เป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ เพราะอัลลอฮฺทรงสร้างมนุษย์และการกระทำของเขา และเมื่อใดก็ตามที่มนุษย์คือมัคลู๊กของอัลลอฮฺ แสดงว่าคุณลักษณะของเขาและการกระทำของเขาก็เป็นมัคลู๊กของพระองค์โดยไม่มีข้อสงสัย สรุปคือการกระทำของปวงบ่าวนั้นคือมัคลู๊กของร็อบบุลอิบาด (พระผู้อภิบาลแห่งปวงบ่าว) อัซซะวะญัลละ แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นไปด้วยการเลือกสรรและความปรารถนาของปวงบ่าวก็ตาม แต่มันก็เป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ เพราะฉะนั้นการกระทำของปวงบ่าวนั้นเกิดขึ้นจากความต้องการและความสามารถของเขาโดยสมบูรณ์ แต่ผู้ที่สร้างความต้องการและความสามารถนั้นคืออัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา

คำถาม คุณลักษณะของอัลลอฮฺเป็นมัคลู๊กฺหรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ใช่ เพราะคุณลักษณะของพระองค์ สุบหานะฮู วะตะอาลา เป็นประหนึ่งตัวตน (ซาต) ของพระองค์ เฉกเช่นที่คุณลักษณะของมนุษย์นั้นก็เป็นประหนึ่งตัวตนของมนุษย์ที่ถูกสร้าง

และเราจะกล่าวถึงประเภทต่างๆ ของมนุษย์ในการศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะในบทเรียนของหะดีษบทนี้ โดยแบ่งออกเป็นสามประเภทนั้นคือ คนที่เลยเถิด, คนที่หย่อนยาน, และคนที่อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรง

คำกล่าวที่ว่า "قَالَ : صَدَقْتَ" (แล้วเขากล่าวว่า "จริงอย่างที่ท่านพูด") ผู้ที่กล่าวคือ ท่านญิบรีล อะลัยอิสลาม

หลังจากนั้นเขาก็กล่าวว่า "أَخْبِرْنِيْ عَنِ الإِحْسَانِ" (ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิหฺสานเถิด ?) คำว่า "الإِحْسَانِ" มาจากคำว่า "أحسن يحسن" หมายถึงการทำคุณงามความดี ซึ่งการอิหฺสานในสิทธิที่ผู้สร้างจะได้รับนั้นเป็นไปด้วยการที่ท่านทำอิบาดะฮฺด้วยความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา และปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งทุกครั้งที่ท่านทำสิ่งใดก็ตามด้วยความบริสุทธิ์ใจและปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะสูลก็ถือว่าท่านได้ทำคุณงามความดี ส่วนการอิหฺสานต่อสิ่งที่ถูกสร้างนั้น คือการทำความดีต่อพวกเขาในด้านต่างๆ ไม่ว่าในด้านทรัพย์สิน เกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "الإِحْسَانِ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ" (อิหฺสานคือการทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ) การทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮจะไม่บรรลุผลนอกจากต้องประกอบด้วยสองประการนี้คือ ความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮฺและการปฏิบัติตามเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวคือการที่มนุษย์อิบาดะฮฺต่อพระผู้อภิบาล สุบหานะฮู วะตะอาลา เสมือนกับว่าเขาเห็นพระองค์ ซึ่งเป็นอิบาดะฮฺประเภทที่แสวงหาและมีความปรารถนาอย่างยิ่งยวด และการทำอิบาดะฮฺประเภทนี้นั้นจะพบว่ามนุษย์เป็นผู้ที่เร่งเร้าด้วยตัวของเขาเอง เพราะเขากำลังแสวงหาผู้ที่รักเขา ทำให้เขาอิบาดะฮฺต่อพระองค์เสมือนกับว่าเขาเห็นพระองค์ ใจจดใจจ่ออยู่กับพระองค์ กลับเนื้อกลับตัวต่อพระองค์ และแสวงหาความใกล้ชิดต่อพระองค์ สุบหานะฮู วะตะอาลา

"فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ" (แม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นท่านแน่นอน) หมายถึง จงอิบาดะฮฺต่อพระองค์ด้วยความเกรงกลัวและไม่ฝ่าฝืนพระองค์ เพราะหากท่านฝ่าฝืนพระองค์ แน่นอนว่าพระองค์ทรงเห็น ดังนั้นท่านต้องอิบาดะฮฺต่อพระองค์ในสภาพที่เกรงกลัวต่อพระองค์ หวั่นเกรงต่อการลงโทษและการทรมานของพระองค์

ซึ่งนี่คือระดับของคนที่ทำอิบาดะฮฺที่ต่ำกว่าระดับแรก (นั่นคือการทำอิบาดะฮฺเสมือนกับว่าเขาเห็นพระองค์)

ดังนั้นอิหฺสานจึงแบ่งออกเป็นสองระดับ นั่นคือระดับของการแสวงหาและระดับของการปกป้องตัวเอง

สำหรับระดับของการแสวงหาคือ การที่ท่านทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ เสมือนกับว่าท่านเห็นพระองค์

ส่วนระดับของการปกป้องตัวเองคือ การที่ท่านทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ โดยที่พระองค์ อัซซะวะญัลละ ทรงเห็นท่าน ดังนั้นท่านจึงต้องคอยระมัดระวังจากการลงโทษของพระองค์ ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفْسَهُۥ ۝٣٠ ﴾ [آل عمران : ٣٠]

ความว่า **"และอัลลอฮฺทรงเตือนพวกเจ้าให้ยำเกรงพระองค์"** (สูเราะฮฺอาล อิมรอน อายะฮฺที่ 30)

ด้วยเหตุนี้เราจึงเข้าใจว่าทั้งสองประโยคนี้เป็นสิ่งที่อธิบายซึ่งกันและกัน และที่สมบูรณ์ที่สุดคือระดับแรก และด้วยเหตุนี้เองท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัมจึงให้ประโยคที่สองอยู่ในระดับที่สองซึ่งเป็นระดับสุดท้าย

"قَالَ : فَأَخْبِرْنِيْ عَنِ السَّاعَةِ" (แล้วเขากล่าวอีกว่า "ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับวันกิยามะฮฺเถิด ?") โดยที่ไม่มีการทวนคำกล่าว "صَدَقْتَ" (จริงอย่างที่ท่านพูด) อีก เพราะเพียงพอแล้วกับการกล่าวในครั้งแรก

"الساعة" คือ วันที่มนุษย์จะถูกให้ฟื้นคืนชีพจากหลุมฝังศพของพวกเขาเพื่อยืนอยู่ต่อหน้าพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก และเหตุที่เรียกว่า "الساعة" เพราะมันเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญและร้ายแรงยิ่งนัก ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمْۚ إِنَّ زَلْزَلَةَ ٱلسَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ۝١ ﴾ [الحج : ١]

ความว่า **"โอ้มนุษย์เอ๋ย ! พวกเจ้าจงยำเกรงพระเจ้าของพวกเจ้าเถิด เพราะแท้จริงการสั่นสะเทือนของวันอวสานนั้นเป็นสิ่งที่ร้ายแรงยิ่งนัก"** (สูเราะฮฺอัล-หัจญ์ อายะฮฺที่ 1)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "مَا الْمَسْؤُوْلُ عَنْهَا" (ผู้ที่ถูกถาม) หมายถึงตัวท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เอง "بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ" (ไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถามเลย) หมายถึงท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม

กล่าวคือ หากท่านไม่รู้ในเรื่องนั้น ฉันเองก็ยิ่งไม่รู้ และฉันก็ไม่สามารถที่จะบอกเกี่ยวกับมันแก่ท่านได้ เพราะความรู้เกี่ยวกับวันกิยามะฮฺนั้นเป็นความรู้ที่มีเฉพาะอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เท่านั้น ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ يَسْـَٔلُكَ ٱلنَّاسُ عَنِ ٱلسَّاعَةِۖ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ ٱللَّهِۚ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ ٱلسَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾ ﴾ [الأحزاب : ٦٣]

ความว่า **"มีผู้คนถามเจ้าเกี่ยวกับยามอวสาน จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) แท้จริงความรู้ ในเรื่องนั้นอยู่ ณ ที่อัลลอฮฺ และอะไรเล่าจะทำให้เจ้ารู้ได้ บางทียามอวสานนั้นอยู่ใกล้ๆ นี่เอง"** (สูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 63)

และอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلسَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَىٰهَاۖ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ رَبِّيۖ لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَآ إِلَّا هُوَۚ ثَقُلَتْ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِۚ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةًۗ يَسْـَٔلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِىٌّ عَنْهَاۖ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ ٱللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾ ﴾ [الأعراف: ١٨٧]

ความว่า **"พวกเขาจะถามเจ้าถึงยามอวสาน (วันกิยามะฮฺ) นั้นว่า เมื่อใดเล่ามันจะเกิดขึ้น ? จงกล่าวเถิดว่าแท้จริง ความรู้ในเรื่องนั้นอยู่ที่พระเจ้าของฉันเท่านั้นไม่มีใครจะเผยมันให้ทราบสำหรับเวลาของมันได้ นอกจากพระองค์เท่านั้น มันหนักอึ้งอยู่ในบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน มันจะไม่มายังพวกเจ้า นอกจากโดยกระทันหัน พวกเขาถามเจ้ากันประหนึ่งว่าเจ้านั้นเป็นผู้ที่รู้ในเรื่องนั้นดี จงกล่าวเถิดแท้จริงความรู้ในเรื่องนั้นอยู่ที่อัลลอฮฺเท่านั้น แต่ทว่ามนุษย์ส่วนมากไม่รู้"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 187)

และด้วยเหตุนี้เองจึงจำเป็นที่เราต้องปฏิเสธคนที่กำหนดหรือทำนายกาลอวสานของโลกนี้ในอนาคต และใครก็ตามที่ทำเช่นนั้นหรือเชื่อเช่นนั้นเขาคือคนปฏิเสธศรัทธา (กาฟิร)

ส่วนข้อมูลที่เราฟังจากนักทำนายว่ากาลอวสานของโลกนี้เมื่อนั้นเมื่อนี้ล้วนเป็นการคาดเดาจากสิ่งที่มันเกิดขึ้นก่อนหน้านี้เท่านั้น ซึ่งวาญิบที่เราต้องกล่าวด้วยลิ้นและหัวใจของเราว่ามันคือการโกหก และหากใครที่เชื่อในคำนายนั้นก็ถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา เพราะขนาดศาสนทูตของมนุษย์ที่รู้ดีที่สุด (นั่นคือท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) และทูตของมลาอิกะฮฺที่ยิ่งใหญ่ที่สุด (นั่นคือท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม) ยังไม่รู้เลยว่าเมื่อใดวันกิยามะฮฺจะเกิดขึ้น ดังนั้นนอกเหนือจากทั้งสองท่านแล้วก็ยิ่งไม่รู้แล้วใหญ่ โดยไม่ต้องสงสัยใดๆ อีก

และครั้งเมื่อท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "مَا الْمَسْؤُوْلُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ" (ผู้ที่ถูกถาม ไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถามเลย) ท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม จึงกล่าวว่า "أَخْبِرْنِيْ عَنْ أَمَارَاتِهَا" (ถ้าเช่นนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้ถึงสัญญานของมันเถิด) หมายถึงสัญญาณที่ใกล้ถึงเวลามัน เพราะคำว่า "الأمارة" หมายถึง "العلامة" (สัญญาณ) ซึ่งความหมายของสัญญาณที่ใกล้ถึงเวลาของมันก็คือสิ่งที่ทำให้รับรู้ได้ด้วยกับเครื่องหมายต่างๆ ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ فَهَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا ٱلسَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً ۖ فَقَدْ جَآءَ أَشْرَاطُهَا ۚ ﴾ [محمد : ١٨]

ความว่า **"ดังนั้น พวกเขามิได้คอยสิ่งใดนอกจากยามอวสานซึ่งมันจะมาหาพวกเขาอย่างกระทันหัน แต่ว่าเครื่องหมายต่างๆ ของมันได้มีมาแล้ว"** (สูเราะฮฺมุฮัมมัด อายะฮฺที่ 18)

นักวิชาการได้แบ่งสัญญาณวันกิยามะฮฺออกเป็นสามประเภทด้วยกัน ดังนี้

1. สัญญาณที่ได้ปรากฏขึ้นและสิ้นสุดแล้ว
2. สัญญาณที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นั่นคือสัญญาณระดับกลาง
3. สัญญาณใหญ่ ซึ่งจะเกิดขึ้นใกล้วันกิยามะฮฺ

ส่วนหนึ่งจากสัญญาณวันกิยามะฮฺที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ระบุในหะดีษบทนี้ก็คือ คำกล่าวที่ว่า "أَنْ تَلِدَ الأَمَةُ رَبَّتَهَا" (การที่ทาสีจะคลอดลูกเป็นนายของนาง) ในบางสำนวน "رَبَّهَا" ส่วนความหมายของคำกล่าว "أَنْ تَلِدَ الأَمَةُ" (การที่ทาสีจะคลอดลูก) หมายถึง ทาสีรับใช้ ส่วน "ربها" หมายถึงเจ้านายของนาง หรือ "ربتها"

คำถาม การเป็นเจ้านายในที่นี้หมายถึงเป็นเจ้านายของนางโดยเจาะจงไปที่ทาสีที่คลอดลูกนั้น หรือเป็นเจ้านายของคนอื่นโดยเป็นการกล่าวถึงลักษณะที่มันจะเกิดขึ้น ?

คำตอบ นักวิชาการมีทัศนะที่เห็นต่างกันในเรื่องนี้ ซึ่งบางท่านกล่าวว่าความหมายของ "أَنْ تَلِدَ الأَمَةُ رَبَّهَا" หมายถึง "ทาสีจะคลอดลูกที่เป็นเจ้านายของคนอื่นไม่ใช่เจ้านายของนาง ทำให้ความหมายของคำว่าทาสีในที่นี้เป็นการกล่าวถึงลักษณะที่มันจะเกิดขึ้นเท่านั้น

แต่บางท่านกล่าวว่า ทาสีในที่นี้เจาะจงที่ตัวของนาง โดยที่นางจะคลอดลูกชายหรือลูกหญิงที่เป็นเจ้านายของนางเอง ซึ่งมันเกิดขึ้นได้ในกรณีที่กษัตริย์มีลูกกับทาสี โดยที่ลูกนั้นออกมาจากทาสีคนนั้น ทำให้ลูกที่ออกมาจากนางนั้นกลายเป็นเจ้านายของนาง เพราะพ่อของเด็กคนนั้นเป็นเจ้านายของนาง หรืออาจเป็นไปได้ในกรณีที่เด็กคนนั้นได้สืบทอดการเป็นเจ้านายของนางจากพ่อของเขา

อย่างไรก็ตาม ความหมายในทัศนะแรกนั้นมีน้ำหนักมากกว่า กล่าวคือทาสีจะคลอดลูกออกมาเป็นเจ้านายของคนอื่น ซึ่งเดิมทีนางเป็นทาสี แต่แล้วนางก็ได้คลอดลูกที่เป็นเจ้านายของคนอื่น ดังกล่าวนี้เป็นการอุปมานว่าจะมีการปรับเปลี่ยนสภาพการณ์อย่างรวดเร็วมาก และคำอธิบายนี้สอดคล้องกับสิ่งที่ท่านนบีได้ระบุหลังจากนั้น ซึ่งท่านนบีได้กล่าวว่า

"وَأَنْ تَرَى الحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ" (ท่านจะได้เห็นผู้ที่ไม่สวมรองเท้า ไม่มีเสื้อผ้าจะสวมใส่ เป็นผู้ยากจนข้นแค้น) คำว่า "الحفاة" หมายถึงพวกเขาไม่มีรองเท้าไว้สวม ส่วนคำว่า "العراة" หมายถึงพวกเขาไม่มีเสื้อไว้สวมใส่และมีไม่พอใช้ และคำว่า "العالة" หมายถึง พวกเขาไม่มีอาหารไว้ยังชีพและไม่มีบ้านไว้พักพิงอาศัย เป็นต้น ซึ่งคำว่า "عالة" หมายถึงผู้ยากจนข้นแค้น

"يَتَطَاوَلُوْنَ فِيْ الْبُنْيَانِ" (แต่กลับแข่งขันกันสร้างอาคารสูงๆ) หมายถึง กลายเป็นคนรวย จนกระทั่งสามารถที่จะแข่งขันกันว่าใครสร้างอาคารได้สูงกว่า

คำถาม หะดีษนี้มีนัยในแง่การแข่งขันกันสร้างอาคารสูงๆ หรือแข่งขันกันสร้างให้หรูหรา หรือแข่งขันกันสร้างทั้งความสูงและความหรูหรา ?

คำตอบ แข่งขันกันสร้างทั้งความสูงและความหรูหรา กล่าวคือพวกเขาจะแข่งกันว่าใครสร้างอาคารได้สูงกว่าและแข่งขันกันว่าใครสร้างอาคารได้หรูหรากว่า

ทั้งๆ ที่แต่ก่อนพวกเขาเป็นคนยากจนข้นแค้นไม่มีทรัพย์สินใดๆ เลย แต่สถานะของพวกเขาได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าวันกิยามะฮฺใกล้เข้ามาแล้ว

คำถาม การแข่งขันกันสร้างอาคารสูงๆและให้มีความหรูหราได้เกิดขึ้นแล้วหรือไม่ ?

คำตอบ อัลลอฮฺเท่านั้นที่ทรงรู้ดียิ่ง เพราะอาคารสูงๆ และมีความหรูหราก็เกิดขึ้นแล้วในยุคสมัยนี้ แต่มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยต่างก็แข่งขันกันสร้างอาคารสูงๆ กันทั้งนั้น และคนในทุกยุคทุกสมัยก็จะกล่าวกันว่า "นี่คือสัญญาณของวันกิยามะฮฺ" อัลลอฮฺเท่านั้นที่ทรงรู้ดีที่สุด อย่างไรก็ตามสัญญาณข้อนี้มีความชัดเจนอย่างมาก

"ثُمَّ انْطَلَقَ ، فَلَبِثْتُ مَلِيّاً" (แล้วเขา (ญิบรีล) ก็ได้จากไป และฉัน (หมายถึงอุมัรฺ) ก็หายหน้าไปหลายวัน) หมายถึง ฉันได้พำนักไม่ได้ออกไปไหนหลายวัน ซึ่งสำนวนนี้เฉกเช่นคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَٱهْجُرْنِى مَلِيًّا ۝٤٦ ﴾ [مريم : ٤٦]

ความว่า **"และเจ้าจงไปให้พ้นจากฉันตลอดไป"** (สูเราะฮฺมัรยัม อายะฮฺที่ 46)

หมายถึงเป็นเวลาหลายวัน นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าสามวัน ส่วนบางท่านกล่าวว่ามากกว่านั้น และบางท่านก็กล่าวว่าน้อยกว่านั้น อย่างไรก็ตามเป็นที่รู้กันว่าคำว่า "مليا" หมายถึงช่วงเวลาที่เนิ่นนาน

"ثُمَّ قَالَ : يَا عُمَرُ" (ต่อมาท่านก็ถามฉันว่า "โอ้อุมัร") ผู้ที่ถามคือท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม "أَتَدْرِيْ مَنِ السَّائِلُ ؟ قُلْتُ : اللهُ وَرَسُوْلُهُ أَعْلَمُ . قَالَ : فَإِنَّهُ جِبْرِيْلُ" (ท่านรู้ไหมว่า ผู้ถามครั้งนั้นเป็นใคร ?" ฉันตอบว่า "อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์เท่านั้นที่รู้" ท่านนบีตอบว่า "แท้จริงเขาคือ ญิบรีล) ซึ่งเป็นไปได้ที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้พบเจอท่านอุมัรหลังจากเหตุการณ์นั้นไปแล้ว ท่านนบีจึงถามท่านอุมัรว่า "أَتَدْرِيْ مَنِ السَّائِلُ" คือ "أتعلم من هو" (ท่านรู้ไหมว่าเขาคือใคร ?) ท่านอุมัรจึงกล่าวว่า "อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์

เท่านั้นที่รู้" ซึ่งนี่เป็นข้อบ่งชี้ว่าท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอัน ไม่รู้ว่าคนที่ถามนั้นเป็นใคร

ท่านนบี ศ็อลลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวว่า "فَإِنَّهُ جِبْرِيْلُ" (แท้จริงเขาคือ ญิบรีล) เป็นการบ่งชี้ถึงสิ่งที่สติปัญญารับรู้กันดี กล่าวคือ นี่คือญิบรีล "أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِيْنَكُمْ" (ท่านมาหาพวกท่าน เพื่อสอนพวกท่านเรื่องศาสนาของพวกท่าน) ซึ่งท่านนบีได้บอกเรื่องนี้ด้วยการใช้ประโยคถามตอบ เพราะการใช้ประโยคในรูปแบบนี้จะทำให้ฝังแน่นในความทรงจำและจะส่งผลต่อจิตใจอย่างมาก

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

หะดีษนี้มีบทเรียนอย่างมากมาย ซึ่งใครก็ตามที่ได้ถอดบทเรียนและศึกษาความหมายที่ลึกซึ้งและความเข้าใจต่างๆ ที่มีอยู่ในมัน เขาจะต้องใช้หนังสือจำนวนหลายเล่มในการนำเสนอมัน อย่างไรก็ตามเราจะขอนำเสนอเฉพาะบทเรียนที่สำคัญๆ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น อินชาอัลลอฮฺ ในจำนวนนั้นคือ

1. เป็นการสาธยายถึงมารยาทอันดีงามของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งท่านได้นั่งร่วมกับบรรดาเศาะหาบะฮฺของท่าน และพวกเขาก็ได้นั่งร่วมอยู่กับท่าน โดยที่ท่านไม่ได้ถือตัวและมองว่าตัวเองเหนือกว่าคนอื่นแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้นเคยมีเด็กทาสีคนหนึ่งที่ได้จูงมือท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไปยังบ้านของเขาเพื่อให้ท่านรีดนมแพะ ซึ่งบ่งชี้ถึงความถ่อมตนของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

และพึงทราบเถิดว่าคราใดก็ตามที่ท่านถ่อมตนเพื่ออัลลอฮฺ พระองค์ก็จะเพิ่มเกียรติแก่ท่าน เพราะผู้ใดที่ถ่อมตนต่ออัลลอฮฺ พระองค์ อัซซะวะญัลละ ก็จะทรงยกเกียรติของเขาขึ้น

2. อนุญาตที่ลูกศิษย์ลูกหาจะนั่งอยู่ร่วมกับอาจารย์และคนที่มีความรู้เหนือกว่าเขา แต่มีเงื่อนไขว่าต้องไม่ทำให้อาจารย์หรือคนที่มีสถานะเหนือพวกเขานั้นเสียเวลา (ในการอยู่กับเขามากเกินไป) เพราะมีบางคนที่ชอบมาหาคนที่เข้มงวดในเรื่องเวลา (ซึ่งส่วนใหญ่เขามักจะใช้เวลาอยู่กับความรู้) แต่คนที่มาหากลับชวนคุยยาว ซึ่งคนที่เข้มงวดในเรื่องเวลานั้นอาจจะรู้สึกรำคาญ (ไม่ค่อนสบายใจ) และอาจจะต้องส่งสัญญาณอะไรบางอย่าง เช่น ค่ำคืนนี้เวลามันสั้นมากน่ะครับ เป็นต้น แต่ด้วยกับเขาเป็นคนที่ขี้คุยจึงชื่นชอบที่จะนั่งอยู่ยาว

3. บรรดามลาอิกะฮฺ อะลัยฮิมุสลาม สามารถที่จะเปลี่ยนร่างอื่นที่ไม่ใช่ร่างของ มลาอิกะฮฺ เพราะท่านญิบรีลได้มาในรูปร่างของชายคนหนึ่งดังที่ปรากฏในหะดีษนี้

บางคนอาจจะถามว่า บรรดามลาอิกะฮฺสามารถเปลี่ยนร่างเองหรืออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้เปลี่ยนร่างพวกเขา ?

คำตอบคือ มันเป็นเรื่องของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ หมายความว่า มลาอิกะฮฺไม่สามารถที่จะเปลี่ยนร่างเป็นอย่างอื่นได้นอกจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ จะอนุมัติ

4. การมีมารยาทต่อครูผู้สอน เฉกเช่นที่ท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม เมื่อครั้งที่ท่านนั่งอยู่ต่อหน้าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านจะนั่งด้วยมารยาทที่ดีเพื่อเรียนรู้จากท่าน

5. อนุญาตให้ใช้คำพูดในเชิงเตารียะฮฺ (คำพูดสองแง่สองง่าม) เพราะมีหลักฐานที่ท่านญิบรีลใช้คำกล่าวที่ว่า "يا محمد" (โอ้มุฮัมมัด) ซึ่งเป็นการใช้สำนวนของชาวอาหรับชนบท โดยที่ท่านญิบรีลได้ใช้คำพูดในเชิงนี้เพื่อให้เข้าใจว่าท่านเป็นชาวอาหรับชนบท เพราะชาวเมืองนั้นค่อนข้างจะมีมารยาทที่ดีกว่านี้ และจะไม่เรียกท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ด้วยการใช้สำนวนเช่นนี้

6. คุณค่าของหลักการอิสลาม ซึ่งสมควรที่มันจะเป็นคำถามแรกที่ท่านนบีถูกถาม และด้วยเหตุนี้เองเมื่อท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ส่งตัวแทนหรือทูตไปเชิญชวนผู้คนสู่อัลลอฮฺ ท่านจะสั่งใช้ให้พวกเขาเริ่มต้นเชิญชวนด้วยการกล่าวชะฮาดะฮฺ "ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ มุฮัมมะดันเราะสูลุลลอฮฺ" ก่อนสิ่งอื่นใด

หลักการหรือรุกุ่นอิสลามมีทั้งหมดห้าประการ ซึ่งสอดคล้องกับหะดีษของท่านอับดุลลอฮฺ บินอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«بُنِيَ الإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ»

ความว่า **"อิสลามนั้นถูกสร้างอยู่บนหลักการห้าประการ"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 8 และมุสลิม หมายเลข 21)

ซึ่งจะมีคำอธิบายหลังจากนี้ อินชาอัลลอฮฺ ตะอาลา

8. คุณค่าของการละหมาด ซึ่งมันเป็นหลักการลำดับแรกก่อนอื่นใดหลังจากการกล่าวชะฮาดะฮฺทั้งสอง

9. กระตุ้นให้ดำรงการละหมาด และให้ดำรงมันอย่างสม่ำเสมอ เพราะมันเป็นรุกุ่นหนึ่งของอิสลาม

10. การจ่ายซะกาต การถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน และการทำหัจญ์ ณ บัยติลลาฮฺ เป็นส่วนหนึ่งของรุกุ่นอิสลาม

หากมีคนถามว่า ในกรณีที่คนๆ หนึ่งละทิ้งรุกุ่นอิสลามเพียงประการเดียว ถือว่าเขาปฏิเสธศรัทธาหรือไม่ ?

เราขอตอบว่า หากเขาไม่กล่าวปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ ถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธาโดยมติเอกฉันท์ และไม่มีข้อขัดแย้งใดๆ ในเรื่องนี้ แต่หากเขาละทิ้งการละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด และการทำหัจญ์ หรือเพียงประการเดียวจากรุกุ่นเหล่านั้น ในเรื่องนี้ยังเป็นประเด็นที่มีความคิดที่เห็นต่างกันอยู่ ซึ่งมีรายงานจากท่านอิมามอะหฺมัด เราะหิมะฮุลลอฮฺ ว่า "ใครก็ตามที่ละทิ้งหลักการเพียงประการเดียวถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา" หมายความว่า ใครก็ตามที่ไม่ละหมาดถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา, ใครก็ตามที่ไม่จ่ายซะกาตถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา, ใครก็ตามที่ไม่ถือศีลอดถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา, และใครก็ตามที่ไม่ทำหัจญ์ถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา

อย่างไรก็ตามสายรายงานนี้ถือเป็นหลักฐานที่เฎาะอีฟ (อ่อน)

แต่ทัศนะที่ถูกต้องคือ ทั้งสี่รุกุ่นนั้นจะไม่ทำให้คนที่ละทิ้งมันเป็นคนปฏิเสธศรัทธานอกจากคนที่ละทิ้งการละหมาด ซึ่งท่านอับดุลลอฮฺ บินชะกีก เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้กล่าวว่า "บรรดาเศาะหาบะฮฺของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ได้เชื่อว่าจะมีการงานใดที่ได้ละทิ้งมันแล้วจะทำให้ปฏิเสธศรัทธานอกจากการละหมาด" ซึ่งตามทัศนะนี้มีหลักฐานมากมายที่รับรู้กันดี

เช่นเดียวกันหากใครคนหนึ่งปฏิเสธว่าการละหมาดเป็นสิ่งวาญิบทั้งๆ ที่เขาทำมันอยู่ ก็ถือว่าเขาได้ปฏิเสธศรัทธา เพราะความวาญิบของมันนั้นเป็นเรื่องที่รู้กันดีในศาสนาอิสลาม

คำถาม ในกรณีที่ได้ละทิ้งการละหมาดโดยตั้งใจ สามารถที่จะละหมาดชดใช้มันได้หรือไม่ ?

เราขอตอบว่า การละหมาดที่มีเวลาเฉพาะนั้นไม่สามารถที่จะชดใช้ได้ ซึ่ง

หากใครคนหนึ่งได้ละทิ้งการละหมาดจนกระทั่งเลยเวลาของมันโดยไม่มีอุปสรรคที่จำเป็น เราขอกล่าวว่าไม่สามารถที่จะชดใช้มันได้อีก เพราะหากเขาได้ชดใช้มันก็จะไม่เกิดประโยชน์ ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴾ [البقرة : ٢٢٩]

ความว่า **"และผู้ใดละเมิดขอบเขตของอัลลอฮฺแล้ว ชนเหล่านั้นแหละคือผู้ที่อธรรมแก่ตัวเอง"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 229)

ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่การงานของคนที่อธรรมจะถูกตอบรับ และใครก็ตามที่ไม่ละหมาดจนกระทั่งเลยเวลาของมันโดยไม่มีอุปสรรคที่จำเป็น ก็ถือว่าเขาเป็นคนที่อธรรม

และเพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ»

ความว่า **"ผู้ใดประดิษฐ์สิ่งใหม่ในกิจการของเรา ซึ่งมิได้เป็นส่วนหนึ่งของมัน ดังนั้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่นั้นจะถูกปฏิเสธ"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1718)

การถือศีลอดก็เช่นเดียวกัน หากมีใครคนหนึ่งได้ละทิ้งการถือศีลอดเพียงวันเดียวโดยตั้งใจและไม่มีอุปสรรคที่จำเป็น หลังจากนั้นเขาก็สำนึกผิดหลังจากที่เข้าเดือนเชาวาลแล้ว และเขาต้องการที่จะชดใช้ ในกรณีเช่นนี้เราก็ขอกล่าวว่า เขาไม่ต้องถือศีลอดชดใช้แต่อย่างใด เพราะหากถือศีลอดชดใช้มันก็จะไม่เกิดประโยชน์ เพราะเขาได้ละเมิดขอบเขตของอัลลอฮฺ และเพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ»

ความว่า **"ผู้ใดประดิษฐ์สิ่งใหม่ในกิจการของเรา ซึ่งมิได้เป็นส่วนหนึ่งของมัน ดังนั้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่นั้นจะถูกปฏิเสธ"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1718)

สำหรับคนที่ละทิ้งการละหมาดโดยไม่มีอุปสรรคที่จำเป็นจนกระทั่งเลยเวลา

ของมัน หรือคนละทิ้งการถือศีลอดโดยไม่มีอุปสรรคที่จำเป็นจนกระทั่งเลยเวลาของมัน ก็ให้เขามั่นกฺออะฮฺและขออภัยโทษให้มากๆ รวมถึงทำความดีและเตาบะฮฺต่ออัลลอฮฺอย่างจริงใจ (เตาบะฮฺนะศูหา)

ในส่วนการจ่ายซะกาต หากใครคนหนึ่งได้ละทิ้งมันแล้วได้เตาบะฮฺตัว ก็ให้เขาจ่ายซะกาตนั้น เพราะการจ่ายซะกาตไม่ได้มีเวลากำหนดที่ตายตัว ซึ่งศาสนาไม่ได้บอกว่าท่านจะจ่ายซะกาตไม่ได้นอกจากในเดือนนั้นเดือนนี้เท่านั้น

คำถาม คนที่เสียชีวิตก่อนที่จะจ่ายซะกาตเนื่องจากมักง่าย กรณีเช่นนี้จะต้องจ่ายซะกาตให้แทนจากทรัพย์สินของเขาหรือไม่ ?

คำตอบ คือ ที่ปลอดภัยที่สุด -อัลลอฮฺเท่านั้นทรงรู้ดียิ่ง- ให้จ่ายซะกาตแทน เพราะการจ่ายซะกาตเกี่ยวพันกับสิทธิของผู้ที่รับซะกาตซึ่งมันยังคงอยู่ อย่างไรก็ตามความผิดของเขานั้นไม่อาจจะปลดเปลื้องได้ เพราะเขาได้เสียชีวิตในสภาพที่ไม่จ่ายซะกาต

การทำหัจญ์ก็เช่นเดียวกัน หากใครคนหนึ่งได้ละทิ้งการทำหัจญ์โดยที่เขามีความสามารถที่จะทำมันได้แต่เขากลับละเลยจนกระทั่งเสียชีวิต ในกรณีเช่นนี้ไม่ต้องทำหัจญ์แทนเขา เพราะเขาไม่มีความปรารถนาที่จะทำหัจญ์ตั้งแต่แรก แล้วจะไปทำหัจญ์ให้เขาไปทำไมในเมื่อเขาไม่มีความปรารถนา

คำถาม วาญิบที่ลูกหลานของเขาต้องทำหัจญ์แทนให้กับคนที่ละทิ้งมันหรือไม่ ?

คำตอบ ไม่วาญิบ เพราะมันไม่เกิดประโยชน์ใดๆ แก่เขา และการทำหัจญ์นั้นไม่ได้เกี่ยวพันกับสิทธิของใครเหมือนการจ่ายซะกาต ในเรื่องนี้ท่านอิบนุลก็อยยิมได้กล่าวใน "ตะฮฺซีบ อัส-สุนัน" ไว้ว่า "นี่คือทัศนะที่เราถือเป็นหลักการศาสนาของอัลลอฮฺ" หรือคำกล่าวคล้ายคลึงกันนี้ และมันเป็นทัศนะที่มีหลักฐานรองรับอย่างมากมาย

ซึ่งวาญิบที่คนๆ หนึ่งต้องยำเกรงต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพราะหากเขาเสียชีวิตโดยยังไม่ได้ทำหัจญ์ในขณะที่เขามีความสามารถที่จะทำมันได้ แม้ว่าจะมีการทำหัจญ์แทนให้เขามากถึงพันครั้งมันก็จะไม่สามารถปลดเปลื้องความผิดนั้นไปได้

11. เป็นการเริ่มต้นจากสิ่งต่ำไปสู่สิ่งที่สูงกว่า ซึ่งหลักการอิสลามเมื่อเทียบกับหลักการศรัทธา (ศรัทธา) นั้นจะมีลำดับที่ต่ำกว่า เพราะมนุษย์ทุกคนสามารถที่จะน้อมรับอิสลาม (เป็นมุสลิม) โดยผิวเผินได้ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ قَالَتِ ٱلۡأَعۡرَابُ ءَامَنَّاۖ قُل لَّمۡ تُؤۡمِنُواْ وَلَٰكِن قُولُوٓاْ أَسۡلَمۡنَا ﴿١٤﴾ ﴾ [الحجرات : ١٤]

ความว่า **"อาหรับชาวชนบทกล่าวว่า เราศรัทธาแล้ว จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่า พวกท่านยังมิได้ศรัทธา แต่จงกล่าวเถิดว่า เราเข้ารับอิสลามแล้ว"** (สูเราะฮฺ อัล-หุญุรอต อายะฮฺที่ 14)

แต่สำหรับการศรัทธานั้น -โอ้อัลลอฮฺ ได้โปรดให้เราได้มีความศรัทธาด้วยเถิด- มันไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่าย เพราะตำแหน่งของมันคือหัวใจ และการที่จะฝังมันเข้าไปนั้นเป็นเรื่องที่ยากลำบากมาก

12. หลักการอิสลามต่างกับหลักการศรัทธา (อีมาน) เพราะท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม ได้กล่าวว่า "أَخْبِرْنِيْ عَنِ الإِسْلَامِ" (จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิสลามเถิด?) และท่านกล่าวว่า "أَخْبِرْنِيْ عَنِ الإِيْمَانِ" (จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอีมานเถิด ?) ซึ่งเป็นการบ่งชี้ว่าทั้งสองมีความแตกต่างกัน

ซึ่งนี้คือประเด็นที่เราจะนำเสนอตามชาวสะลัฟเขามีความคิดเห็นกัน

กล่าวคือหากมีกล่าวถึงอีมานเพียงอย่างเดียวก็จะหมายรวมถึงอิสลามด้วย และหากมีการกล่าวถึงอิสลามเพียงอย่างเดียวก็จะหมายรวมถึงอีมานด้วย ดังนั้นคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ ﴿٣﴾ ﴾ [المائدة : ٣]

ความว่า **"และข้าได้เลือกอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้าแล้ว"** (สูเราะฮฺ อัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 3)

จึงหมายรวมอีมานด้วย

และคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِ ﴾ [ال عمران : ٢٠]

ความว่า **"จงกล่าวเถิดว่าฉันได้มอบใบหน้า (ร่างกาย) ของฉันแด่อัลลอฮฺแล้ว และผู้ที่ปฏิบัติตามฮฉัน (ก็มอบ) ด้วย"** (สูเราะฮฺอาล อิมรอน อายะฮฺที่ 20)

จึงหมายรวมอีมานด้วยเช่นกัน

เช่นเดียวกันหากมีการกล่าวถึงอีมานเพียงอย่างเดียวก็จะหมายรวมอิสลามด้วย ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴾ [الصف : ١٣]

ความว่า **"และจงแจ้งข่าวดีแด่บรรดาผู้ศรัทธาเถิด"** (สูเราะฮฺอัศ-ศ็อฟ อายะฮฺที่ 13)

หลังจากที่พระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ﴾ [الصف : ١١]

ความว่า **"นั่นคือ พวกเจ้าต้องศรัทธาต่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์และต่อสู้ดิ้นรนในทางอัลลอฮฺ ด้วยทรัพย์สินของพวกเจ้าและชีวิตของพวกเจ้า"** (สูเราะฮฺอัศ-ศ็อฟ อายะฮฺที่ 11)

แต่ในกรณีที่กล่าวถึงมันทั้งสองด้วยกัน ก็จะเป็นที่เข้าใจว่ามันมีความหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งจะให้ความหมายของคำว่าอิสลามด้วยกับเป็นการงานภายนอก เช่นคำพูดต่างๆ ของลิ้น และการงานต่างๆ ของร่างกาย ส่วนคำว่าอีมานนั้นจะให้ความหมายด้วยกับเป็นการงานภายใน เช่นหลักความเชื่อต่างๆ (อะกีดะฮฺ) ของหัวใจและสิ่งที่มันต้องเชื่อมั่น (การงานของหัวใจ) ตัวอย่างในกรณีนี้คือหะดีษบทนี้ (หะดีษญิบรีล) และหลักฐานที่บ่งชี้ว่ามันมีความหมายที่แตกต่างกันคือ คำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ว่า

﴿ ۞قَالَتِ ٱلْأَعْرَابُ ءَامَنَّا ۖ قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا۟ وَلَٰكِن قُولُوٓا۟ أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ ٱلْإِيمَٰنُ فِى قُلُوبِكُمْ ۖ ﴿١٤﴾ ﴾ [الحجرات: ١٤]

ความว่า **"อาหรับชาวชนบทกล่าวว่า เราศรัทธาแล้ว จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่า พวกท่านยังมิได้ศรัทธา แต่จงกล่าวเถิดว่า เราเข้ารับอิสลามแล้ว เพราะการศรัทธายังมิได้เข้าสู่หัวใจของพวกท่าน"** (สูเราะฮฺอัล-หุญุรอต อายะฮฺที่ 14)

หากมีคนถามว่า คำกล่าวของเราที่ว่าหากมันอยู่ด้วยกันแล้วจะมีความหมายที่แตกต่างกันนั้นยังมีข้อสงสัยบางประการที่ต้องคลี่คลาย คือในคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่กล่าวถึงเรื่องราวของกลุ่มชนลูฏที่ว่า

﴿ فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾ ﴾ [الذاريات: ٣٥، ٣٦]

ความว่า **"ดังนั้น เราได้นำผู้ที่อยู่ในเมืองนั้นจากหมู่ผู้ศรัทธา (มุอ์มินีน) ออกมาให้พ้น และเราไม่พบผู้ใดในเมืองนั้นนอกจากบ้านหลังหนึ่งของปวงผู้นอบน้อม (มุสลิมีน)"** (สูเราะฮฺอัซ-ซาริยาต อายะฮฺที่ 35,36)

ซึ่งอัลลอฮฺได้ใช้คำว่าอิสลามมีความหมายที่แตกต่างจากอีมาน (ทั้งๆ ที่มันทั้งสองอยู่ด้วยกัน) ?

คำตอบ ถือเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เพราะคำดำรัสของอัลลอฮฺ ที่ว่า

﴿ فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾ ﴾ [الذاريات : ٣٥]

ความว่า **"ดังนั้น เราได้นำผู้ที่อยู่ในเมืองนั้นจากหมู่ผู้ศรัทธา (มุอ์มินีน) ออกมาให้พ้น"** (สูเราะฮฺอัซ-ซาริยาต อายะฮฺที่ 35)

เป็นการเจาะจงเฉพาะคนที่เป็นมุอ์มินีน

ส่วนคำดำรัสที่ว่า

﴿ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾ ﴾ [الذاريات : ٣٦]

ความว่า **"และเราไม่พบผู้ใดในเมืองนั้นนอกจากบ้านหลังหนึ่งของปวงผู้นอบน้อม (มุสลิมีน)"** (สูเราะฮฺอัซ-ซาริยาต อายะฮฺที่ 36)

เป็นการกล่าวถึงคนที่อยู่ในบ้านนบีลูฏโดยรวม ซึ่งในบ้านของนบีลูฏนั้นมีคนที่ไม่ได้เป็นมุอ์มินด้วย นั่นคือภรรยาของท่านเองที่เป็นคนไม่ดีแต่แสร้งแสดงให้เห็นว่านางยังอยู่เคียงข้างท่าน ทั้งๆ ไม่ได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้นบ้านหลังนั้นจึงเป็นบ้านของมุสลิมีน เพราะภรรยาของท่านนั้นไม่ได้แสดงความเป็นศัตรูและถึงขั้นแตกหักแต่อย่างใด แต่คนที่รอดปลอดภัยนั้นมีเพียงบรรดามุอ์มินีนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองอัลลอฮฺจึงดำรัสว่า

﴿ فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾ ﴾ [الذاريات : ٣٥]

ความว่า **"ดังนั้น เราได้นำผู้ที่อยู่ในเมืองนั้นจากหมู่ผู้ศรัทธา (มุอ์มินีน) ออกมาให้พ้น"** (สูเราะฮฺอัซ-ซาริยาต อายะฮฺที่ 35)

หมายถึงพวกเขาทั้งหมดนอกจากภรรยาของท่านนบีลูฏเพียงคนเดียว ส่วนบ้านหลังนั้นยังเรียกว่าบ้านของมุสลิม

ในอายะฮฺนี้เรายังสามารถถอดบทเรียนได้ว่าบ้านเมืองใดก็ตามที่ปกครองโดยคนมุสลิมก็ถือว่าเป็นบ้านเมืองอิสลามแม้ว่าในนั้นจะมีคนคริสต์ คนยิว คนมุชริก (ที่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ) หรือคนคอมมิวนิสต์อยู่ก็ตาม เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ถือว่าบ้านของนบีลูฏนั้นเป็นบ้านอิสลามทั้งๆ ที่ในนั้นมีภรรยาของท่านที่เป็นคนปฏิเสธศรัทธาอยู่ก็ตาม และนี่คือรายละเอียดคำอธิบายของประเด็นเกี่ยวกับอีมานและอิสลาม จึงสรุปได้เช่นที่นักวิชาการบางท่านได้กล่าว "หากมันอยู่ด้วยกันก็จะมีความหมายที่แตกต่างกัน แต่ถ้ามันอยู่แยกกันก็จะมีความหมายเดียวกัน" ในเรื่องนี้เหมือนคำว่า "المسكين والفقير" (คนมิสกีนกับคนฟะกีร) และ "البر والتقوى" (ความดีและความยำเกรง) ซึ่งคำเหล่านี้ถ้าอยู่ด้วยกันจะมีความหมายที่แตกต่างกัน แต่ถ้าอยู่แยกกันจะมีความหมายเดียวกัน

13. หลักการอีมาน (ศรัทธา) มีทั้งหมดหกประการดังข้างต้นนี้ ซึ่งหลักการเหล่านี้จะทำให้มนุษย์มีความพยายามในการฏออะฮฺและเกรงกลัวต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ มากยิ่งขึ้น

14. ใครก็ตามที่ปฏิเสธข้อหนึ่งข้อใดจากหลักการนี้ก็ถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา เพราะเขาได้ปฏิเสธต่อสิ่งที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้แจ้งไว้

15. เป็นการยืนยัน (อิษบาต) ว่ามีมลาอิกะฮฺอยู่จริง ซึ่งวาญิบที่ต้องศรัทธาต่อพวกเขา

คำถาม มลาอิกะฮฺมีรูปร่าง หรือเป็นวิญญาณ หรือเป็นพลังอย่างหนึ่ง ?

คำตอบ มลาอิกะฮฺมีรูปร่างโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ ซึ่งอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ جَاعِلِ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلًا أُو۟لِىٓ أَجْنِحَةٍ مَّثْنَىٰ ﴿١﴾ ﴾ [فاطر: ١]

ความว่า **"ผู้ทรงแต่งตั้งมลาอิกะฮ์ให้เป็นผู้นำข่าวผู้มีสองปีก"** (สูเราะฮฺ ฟาฏิร อายะฮฺที่ 1)

และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«أَطَّتِ السَّمَاءُ وَحُقَّ لَهَا أَنْ تَئِطَّ، مَا مِنْ مَوْضِعُ أَرْبَعِ أَصَابِعَ مِنْهَا إِلَّا وَفِيْهِ مَلَكٌ قَائِمٌ لله أَوْ رَاكِعٌ أَوْ سَاجِدٌ»

ความว่า **"ชั้นฟ้าได้โอดครวญ ซึ่งสมแล้วที่มันจะโอดครวญ (เนื่องด้วยความหนักอึ้งสิ่งที่มันแบกรับไว้) ไม่มีพื้นที่ใดขนาดสักสี่นิ้วนอกจากจะมีมลาอิกะฮฺท่านหนึ่งกำลังยืนเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ หรือรุกูอฺ หรือสุญูดอยู่"** (บันทึกโดยอะหฺมัด หน้า 173/5, อัต-ติรมิซี หมายเลข 2312, อิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 4190)

คำว่า "الأطيط" คือเสียงร้องของสัตว์พาหนะ กล่าวคือเมื่ออูฐมันแบกของที่หนัก มันก็จะส่งเสียงร้องโอดครวญเนื่องด้วยความหนักอึ้งสิ่งที่มันแบกรับไว้

อีกทั้งยังมีหะดีษที่กล่าวถึงตัวตนของท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม ที่มาเสริมในเรื่องนี้ ซึ่งท่านญิบรีลจะมีปีกทั้งหมดหกร้อยปีกที่ปกคลุมสุดขอบฟ้า ส่วนหลักฐานที่กล่าวถึงเรื่องนี้นั้นยังมีอีกมากมาย

สำหรับคนที่กล่าวว่ามลาอิกะฮฺเป็นเพียงวิญญาณไม่มีรูปร่างแต่อย่างใด ก็ถือว่าเป็นคำกล่าวที่ไม่เป็นจริงและเข้าใจผิด และที่ยิ่งกว่านั้นคือคนที่กล่าวว่ามลาอิกะฮฺนั้นเป็นเพียงสัญลักษณ์ของความดีที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน ส่วนชัยฏอนนั้นเป็นเพียงสัญลักษณ์ของความชั่ว ซึ่งคำกล่าวข้างต้นนี้ถือเป็นคำกล่าวที่ไม่เป็นจริงอย่างที่สุด

16. จำเป็นที่จะต้องศรัทธาต่อบรรดาเราะสูลหรือศาสนทูตทุกท่าน ดังนั้นหากมีใครคนหนึ่งที่ศรัทธาต่อเราะสูลบางท่านและปฏิเสธต่อเราะสูลท่านอื่นจากนั้นก็ถือว่าเขายังไม่ได้ศรัทธาต่อบรรดาเราะสูล ยิ่งกว่านั้นถือว่าเขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา ดังนั้นจงอ่านคำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ว่า

﴿ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ ﴾ [الشعراء : ١٠٥]

ความว่า **"หมู่ชนของนูหฺได้ปฏิเสธบรรดาเราะสูล"** (สูเราะฮฺอัช-ชุอะรออ์ อายะฮฺที่ 105)

ทั้งๆ ในความเป็นจริงพวกเขาปฏิเสธท่านนบีนูหฺเพียงท่านเดียว และยังไม่มีเราะสูลท่านใดก่อนหน้านั้น แต่การปฏิเสธเราะสูลเพียงบางท่านนั้นก็ถือว่าได้ปฏิเสธบรรดาเราะสูลท่านอื่นทั้งหมด เช่นเดียวกันการปฏิเสธต่อคัมภีร์ที่อัลลอฮฺทรงประทานลงมาเพียงบางเล่มนั้นก็ถือว่าได้ปฏิเสธต่อบรรดาคัมภีร์เล่มอื่นทั้งหมด

17. เป็นการยืนยัน (อิษบาต) ว่ามีวันปรโลก (อาคิเราะฮฺ) จริง ซึ่งเป็นวันกิยามะฮฺที่มนุษย์ทุกคนจะถูกให้ฟื้นคืนชีพเพื่อสอบสวนและตอบแทนในการงานที่ได้ทำไว้ จนกระทั่งชาวสวรรค์ก็จะได้อยู่ในที่พำนักของพวกเขา ส่วนชาวนรกก็จะได้อยู่ในที่พำนักของพวกเขา

แต่ชาวมุชริกีน (กลุ่มคนที่ตั้งภาคี) นั้นพวกเขาจะปฏิเสธต่อวันแห่งการฟื้นคืนชีพ ซึ่งในเรื่องนี้ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُۥ ۖ قَالَ مَن يُحْيِ ٱلْعِظَٰمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ ﴾ [يس : ٧٨]

ความว่า **"และเขาได้ยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบแก่เรา และเขาได้ลืมต้นกำเนิดของเขา เขากล่าวว่า ใครเล่าจะให้กระดูกมีชีวิตขึ้นมาอีกในเมื่อมันเป็นผุยผงไปแล้ว"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 78)

อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ จึงใช้ให้ท่านนบีของพระองค์ตอบไปว่า

﴿ قُلْ يُحْيِيهَا ٱلَّذِيٓ أَنشَأَهَآ أَوَّلَ مَرَّةٍ ۖ ﴿٧٩﴾ ﴾ [يس : ٧٩]

ความว่า **"จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด พระผู้ทรงให้กำเนิดมันครั้งแรกนั้น ย่อมจะทรงให้มันมีชีวิตขึ้นมาอีก"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 79)

ซึ่งนี่คือหลักฐาน กล่าวคือผู้ที่สามารถทำสิ่งใดขึ้นมาก็ย่อมสามารถที่จะทำมันอีกครั้งได้ และอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَهُوَ ٱلَّذِي يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ ۚ ﴿٢٧﴾ ﴾ [الروم : ٢٧]

ความว่า **"และพระองค์คือผู้ทรงเริ่มแรกในการสร้าง แล้วทรงให้มันกลับขึ้นมาอีก และมันเป็นการง่ายยิ่งแก่พระองค์"** (สูเราะฮฺอัร-รูม อายะฮฺที่ 27)

หากเริ่มแรกในการสร้างนั้นเป็นสิ่งที่ง่าย ซึ่งพวกท่านโอ้ชาวมุชริกีนทั้งหลายต่างก็ยืนยันกันมาแล้ว ดังนั้นการทำให้มันกลับขึ้นมาอีกก็เป็นสิ่งที่ง่ายยิ่งกว่า และทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเป็นเรื่องง่ายดายสำหรับอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งนี่เป็นหลักฐานแรกที่ตอบโต้คนที่ปฏิเสธในการฟื้นคืนชีพ

หลักฐานที่สอง อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ ﴾ [يس : ٧٩]

ความว่า **"และพระองค์เป็นผู้ทรงรอบรู้การบังเกิดทุกสิ่ง"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 79)

พระองค์ อัซซะวะญัลละ ทรงรู้ดีว่าจะสร้างมันอย่างไร และพระองค์ก็ทรงสร้างมันขึ้นมาได้อย่างยอดเยี่ยม ดังนั้นเป็นไปได้อย่างไรที่พวกเขาจะกล่าวว่าสิ่งเหล่านี้มันเป็นไปไม่ได้ ? แล้วพระองค์ ตะอาลา ก็ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُم ﴿٨٠﴾ ﴾ [يس : ٨٠]

ความว่า **"ผู้ทรงทำให้มีสำหรับพวกเจ้า"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 80)

หมายถึง พระองค์ทรงทำให้สำหรับพวกเจ้าโอ้บรรดาผู้ปฏิเสธ (วันแห่งการฟื้นคืนชีพ) และสำหรับอื่นจากพวกเจ้า

﴿ مِّنَ ٱلشَّجَرِ ٱلْأَخْضَرِ نَارًا ﴿٨٠﴾ ﴾ [يس: ٨٠]

ความว่า **"มีไฟจากต้นไม้เขียวสด"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 80)

ความหมายของอายะฮฺนี้ คือ ในแผ่นดินหิญาซ (มักกะฮฺกับมะดีนะฮฺ) จะมีต้นไม้ชนิดหนึ่งที่เรียกกันว่าต้นมะร็อคฺ (المرخ) และต้นอิฟาร (العفار) ซึ่งพวกเขาจะกลั่นน้ำมันจากต้นไม้นั้นแล้วใช้มันจุดไฟ ทั้งๆ ที่ต้นไม้นั้นเขียวสด เปียกชื้น และเย็นฉ่ำซึ่งค่อนข้างยากมากที่จะติดไฟ แต่มันก็สามารถติดไฟได้ ดังนั้นผู้ที่สามารถทำให้สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยกับสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ผู้นั้นก็สามารถที่จะทำให้สิ่งเดียวกันกลับขึ้นมาใหม่ได้อีก แล้วพระองค์ สุบหานะฮู วะตะอาลา ก็ได้ดำรัสว่า

﴿ فَإِذَآ أَنتُم مِّنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾ ﴾ [يس: ٨٠]

ความว่า **"พวกเจ้าก็ได้จุดมันจากเชื้อไฟนั้น"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 80)

อายะฮฺนี้เป็นสิ่งที่ทำให้พวกท่านต้องยอมรับ เพราะมันไม่ใช่เรื่องที่แปลกอะไรสำหรับพวกท่าน ยิ่งกว่านั้นพวกท่านก็ใช้มันอยู่

หลักฐานที่สาม ส่วนหนึ่งจากหลักฐานที่ใช้ตอบโต้คนที่ปฏิเสธการฟื้นคืนชีพอีกครั้งนั้น คือคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ أَوَلَيْسَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِقَٰدِرٍ عَلَىٰٓ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُم ﴿٨١﴾ ﴾ [يس: ٨١]

ความว่า **"พระองค์ผู้ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน จะไม่ทรงสามารถที่จะสร้างเช่นเดียวกับพวกเขากระนั้นหรือ ?"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 81)

คำตอบก็คือ

﴿ بَلَىٰ ﴾ [يس: ٨١]

ความว่า **"แน่นอน (พระองค์ทรงสามารถ)"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 81)

ซึ่งอัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา ทรงตอบด้วยพระองค์เอง เพราะการสร้างบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดินนั้นยิ่งใหญ่กว่าการสร้างมนุษย์

﴿ وَهُوَ ٱلْخَلَّٰقُ ٱلْعَلِيمُ ﴾ [يس: ٨١]

ความว่า **"และพระองค์เป็นผู้ทรงสร้างที่ยิ่งใหญ่ ผู้ทรงรอบรู้"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 81)

หมายถึง พระองค์ทรงครอบครองกรรมสิทธิ์ในสรรพสิ่งทั้งหลายโดยสมบูรณ์ พร้อมกับทรงมีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งเหล่านั้นอย่างสมบูรณ์

﴿ إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴾ [يس : ٨٢]

ความว่า **"แท้จริงพระบัญชาของพระองค์ เมื่อทรงประสงค์สิ่งใด พระองค์ก็จะตรัสแก่มันว่า จงเป็น แล้วมันก็จะเป็นขึ้นมา"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 82)

พระองค์ทรงมีพระบัญชา ซึ่งเมื่อทรงประสงค์สิ่งใด พระองค์ก็จะตรัสแก่มันว่าจงเป็นแล้วมันก็จะเป็นขึ้นมา จึงไม่มีสิ่งใดจะทำให้พระองค์หมดความสามารถได้ ดังนั้นสิ่งใดก็ตามที่มันมีอยู่ แล้วพระองค์ต้องการทำลายมันก็จะสิ้นสลายไป หรือสิ่งใดที่ไม่เคยมีมาก่อนแล้วพระองค์จะให้มันมีขึ้น มันก็จะมีขึ้นโดยทันทีทันใด

เรื่องราวของนบีมูซา อะลัยฮิสลาม ในครั้งที่ท่านได้ยืนอยู่ต่อหน้าทะเลลึก อัลลอฮฺ ตะอาลา จึงสั่งใช้ให้ท่านได้ตีทะเลนั้นด้วยการตีเพียงครั้งเดียวก็ทำให้น้ำแยกออกมาเป็นสิบสองเส้นทางในสภาพที่แห้งสนิท ดังนั้นจะมีผู้ใดที่สามารถแยกระหว่าง

น้ำนั้นได้อีก แน่นอนไม่มีผู้ใดสามารถทำได้นอกจากอัลลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพราะเมื่อพระองค์ประสงค์สิ่งใดแล้วแค่เพียงกล่าวว่าจงเป็นแล้วมันก็จะเป็นขึ้นมา

สอดคล้องกับเรื่องนี้ ข้าพเจ้าขอย้ำเตือนคำกล่าวหนึ่งที่ผู้คนทั่วไปมักจะกล่าวกันคือ "يا من أمره بين الكاف والنون" (โอ้ผู้ที่พระบัญชาของพระองค์นั้นอยู่ระหว่างอักษรกาฟและนูน) ซึ่งเป็นการใช้คำที่ผิดอย่างมาก ที่ถูกต้องคือต้องกล่าวว่า "يا من أمره بعد الكاف والنون" (โอ้ผู้ที่พระบัญชาของพระองค์นั้นมีหลังจากอักษรกาฟและนูน) เพราะระหว่างอักษรกาฟกับนูนนั้นไม่ใช่พระบัญชา แต่พระบัญชานั้นจะไม่เกิดขึ้นนอกจากเมื่อมีอักษรกาฟและนูน (كن) เพราะอักษรกาฟที่มีฏ็อมมะฮฺไม่ใช่พระบัญชาและอักษรนูนก็เช่นเดียวกัน แต่เมื่อใดที่มันรวมกันมันก็จะกลายเป็นพระบัญชาโดยทันที

ฉะนั้นที่ถูกต้องคือให้กล่าวว่า "يا من أمره بعد الكاف والنون" (โอ้ผู้ที่พระบัญชาของพระองค์นั้นมีหลังจากอักษรกาฟและนูน) ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّمَآ أَمۡرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيۡـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ فَسُبۡحَٰنَ ٱلَّذِي بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيۡءٖ وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ﴿٨٣﴾ ﴾ [يس: ٨٢، ٨٣]

ความว่า **"แท้จริงพระบัญชาของพระองค์ เมื่อทรงประสงค์สิ่งใด พระองค์ก็จะตรัสแก่มันว่า จงเป็น แล้วมันก็จะเป็นขึ้นมา ดังนั้น มหาบริสุทธิ์ยิ่งแด่พระองค์ซึ่งในพระหัตถ์ของพระองค์มีอำนาจเหนือทุกสิ่งและยังพระองค์เท่านั้นที่พวกเจ้าจะถูกนำกลับไป"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 82,83)

ที่สำคัญที่สุดคือ วาญิบที่เราต้องศรัทธาต่อวันปรโลก แม้ว่าสติปัญญาอันอ่อนด้อยของเรานั้นอาจคิดว่ามันเป็นไปไม่ได้ก็ตาม เพราะเมื่ออัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงมีพระบัญชาสิ่งนั้นก็จะเกิดขึ้นมาโดยทันที ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِن كَانَتۡ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ ﴿٥٣﴾ ﴾ [يس: ٥٣]

ความว่า **"ไม่มีอะไรดอกนอกจากเสียงกัมปนาทเพียงครั้งเดียว"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 53)

ดังนั้นเพียงแค่มีเสียงกัมปนาทเพียงครั้งเดียวสรรพสิ่งทุกอย่างก็จะเกิดขึ้นมาอีกครั้ง

18. การศรัทธาต่อกำหนดสภาวะทั้งที่ดีและไม่ดี ซึ่งการศรัทธาในเรื่องนี้เป็นที่ถกเถียงกันอย่างมากนับตั้งแต่สมัยของเศาะหาบะฮฺจนถึงทุกวันนี้ โดยก่อนหน้านี้เราได้นำเสนอขั้นตอนของการกำหนดสภาวะทั้งสี่ประการแล้วนั่นคือ 1. ความรอบรู้ 2. การเขียนกฎเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้น 3. พระประสงค์ 4. การสร้างสรรค์ ซึ่งเราจะนำเสนอรายละเอียดแต่ละขั้นตอน เนื่องจากมันมีความสำคัญมาก

ขั้นตอนแรก ความรอบรู้ (العلم)

การที่ท่านศรัทธาว่าอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงรอบรู้ในทุกสิ่ง ทั้งโดยสรุปและโดยละเอียด ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำของพระองค์เอง เช่นการสร้างสรรค์ การให้มีชีวิต หรือที่เกี่ยวข้องกับกับการกระทำของปวงบ่าวของพระองค์ ซึ่งหลักฐานในเรื่องมีอย่างมากมาย อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ ﴾ [البقرة : ٢٨٢]

ความว่า **“และอัลลอฮฺนั้นทรงรอบรู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง”** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 282)

และอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ أَلَا يَعۡلَمُ مَنۡ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ ﴾ [الملك : ١٤]

ความว่า **“พระผู้ทรงสร้างจะมิทรงรอบรู้ดอกหรือ พระองค์คือผู้ทรงรอบรู้อย่างถี่ถ้วน ผู้ทรงตระหนักยิ่ง”** (สูเราะฮฺอัล-มุลกฺ อายะฮฺที่ 14)

ซึ่งคำตอบคือ แน่นอน พระองค์ทรงรอบรู้ที่สุด

ส่วนความรอบรู้อย่างละเอียดนั้น มีระบุในอายะฮฺของสูเราะฮฺอัล-อันอาม ซึ่งพระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلۡغَيۡبِ لَا يَعۡلَمُهَآ إِلَّا هُوَۚ وَيَعۡلَمُ مَا فِي ٱلۡبَرِّ وَٱلۡبَحۡرِۚ وَمَا تَسۡقُطُ مِن وَرَقَةٍ

إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ﴿٥٩﴾ ﴾ [الأنعام: ٥٩]

ความว่า **"และที่พระองค์นั้นมีบรรดากุญแจแห่งความเร้นลับ โดยที่ไม่มีใครรู้กุญแจเหล่านั้น นอกจากพระองค์เท่านั้น และพระองค์ทรงรู้สิ่งที่อยู่ในแผ่นดิน และในทะเล และไม่มีใบไม้ใด ร่วงหล่นลงนอกจากพระองค์จะทรงรู้มัน และไม่มีเมล็ดพืชใดซึ่งอยู่ในบรรดาความมืดของแผ่นดิน และไม่มีสิ่งที่อ่อนนุ่มใด และสิ่งที่แห้งใด นอกจากจะอยู่ในบันทึกอันชัดแจ้ง"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 59)

หากมีคนถามว่า เรามีข้อสงสัยหลายประการ เช่นคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ ٱلْمُجَٰهِدِينَ مِنكُمْ وَٱلصَّٰبِرِينَ وَنَبْلُوَا۟ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾ ﴾ [محمد: ٣١]

ความว่า **"และแน่นอน เราจะทดสอบพวกเจ้าจนกระทั่งเราจะได้รู้ถึงบรรดาผู้ต่อสู้ดิ้นรน และบรรดาผู้หนักแน่นอดทนในหมู่พวกเจ้า และเราจะทดสอบการงานของพวกเจ้า"** (สูเราะฮฺมุฮัมมัด อายะฮฺที่ 31)

และอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ لِيَعْلَمَ ٱللَّهُ مَن يَخَافُهُۥ بِٱلْغَيْبِ ﴿٩٤﴾ ﴾ [المائدة: ٩٤]

ความว่า **"เพื่ออัลลอฮฺจะทรงรู้ว่าใครที่ยำเกรงพระองค์ในสภาพที่พวกเขาไม่เห็นพระองค์"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 94)

และพระองค์ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَٰهَدُوا۟ مِنكُمْ وَيَعْلَمَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٤٢﴾ ﴾ [ال عمران: ١٤٢]

ความว่า **"หรือว่าพวกเจ้าคิดว่า พวกเจ้าจะได้เข้าสวนสวรรค์ ทั้งๆ ที่อัลลอฮฺยังมิได้ทรงรู้บรรดาผู้ที่ต่อสู้ (ญิฮาด) ในหมู่พวกเจ้า พร้อมกันนั้น พระองค์ก็จะทรงรู้บรรดาผู้ที่อดทนด้วย"** (สูเราะฮฺอาล อิมรอน อายะฮฺที่ 142)

และยังมีอายะฮฺที่คล้ายคลึงกันนี้ที่ยังมีข้อสงสัยอยู่ เพราะตามเนื้อหาของมันนั้นความรู้ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ จะมีขึ้นหลังจากที่เกิดอะไรแล้ว ?

ซึ่งคำตอบของข้อสงสัยเหล่านี้มีอยู่สองแง่มุม

แง่มุมแรก ความรู้ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ หลังจากที่เกิดอะไรขึ้น ต่างจากความรู้ของพระองค์ก่อนที่จะมีอะไรเกิดขึ้น เพราะความรู้ของพระองค์ก่อนที่จะเกิดอะไรขึ้นนั้นเป็นความรู้ว่ามีอะไรจะเกิดขึ้น ส่วนความรู้ของพระองค์หลังจากที่เกิดอะไรขึ้นแล้วนั้นเป็นความรู้ว่าสิ่งนั้นได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งมีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันนี้ กล่าวคือ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงประสงค์ต่อทุกสิ่งไม่เว้นแม้แต่สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่ไม่มีจุดสิ้นสุด ซึ่งพระองค์ทรงประสงค์ต่อมันโดยไม่มีข้อสงสัย แต่พระประสงค์ของพระองค์มีขึ้นควบคู่กับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น พระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ ﴾ [يس: ٨٢]

ความว่า **"แท้จริงพระบัญชาของพระองค์ เมื่อทรงประสงค์สิ่งใด พระองค์ก็จะตรัสแก่มันว่า จงเป็น แล้วมันก็จะเป็นขึ้นมา"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 82)

ในที่นี้แสดงว่ามีพระประสงค์อยู่สองประการ นั่นคือ พระประสงค์ที่มีอยู่ก่อน และพระประสงค์ที่มีควบคู่กับสิ่งที่กำลังจะเกิด ดังนั้น เมื่ออัลลอฮฺ ตะอาลา มีพระประสงค์ที่จะสร้างสิ่งใด พระองค์ก็จะมีพระประสงค์ในขณะที่กำลังสร้างสิ่งนั้น และนี่คือพระประสงค์ที่มีควบคู่กันมา อย่างไรก็ตามพระประสงค์ของพระองค์ในการสร้างสิ่งต่างๆ ในอนาคตนั้นต่างจากพระประสงค์ที่มีควบคู่กับสิ่งที่กำลังจะเกิด

แง่มุมที่สอง คำดำรัสที่ว่า

﴿ حَتَّىٰ نَعْلَمَ ﴿٣١﴾ ﴾ [محمد : ٣١]

ความว่า **"จนกระทั่งเราจะได้รู้"** (สูเราะฮฺมุฮัมมัด อายะฮฺที่ 31)

หมายถึง ความรอบรู้ที่จะส่งผลให้มีการตอบแทนด้วยความดีงามและให้มีการลงโทษ เพราะความรอบรู้ของอัลลอฮฺที่มีอยู่ก่อนนั้นไม่มีส่วนที่จะให้มีการตอบแทนด้วยความดีงามและให้มีการลงโทษ ซึ่งการตอบแทนด้วยความดีงามและการลงโทษนั้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่มีการทดสอบ ดังที่พระองค์ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ ٱلْمُجَٰهِدِينَ مِنكُمْ وَٱلصَّٰبِرِينَ ﴿٣١﴾ ﴾ [محمد : ٣١]

ความว่า **"และแน่นอน เราจะทดสอบพวกเจ้าจนกระทั่งเราจะได้รู้ถึงบรรดาผู้ต่อสู้ดิ้นรน และบรรดาผู้หนักแน่นอดทนในหมู่พวกเจ้า"** (สูเราะฮฺมุฮัมมัด อายะฮฺที่ 31)

ด้วยประการนี้เอง ข้อสงสัยต่างๆ จึงคลี่คลายไป วะลิลลาฮิลหัมดฺ (การสรรเสริญทั้งหลายเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ)

แต่พวกที่มีแนวคิดเกาะดะรียะฮฺที่สุดโต่งได้กล่าวว่า "ความรอบรู้ของอัลลอฮฺที่มีต่อการกระทำของปวงบ่าวนั้นเป็นสิ่งที่มีใหม่" จนบางคนได้กล่าวว่า "มันเป็นสิ่งที่มีใหม่" ซึ่งพวกเขาได้กล่าวกันว่า "ในความเป็นจริงอัลลอฮฺไม่ได้รอบรู้ในสิ่งใดเลย นอกจากหลังจากที่สิ่งนั้นได้เกิดขึ้นแล้ว" แน่นอนว่าพวกเขาคือกลุ่มชนที่ได้ปฏิเสธศรัทธาโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ อีก เนื่องจากพวกเขาได้ปฏิเสธสิ่งที่อัลกุรอานและสุนนะฮฺได้บ่งชี้ถึงอย่างชัดเจน และเป็นสิ่งที่มุสลิมทุกคนต่างเห็นพ้องกัน

ขั้นตอนที่สอง การเขียนกฎเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้น (الكتابة) ซึ่งแบ่งออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

1. **การเขียนกฎเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้นโดยทั่วไป** (الكتابة العامة) เป็นการเขียนในกระดานอัล-เลาหุลมะหฺฟูซ ซึ่งอัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงเขียนความเป็นไปของทุกสิ่งทุกอย่าง

2. **การเขียนกฎเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้นตามอายุขัย** (الكتابة العُمْرِيَّة) คือการเขียนในช่วงเวลาที่เด็กทารกอยู่ในครรภ์ของมารดา ซึ่งเมื่อครบอายุครรภ์ 4 เดือนแล้ว อัลลอฮฺก็จะส่งมลาอิกะฮฺท่านหนึ่งที่ทำหน้าที่ดูแลทารกในครรภ์มารดา และ

ทรงใช้ให้เขียนอายุขัยของเขา ริซกีที่เขาจะได้รับ การงานของเขา และความทุกข์ยาก หรือความสุขที่เขาจะได้รับ ซึ่งการเขียนอัล-อุมรียะฮฺ (ตามอายุขัย) เพราะมันได้ผูกมัดกับอายุของแต่ละคน กล่าวคือ เป็นการเขียนในรวดเดียว ซึ่งจะไม่กลับมาเขียนใหม่อีก

3. **การเขียนกฎเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้นในรอบปี** (الكتابة الحولية) ซึ่งจะเกิดขึ้นในค่ำคืนลัยละตุลก็อดรฺ ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ۝٤ ﴾ [الدخان: ٤]

ความว่า **"ในคืนนั้นทุกๆ กิจการที่สำคัญถูกจำแนกไว้แล้ว"** (สูเราะฮฺอัด-ดุคอน อายะฮฺที่ 4)

หมายถึง มีความชัดเจนและละเอียด

﴿ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ۝٤ ﴾ [الدخان: ٤]

ความว่า **"ทุกๆ กิจการที่สำคัญถูกจำแนกไว้แล้ว"** (สูเราะฮฺอัด-ดุคอน อายะฮฺที่ 4)

กล่าวคือ ไม่มีกิจการใดของอัลลอฮฺนอกจากถูกจำแนกไว้แล้ว

นักวิชาการบางท่านได้ระบุว่ามีการเขียนกฎเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นรายวัน (الكتابة اليومية) ซึ่งเขาได้อ้างคำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่วา

﴿ يَسْـَٔلُهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِى شَأْنٍ ۝٢٩ ﴾ [الرحمن: ٢٩]

ความว่า **"ผู้ที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินจะขอพระองค์ ทุกๆ ขณะพระองค์ทรงมีภารกิจ"** (สูเราะฮฺอัร-เราะหฺมาน อายะฮฺที่ 29)

อย่างไรก็ตาม อายะฮฺข้างต้นนี้ยังไม่ชัดเจนมากพอในประเด็นนี้

ในที่นี้มีประเด็นคือ การเขียนกฎเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้นนั้นมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ?

คำตอบคือ พระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ يَمۡحُواْ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ وَيُثۡبِتُۖ وَعِندَهُۥٓ أُمُّ ٱلۡكِتَٰبِ ٣٩ ﴾ [الرعد: ٣٩]

ความว่า **"อัลลอฮฺทรงยกเลิกสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์ และทรงยืนหยัดให้มั่น (สิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์) และที่พระองค์คือแม่บทแห่งคัมภีร์ (อัล-เลาหุลมะหฺฟูซ)"** (สูเราะฮฺอัร-เราะอฺด์ อายะฮฺที่ 39)

นั่นคือ สิ่งที่มีอยู่กระดานอัล-เลาหุลมะหฺฟูซนั้นจะไม่มีการลบหรือเขียนขึ้นมาใหม่ ซึ่งสิ่งที่เขียนในกระดานอัล-เลาหุลมะหฺฟูซจะคงมีอยู่และจะไม่ถูกเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด แต่สิ่งที่ถูกเขียนที่มีอยู่ในมือของบรรดามลาอิกะฮฺนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลง ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ يَمۡحُواْ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ وَيُثۡبِتُۖ ٣٩ ﴾ [الرعد: ٣٩]

ความว่า **"อัลลอฮฺทรงยกเลิกสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์ และทรงยืนหยัดให้มั่น (สิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์)"** (สูเราะฮฺอัร-เราะอฺด์ อายะฮฺที่ 39)

และพระองค์ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ١١٤ ﴾ [هود: ١١٤]

ความว่า **"แท้จริงความดีทั้งหลายย่อมลบล้างความชั่วทั้งหลาย"** (สูเราะฮฺฮูด อายะฮฺที่ 114)

ด้วยประการนี้เอง จึงเป็นการปฏิเสธคนที่ขอดุอาอ์ว่า

«اللَّهُمَّ إِنِّي لا أسألك رد القضاء ولكن أسألك اللطف فيه»

ความว่า **"โอ้อัลลอฮฺ ฉันไม่ได้วอนขอให้พระองค์ทรงระงับกำหนดสภาวะที่จะเกิดขึ้น แต่ฉันวอนขอให้พระองค์ทรงให้มันเพลาลง"**

ซึ่งการขอดุอาอ์ด้วยสำนวนนี้เป็นการอุตริกรรม (บิดอะฮฺ) ที่ไม่ถูกต้อง เพราะความหมายของมันเป็นการแสดงถึงความไม่จำเป็นที่ต้องพึ่งพา (ไม่ง้อ) กล่าวคือ พระองค์ทรงกระทำไปเถิดตามที่พระองค์ทรงประสงค์ แต่ให้มันเพลาๆ ก็แล้วกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่ที่ถูกต้องคือคนๆ หนึ่งจะต้องดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ให้ขจัดเคราะห์กรรมต่างๆ ออกไปให้หมด เช่นให้กล่าวว่า

«اللّٰهُمَّ عافني ، اللّٰهُمَّ ارزقني»

ความว่า **“โอ้อัลลอฮฺ ได้โปรดให้ความปลอดภัยแก่ฉัน โอ้อัลลอฮฺ โปรดให้ริซกีปัจจัยยังชีพแก่ฉัน”**

ด้วยประการนี้เอง ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวว่า

«لاَ يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ»

ความว่า **“คนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านอย่าได้ขอดุอาอ์ว่า โอ้อัลลอฮฺได้โปรดให้อภัยแก่ฉัน หากพระองค์ทรงประสงค์”** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 7079 และมุสลิม หมายเลข 2678)

ดังนั้นการกล่าว

«اللّٰهُمَّ إني لا أسألك رد القضاء ولكن أسألك اللطف فيه»

ความว่า **“โอ้อัลลอฮฺ ฉันไม่ได้วอนขอให้พระองค์ทรงระงับกำหนดสภาวะที่จะเกิดขึ้น แต่ฉันวอนขอให้พระองค์ทรงให้มันเพลาลง”**

จึงเป็นข้อห้ามยิ่งกว่าอีก

และท่านต้องทราบว่า การขอดุอาอ์นั้นจะเป็นการระงับกำหนดสภาวะ (ที่ไม่พึงประสงค์) ของอัลลอฮฺได้ ดังที่มีระบุในหะดีษว่า

«لَا يَرُدُّ القَدَرَ إِلَّا الدُّعَاءُ»

ความว่า **“ไม่มีสิ่งใดที่สามารถจะระงับตักดีร (กำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ) ได้ นอกจากดุอาอ์”** (บันทึกโดยอะหฺมัด หน้า 277/5, อัต-ติรมิซี หมายเลข 2139, และอิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 90)

มีผู้คนกี่มากน้อยแล้วที่ได้วอนขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺจนกระทั่งเขาใกล้ประสบความพินาศแล้ว แต่เมื่อเขาขอดุอาอ์ อัลลอฮฺก็ทรงตอบรับการขอดุอาอ์ของเขา และมีผู้คนกี่มากน้อยแล้วที่เจ็บไข้ได้ป่วยจนสิ้นหวังที่จะมีชีวิตอยู่ต่อ แต่เมื่อเขาขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺ พระองค์ก็ทรงตอบรับการขอดุอาอ์ของเขา

อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ۞وَأَيُّوبَ إِذۡ نَادَىٰ رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَسَّنِيَ ٱلضُّرُّ وَأَنتَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ٨٣ ﴾ [الأنبياء: ٨٣]

ความว่า **“และจงรำลึกถึงเรื่องราวของอัยยูบ เมื่อเขาได้ร้องเรียนพระเจ้าของเขาว่า แท้จริงข้าพระองค์นั้น ความทุกข์ยากได้ประสบแก่ข้าพระองค์และพระองค์เท่านั้นเป็นผู้ทรงเมตตายิ่ง ในหมู่ผู้เมตตาทั้งหลาย”** (สูเราะฮฺอัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 83)

ซึ่งพระองค์ได้กล่าวถึงสภาพของท่านนบีอัยยูบที่ปรารถนาให้อัลลอฮฺทรงปลดเปลื้องความทุกข์ยากของท่าน แล้วพระองค์ก็ได้ดำรัสว่า

﴿ فَٱسۡتَجَبۡنَا لَهُۥ فَكَشَفۡنَا مَا بِهِۦ مِن ضُرّٖۖ ٨٤ ﴾ [الأنبياء: ٨٤]

ความว่า **“ดังนั้น เราได้ตอบรับการร้องเรียนของเขาแล้วเราได้ปลดเปลื้องสิ่งที่เป็นความทุกข์ยากแก่เขา”** (สูเราะฮฺอัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 84)

ขั้นตอนที่สาม พระประสงค์ของอัลลอฮฺ

หมายถึง การที่ท่านต้องศรัทธาว่าทุกสิ่งที่มีอยู่และที่ไม่มีนั้นเป็นพระประสงค์ของอัลลอฮฺ เช่น ฝนตก การเหี่ยวแห้งร่วงโรย การที่พืชพันธุ์ธัญญาหารงอกออกจากแผ่นดิน การมีชีวิตขึ้น การตาย สิ่งเหล่านี้ไม่มีข้อสงสัยใดๆ ว่ามันเป็นไปตามพระประสงค์ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และการกระทำของสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลายก็เป็นไปตามพระประสงค์ของอัลลอฮฺเช่นเดียวกัน หลักฐานในเรื่องนี้ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ لِمَن شَآءَ مِنكُمۡ أَن يَسۡتَقِيمَ ٢٨ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٩ ﴾ [التكوير: ٢٨، ٢٩]

ความว่า **"สำหรับบุคคลในหมู่พวกเจ้าที่ประสงค์จะอยู่ในทางอันเที่ยงตรง และพวกเจ้าจะไม่สมประสงค์สิ่งใด เว้นแต่อัลลอฮฺพระเจ้าแห่งสากลโลกจะทรงประสงค์"** (สูเราะฮฺอัต-ตักวีร อายะฮฺที่ 29-28)

และอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَوْ شَاءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلَ ٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ وَلَٰكِنِ ٱخْتَلَفُوا۟ فَمِنْهُم مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلُوا۟ ﴿٢٥٣﴾ ﴾ [البقرة: ٢٥٣]

ความว่า **"และหากอัลลอฮฺทรงประสงค์แล้ว บรรดาชนหลังจากพวกเขาก็คงไม่ฆ่าฟันกัน หลังจากได้มีบรรดาหลักฐานอันชัดเจนมายังพวกเขา แต่ทว่าพวกเขาขัดแย้งกัน แล้วในหมู่พวกเขานั้นมีผู้ที่ศรัทธา และในหมู่พวกเขานั้น มีผู้ที่ปฏิเสธศรัทธา และหากว่าอัลลอฮฺทรงประสงค์แล้ว พวกเขาก็คงไม่ฆ่าฟันกัน แต่ทว่าอัลลอฮฺนั้นทรงกระทำตามที่พระองค์ทรงประสงค์"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 253)

และมุสลิมทุกคนต่างเห็นพ้องกันในประโยคที่ว่า

« ما شاء الله كان وما لم يشأ لم يكن »

ความว่า **"สิ่งใดก็ตามที่อัลลอฮฺทรงประสงค์มันก็จะเกิดขึ้น ส่วนสิ่งใดที่พระองค์ไม่ทรงประสงค์มันก็จะไม่เกิดขึ้น"**

ดังนั้น การกระทำของบ่าวคนหนึ่งก็เป็นไปตามที่อัลลอฮฺทรงประสงค์ ในที่นี้เราขอชี้แจงประเด็นข้อสงสัยบางประการนั่นคือ (มีคนตั้งประเด็นว่า) "หากการกระทำของมนุษย์เป็นไปตามพระประสงค์ของอัลลอฮฺ ก็กลายเป็นว่ามนุษย์ถูกบังคับให้กระทำสิ่งหนึ่ง เพราะสิ่งใดก็ตามที่อัลลอฮฺทรงประสงค์มันก็จะเกิดขึ้น ส่วนสิ่งใดที่พระองค์ไม่ทรงประสงค์มันก็จะไม่เกิดขึ้น" (ซึ่งเราขอกล่าวว่า) มันเป็นหลักความเชื่อที่จะนำไปสู่แนวคิดของพวกญะบะรียะฮฺ ซึ่งเป็นแนวคิดของพวกญะฮฺมียะฮฺเช่นกัน

กล่าวคือ พวกญะฮฺมียะฮฺ (الجهمية) แบ่งออกเป็น 3 แนวคิด ซึ่งทั้งหมดล้วนสร้างความเสียหายให้แก่ศาสนา

1. แนวคิดญะฮฺมิ จะเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺ
2. แนวคิดญะบะริ จะเกี่ยวข้องกับอัล-เกาะดัร (กำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ)
3. แนวคิดอิรญาอ์ จะเกี่ยวข้องกับหลักศรัทธา

ซึ่งทั้ง 3 แนวคิดนี้ล้วนไม่มีความดีงามใดๆ ในมันเลย

ด้วยเหตุนี้จึงมีบางคนได้ถามว่า "หากทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามพระประสงค์ของอัลลอฮฺและการเขียนกำหนดสภาวะต่างๆ ของพระองค์ แสดงว่าพวกเราถูกบังคับให้กระทำการงานต่างๆ" (เราขอกล่าวว่า) แน่นอนว่ามันเป็นคำกล่าวที่สร้างความเสียหาย เพราะหากคนๆ หนึ่งถูกบังคับให้กระทำ แล้วเขาก็กระทำตามนั้น หลังจากนั้นเขาก็ถูกลงโทษ ก็กลายเป็นว่าเขาได้ถูกอธรรม ด้วยเหตุนี้หากมีเหตุการณ์ที่คนๆ หนึ่งได้บังคับให้อีกคนกระทำสิ่งหนึ่ง หลังจากนั้นเขาก็ลงโทษคนนั้นในสิ่งที่เขากระทำ แน่นอนว่าผู้คนต้องประณามเขา แล้วจะเป็นไปได้อย่างไรที่ผู้ที่สร้าง (นั่นคืออัลลอฮฺ) อัซซะวะญัลละ จะทำเช่นนั้น ?

ด้วยเหตุนี้เอง จึงถือว่าเป็นคำกล่าวที่ผิดอย่างมหันต์ ซึ่งเรารู้สึกได้ว่าเราไม่ถูกบังคับให้กระทำหรือเลิกกระทำสิ่งใด แต่เรากระทำไปตามที่เราเลือกเองทั้งสิ้น

จากความเข้าใจนี้เองทำให้คำถามที่ผุดขึ้นมาว่า "มนุษย์มีสิทธิ์เลือกจะกระทำสิ่งใดหรือถูกบังคับ" ? จึงโมฆะไปโดยปริยาย

ตามจริงคำถามเช่นนี้ คนที่ตั้งคำถามควรที่จะถามตัวเขาเองว่า "มีใครบังคับเขาให้ถามคำถามเช่นนี้หรือไม่ ?" ซึ่งทุกๆ คนรู้ดีว่าตัวเขานั้นมีสิทธิ์เลือกโดยที่ไม่มีใครมาบังคับใดๆ เพราะฉะนั้น การที่เราได้เดินออกมาจากบ้านไปยังมัสญิด เรามีความรู้สึกว่ามีใครบังคับเราใช่หรือไม่ ? แน่นอนว่าไม่มีใครบังคับ เช่นเดียวกันถ้าเราเลือกที่จะชักช้าในการไปยังสถานที่หนึ่ง เราก็ไม่ได้รู้สึกว่ามีใครมาบังคับเราทำเช่นนั้น ดังนั้น ทุกๆ คนมีสิทธิ์เลือกที่จะกระทำโดยไม่มีข้อสงสัย เพียงแต่ว่าทุกๆ การกระทำของใครคนหนึ่งนั้นล้วนถูกบันทึกไว้แล้วในก่อนหน้านี้ ด้วยเหตุนี้ เราจึงทำได้แค่อ้างการเขียนกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในสิ่งที่เรากระทำไป รวมถึงพระประสงค์ของพระองค์ต่อการกระทำนั้น และการสร้างการกระทำนั้นของพระองค์หลังจากที่มันเกิดขึ้นมาแล้ว ส่วนก่อนที่การกระทำหนึ่งจะเกิดขึ้น เราไม่

อาจรับรู้ได้ ด้วยเหตุนี้เอง อัลลอฮฺจึงดำรัสว่า

﴿ وَمَا تَدۡرِي نَفۡسٞ مَّاذَا تَكۡسِبُ غَدٗاۖ وَمَا تَدۡرِي نَفۡسُۢ بِأَيِّ أَرۡضٖ تَمُوتُۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرُۢ ﴾ [لقمان: ٣٤]

ความว่า **"และไม่มีชีวิตใดรู้สิ่งที่มันจะหามาได้ในวันรุ่งขึ้น และไม่มีชีวิตใดรู้ว่า ณ แผ่นดินใดมันจะตาย แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน"** (สูเราะฮฺลุกมาน อายะฮฺที่ 34)

หากความเข้าใจเกี่ยวกับพระประสงค์ของอัลลอฮฺเป็นไปตามที่ได้นำเสนอข้างต้นแล้วว่า อัลลอฮฺ ตะอาลาทรงประสงค์ในทุกสิ่ง แต่พระองค์จะไม่บังคับบ่าวของพระองค์ ใช่แต่เท่านั้นบ่าวแต่ละคนยังมีสิทธิ์เลือก โดยที่เขาจะไม่ถูกอธรรม ด้วยเหตุนี้ เมื่อบ่าวคนหนึ่งได้กระทำในสิ่งที่เขาไม่ได้เลือก เช่นหากเขากระทำไปด้วยความไม่รู้ หรือถูกบังคับให้กระทำ หรือหลงลืมกระทำไป ความผิดของเขาก็จะถูกยกไปไม่คิดบัญชี เพราะเขาไม่ได้เลือกที่จะกระทำมัน

และด้วยเหตุนี้ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวว่า

«مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ الجَنَّةِ، وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَدَعُ العَمَلَ وَنَتَّكِلَ عَلَى مَا كُتِبَ ؟ قَالَ: «لَا، اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ، أَمَّا أَهْلُ السَّعَادَةِ -اللَّهُمَّ اجعلنا منهم- فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ، وَأَمَّا أَهْلُ الشَّقَاوَةِ فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ » ثُمَّ قَرَأَ النَّبِيُّ -مستدلا ومقررا لما قال- قول الله عزوجل: ﴿ فَأَمَّا مَنۡ أَعۡطَىٰ وَٱتَّقَىٰ ٥ وَصَدَّقَ بِٱلۡحُسۡنَىٰ ٦ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلۡيُسۡرَىٰ ٧ وَأَمَّا مَنۢ بَخِلَ وَٱسۡتَغۡنَىٰ ٨ وَكَذَّبَ بِٱلۡحُسۡنَىٰ ٩ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلۡعُسۡرَىٰ ١٠ ﴾ [الليل: ٥، ١٠]

ความว่า **"ไม่มีใครคนหนึ่งในหมู่พวกท่านนอกจากเขาจะถูกบันทึกสถานที่พำนักของเขาในสวนสวรรค์ และสถานที่พำนักของเขาในนรก" บรรดาเศาะหาบะฮฺจึงกล่าวว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ถ้าเช่นนั้นเราก็ไม่ต้องทำอะมัลใดเลยดีกว่าไหม แล้วมอบหมายตามที่มันถูกบันทึกไว้แล้ว" ท่านนบีกล่าวว่า "ทำเช่นนั้นไม่ได้ แต่พวกท่านจงปฏิบัติทุกอย่าง ซึ่งทุกสิ่งย่อมมีความสะดวกง่ายดายตามการสร้างสรรค์มัน สำหรับกลุ่มคนที่บั้นปลายของพวกเขามีความผาสุก (ชาวสวรรค์) -ขออัลลอฮฺให้พวกเราเป็นหนึ่งในพวกเขา- พวกเขาก็จะมีความง่ายดาย**

ในการทำกิจการงานของกลุ่มคนที่บั้นปลายของพวกเขามีความผาสุก ส่วนกลุ่มคนที่บั้นปลายของพวกเขามีความทุกข์ระทม (ชาวนรก) พวกเขาก็จะมีความง่ายดายในการทำกิจการงานของกลุ่มคนที่บั้นปลายของพวกเขามีความทุกข์ระทม" หลังจากนั้นท่านนบีจึงอ่านอายะฮฺ -เพื่ออ้างอิงและเน้นย้ำในสิ่งที่ท่านได้กล่าว- ในคำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ว่า "ส่วนผู้ที่บริจาคและยำเกรง (อัลลอฮฺ) และเชื่อมั่นในสิ่งที่ดี เราก็จะให้เขาได้รับความสะดวกอย่างง่ายดาย และส่วนผู้ที่ตระหนี่และถือว่ามีพอเพียงแล้ว และปฏิเสธสิ่งที่ดีงาม เราก็จะให้เขาได้รับความลำบากอย่างง่ายดาย" (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 4945 และมุสลิม หมายเลข 2647)

ฉะนั้น เราจึงต้องกระทำกิจการงานต่างๆ

ริซกี (ปัจจัยยังชีพ) ก็เช่นกัน ถือเป็นสิ่งที่ถูกเขียนและเป็นไปตามพระประสงค์ของอัลลอฮฺแล้ว แต่กระนั้นก็ตาม ผู้คนก็ต่างแสวงหาริซกีนั้น

เช่นเดียวกัน การมีลูกก็เป็นสิ่งที่ถูกเขียนไว้แล้ว แต่กระนั้นก็ตามผู้คนก็พยายามและแสวงหาให้ได้มาด้วยการแต่งงาน และไม่มีใครกล่าวว่า "ฉันจะนอนบนเตียงคนเดียว ซึ่งหากอัลลอฮฺกำหนดแล้วว่าฉันจะมีลูก สักวันหนึ่งมันก็ต้องมี" แน่นอนว่าหากมีใครสักคนกล่าวเช่นนี้จริง ผู้คนต้องกล่าวกับเขาว่า "คนนี้มันบ้าไปแล้ว"

การทำกิจการงานที่ดีก็เช่นกัน ท่านจงทำมันเพื่อให้ท่านได้เข้าสวนสวรรค์ ซึ่งไม่มีใครจะมาหักห้ามท่านจากการทำความดี (ฏออะฮฺต่ออัลลอฮฺ) และจะไม่มีใครบังคับให้ท่านฝ่าฝืนพระองค์ได้

ชาวมุชริกีน (กลุ่มคนที่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ) ได้กล่าวอ้างอัล-เกาะดัร (กำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ) ในการทำชิริกของพวกเขา ดังที่อัลลอฮฺได้ดำรัสถึงพวกเขาว่า

﴿ سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشۡرَكُواْ لَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشۡرَكۡنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمۡنَا مِن شَيۡءٖۚ ١٤٨ ﴾ [الأنعام: ١٤٨]

ความว่า **"บรรดาผู้ที่ให้มีภาคีขึ้นนั้นจะกล่าวว่าหากว่าอัลลอฮฺทรงประสงค์ แล้วไซร้ พวกเราก็ย่อมไม่ให้มีภาคีขึ้น และทั้งบรรพบุรุษของพวกเราอีกด้วย และพวกเราก็ย่อมไม่ให้สิ่งใดเป็นที่ต้องห้าม ในทำนองนั้นแหละบรรดา**

ผู้ก่อนหน้าพวกเขาก็ได้มุสาแล้ว จนกระทั่งพวกเขาได้ลิ้มรสการลงโทษของเรา" (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 148)

ผลลัพท์คือ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ حَتَّىٰ ذَاقُواْ بَأۡسَنَاۗ ﴾ [الأنعام: ١٤٨]

ความว่า **"ในทำนองนั้นแหละบรรดาผู้ก่อนหน้าพวกเขาก็ได้มุสาแล้ว จนกระทั่งพวกเขาได้ลิ้มรสการลงโทษของเรา"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 148)

ซึ่งพระองค์ไม่ยอมรับการกล่าวอ้างของพวกเขา เพราะพระองค์ ตะอาลา ถือเป็นการโกหกมุสา และพระองค์ยังเอาโทษในเรื่องนี้ด้วย

﴿ حَتَّىٰ ذَاقُواْ بَأۡسَنَاۗ ﴾ [الأنعام: ١٤٨]

ความว่า **"จนกระทั่งพวกเขาได้ลิ้มรสการลงโทษของเรา"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 148)

หากมีคนกล่าวว่า เรามีหะดีษบทหนึ่งที่มีเนื้อหาที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ยืนยันว่าสามารถกล่าวอ้างด้วยอัล-เกาะดัร (กำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ) ได้ นั่นคือหะดีษที่กล่าวถึงเรื่องราวของท่านนบีอาดัมและนบีมูซาได้โต้แย้งกัน ซึ่งท่านนบีมูซาได้กล่าวแก่ท่านนบีอาดัมว่า "ท่านเป็นบิดาของพวกเราที่ทำให้พวกเราไม่สมหวัง ซึ่งท่านทำให้เราและตัวท่านเองต้องออกจากสวนสวรรค์ -เพราะการที่ท่านนบีอาดัมต้องออกจากสวนสวรรค์เนื่องจากไปกินผลไม้จากต้นไม้ต้นหนึ่งที่ถูกห้ามกินมัน- ท่านนบีอาดัมจึงตอบไปว่า "ท่านจะตำหนิตัวฉันในสิ่งที่อัลลอฮฺได้เขียนกฎเกณฑ์ความเป็นไปของฉันก่อนที่ฉันจะถูกสร้างมาเสียอีกกระนั้นหรือ" ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "ท่านนบีอาดัมได้อ้างเหตุผลต่อท่านนบีมูซา" ซึ่งท่านนบีได้กล่าวทวนสองครั้งหรือสามครั้ง และในอีกสำนวนท่านนบีได้กล่าวว่า "ท่านนบีอาดัมได้อ้างเหตุผลเหนือกว่าท่านนบีมูซา" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 3409 และมุสลิม หมายเลข 2652)

ด้วยกับเนื้อหาของหะดีษบทนี้เองที่มีบางคนได้อ้างอัล-เกาะดัร (กำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ) ในการทำสิ่งที่ฝ่าฝืนอัลลอฮฺ

แล้วความเข้าใจที่ถูกต้องของหะดีษบทนี้ซึ่งถูกบันทึกในหนังสือเศาะฮีหฺทั้งสองเป็นอย่างไร ?

ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้ตอบคำถามประเด็นนี้ในแง่หนึ่ง และลูกศิษย์ของท่านนั่นคือท่านอิบนุลก็อยยิม เราะหิมะฮุลลอฮฺ ก็ได้ตอบคำถามอีกแง่หนึ่ง

ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ ได้กล่าวว่า "เป็นความจริงที่ว่าท่านนบีอาดัมได้กระทำความผิดประการหนึ่ง ซึ่งความผิดนั้นกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้ท่านต้องออกจากสวนสวรรค์ แต่ท่านได้เตาบะฮฺจากความผิดนั้นแล้ว และหลังจากที่ท่านได้เตาบะฮฺ อัลลอฮฺก็ได้ตอบรับการเตาบะฮฺนั้น และยังได้ให้ทางนำแก่ท่าน ซึ่งคนที่เตาบะฮฺจากการกระทำความผิดนั้นก็เสมือนคนที่ไม่มีความผิด จึงเป็นไปไม่ได้ที่ท่านนบีมูซา อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาเราะสูลที่เป็นอุลุลอัซมิ (คือบรรดาเราะสูลที่มีจิตใจตั้งมั่น หมายถึงผู้ที่มีประวัติที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ต้องพบพานกับอุปสรรคที่สาหัส และได้รับการยกย่องจากอัลลอฮฺให้เป็นเราะสูลที่มีฐานะที่สูงกว่าบรรดาเราะสูลท่านอื่นๆ - ผู้แปล) จะตำหนิติเตียนผู้เป็นบิดาของเขาในสิ่งที่ท่านได้เตาบะฮฺจากความผิดนั้นแล้ว แล้วหลังจากนั้นอัลลอฮฺก็ได้ตอบรับการเตาบะฮฺนั้นพร้อมทั้งให้อภัยแก่ท่านและให้ทางนำแก่ท่าน แต่ความจริงเป็นการตำหนิติเตียนในผลเคราะห์กรรมที่เกิดจากการกระทำของท่านนบีอาดัม นั่นคือ การที่มนุษย์รวมถึงตัวของท่านต้องออกจากสวนสวรรค์ ถึงแม้ว่าสาเหตุที่ต้องออกจากสวนสวรรค์เกิดจากการฝ่าฝืนของท่านนบีอาดัมก็ตาม แต่ไม่มีข้อสงสัยว่าท่านนบีอาดัม อะลัยฮิสลาม ไม่มีความตั้งใจที่จะกระทำสิ่งนั้นเพื่อให้ตัวท่านออกจากสวนสวรรค์จนท่านต้องถูกตำหนิติเตียน ดังนั้น จึงเป็นไปได้อย่างไรที่ท่านนบีมูซาจะตำหนิติเตียนท่านนบีอาดัม ?"

แง่มุมวิเคราะห์นี้เป็นที่ประจักษ์ว่าท่านนบีมูซา อะลัยฮิสลาม ไม่ต้องการที่จะตำหนิติเตียนท่านนบีอาดัมจากการกระทำของท่านในการฝ่าฝืนอัลลอฮฺ แต่เป็นการตำหนิติเตียนในผลเคราะห์กรรมที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นไปตามกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ ด้วยประการนี้เองจึงเป็นที่ชัดเจนว่าหะดีษบทนี้ไม่ได้เป็นข้ออ้างสำหรับคนที่ต้องการกระทำสิ่งที่ฝ่าฝืนต่ออัลลอฮฺ แต่มันเป็นการอ้างถึงเคราะห์กรรมที่ได้

ประสบนั่นคือ การต้องออกจากสวนสวรรค์ และด้วยเหตุนี้เองท่านนบีมูซาจึงกล่าวว่า "ท่านได้ทำให้พวกเราและตัวท่านเองต้องออกจากสวนสวรรค์" ซึ่งท่านนบีมูซาไม่ได้กล่าวว่า "ท่านได้ฝ่าฝืนพระเจ้าของท่าน" จึงสรุปได้ว่าคำกล่าวของท่านนบีมูซาที่มีต่อบิดาของท่านนั่นคือท่านนบีอาดัมนั้นเป็นการตำหนิติเตียนผลเคราะห์กรรมที่เกิดจากการกระทำ นั่นคือการต้องออกจากสวนสวรรค์ แม้ว่าสาเหตุของมันคือเกิดจากการกระทำของท่านนบีอาดัมก็ตาม ซึ่งท่านอิบนุตัยมียะฮฺได้กล่าวอีกว่า "สามารถตำหนิติเตียนต่อผลเคราะห์กรรมและความทุกข์ยากที่เกิดขึ้น (จากการทำความผิด) นั้นได้ หากมันยังคงประสบอยู่กับมนุษย์"

ส่วนลูกศิษย์ของท่านนั่นคือท่านอิบนุลก็อยยิม เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้ตอบในประเด็นนี้ในอีกแง่หนึ่งว่า "การตำหนิติเตียนการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนอัลลอฮฺหลังจากที่มีการเตาบะฮฺแล้วถือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่การที่คนๆ หนึ่งกล่าวอ้างกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺหลังจากที่มีการเตาบะฮฺจากการฝ่าฝืนอัลลอฮฺนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง" ดังนั้น หากมีคนๆ หนึ่งได้ดื่มเหล้า แล้วท่านได้ตำหนิติเตียนเขา ทั้งๆ ที่เขาได้เตาบะฮฺอย่างถูกต้องแล้ว และเขาก็กล่าวว่า "นี่เป็นสิ่งที่อัลลอฮฺได้กำหนดให้แก่ฉันแล้ว หากไม่แล้วฉันคงไม่เป็นพวกขี้เมาหรอก" ซึ่งท่านก็เห็นว่าเขาได้เสียใจและสำนึกในสิ่งที่ได้ฝ่าฝืนแล้ว ในกรณีเช่นนี้ท่านอิบนุลก็อยยิมได้กล่าวว่า "ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด"

แต่การกล่าวอ้างต่อกฎเกณฑ์ของอัลลอฮฺที่หะรอมนั่นคือ การกล่าวอ้างต่อกฎเกณฑ์ของอัลลอฮฺเพื่อจะยังคงฝ่าฝืนต่ออัลลอฮฺต่อไป เฉกเช่นการกระทำของพวกมุชริกีน แต่หากมีคนๆ หนึ่งได้อ้างกฎเกณฑ์ของอัลลอฮฺเพื่อตัวเขาจะได้ไม่ถูกตำหนิติเตียน ทั้งๆ การเตาบะฮของเขานั้นก็เป็นการปกป้องจากการถูกตำหนิติเตียนแล้ว ในกรณีเช่นนี้ถือว่าไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

ซึ่งการให้คำตอบในแง่มุมนี้มีความชัดเจนมาก โดยที่ทุกคนสามารถที่จะเข้าใจมันได้อย่างง่ายดาย แม้ว่าคำตอบของชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ จะตรงประเด็นและถูกต้องมากกว่าก็ตาม แต่ก็สามารถให้คำตอบตามที่ท่านอิบนุลก็อยยิมให้ไว้ได้

ท่านอิบนุลก็อยยิม เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้กล่าวอีกว่า "มีหลักฐานที่คล้ายคลึงกันนี้ ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยเคาะประตูบ้านเพื่อปลุกลูกสาวของท่านนั่นคือท่านหญิงฟาฏิมะฮฺ และลูกพี่ลูกน้องของท่านนั่นคือท่านอลี

เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ในค่ำคืนหนึ่ง ซึ่งในขณะที่ทั้งสองกำลังนอนหลับอยู่" ท่านนบีได้กล่าวว่า "ท่านทั้งสองจะไม่ลุกขึ้นละหมาดหรือ ?" ประหนึ่งเป็นการตำหนิทั้งสองท่าน กล่าวคือ ทำไมท่านทั้งสองจึงไม่ลุกขึ้นละหมาดตะฮัจญุด ท่านอลี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ จึงตอบไปว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ในความเป็นจริงตัวของพวกเรานั้นเป็นไปตามพระหัตถ์ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งหากพระองค์ทรงประสงค์ที่จะปลุกเราขึ้นมา เราก็จะลุกขึ้นมาได้" ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงออกมาพร้อมกับตบที่ขาอ่อนของท่านอลี แล้วกล่าวว่า

﴿ وَكَانَ ٱلۡإِنسَٰنُ أَكۡثَرَ شَيۡءٖ جَدَلٗا ﴾ [الكهف: ٥٤]

ความว่า **"แต่มนุษย์นั้นชอบโต้เถียงในเรื่องต่างๆ เป็นส่วนใหญ่"** (สูเราะฮฺอัล-กะฮฺฟิ อายะฮฺที่ 54) (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 1075 และมุสลิม หมายเลข 775)

เนื่องจากท่านอลีได้ปกป้องตัวเองด้วยกับสิ่งที่สิ้นสุดและเกิดขึ้นมาแล้ว

และหากมีใครบางคนที่ฝ่าฝืนอัลลอฮฺ แล้วเราต้องการที่จะลงโทษเขาตามกฎหมาย แต่เขากลับกล่าวว่า "ที่ฉันได้ทำไป มันเป็นเรื่องที่ถูกกำหนดให้แก่ฉันแล้ว" ซึ่งสมมุติว่าเขาได้ทำซินา (ผิดประเวณี) แล้วเราก็กล่าวว่า "ให้ลงโทษเขาด้วยการเฆี่ยน 100 ครั้ง และให้เนรเทศเขาออกจากบ้านเมืองนี้เป็นเวลา 1 ปี" แต่เขากลับกล่าวว่า "เดี๋ยวช้าก่อน ที่ฉันทำไปมันเป็นสิ่งที่อัลลอฮฺได้กำหนดแก่ฉันแล้ว" หากมีกรณีเช่นนี้ท่านจะคัดค้านข้ออ้างนี้อย่างไร ?

เราขอตอบว่า "เราไม่จะไม่คัดค้านอะไรเขา" ซึ่งเขาก็จะกล่าวว่า "ถ้าเช่นนั้นก็อย่าตำหนิติเตียนอะไรฉันซิ" แต่เราจะกล่าวว่า "เราจะเฆี่ยนท่าน เพราะสิ่งนี้ถูกกำหนดให้แก่เราแล้วเช่นกัน"

มีเรื่องเล่า ที่คนขโมยได้ถูกนำตัวไปยังท่านอะมีรุลมุอ์มินีน อุมัร บิน อัล-ค็อฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ซึ่งท่านอุมัรก็ได้ตัดสินสั่งให้ตัดมือของเขา แต่ชายคนนั้นกลับกล่าวว่า "เดี๋ยวช้าก่อน โอ้ท่านอะมีรุลมุอ์มินีน ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ฉันไม่ได้ขโมยสิ่งใดนอกจากมันเป็นไปตามที่อัลลอฮฺทรงกำหนดให้แก่ฉัน" ซึ่งมันเป็นคำตอบที่ถูกต้อง แต่ท่านอุมัรก็กล่าวขึ้นมาว่า "เราเองก็ไม่ได้ตัดมือของท่าน นอกจากเป็นไปตามที่อัลลอฮฺได้กำหนดไว้แล้ว" ซึ่งการกล่าวอ้างของท่านอุมัรนั้นมีเหตุผลที่เหนือกว่าเขา

แต่เราขอกล่าวเสริมอีกว่า "เราไม่ได้ตัดมือของเขา นอกจากเป็นไปตามที่อัลลอฮฺได้กำหนดและตามที่พระองค์ได้บัญญัติ (ชะรีอะฮฺ) ไว้" ซึ่งจริงอยู่ว่าคนที่ขโมยนั้นได้ขโมยตามที่อัลลอฮฺได้กำหนด แต่เขาไม่ได้ขโมยเป็นไปตามบัญญัติของอัลลอฮฺ เราจึงต้องตัดมือเขาเพื่อเป็นไปตามกำหนดของอัลลอฮฺและตามชะรีอะฮฺของพระองค์ อย่างไรก็ตามในเหตุการณ์ครั้งนั้นท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ไม่ได้กล่าวถึงประเด็นของบัญญัติทางศาสนา ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการหักล้างคำกล่าวอ้างให้เป็นไปตามนั้น

ดังนั้น จึงเป็นที่ชัดเจนแล้วว่าการกล่าวอ้างกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺในการฝ่าฝืนพระองค์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และกล่าวอ้างต่อกฎเกณฑ์ของอัลลอฮฺต่อการไม่ทำหน้าที่ที่ถูกสั่งใช้ก็เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนั้น เราจึงพบเห็นผู้คนในปัจจุบันต่างแข่งขันกันทำงานด้วยการเลือกสรรของพวกเขาเอง และพวกเขาก็ไม่ได้ปล่อยให้โอกาสหลุดลอยไปง่ายๆ และหากมีใครคนหนึ่งนั่งอยู่กับที่ไม่ได้ทำอะไรเลย แน่นอนว่าผู้คนก็จะตำหนิติเตียนในพฤติกรรมของเขา ซึ่งมันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแต่ละคนนั้นสามารถมีความต้องการและการเลือกสรรได้ด้วยตัวเอง

ดังนั้น การกล่าวอ้างของคนที่ฝ่าฝืนต่ออัลลอฮฺด้วยกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และเราต้องขอกล่าวแก่เขาว่า "ในเมื่อท่านคิดว่าอัลลอฮฺได้เขียนกำหนดสภาวะให้ท่านฝ่าฝืนพระองค์ ท่านจึงกล้าฝ่าฝืนพระองค์ต่อไป แล้วทำไมท่านจึงไม่คิดว่าอัลลอฮฺได้เขียนกำหนดสภาวะให้ท่านทำเชื่อฟังพระองค์ ท่านจะได้เชื่อฟังพระองค์ล่ะ" เพราะกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺนั้นเป็นเรื่องที่ถูกปกปิดไว้ไม่มีใครสามารถรับรู้ได้นอกจากพระองค์ และเราจะไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าอัลลอฮฺได้เขียนกำหนดสภาวะและกำหนดอะไรแก่เราบ้าง นอกจากสิ่งนั้นจะต้องเกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น ในเมื่อท่านเลือกที่จะฝ่าฝืนอัลลอฮฺ แล้วทำไมท่านจึงไม่เลือกที่จะเชื่อฟังอัลลอฮฺ ท่านจะได้กล่าวว่า "ที่ฉันได้เชื่อฟังอัลลอฮฺนั้น มันเป็นไปตามที่พระองค์ได้เขียนกำหนดสภาวะและกำหนดไว้แล้ว"

ณ จุดนี้ อัลหัมดุลิลลาฮฺ เชื่อว่าเรื่องนี้เป็นที่กระจ่างชัดแล้ว และหากยังมีประเด็นใดที่เกี่ยวข้องกับ "อัล-เกาะฎออ์ และ อัล-เกาะดัร" อีก ก็ไม่น่าจะมีความจำเป็นที่ต้องค้นคว้าอีก เพราะเรื่องนี้มีความชัดเจนอย่างมากแล้ว กล่าวคือ ไม่สามารถที่จะกล่าวอ้างกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺในการฝ่าฝืนพระองค์ และไม่สามารถกล่าวอ้างกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺในการละทิ้งสิ่งที่พระองค์ทรงบังคับใช้ให้กระทำได้

ขั้นตอนที่สี่ การสร้างสรรค์ของอัลลอฮฺ

ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่นั้นเป็นมัคลู๊ก (สิ่งที่ถูกสร้าง) ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ดังนั้น สิ่งใดก็ตามที่เป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำของอัลลอฮฺ ตะอาลา เช่น น้ำฝน พืชผลธัญญาหาร เป็นต้น ล้วนเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ

คำถาม แต่สิ่งที่เป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำของบ่าว ถือว่าเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺหรือไม่ ?

คำตอบ แน่นอนว่าเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ ซึ่งทุกการเคลื่อนไหวและการสงบนิ่งของมนุษย์นั้นล้วนเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ โดยมีข้อวิเคราะห์ดังนี้

หนึ่ง อัลลอฮฺ อัซซซะวะญัลละ ได้สร้างมนุษย์และประทานความต้องการและความสามารถแก่เขา ซึ่งด้วยสองคุณลักษณะนี้เองที่ทำให้มนุษย์สามารถกระทำได้ ดังนั้น การที่บ่าวคนหนึ่งได้กระทำสิ่งหนึ่งตามที่พระองค์ทรงให้เขามีความต้องการและความสามารถที่สมบูรณ์ ทำให้สองคุณลักษณะนี้เป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ และโดยแน่นอนผู้ที่สร้างสาเหตุย่อมเป็นผู้สร้างสิ่งเป็นผลสืบเนื่องจากสาเหตุนั้นโดยปริยาย

สอง ความเป็นมนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและคุณลักษณะต่างๆ ดังนั้น การที่ร่างกายของมนุษย์เป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ จึงทำให้คุณลักษณะต่างๆ ของมนุษย์เป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺไปด้วย ดังนั้น การกระทำของมนุษย์จึงเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เฉกเช่นที่ความสูงต่ำของร่างกาย ความขาวดำของสีผิว และความอ้วนผอมล้วนเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ ทำให้การกระทำของมนุษย์จึงเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺเช่นเดียวกัน เพราะถือเป็นคุณลักษณะหนึ่งของคุณลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งผู้ที่สร้างตัวตนดั่งเดิมของมนุษย์ ย่อมเป็นผู้สร้างคุณลักษณะของมันโดยปริยาย

คำกล่าวของท่านนบีอิบรอฮีม อะลัยฮิสลาม ที่ได้กล่าวกับกลุ่มชนของท่านได้บ่งชี้ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี นั่นคือ

﴿ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ۝٩٥ وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ۝٩٦ ﴾ [الصافات : ٩٥، ٩٦]

ความว่า **"อิบรอฮีมจึงกล่าวว่า พวกท่านเคารพภักดีสิ่งที่พวกท่านแกะสลัก (มัน) กระนั้นหรือ? ทั้งๆ ที่อัลลอฮฺทรงสร้างพวกท่าน และสิ่งที่พวกท่านประดิษฐ์มันขึ้นมา"** (สูเราะฮฺอัศ-ศอฟฟาต อายะฮฺ? 95,96)

ซึ่งสามารถตีความได้สองความหมาย

หนึ่ง การทำให้ "ما" เป็น "مصدرية" (สิ่งที่ชี้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นแต่ไม่เกี่ยวโยงถึงกาลเวลา) ซึ่งจะหมายถึง "พระองค์ทรงสร้างพวกท่านและสร้างกิจการงานของพวกท่าน" และนี่คือหลักฐานที่ว่ากิจการงานของมนุษย์นั้นเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ ตะอาลา

สอง การทำให้ "ما" เป็น "اسما موصولا" (คำคุณศัพท์ ซึ่งเป็นคำนามที่บ่งชี้ถึงสิ่งของหรือคนที่อยู่ไกลออกไป) ทำให้หมายถึง "พระองค์ได้สร้างพวกท่านและสร้างสิ่งที่พวกท่านได้กระทำมัน"

ซึ่งการให้ความหมายเช่นนี้ เราอาจจะกล่าวว่า "อายะฮฺนี้เป็นหลักฐานว่าพระองค์ได้สร้างการกระทำของปวงบ่าวบนพื้นฐานของการตีความทั้งสองนี้ได้ เพราะหากผลของการกระทำเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ แน่นอนว่ากิจการงานของมนุษย์ก็ย่อมเป็นมัคลู๊กของพระองค์ เนื่องจากผลของการกระทำนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์เป็นผู้ที่กระทำให้มีผลของการกระทำนั้น ดังนั้น หากผลของการกระทำ นั่นคือ การกระทำของบ่าวเป็นมัคลู๊กของอัลลอฮฺ แน่นอนว่าการกระทำของบ่าวก็เป็นมัคลู๊กของพระองค์ โดยสรุปแล้ว อายะฮฺนี้เป็นหลักฐานที่ว่าพระองค์ได้สร้างการกระทำของปวงบ่าวบนพื้นฐานของการตีความทั้งสองความหมายนั้น"

19. กำหนดสภาวะของอัลลอฮฺจะไม่มีสิ่งที่ไม่ดี แต่สิ่งที่ไม่ดีเกิดขึ้นจากผลของกำหนดสภาวะของพระองค์ เพื่อให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น กล่าวคือ กำหนดสภาวะที่เป็นการกระทำของอัลลอฮฺนั้นล้วนมีความดีงามอยู่ ซึ่งในเรื่องนี้ท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ»

ความว่า "**และความชั่วนั้นจะไม่ถูกพาดพิงถึงพระองค์**" (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 771)

ดังนั้น กำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ ตะอาลา จะไม่มีสิ่งที่ไม่ดีอย่างเด็ดขาด เพราะกำหนดสภาวะนั้นมาจากความเมตตาและความปรีชาญาณของพระองค์ และเนื่องจากสิ่งที่ไม่ดีนั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เว้นแต่จะมาจากคนที่ไม่ดี ซึ่งอัลลอฮฺ ตะอาลา นั้นเป็นผู้ที่ดีงามและเป็นผู้ที่ยั่งยืนยิ่ง

ฉะนั้น เราจะวิเคราะห์คำกล่าวที่ว่า "และศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะของพระองค์ทั้งที่ดีและไม่ดี" อย่างไร ?

คำตอบ เราขออธิบายว่า ทุกสิ่งที่เป็นผลของการกระทำและสิ่งที่ถูกสร้างของอัลลอฮฺนั้นมีทั้งที่ดีและไม่ดี ส่วนการกระทำของอัลลอฮฺ ตะอาลา ดั้งเดิมนั้น นั่นคือ กำหนดสภาวะของพระองค์จะไม่มีสิ่งที่ไม่ดี ตัวอย่างในเรื่องนี้คือ คำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ว่า

﴿ ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ ﴾ [الروم: ٤١]

ความว่า "**การบ่อนทำลาย ได้เกิดขึ้นทั้งทางบกและทางน้ำ เนื่องจากสิ่งที่มือของมนุษย์ได้ขวนขวายไว้**" (สูเราะฮฺอัร-รูม อายะฮฺที่ 41)

ซึ่งอายะฮฺนี้ได้สาธยายถึงสาเหตุที่ทำให้หน้าแผ่นดินได้รับความเสียหาย ส่วนหิกมะฮฺของมัน คือคำดำรัสส่วนที่ว่า

﴿ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾ [الروم: ٤١]

ความว่า "**เพื่อที่พระองค์จะให้พวกเขาลิ้มรสบางส่วนที่พวกเขาประกอบไว้ โดยที่หวังจะให้พวกเขากลับเนื้อกลับตัว**" (สูเราะฮฺอัร-รูม อายะฮฺที่ 41)

เพราะฉะนั้น เคราะห์กรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความแห้งแล้งของหน้าแผ่นดิน การเจ็บไข้ได้ป่วย หรือความยากจนข้นแค้น แต่สุดท้ายแล้วมันก็จะมีความดีงาม จึงกลายเป็นว่าสิ่งที่ไม่ดีนั้นจะไม่พาดพิงไปยังพระผู้ทรงอภิบาล แต่จะพาดพิงไปยังสิ่งที่เป็นผลของการกระทำและสิ่งที่ถูกสร้างของพระองค์ แม้ว่ามันจะเป็นสิ่งที่ไม่ดีในแง่มุมหนึ่งและเป็นสิ่งที่ดีอีกแง่มุมหนึ่งก็ตาม กล่าวคือ มันจะเป็นสิ่งที่ไม่ดีด้วยการพิจารณาถึงความเดือดร้อนที่เป็นผลจากมัน แต่เป็นสิ่งที่ดีในช่วงบั้นปลายที่จะได้รับแต่ความดีงาม

﴿ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾ [الروم: ٤١]

ความว่า "**เพื่อที่พระองค์จะให้พวกเขาลิ้มรสบางส่วนที่พวกเขาประกอบไว้ โดยที่หวังจะให้พวกเขากลับเนื้อกลับตัว**" (สูเราะฮฺอัร-รูม อายะฮฺที่ 41)

และส่วนหนึ่งของหิกมะฮฺที่ทำให้ในสิ่งที่ถูกสร้างนั้นมีทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี ก็เพราะหากไม่มีสิ่งที่ไม่ดีก็จะไม่รู้ว่ามีสิ่งที่ดี เฉกเช่นที่มีการกล่าวว่า "สิ่งที่ตรงข้ามมันจะสร้างความกระจ่างชัดในหลายสิ่งหลายอย่าง" ซึ่งหากมนุษย์ทุกคนอยู่บนความดีงาม เราก็จะไม่รู้ว่ามีความชั่วร้ายอยู่ และหากมนุษย์ทุกคนอยู่บนความชั่วร้าย เราก็จะไม่รู้ว่ามีความดีงามอยู่ เฉกเช่นที่เราไม่สามารถรับรู้ถึงความสวยงามได้นอกจากมันจะมีความน่าเกลียดอยู่ ซึ่งหากทุกสิ่งทุกอย่างมีสวยงาม เราก็จะไม่รู้ความน่าเกลียดเป็นอย่างไร

เพราะฉะนั้น การมีอยู่ของสิ่งที่ไม่ดี เพื่อให้เราได้รับรู้สิ่งที่ดี อย่างไรก็ตามการที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ให้มีสิ่งที่ไม่ดีนั้นมันไม่ใช่เรื่องที่ไม่ดีเสมอไป ซึ่งในที่นี้มีความแตกต่างกันระหว่างการกระทำและสิ่งที่เป็นผลจากกระทำ ซึ่งการกระทำของอัลลอฮฺนั่นคือ การกำหนดสภาวะของพระองค์นั้นจะไม่มีสิ่งที่ไม่ดี แต่สิ่งที่เป็นผลจากการกระทำของพระองค์นั้น กล่าวคือสิ่งที่เป็นผลจากการกำหนดสภาวะของพระองค์นั้นจะแบ่งออกเป็นสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งการมีอยู่ของสิ่งที่ไม่ดีในสรรพสิ่งที่ถูกสร้างนั้นล้วนมีหิกมะฮฺที่ยิ่งใหญ่

หากมีคนถามว่า ทำไมอัลลอฮฺจึงกำหนดให้มีสิ่งที่ไม่ดี ?
คำตอบ หนึ่ง เพื่อให้รู้จักสิ่งที่ดี
สอง เพื่อให้มนุษย์เข้าหาความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ
สาม เพื่อให้พวกเขาได้เตาบะฮฺต่ออัลลอฮฺ

มีผู้คนกี่มากน้อยแล้วที่ไม่ได้มีแรงผลักดันให้เขาอ่านบทซิกิรทั้งกลางวันและกลางคืน นอกจากการหวั่นเกรงต่อสิ่งที่ไม่ดีที่มีอยู่ในสรรพสิ่งที่ถูกสร้าง ซึ่งท่านจะพบเห็นเขามีความขะมักเขม้นในการรักษาการอ่านบทซิกิรต่างๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันตัวเขาจากสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ซึ่งการมีอยู่ของสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ในสรรพสิ่งที่ถูกสร้างนั้นก็เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ผู้คนเอาใจใส่ในการอ่านบทซิกิร ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความดีงามอยู่

เพื่อให้เห็นภาพมากขึ้น เราขอยกอีกตัวอย่างหนึ่ง นั่นคือ ชายคนหนึ่งมีลูกที่เขาห่วงแหนอย่างมาก แต่แล้วลูกคนนั้นเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งจากการวินิจฉัยต้องรักษาด้วยการเผากับไฟ (ส่วนที่เจ็บป่วย) ไม่ต้องสงสัยเลยว่าไฟที่ร้อนระอุนั้นต้องสร้าง

ความเจ็บป่วยแก่ลูกน้อย แต่คนที่เป็นพ่อก็ต้องจำยอมเผาส่วนที่เจ็บป่วยนั้นเพื่อให้ลูกหาย ทั้งๆ ที่รู้ว่าการเผานั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่ผลของมันเป็นสิ่งที่ดี

หากท่านรู้แล้วว่าการกระทำของอัลลอฮฺ อัซซะญัลละ ทั้งหมดล้วนมีแต่สิ่งที่ดี ก็ให้ท่านมีความสบายใจอย่างเต็มเปี่ยมในการน้อมรับสิ่งที่เป็นผลจากการกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และให้ท่านเป็นดั่งที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُۥ ۝١١ ﴾ [التغابن : ١١]

ความว่า **"และผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮฺพระองค์จะทรงเปิดหัวใจของเขา (สู่แนวทางที่ถูกต้อง)"** (สูเราะฮฺอัต-ตะฆอบุน อายะฮฺที่ 11)

ท่านอัล-เกาะมะฮฺได้กล่าวว่า **"คือคนที่ประสบกับเคราะห์กรรมหนึ่ง แต่แล้วเขารู้ดีว่ามันมาจากการกำหนดของอัลลอฮฺ เขาจึงพึงพอใจและน้อมรับโดยดุษฎี"**

หากมนุษย์พึงพอใจต่อการการกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺอย่างแท้จริง เขาย่อมไม่มีความโศกเศร้าและกังวลใจ ซึ่งในเรื่องนี้มีหลักฐานที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللهِ وَلَا تَعْجَزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ، فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ»

ความว่า **"ผู้ศรัทธาที่เข้มแข็ง ย่อมดีและเป็นที่รัก ณ อัลลอฮฺ มากกว่าผู้ศรัทธาที่อ่อนแอ แต่ทั้งหมดก็มีความดีงามอยู่ จงมุ่งมั่นในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตัวท่าน พร้อมกับขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ และอย่าได้รู้สึกอ่อนแอ เมื่อท่านประสบพบเจอปัญหาใด ก็อย่าได้กล่าวว่า หากฉันทำอย่างนั้นก็คงไม่เป็นอย่างนี้ แต่จงกล่าวว่า อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดมาแล้ว สิ่งใดที่พระองค์ทรงประสงค์ ก็จะทรงทำ เพราะคำว่า 'ถ้า' นั้น จะเป็นการเปิดช่องให้ชัยฏอนทำงาน"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2664)

ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ส่งเสริมให้เอาใจใส่ต่อสิ่งที่มีประโยชน์ ซึ่งหากมีอะไรที่ไม่เป็นอย่างที่คิดก็ให้กล่าวว่า "อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดมาแล้ว สิ่งใดที่พระองค์ทรงประสงค์ก็จะทรงทำ"

คำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ»

ความว่า **"ผู้ศรัทธาที่เข้มแข็ง ย่อมดีและเป็นที่รัก ณ อัลลอฮฺ มากกว่าผู้ศรัทธาที่อ่อนแอ"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2664)

ไม่ได้มีความหมายว่า "ความแข็งแรงของร่างกาย" แต่มันมีความหมายว่า "ผู้ศรัทธาที่มีอีมานที่เข้มแข็งไม่ใช่ร่างกายที่แข็งแรง" ซึ่งมีผู้คนกี่มากน้อยแล้วที่ร่างกายของเขาแข็งแรงแต่มันไม่เกิดผลดีแต่อย่างใด แต่ในทางตรงข้าม มีผู้คนจำนวนไม่น้อยที่ร่างกายของเขาไม่ค่อยแข็งแรงแต่มันมีแต่สิ่งดี

อีกประเด็นที่ต้องกล่าวถึงคือ หากมีใครสักคนเขียนข้อความบนแผ่นป้ายว่า "ผู้ศรัทธาที่เข้มแข็ง ย่อมดีและเป็นที่รัก ณ อัลลอฮฺ มากกว่าผู้ศรัทธาที่อ่อนแอ" แล้วติดที่สนามกีฬา ด้วยความเข้าใจว่าความหมายของมันคือผู้ศรัทธาที่มีร่างกายแข็งแรง ในกรณีเช่นนี้ไม่อนุญาตให้กระทำได้

ที่สำคัญคือ สิ่งที่ไม่ดีนั้นจะไม่พาดพิงไปยังอัลลอฮฺ ตะอาลา เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ»

ความว่า **"และความชั่วนั้นจะไม่ถูกพาดพิงถึงพระองค์"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 771)

แต่สิ่งที่ไม่ดีนั้นล้วนพาดพิงไปยังสิ่งที่ถูกสร้างต่างๆ ซึ่งอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสเรื่องนี้ว่า

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ① مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ② ﴾ [الفلق: ١، ٢]

ความว่า **"จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระเจ้าแห่งรุ่งอรุณ ให้พ้นจากความชั่วร้ายที่พระองค์ได้ทรงบันดาลขึ้น"** (สูเราะฮฺ อัล-ฟะลัก อายะฮฺที่ 1,2)

จึงสรุปได้ว่าสิ่งที่ไม่ดีนั้นพาดพิงไปยังสิ่งที่ถูกสร้างต่างๆ

ในที่นี้มีประเด็นว่า เราสามารถเข้าใจได้หรือไม่ว่าการมีอยู่ของมัคลู๊ก (สิ่งที่ถูกสร้างของอัลลอฮฺ) ที่ไม่ดีนั้นมันมีหิกมะฮฺอยู่ ?

คำตอบ เข้าใจเช่นนั้นได้ ซึ่งหิกมะฮฺของมันยิ่งใหญ่มาก เพราะหากไม่มีมัคลู๊กที่ไม่ดี เราก็จะไม่รู้ว่ามีมัคลู๊กที่ดี ยกตัวอย่างหมาป่าซึ่งมีรูปร่างที่เล็กถ้าเทียบกับอูฐ แต่หมาป่าสามารถกินมนุษย์ได้ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสในสูเราะฮฺยูสุฟ ผ่านถ้อยคำของท่านนบียะอฺกูบ อะลัยฮิสลาม ว่า

﴿ وَأَخَافُ أَن يَأْكُلَهُ ٱلذِّئْبُ ﴾ [يوسف: ١٣]

ความว่า **"และฉันกลัวว่าหมาป่าจะกินเขา"** (สูเราะฮฺยูสุฟ อายะฮฺที่ 13)

ซึ่งเป็นที่รู้กันดีว่าอูฐนั้นจะไม่กินมนุษย์ ยิ่งกว่านั้นแม้ตัวมันจะใหญ่และแข็งแรง แต่มันยังปฏิบัติตามเด็กเล็กๆ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ดำรัสในเรื่องนี้ว่า

﴿ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا خَلَقْنَا لَهُم مِّمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَآ أَنْعَٰمًا فَهُمْ لَهَا مَٰلِكُونَ ۝ وَذَلَّلْنَٰهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴾ [يس: ٧١، ٧٢]

ความว่า **"และพวกเขามิได้พิจารณาดูดอกหรือเราได้สร้างปศุสัตว์ขึ้นมาเพื่อพวกเขาจากสิ่งที่มือของเราได้ทำขึ้น แล้วพวกเขาก็ได้ครอบครองมัน และเราได้ทำให้มันยอมจำนนแก่พวกเขา ดังนั้น บางชนิดมันก็เป็นพาหนะแก่พวกเขา และบางชนิดพวกเขาก็ใช้กินเป็นอาหาร"** (สูเราะฮฺยาสีน อายะฮฺที่ 71,72)

ดังนั้น จงพินิจพิจารณาหิกมะฮฺที่เยี่ยมยอดของอัลลอฮฺ ตะอาลา ในการสร้างอูฐ ซึ่งตัวมันมีรูปร่างที่ใหญ่มาก และอัลลอฮฺ ตะอาลา ยังทรงสั่งใช้ให้เราพินิจพิจารณาตัวอูฐ ซึ่งพระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى ٱلْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴾ [الغاشية: ١٧]

ความว่า **"พวกเขาไม่พิจารณาดูอูฐดอกหรือว่ามันถูกบังเกิดมาอย่างไร"** (สูเราะฮฺอัล-ฆอชิยะฮฺ อายะฮฺที่ 17)

และการที่อัลลอฮฺทรงสร้างหมาป่า และจำพวกสัตว์ที่ดุร้ายที่สร้างความเดือดร้อนแก่ลูกหลานอาดัม ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้คนได้รู้ถึงความสามารถของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และกิจการงานทั้งหลายนั้นขึ้นอยู่พระหัตถ์ของพระองค์

20. ไม่มีใครสามารถรู้ว่าวันกิยามะฮฺจะเกิดเมื่อใดนอกจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพียงพระองค์เดียว เพราะทูตที่ประเสริฐที่สุดในหมู่มลาอิกะฮฺ (คือท่านญิบรีล อะลัยฮิสลาม) ก็เคยถามศาสนทูตที่ประเสริฐที่สุดในหมู่มนุษย์ (คือท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) เกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งท่านนบีได้ตอบว่า

«مَا الْمَسْؤُوْلُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ»

ความว่า **"ผู้ที่ถูกถาม ไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถามเลย"**

สืบเนื่องจากบทเรียนข้อนี้ หากมีใครคนหนึ่งเชื่อในสิ่งที่บางคนอ้างว่าวันกิยามะฮฺจะเกิดขึ้นในวันนั้นวันนี้ ก็ทำให้เขาเป็นคนปฏิเสธศรัทธา เพราะเขากำลังใส่ร้ายอัลกุรอานและสุนนะฮฺของท่านนบี

21. ความยิ่งใหญ่ของวันกิยามะฮฺ ด้วยเหตุนี้จึงมีสัญญาณต่างๆ ก่อนที่มันจะเกิดขึ้นเพื่อมนุษย์จะได้มีการเตรียมตัวสำหรับวันนั้น -ขออัลลอฮฺทรงประทานให้เราทุกคนพร้อมที่จะเผชิญหน้าในวันนั้นด้วยเถิด-

22. ถ้าเราไม่รู้ในเรื่องหนึ่งเรื่องใด เราก็ยังสามารถที่จะขอรับรู้สัญญาณหรือเครื่องหมายต่างๆ ของมันได้ เพราะท่านญิบรีลก็เคยถามว่า

«أَخْبِرْنِيْ عَنْ أَمَارَاتِهَا»

ความว่า **"ถ้าเช่นนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้ถึงสัญญานของมันเถิด"**

23. มีการยกตัวอย่างดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«أَنْ تَلِدَ الأَمَةُ رَبَّتَهَا ، وفي لفظ : ربَّهَا»

ความว่า **"คือการที่ทาสีจะคลอดลูกเป็นนายของนาง"**

ส่วนสัญญาณที่สองคือ

«وَأَنْ تَرَى الحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءَ يَتَطَاوَلُوْنَ فِيْ الْبُنْيَانِ»

ความว่า **"และท่านจะได้เห็นผู้ที่ไม่สวมรองเท้า ไม่มีเสื้อผ้าจะสวมใส่ เป็นผู้ยากจนข้นแค้น และเลี้ยงแพะ แต่กลับแข่งขันกันสร้างอาคารสูงๆ"**

หากมีคนถามว่า ทำไมท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงไม่นำเสนอสัญญาณอื่นๆ ที่ชัดเจนกว่านี้ ?

คำตอบ สัญญาณต่างๆ ที่มีความชัดเจนอยู่แล้วนั้นไม่มีความจำเป็นที่จะต้องถามถึงมันอีก ด้วยเหตุนี้จึงมีความเหมาะสมที่สุดแล้วที่ท่านนบีได้นำเสนอสัญญาณข้างต้นนี้

24. เมื่อมลาอิกะฮฺแปลงรูปร่างเป็นมนุษย์ พวกเขาก็จะเดิน เพราะในหะดีษได้รายงานว่า

«ثُمَّ انْطَلَقَ»

ความว่า **"แล้วเขา (ญิบรีล) ก็ได้จากไป"**

คำถาม บรรดามลาอิกะฮฺจะเดินหรือไม่หากพวกเขาอยู่ในรูปร่างที่ถูกสร้างมาแต่เดิม ?

คำตอบ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ قُل لَّوْ كَانَ فِي ٱلْأَرْضِ مَلَٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَلَكًا رَّسُولًا ﴿٩٥﴾ ﴾

[الإسراء: ٩٥]

ความว่า **"จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด หากมลาอิกะฮฺเดินสัญจรอย่างสงบใน**

แผ่นดิน แน่นอนเราจะส่งมลาอิกะฮฺท่านหนึ่งลงมาจากฟากฟ้าเป็นเราะสูลแก่พวกเขา" (สูเราะฮฺอัล-อิสรออ์ อายะฮฺที่ 95)

(อายะฮฺนี้บ่งชี้ว่ามลาอิกะฮฺจะไม่สามารถเดินได้ ถ้ามันอยู่ในรูปร่างที่ถูกสร้างมาแต่เดิม -ผู้แปล) แต่บรรดามลาอิกะฮฺจะมีปีกไว้โบยบิน ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ جَاعِلِ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلًا أُو۟لِىٓ أَجْنِحَةٍ مَّثْنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَ ۚ ﴿١﴾ ﴾ [فاطر:١]

ความว่า **"บรรดาการสรรเสริญเป็นของอัลลอฮฺผู้ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน ผู้ทรงแต่งตั้งมลาอิกะฮฺให้เป็นผู้นำข่าว ผู้มีปีกสอง สาม และสี่"** (สูเราะฮฺ ฟาฏิร อายะฮฺที่ 1)

25. ผู้รู้จะต้องนำเสนอข้อมูลแก่นักเรียนนักศึกษาของเขาในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«أَتَدْرِيْ مَنِ السَّائِلُ»

ความว่า **"ท่านรู้ไหมว่าเขาคือใคร ?"**

26. บางทีผู้ที่ถามความรู้นั้นก็เป็นผู้สอนสำหรับคนที่ฟังคำตอบด้วย เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«فَإِنَّهُ جِبْرِيْلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِيْنَكُمْ»

ความว่า **"แท้จริงเขาคือญิบรีล ท่านมาหาพวกท่านเพื่อสอนพวกท่านเรื่องศาสนาของพวกท่าน"**

ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงคนที่สอนบรรดาเศาะหาบะฮฺนั้นคือท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แต่เมื่อท่านญิบรีลเป็นผู้ถาม ท่านจึงเป็นสาเหตุ (ของความรู้นั้น) จึงกลายเป็นว่าท่านคือผู้สอน

จากความเข้าใจนี้เอง จำเป็นที่นักเรียนนักศึกษาที่มีความรู้ในเรื่องใดอยู่แล้ว ซึ่งถ้าเขาเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องรู้ ก็ให้เขาถามมันอีกครั้งแม้ว่าเขาจะรู้แล้วก็ตาม และหากเขาได้ถามในเรื่องนั้นก็จะกลายเป็นว่าเขาเป็นคนสอนด้วย

27. สาเหตุใดก็ตามที่ทำให้มีหุกุ่มหนึ่ง ก็จะกลายเป็นหุกุ่มเนื่องด้วยสาเหตุนั้น ด้วยเหตุนี้บรรดานักวิชาการจึงระบุหลักเกณฑ์นี้ในประเด็นเรื่องราวต่างๆ เช่น

กรณีที่ชายสองคนเป็นสักขีพยานต่อชายคนหนึ่งที่ทำให้เขาต้องได้รับโทษประหารชีวิตไม่ว่าจะเป็นเพราะได้ทิ้งศาสนา (ริดดะฮฺ) หรือเพราะเป็นไส้ศึก แล้วหลังจากนั้นผู้พิพากษาก็ได้ตัดสินประหารชีวิตชายคนนั้น แต่แล้วชายทั้งสองคนก็ถอนตัวจากการเป็นพยาน และยังได้กล่าวว่า "เราได้ตั้งใจฆ่าเขาคนนั้นเอง" ในกรณีเช่นนี้คนที่เป็นพยานต้องถูกประหารชีวิตตามไปด้วย เพราะหุกุ่มได้เกิดจากการเป็นพยานของพวกเขา ซึ่งพวกเขาคือต้นเหตุ

แต่ถ้าในกรณีที่มีทั้งคนบงการและคนที่ลงมือทำ ดังนั้นคนที่ต้องรับผิดชอบในความผิดนั้นคือคนที่ลงมือทำ นอกจากว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะให้คนที่ลงมือทำนั้นต้องรับผิดชอบในความผิดนั้น ก็ให้คนที่เป็นต้นเหตุ (นั่นคือคนบงการ) รับผิดชอบ ขอยกตัวอย่างเช่น

กรณีที่มีชายคนหนึ่งได้ขุดหลุมหนึ่งในทางเดิน ส่วนอีกคนก็เฝ้ารออยู่ใกล้ๆ นั้น แต่คนที่สามเป็นคนที่ผลักคนๆ หนึ่งตกในหลุมนั้นแล้วเขาก็ตายไป ดังนั้นคนที่ต้องรับผิดชอบในความผิดนี้คือคนที่ผลัก ซึ่งถือว่าเขาเป็นคนลงมือทำ

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ชายคนหนึ่งที่โยนคนๆ หนึ่งท่ามกลางฝูงสิงโต แล้วมันก็ได้กัดกินคนๆ นั้น (จนเสียชีวิต) ในกรณีนี้คนที่ลงมือทำคือสิงโต ส่วนต้นเหตุนั้นคือชายที่โยนคนๆ นั้นท่ามกลางฝูงสิงโต ดังนั้นคนที่ต้องรับผิดชอบความผิดนี้คือชายที่โยน เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จะให้สิงโตเป็นตัวรับผิดชอบ

28. สิ่งที่ถูกระบุในหะดีษบทนี้คือเรื่องราวของศาสนา เพราะท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«يُعَلِّمُكُمْ دِيْنَكُمْ»

ความว่า "**เพื่อสอนพวกท่านเรื่องศาสนาของพวกท่าน**"

อย่างไรก็ตาม มันไม่ถึงกับเป็นเรื่องราวศาสนาโดยละเอียด เพียงแต่เป็นเรื่องราวโดยภาพรวมเท่านั้น

หากมีคนถามว่า ไม่ใช่ว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยกล่าวหรอกหรือว่า

«الدِّينُ النَّصِيحَةُ» قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: «لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ»

ความว่า "ศาสนาคือนะศีหะฮฺ" พวกเราบรรดาเศาะหาบะฮฺจึงถามว่า "เพื่อใครบ้าง?" ท่านนบีจึงตอบว่า "เพื่ออัลลอฮฺ เพื่อคัมภีร์ของพระองค์ เพื่อเราะสูลของพระองค์ เพื่อบรรดาผู้นำของบรรดามุสลิม และเพื่อคนทั่วไป" (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 55)

คำตอบ ใช่แน่นอน แต่การนะศีหะฮฺนี้ก็ไม่มีเนื้อหาที่ปลีกออกจากหะดีษญิบรีลนี้แต่อย่างใด เพราะมันเป็นเนื้อหาเกี่ยวหลักการอิสลามอยู่แล้ว

หะดีษที่ 3

หลักการของอิสลามและแก่นสารที่สำคัญ

عَنْ أَبِيْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ : «بُنِيَ الإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ : شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنْ مُحَمَّداً رَسُوْلُ اللهِ ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ ، وَإِيْتَاءِ الزَّكَاةِ ، وَحَجِّ البَيْتِ ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ » رَوَاهُ البُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

จากท่านอบูอับดิรฺเราะหฺมาน นั่นคืออับดุลลอฮฺ บินอุมัรฺ บินอัล-ค็อฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา เล่าว่า: ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า: **“อิสลามนั้น ถูกก่อร่างอยู่บนหลักการห้าประการ นั่นคือการปฏิญานตนว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดนั้นคือเราะสูลของอัลลอฮฺ การดำรงไว้ซึ่งการละหมาด การจ่ายซะกาต การประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยติลลาฮฺ และการถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน”** บันทึกโดยอัล-บุคอรี [4] และมุสลิม [5]

---

4 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: การวิงวอนขอของพวกท่านคือการศรัทธาของพวกท่าน, เลขที่: 8

5 มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: อธิบายถึงหลักการของอิสลาม, เลขที่: 21

คำอธิบายหะดีษ

"عَنْ أَبِيْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ" (จากท่านอบีอับดิรฺเราะหฺมาน) เป็นกุนยะฮหรือฉายาที่เรียกแทนชื่อ ส่วน "عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ" (อับดุลลอฮฺ บินอุมัร) เป็น "اسم العَلَم" (ชื่อเฉพาะ)

กุนยะฮฺ (الكنية) คือทุกชื่อที่ขึ้นต้นด้วย "أب، أم، أخ، خال،" เป็นต้น ส่วน "อะลัม" (العلم) เป็นคำที่ต้องการสื่อถึงชื่อของใครคนหนึ่งเป็นการเฉพาะ

"رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا" (ขออัลลอฮฺทรงพึงพอพระทัยแก่ท่านทั้งสอง) นักวิชาการได้กล่าวว่า "ในกรณีที่เป็นเศาะหบะฮฺ และบิดาของท่านเป็นมุสลิม ก็ให้กล่าวว่า رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا แต่ในกรณีที่เป็นเศาะหาบะฮฺ แต่บิดาของท่านเป็นคนปฏิเสธศรัทธา ก็ให้กล่าวเพียง "رَضِيَ اللهُ عَنْهُ" (ขออัลลอฮฺทรงพึงพอพระทัยแก่ท่าน)

"قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ : بُنِيَ الإِسْلَامُ" (เขาเล่าว่า: ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า: "อิสลามนั้นถูกก่อร่าง) ผู้ที่ก่อร่างนั้นคืออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งการไม่เผยผู้ที่กระทำ (الفاعل) นั้นก็เพราะเป็นที่รู้กันดีอยู่แล้ว เช่น ในคำดำรัสของพระองค์ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَخُلِقَ ٱلْإِنسَٰنُ ضَعِيفًا ﴾ [النساء : ٢٨]

ความว่า **"และมนุษย์นั้นถูกบังเกิดขึ้นในสภาพที่อ่อนแอ"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 28)

เนื้อหาของอายะฮฺนี้ไม่ได้ระบุว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่ก็เป็นที่รู้กันดีอยู่แล้ว (ว่าคืออัลลอฮฺ) ดังนั้น เรื่องใดก็ตามที่เป็นที่รู้กันดีอยู่แล้วหรือเป็นเรื่องที่เข้าใจเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ก็อนุญาตที่จะให้สร้างประโยคการกระทำโดยที่ไม่ต้องระบุผู้ที่กระทำได้

"عَلَى خَمْسٍ" (บนหลักการห้าประการ) กล่าวคือ บนแก่นหลักห้าประการ

"شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُوْلُ اللهِ" (การปฏิญาณตนว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดนั้นคือเราะสูลของอัลลอฮฺ) คำว่า "شَهَادَةِ" ในทางภาษาสามารถอิอฺรอบได้สองแบบ

หนึ่ง ด้วยการใส่สระฎ็อมมะฮฺ "شَهَادَةُ" ซึ่งมันจะเป็นเคาะบัร (คำขยาย) ของมุบตะดามะหฺซูฟ (คำขึ้นต้นประโยคที่สามารถตัดออกได้) หมายถึงการปฏิญานตน

สอง ด้วยการใส่สระกัสเราะฮฺ "شَهَادَةِ" ซึ่งมันเป็นการแทน (بدل) ของคำกล่าวที่ว่า "خمس" ซึ่งการแทนในที่นี้จะแทนส่วนหนึ่งที่มีอยู่ทั้งหมด

โดยก่อนหน้านี้ได้อธิบายความหมายของคำปฏิญานทั้งสอง, การดำรงละหมาด, การจ่ายซะกาต, การทำหัจญ์ ณ บัยติลลาฮฺ, การถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน ในการอธิบายหะดีษญิบรีล อะลัยฮิสลาม แล้ว (หะดีษที่ 2 ของหนังสือเล่มนี้)

แต่ในหะดีษบทนี้มีข้อสงสัยบางประการนั้นคือ การกล่าวถึงการทำหัจญ์ก่อนการถือศีลอด

ซึ่งคำตอบในเรื่องนี้คือ มันเป็นรูปแบบของการนำเสนอเนื้อหา โดยไม่ได้ยึดการเรียงลำดับก่อนหลัง (ترتيب ذكرى) ซึ่งอนุญาตที่จะปรับเปลี่ยนลำดับก่อนหลังได้เฉกเช่นกวีที่ว่า

إن من ساد ثم ساد أبوه

ثم ساد من بعد ذلك جده

แท้จริงคนที่เป็นผู้นำ ซึ่งหลังจากนั้นบิดาของเขาเป็นผู้นำ

หลังจากนั้นปู่ของเขาก็เป็นผู้นำ

ซึ่งการเรียงลำดับในกวีนี้ได้ใช้รูปแบบของการนำเสนอเนื้อหาโดยไม่ได้ยึดการเรียงลำดับก่อนหลัง (ترتيب ذكرى)

แต่ในหะดีษญิบรีลก่อนหน้านี้ (หะดีษที่ 2) การถือศีลอดได้อยู่นำหน้าการทำหัจญ์ ซึ่งเราขออธิบายหะดีษบทนี้ว่า "แท้จริงอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงปรีชาญาณยิ่ง ซึ่งพระองค์ได้ก่อร่างแก่นหลักทั้งห้าประการนี้เพื่อทดสอบปวงบ่าวของพระองค์"

"الشهادتان" (การปฏิญานทั้งสอง) คือ การกล่าวมันด้วยลิ้น และเชื่อมั่นด้วยหัวใจ

"إِقَامِ الصَّلَاةِ" (การดำรงไว้ซึ่งการละหมาด) เป็นอะมัลหรือการงานของร่างกายที่หมายรวมถึงคำกล่าวและการกระทำ แต่ถ้าในกรณีที่ต้องใช้ทรัพย์สินเพื่อมีส่วนให้การละหมาดนั้นมีความสมบูรณ์จะไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมัน นอกจากเป็นที่รู้ดีว่าวาญิบที่ต้องมีการอาบน้ำละหมาด (วุฎูอ์) เพื่อละหมาด แต่ถ้าในกรณีที่ไม่มีน้ำก็ให้ซื้อน้ำนั้นด้วยทรัพย์สินได้ และเป็นที่รู้กันดีว่าต้องมีการปกปิดร่างกายในละหมาดซึ่งก็ต้องซื้อเสื้อผ้านั้นด้วยทรัพย์สิน อย่างไรก็ตามมันก็ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำอิบาดะฮฺนั้น ด้วยเหตุนี้เราจึงขอกล่าวว่า การละหมาดถือเป็นอิบาดะฮฺด้านร่างกายเพียงอย่างเดียว

"إِيْتَاءِ الزَّكَاةِ" (การจ่ายซะกาต) เป็นอิบาดะฮฺด้านทรัพย์สินไม่ใช่ด้านร่างกายซึ่งคนที่มีสภาพคล่องหรือคนรวยนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการแบ่งปันให้กับคนยากจน (ฟะกีร) โดยบางทีต้องเดินไปหรือบางทีอาจจะต้องเช่ารถไป แต่สิ่งนี้มันก็ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำอิบาดะฮฺ ด้วยเหตุนี้ในกรณีที่คนยากจนอยู่ใกล้กับคนรวยอยู่แล้วคนรวยนั้นก็สามารถที่จะมอบเงินแก่เขาโดยทันทีโดยไม่จำเป็นต้องทำสิ่งใดอีก ซึ่งไม่จำเป็นต้องบอกคนรวยนั้นว่า "จงไปให้ซะกาตนั้นแก่ผู้คนที่อยู่สุดเมืองก่อนแล้วค่อยกลับมาให้แถวนี้"

"صَوْمِ رَمَضَانَ" (การถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน) เป็นอิบาดะฮฺด้านร่างกายแต่เป็นอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งการละหมาดนั้นเป็นอิบาดะฮฺด้านร่างกายด้วยการกระทำ ส่วนการถือศีลอดนั้นเป็นอิบาดะฮฺด้านร่างกายด้วยการงดเว้นและละจากการกระทำ เพราะบางทีเป็นเรื่องง่ายที่คนๆ หนึ่งจะทำการงานหนึ่ง แต่อาจเป็นเรื่องยากที่เขาจะงดทำการงานหนึ่ง และบางทีก็เป็นเรื่องง่ายที่เขาจะงดทำการงานหนึ่ง แต่อาจเป็นเรื่องยากที่จะทำการงานหนึ่ง ดังนั้นการจำแนกอิบาดะฮฺให้มีความหลากหลายนั้นก็เพื่อให้บททดสอบครบถ้วนสมบูรณ์ (เพราะมนุษย์ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทดสอบว่าเขาจะใช้ชีวิตโลกนี้ด้วยการเคารพเชื่อฟังต่ออัลลอฮฺอย่างไร -ผู้แปล-) อัลลอฮฺทรงมหาบริสุทธิ์ยิ่ง ผู้ทรงยิ่งใหญ่

"حَجِّ الْبَيْتِ" (การประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยติลลาฮฺ)

คำถาม การทำหัจญ์จำเป็นต้องใช้ทรัพย์สินหรือไม่ ?

คำตอบ ในเรื่องนี้มีรายละเอียดที่ต้องทำความเข้าใจ กล่าวคือ ในกรณีที่คนทำหัจญ์ต้องเดินทางก็จำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพย์สิน แต่มันก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับอิบาดะฮฺ

นี้ ซึ่งมันเหมือนกับการอาบน้ำละหมาด (วุฎูอ์) เพื่อละหมาด

คำถาม และในกรณีที่คนที่หัจญ์พำนักอยู่ในเมืองมักกะฮฺอยู่แล้วเขาจำเป็นต้องใช้ทรัพย์สินอีกหรือไม่ ?

คำตอบ ในกรณีที่เขามีความสามารถที่จะเดินด้วยเท้าได้ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพย์สิน ส่วนค่าใช้จ่ายในการซื้อของกินนั้นมันมีความจำเป็นอยู่แล้วไม่ว่าเขาจะไม่ทำหัจญ์ก็ตาม

ด้วยเหตุนี้ การทำหัจญ์ในมุมมองของข้าพเจ้านั้นยังลังเลอยู่ว่ามันเป็นอิบาดะฮฺด้านร่างกายหรืออิบาดะฮฺทั้งด้านร่างกายและทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตามทั้งหมดนี้มันก็คือบททดสอบ

ส่วนหิกมะฮฺ (เหตุผล) ที่สำคัญของหลักการอิสลามทั้งห้าประการนี้ก็คือ

เป็นการใช้จ่ายในสิ่งที่ตนเองรัก, การงดในสิ่งที่ตนเองรัก, และการทุ่มเทด้านพละกำลังของร่างกาย ซึ่งทั้งหมดนี้คือการทดสอบ

ซึ่งการใช้จ่ายในสิ่งที่ตนเองรัก คือการจ่ายซะกาต เพราะทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์มีความรักความหวงแหน ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَإِنَّهُۥ لِحُبِّ ٱلۡخَيۡرِ لَشَدِيدٌ ۝٨ ﴾ [العاديات : ٨]

ความว่า **"และแท้จริงเขามีความหวงแหน เพราะรักในทรัพย์สมบัติ"** (สูเราะฮฺอัล-อาดิยาต อายะฮฺที่ 8)

และคำดำรัสของอัลลอฮฺ ที่ว่า

﴿ وَتُحِبُّونَ ٱلۡمَالَ حُبّٗا جَمّٗا ۝٢٠ ﴾ [الفجر: ٢٠]

ความว่า **"และพวกเจ้ารักสมบัติกันอย่างมากมาย"** (สูเราะฮฺอัล-ฟัจญ์ร์ อายะฮฺที่ 20)

ส่วนการงดในสิ่งที่ตนเองรัก คือการถือศีลอด ดังมีรายงานในหะดีษอัล-กุดสีเล่าว่า

«يَدَعُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي»

ความว่า **"เขาได้งดอาหารของเขา เครื่องดื่มของเขา และอารมณ์ความต้องการของเขาเพื่อข้า (อัลลอฮฺ)"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 7492 และมุสลิม หมายเลข 1151,164)

การที่แก่นหลักทั้งห้าประการมีความหลากหลายนั้นก็เพื่อให้บททดสอบนั้นครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะเป็นเรื่องง่ายสำหรับบางคนที่จะถือศีลอด แต่อาจเป็นเรื่องยากที่เขาจะบริจาคแม้เพียงเงินจำนวนที่เล็กน้อยก็ตาม ส่วนบางคนเป็นเรื่องง่ายที่เขาจะละหมาด แต่อาจเป็นเรื่องยากที่เขาจะถือศีลอด

มีเรื่องเล่าว่ากษัตริย์คนหนึ่งได้ทำอะไรบางอย่างจนเขาต้องจ่ายกัฟฟาเราะฮฺ (ค่าสินไหม) ด้วยการปล่อยทาสคนหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่มีทาสก็ให้ถือศีลอดสองเดือนติดต่อกัน แต่ถ้าไม่มีความสามารถอีกก็ให้อาหารแก่คนยากจน (มิสกีน) หกสิบคน ซึ่งผู้รู้บางคนได้วินิจฉัยแล้วกล่าวกับกษัตร์คนนั้นว่า "ท่านต้องถือศีลอดหกสิบวันติดต่อกัน ซึ่งจะปล่อยทาสไม่ได้" จึงมีคนกล่าวกับมุฟตี (นักวิชาการที่วินิจฉัยปัญหาศาสนาคนนั้น) ว่า การถือศีลอดสองเดือนติดต่อกันคงเป็นเรื่องยากสำหรับกษัตริย์คนนี้ยิ่งกว่าการปล่อยทาสแน่นอน ทั้งๆ ที่เป้าหมายของการกัฟฟาเราะฮฺคือการลบล้างสิ่งที่เป็นบาป โดยที่เขาต้องไม่กลับไปทำมันอีก

ซึ่งข้าพเจ้าขอกล่าวว่า ในเรื่องนี้ถือเป็นการอิสติหสาน (การพิจาณาเห็นชอบด้วยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยใช้ปัญญาเป็นบรรทัดฐาน) แต่มันไม่ถูกต้องและไม่เหมาะกับสถานการณ์ เพราะเขาได้ตัดสินขัดกับหลักชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ดังนั้นจำเป็นที่ต้องตัดสินเขาตามที่อัลลอฮฺได้กำหนดไว้ ส่วนการสอบสวนนั้นเป็นเรื่องของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ไม่ใช่เป็นเรื่องของท่าน

หมายเหตุ : บทเรียนที่ได้รับของหะดีษบทนี้ ท่านชัยคฺอัล-อุษัยมีนไม่ได้นำเสนอไว้ เนื่องจากเนื้อหาโดยรวมมีความใกล้เคียงกับหะดีษบทที่ 2

หะดีษที่ 4

ขั้นตอนของการสร้างมนุษย์และบั้นปลายชีวิตของเขา

عَنْ أَبِيْ عَبْدِ الرَّحْمنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُوْلُ اللهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ المَصْدُوْقُ : " إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِيْ بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِيْنَ يَوْماً نُطْفَةً ثُمَّ يَكُوْنُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُوْنُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يُرْسَلُ إِلَيْهِ المَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيْهِ الرُّوْحَ وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ : بِكَتْبِ رِزْقِهِ وَأَجَلِهِ وَعَمَلِهِ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيْدٌ . فَوَاللهِ الَّذِيْ لاَ إِلهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُوْنُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلاَّ ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُوْنُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلاَّ ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا " رَوَاهُ البُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

จากท่านอบูอับดิรฺเราะหฺมาน นั่นคืออับดุลลอฮฺ บินมัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ซึ่งเป็นผู้สัจจริงและเป็นผู้ได้รับการเชื่อถือกล่าวว่า: **“แท้จริง ทุกๆ คนในหมู่พวกท่านได้ถูกก่อตัวเป็นรูปร่างในครรภ์มารดาเป็นระยะเวลาสี่สิบวันในรูปของนุฏฟะ (น้ำข้นๆ) หลังจากนั้นก็กลายเป็นก้อนเลือดภายในระยะเวลาเดียวกัน และหลังจากนั้น ก็กลายเป็นก้อนเนื้อภายในระยะเวลาเดียวกัน หลังจากนั้นมลาอิกะฮฺก็ถูกส่งมายังเขาและเป่าวิญญาณใส่ร่างเขา และมลาอิกะฮฺถูกบัญชาให้บันทึกสี่กำหนดการด้วยกัน นั่นคือ ริซกี (ปัจจัยยังชีพ) ของเขา อายุขัยของเขา การงานของเขา และสุขหรือทุกข์ของเขา ฉัน (ท่านนบี) ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ผู้ซึ่งไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากพระองค์ ว่าแท้จริงคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกท่านจะปฏิบัติกิจการงานของชาวสวรรค์ จนกระทั่งไม่มีอะไรอยู่ระหว่างเขากับสวรรค์นอกจากห่างกันแค่หนึ่งศอกเท่านั้น แต่เขาได้ถูกกำหนด (ให้เป็นชาวนรก) ดังนั้น เขาก็ปฏิบัติกิจการงานของชาวนรก และในที่สุดเขาก็ตกนรก และแท้จริงคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกท่าน จะปฏิบัติกิจการงานของชาวนรก จนกระทั่งไม่มีอะไรอยู่ระหว่างเขากับนรกนอกจากห่างกันแค่หนึ่งศอกเท่านั้น แต่เขาได้ถูกกำหนดไว้แล้ว (ว่าเขาเป็นชาวสวรรค์) ดังนั้นเขาก็จะปฏิบัติกิจการงานของชาวสวรรค์ และในที่สุดเขา**

ก็ได้เข้าสวรรค์" บันทึกโดยอัล-บุคอรี [6] และมุสลิม [7]

6 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: เริ่มต้นของการสร้าง, บท: กล่าวถึงบรรดามลาอิกะฮฺ, เลขที่: 3208

7 มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: วิธีการสร้างมนุษย์ในครรภ์มารดา, บท: กำหนดสภาวะ, เลขที่: 2643

คำอธิบายหะดีษ

คำกล่าวที่ว่า "حَدَّثَنَا" (ได้เล่าแก่เราว่า) คำว่า "حدث" และ "أخبر" ในภาษาอาหรับนั้นมีความหมายเดียวกัน เช่นเดียวกับมุมมองของบรรดานักหะดีษรุ่นก่อน แต่ในมุมมองของนักหะดีษรุ่นหลังนั้นแยกระหว่าง "حدثنا" และ "أخبرنا" ซึ่งความรู้ในเรื่องนี้มีอยู่ในหนังสือมุศเฏาะละหุลหะดีษ (หลักการพิจารณาประเภทของหะดีษ)

คำกล่าวที่ว่า "وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوْقُ" (ท่านเป็นผู้สัจจริงและเป็นผู้ได้รับการเชื่อถือ) เป็นประโยคที่เน้นย้ำคำกล่าวที่ว่า "رَسُوْلُ اللهِ" (ศาสนทูตของอัลลอฮฺ) เพราะใครก็ตามที่ยอมรับการเป็นเราะสูลหรือศาสนทูตของท่าน เขาก็ต้องยอมรับว่าท่านเป็นผู้สัจจริงและเป็นผู้ได้รับการเชื่อถือ

คำกล่าวที่ว่า "وَهُوَ الصَّادِقُ" (ท่านเป็นผู้สัจจริง) หมายถึง สัจจริงในทุกคำพูด "الْمَصْدُوْقُ" (เป็นผู้ได้รับการเชื่อถือ) ในสิ่งที่นำมาสอน

หากท่านกล่าวว่า "ซัยดฺได้มาถึง ซึ่งเขาได้มาถึงจริงๆ" ดังนั้น จึงเรียกคนที่บอกว่า "เขาเป็นคนพูดจริง" และถ้ามีคนมาเล่าให้ฉันว่า "ซัยดฺได้มา ซึ่งเขาเป็นคนพูดจริง ดังนั้น คนที่เล่าให้ฉันนั้นมีความน่าเชื่อถือ" หมายถึง เป็นคนที่บอกเรื่องจริง

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีคุณลักษณะข้างต้นอย่างสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งท่านเป็นคนที่พูดโดยสัจจริงในทุกเรื่อง และมีความน่าเชื่อถือในสิ่งที่เป็นวะหฺยูที่ถูกประทานลงมาแก่ท่าน อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม

และการที่ท่านอิบนุมัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ระบุประโยคนี้นั้นเพราะกำลังกล่าวถึงเรื่องที่เร้นลับ ซึ่งในช่วงเวลานั้นวิทยาการด้านการแพทย์ยังไม่ก้าวหน้ามากนักจนกระทั่งจะรู้เรื่องที่เกิดขึ้น

อีกทั้งยังมีเรื่องที่อยู่เหนือกว่าวิทยาการด้านการแพทย์ นั่นคือการบันทึกริซกี (ปัจจัยยังชีพ) ของเขา อายุขัยของเขา การงานของเขา และสุขหรือทุกข์ของเขา ด้วยเหตุนี้ จึงถือเป็นความฉลาดหลักแหลมของท่านอับดุลลอฮฺ บินมัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ที่เอาประโยคนี้มาใส่เพื่อเป็นการเน้นย้ำข้อมูลที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้นำเสนอ

คำกล่าวที่ว่า "إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِيْ بَطْنِ أُمِّهِ" (แท้จริง ทุกๆ คนในหมู่พวกท่านได้ถูกก่อตัวเป็นรูปร่างในครรภ์มารดา) กล่าวคือเมื่อคนๆ หนึ่งได้มีเพศ

สัมพันธ์กับภรรยาของเขา น้ำที่พุ่งออกมาก็จะมีการปฏิสนธิก่อตัวขึ้นมา ส่วนจะก่อตัวในรูปแบบใดนั้นในหะดีษไม่ได้ระบุถึง แต่นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า "วิทยาการด้านการแพทย์ในปัจจุบันสามารถรู้พัฒนาการของตัวอ่อนในครรภ์มารดาได้แล้ว" อัลลอฮฺเท่านั้นที่ทรงรู้ดียิ่ง

"أَرْبَعِيْنَ يَوْماً نُطْفَةً" (เป็นระยะเวลาสี่สิบวันในรูปของนุฏฟะฮฺ) คือน้ำข้นๆ ที่มาจากน้ำอสุจิ (Pre Embryonic Stage - ระยะก่อนเป็นตัวอ่อน)

"ثُمَّ يَكُوْنُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ" (หลังจากนั้นก็กลายเป็นก้อนเลือดภายในระยะเวลาเดียวกัน) (Embryonic Stage - ระยะที่เป็นตัวอ่อน)

คำถาม การเปลี่ยนสภาพจากน้ำข้นๆ กลายเป็นก้อนเลือดเกิดขึ้นในเวลารวดเดียวหรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ใช่ แต่มันจะเกิดขึ้นโดยค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งมันจะค่อยๆ เป็นสีแดงจนกลายเป็นก้อนเลือด

ส่วน "العلقة" คือ ก้อนเลือดที่มีความหนา เหมือนตัวปลิงที่อยู่ในน้ำนิ่ง

"ثُمَّ يَكُوْنُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ" (และหลังจากนั้นก็กลายเป็นก้อนเนื้อภายในระยะเวลาเดียวกัน) (Fetal Stage – ระยะทารกในครรภ์) นั่นคือสี่สิบวัน ซึ่ง "المضغة" คือ ก้อนเนื้อชิ้นขนาดเท่าที่มนุษย์สามารถกัดเคี้ยวได้

ซึ่งก้อนเนื้อนี้จะมีพัฒนาการค่อยเป็นค่อยไป ด้วยเหตุนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา จึงดำรัสว่า

﴿ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ۝ ﴾ [الحج : ٥]

ความว่า **"แล้วจากเชื้ออสุจิ แล้วจากก้อนเนื้อ"** (สูเราะฮฺอัล-หัจญ์ อายะฮฺที่ 5)

ดังนั้นช่วงเวลาของพัฒนาการทั้งหมดคือหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นั่นคือสี่เดือนนั่นเอง

"ثُمَّ يُرْسَلُ إِلَيْهِ المَلَكُ" (หลังจากนั้นมลาอิกะฮฺก็ถูกส่งมายังเขา) ผู้ที่ส่งมาคืออัลลอฮฺ ผู้เป็นพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก อัซซะวะญัลละ ซึ่งพระองค์ได้ส่งมลาอิกะฮฺท่านหนึ่งมายังทารก โดยเป็นมลาอิกะฮฺเพียงท่านเดียว แต่นัยของมันจริงๆ คือเป็นมลาอิกะฮฺท่านหนึ่ง โดยไม่ระบุเจาะจงว่าเป็นมลาอิกะฮฺท่านใด

"فَيَنْفَخُ فِيْهِ الرُّوْحَ" (และเป่าวิญญาณใส่ร่างเขา) รูหฺหรือวิญญาณคือสิ่งที่ทำให้ร่างกายมีชีวิต ส่วนรูปแบบการเป่าวิญญาณเป็นอย่างไรนั้นอัลลอฮฺเท่านั้นที่ทรงรู้ดียิ่งที่สุด แต่ที่แน่ๆ คือเป็นการเป่าวิญญาณใส่ตัวอ่อนนั้น ซึ่งร่างกายของตัวอ่อนนั้นก็จะตอบสนองวิญญาณที่ถูกเป่าใส่

สำหรับเรื่องวิญญาณนั้น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็เคยถูกถามถึงมัน ซึ่งอัลลอฮฺ ก็ได้สั่งใช้ให้ท่านตอบไปว่า

﴿ وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلرُّوحِۖ قُلِ ٱلرُّوحُ مِنۡ أَمۡرِ رَبِّي ﴿٨٥﴾ ﴾ [الإسراء: ٨٥]

ความว่า **"และพวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับวิญญาณ จงกล่าวเถิดว่า เรื่องวิญญาณนั้นเป็นไปตามพระบัญชาของพระเจ้าของฉัน"** (สูเราะฮฺอัล-อิสรออ์ อายะฮฺที่ 85)

ดังนั้น วิญญาณจึงเป็นไปตามพระบัญชาของอัลลอฮฺ นั่นเป็นกิจการของพระองค์ ซึ่งพระองค์ อัซซะวะญัลละ เป็นผู้ทรงสร้างมัน พระองค์ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ وَمَآ أُوتِيتُم مِّنَ ٱلۡعِلۡمِ إِلَّا قَلِيلٗا ﴿٨٥﴾ ﴾ [الإسراء: ٨٥]

ความว่า **"และพวกท่านจะไม่ได้รับความรู้ใดๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น"** (สูเราะฮฺอัล-อิสรออ์ อายะฮฺที่ 85)

ซึ่งนี่เป็นรูปแบบหนึ่งของการขู่สำทับ ประหนึ่งพระองค์ได้ดำรัสว่า "พวกท่านมีความรู้ในทุกเรื่องยกเว้นเกี่ยวกับวิญญาณใช่หรือไม่จึงถึงขั้นต้องถามถึงมัน" ด้วยเหตุนี้ท่านอัล-คิฎรฺจึงกล่าวแก่ท่านนบีมูซา อะลัยฮิสลาม ในครั้งที่เห็นนกตัวหนึ่งกำลังดื่มน้ำจากทะเลว่า "ความรู้ของฉันและความรู้ของท่านนั้นไม่อาจจะทำให้ความรู้ของอัลลออฮฺลดน้อยลง เฉกเช่นการกินน้ำของนกกระจอกเทศด้วยจะงอยปากของมันจากน้ำทะเล" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 4721) กล่าวคือมันไม่ลดน้อยลงแต่อย่างใด

"وَيُؤْمَرُ" (และถูกบัญชา) นั่นคือมลาอิกะฮฺถูกบัญชา "بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ" (ให้บันทึกสี่กำหนดการด้วยกัน) ผู้ที่บัญชาคืออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ "بِكَتْبِ رِزْقِهِ وَأَجَلِهِ وَعَمَلِهِ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيْدٌ" (ด้วยการบันทึกริซกีหรือปัจจัยยังชีพของเขา อายุขัย

ของเขา การงานของเขา และทุกข์หรือสุข)

"رِزْقِهِ" (ริซกีหรือปัจจัยยังชีพของเขา) ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์ ซึ่งมีสองประเภทนั่นคือ ริซกีที่ทำให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ และริซกีที่ทำให้ศาสนาดำรงอยู่ได้

สำหรับริซกีที่ทำให้ร่างกายดำรงอยู่ได้ คืออาหารการกิน เครื่องดื่ม เสื้อผ้าอาภรณ์ บ้านเรือนที่พักอาศัย และพาหานะต่างๆ เป็นต้น

ส่วนริซกีที่ทำให้ศาสนาดำรงอยู่ได้ คือความรู้และการศรัทธา (อีมาน)

ซึ่งริซกีทั้งสองประเภทนี้คือสิ่งที่หะดีษนี้ต้องการสื่อถึง

"وَأَجَلِهِ" (อายุขัยของเขา) คือ ระยะเวลาที่จะมีชีวิตในโลกดุนยานี้ ซึ่งมนุษย์แต่ละคนนั้นจะมีอายุขัยที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง บางคนเสียชีวิตตั้งแต่แรกคลอด ส่วนบางคนของประชาชาตินี้ก็มีอายุยาวถึงหนึ่งร้อยปี แต่สำหรับผู้คนในประชาชาติก่อนหน้าเรานั้นพวกมีอายุที่ยาวนานกว่านี้ ซึ่งท่านนบีนูหฺ อะลัยฮิสลาม นั้นได้มีชีวิตอยู่ร่วมกลุ่มชนของท่านยาวนานถึงเก้าร้อยห้าสิบปี

ซึ่งการเลือกว่าใครจะมีอายุยาวหรือสั้นนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องของมนุษย์ และไม่ได้เป็นไปเพราะร่างกายมีสุขภาพที่แข็งแรงและสมบูรณ์ ซึ่งบางทีคนๆ หนึ่งได้เสียชีวิตไปด้วยกับสาเหตุหนึ่งทั้งๆ ที่เขามีร่างกายที่แข็งแรงและแข็งแกร่งมาก แต่อายุขัยต่างๆ เป็นสิ่งที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้กำหนดมัน

อายุขัยนี้จะไม่มาถึงก่อนและจะไม่ล่าช้าแม้พริบตาเดียว ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่ครบอายุขัยแล้วชีวิตนั้นก็จะสิ้นสุดลงโดยทันที ข้าพเจ้าจะขอเล่าเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในเมืองอะนีซะฮฺ (ประเทศซาอุดิอารเบีย) มีรถมอเตอร์ไซต์คันหนึ่งได้ขับผ่านทางแยก แต่เมื่อเขาเห็นรถยนต์จะขับผ่านแยกนั้น คนที่ขับมอเตอร์ไซค์ก็ชะลอรถเพื่อให้รถยนต์นั้นขับผ่านไปก่อน ส่วนรถยนต์เองก็ชะลอรถเพื่อให้รถมอเตอร์ไซต์ขับผ่านไปก่อน แต่แล้วทั้งสองคันก็ได้ชนประสานงานกัน ทำให้รถมอเตอร์ไซต์นั้นล้มลง ส่วนคนขับและคนซ้อนท้ายนั้นก็ได้เสียชีวิต ลองคิดดูว่าพวกเขาได้หยุดช่วงวินาทีนั้นเพื่อให้อายุขัยครบถ้วนสมบูรณ์ สุบหานัลลอฮฺ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَن يُؤَخِّرَ ٱللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَآءَ أَجَلُهَا ۚ ﴿١١﴾ ﴾ [المنافقون: ١١]

ความว่า **"แต่อัลลอฮฺจะไม่ทรงผ่อนผันให้แก่ชีวิตใดเมื่อกำหนดของมันได้มาถึงแล้ว"** (สูเราะฮฺอัล-มุนาฟิกูน อายะฮฺที่ 11)

และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«إِنَّهُ لَنْ تَمُوتَ نَفْسٌ حَتَّى تَسْتَكْمِلَ رِزْقَهَا»

ความว่า **"แน่นอนว่าจะไม่มีชีวิตใดได้ตายไป จนกว่าเขาจะได้รับริซกีอย่างครบถ้วน"** (บันทึกโดยอิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 2144)

คำถาม อายุขัยจะขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์หรือไม่ ?

คำตอบ อายุขัยจะไม่ขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์ของคน กี่มากน้อยแล้วที่คนหนุ่มที่มาจากเผ่าพันธุ์ที่มีอายุยืนยาวได้เสียชีวิตไป และกี่มากน้อยแล้วที่คนมาจากเผ่าพันธุ์ที่มีอายุสั้นแต่เขากลับมีชีวิตที่ยืนยาว

"وَعَمَلِهِ" (การงานของเขา) คือสิ่งที่เขาจะขวนขวายไม่ว่าจะเป็นงานของคำพูด การกระทำ และหัวใจ ซึ่งจะมีบันทึกการงานแก่มนุษย์ทุกคน

"وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ" (และทุกข์หรือสุข) ซึ่งนี่คือบั้นปลายของชีวิต คำว่า "السعيد" คือความสุขสบายที่เปี่ยมล้น ส่วน "الشقي" สิ่งที่ตรงข้ามกับความสุขสบายนั้น

อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ۝١٠٥ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ شَقُوا۟ فَفِى ٱلنَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ۝١٠٦ خَٰلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ إِلَّا مَا شَآءَ رَبُّكَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ۝١٠٧ ۞ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ سُعِدُوا۟ فَفِى ٱلْجَنَّةِ خَٰلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ إِلَّا مَا شَآءَ رَبُّكَ ۖ عَطَآءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ۝١٠٨ ﴾ [هود: ١٠٥، ١٠٨]

ความว่า **"ในหมู่พวกเขาจะมีผู้เป็นทุกข์และผู้เป็นสุข ดังนั้น สำหรับบรรดาผู้ที่มีทุกข์ก็จะอยู่ในนรก สำหรับพวกเขาที่อยู่ในนั้นคือ การถอนหายใจและการสะอื้น พวกเขาจะพำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล ตราบเท่าที่ชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินยืนยงเว้นแต่ที่พระเจ้าของเจ้าทรงประสงค์ แท้จริงพระเจ้าของเจ้าเป็นผู้กระทำโดยเด็ดขาดตามที่พระองค์ทรงประสงค์ และสำหรับบรรดาผู้เป็นสุขก็จะอยู่ในสวนสวรรค์ พวกเขาจะพำนักอยู่ในนั้นตลอดกาลตราบเท่าที่ชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินยืนยง เว้นแต่ที่พระเจ้าของของเจ้า ทรงประสงค์ เป็นการประทานให้โดยปราศจากการตัดทอน"** (สูเราะฮฺฮูด อายะฮฺที่ 105-108)

ซึ่งบั้นปลายของชีวิตอาจจะทุกข์ระทมหรืออาจจะสุขสบาย ดังนั้น ขอวิงวอนต่ออัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา ให้เราเป็นหนึ่งในบรรดาผู้ที่มีความสุขสบายด้วยเถิด

คำกล่าวที่ว่า "فَوَاللهِ الَّذِيْ لاَ إِلَهَ غَيْرُهُ" (ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ผู้ซึ่งไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากพระองค์) ประโยคส่วนนี้นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าเป็นคำพูดเสริมของท่านอิบนุมัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ไม่ใช่คำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ในกรณีที่นักหะดีษมีความคิดที่เห็นต่างกันในประโยคของหะดีษหนึ่งว่ามันเป็นคำพูดที่เสริมเข้ามาหรือเป็นตัวบทดั่งเดิมของหะดีษ ดังนั้นให้ยึดว่ามันเป็นตัวบทดั่งเดิมของหะดีษ ซึ่งไม่สามารถจะยอมรับคำพูดที่เสริมเข้ามานอกจากด้วยกับหลักฐาน และเป็นไปไม่ได้ที่จะรวมหะดีษระหว่างตัวบทดั่งเดิมของมันกับคำพูดที่เสริมเข้ามา (ดูในชัรหฺ อัล-มันซูมะฮฺ อัล-บัยกูนะฮฺ โดยชัยคฺอัล-อุษัยมีน หน้า 110) จึงสรุปได้ว่าทัศนะที่ถูกต้องคือมันเป็นคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

"فَوَاللهِ الَّذِيْ لاَ إِلَهَ غَيْرُهُ" (ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ผู้ซึ่งไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากพระองค์) เป็นการสาบานเพื่อยืนยันในความเป็นเอกะของอัลลอฮฺ ซึ่งการสำนวนการสาบานคือ "فَوَاللهِ" (ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮฺ) ส่วนการยืนยันในความเป็นเอกะของอัลลอฮฺ คือ "الَّذِيْ لاَ إِلَهَ غَيْرُهُ" (ผู้ซึ่งไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากพระองค์) กล่าวคือ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ แม้ว่าจะมีพระเจ้าที่ถูกเคารพภักดีอื่นจากอัลลอฮฺ แต่ล้วนไม่ใช่พระเจ้าที่แท้จริง ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสเรื่องนี้ว่า

﴿ أَمْ لَهُمْ ءَالِهَةٌ تَمْنَعُهُم مِّن دُونِنَاۚ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنفُسِهِمْ ﴿٤٣﴾ ﴾ [الأنبياء: ٤٣]

ความว่า "**หรือว่าพวกเขามีพระเจ้าหลายองค์นอกไปจากเรา คอยป้องกันพวกเขา ทั้งๆ ที่พระเจ้าเหล่านั้นไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตัวเอง**" (สูเราะฮฺ อัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 43)

และพระองค์ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ ٱلْبَٰطِلُ ۝٣٠ ﴾ [لقمان: ٣٠]

ความว่า **"นั่นเพราะว่าอัลลอฮฺนั้น พระองค์คือผู้ทรงสัจจะ และเพราะว่าสิ่งที่พวกเขาวิงวอนขออื่นจากพระองค์นั้นเป็นเท็จ"** (สูเราะฮฺลุกมาน อายะฮฺที่ 30)

"إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُوْنُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلاَّ ذِرَاعٌ"

(แท้จริงคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกท่านจะปฏิบัติกิจการงานของชาวสวรรค์จนกระทั่งไม่มีอะไรอยู่ระหว่างเขากับสวรรค์นอกจากห่างกันแค่หนึ่งศอกเท่านั้น) คือจนกระทั่งเข้าใกล้อะญัล (อายุขัย) ของเขาเต็มที ซึ่งไม่ได้หมายความว่าไม่มีอะไรอยู่ระหว่างเขากับสวรรค์นอกจากห่างกันแค่หนึ่งศอกในระดับขั้นของอะมัล (การงาน) นั้น เพราะบางทีอะมัลที่เขาได้ทำนั้นอาจจะไม่ใช่อะมัลที่ศอลิหฺ (ดี) ก็เป็นไปได้ ดังที่มีระบุในหะดีษไว้ว่า

« إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّةِ، فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ، وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ »

ความว่า **"แท้จริงคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกท่านจะปฏิบัติกิจการงานของชาวสวรรค์ในสิ่งที่ประจักษ์แก่ผู้คนทั้งหลาย แต่เขากลับเป็นชาวนรก"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 4207 และมุสลิม หมายเลข 112)

บางคนอาจจะสงสัยว่า เป็นไปได้อย่างไรที่คนๆ นั้นได้ปฏิบัติอะมัลของชาวสวรรค์ จนกระทั่งไม่มีอะไรอยู่ระหว่างเขากับสวรรค์นอกจากห่างกันแค่หนึ่งศอก แต่แล้วเขาได้ถูกกำหนดให้เป็นชาวนรก เขาจึงทำอะมัลของชาวนรก ดังนั้น เขาจึงต้องเข้าไปในมัน

เราขออธิบายว่า การทำอะมัลของชาวสวรรค์ในสิ่งที่ปรากฏให้เห็นแก่ผู้คนนั้น ในความเป็นจริงเขาไม่ได้ทำการงานนั้นจริงและเขาไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นชาวสวรรค์ อย่างไรก็ตามคำกล่าวที่ว่า "จนกระทั่งไม่มีอะไรอยู่ระหว่างเขากับสวรรค์นอกจากห่างกันแค่หนึ่งศอก" หมายถึงเข้าใกล้อะญัลเต็มที กล่าวคือเขาได้เข้าใกล้ความตายแล้ว "فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ" (แต่เขาได้ถูกกำหนดให้เป็นชาวนรก ดังนั้น เขาก็ปฏิบัติกิจการงานของชาวนรก) ซึ่งเขาจะละทิ้งการทำอะมัลไปก่อนหน้านี้ เนื่องจากใจหัวใจของเขานั้นมีความปลิ้นปล้อนอยู่ -เราขอความ

คุ้มครองต่ออัลลอฮฺจากสิ่งนี้- ซึ่งเขาจะถูกโยนลงไปเหวลึกที่มีไฟอันร้อนแรง (นรกฮาวียะฮฺ)

ข้าพเจ้าขอกล่าวเพื่อไม่ให้มีการคิดในแง่ร้ายต่ออัลลอฮฺว่า ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ จะไม่มีใครที่เข้าหาอัลลอฮฺด้วยความจริงใจและมีความบริสุทธิ์ใจ พร้อมทั้งได้ทำอะมัลของชาวสวรรค์ นอกจากอัลลอฮฺจะไม่มีวันทอดทิ้งเขาอย่างเด็ดขาด

แน่นอนว่าอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงใจบุญต่อบ่าวของพระองค์ แต่การทดสอบหัวใจนั้นก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

ข้าพเจ้าขอเล่าเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่เคยเข้าร่วมสมรภูมิรบกับท่านนบี อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม (ซึ่งท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ปะทะต่อสู้กับพวกผู้ตั้งภาคีด้วยตัวท่านเอง จนเมื่อท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม พักรบและกลับมาที่กองทัพของท่าน และบรรดาศัตรูก็กลับไปที่กองทัพของพวกเขา) ชายคนนี้ยังคงประกบติดศัตรูที่อยู่ทัพหลังและต่อสู้ด้วยดาบของเขาอย่างไม่ลดละ ทำให้ผู้คนต่างพากันตกตะลึงแล้วกล่าวกันว่า "ชายคนนี้คงจะได้รับผลตอบแทนอย่างมากมายจากสมรภูมิครั้งนี้อย่างแน่นอน" แต่แล้วท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ได้กล่าวว่า "เขาเป็นชาวนรก" ทำให้เรื่องนี้กลายเป็นประเด็นใหญ่สำหรับบรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม เพราะเป็นได้อย่างไรที่ชายคนนั้นจะเป็นชาวนรก ? เศาะหาบะฮฺคนหนึ่งจึงกล่าวว่า "ฉันจะติดตามประกบเขาเอง" และแล้วชายคนนั้นก็ได้รับบาดเจ็บจากการโดนลูกธนู (โดยมีแผลฉกรรจ์จนทำให้เขาอยากตาย) ดังนั้นเขาจึงได้ปักด้ามดาบของเขาลงกับพื้นดิน โดยปลายดาบอยู่ระหว่างหน้าอกของเขา แล้วเขาก็กดตัวเองลงบนดาบนั้นเพื่อฆ่าตัวตาย" ชายผู้ที่ติดตามคนนั้นก็ได้ไปพบท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แล้วกล่าวว่า "ฉันขอปฏิญาณว่าท่านคือเราะสูลุลลอฮฺ" ท่านนบีจึงกล่าวว่า "ด้วยกับเรื่องอะไรหรือ ?" เขาจึงกล่าวว่า "ชายคนที่ท่านได้กล่าวว่าเขาเป็นชาวนรกนั้นเขาได้ประสบกับเช่นนั้นเช่นนี้" ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวหลังจากนั้นว่า

« إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ، وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ »

ความว่า **"แท้จริงคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกท่านจะปฏิบัติกิจการงานของชาวสวรรค์ในสิ่งที่ประจักษ์แก่ผู้คนทั้งหลาย แต่เขากลับเป็นชาวนรก"** (บันทึก

โดยอัล-บุคอรี หมายเลข 4207 และมุสลิม หมายเลข 112)

และข้าพเจ้าขอเล่าเรื่องราวของท่านอัล-อุศ็อยริม จากบนีอับดุลอัชฮัล และเป็นชาวอันศ็อร ซึ่งท่านเคยเป็นหนึ่งในคนที่ต่อต้านและเป็นศัตรูกับการดะอฺวะฮฺอิสลามมาโดยตลอด แต่ครั้งที่ผู้คนได้ออกทำสงครามในสมรภูมิอุหุด อัลลอฮฺตะอาลา ก็ได้ให้หัวใจของเขามีความศรัทธา ซึ่งเขาก็ได้เป็นผู้ศรัทธาและร่วมออกทำสงครามญิฮาดครั้งนั้นด้วย แต่แล้วเขาก็ได้เสียชีวิตชะฮีดในสงครามนั้น ซึ่งหลังจากที่สงครามเสร็จสิ้นนั้นผู้คนก็ได้ค้นหาว่ามีใครบ้างที่ได้เสียชีวิตไป ซึ่งปรากฏว่าได้เจอท่านอัล-อุศ็อยริม (กำลังบาดเจ็บสาหัสก่อนที่จะเสียชีวิต) พวกเขาจึงถามว่า "อะไรหรือที่ทำให้ท่านมาร่วมสงครามในครั้งนี้ด้วย ท่านมาเพราะต้องการปกป้องกลุ่มชนของท่าน หรือเพราะมีความปรารถนาในอิสลาม" เขาได้ตอบว่า "แน่นอนที่สุด ฉันมีความปรารถนาในอิสลาม" หลังจากนั้นเขาก็ได้ร้องขอให้บรรดาเศาะหาบะฮฺกลุ่มนั้นนำสลามไปยังท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทำให้บั้นปลายชีวิตของเขาคือการเสียชีวิตชะฮีด ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้เขาเป็นคนหนึ่งที่ต่อต้านอิสลามโดยตลอด

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ความยอดเยี่ยมของสำนวนที่ท่านอับดุลลอฮฺ บินมัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้ใช้ ประหนึ่งคำกล่าวนั้นออกมาจากตะเกียงที่ส่องแสงสว่างของความเป็นนบี และถือเป็นคำกล่าวที่สวยงามและใสบริสุทธิ์เป็นอย่างยิ่ง และจงพิจารณาอาษัรที่มีรายงานจากท่านว่า

« مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللهَ غَدًا مُسْلِمًا فَلْيُحَافِظْ عَلَى هَؤُلَاءِ الصَّلَوَاتِ حَيْثُ يُنَادَى بِهِنَّ »

ความว่า **"ผู้ใดที่ต้องการจะพบกับอัลลอฮฺในวันกิยามะฮฺในสภาพที่เป็นมุสลิม เขาต้องรักษาการละหมาดญะมาอะฮฺ"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 654)

และอาษัรอื่นๆ ซึ่งประหนึ่งมันได้ออกมาจากตะเกียงที่ส่องแสงสว่างของความเป็นนบี

2. สมควรที่คนๆ หนึ่งต้องมีการเน้นย้ำเรื่องราวที่ผู้คนควรรู้ด้วยการใช้วิธีการเน้นย้ำที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

3. การเน้นย้ำเรื่องราวหนึ่งนั้นบ่งชี้ถึงความสัจจริงของมัน เพราะท่านอับดุลลอฮฺ บินมัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้กล่าวว่า "وَهُوَ الصَّادِقُ المَصْدُوْقُ" (ท่านเป็นผู้สัจจริงและเป็นผู้ได้รับการเชื่อถือ)

4. ในช่วงระยะเวลาที่มนุษย์อยู่ในครรภ์มารดานั้นจะถูกก่อตัวเป็นรูปร่างตามที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ระบุไว้

5. นุฏฟะฮฺ (zygote หรือเซลล์ที่เกิดจากการรวมตัวของเซลล์สืบพันธ์ของเพศชายและเพศหญิง) จะมีระยะเวลาสี่สิบวัน

มีบางคนถามว่า ช่วงระยะที่เป็นนุฏฟะฮฺนั้นอนุญาตที่จะทำแท้งมันได้หรือไม่ ?

คำตอบ บรรดานักนิติศาสตร์อิสลาม (ฟุเกาะฮาอ์) เราะหิมะฮุมุลลอฮ

กล่าวว่า อนุญาตให้ทำแท้งมันได้ด้วยการใช้ยาที่มุบาหฺ (อนุญาตให้ใช้ได้) โดยให้เหตุผลว่าเพราะมันยังไม่ได้เป็นมนุษย์ และยังไม่มีส่วนใดที่เป็นส่วนของการเป็นมนุษย์ ซึ่งมันยังเป็นเลือด

แต่นักวิชาการบางท่านก็กล่าวว่า "ไม่อนุญาตที่จะทำแท้งมัน" เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ตำรัสว่า

﴿ فَجَعَلْنَٰهُ فِى قَرَارٍ مَّكِينٍ ۝٢١ إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ۝٢٢ ﴾ [المرسلات: ٢١، ٢٢]

ความว่า **"แล้วเราทำให้เขา (เป็นนุฏฟะฮฺ) อยู่ในที่พักอันมั่นคง (คือมดลูก) จนถึงกำหนดอันแน่นอน"** (สูเราะฮฺอัล-มุรสะลาต อายะฮฺที่ 21-22)

ดังนั้น จึงไม่อนุญาตที่จะล้วงมดลูกออกมาแล้วเอาตัวอ่อนออกจากมัน ซึ่งน่าจะเป็นทัศนะที่ใกล้เคียงความถูกต้องมากกว่า นั่นคือมันเป็นสิ่งหะรอม (ต้องห้าม) แต่การหะรอมของมันนั้นไม่เหมือนกับการทำแท้งหลังจากที่เลยช่วงระยะเวลาสี่เดือนแล้ว

คำถาม ถ้ามีการวินิจฉัยว่าผู้หญิงที่ตั้งครรภ์นั้นเจ็บป่วยและอาจจะเป็นอันตรายต่อเธอ กรณีเช่นนี้อนุญาตที่จะทำแท้งนุฏฟะฮฺนี้ได้หรือไม่ ?

คำตอบ อนุญาตให้ทำได้ เพราะการทำแท้งในกรณีนี้กลายเป็นสิ่งที่จำเป็นแล้ว

6. เป็นหิกมะฮฺ (ความรอบรู้) ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ทำให้มีการพัฒนาการของตัวอ่อน โดยเริ่มจากนุฏฟะฮฺแล้วกลายเป็นก้อนเลือด (อะละเกาะฮฺ)

7. ความสำคัญของเลือดที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์ดำรงอยู่ได้ เนื่องจากดั้งเดิมของลูกหลานอาดัมหลังจากที่เป็นนุฏฟะฮฺนั้นจะกลายเป็นอะละเกาะฮฺ ซึ่งอะละเกาะฮฺคือก้อนเลือด ด้วยเหตุนี้เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์สูญเสียเลือดมันก็จะเกิดอันตราย

8. พัฒนาการระยะที่สามคือ การเป็นมุฎเฆาะฮฺ (ก้อนเนื้อ) ซึ่งมุฎเฆาะฮฺนั้นอาจจะเป็นรูปร่างที่สมบูรณ์หรือไม่ก็ได้ โดยมีหลักฐานในอัลกุรอาน ดังที่อัลลอฮฺ

ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ مِن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ ۝٥ ﴾ [الحج : ٥]

ความว่า **"แล้วจากก้อนเนื้อ ทั้งที่เป็นรูปร่างที่สมบูรณ์ และไม่เป็นรูปร่างที่สมบูรณ์"** (สูเราะฮฺอัล-หัจญ์ อายะฮฺที่ 5)

คำถาม การเป็นรูปร่างที่สมบูรณ์หรือไม่นั้นนำสู่ประเด็นอะไรได้บ้าง ?

คำตอบ มันจะนำไปสู่ประเด็นปัญหาทางศาสนาที่มากมาย ดังนี้

ก. ในกรณีที่มุฎเฆาะฮฺแท้งไปโดยที่ยังไม่เป็นรูปร่างที่สมบูรณ์ เลือดที่ออกมานั้นจะไม่ใช่เลือดนิฟาส แต่จะเป็นเลือดเสีย

ข. ในกรณีที่มุฎเฆาะฮฺแท้งไปก่อนที่จะเป็นรูปร่าง โดยที่หญิงตั้งครรภ์คนนั้นอยู่ในช่วงอิดดะฮฺ (ช่วงเวลาที่รอคอยหลังจากที่หย่ากับสามีหรือสามีได้เสียชีวิตไป) จะไม่ถือว่าอิดดะฮฺของเขาสิ้นสุดลง เพราะการสิ้นสุดของอิดดะฮฺนั้น จำเป็นที่ทารกในครรภ์ต้องเป็นรูปร่างแล้ว และการที่จะยืนยันว่าเป็นเลือดนิฟาสนั้นก็ต่อเมื่อทารกในครรภ์นั้นเป็นรูปร่างเช่นกัน เนื่องจากก่อนที่จะเป็นรูปร่างที่สมบูรณ์นั้นมันจะเป็นก้อนเนื้อชิ้นหนึ่งเพียงเท่านั้น ซึ่งยังไม่ได้เป็นมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ เราจึงยังไม่สามารถยืนยันหุกุ่มต่างๆ เหล่านี้ได้จนกว่าจะมีความแน่ชัดว่าทารกในครรภ์นั้นเป็นรูปร่างแล้ว

9. การเป่าวิญญาณนั้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ครบสี่เดือน เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "ثُمَّ يُرْسَلُ إِلَيْهِ المَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيْهِ الرُّوْحَ" (หลังจากนั้นมลาอิกะฮฺก็ถูกส่งมายังเขา และเป่าวิญญาณใส่ร่างเขา)

สิ่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติคือ

ก. ในกรณีที่มีการแท้งหลังจากที่เป่าวิญญาณแล้วก็ให้อาบน้ำญะนาซะฮฺ กะฟั่น (ห่อศพ) ละหมาดญะนาซะฮฺ และฝังในกุบูรของชาวมุสลิม และให้ตั้งชื่อรวมทั้งทำอะกีเกาะฮฺแก่เขาด้วย เพราะเขาได้เป็นมนุษย์คนหนึ่งแล้ว จึงต้องปฏิบัติต่อเขาเหมือนกับผู้ใหญ่คนหนึ่ง

ข. หลังจากที่มีการเป่าวิญญาณแล้วก็ถือเป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) ที่จะทำแท้งมันไม่ว่าจะกรณีใดๆ ก็ตาม ซึ่งหลังจากที่มีการเป่าวิญญาณแล้วจึงไม่อาจจะที่

ทำแท้งมันได้อีก เพราะการทำแท้งในกรณีนั้นกลายเป็นเหตุให้เขาประสบกับความหายนะ ซึ่งไม่อนุญาตที่จะฆ่าเขาได้ เพราะเขาเป็นมนุษย์คนหนึ่งแล้ว

มีบางคนถามว่า ท่านมีทัศนะอย่างไรหากการปล่อยให้เขายังอยู่ในครรภ์นั้นเป็นเหตุให้มารดาของเขาเสียชีวิตได้ ซึ่งจะต้องทำแท้งเขาออกมาเพื่อรักษาชีวิตของมารดา หรือปล่อยให้เขาอยู่ในครรภ์ต่อไปแล้วมารดาของเขาก็จะเสียชีวิตและตัวอ่อนเองก็จะเสียชีวิตไปด้วย ?

คำตอบ เราขอกล่าวว่า บางทีกลุ่มคนที่เลือกสิ่งที่เขาคิดว่าดีกว่านั้น (อะฮฺลุ อัล-อิหฺสาน) พวกเขาอาจจะเลือกตัวเลือกแรก แต่การเลือกของพวกเขานั้นมันขัดกับหลักชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ซึ่งเราขอกล่าวว่า ตัวเลือกที่สองนั้นมีความชัดเจนกว่า หมายถึงว่าไม่อนุญาตที่จะให้ทำแท้งมัน แม้กระทั่งแพทย์จะกล่าวว่า "หากปล่อยให้มันยังอยู่ในครรภ์มารดาอาจจะเสียชีวิตได้"

มีบางคนอ้างว่า อนุญาตให้ทำแท้งตัวอ่อนได้ เพราะถ้ามารดาเสียชีวิตตัวอ่อนก็จะเสียชีวิตด้วย ซึ่งกลายเป็นว่าต้องสูญเสียทั้งสองชีวิต แต่ถ้าเรานำตัวอ่อนนั้นออกมามันก็จะสูญเสียเฉพาะตัวอ่อนเท่านั้น แต่จะสามารถรักษาชีวิตของมารดาได้

คำตอบของความคิดเห็นที่สร้างความเสียหายนี้ เราขอกล่าวว่า

หนึ่ง การฆ่าชีวิตหนึ่งเพื่อรักษาชีวิตหนึ่งนั้นไม่อนุญาตให้ทำได้ ด้วยเหตุนั้นหากชายสองคนจำเป็นต้องเดินทางในทะเลทรายอันไกลโพ้นโดยที่ทั้งสองไม่มีเสบียงติดตัวเลย ชายคนหนึ่งเป็นผู้ใหญ่แล้วแต่อีกคนนั้นมีอายุสิบปีหรือเก้าปี ซึ่งหากคนที่เป็นผู้ใหญ่นั้นหิวมากกระทั่งว่าถ้าเขาไม่กินอะไรจะต้องเสียชีวิตอย่างแน่นอน ดังกล่าวนี้ก็ไม่อนุญาตคนที่เป็นผู้ใหญ่จะเชือดเด็กคนนั้นเพื่อกินเขาจะได้ประทังชีวิตอยู่ได้ ซึ่งเป็นอิจมาอฺ (มติเอกฉันท์) ของนักวิชาการมุสลิมทุกคน

หากเราสมมุติว่าเด็กคนนั้นได้เสียชีวิตเพราะความหิว แต่ผู้ใหญ่คนนั้นยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งเขาต้องเลือกกินเด็กคนนั้นเพื่อประทังชีวิตให้อยู่ได้หรือทิ้งเด็กคนนั้นแต่เขาก็ต้องเสียชีวิตตามไปด้วย ในกรณีนี้อนุญาตให้ผู้ใหญ่คนนั้นกินเนื้อเด็กคนนั้นหรือไม่ ?

คำตอบ (ทัศนะแรก) ทัศนะที่เป็นที่รู้กันดี (มัชฮูร) ของมัซฮับอิมามอะหฺมัด

เราะหิมะฮุลลอฮฺ นั้นไม่อนุญาตที่จะกินเนื้อนั้น เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«كَسْرُ عَظْمِ الْمَيِّتِ كَكَسْرِهِ حَيًّا»

ความว่า **"การหักกระดูกของผู้ตายเหมือนการหักกระดูกของคนเป็น"** (บันทึก โดยอะหฺมัด หน้า 6/48,168, อบูดาวุด หมายเลข 3207 และอิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 1616)

และการเชือดผู้ตายก็เหมือนการที่เขาเชือดคนเป็น

ส่วนทัศนะที่สองในเรื่องนี้คือ อนุญาตที่จะกินเนื้อนั้นได้เท่าที่จะสามารถประทังชีวิตได้ เพราะการให้เกียรติต่อคนเป็นนั้นสำคัญกว่าการให้เกียรติต่อคนตาย

เพราะฉะนั้นเราจึงขอกล่าวว่า หากเราทำแท้งตัวอ่อนนั้นแล้วมันก็เสียชีวิตไป เรานั้นแหละที่เป็นคนฆ่าเขา แต่ถ้าเราปล่อยให้เขายังอยู่ในครรภ์ของมารดาแต่แล้วมันก็ทำให้มารดานั้นเสียชีวิตจริงแล้วเขาก็เสียชีวิตตามไปด้วย ซึ่งผู้ที่ทำให้ทั้งสองเสียชีวิตคืออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ หมายถึงว่าไม่ใช่เพราะการกระทำของเรา

สอง การที่มารดาเสียชีวิตแล้วต้องทำให้ตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์เสียชีวิตตามไปด้วยเป็นสิ่งที่ไม่เสมอไป โดยเฉพาะในยุคสมัยปัจจุบันที่อาจเป็นไปได้ที่จะใช้เครื่องมือที่ทันสมัยนำตัวอ่อนนั้นออกมาแล้วเขาก็ยังมีชีวิตอยู่ได้ เพราะเหตุนี้เองสัตว์แพทย์บางคนจึงสามารถที่จะเอาตัวอ่อนออกจากท้องของแม่ที่ตายไปแล้วก่อนที่ตัวอ่อนนั้นจะตายไปด้วย

และเราขอกล่าวอีกว่า ในกรณีที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ให้ตัวอ่อนเสียชีวิตในครรภ์ของมารดา มันก็ไม่เสมอไปว่ามารดานั้นต้องเสียชีวิตตามไปด้วย ซึ่งเพียงเอามันออกมาเพราะมันได้เสียชีวิตไปแล้ว ส่วนมารดานั้นก็ยังคงมีชีวิตอยู่ได้

สรุปคือ เมื่อใดที่มีการเป่าวิญญาณแล้วก็ไม่อนุญาตที่จะทำแท้งมันได้อีกไม่ว่าจะกรณีใดก็ตาม

10. การดูแลเอาใจใส่ของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่มีต่อมนุษย์ทุกคน ซึ่งพระองค์ได้มอบหมายให้มลาอิกะฮฺมาดูแลพวกเขาในช่วงที่อยู่ในครรภ์ของมารดา และพระองค์ยังมอบหมายให้มลาอิกะฮฺมาดูแลขณะที่พวกเขาเกิดมาในโลกดุนยา และ

ได้มอบหมายให้มลาอิกะฮฺมาดูแลขณะที่พวกเขาได้เสียชีวิตไป ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการบ่งชี้ถึงการดูแลเอาใจใส่ของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่มีต่อพวกเรา

11. มีการเป่าวิญญาณเข้าสู่ร่างกาย ส่วนรูปแบบจะเป็นอย่างไรนั้นเราไม่อาจรับรู้ได้ ในเรื่องนี้เหมือนคำดำรัสของอัลลอฮ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَمَرۡيَمَ ٱبۡنَتَ عِمۡرَٰنَ ٱلَّتِيٓ أَحۡصَنَتۡ فَرۡجَهَا فَنَفَخۡنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا ١٢ ﴾ [التحريم: ١٢]

ความว่า **"และมัรยัมบุตรีของอิมรอน ผู้ซึ่งรักษาพรหมจารีของนาง แล้วเราได้เป่าวิญญาณของเราเข้าไปในนาง"** (สูเราะฮฺอัต-ตะหฺรีม อายะฮฺที่ 12)

อย่างไรก็ตามเราไม่อาจรับรู้ได้ว่ามันเป็นอย่างไร ? เพราะมันเป็นเรื่องที่เร้นลับ

12. วิญญาณนั้นเป็นมวลสารหรือรูปร่าง เพราะมันถูกเป่าและอยู่ในร่างกาย

คำถาม มวลสารหรือรูปร่างในที่นี้เหมือนรูปร่างของเราที่มีรูปมีทรงประกอบด้วยโครงกระดูก เส้นประสาท และเนื้อหนังหรือไม่ ?

คำตอบ มนุษย์ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ แต่เราขอกล่าวตามที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَيَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلرُّوحِۖ قُلِ ٱلرُّوحُ مِنۡ أَمۡرِ رَبِّي ٨٥ ﴾ [الإسراء: ٨٥]

ความว่า **"และพวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับวิญญาณ จงกล่าวเถิดว่า เรื่องวิญญาณนั้นเป็นไปตามพระบัญชาของพระเจ้าของฉัน"** (สูเราะฮฺอัล-อิสรออ์ อายะฮฺที่ 85)

ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้กล่าวว่า "เนื่องจากพวกมุตะกัลลิมีน (กลุ่มนักเทววิทยาที่เน้นการเอาเหตุผลทางปัญญาและทางตรรกวิทยามาอธิบายหลักความเชื่อในอิสลามจนทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนและเบี่ยงเบนจากความถูกต้อง) และพวกฟัลสะฟะฮฺ (กลุ่มนักปรัชญา) ไม่มีความรู้ในหลักการศาสนาเกี่ยวกับเรื่องรูหฺ (วิญญาณ) ทำให้พวกเขาเข้าใจผิดไปกันใหญ่

ซึ่งบางคนก็กล่าวว่า "รูหฺเป็นคุณลักษณะหนึ่งของร่างกาย เฉกเช่นความสูงต่ำของร่างกาย และความขาวดำของสีผิว" แต่บางคนก็กล่าวว่า "รูหฺคือเลือด" และบางคนก็กล่าวว่า "รูหฺคืออวัยวะส่วนหนึ่งของมนุษย์ เฉกเช่นมือและขา" ซึ่งทำให้พวกเขาเข้าใจผิดไปกันใหญ่

ต่างจากชาวอะฮฺลุสสุนนะฮฺ ซึ่งพวกเขาจะกล่าวว่า "วิญญาณนั้นเป็นไปตามพระบัญชาของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ อย่างไรก็ตามเราจะศรัทธาในคุณลักษณะของมันเท่าที่รู้จากอัลกุรอานและอัส-สุนนะฮฺ ดังนี้

อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ ۞قُلْ يَتَوَفَّىٰكُم مَّلَكُ ٱلْمَوْتِ ٱلَّذِى وُكِّلَ بِكُمْ ﴿١١﴾ ﴾ [السجدة : ١١]

ความว่า **"จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด มะลักผู้ปลิดชีวิต ผู้ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับพวกท่าน จะปลิดชีวิตของพวกท่าน"** (สูเราะฮฺอัส-สัจญฺดะฮฺ อายะฮฺที่ 11)

และพระองค์ ได้ดำรัสว่า

﴿ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا ﴿٦١﴾ ﴾ [الأنعام: ٦١]

ความว่า **"จนกระทั่งเมื่อความตายได้มายังคนใดในพวกเจ้าแล้ว บรรดาทูตของเรา ก็จะรับชีวิตของพวกเขาไป"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 61)

และมีรายงานที่ถูกต้องจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า เมื่อมะละกุลเมาต์ (มลาอิกะฮฺที่ทำหน้าปลิดชีวิต) ได้ยึดวิญญาณจากร่างกายแล้ว ถ้าเขาเป็นชาวสวรรค์ -โอ้อัลลอฮฺ ได้โปรดให้เราเป็นหนึ่งในนั้นด้วยเถิด- มลาอิกะฮฺก็จะนำผ้ากะฟั่นจากสวนสวรรค์ รวมถึงเครื่องหอมที่ใช้สำหรับศพมาจากสวนสวรรค์ แล้วพวกเขาก็จะเอาวิญญาณนั้นจากมือของมะละกุลเมาตฺ โดยจะปล่อยวิญญาณนั้นแม้จะพริบตาเดียวก็ตาม หลังจากนั้นพวกเขาก็จะเอาวิญญาณนั้นใส่กะฟั่นแล้วพามันไปยังชั้นฟ้า (ดูในอะหฺมัด หน้า 4/287)

เพราะฉะนั้นมันคือมวลสารหรือรูปร่าง แต่ไม่เหมือนกับรูปร่างที่มีรูปมีทรงที่เป็นร่างกายของเรา ซึ่งอัลลอฮฺรู้ดีที่สุดในรูปแบบของมัน วิญญาณเป็นสิ่งที่แปลกประหลาดมาก ซึ่งในช่วงที่หลับนั้นมันจะออกจากร่างกายแต่จะไม่ออกอย่างสมบูรณ์

จึงทำให้ตัวท่านได้ตระเวนไปในทุกที่บนโลกนี้ ซึ่งบางท่านท่านไปไกลถึงประเทศจีน หรือทางตอนเหนือสุดของประเทศโมร็อกโก และบางทีอาจจะขึ้นเครื่องบินไป หรือบางทีก็อาจจะขี่รถยนตต์ ทั้งๆ ที่ตัวท่านยังคงอยู่ที่เดิมและผ้านวมก็ยังคลุมร่างกายของท่านอยู่ แต่ท่านก็ยังสามารถตระเวนไปทั่วแผ่นดินได้ อย่างไรก็ตามวิญญาณของท่านไม่ได้ทิ้งห่างจากร่างกายอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นวิญญาณจึงเป็นสิ่งที่แปลกมาก ซึ่งเราไม่รู้อะไรเกี่ยวกับมันเลยนอกจากตามที่อัลกุรอานและอัส-สุนนะฮฺ ได้กล่าวถึง และสิ่งใดก็ตามที่เราไม่รู้เราก็จะมอบหมายความรอบรู้นั้นต่ออัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา

ซึ่งหากท่านไม่รู้สิ่งที่อยู่ในตัวของท่านเอง แล้วเป็นไปได้อย่างไรที่ท่านจะพยายามรู้ให้ได้ว่าคุณลักษณะของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่มีความยิ่งใหญ่และมีเกียรติยิ่งนั้นเป็นอย่างไร

ถ้าท่านยอมรับว่าตัวท่านนั้นไม่สามารถรับรู้ว่าคุณลักษณะของอัลลอฮฺเป็นอย่างไร ดังนั้นท่านอย่าได้พยายามรับรู้รูปแบบและถามไถ่เกี่ยวมันเลย และด้วยเหตุนี้เองท่านอิมามมาลิก เราะหิมะฮุลลอฮฺ จึงตอบคำถามเกี่ยวกับรูปแบบของการอิสติวาอ์นั้นว่า มันเป็นคำถามที่บิดอะฮฺ (อุตริกรรมทางศาสนา)

และนี่คือตัวอย่างในเรื่องของวิญญาณซึ่งเป็นหลักฐานที่น่าจะทำให้เกิดความพอใจสำหรับคนที่พยายามค้นหาลักษณะของคุณลักษณะอัลลอฮฺว่าเป็นอย่างไร ซึ่งหากคนๆ หนึ่งไม่อาจรู้ว่าวิญญาณที่ทำให้ร่างกายดำรงอยู่ได้นั้นเป็นอย่างไร แล้วเป็นไปได้อย่างไรที่เขาจะรู้ลักษณะของคุณลักษณะของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

13. บรรดามลาอิกะฮฺ อะลัยฮิมุสสลาม ล้วนเป็นบ่าวที่ถูกสั่งใช้และถูกสั่งห้าม เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ" (และถูกบัญชาให้บันทึกสี่กำหนดการด้วยกัน) ซึ่งผู้ที่บัญชานั้นคืออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

14. ทั้งสี่กำหนดการที่ถูกบันทึกให้กับมนุษย์นั้นคือ ริซกีของเขา อายุขัยของเขา การงานของเขา ความทุกข์หรือความสุข (ที่เขาจะได้รับ)

คำถาม หมายความว่าเราไม่ต้องทำสาเหตุต่างๆ ที่จะได้รับริซกีใช่หรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ใช่เช่นนั้น แน่นอนว่าเราต้องทำทุกสิ่งที่เป็นสาเหตุของการได้รับริซกี

15. บรรดามลาอิกะฮฺมีการบันทึก

หากมีคนถามเราว่า พวกเขาบันทึกด้วยอักษรอะไร พวกเขาบันทึกด้วยภาษาอาหรับ หรือภาษาสิรยานียะฮฺ (ซีเรีย) หรือภาษาฮิบรู หรืออื่นจากนี้ ?

คำตอบ การตั้งคำถามเช่นนี้ถือเป็นบิดอะฮฺ (อุตริกรรมในศาสนา) ซึ่งจำเป็นที่เราต้องศรัทธาว่าพวกเขามีการบันทึก ส่วนจะบันทึกด้วยภาษาอะไรนั้นเราจะไม่ขอกล่าวถึงใดๆ ทั้งสิ้น

คำถาม การบันทึกในที่นี้เป็นการบันทึกในสมุด (เศาะฮีฟะฮฺ) หรือเป็นการบันทึกที่หน้าผากของทารกนั้น ?

คำตอบ มีหลักฐาน (อาษาร) ที่ระบุว่าเป็นการบันทึกบนหน้าผากของตัวอ่อน และมีหลักฐาน (อาษาร) ที่ระบุว่าเป็นการบันทึกในสมุด ซึ่งการรวมทั้งสองหลักฐานนั้นง่ายมาก กล่าวคือ เป็นไปได้ที่มีการบันทึกในสมุดก่อนแล้วมลาอิกะฮฺก็จะเอาจากนั้นตามที่อัลลอฮฺทรงประสงค์ และเป็นไปได้ที่เป็นการบันทึกบนหน้าผากของมนุษย์

16. มนุษย์จะไม่รู้ว่ามีอะไรบ้างที่ถูกบันทึกแก่เขา ด้วยเหตุนั้นจึงสั่งใช้ให้เขาแสวงหาสิ่งที่เอื้อประโยชน์แก่เขา ซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องยอมรับ ดังนั้นเราทุกคนจึงไม่มีใครรู้ว่ามีอะไรบ้างที่ถูกบันทึกแก่เขา แต่เราถูกสั่งใช้ให้แสวงหาสิ่งที่เอื้อประโยชน์แก่เราและให้ละทิ้งสิ่งที่ก่อโทษแก่เรา

17. บั้นปลายชีวิตของลูกหลานอาดัมนั้นมีแค่สองตัวเลือก

อาจจะทุกข์ระทมและอาจจะมีความสุขสบาย ในเรื่องนี้ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ فَمِنۡهُمۡ شَقِيّٞ وَسَعِيدٞ ١٠٥ ﴾ [هود: ١٠٥]

ความว่า **"ในหมู่พวกเขาจะมีผู้เป็นทุกข์และผู้เป็นสุข"** (สูเราะฮฺฮูด อายะฮฺที่ 105)

และพระองค์ ตะอาลา ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ ۝٢ ﴾ [التغابن : ٢]

ความว่า **"พระองค์คือผู้ทรงสร้างพวกเจ้า ดังนั้นในหมู่พวกเจ้ามีผู้ปฏิเสธศรัทธา และในหมู่พวกเจ้ามีผู้ศรัทธา"** (สูเราะฮฺอัต-ตะฆอบุน อายะฮฺที่ 2)

เราขอวิงวอนต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา ได้โปรดประทานให้เราทุกคนเป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่มีความสุขสบาย แท้จริงพระองค์ทรงเป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงใกล้ชิด

หะดีษที่ 5

ห้ามอุตริในศาสนา

عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِيْنَ أُمِّ عَبْدِ اللهِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ : " مَنْ أَحْدَثَ فِيْ أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ " رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ. وَفِيْ رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ : مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَرَدٌّ "

จากมารดาของศรัทธาชนทั้งหลาย อุมมุอับดิลลาฮฺ นั่นคือท่านหญิงอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา เล่าว่า: ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า **"ใครก็ตามที่อุตริในกิจการศาสนาของเรานี้ ซึ่งสิ่งที่เราไม่ได้สั่งใช้ ดังนั้นสิ่งที่อุตริขึ้นมานั้นย่อมถูกปฏิเสธ"** บันทึกโดยอัล-บุคอรี[8] และมุสลิม[9] และในการบันทึกของมุสลิมมีสำนวนว่า: **"ใครก็ตามที่ปฏิบัติกิจการใดกิจการหนึ่ง ซึ่งเราไม่ได้สั่งใช้ ดังนั้นกิจการนั้นจะถูกปฏิเสธ"**

---

8 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอ, ภาค: การไกล่เกลี่ย, บท: เมื่อไกล่เกลี่ยในสิ่งที่ชั่วถือว่าถูกปฏิเสธ, เลขที่: 2697

9 มุสลิม, อัล-ญามิอ, ภาค: การพิพากษา, บท: ปฏิเสธบทบัญญัติที่ไม่ถูกต้องและบรรดาอุตริกรรมทั้งหลายในศาสนา, เลขที่: 1718

คำอธิบายหะดีษ

การที่ท่านหญิงอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา มีฉายาที่เรียกแทนชื่อ (กุนยะฮฺ) ว่า "أُمّ الْمُؤْمِنِيْنَ" (อุมมุลมุอ์มินีน-มารดาของบรรดาผู้ศรัทธา) เพราะท่านหญิงคือหนึ่งในภรรยาของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งมารดาของบรรดาผู้ศรัทธาทุกท่านจะมีฉายานี้ ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَأَزْوَاجُهُۥٓ أُمَّهَٰتُهُمْ ۗ ﴾ [الأحزاب : ٦]

ความว่า **"และบรรดาภรรยาของเขา (นบี) คือมารดาของพวกเขา"** (สูเราะฮฺ อัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 6)

ดังนั้น ภรรยาของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงเป็น "อุมมะฮาตุลมุอ์มีนีน" (เหล่ามารดาของบรรดาผู้ศรัทธา)

คำกล่าวที่ว่า "أُمُّ عَبْدِ اللهِ" (อุมมุอับดิลลาฮฺ) เป็นอีกฉายาหนึ่ง (ของท่านหญิงอาอิชะฮฺ) คำถาม ท่านหญิง เราะฎิยัลลอฮุอันฮา เคยมีลูกชายหรือไม่ ?

คำตอบ นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า "ท่านหญิงเคยมีลูก แต่ลูกคนนั้นได้แท้งไป ซึ่งยังไม่ทันมีชีวิต" แต่ก็มีนักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "ท่านหญิงไม่เคยมีลูก ไม่เคยแท้ง และลูกคนนั้นไม่เคยมีชีวิต แต่การที่ท่านหญิงตั้งฉายานี้ก็เพราะชื่อที่อัลลอฮฺทรงรักมากที่สุดคือ อับดุลลอฮฺ และอับดุรเราะหฺมาน" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 2697 และมุสลิม หมายเลข 1718)

คำกล่าวที่ว่า "عَائِشَةَ" (ท่านหญิงอาอิชะฮฺ) คือชื่อของท่านหญิงอุมมุลมุอ์มินีน ซึ่งเป็นลูกสาวของท่านอบีบักรฺ อัศ-ศิดดีก เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ โดยที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้แต่งงานกับท่านหญิงในขณะที่ท่านหญิงมีอายุ 6 ขวบ แต่ท่านนบีพามาอยู่ด้วยกันเมื่อท่านหญิงมีอายุ 9 ขวบ ซึ่งท่านหญิงมีบทบาทต่อประชาชาติอิสลามทั้งในเรื่องความรู้ที่กว้างขวางและความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ท่านหญิง เราะฎิยัลลอฮุอันฮา จึงเป็นหนึ่งใน "المحدِّثات" (สตรีที่เป็นนักรายงานหะดีษ) และเป็นหนึ่งใน "الفقِيهات" (สตรีที่เป็นนักนิติศาสตร์อิสลาม)

คำกล่าวที่ว่า "مَنْ أَحْدَثَ فِيْ أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ" คำว่า "من" เป็น

"شرطية" (เงื่อนไข) ส่วน "أحدث" เป็น "فعل الشرط" (กริยาของเงื่อนไข) และ "فهو رد" เป็น "جواب الشرط" (ผลลัพท์ของเงื่อนไข) และการมาพร้อมกับอักษร "ف" นั้นก็เพราะมันเป็นหนึ่งในประโยคที่นักภาษาศาสตร์ระบุในบทกลอนว่า

إسمية ، طلبية ، وبجامدٍ

وبما وقد وبلن وبالتنفيس

เป็นประโยคอิสมียะฮฺ, ประโยคร้องขอ (เฏาะละบียะฮฺ), และอยู่ก่อนอักษรญามิด, อักษร "ما، قد، لن" และอักษรตันฟีส (سـ ، سوف)

คำกล่าวที่ว่า "فَهُوَ رَدٌّ" (ดังนั้นสิ่งที่อุตริขึ้นมานั้นย่อมถูกปฏิเสธ) หมายถึง ไม่สามารถยอมรับมันได้ ซึ่งคำว่า "رد" เป็น "مصدر" (อาการนาม) ที่ให้ความหมาย "مفعول" (ถูกกระทำ) ซึ่งอาการนามนั้นสามารถให้ความหมายได้ทั้งเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ซึ่งหนึ่งในการให้ความหมายเป็นผู้ถูกกระทำนั้นคือ คำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمْلٍ ۝٦ ﴾ [الطلاق : ٦]

ความว่า "**และหากพวกนางตั้งครรภ์**" (สูเราะฮฺอัฏ-เฏาะลาก อายะฮฺที่ 6)

คำกล่าวที่ว่า "مَنْ أَحْدَثَ" (ใครก็ตามที่อุตริ) หมายถึง ทำสิ่งหนึ่งที่ไม่เคยมีมาก่อน

"فِيْ أَمْرِنَا" (ในกิจการของเรานี้) หมายถึง ในศาสนาและชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของเรา

"مَا لَيْسَ مِنْهُ" (ซึ่งสิ่งที่เราไม่ได้สั่งใช้) หมายถึง สิ่งที่อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ไม่ได้มีบัญญัติเป็นชะรีอะฮฺ

"فَهُوَ رَدٌّ" (ดังนั้นสิ่งที่อุตริขึ้นมานั้นย่อมถูกปฏิเสธ) ซึ่งมันจะถูกปฏิเสธไปแม้ว่ามันจะมาจากความบริสุทธิ์ใจก็ตาม ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعْبُدُواْ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ ۝٥ ﴾ [البينة: ٥]

ความว่า "**และพวกเขามิได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้อยู่ในแนวทาง**

ที่เที่ยงตรง" (สูเราะฮฺอัล-บัยยินะฮฺ อายะฮฺที่ 5)

และดำรัสของพระองค์ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٨٥﴾ ﴾ [آل عمران: ٨٥]

ความว่า **"และผู้ใดแสวงหาศาสนาหนึ่งศาสนาใดอื่นจากอิสลามแล้ว ศาสนานั้นก็จะไม่ถูกรับจากเขาเป็นอันขาด และในปรโลกเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน"** (สูเราะฮฺ อาล อิมรอน อายะฮฺที่ 85)

ในการบันทึกโดยมุสลิม มีสำนวนว่า "مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَرَدٌّ" (ใครก็ตามที่ปฏิบัติกิจการใดกิจการหนึ่ง ซึ่งเราไม่ได้สั่งใช้ ดังนั้นกิจการนั้นจะถูกปฏิเสธ) ซึ่งสำนวนนี้ครอบคลุมมากกว่าสำนวน "مَنْ أَحْدَثَ" (ใครก็ตามที่อุตริ) ซึ่งความหมายของสำนวนนี้ก็คือ ใครก็ตามที่ปฏิบัติการงานไม่ว่าจะเกี่ยวกับอิบาดะฮฺ หรือที่เกี่ยวข้องกับมุอามะละฮฺ (ปฏิสัมพันธ์กับผู้คน) หรืออื่นจากนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ไม่ได้สั่งใช้ ดังนั้นการงานนั้นก็จะถูกปฏิเสธ

ซึ่งหะดีษบทนี้ถือเป็นหะดีษแก่นหลักของศาสนาอิสลาม ในเรื่องนี้ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِى مُسْتَقِيمًا فَٱتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِۦ ﴿١٥٣﴾ ﴾ [الأنعام: ١٥٣]

ความว่า **"และแท้จริงนี้คือทางของข้าอันเที่ยงตรงพวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิด และอย่าปฏิบัติตามหลายๆ ทาง เพราะมันจะทำให้พวกเจ้าแยกออกไปจากทางของพระองค์"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 153)

รวมถึงอายะฮฺต่างๆ ที่เราได้นำเสนอก่อนหน้านี้ซึ่งมันได้บ่งชี้ว่านี่คือแก่นหลักที่มีความสำคัญมาก

บรรดานักวิชาการ เราะหิมะฮุมุลลอฮฺ มีมติเอกฉันท์ว่าอิบาดะฮฺจะใช้ไม่ได้นอกจากจะต้องประกอบด้วยสองประการนี้

หนึ่ง ความบริสุทธิ์ใจ (อิคลาศ)

สอง การปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งการปฏิบัติตามแบบอย่างนั้นได้หยิบยกความเข้าใจมาจากหะดีษบทนี้และอายะฮฺต่างๆ ที่ได้นำเสนอก่อนหน้านี้

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ห้ามอุตริการงานใดก็ตามในศาสนาของอัลลอฮฺ แม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์ที่ดีก็ตาม และแม้ว่าหัวใจจะซาบซึ้งและยอมรับมันก็ตาม เพราะนี่คือกลอุบายของชัยฏอน

หากมีคนถามว่า หากฉันทำอะมัลหรือการงานหนึ่งที่เคยมีอยู่ในชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) อิสลาม แต่ฉันได้ทำมันในรูปแบบเฉพาะที่ไม่เคยมีในศาสนานี้ ดังนั้น กรณีเช่นนี้การงานนั้นจะถูกปฏิเสธหรือไม่ ?

คำตอบ การงานนั้นจะถูกปฏิเสธไป เช่นที่บางคนได้อุตริในเรื่องอิบาดะฮฺต่างๆ, การอ่านอัซการ, จรรยามารยาท เป็นต้น ซึ่งล้วนถูกปฏิเสธทั้งสิ้น

และต้องเข้าใจให้ดีว่า คนๆ หนึ่งยังไม่ปฏิบัติตามแบบอย่าง (ของท่านนบี) ได้อย่างแท้จริงได้ นอกจากการงานนั้นต้องสอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ในหกประการด้วยกัน นั่นคือ สาเหตุของมัน, ชนิดของมัน, จำนวนของมัน, รูปแบบของมัน, ช่วงเวลาของมัน, และสถานที่ของมัน

ดังนั้น การงานใดก็ตามที่ไม่สอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺในหกประการข้างต้นนี้ การงานนั้นก็จะถือว่าเป็นโมฆะและถูกปฏิเสธ เพราะถือเป็นการอุตริในศาสนาของอัลลอฮฺในสิ่งที่ไม่มีมาก่อน

หนึ่ง การงานนั้นต้องสอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺในสาเหตุของมัน กล่าวคือ การที่คนๆ หนึ่งทำอิบาดะฮฺด้วยกับสาเหตุที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ไม่ได้กำหนดให้มันเป็นสาเหตุ เช่น การที่เขาละหมาดสองร็อกอะฮฺทุกครั้งที่เข้าบ้าน และได้ยึดมันเป็นสุนนะฮฺ ก็ถือว่าการงานนั้นถูกปฏิเสธไป ทั้งๆ ที่หลักเดิมของการละหมาดนั้นมีบัญญัติให้ทำได้ แต่เมื่อใดก็ตามที่มันเป็นไปด้วยกับสาเหตุที่ชะรีอะฮฺไม่ได้กำหนดให้เป็นสาเหตุ จึงกลายเป็นว่าการงานนั้นถูกปฏิเสธไป

อีกตัวอย่างหนึ่ง หากมีใครคนหนึ่งจัดเฉลิมฉลองอีดเนื่องด้วยชัยชนะของบรรดามุสลิมในสงครามบะดัร ก็ถือเป็นการงานที่ถูกปฏิเสธเช่นกัน เพราะเขาได้ผูกการเฉลิมฉลองนั้นด้วยกับสาเหตุที่อัลลอออฮฺและเราะสูลของพระองค์ไม่ได้กำหนดให้เป็นสาเหตุ

สอง การงานนั้นต้องสอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺในชนิดของมัน กล่าวคือ หากคนๆ หนึ่งทำอิบาดะฮฺเพื่ออัลลอฮฺในสิ่งที่ชะรีอะฮฺไม่ได้กำหนดชนิดของมัน ก็จะทำให้การงานนั้นไม่ถูกตอบรับ เช่นหากมีใครคนหนึ่งเชือดกุรบ่านด้วยม้า ก็ถือว่าการงานนั้นถูกปฏิเสธและจะไม่ถูกตอบรับ เพราะมันไม่สอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺในชนิดของมัน ทั้งๆ ที่การเชือดกุรฺบ่านนั้นต้องเป็นปศุสัตว์เท่านั้น นั่นคือ อูฐ, วัว, และแพะ

แต่ในกรณีการเชือดม้าเพื่อแจกจ่ายเนื้อของมันนั้นถือเป็นสิ่งที่อนุญาตให้ทำได้ เพราะมันไม่ได้เป็นการงานที่แสวงหาความใกล้ชิดกับอัลลอฮฺด้วยการเชือดกุรฺบ่าน แต่เป็นการเชือดเพื่อเศาะดะเกาะฮฺ (ทำทาน) แจกจ่ายเนื้อของมัน

สาม การงานนั้นต้องสอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺในจำนวนของมัน กล่าวคือ หากคนๆ หนึ่งทำทำอิบาดะฮฺเพื่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ด้วยจำนวนที่เพิ่มจากที่ชะรีอะฮฺได้กำหนดไว้ ก็จะทำให้การงานนั้นไม่ถูกตอบรับ เช่น คนๆ หนึ่งได้อาบน้ำละหมาดโดยล้างอวัยวะแต่ละส่วนสี่ครั้ง ซึ่งครั้งที่สี่นั้นจะไม่ถูกตอบรับ เพราะมันเพิ่มจากที่ชะรีอะฮฺได้กำหนดไว้ ยิ่งกว่านั้นมีหะดีษที่รายงานว่า ท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้อาบน้ำละหมาดโดยล้างอวัยวะแต่ละส่วนสามครั้ง แล้วท่านก็กล่าวว่า

« مَنْ زَادَ عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ أَسَاءَ وَتَعَدَّى وَظَلَمَ»

ความว่า **"ใครก็ตามที่ทำเพิ่มมากกว่านั้นก็ถือว่าเป็นการกระทำที่เกินเลยไม่ถูกต้อง"** (บันทึกโดยอิมามอะหฺมัด หมายเลข 6684, อัน-นะสาอี หมายเลข 140, อิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 422)

สี่ การงานนั้นต้องสอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺในรูปแบบของมัน กล่าวคือ หากคนๆ หนึ่งได้ทำการงานหนึ่งเพื่ออิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ แต่ได้ขัดกับรูปแบบที่ชะรีอะฮฺได้กำหนด การงานนั้นก็ไม่ถูกตอบรับ และถูกปฏิเสธไป

เช่น หากคนๆ หนึ่งละหมาด แต่เขาลงสุญูดก่อนที่จะรุกูอฺ ดังนั้นการละหมาดของเขาก็จะถือว่าโมฆะและถูกปฏิเสธไป เพราะมันไปขัดกับรูปแบบที่ชะรีอะฮฺได้กำหนด

เช่นเดียวกัน หากคนๆ หนึ่งอาบน้ำละหมาดสลับไปมา โดยที่เริ่มอาบเท้าก่อน หลังจากนั้นก็อาบศีรษะ ตามด้วยมือและใบหน้า ดังนั้นการอาบน้ำละหมาดของเขาถือว่าเป็นโมฆะ เพราะมันขัดกับรูปแบบที่ชะรีอะฮฺได้กำหนด

ห้า การงานนั้นต้องสอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺในช่วงเวลาของมัน กล่าวคือ หากคนๆ หนึ่งละหมาดก่อนที่จะเข้าเวลาของมัน การละหมาดนั้นก็จะไม่ถูกตอบรับ เพราะยังไม่ใช่เวลาที่ชะรีอะฮฺได้กำหนด

หากคนๆ หนึ่งละหมาดฎุฮาก่อนละหมาดอีด การละหมาดฎุฮาของเขาจะไม่ถูกตอบรับเพราะมันไปขัดกับเวลาที่ชะรีอะฮฺได้กำหนด

หากคนๆ หนึ่งอิอฺติกาฟนอกช่วงเวลาของมัน ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ชะรีอะฮฺไม่ได้กำหนด แต่ยังอนุญาตให้ทำได้ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยรับรองการอิอฺติกาฟในมัสญิดอัล-หะรอมของท่านอุมัร บินอัล-ค็อฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ (นอกเดือนเราะมะฎอน -ผู้แปล-) ในขณะที่ท่านได้บนบานไว้

และหากคนๆ หนึ่งได้ล่าช้าในการทำอิบาดะฮฺที่มีเวลากำหนดเฉพาะโดยไม่มีเหตุสุดวิสัย เช่นการที่เขาละหมาดศุบฺหฺหลังจากที่ดวงอาทิตย์ขึ้นแล้วโดยไม่มีเหตุสุดวิสัย ดังนั้นการละหมาดของเขาก็จะถูกปฏิเสธ เพราะเขาได้ทำการงานที่อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ไม่ได้สั่งใช้

หก การงานนั้นต้องสอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺในสถานที่ของมัน กล่าวคือ หากคนๆ หนึ่งได้อิอฺติกาฟในสถานที่อื่นจากมัสญิด เช่นอิอฺติกาฟที่โรงเรียน หรือที่บ้าน ดังนั้นการอิอฺติกาฟของเขาถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะมันขัดกับที่ชะรีอะฮฺได้กำหนดสถานที่สำหรับการอิอฺติกาฟ ซึ่งสถานที่ของมันนั่นคือมัสญิดต่างๆ

ดังนั้นจงเอาใจใส่ต่อหลักการทั้งหกประการนี้ และให้นำไปใช้ในการงานต่างๆ ที่ท่านจะทำ

และนี่คือตัวอย่างของการงานต่างๆ ที่ถูกปฏิเสธ เพราะมันไปขัดกับคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์

ตัวอย่างที่หนึ่ง คนที่ซื้อหรือขายหลังจากที่มีการอะซานครั้งที่สองของการ

ละหมาดวันศุกร์ ซึ่งหากเขาเป็นคนที่วาญิบต้องละหมาดวันศุกร์นั้นการทำสัญญาซื้อขายของเขาถือว่าโมฆะ เพราะมันขัดกับคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์

ซึ่งถ้ากรณีเช่นนี้เกิดขึ้นจริง วาญิบที่ต้องยกเลิกการซื้อขายนั้น และให้คืนเงินแก่คนที่ซื้อ และคืนสินค้าแก่คนที่ขาย ด้วยเหตุนี้ครั้งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้รับการแจ้งว่ามีการแลกเปลี่ยนอินทผลัมที่ดีหนึ่งศออฺกับอินทผลัมทั่วไปสองศออฺ และอินทผลัมที่ดีสองศออฺแลกกับอินทผลัมทั่วไปสามศออฺ ท่านนบีได้ใช้ให้ยกเลิกการแลกเปลี่ยนนั้นเพราะมันขัดกับคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์

ตัวอย่างที่สอง ถ้ามีการแต่งงานกับหญิงที่ไม่มีวลี (ผู้ปกครอง) การแต่งงานนั้นถือว่าโมฆะ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«لَا نِكَاحَ إِلا بِوَلِيٍّ»

ความว่า **“ไม่มีการแต่งงานนอกจากต้องมีวลี (ผู้ปกครอง)”** (บันทึกโดยอิมามอะหฺมัด หน้า 4/394, อบูดาวุด หมายเลข 2083, อัต-ติรมิซี หมายเลข 1101)

ตัวอย่างที่สาม ในกรณีที่ชายคนหนึ่งได้หย่าภรรยาของเขาในขณะที่นางมีประจำเดือน ถือว่าการหย่านั้นเป็นผลหรือไม่ ?

คำตอบ เรื่องนี้บรรดานักวิชาการมีความคิดที่เห็นต่างกัน ซึ่งเคยมีคนมาบอกท่านอิมามอะหฺมัด เราะหิมะฮุลลอฮฺ ว่าการหย่าในขณะที่มีประจำเดือนนั้นจะไม่เป็นผล ท่านอิมามอะหฺมัดได้ตอบไปว่า “เป็นคำพูดที่ไม่ถูกต้อง” ซึ่งนี่คือคำพูดของท่านอิมามอะหฺมัด เราะหิมะฮุลลอฮฺ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านหะดีษและฟิกฮฺ โดยที่ท่านได้คัดค้านคำพูดที่บอกว่าการหย่าจะไม่เป็นผล แต่ท่านกลับเห็นว่าการหย่าในขณะที่มีประจำเดือนนั้นเป็นผลและถือเป็นการหย่าหนึ่งครั้ง

อย่างไรก็ตามก็มีนักวิชาการที่กล่าวว่าการหย่านั้นไม่เป็นผล เช่นชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ แสดงว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่นักวิชาการมีความคิดที่เห็นต่างกัน แต่ที่ข้าพเจ้าต้องนำเสนอนั้นก็เพื่อไม่ให้ผู้คนมักง่ายในการฟัตวา (วินิจฉัย) ว่าการหย่าในขณะที่มีประจำเดือนนั้นไม่เป็นผล ทว่า ให้พวกท่านยึดถือการหย่าในขณะที่มีประจำเดือนนั้นเป็นผลเพราะพวกเขาได้ตั้งใจที่จะให้เป็นเช่นนั้น

ดังที่ท่านอุมัร บินอัล-ค็อฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้ยึดถือผู้คนที่ตั้งใจหย่าด้วยการกล่าวคำหย่าสามครั้งว่ามันเป็นผลสามครั้ง ทั้งๆ การกล่าวคำหย่าสามครั้งถือว่าเป็นผลแค่ครั้งเดียวในสมัยของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม สมัยของท่านอบูบักร และช่วงสองปีแรกของคิลาฟะฮฺท่านอุมัร แต่เมื่อผู้คนเริ่มกล้าที่จะทำสิ่งที่หะรอม ท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ จึงยึดถือให้เป็นไปตามนั้น แล้วท่านอุมัรก็ได้กล่าวว่า **"ตามจริงผู้คนชอบรีบร้อนในเรื่องหนึ่ง ทั้งที่ความจริงพวกเขาควรมีความสุขุมในเรื่องนั้น ซึ่งพวกเราก็ควรที่จะกำหนดมันใช้บังคับแก่พวกเขา"** (ดูในมุสลิม หมายเลข 1472)

ซึ่งข้าพเจ้าก็เห็นด้วยตามนั้น เพราะผู้คนในสมัยนี้มักทำเป็นเรื่องเล่น กระทั่งอาจมีคนไม่รู้อิโหน่อิเหน่ (อาวาม) บางคนมาหาท่านแล้วบอกว่า "เขาได้หย่ากับภรรยาของเขาในขณะที่นางมีประจำเดือนตั้งแต่สิบปีที่แล้วอีก" พอท่านบอกเขาว่า "การหย่านั้นเป็นผลน่ะ" เขาก็จะบอกท่านว่า "มันเป็นการหย่าในขณะที่มีประจำเดือน ซึ่งเป็นเพียงบิดอะฮฺ" เขาพูดแบบนั้นทั้งๆ ที่เขาเป็นคนที่ไม่รู้อิโหน่อิเหน่และไม่รู้อะไรเป็นอะไร แต่ที่เขาพูดออกมาก็เพราะตามอารมณ์ความใคร่เท่านั้น

คำถาม เป็นไปได้หรือไม่ที่เราจะฟัตวากรณีนี้ว่า "การหย่าของท่านนั้นไม่เป็นผล" ?

คำตอบ มันเป็นไปไม่ได้ เพราะเราต้องรับผิดชอบต่อมันในวันกิยามะฮฺ แต่เราต้องกล่าวกับเขาว่า "ในเมื่อท่านตั้งใจให้เป็นเช่นนั้นมันก็จะเป็นตามที่ท่านตั้งใจ ซึ่งท่านมีความคิดอย่างไรหากอิดดะฮฺ (ช่วงเวลาที่รอคอยการกลับคืนดี) จากการหย่าครั้งนั้นสิ้นสุดลง แล้วนางก็ได้แต่งงานกับชายอีกคน แต่แล้วท่านก็ไปหาชายคนนั้นแล้วบอกว่า "นี่เป็นภรรยาของฉันน่ะ"

แน่นอนเขาจะไม่พูดแบบนั้น ซึ่งเมื่อเขาเชื่อว่าการกล่าวคำหย่าสามครั้งนั้นเป็นผล แล้วเราจะเปิดโอกาสให้เขาทำเป็นเล่นๆ ได้อย่างไร

อย่างไรก็ตาม การหย่าในขณะที่มีประจำเดือนนั้นนักวิชาการส่วนใหญ่กล่าวว่ามันเป็นผล ซึ่งคนที่บอกว่าการหย่านั้นจะไม่เป็นผล ท่านอิมาอะหมัดก็เคยตอบโต้คำกล่าวของพวกเขาแล้วว่า "เป็นคำพูดที่ไม่ถูกต้อง" หมายถึง ไม่อาจที่จะนำมาใช้ได้

ตัวอย่างที่สี่ การที่คนๆ หนึ่งขายทองคำหนึ่งอูกียะฮฺด้วยกับทองคำหนึ่ง

อูกียะฮฺครึ่ง การซื้อขายเช่นนี้ถือว่าเป็นโมฆะ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«لاَ تَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالذَّهَبِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ»

ความว่า **"อย่าซื้อขายทองคำกับทองคำนอกจากมันต้องเท่ากันเท่านั้น"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 2176 และมุสลิม หมายเลข 1584)

ตัวอย่างที่ห้า การที่คนๆ หนึ่งได้ละหมาดโดยสวมใส่เสื้อผ้าที่ขโมยมา ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่กล่าวว่า "การละหมาดของเขานั้นใช้ได้" เพราะการห้ามนั้นไม่ได้ห้ามจากการละหมาด แต่เป็นการห้ามสวมใส่เสื้อผ้าที่ขโมยมาไม่ว่าเขาจะละหมาดหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นการห้ามในที่นี้จึงไม่เกี่ยวกับการละหมาด และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เองก็ไม่ได้กล่าวว่า "พวกท่านอย่าละหมาดโดยสวมเสื้อผ้าที่ขโมยมา" แต่ท่านได้ห้ามจากการขโมยและการห้ามนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการละหมาด

ตัวอย่างที่หก การที่คนๆ หนึ่งละหมาดสุนัตโดยไม่มีสาเหตุ (การละหมาดที่มีสาเหตุ เช่น ละหมาดตะฮียตุลมัสญิดเนื่องจากเข้ามัสญิด, ละหมาดอิสติคอเราะฮฺเนื่องจากต้องตัดสินใจอะไรบางอย่าง เป็นต้น -ผู้แปล-) ในช่วงเวลาที่ต้องห้าม ดังนั้นการงานของเขาจึงถูกปฏิเสธ เพราะมันถูกห้ามด้วยตัวของมันอยู่แล้ว

ตัวอย่างที่เจ็ด การที่คนๆ หนึ่งถือศีลอดในวันอีดิลฟิฏรฺ ดังนั้นการถือศีลอดของเขาจึงถูกปฏิเสธ เพราะมันถูกห้ามด้วยตัวของมันอยู่แล้ว

ตัวอย่างที่แปด การที่คนๆ หนึ่งอาบน้ำละหมาดด้วยน้ำที่ขโมยมา ดังนั้นการอาบน้ำละหมาดของเขาใช้ได้ เพราะการห้ามในที่นี้เกี่ยวกับการขโมยน้ำแต่ไม่มีการห้ามอาบน้ำละหมาดด้วยน้ำที่ขโมยมา

ดังนั้น ในกรณีที่มีข้อห้ามระบุถึงอิบาดะฮฺนั้นโดยตรงก็จะถือว่าอิบาดะฮฺนั้นใช้ไม่ได้ แต่ถ้าเป็นข้อห้ามที่ระบุโดยทั่วไปก็จะไม่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องของอิบาดะฮฺนั้นๆ

ตัวอย่างที่เก้า การที่คนๆ หนึ่งได้คดโกงผู้คนในการซื้อขายของเขา ดังนั้นการซื้อขายของเขาก็ยังถือว่าใช้ได้ เพราะการห้ามในที่นี้เกี่ยวกับการคดโกง ด้วยเหตุนี้เมื่อมีการซื้อขายที่มีการคดโกงแล้วก็ถือว่าการซื้อขายนั้นใช้ได้

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«لَا تَلَقَّوْا الْجَلَبَ، فَمَنْ تَلَقَّاهُ فَاشْتَرَى مِنْهُ، فَإِذَا أَتَى سَيِّدُهُ السُّوقَ، فَهُوَ بِالْخِيَارِ»

ความว่า **"พวกเจ้าอย่าได้ดักผู้นำสินค้าเข้าตลาด หากผู้ใดซื้อจากเขาเมื่อเจ้าของเขาถึงตลาดเขาย่อมมีสิทธิ์เลือก (คือหากเห็นว่าถูกเอาเปรียบเกินไปก็สามารถยกเลิกการซื้อขายนั้นได้"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1519)

คำว่า "الجلب" คือสินค้าที่ชาวอาหรับชนบทนำมาขายในเมืองไม่ว่าจะเป็นปศุสัตว์ อาหารต่างๆ และอื่นจากนี้ (ซึ่งชาวอาหรับชนบทมักจะไม่รู้ราคาจริงของมัน -ผู้แปล-)

ซึ่งท่านนบีไม่ได้กล่าวว่าการซื้อขายนั้นเป็นโมฆะ แต่การซื้อขายนั้นกลับใช้ได้ เพียงแค่ท่านให้สิทธิ์เลือกแก่คนที่ถูกดักระหว่างทางนั้น (คือหากเห็นว่าถูกเอาเปรียบเกินไปก็สามารถยกเลิกการซื้อขายนั้นได้) เพราะเขาเป็นคนที่ถูกคดโกงและถูกหลอกลวง

ฉะนั้น จึงต้องแยกแยะระหว่างข้อห้ามที่เกี่ยวข้องกับการงานนั้นโดยตรงกับข้อห้ามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการงานนั้น ซึ่งข้อห้ามใดที่เกี่ยวข้องกับการนั้นโดยตรงก็ไม่มีข้อสงสัยว่าการงานนั้นจะไม่ถูกตอบรับ เพราะถ้าท่านเชื่อว่ามันยังใช้ได้ก็แสดงว่าท่านกำลังขัดแย้งกับอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ส่วนข้อห้ามใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการงานนั้น ก็ถือว่าการงานนั้นยังใช้ได้ ส่วนความผิดของข้อห้ามที่ได้ทำไปนั้นก็ถือเป็นสิ่งที่หะรอม

ตัวอย่างที่สิบ คนๆ หนึ่งทำหัจญ์ด้วยทรัพย์สินที่ขโมยมา อาจจะขโมยอูฐหรืออาจจะเป็นรถยนต์ แล้วไปทำหัจญ์กับมัน ดังนั้นการทำหัจญ์ของเขาใช้ได้ ซึ่งเป็นทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่และเป็นทัศนะที่ถูกต้อง แต่เขาจะมีความผิดที่ไปขโมยอูฐหรือรถยนต์นั้น เพราะถือว่ามันไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำอิบาดะฮฺ ซึ่งบางทีคนที่ทำหัจญ์ก็ไม่ได้ใช้พาหนะใดๆ

แต่ก็มีนักวิชาการบางท่านที่กล่าวว่าหัจญ์นั้นจะใช้ไม่ได้ ซึ่งมีบทกลอนหนึ่งว่า

إِذَا حَجَجْتَ بِمَالٍ أَصْلُهُ سُحُتٌ
فَمَا حَجَجْتَ وَلَكِنْ حَجَّتِ الْعِيرُ
เมื่อท่านทำหัจญ์ด้วยกับทรัพย์สินที่หะรอม
นั้นไม่ใช่การทำหัจญ์ของท่านแต่เป็นการทำหัจญ์ของเจ้าอูฐต่างหาก

ส่วนการบันทึกโดยมุสลิมนั้นมีสำนวนว่า "مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَرَدٌّ" (ใครก็ตามที่ปฏิบัติกิจการใดกิจการหนึ่ง ซึ่งเราไม่ได้สั่งใช้ ดังนั้นกิจการนั้นจะถูกปฏิเสธ) ความเข้าใจตามหะดีษนี้ก็คือ ถ้าไม่ใช่สิ่งที่อัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์สั่งใช้มันก็จะถูกปฏิเสธ ซึ่งนี่คือเรื่องที่เกี่ยวกับอิบาดะฮฺโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ เพราะหลักเดิมของการทำอิบาดะฮฺคือการห้ามไม่ให้ทำจนกว่าจะมีหลักฐานว่าชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ได้กำหนดให้ทำ

ดังนั้น ในกรณีที่มีคนๆ หนึ่งทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในรูปแบบหนึ่ง แล้วมีคนมาห้ามเขา เขาจึงถามว่า "มีหลักฐานอะไรที่บอกว่ามันเป็นสิ่งหะรอม ?" ถือเป็นการตั้งคำถามที่ไม่ถูกต้อง แต่ก็ให้ตอบไปว่า "หลักฐานก็คือหลักเดิมของการทำอิบาดะฮฺคือห้ามไม่ให้ทำจนกว่าจะมีหลักฐานว่ามีชะรีอะฮฺกำหนดให้ทำ"

แต่ในกรณีที่ไม่ใช่เรื่องอิบาดะฮฺ หลักเดิมของมันคืออนุญาตให้ทำได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องทั่วๆ ไป หรือในการงานต่างๆ (ที่ไม่ใช่อิบาดะฮฺ) ก็ถือว่าหลักเดิมของมันคืออนุญาตให้ทำได้

ตัวอย่างในเรื่องทั่วๆ ไป การที่คนๆ หนึ่งดักนกเพื่อกิน แล้วมีคนมาห้ามเขา เขาจึงกล่าวว่า "มีหลักฐานอะไรที่บอกว่ามันเป็นสิ่งที่หะรอม ?" ซึ่งถือเป็นการตั้งคำถามที่ถูกต้อง เพราะหลักเดิมของมันอนุญาตให้ทำได้ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا ﴿٢٩﴾ ﴾ [البقرة: ٢٩]

ความว่า **"พระองค์ คือผู้ทรงสร้างทุกสิ่งที่อยู่บนโลกเพื่อสูเจ้า"** (สูเราะฮฺ

อัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 29)

ตัวอย่างในการงานต่างๆ ที่ไม่ใช่อิบาดะฮฺ หลักเดิมของมันคืออนุญาตให้ทำได้ เช่น การที่คนๆ หนึ่งทำสิ่งหนึ่งในบ้านของเขา หรือในรถของเขา หรือกับเสื้อผ้าของเขา หรือสิ่งใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับทางโลก แล้วมีคนมาห้ามเขา เขาจึงถามว่า "มีหลักฐานห้ามในเรื่องนี้หรือไม่ ?" ซึ่งถือเป็นการตั้งคำถามที่มีความชอบธรรม เพราะหลักเดิมของมันนั้นอนุญาตให้ทำได้

ซึ่งนี่คือหลักเกณฑ์ (ก่ออิดะฮฺ) ที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างมาก

และด้วยหลักเกณฑ์ข้างต้นนี้เองจึงสามารถแบ่งอิบาดะฮฺออกเป็นสามประเภท ดังนี้

หนึ่ง สิ่งที่เรารู้ว่าชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ได้กำหนดว่าเป็นอิบาดะฮฺ ก็ถือว่าเป็นชะรีอะฮฺที่สามารถทำได้

สอง สิ่งที่เรารู้ว่าชะรีอะฮฺได้ห้ามทำอิบาดะฮฺ ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ชะรีอะฮฺได้ห้ามไว้

สาม สิ่งที่เราไม่รู้ว่ามันเป็นอิบาดะฮฺหรือไม่ ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ชะรีอะฮฺได้ห้ามไว้

สำหรับเรื่องมุอามะลาต (การปฏิสัมพันธ์กับผู้คน) และเรื่องทั่วๆ ไปนั้นเราสามารถแบ่งออกเป็นสามประเภทเช่นเดียวกัน

หนึ่ง สิ่งที่เรารู้ว่าชะรีอะฮฺได้อนุญาตให้ทำได้ ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เช่นการที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กินลาบ้าน (ดูในมุสลิม หมายเลข 1941)

สอง สิ่งที่เรารู้ว่าชะรีอะฮฺห้ามมัน เช่น ห้ามกินสัตว์ดุร้ายที่มีเขี้ยว ก็ถือเป็นสิ่งที่ถูกห้าม

สาม สิ่งที่เราไม่รู้ว่าชะรีอะฮฺกล่าวถึงอย่างไร ก็ให้ถือว่าเป็นสิ่งที่อนุญาตให้ทำได้ เพราะหลักเดิมของสิ่งที่ไม่ใช่อิบาดะฮฺนั้นสามารถที่จะทำได้

หะดีษที่ 6

หะลาลและหะรอมและการออกห่างจากสิ่งที่คลุมเครือ

عَنْ أَبِيْ عَبْدِ اللهِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ : " إِنَّ الحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهاتٌ لاَ يَعْلَمُهُنَّ كَثِيْرٌ مِنَ النَّاسِ فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدْ اِسْتَبْرَأَ لِدِيْنِهِ وَعِرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِيْ الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِيْ الحَرَامِ كَالرَّاعِيْ يَرْعَى حَوْلَ الحِمَى يُوْشِكُ أَنْ يَقَعَ فِيْهِ أَلاَ وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى أَلاَ وَإِنَّ حِمَى اللهِ مَحَارِمُهُ أَلاَ وَإِنَّ فِيْ الجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صلَحَ الجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الجَسَدُ كُلُّهُ أَلاَ وَهِيَ القَلْبُ" رَوَاهُ البُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

จากท่านอบูอับดิลลาฮ นั่นคือ อัน-นุอฺมาน บินบะชีร เราะฎิยัลลอฮฺอันฮุ เล่าว่า: ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า **“แท้จริงสิ่งที่อนุมัติ (หะลาล) นั้นชัดเจนและสิ่งที่ต้องห้าม (หะรอม) ก็ชัดเจนเช่นกัน และในระหว่างทั้งสองนั้นคือสิ่งที่คลุมเครือ ซึ่งผู้คนส่วนมากไม่รู้ ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่ระแวดระวังและปกป้องตัวเขาจากสิ่งที่คลุมเครือ แท้จริงเขาได้ให้ศาสนาและเกียรติของเขาใสสะอาดปลอดมลทิน และใครก็ตามที่ตกอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือ ก็เสมือนกับว่าเขาได้ตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม เปรียบดังเช่นผู้ที่เลี้ยงปศุสัตว์อยู่รอบ ๆ บริเวณเขตหวงห้าม ซึ่งมันเกือบจะเล็ดลอดเข้าไปกินในเขตหวงห้ามอยู่แล้ว พึงทราบเถิดว่าทุกๆ กษัตริย์ย่อมมีเขตหวงห้าม และพึงทราบเถิดว่า แท้จริง เขตหวงห้ามของอัลลอฮฺคือบรรดาสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย พึงทราบเถิดว่า ในร่างกายมนุษย์นั้นมีก้อนเนื้อชิ้นหนึ่งเมื่อมันดี ร่างกายทั้งหมดก็จะดีตามไปด้วย และถ้าหากว่ามันเสีย ร่างการทั้งหมดก็จะเสียตามไปด้วย พึงทราบเถิดว่า มันคือ หัวใจ”** หะดีษบันทึกโดยอัล-บุคอรี (อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: ความประเสริฐของผู้ที่ทำให้ศาสนาของเขาบริสุทธิ์, เลขที่: 52) และมุสลิม (มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: อัล-มุสากอต, บท: ยึดเอาสิ่งที่หะลาลและละทิ้งสิ่งที่คลุมเครือ, เลขที่: 1599)

คำอธิบายหะดีษ

คำกล่าวที่ว่า "إِنَّ الحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الحَرَامَ بَيِّنٌ" (แท้จริงสิ่งที่อนุมัติ (หะลาล) นั้นชัดเจนและสิ่งที่ต้องห้าม (หะรอม) ก็ชัดเจนเช่นกัน) ในหะดีษนี้ได้แบ่งหุกุ่มออกเป็นสามประเภทดังนี้

1. สิ่งที่หะลาล (อนุมัติ) นั้นชัดเจนซึ่งทุกคนรับรู้กันดี เช่น ผลไม้ ธัญญาหาร เสื้อผ้าที่ไม่หะรอม และสิ่งต่างๆ ที่นับไม่ถ้วน

2. สิ่งที่หะรอม (ต้องห้าม) ซึ่งทุกคนก็รับรู้กันดี เช่น การผิดประเวณี (ซินา) การลักขโมย การดื่มสุราสิ่งมึนเมา และที่คล้ายคลึงกันนี้

3. สิ่งที่ชุบฮะฮฺ (คลุมเครือ) ซึ่งไม่รู้ว่าหะลาลหรือหะรอม ? โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดชุบฮะฮฺอาจจะเป็นเพราะชุบฮะฮฺในหลักฐาน หรือชุบฮะฮฺในการนำหลักฐานนั้นไปใช้ในประเด็นหนึ่ง ดังนั้นบางทีจึงเกิดชุบฮะฮฺในหุกุ่ม และบางทีเกิดชุบฮะฮฺในประเด็นที่จะหุกุ่ม

การชุบฮะฮฺในหลักฐาน เกิดขึ้นกับหะดีษ (ที่นำมาใช้เป็นหลักฐาน)

หนึ่ง เป็นหะดีษที่เศาะฮีหฺ (ถูกต้อง) จากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม หรือไม่ ?

สอง หะดีษนั้นบ่งชี้ถึงหุกุ่มข้างต้นหรือไม่ ?

ซึ่งกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นมาก อาจจะกล่าวได้ว่าไม่มีสิ่งใดที่เป็นประเด็นคำถามมากไปกว่ามันเป็นหะดีษที่ถูกต้องหรือไม่ ? และมันเป็นหะดีษที่บ่งชี้ถึงหุกุ่มข้างต้นหรือไม่ ?

ส่วนการชุบฮะฮฺในประเด็นที่จะหุกุ่ม หมายถึง หะดีษที่มีอยู่สามารถนำไปเป็นหลักฐานในประเด็นปัญหานั้นได้หรือไม่ ?

ซึ่งการชุบฮะฮฺในหลักฐานนั้นนักวิชาการด้านอุศูลเรียกมันว่า "تخريج المناط" (การสืบหาเหตุผล) ส่วนการชุบฮะฮฺในประเด็นที่จะหุกุ่มพวกเขาเรียกว่า "تحقيق المناط" (การตรวจสอบเหตุผล)

"لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ" (ซึ่งผู้คนส่วนมากไม่รู้) หมายถึง สิ่งที่ชุบฮะฮฺนี้ผู้คนส่วนมากไม่รู้และคนส่วนมากก็รู้ ดังนั้นมีผู้คนมากมายที่ไม่รู้ ส่วนผู้คนที่รู้นั้นก็มีมากมายเช่นกัน ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ได้กล่าวว่า "لا يعلمهن

"أكثر الناس" (ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ไม่รู้) เพราะถ้าท่านกล่าวว่าผู้คนส่วนใหญ่ไม่รู้ก็จะกลายเป็นว่าผู้คนที่รู้นั้นมีจำนวนไม่มาก

ฉะนั้นคำกล่าวที่ว่า "لاَ يَعْلَمُهُنَّ كَثِيْرٌ مِنَ النَّاسِ" (ซึ่งผู้คนส่วนมากไม่รู้) อาจจะเป็นเพราะพวกเขาไม่ค่อยมีความรู้ และอาจจะเป็นเพราะพวกเขาไม่ค่อยมีความเข้าใจ และอาจจะเป็นเพราะพวกเขาไม่ค่อยได้รับรู้

"فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ" (ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่ระแวดระวังและปกป้องตัวเขาจากสิ่งที่คลุมเครือ) กล่าวคือ ห่างไกลจากมัน

"فَقَدْ اِسْتَبْرَأَ" (แท้จริงเขาได้ใสสะอาดปลอดมลทิน) กล่าวคือ ได้รอดพ้นจากมลทิน

"لِدِيْنِهِ" (แก่ศาสนาของเขา) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเขากับอัลลอฮฺ ตะอาลา

"وَعِرْضِهِ" (และเกียรติของเขา) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเขาและผู้คนอื่นๆ เพราะเมื่อใดก็ตามที่คนๆ หนึ่งทำสิ่งที่สิ่งคลุมเครือแล้ว ผู้คนก็จะกล่าวถึงเกียรติของเขา (ในทางที่ไม่ดี) โดยอาจจะกล่าวว่า "คนๆ นี้ทำเรื่องนั้นเรื่องนี้" เช่นเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเขากับอัลลอฮฺ ตะอาลา

"وَمَنْ وَقَعَ فِيْ الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِيْ الحَرَامِ" (และใครก็ตามที่ตกอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือก็เสมือนกับว่าเขาได้ตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม) เป็น "جملة شرطية" (ประโยคที่เป็นเงื่อนไข)

"وَمَنْ وَقَعَ فِيْ الشُّبُهَاتِ" (และใครก็ตามที่ตกอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือ) กล่าวคือ ได้ทำมันไป

"وَقَعَ فِيْ الحَرَامِ" (ก็เสมือนกับว่าเขาได้ตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม) เป็นประโยคที่สามารถตีความได้สองความหมาย

หนึ่ง การหมั่นทำสิ่งที่ชุบฮะฮฺนั้นเป็นสิ่งที่หะรอม

สอง มันเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การทำสิ่งที่ต้องห้าม

ซึ่งหากได้พิจารณาตามตัวอย่างที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ยกมานั้น เป็นที่ชัดเจนแก่เราว่าทั้งสองความหมายนั้นถูกต้องที่สุด

ตัวอย่างที่ยกมานั้นคือ "كَالرَّاعِيْ" (เปรียบดังเช่นผู้ที่เลี้ยงปศุสัตว์) หมายถึงผู้ที่เลี้ยงอูฐ เลี้ยงวัว หรือเลี้ยงแกะ เป็นต้น

"يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى" (เลี้ยงปศุสัตว์อยู่รอบๆ บริเวณเขตหวงห้าม) หมายถึง บริเวณรอบๆ ที่หวงห้าม เนื่องจากเกรงว่าจะเล็ดลอดเข้าไปในพื้นที่เขตหวงห้าม ซึ่งไม่สามารถที่จะเลี้ยงปศุสัตว์ได้ ไม่ว่าจะได้รับอนุญาตหรือไม่ก็ตาม

ซึ่งผู้เลี้ยงปศุสัตว์รอบๆ พื้นที่อันน้อยนิดนั้น "يُوْشِكُ أَنْ يَقَعَ فِيْهِ" (ซึ่งมันเกือบจะเล็ดลอดเข้าไปกินในเขตหวงห้ามอยู่แล้ว) หมายถึง ใกล้ที่จะเล็ดลอดเข้าไปกินในเขตหวงห้ามนั้น เพราะเมื่อปศุสัตว์เห็นพื้นที่ในเขตหวงห้ามมีความเขียวชะอุ่มเต็มไปด้วยต้นไม้จำพวกลำต้นอ่อนๆ มันก็อาจจะเข้าไปในเขตพื้นหวงห้ามนั้นได้ และเป็นการยากมากที่จะหักห้ามมัน เช่นเดียวกันในสิ่งที่คลุมเครือ เมื่อใดก็ตามคนๆ หนึ่งวนอยู่รอบๆ มัน ก็เป็นการยากมากที่จะหักห้ามจิตใจของเขาจากมันได้

การยกตัวอย่างนี้ใกล้เคียงกับความหมายของคำกล่าวที่ว่า "مَنْ وَقَعَ فِيْ الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِيْ الْحَرَامِ" (ใครก็ตามที่ตกอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือ ก็เสมือนกับว่าเขาได้ตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม) หมายถึง มันเกือบจะตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้ามอยู่แล้ว เพราะตัวอย่างนั้นจะเพิ่มความกระจ่างถึงความหมายของมัน

หลังจากนั้นท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "أَلَا" (พึงทราบเถิดว่า) เป็น "أداة استفتاح" (คำที่ใช้เพื่อเป็นการเปิดประเด็น) ประโยชน์ของมันคือ เพื่อเป็นการเร้าความสนใจในสิ่งที่กำลังจะกล่าวถึง

"وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى" (ทุกๆ กษัตริย์ย่อมมีเขตหวงห้าม) หมายถึงกษัตริย์ทุกคนจะมีพื้นที่ที่เป็นเขตหวงห้ามส่วนพระองค์ ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ได้ต้องการชี้แจงหุก่ม (หลักการ) ของการมีเขตหวงห้ามของกษัตริย์ว่ามันหะลาลหรือหะรอม ? เพราะเขตหวงห้ามบางที่ก็เป็นสิ่งที่หะลาล และบางทีก็เป็นสิ่งที่หะรอม ดังนั้นนัยของเขตหวงห้ามในหะดีษนี้ การเข้าไปในมัน

สำหรับประเด็นของเขตหวงห้ามนั้นแบ่งออกเป็นสองประเภท ดังนี้

หนึ่ง ในกรณีกั้นเขตพื้นที่เพื่อตัวเองและเพื่อปศุสัตว์ของตัวเองเพียงอย่างเดียว ถือเป็นสิ่งที่หะรอม

สอง ในกรณีที่กั้นเขตพื้นที่เพื่อปศุสัตว์ของมุสลิมโดยส่วนรวม เช่น อูฐที่มาจากเศาะดะเกาะฮฺ หรืออูฐที่เตรียมไว้เพื่อทำญิฮาด ถือเป็นสิ่งที่หะลาล เพราะเขาไม่จำกัดสิทธิในการใช้พื้นที่นั้นเพื่อตัวเองอย่างเดียว ซึ่งท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«الْمُسْلِمُونَ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثَة : فِي الْكَلَإِ، وَالْمَاءِ، وَالنَّارِ»

ความว่า **"มุสลิมเป็นหุ้นส่วนกันในสามประการคือ หญ้า น้ำ และไฟ"** (บันทึก โดยอบูดาวุด หมายเลข 3477, อิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 2472, อะหฺมัด หน้า 5/364, และอัล-บัยฮะกี ในสุนัน อัล-กุบรอ หน้า 6/150 หมายเลข 11612-11613)

"أَلاَ وَإِنَّ حِمَى اللهِ مَحَارِمُهُ" (และพึงทราบเถิดว่า แท้จริงเขตหวงห้ามของอัลลอฮฺคือบรรดาสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย) เป็น "جملة مؤكدة" (ประโยคเน้นย้ำ) ด้วยการใช้คำว่า "إن" (แท้จริง) และ "أداة استفتاح" (คำที่ใช้เพื่อเป็นการเปิดประเด็น) คือคำว่า "ألا" (พึงทราบเถิด) หมายถึงว่า พึงทราบเถิดว่า แท้จริงเขตหวงห้ามของอัลลอฮฺ คือสิ่งต่างๆ ที่อัลลอฮฺได้ห้าม ดังนั้นจงระมัดระวังในการเข้าใกล้มัน เพราะสิ่งที่ต่างๆ ที่อัลลอฮฺได้ห้ามนั้นเสมือนเขตหวงห้ามของกษัตริย์ที่ไม่อนุญาตให้ผู้ใดเข้าไปในมัน

"أَلاَ وَإِنَّ فِيْ الجَسَدِ مُضْغَةً" (พึงทราบเถิดว่า ในร่างกายมนุษย์นั้น มีก้อนเนื้อชิ้นหนึ่ง) นี่ก็เป็น "جملة مؤكدة" (ประโยคเน้นย้ำ) ด้วยการใช้คำว่า "ألا" (พึงทราบเถิด) และ "إن" (แท้จริง) หมายถึงว่า พึงทราบเถิดว่าในร่างกายมนุษย์นั้นมีก้อนเนื้อชิ้นหนึ่งก้อนประมาณเท่ากับชิ้นเนื้อที่มนุษย์ใช้กินกัน นั่นคือประมาณก้อนเนื้อชิ้นเล็กๆ

"إِذَا صَلَحَتْ صلَحَ الجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الجَسَدُ كُلُّهُ، أَلاَ وَهِيَ القَلْبُ" (เมื่อมันดี ร่างกายทั้งหมดก็จะดีตามไปด้วย และถ้าหากว่ามันเสีย ร่างการทั้งหมดก็จะเสียตามไปด้วย พึงทราบเถิดว่า มันคือ หัวใจ) ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้จัดเรียงผลลัพท์ของเงื่อนไข นั่นคือเมื่อใดก็ตามที่หัวใจดี ร่างกายทั้งหมดก็จะดีตามไปด้วย และเมื่อใดที่หัวใจเสีย ร่างกายทั้งหมดก็จะเสียตามไปด้วย

ซึ่งนักวิชาการบางท่านได้เปรียบเรื่องนี้ด้วยกับกษัตริย์คนหนึ่ง เมื่อเขากษัตริย์นั้นดีประชาชนก็จะดีตามไปด้วย แต่เมื่อกษัตริย์ไม่ดีประชาชนก็จะไม่ดีตามไปด้วย

แต่นักวิชาการที่ตรวจสอบเรื่องนี้มีความเห็นว่า การเปรียบเทียบเช่นนี้ไม่ถูกต้อง เพราะบางทีกษัตริย์มีคำสั่งใดแล้วแต่ก็ไม่จำเป็นต้องเชื่อฟัง ส่วนหัวใจนั้นถ้า

มันมีคำสั่งใดแล้วร่างกายทั้งหมดจะต้องปฏิบัติตามมันอย่างแน่นอน แต่ที่ถูกต้องควรกล่าวว่า เสมือนกษัตริย์มีคำสั่งหนึ่งแก่ประชาชน ดังนั้นเมื่อหัวใจดีแน่นอนว่าร่างกายทั้งหมดก็จะดีตามไปด้วย แต่เมื่อใดที่หัวใจเสีย แน่นอนว่าร่างกายทั้งหมดก็จะเสียตามไปด้วย

ในความเป็นจริงหะดีษบทนี้ถือเป็นหะดีษที่มีความสำคัญมาก ถ้าผู้คนจะกล่าวสาธยายถึงมันแน่นอนว่าต้องใช้จำนวนหน้าหนังสืออย่างมากมาย แต่เราขอนำเสนอเฉพาะส่วนสำคัญๆ ที่เป็นบทเรียนของหะดีษบทนี้เพียงเท่านั้น

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ทุกสิ่งทุกอย่างจะถูกแบ่งออกเป็นสามประเภท นั่นคือ สิ่งที่หะลาล (อนุมัติ) อย่างชัดเจน, สิ่งที่หะรอม (ต้องห้าม) อย่างชัดเจน และสิ่งที่คลุมเครือ

ซึ่งหุกุ่ม (หลักการ) และตัวอย่างของแต่ละประเภทนั้นมีดังนี้

ก. สิ่งที่หะลาลอย่างชัดเจนนั้นจะไม่มีใครถูกตำหนิจากการกระทำมัน เช่น การที่คนๆ หนึ่งแสวงหาความสุขด้วยกับสิ่งที่อัลลอฮฺทรงอนุมัติ เช่นการกินธัญญาหารและผลไม้ต่างๆ ซึ่งมันเป็นสิ่งที่หะลาลอย่างชัดเจนโดยไม่มีการคัดค้านใดๆ

ข. สิ่งที่หะรอมอย่างชัดเจนนั้นทุกคนที่กระทำมันจะถูกตำหนิ เช่นการที่คนๆ หนึ่งดื่มสุรา กินสัตว์ที่ตายเอง กินหมู เป็นต้น ซึ่งหุกุ่มของมันนั้นเป็นที่รู้กันดีว่ามันหะรอม

ค. และมีสิ่งที่เรียกว่าสิ่งที่คลุมเครือ (ชุบฮะฮฺ) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้คนได้เห็นต่างกัน โดยที่บางคนเห็นว่ามันเป็นสิ่งที่หะรอม แต่บางคนก็เห็นว่ามันเป็นสิ่งที่หะลาล แต่ก็มีบางคนที่แยกเป็นกรณีๆ ไป

ตัวอย่างสิ่งที่คลุมเครือ (ชุบฮะฮฺ) เช่น การสูบบุหรี่เคยเป็นสิ่งที่คลุมเครือในช่วงแรกๆ ที่มันมี แต่ในปัจจุบันมีความชัดเจนแล้วหลังจากที่วงการแพทย์มีความก้าวหน้ามากขึ้น ซึ่งหลังจากที่ผู้คนศึกษาสิ่งที่มีอยู่ในบุหรี่นั้นก็มีความชัดเจนว่ามันเป็นสิ่งที่หะรอม และไม่เป็นข้อสงสัยใดๆ สำหรับเราอีก ฉะนั้นการสูบบุหรี่ในช่วงแรกๆ ยังถือว่าเป็นสิ่งที่คลุมเครือและยังไม่มีความชัดเจน แต่ภายหลังจากได้ศึกษาแล้วก็มีความชัดเจนว่ามันเป็นสิ่งที่หะรอมและห้ามสูบมัน

2. สาเหตุที่ทำให้มีสิ่งที่คลุมเครือนั้นมีสี่ประการ

ก. ไม่ค่อยมีความรู้ ซึ่งการรู้น้อยนั้นจะทำให้เกิดสิ่งที่คลุมเครือ เพราะคนที่มีความรู้อย่างกว้างขวางนั้นจะรู้สิ่งที่ต่างๆ ที่คนอื่นไม่รู้

ข. ไม่ค่อยมีความเข้าใจ ซึ่งมันเป็นไปได้ที่คนที่มีความรู้กว้างขวางนั้นแต่เขากลับไม่เข้าใจในสิ่งนั้น จึงทำให้เขามีความคลุมเครือในเรื่องต่างๆ

ค. ไม่ค่อยจะพินิจพิจารณาให้ถี่ถ้วน ซึ่งมันเกิดขึ้นด้วยกับการที่ตัวเขาไม่

ทุ่มเทในการพินิจพิจารณาและศึกษาค้นคว้านัยของมัน โดยอ้างว่ามันไม่มีความจำเป็น

ง. มีเจตนาที่ไม่ดี ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุด ซึ่งมันเกิดขึ้นด้วยการที่คนๆ หนึ่งมีเจตนาต้องการเอาชนะเพียงอย่างเดียว โดยไม่สนใจว่ามันถูกหรือผิด ซึ่งการเจตนาเช่นนี้เองที่กีดขวางไม่ให้เขาได้รับความรู้ เราขออัลลอฮฺต่ออัลลอฮฺให้รอดพ้นจากพฤติกรรมเช่นนี้ ซึ่งเขาไม่ได้มีเจตนาต้องการความรู้ แต่ต้องการตามอารมณ์ความใคร่เพียงเท่านั้น

ซึ่งสิ่งที่คลุมเครือนี้จะไม่เกิดกับทุกคนด้วยกับสองหลักฐานนี้

หนึ่ง จากหลักฐานที่เป็นคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า "لاَ يَعْلَمُهُنَّ كَثِيْرٌ مِنَ النَّاسِ" (ซึ่งผู้คนส่วนมากไม่รู้) แสดงว่าก็ยังมีผู้คนส่วนมากที่รู้

สอง จากความหมายของหะดีษบทนี้ ซึ่งหากหลักฐานต่างๆ เป็นสิ่งที่คลุมเครือสำหรับทุกคน แสดงว่าอัลกุรอานก็ไม่มีอะไรที่ชัดเจน และต้องมีชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) บางประการที่ยังไม่มีใครรู้ ซึ่งมันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

3. บทเรียนที่สามของหะดีษบทนี้คือ เป็นหิกมะฮฺ (ความรอบรู้) ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ได้ระบุถึงสิ่งที่ยังคลุมเครือ (ชุบฮะฮฺ) ทั้งนี้ก็เพื่อคนที่ขะมักเขม้นในการแสวงหาความรู้นั้นจะได้มีความชัดเจน ส่วนคนที่ไม่ขะมักเขม้นในการแสวงหาความรู้นั้นจะได้อยู่กลุ่มคนที่ไม่รู้สิ่งที่คลุมเครือนี้

4. บทเรียนที่สี่ของหะดีษบทนี้คือ เป็นไปไม่ได้ที่ผู้คนทั้งหมดจะไม่รู้ว่ามีชะรีอะฮฺหนึ่งมาก่อน เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "لاَ يَعْلَمُهُنَّ كَثِيْرٌ مِنَ النَّاسِ" (ซึ่งผู้คนส่วนมากไม่รู้) (แสดงว่าต้องมีคนที่รู้ -ผู้แปล-)

5. ส่งเสริมให้หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่คลุมเครือ แต่มีเงื่อนไขว่าสิ่งนั้นต้องมีหลักฐานชัดเจนว่าเป็นสิ่งที่คลุมเครือ แต่ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานว่ามันเป็นสิ่งที่คลุมเครือก็ถือว่ามันเป็นสิ่งวิสวาส (กระซิบกระซาบให้สงสัย) และมีความสุดโต่ง อย่างไรก็ตามถ้าในกรณีที่พบว่ามันเป็นสิ่งที่คลุมเครือจริง ทุกคนก็ถูกสั่งใช้ให้มีความยำเกรง (วะรออ) และให้ละทิ้งสิ่งที่คลุมเครือนั้น

ตัวอย่างในเรื่องนี้ มีหะดีษที่ถูกต้องที่บันทึกในเศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี จากการรายงานของท่านหญิงอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา เล่าว่ามีคนกลุ่มหนึ่งมาหาท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แล้วกล่าวว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ มีคนกลุ่มหนึ่งที่นำเนื้อมาให้พวกเรา ซึ่งเราไม่รู้ว่ามันถูกเชือดด้วยพระนามของอัลลอฮฺหรือไม่ ?" ท่านนบีจึงกล่าวว่า

«سَمُّوا أَنْتُمْ وَكُلُوا»

ความว่า **"พวกท่านจงกล่าวนามของอัลลอฮฺ แล้วกินมัน"**

ท่านหญิงได้เล่าว่า "เหตุการณ์ครั้งนั้นพวกเขาเพิ่งเข้ารับอิสลามได้ใหม่ๆ" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 2057)

คำถาม เราต้องหลีกเลี่ยงจากการกินเนื้อนั้น เพราเกรงว่าพวกเขาไม่ได้กล่าวนามของอัลลอฮฺขณะที่เชือดหรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ต้องหลีกเลี่ยงแต่อย่างใด เพราะมันไม่ใช่เรื่องที่ต้องหลีกเลี่ยง ด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวว่า "سَمُّوا أَنْتُمْ وَكُلُوا" (พวกท่านจงกล่าวนามของอัลลอฮฺ แล้วกินมัน) ประหนึ่งมันเป็นสิ่งที่น่าตำหนิสำหรับพวกเขา และประหนึ่งท่านนบี อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม ได้กล่าวว่า "มันไม่ใช่เรื่องที่พวกท่านต้องรับผิดชอบในสิ่งที่คนอื่นจากพวกท่านไม่ได้กระทำ แต่พวกท่านต้องรับผิดชอบในสิ่งที่พวกท่านกระทำไปเท่านั้น ดังนั้นจงกล่าวนามของอัลลอฮฺ แล้วกินมันเถิด"

เพราะฉะนั้นสิ่งใดก็ตามที่ชาวยิวหรือคริสต์ได้เชือดแล้วมามอบให้แก่ท่าน ท่านก็ไม่ต้องไปถามว่ามันถูกเชือดด้วยวิธีตามหลักการอิสลามหรือไม่ เพราะการถามเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่หลักฐานรองรับ และ เป็นหนึ่งในความสุดโต่ง

เช่นเดียวกัน ในกรณีที่มีบางสิ่งติดที่เสื้อของคนๆ หนึ่ง ซึ่งเขาไม่รู้ว่ามันเป็นนะญิส (สิ่งสกปรก) หรือไม่ คำถาม เขาควรหลีกเลี่ยงจากการสวมเสื้อนั้นหรือไม่ ? คำตอบ ให้พิจารณาดังนี้ หากมีความเป็นไปได้ที่มันจะเป็นนะญิสก็ให้เปลื้องมันออก (หรือเอาไปล้าง -ผู้แปล-) ซึ่งถ้าความเป็นไปได้นั้นมีน้ำหนักมากกว่าการเปลื้องมันออกก็มีน้ำหนักมากกว่า แต่ถ้าไม่มีความเป็นไปได้ (ที่จะเป็นนะญิส) ก็ไม่ต้องไปสนใจ

อะไร ด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงตัดปัญหานี้ด้วยการให้คำแนะนำแก่คนที่ถามถึงชายคนหนึ่งที่สงสัยว่าเขาเสียน้ำละหมาดในขณะละหมาดหรือไม่ โดยที่ท่านนบีได้กล่าวว่า

« لاَ يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا »

ความว่า **"ไม่จำเป็นที่เขาต้องเลิกละหมาด จนกว่าจะมั่นใจว่าได้ยินเสียงผายลมอย่างชัดเจนหรือได้กลิ่นอย่างแน่นอน"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 137)

จึงมีหลักเกณฑ์ (กออิดะฮฺ) ว่า ถ้าพบว่ามีความเป็นไปได้สูงที่จะเป็นที่คลุมเครือ การละทิ้งมันก็เป็นสิ่งที่ดีกว่า แต่ถ้ามีความเป็นไปได้น้อยก็ไม่ต้องไปละทิ้งมัน และเมื่อใดที่ไม่พบว่ามีความเป็นไปได้เลยหากเขาละทิ้งมันก็ถือเป็นความสุดโต่งในศาสนา ซึ่งศาสนาได้ห้ามไว้

6. คนที่ตกอยู่ในในสิ่งที่คลุมเครือ ก็เสมือนว่าเขาตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "مَنْ وَقَعَ فِيْ الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِيْ الحَرَامِ" (ใครก็ตามที่ตกอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือ ก็เสมือนกับว่าเขาได้ตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม)

7. ความยอดเยี่ยมของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในการอบรมสั่งสอน ซึ่งท่านใช้วิธียกตัวอย่างที่สัมผัสได้จริง เพื่อใช้อธิบายความหมายที่ต้องใช้สติปัญญาพินิจใตร่ตรอง ซึ่งนี่คือวิธีการหนึ่งที่อัลกุรอานใช้ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۖ وَمَا يَعْقِلُهَآ إِلَّا ٱلْعَٰلِمُونَ ﴿٤٣﴾ ﴾ [العنكبوت: ٤٣]

ความว่า **"และเหล่านี้คืออุปมาทั้งหลายที่เราได้เปรียบเทียบมัน สำหรับปวงมนุษย์แต่ไม่มีผู้ใดตระหนักมันหรอกนอกจากผู้มีความรู้"** (สูเราะฮฺอัล-อันกะบูต อายะฮฺที่ 43)

ซึ่งหนึ่งในวิธีการอบรมสั่งสอนที่ยอดเยี่ยมของครูนั้นคือการทำให้สิ่งที่ต้องใช้สติปัญญาในการพินิจใตร่ตรองเทียบเคียงกับสิ่งที่สามารถสัมผัสได้จริง เพราะท่าน

นบีได้กล่าวว่า "كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الحِمَى يُوْشِكُ أَنْ يَقَعَ فِيْهِ" (เปรียบดังเช่นผู้ที่เลี้ยงปศุสัตว์เลี้ยงปศุสัตว์อยู่รอบๆ บริเวณเขตหวงห้าม ซึ่งมันเกือบจะเล็ดลอดเข้าไปกินในเขตหวงห้ามอยู่แล้ว)

8. **คำถาม** สามารถนำคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า "يَرْعَى حَوْلَ الحِمَى" (เลี้ยงปศุสัตว์อยู่รอบๆ บริเวณเขตหวงห้าม) เพื่อยืนยันการมีเขตหวงห้ามได้หรือไม่ ?

คำตอบ ในเรื่องนี้เป็นเพียงการนำเสนอเรื่องราวและสิ่งที่มันจะเกิดขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการบ่งชี้ถึงหุกุ่มทางชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) แต่อย่างใด ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เพียงนำเสนอเรื่องบางเรื่องที่มันเกิดขึ้นจริง แต่ไม่ได้เป็นการชี้แจงในหุกุ่มของมันแต่อย่างใด

มีตัวอย่างอื่นที่จะทำให้เข้าใจมากขึ้นคือ

คำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«لَتَرْكَبُنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ»

ความว่า "**แน่นอน พวกเจ้าจะปฏิบัติตามแนวทางต่างๆ ของกลุ่มชนก่อนหน้าพวกเจ้า**" (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 6889 และมุสลิม หมายเลข 2669)

มันไม่ได้หมายความว่าการปฏิบัติตามแนวทางต่างๆ ของกลุ่มชนก่อนหน้านั้นเป็นสิ่งที่อนุญาตให้ทำได้ แต่มันเป็นเพียงการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นเท่านั้น

และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยบอกเล่าเรื่องราวของหญิงคนหนึ่งที่จะเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่กลัวสิ่งใดนอกจากอัลลอฮฺ มันก็ไม่ได้หมายความว่าอนุญาตที่นางจะเดินทางโดยไม่มีมะหฺรอม (ผู้ปกครองที่เป็นพ่อหรือญาติพี่น้องที่ห้ามแต่งงานกับนาง) แต่มันเป็นเพียงการยกตัวอย่างเท่านั้น

เพราะฉะนั้นเราจึงขอกล่าวว่า หะดีษบทนี้ไม่ได้บ่งชี้ว่าอนุญาตให้มีเขตหวงห้ามได้ เพราะท่านนบีเพียงแค่ยกตัวอย่างที่จะเกิดขึ้น ส่วนหุกุ่มของการมีเขตหวงห้ามนั้นแบ่งออกเป็นสองประเภทด้วยกัน ดังนี้

หนึ่ง ในกรณีที่เป็นเขตหวงห้ามเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของพี่น้องมุสลิมก็ถือว่าอนุญาตให้ทำได้

สอง ในกรณีที่เป็นเขตหวงห้ามเฉพาะส่วนตัว ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม เพราะไม่อนุญาตให้เขายึดของส่วนรวมมาเป็นของส่วนตัวได้

ตัวอย่างที่หนึ่ง การกั้นเขตพื้นที่เพื่อตั้งท่อระบายน้ำ ซึ่งแน่นอนว่ามันเป็นสิ่งที่อนุญาตให้ทำได้โดยไม่มีข้อสงสัย หรือการกั้นเขตพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อปศุสัตว์ส่วนรวมของพี่น้องมุสลิม เช่น สัตว์ที่ได้รับซะกาตมา หรือม้าศึกที่เตรียมไว้เพื่อทำญิฮาดในหนทางของอัลลอฮฺ เป็นต้น

ตัวอย่างที่สอง ในกรณีที่กั้นเขตพื้นที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือเพื่อให้ปศุสัตว์ของตัวเองเท่านั้น

9. หนึ่งในบทเรียนของหะดีษบทนี้คือ การใช้หลักการ "سد الذرائع" (การป้องกันและปิดช่องทางต่างๆ ที่จะนำไปสู่ความเสียหาย) หมายถึง ช่องทางใดก็ตามที่จะนำไปสู่สิ่งที่ต้องห้ามวาญิบที่จะต้องปิดกั้น ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้ถลำทำสิ่งที่ต้องห้ามนั้น ซึ่งหลักการนี้ถือเป็นหลักฐานตามหลักชัรอียฺ (หลักการศาสนา) และเป็นที่มาของชะรีอะฮฺอีกด้วย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَلَا تَسُبُّواْ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَسُبُّواْ ٱللَّهَ عَدۡوَۢا بِغَيۡرِ عِلۡمٍۗ ١٠٨ ﴾ [الأنعام: ١٠٨]

ความว่า **"และพวกเจ้าจงอย่าด่าว่าบรรดาที่พวกเขาวิงวอนขออื่นจากอัลลอฮฺ แล้วพวกเขาก็จะด่าว่าอัลลอฮฺเป็นการละเมิด โดยปราศจากความรู้"** (สูเราะฮฺ อัล-อันอาม อายะฮฺที่ 108)

ซึ่งมีการห้ามด่าทอพระเจ้าของพวกที่ตั้งภาคี (มุชริกีน) เพราะมันจะนำไปสู่การด่าทออัลลอฮฺ ตะอาลา ทั้งๆ การด่าทอพระเจ้าของพวกที่ตั้งภาคีนั้นเป็นการด่าทอที่มีความชอบธรรม ส่วนการด่าทออัลลอฮฺ ตะอาลา นั้นเป็นการละเมิดที่ปราศจากความรู้

10. เป็นปกติวิสัยของบรรดากษัตริย์ที่จะต้องมีเขตหวงห้ามของตนเอง เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "أَلاَ وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى" (พึงทราบเถิดว่า ทุกๆ กษัตริย์ย่อมมีเขตหวงห้าม) ซึ่งก่อนหน้านี้เราได้นำเสนอหุกุ่ม

ของการมีเขตหวงห้ามแล้ว

11. สามารถใช้คำเน้นย้ำ (ตะอ์กีด) ในประโยคที่จะกล่าวถึงด้วยรูปแบบต่างๆ เมื่อมีความจำเป็น หากมีคนกล่าวว่า การใช้สำนวนเน้นย้ำมันจะเป็นการเพิ่มประโยคให้ยืดยาว เราก็ขอตอบว่า การใช้คำเน้นย้ำมันจะเป็นการเพิ่มประโยคให้ยืดยาวก็จริง แต่ถ้ามันมีความจำเป็นก็จะกลายเป็นสำนวนโวหารที่ดี (บะละเฆาะฮฺ) เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ใช้คำว่า "ألا...ألا" (พึงทราบเถิด... พึงทราบเถิด)

12. ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้เกิดสิ่งที่ดีหรือไม่ดีคือหัวใจ หากมันดีร่างกายทั้งหมดก็จะดีตามไปด้วย แต่ถ้ามันเสียร่ายกายทั้งหมดก็จะเสียตามไปด้วย

จากบทเรียนนี้เองจึงวาญิบที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ต่อหัวใจมากกว่าการดูแลเอาใจใส่ต่ออวัยวะส่วนอื่นๆ เพราะหัวใจคือตัวแปรสำคัญของการงานต่างๆ และหัวใจคือสิ่งที่มนุษย์จะถูกสอบสวนในวันกิยามะฮฺ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ดำรัสว่า

﴿ ۞أَفَلَا يَعۡلَمُ إِذَا بُعۡثِرَ مَا فِي ٱلۡقُبُورِ ٩ وَحُصِّلَ مَا فِي ٱلصُّدُورِ ١٠ ﴾ [العاديات: ٩ ١٠]

ความว่า **"เขาไม่รู้ดอกหรือว่า เมื่อสิ่งที่อยู่ในหลุมฝังศพถูกให้ฟื้นขึ้นมา และสิ่งที่อยู่ในหัวอกถูกเผยออก"** (สูเราะฮฺอัล-อาดิยาต อายะฮฺที่ 9-10)

และอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّهُۥ عَلَىٰ رَجۡعِهِۦ لَقَادِرٞ ٨ يَوۡمَ تُبۡلَى ٱلسَّرَآئِرُ ٩ ﴾ [الطارق: ٨، ٩]

ความว่า **"แท้จริงพระองค์ทรงสามารถอย่างแน่นอนที่จะให้เขากลับมาอีก (คือฟื้นคืนชีพ) วันที่สิ่งเร้นลับทั้งหลายจะถูกเปิดเผย"** (สูเราะฮฺอัฏ-ฏอริก อายะฮฺที่ 8-9)

ดังนั้นจงขัดเกลาหัวใจของท่านจากการชิริก (ตั้งภาคี) การทำสิ่งบิดอะฮฺ (อุตริกรรมในศาสนา) และจากการเคียดแค้นและโกรธเคืองต่อพี่น้องมุสลิม รวมถึงจากมารยาทที่ไม่ดีต่างๆ หรือหลักความเชื่อที่สวนทางกับชะรีอะฮฺอิสลาม เพราะ

หัวใจคือต้นเหตุที่จะทำให้เกิดสิ่งต่างๆ

13. เนื้อหาของหะดีษเป็นการตอบโต้คนที่ฝ่าฝืน ซึ่งเมื่อพวกเขาถูกห้ามจากการทำสิ่งที่ฝ่าฝืนก็จะกล่าวว่า "ความยำเกรง (ตั๊กวา) มันอยู่ที่นี่ แล้วเขาก็ตีที่หน้าอกของเขา" ซึ่งพวกเขากำลังใช้ความถูกต้องมาอ้างการกระทำที่หลงผิด เพราะคนที่กล่าวว่า "التَّقْوَى هَاهُنَا" (ความยำเกรงอยู่ที่นี่) (ดูในมุสลิม หมายเลข 2564) คือท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ส่วนความหมายของหะดีษก็คือ เมื่อใดที่ (หัวใจ) ส่วนนี้มีความยำเกรง ร่างกายทั้งหมดก็จะมีความยำเกรงตามไปด้วย แต่เขากลับกล่าวว่า "ความยำเกรงอยู่ที่นี้" หมายความว่า "เขาก็จะคงฝ่าฝืนต่ออัลลอฮฺ ส่วนความยำเกรงนั้นมันมีอยู่ในหัวใจอยู่แล้ว"

ซึ่งการชี้แจงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนนี้เป็นเรื่องที่ง่ายมาก เพียงกล่าวว่า ถ้าหัวใจมันดี ส่วนอื่นก็จะต้องดีตามไปด้วย เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "إِذَا صَلَحَتْ صلَحَ الجَسَدُ كُلُّهُ ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الجَسَدُ كُلُّهُ" (เมื่อมันดี ร่างกายทั้งหมดก็จะดีตามไปด้วย และถ้าหากว่ามันเสีย ร่างกายทั้งหมดก็จะเสียตามไปด้วย)

14. การควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับหัวใจ เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "إِذَا صَلَحَتْ صلَحَ الجَسَدُ كُلُّهُ ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الجَسَدُ كُلُّهُ" (เมื่อมันดี ร่างกายทั้งหมดก็จะดีตามไปด้วย และถ้าหากว่ามันเสีย ร่างกายทั้งหมดก็จะเสียตามไปด้วย)

คำถาม หะดีษนี้สามารถเป็นหลักฐานได้หรือไม่ว่าสติปัญญานั้นอยู่ที่หัวใจ ?

คำตอบ ได้แน่นอน เพราะเนื้อหาบ่งชี้ว่าสติปัญญานั้นอยู่ที่หัวใจ และสิ่งที่คอยคิดใคร่ครวญในเรื่องต่างๆ ก็คือหัวใจ และอัลกุรอานก็ได้ยืนยันในเรื่องนี้ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ أَفَلَمْ يَسِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَآ أَوْ ءَاذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى ٱلْأَبْصَٰرُ وَلَٰكِن تَعْمَى ٱلْقُلُوبُ ٱلَّتِي فِي ٱلصُّدُورِ ﴿٤٦﴾ ﴾ [الحج : ٤٦]

ความว่า "**พวกเขามิได้ออกเดินทางไปในแผ่นดินดอกหรือ เพื่อหัวใจจะ**

ได้พิจารณาเพื่อพวกเขาเอง หรือมีหูเพื่อสดับฟังมัน เพราะแท้จริงการมองของนัยตานั้นมิได้บอดดอก แต่ว่าหัวใจที่อยู่ในทรวงอกต่างหากที่บอด” (สูเราะฮฺ อัล-หัจญ์ อายะฮฺที่ 46)

คำถาม แล้วการคิดใคร่ครวญด้วยหัวใจนั้นจะเป็นในรูปแบบใด ?

คำตอบ มันเป็นเรื่องที่ไม่สามารถรู้ได้ แต่ที่แน่ๆ เราต้องเชื่อว่าสติปัญญานั้นอยู่ที่หัวใจ ดังที่มีปรากฏตามเนื้อหาของอัลกุรอาน อย่างไรก็ตามเราไม่สามารถรู้ได้ว่ามันมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร ดังนั้นจึงไม่ต้องถามข้าพเจ้าว่าในกรณีที่มีการเปลี่ยนหัวใจของคนปฏิเสธศรัทธาไปใส่แทนที่หัวใจของคนมุสลิม เขาจะกลายเป็นคนปฏิเสธหรือไม่ เพราะเราไม่รู้ว่าการเชื่อมโยงระหว่างสติปัญญากับหัวใจนั้นเป็นอย่างไร อัลลอฮฺเท่านั้นที่ทรงรู้ดียิ่ง

หะดีษที่ 7

ศาสนาคือการนะศีหะฮฺ

عَنْ أَبِيْ رُقَيَّةَ تَمِيْمِ بْنِ أَوْسٍ الدَّارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ : " الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ . قُلْنَا : لِمَنْ ؟ قَالَ : لِلّٰهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُوْلِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ وَعَامَّتِهِمْ " رَوَاهُ مُسْلِمٌ،

จากท่านอบีรุก็อยยะฮฺ นั่นคือ ตะมีม บินเอาสฺ อัด-ดารี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า **“ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ” พวกเราจึงถามว่า: เพื่อใครล่ะ ? ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ตอบว่า “เพื่ออัลลอฮฺ เพื่อคัมภีร์ของพระองค์ เพื่อศาสนทูตของพระองค์ เพื่อบรรดาผู้นำมุสลิม และเพื่อบรรดามุสลิมทั่วไป”** หะดีษบันทึกโดยมุสลิม[10]

10 มุสลิม, อัล-ญามิอ, ภาค: การศรัทธา, บท: อธิบายถึงศาสนานั้นคือการตักเตือน, เลขที่: 95

คำอธิบายหะดีษ

คำกล่าวที่ว่า "عَنْ أَبِيْ رُقَيَّةَ" (จากท่านอบีรุก็อยยะฮฺ) เป็นการใช้ฉายาแทนชื่อ (กุนยะฮฺ) ที่เป็นเพศหญิง ทั้งๆ ที่โดยส่วนใหญ่มักจะใช้ฉายาที่เป็นเพศชาย อย่างไรก็ตามก็มีการใช้ฉายาที่เป็นเพศหญิงเช่นกัน โดยเฉพาะถ้ามันเป็นที่รู้จักมากกว่า และในบางกรณีก็มีการใช้ฉายาที่ไม่ใช่ชื่อมนุษย์ เช่นอบูฮุร็อยเราะฮฺ (แมว) เป็นต้น ซึ่งท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เป็นที่รู้จักด้วยกับฉายานี้ เพราะท่านชอบคลุกคลีกับแมวเป็นอย่างมาก ทำให้ท่านมีฉายาว่าอบูฮุร็อยเราะฮฺ

"الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ" (ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ) คำว่า "الدين" เป็น "مبتدأ" (คำขึ้นต้นประโยค) ส่วนคำว่า "النصيحة" เป็น "خبر" (คำขยาย) ซึ่งทุกคำที่เป็นมุบตะดาและเคาะบัรจะเป็น "معرفة" (คำที่เฉพาะเจาะจง) และนักวิชาการทางด้านโวหารศาสตร์ (บะละเฆาะฮฺ) ได้กล่าวว่า ในกรณีที่มุบตะดาและเคาะบัรเป็นมะอฺริฟะฮฺก็เป็นที่เข้าใจว่ามันเป็นรูปแบบการจำกัดเนื้อหาให้เฉพาะเจาะจง

คำกล่าวที่ว่า "الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ" (ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ) เสมือนการกล่าวว่า "ما الدين إلا النصيحة" (ไม่มีศาสนานอกจากต้องมีการนะศีหะฮฺ) ดังนั้นในกรณีที่เนื้อหาของรูปประโยคใช้คำที่เป็นมะอฺริฟะฮฺทั้งสอง แสดงว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการจำกัดเนื้อหา

คำกล่าวที่ว่า "الدِّيْنُ" หมายถึง ศาสนาที่เป็นภาคการปฏิบัติ เพราะคำว่า "الدِّيْنُ" นั้นจะแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ "دين عمل" (ศาสนาที่เป็นภาคปฏิบัติ) และ "دين جزاء" (ศาสนาที่เป็นภาคการตอบแทน) ซึ่งคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ۞ ﴾ [الفاتحة: ٤]

ความว่า **"ผู้ทรงสิทธิอำนาจในวันตอบแทน"** (สูเราะฮฺอัล-ฟาติหะฮฺ อายะฮฺที่ 4)

หมายถึง ศาสนาที่เป็นภาคการตอบแทน ส่วนคำดำรัสของพระองค์ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ ۞ ﴾ [المائدة: ٣]

ความว่า **"และข้าได้พึงพอพระทัยที่จะให้อิสลามเป็นศาสนาแก่พวกเจ้าแล้ว"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 3)

หมายถึง ศาสนาที่เป็นภาคปฏิบัติ

ซึ่งคำกล่าวที่ว่า "الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ" (ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ) ในที่นี้หมายถึงศาสนาที่เป็นภาคปฏิบัติ ส่วนคำว่า "النصيحة" คือ การทำให้สิ่งหนึ่งบริสุทธิ์

และการที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ระบุผู้ที่จะได้รับการนะศีหะฮฺก็เพื่อต้องการให้บรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม มีความสนใจที่อยากรู้ว่าพวกเขาเป็นใครบ้าง เพราะการกล่าวถึงเรื่องหนึ่งโดยภาพรวม แล้วหลังจากนั้นก็ได้อธิบายในรายละเอียดของมัน คือปัจจัยหนึ่งที่ทำให้จดจำความรู้ได้ดี เพราะเมื่อใดที่มีการกล่าวถึงเรื่องหนึ่งโดยภาพรวม มันก็จะกระตุ้นจิตใจให้มีความอยากรู้ในรายละเอียดของมัน ดังนั้น เมื่อมีการอธิบายในรายละเอียดของมันแล้ว จิตใจก็จะมีความห่วงแหนต่อมัน จึงทำให้มันถูกฝังแน่นในความทรงจำมากกว่าการนำเสนอรายละเอียดตั้งแต่เริ่มแรก

ในบางสายรายงานมีสำนวนว่า "الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ" (ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ) โดยที่ท่านนบีกล่าวสามครั้ง นั้นคือ "الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ، الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ، الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ" (ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ, ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ, ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ)

"قُلْنَا : لِمَنْ ؟ قَالَ : لِلّٰهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُوْلِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ وَعَامَّتِهِمْ" (พวกเราจึงถามว่า: เพื่อใครล่ะ ? ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ตอบว่า "เพื่ออัลลอฮฺ เพื่อคัมภีร์ของพระองค์ เพื่อศาสนทูตของพระองค์ เพื่อบรรดาผู้นำมุสลิม และเพื่อบรรดามุสลิมทั่วไป)

การนะศีหะฮฺเพื่ออัลลอฮฺ ประกอบด้วยสองประการด้วยกัน

หนึ่ง มีความบริสุทธิ์ใจในการทำอิบาดะฮฺต่อพระองค์

สอง ยืนยันในความเป็นหนึ่งเดียวของพระองค์ในด้านรุบูบียะฮฺ (การสร้างสรรค์และบริหารจัดการสรรพสิ่งต่างๆ), อุลูฮียะฮฺ (การทำอิบาดะฮฺต่อพระองค์) และอัสมาอ์ วะศิฟาต (พระนามและคุณลักษณะของพระองค์)

การนะศีหะฮฺเพื่อคัมภีร์ของพระองค์ (นั่นคืออัลกุรอาน) ประกอบด้วยดังนี้

หนึ่ง การปกป้องมัน ด้วยการที่คนๆ หนึ่งปกป้องอัลกุรอานจากการบิดเบือนของผู้ประสงค์ร้าย และการชี้แจงการบิดเบือนของพวกเขา

สอง การเชื่อมั่นอย่างเต็มเปี่ยมในเนื้อหาของมันโดยไม่รู้สึกเคลือบแคลงใจ ซึ่งหากใครปฏิเสธในเนื้อหาหนึ่งของอัลกุรอานก็ไม่ถือว่าเขาเป็นคนที่นะศีหะฮฺเพื่อมัน และใครที่รู้สึกสงสัยและเคลือบแคลงใจในเนื้อหาของมันก็ไม่ถือว่าเขาเป็นคนนะศีหะฮฺเพื่อมัน

สาม การปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลกุรอาน ซึ่งคำสั่งใช้ใดก็ตามที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของอัลลอฮฺเขาจะต้องปฏิบัติตามมัน แต่ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็จะไม่ถือว่าเขาเป็นคนนะศีหะฮฺเพื่อมัน

สี่ การหลีกห่างจากคำสั่งห้ามของอัลกุรอาน ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งห้ามนี้ก็จะไม่ถือว่าเขาเป็นคนนะศีหะฮฺเพื่อมัน

ห้า การที่ศรัทธาว่าหลักหุกุ่ม (ข้อตัดสิน) ที่มีอยู่ในนั้นทั้งหมดเป็นหุกุ่มที่ดีที่สุด และไม่มีหุกุ่มใดที่จะดีกว่าหุกุ่มที่มีอยู่ในอัลกุรอาน

หก การที่ศรัทธาว่าอัลกุรอานนี้เป็นคำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทั้งที่เป็นตัวอักษรและความหมายของมัน ซึ่งพระองค์ทรงดำรัสมันจริง และท่านญิบรีลก็ได้รับมาจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และพระองค์ก็ได้ประทานให้มันแก่หัวใจของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เพื่อที่ท่านจะได้เป็นหนึ่งในผู้ที่ให้คำตักเตือนด้วยการใช้ภาษาอาหรับที่มีความชัดเจน

การนะศีหะฮฺเพื่อศาสนทูต (เราะสูล) ของพระองค์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ประกอบด้วยดังนี้

หนึ่ง การปฏิบัติตามท่านเพียงคนเดียว และจะไม่ปฏิบัติตามใครอื่นใด เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُواْ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ ٱلْآخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ ﴾ [الأحزاب : ٢١]

ความว่า “**โดยแน่นอน ในเราะสูลของอัลลอฮฺมีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอฮฺและวันปรโลกและรำลึกถึงอัลลอฮฺอย่างมาก**” (สูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 21)

สอง การศรัทธาว่าท่านนั้นเป็นเราะสูล (ศาสนทูต) ของอัลลอฮฺอย่างแท้จริง ซึ่งท่านไม่เคยโกหกและไม่เคยถูกกล่าวหาว่าโกหก ดังนั้นท่านจึงเป็นเราะสูลที่เป็นผู้สัจจริงและเป็นผู้ได้รับการเชื่อถือ

สาม การที่ศรัทธาต่อทุกเรื่องราวที่ท่านบอกกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาแล้ว หรือที่กำลังเกิดขึ้น รวมถึงที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า

สี่ การปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของท่าน

ห้า การหลีกห่างจากคำสั่งห้ามของท่าน

หก การปกป้องชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของท่าน

เจ็ด การเชื่อว่าทุกสิ่งที่มาจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นเสมือนมาจากอัลลอฮฺ ตะอาลา ซึ่งจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามมัน เพราะสิ่งใดก็ตามที่มีอยู่ในอัส-สุนนะฮฺก็ประหนึ่งว่ามันมาจากอัลกุรอาน ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ ﴿٥٩﴾ ﴾ [النساء : ٥٩]

ความว่า **“โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ! จงเชื่อฟังอัลลอฮฺและเชื่อฟังเราะสูลเถิด”** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺ? 59)

และพระองค์ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدۡ أَطَاعَ ٱللَّهَۖ ﴿٨٠﴾ ﴾ [النساء : ٨٠]

ความว่า **“ผู้ใดเชื่อฟังเราะสูล แน่นอนเขาก็เชื่อฟังอัลลอฮฺแล้ว”** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 80)

และพระองค์ ตะอาลา ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمۡ عَنۡهُ فَٱنتَهُواْۚ ﴿٧﴾ ﴾ [الحشر: ٧]

ความว่า **“และอันใดที่เราะสูลได้นำมายังพวกเจ้าก็จงยึดเอาไว้ และอันใดที่ท่านได้ห้ามพวกเจ้าก็จงละเว้นเสีย”** (สูเราะฮฺอัล-หัชรฺ อายะฮฺที่ 7)

แปด การช่วยเหลือท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งหากท่านยังมีชีวิตอยู่ก็ให้ร่วมอยู่กับท่านและเคียงข้างท่าน แต่หากท่านได้เสียชีวิตไปแล้วก็ให้ช่วยเหลือด้วยการฟื้นฟูแบบฉบับ (สุนนะฮฺ) ของท่าน ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

คำกล่าวที่ว่า "وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ" (และเพื่อบรรดาผู้นำมุสลิม) คำว่า "أئمة" เป็นคำพหูพจน์ของคำว่า "إمام" ซึ่งคำว่า "الإمام" หมายถึง "القدوة" (แบบอย่าง) ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِّلَّهِ ﴿١٢٠﴾ ﴾ [النحل: ١٢٠]

ความว่า **"แท้จริง อิบรอฮีมนั้นเป็นแบบอย่างอันดีเลิศเป็นผู้ภักดีต่ออัลลอฮฺ"** (สูเราะฮฺอัน-นะหฺล์ อายะฮฺที่ 120)

และอายะฮฺที่พระองค์ได้ดำรัสถึงอิบาดุรเราะหฺมาน (บ่าวของพระผู้ทรงเมตตา) นั้นคือ

﴿ وَٱجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾ ﴾ [الفرقان: ٧٤]

ความว่า **"และทรงทำให้เราเป็นแบบอย่างแก่บรรดาผู้ยำเกรง"** (สูเราะฮฺอัล-ฟุรกอน อายะฮฺที่ 74)

สำหรับบรรดาผู้นำมุสลิมนั้นแบ่งออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน

หนึ่ง อุละมาอ์หรือบรรดานักวิชาการ แต่ความหมายจริงๆ ของมันก็คือ อุละมาอ์ร็อบบานี คือบรรดาผู้ที่ได้รับมรดกจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในด้านความรู้ การทำอิบาดะฮฺ จรรยามารยาท และการดะอฺวะฮฺเชิญชวนผู้คนสู่อัลลอฮฺ ซึ่งพวกเขาคือบรรดาผู้นำที่แท้จริง เพราะพวกเขาคือผู้ที่ทำหน้าที่ชี้นำผู้คนทั่วไป และคอยชี้แนะแก่บรรดาผู้ปกครอง และยังทำหน้าที่ชี้แจงหลักคำสอนของศาสนาอัลลอฮฺและดะอฺวะฮฺเชิญชวนผู้คนไปสู่พระองค์

สอง บรรดาผู้ปกครองที่ปฏิบัติตามชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของอัลลอฮฺ ด้วยเหตุนี้เราจึงกล่าวว่า "บรรดาอุละมาอ์คือผู้ที่คอยให้ข้อชี้แนะ ส่วนบรรดาผู้ปกครองคือผู้ที่ปฏิบัติตามข้อชี้แนะนั้น" ซึ่งวาญิบที่พวกเขาต้องปฏิบัติตามชะรีอะฮฺของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวของพวกเขาเองและในเรื่องที่

เกี่ยวข้องกับบ่าวของอัลลอฮฺ

การนะศีหะฮฺเพื่ออุละมาอ์ (บรรดานักวิชาการ) ประกอบด้วยดังนี้

หนึ่ง รักใคร่ต่อพวกเขา เพราะเมื่อใดก็ตามที่ท่านไม่รักคนๆ หนึ่ง ท่านก็จะไม่ปฏิบัติตามเขา

สอง ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนพวกเขาในการนำเสนอสัจธรรม ซึ่งทำได้ด้วยการเผยแพร่ตำรับตำราของพวกเขาผ่านโซเชียลมีเดียที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งในแต่ละยุคและในแต่ละสถานที่นั้นจะมีความแตกต่างกัน

สาม ปกป้องเกียรติของพวกเขา ซึ่งในกรณีที่มีการพาดพิงถึงอาลิม (ผู้รู้) คนหนึ่งในเรื่องที่ทำให้รู้สึกไม่ค่อยดี ก็ให้ท่านทำตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนแรก ตรวจสอบให้แน่ชัดว่ามันเป็นจริงหรือไม่ ซึ่งกี่มากน้อยแล้วที่มีการพาดพิงถึงอาลิมคนหนึ่งในเรื่องที่โกหกมดเท็จ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องตรวจสอบให้แน่ชัด ซึ่งหากแน่ชัดแล้วว่าการพาดพิงนั้นเป็นเรื่องจริง ก็ให้ทำตาม**ขั้นตอนที่สองนี้**

ให้พิจารณาว่ามันสามารถที่จะวิพากษ์วิจารณ์ได้หรือไม่ ? เพราะบางทีคนๆ หนึ่งเห็นว่ามันเป็นเรื่องที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ แต่พอได้พิจารณาจริงๆ ก็ปรากฏว่าที่อาลิมเขากล่าวนั้นถูกต้องแล้ว ดังนั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องพิจารณว่ามันเป็นเรื่องที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้หรือไม่ ?

ขั้นตอนที่สาม ถ้าตรวจสอบอย่างแน่ชัดแล้วว่ามันเป็นเรื่องที่ไม่ควรถูกวิพากษ์วิจารณ์ ก็วาญิบที่จะต้องปกป้องเขา และให้เผยแพร่ความจริงนี้ให้ผู้คนได้รับรู้ โดยให้ชี้แจงว่าคำกล่าวของอาลิมคนนั้นถูกต้องแล้ว แม้ว่ามันจะขัดกับสิ่งที่ผู้คนเข้าใจกันก็ตาม

ขั้นตอนที่สี่ แต่ในกรณีที่ท่านตรวจสอบแล้วว่าสิ่งที่พาดพิงไปยังอาลิมคนนั้นเป็นเรื่องจริงและคำกล่าวที่เขาพูดนั้นไม่ถูกต้อง ก็วาญิบที่ท่านต้องเข้าไปพูดคุยกับอาลิมคนนั้นด้วยกับมารยาทและความอ่อนโยน โดยอาจจะกล่าวว่า “ฉันได้ยินท่านพูดเช่นนั้นเช่นนี้ ซึ่งอยากให้ท่านอธิบายแก่ฉันในเรื่องนี้ เพราะท่านมีความรู้มากกว่าฉัน” ซึ่งหากอาลิมคนนั้นได้อธิบายแก่ท่าน ท่านเองก็มีสิทธิ์ที่จะเสวนาด้วย แต่ด้วยกับการมีมารยาทและการให้เกียรติต่อเขาตามสถานะที่เขามีอยู่และตามที่เห็นควร

ส่วนพฤติกรรมของคนที่ไม่รู้เรื่อง (ญาฮิล) บางคนที่เข้าหาอาลิมคนหนึ่งที่

เขาคิดว่าได้ค้านกับสิ่งที่เขาเข้าใจ โดยการเข้าหาด้วยความก้าวร้าวและรุนแรงถึงขั้นบางทีได้ตบหน้าอาลิมคนนั้น พร้อมกับพูดขึ้นว่า "คุณพูดอะไรออกมา ?" "นี่มันเป็นคำพูดที่ชั่วร้าย" "คุณไม่กลัวอัลลอฮฺหรือ ?" แต่ภายหลังจากที่ได้พิจารณาอย่างดีแล้วกลับพบว่าคำพูดของอาลิมคนนั้นสอดคล้องกับตัวบทหะดีษ แต่พวกเขาต่างหากที่ผิดเพี้ยน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วคนที่มีพฤติกรรมเช่นนี้มักจะเป็นพวกที่ชอบเข้าข้างตัวเอง โดยคิดไปเองว่าพวกเขาคือชาวอะฮฺลุสสุนนะฮฺและเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในแนวทางของชาวสะลัฟ ทั้งๆ ที่พวกเขาคือกลุ่มคนที่ห่างไกลที่สุดจากแนวทางของชาวสะลัฟและอัส-สุนนะฮฺ

แน่นอนว่าหากคนๆ หนึ่งชอบเข้าข้างตัวเองแล้ว -ขอต่ออัลลอฮฺให้เรารอดพ้นจากพฤติกรรมเช่นนี้- เขาก็มักจะมองดูคนอื่นแย่ ดังนั้นจงระมัดระวังให้ดีเถิด

สี่ ในการนะศีหะฮฺเพื่ออุละมาอ์นั้นคือ เมื่อท่านพบว่าอาลิมบางคนมีความคิดเห็นที่ผิดพลาดในเรื่องหนึ่งท่านก็อย่านิ่งเงียบแล้วกล่าวว่า "เขารู้ดีมากกว่าฉัน" แต่ท่านต้องเข้าไปพูดคุยเสวนาด้วยกับการมีมารยาทและการให้เกียรติ เพราะบางทีอาลิมบางคนเขาก็อาจไม่รู้ในเรื่องหนึ่ง พอมีคนเข้ามาพูดคุยกับเขาแม้ว่าคนนั้นอาจจะมีความรู้ที่น้อยกว่าเขาก็ตาม เขาก็อาจจะตระหนักในเรื่องนั้นก็เป็นไปได้ และนี่คือหนึ่งในรูปแบบของการนะศีหะฮฺเพื่ออุละมาอ์

ห้า ให้คำแนะนำดีๆ แก่พวกเขาในการดะอฺวะฮฺเชิญชวนผู้คน ซึ่งหากท่านเห็นว่าอาลิมคนหนึ่งเป็นคนที่ชอบเผยแพร่ความรู้และชอบขึ้นพูดในทุกๆ ที่ แต่ผู้คนกลับรู้สึกว่ามันเยอะจนเกินไป จนพวกเขาถึงกับกล่าวว่า "มันเป็นเรื่องที่พวกเรารู้สึกลำบากใจมาก เพราะทุกครั้งที่เรานั่งพูดคุยกัน เขาก็จะยืนขึ้นพูดตลอด" ซึ่งการนะศีหะฮฺแก่อาลิมคนนี้คือการแนะนำให้เขาขึ้นพูดเฉพาะในโอกาสที่เหมาะสม

ท่านอย่ากล่าวว่า "ถ้าฉันได้แนะนำไปอย่างนั้นก็แสดงว่าฉันกำลังกีดกั้นการเผยแพร่ความรู้เขาน่ะสิ" ในความเป็นจริงมันคือการรักษาความรู้ต่างหาก เพราะหากปล่อยให้ผู้คนรู้สึกเบื่อหน่าย สักวันพวกเขาก็จะรู้สึกรำคาญต่ออาลิมคนนั้นและต่อเนื้อหาที่เขาได้พูดด้วย

ด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงจัดสรรเวลาในการสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮฺ หมายถึงว่าท่านจะไม่สอนพวกเขาตลอดเวลา ทั้งๆ ที่คำพูดของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นเป็นที่ชื่นชอบของผู้คนก็ตาม แต่ท่านเกรงว่าพวกเขาจะเบื่อหน่าย (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 68) ซึ่งวาญิบที่คนๆ หนึ่งจะ

ต้องคลุกคลีกับผู้คนเสมือนคนที่เลี้ยงแกะ ซึ่งเขาจะต้องเลือกสิ่งที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด

การนะศีหะฮฺเพื่อบรรดาผู้ปกครอง ประกอบด้วยดังนี้

หนึ่ง เชื่อในการเป็นผู้นำและการปกครองของพวกเขา ซึ่งใครก็ตามที่ไม่เชื่อว่าพวกเขาเป็นผู้ปกครองก็จะไม่ถือว่าเขาได้นะศีหะฮฺเพื่อพวกเขา เพราะเมื่อใครก็ตามที่ไม่เชื่อในการเป็นผู้ปกครองของพวกเขา เขาก็จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพวกเขา และจะไม่เลิกจากคำสั่งห้ามของพวกเขา ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเชื่อว่าเขาคือผู้นำ (อิมาม) หรือเขาคือผู้ปกครอง (อะมีร) และใครก็ตามที่เสียชีวิตโดยไม่ได้สัตยาบัน เขาก็จะเสียชีวิตในสภาพที่ญาฮิลียะฮฺ และใครก็ตามที่เข้ามาปกครองกิจการของชาวมุสลิมแม้ว่าจะเข้ามาด้วยการยึดอำนาจ เขาก็คือผู้นำ ไม่ว่าเขาจะเป็นชาวกุร็อยชฺหรือไม่ก็ตาม

สอง เผยแพร่ผลงานในการดูแลประชาชนของพวกเขา เพราะมันจะทำให้ผู้คนรักใคร่พวกเขา และเมื่อผู้คนรักใคร่พวกเขา ก็ง่ายที่ผู้คนจะปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของพวกเขา

จึงสวนทางกับพฤติกรรมของบางคนที่ชอบประจานข้อบกพร่องของพวกเขาแต่กลับไม่เอ่ยผลงานดีๆ ที่มีอยู่เลย ซึ่งนี่เป็นการทรยศและเป็นการก่ออธรรม

เช่นการเอ่ยถึงข้อบกพร่องประการหนึ่งที่ผู้ปกครองได้ทำ โดยทำเป็นลืมผลงานดีๆ ที่มากมายซึ่งพวกเขาได้ทำขึ้นมา และนี่คือการทรยศอย่างแท้จริง

สาม ปฏิบัติตามคำสั่งใช้และคำสั่งห้ามของพวกเขา นอกจากในกรณีที่เป็นการฝ่าฝืนอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพราะไม่มีการฏออะฮฺ (เชื่อฟัง) ต่อสิ่งที่ถูกสร้างในการฝ่าฝืนผู้ที่ทรงสร้าง และการปฏิบัติตามด้วยการเชื่อฟังพวกเขานั้นถือเป็นอิบาดะฮฺไม่ใช่เป็นเรื่องการเมืองเพียงเท่านั้น ด้วยกับหลักฐานที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้สั่งใช้เกี่ยวกับมัน ซึ่งพระองค์ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡۖ ﴿٥٩﴾ ﴾ [النساء : ٥٩]

ความว่า **"โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ! จงเชื่อฟังอัลลอฮฺ และเชื่อฟังเราะสูลเถิด และผู้ปกครองในหมู่พวกเจ้าด้วย"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 59)

ซึ่งอัลลอฮฺทรงให้การเชื่อฟังบรรดาผู้ปกครองนั้นเป็นหนึ่งในคำสั่งใช้ของพระองค์ อัซซะวะญัลละ และสิ่งใดก็ตามที่เป็นคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ ตะอาลา ก็ถือว่ามันเป็นอิบาดะฮฺ

และไม่มีเงื่อนไขว่าการเชื่อฟังต่อพวกเขานั้น พวกเขาต้องไม่ฝ่าฝืนต่ออัลลอฮฺ (ในเรื่องส่วนตัว -ผู้แปล-) ดังนั้นจงเชื่อฟังในสิ่งที่พวกเขาสั่งใช้ แม้ว่าพวกเขาจะยังคงฝ่าฝืนอัลลอฮฺอยู่ก็ตาม เพราะท่านถูกสั่งใช้ให้เชื่อฟังต่อพวกเขา แม้ว่าพวกเขายังคงฝ่าฝืนอัลลอฮฺอยู่

สี่ ปกปิดข้อบกพร่องของพวกเขาเท่าที่ทำได้ จึงไม่ใช่เป็นการนะศีหะฮฺหากท่านมัวแต่ประจานข้อบกพร่องของพวกเขา เนื่องจากมันจะทำให้เป็นการเติมเชื้อของความเคียดแค้น ความเกลียดชัง และความเดือดดาลในหัวใจต่อบรรดาผู้ปกครอง และเมื่อหัวใจเต็มไปด้วยความรู้สึกเหล่านั้นมันก็จะนำไปสู่การฝ่าฝืนและบางทีถึงขั้นก่อกบฏก็เป็นไปได้ จนสุดท้ายมันก็จะนำไปสู่ความชั่วร้ายและความเสียหายอย่างมากมาย ซึ่งอัลลอฮฺเท่านั้นที่รู้ดีว่ามันจะเกิดอะไรบ้าง

คำอธิบายของเราไม่ได้หมายความว่าการปกปิดข้อบกพร่องนั้นคือการที่เราต้องนิ่งเงียบโดยไม่พูดถึงข้อบกพร่องเลย แต่เราต้องนะศีหะฮฺบรรดาผู้ปกครองโดยตรงหากเรามีความสามารถ หากไม่สามารถก็ให้ผ่านคนที่สามารถเข้าถึงตัวพวกเขาได้ เช่น บรรดาอุละมาอ์หรือคนที่มีหน้ามีตาในสังคม

ด้วยเหตุนี้ท่านอุสามะฮฺ บินซัยดฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ จึงคัดค้านการที่มีกลุ่มหนึ่งกล่าวว่า "ท่านไม่ได้ทำและพูดอะไรกับคนนั้นคนนี้เลยหรือ" พวกเขาหมายถึงกับบรรดาเคาะลีฟะฮฺ (ผู้ปกครองของอาณาจักรอิสลาม)" ท่านอุสามะฮฺจึงตอบไปว่า "พวกท่านอยากให้ฉันบอกทุกเรื่องที่ฉันได้พูดคุยกับเคาะลีฟะฮฺแก่พวกท่านกระนั้นหรือ ?" แน่นอนมันเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้

ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่คนๆ หนึ่งจะบอกทุกเรื่องที่เขาได้พูดคุยกับผู้ปกครอง เพราะถ้าเขาบอกทุกเรื่องที่ได้พูดคุยกับผู้ปกครอง ในกรณีที่ผู้ปกครองได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเขา ผู้คนก็จะกล่าวว่า "ผู้ปกครองคนนี้ต่ำต้อยและไร้น้ำยาเสียจริง" แต่ถ้าผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น ผู้คนก็จะกล่าวว่า "ผู้ปกครองคนนี้ดื้อดึงและลำพองตนจริงๆ"

ด้วยเหตุนี้หนึ่งในหิกมะฮฺ (วิทยปัญญา) ก็คือเมื่อท่านได้นะศีหะฮฺแก่บรรดาผู้ปกครองแล้ว ท่านอย่าบอกเรื่องนั้นแก่ผู้คน เพราะมันจะส่งผลเสียหายอย่าง

มากมาย

ห้า ไม่ก่อกบฏ และประท้วงต่อพวกเขา ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ได้ผ่อนปรนเรื่องการประท้วงต่อพวกเขา นอกจากตามที่ท่านนบีได้กล่าวว่า

«إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللهِ فِيهِ بُرْهَانٌ»

ความว่า **"ยกเว้นในกรณีที่พวกท่านมีหลักฐานอย่างชัดแจ้งถึงการปฏิเสธต่ออัลลอฮฺของพวกเขา"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 7056 และมุสลิม หมายเลข 1709)

คำถาม ในกรณีครบเงื่อนไขที่อนุญาตก่อกบฏต่อพวกเขาได้ นั่นหมายความว่าวาญิบที่จะต้องก่อกบฏต่อพวกเขาใช่หรือไม่ ? เพราะรู้มาว่ามีความแตกต่างกันระหว่างการอนุญาตให้ก่อกบฏกับการวาญิบให้ก่อกบฏ

คำตอบ คือ เราจะไม่ก่อกบฏแม้ว่าเราจะมีหลักฐานอย่างชัดแจ้งถึงการปฏิเสธต่ออัลลอฮฺของเขา ยกเว้นการก่อกบฏนั้นเกิดประโยชน์ ซึ่งไม่อาจก่อประโยชน์อย่างแน่นอนเพียงแค่การลุกฮือของกลุ่มเล็กๆ ที่มีอาวุธอันน้อยนิดในการต่อกรกับประเทศที่มีความเข็มแข็งและมีอาวุธที่มากมาย เพราะมันจะนำไปสู่การนองเลือดและการทำให้สิ่งที่หะรอมกลายเป็นสิ่งที่หะลาล โดยไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งไม่ดีต่างๆ ที่เกิดจากบรรดาผู้ปกครองเหล่านั้นได้ ดังที่เกิดขึ้นอย่างประจักษ์ชัดมาแล้วในการก่อกบฏของพวกเคาะวาริจญ์ในสมัยของบรรดาเคาะลีฟะฮฺผู้ทรงธรรม เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมันมีแต่ทำให้เกิดความชั่วร้ายและความเสียหายที่มากมาย ซึ่งไม่มีใครสามารถรู้มันได้นอกจากพระผู้ภิบาลแห่งสากลโลก

ทว่า ก็ยังมีบางคนที่พยายามจุดเชื้อเพลิงแห่งความเคียดแค้นในหัวใจของผู้คน หลังจากนั้นพวกเขาก็ได้ก่อสิ่งที่ส่งผลให้เกิดสิ่งที่ไม่ดีตามมา ซึ่งนี่เป็นข้อผิดพลาดที่ร้ายแรงมาก

แล้วอะไรคือเกณฑ์วัดของการปฏิเสธศรัทธา ? เพราะบางคนก็มองว่าเรื่องนี้เข้าข่ายปฏิเสธศรัทธา แต่บางคนก็มองว่ายังไม่ใช่การปฏิเสธศรัทธา ด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงจำกัดความด้วยการกล่าวว่า "كُفْرًا بَوَاحًا" (มีความชัดแจ้งถึงการปฏิเสธ) ไม่ใช่เพียงการคาดการณ์ เช่น การที่ท่านเห็นคนๆ หนึ่งกำลังสุญูดต่อรูปเจว็ด หรือได้ยินเขาด่าทออัลลอฮฺหรือเราะสูลของพระองค์ เป็นต้น

คำกล่าวที่ว่า "وَعَامَّتِهِمْ" (และเพื่อบรรดามุสลิมทั่วไป) หมายถึงคนมุสลิมทั่วๆ ไป ซึ่งการนะศีหะฮฺเพื่อคนมุสลิมทั่วๆ ไปนั้นด้วยการมอบความรักแก่พวกเขา การมีใบหน้าที่ยิ้มแย้ม การทักทายให้สลาม การให้คำนะศีหะฮฺ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และทุกสิ่งทุกอย่างที่มันส่งผลดีและป้องกันจากสิ่งที่ไม่ดี

และพึงทราบว่า สำนวนที่ท่านใช้พูดกับคนทั่วไปนั้นต้องไม่เหมือนกับสำนวนที่ท่านใช้พูดกับบรรดาผู้ปกครอง และสำนวนที่ท่านใช้พูดกับคนที่มีความดื้อดึงนั้นต้องไม่เหมือนกับสำนวนที่ท่านใช้พูดกับคนไม่รู้เรื่องอะไร (ญาฮิล) ซึ่งแต่ละคนนั้นควรใช้สำนวนพูดที่แตกต่างกันไป ดังนั้นจงนะศีหะฮฺเพื่อบรรดามุสลิมทั่วไปเท่าที่ท่านมีความสามารถเถิด

และด้วยเหตุนี้เอง เราจึงรับรู้ว่าเนื้อหาของหะดีษนี้นั้นได้สรุปความดีทุกอย่างทั้งในโลกนี้และโลกอาคิเราะฮฺ

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ความสำคัญของการนะศีหะฮฺในกรณีต่างๆ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ทำให้มันเป็นศาสนา ซึ่งท่านนบีได้กล่าวว่า "الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ" (ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ)

2. ความยอดเยี่ยมของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในการสั่งสอนผู้คน ซึ่งท่านได้ใช้วิธีนำเสนอเนื้อหาโดยภาพรวมก่อน หลังจากนั้นท่านก็ได้นำเสนอรายละเอียดของมัน เห็นได้จากที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "الدِّيْنُ النَّصِيْحَةُ" (ศาสนาคือ การนะศีหะฮฺ)

3. ความเอาใจใส่ของบรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ในการแสวงหาความรู้ ซึ่งพวกเขาจะไม่ปล่อยให้เรื่องหนึ่งเรื่องใดที่มนุษย์มีความต้องการเข้าใจมันนอกจากพวกเขาจะต้องไถ่ถาม ส่วนหนึ่งจากนั้นคือในครั้งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวถึงระยะเวลาที่ดัจญาลจะอยู่ในโลกนี้เป็นเวลาสี่สิบวัน ซึ่งวันแรกมีความยาวนานเหมือนกับหนึ่งปี บรรดาเศาะหาบะฮฺจึงถามท่านเราะสูลุลลอฮฺว่า หนึ่งวันที่ยาวนานเหมือนกับหนึ่งปี พวกเราจะละหมาดเพียงวันเดียวหรือครับท่าน ? (ซึ่งท่านเราะสูลุลลอฮฺได้ตอบว่า "ไม่ได้ แต่พวกท่านต้องคาดคะเนตามเวลาปกติเอาเอง") บทเรียนที่ได้จากเรื่องนี้คือเรื่องใดก็ตามที่บรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ไม่เคยถามเกี่ยวกับศาสนา ก็ไม่ควรที่เราจะถามถึงมัน โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ และด้วยเหตุนี้เองท่านอิมามมาลิก เราะหิมะฮุลลอฮฺ จึงถือว่าการถามถึงลักษณะของการอิสติวาอ์นั้นเป็นสิ่งที่อุตริกรรม (ดูรายละเอียดในหะดีษที่ 2) เพราะมันเป็นการอุตริคำถามที่บรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ไม่เคยถาม

4. ควรเริ่มจากสิ่งที่สำคัญที่สุดก่อน ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้เริ่มด้วยการนะศีหะฮฺเพื่ออัลลอฮฺ หลังจากนั้นเพื่อคัมภีร์ หลังจากนั้นเพื่อท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม หลังจากนั้นเพื่อบรรดาผู้นำของบรรดามุสลิม หลังจากนั้นก็เพื่อบรรดามุสลิมทั่วไป

และการทำให้คัมภีร์อยู่ก่อนหน้าท่านเราะสูลนั้นก็เพราะคัมภีร์นั้นมีความจีรังมากกว่า ส่วนท่านเราะสูลนั้นสักวันหนึ่งก็ต้องตายจากไป อย่างไรก็ตามการนะศีหะฮฺเพื่อคัมภีร์และเพื่อท่านเราะสูลุลลอฮฺมันต้องควบคู่กันไป เมื่อใดก็ตามที่

นะศีหะฮฺเพื่อคัมภีร์ก็เป็นการนะศีหะฮฺเพื่อท่านเราะสูลุลลอฮฺ และเมื่อใดก็ตามที่นะศีหะฮฺเพื่อท่านเราะสูลุลลอฮฺก็เป็นการนะศีหะฮฺเพื่อคัมภีร์

5. วาญิบที่ต้องนะศีหะฮฺเพื่อผู้นำของบรรดามุสลิม โดยให้เป็นไปตามที่เราได้นำเสนอก่อนหน้านี้ทั้งการนะศีหะฮฺเพื่อบรรดาผู้ปกครองและการนะศีหะฮฺเพื่อบรรดาอุละมาอ์

6. เป็นข้อบ่งชี้ว่าสังคมมุสลิมนั้นต้องมีผู้นำ (อิมาม) ซึ่งอาจเป็นผู้นำโดยทั่วไป และเป็นผู้นำโดยเฉพาะ

ซึ่งอิมามมัสญิดนั้นคือผู้นำในมัสญิดของเขา ด้วยเหตุนี้นักวิชาการจึงกล่าวว่า "ไม่อนุญาตที่จะให้ตั้งญะมาอะฮฺละหมาดที่มีอิมามประจำอยู่แล้ว โดยไม่ได้รับอนุญาตจากอิมามประจำท่านนั้น เพราะถือเป็นการละเมิดสิทธิของเขา"

และด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงสั่งใช้ให้คนที่เดินทางที่มีสามคนขึ้นไปแต่งตั้งผู้นำของพวกเขา (ดูในอบูดาวุด หมายเลข 2608) ทั้งนี้ก็เพื่อให้การจัดการต่างๆ ของพวกเขาไม่เกิดความวุ่นวาย

ซึ่งผู้นำที่เขาเลือกขึ้นมานั้น วาญิบที่จะต้องเชื่อฟังเขาในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง เพราะพวกเขาได้เลือกเขาให้เป็นผู้นำ ซึ่งหากเขาสั่งคนหนึ่งคนใดในระหว่างการเดินทางว่า "ท่านทำสิ่งนั้นหน่อยน่ะ" ถ้ามันเกี่ยวข้องกับการเดินทางก็วาญิบที่จะต้องเชื่อฟัง หากไม่เชื่อฟังแล้วก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะแต่งตั้งผู้นำขึ้นมา

อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้นำคนนั้นสั่งคนๆ หนึ่งว่า "ช่วยหยิบรองเท้ามาให้ฉันหน่อยสิ" กรณีนี้ไม่จำเป็นต้องเชื่อฟัง เพราะพวกเขาเลือกเขามาเป็นผู้นำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางเท่านั้น ซึ่งการหยิบรองเท้าไม่เกี่ยวข้องกับการเดินทางแต่อย่างใด

และถ้าผู้นำคนนั้นสั่งคนๆ หนึ่งว่า "ให้ท่านเตรียมอาหารกลางวันแก่พวกเราน่ะ" กรณีนี้จำเป็นต้องเชื่อฟัง เพราะมันเกี่ยวข้องกับการเดินทาง

และถ้าผู้นำคนนั้นสั่งพวกเขาว่า "เดี๋ยวเราจะหยุดพักที่นี่ก่อนน่ะ จนกว่าอากาศจะดีกว่านี้" กรณีนี้จำเป็นที่พวกเขาต้องเชื่อฟัง

สรุปคือ จำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชาติอิสลามต้องมีผู้นำ

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

หะดีษที่ 8

ชีวิตและทรัพย์สินมุสลิมเป็นสิ่งต้องห้าม

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ : " أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُوْلُ اللهِ ، وَيُقِيْمُوا الصَّلَاةَ ، وَيُؤْتُوْا الزَّكَاةَ ، فَإِذَا فَعَلُوْا ذَلِكَ عَصَمُوْا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلاَّ بِحَقِّ الإِسْلَامِ وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللهِ تَعَالَى " رَوَاهُ البُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

จากท่านอิบนุอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา เล่าว่า: ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า: **“ฉันถูกสั่งใช้เพื่อต่อสู้กับมนุษย์ จนกว่าพวกเขาจะปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดนั้นคือศาสนทูตของอัลลอฮฺ และ (จนกว่า) พวกเขาจะดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และ (จนกว่า) พวกเขาจะจ่ายซะกาต ดังนั้นเมื่อพวกเขาปฏิบัติตามดังที่กล่าวมานั้นแล้ว เลือดเนื้อและทรัพย์สินของพวกเขาย่อมได้รับการคุ้มครองจากฉัน เว้นแต่ด้วยสิทธิของอิสลาม และการสอบสวนของพวกเขานั้นเป็นหน้าที่ของอัลลอฮฺ”** หะดีษบันทึกโดยอัล-บุคอรี [11] และมุสลิม [12]

11 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: "หากพวกเขากลับตัวและดำรงการละหมาดและจ่ายซะกาต...ฯ", เลขที่: 27

12 (มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: คำสั่งใช้ให้ต่อสู้กับมนุษย์จนกว่าพวกเขาจะกล่าวว่า "ลา อิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ มุหัมมะดุน เราะสูลุลลอฮฺ", เลขที่: 32)

คำอธิบายหะดีษ

"أُمِرْتُ" (ฉันถูกสั่งใช้) เป็นการสร้างรูปประโยคที่ไม่ระบุประธานของมัน เพราะเป็นที่รู้ดีว่าประธานคือ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งการไม่ระบุถึงสิ่งที่รับรู้กันดีนั้นเป็นเรื่องสามารถทำได้ทั้งในด้านภาษาและการนำไปใช้ ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งที่ถูกสร้าง หรือเกี่ยวกับหลักชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา)

ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งที่ถูกสร้าง อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَخُلِقَ ٱلْإِنسَٰنُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾ ﴾ [النساء : ٢٨]

ความว่า **"และมนุษย์นั้นถูกบังเกิดขึ้นในสภาพที่อ่อนแอ"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 28)

ซึ่งผู้สร้างนั้นคือ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้อกับหลักชะรีอะฮฺ ก็เป็นดั่งหะดีษนี้ "أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ" (ฉันถูกสั่งใช้เพื่อต่อสู้) และดั่งคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

« أُمِرْنَا أَنْ نَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ »

ความว่า **"เราถูกสั่งใช้ให้สุญูดบนอวัยวะทั้งเจ็ด (ได้แก่ หน้าผาก ซึ่งท่านนบีได้ชี้ไปที่จมูก, มือทั้งสอง, เข่าทั้งสอง, และปลายเท้าทั้งสอง)"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 809 และมุสลิม 490)

คำกล่าวที่ว่า "أُمِرْتُ" (ฉันถูกสั่งใช้) หมายถึง พระผู้อภิบาลของฉันได้สั่งใช้ฉัน

"الأمر" คือ เป็นการร้องขอให้กระทำโดยการใช้อำนาจ หมายถึงว่า ผู้ที่มีคำสั่งหรือร้องขอให้กระทำนั้นเห็นว่าเขามีสถานะที่เหนือกว่าคนที่ถูกสั่ง ส่วนการร้องขอของคนที่มีระดับเดียวกันนั้นจะเรียกว่า "إلتماس" (การอ้อนวอน) และถ้ามีการร้องขอต่อผู้ที่เหนือกว่านั้นจะเรียกว่า "دعاء ، سؤال" (การวิงวอน)

คำกล่าวที่ว่า "أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ" (เพื่อต่อสู้กับมนุษย์) คือสิ่งที่ถูกสั่งใช้ให้กระทำต่อมัน

คำว่า "المقاتلة" ต่างจาก "القتل" ซึ่ง "المقاتلة" หมายถึง การพยายามต่อสู้ญิฮาดกับศัตรูจนกว่าพระดำรัสของอัลลอฮฺนั้นจะสูงส่ง (มีชัยเหนือศัตรู -ผู้แปล) ส่วน "القتل" หมายถึง การสังหารคนๆ หนึ่ง

ด้วยเหตุนี้เราจึงกล่าวว่า "ไม่ใช่ทุกคนที่เราสามารถต่อสู้กับเขาแล้วอนุญาตให้สังหารเขาได้" ดังนั้นการสังหารนั้นจึงมีข้อจำกัด และไม่อนุญาตให้กระทำมันนอกจากต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่รับรู้กันดี ส่วนการต่อสู้นั้นเป็นเรื่องที่เปิดกว้างกว่า อัลลอฮฺ ตะบาเราะกะ วะตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُواْ فَأَصْلِحُواْ بَيْنَهُمَا ۖ فَإِنۢ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَـٰتِلُواْ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِ ۚ ﴿٩﴾ ﴾ [الحجرات: ٩]

ความว่า **"และหากมีสองฝ่ายจากบรรดาผู้ศรัทธาทะเลาะวิวาทกัน พวกเจ้าก็จงไกล่เกลี่ยระหว่างทั้งสองฝ่าย หากฝ่ายหนึ่งในสองฝ่ายนั้นละเมิดอีกฝ่ายหนึ่ง พวกเจ้าก็จงปรามฝ่ายที่ละเมิดจนกว่าฝ่ายนั้นจะกลับสู่พระบัญชาของอัลลอฮฺ"** (สูเราะฮฺอัล-หุญุรอต อายะฮฺที่ 9)

ซึ่งคำสั่งใช้ให้ต่อสู้ต่อนั้น เป็นการต่อสู้กับผู้ศรัทธาที่ไม่อนุญาตให้สังหารเขาหรือหลั่งเลือดเขา แต่เป็นการต่อสู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดีกว่า (นั่นคือการไกล่เกลี่ย)

ด้วยเหตุนี้จึงมีคำสั่งใช้ให้ผู้คนในประชาชาตินี้ร่วมมือกับผู้นำ (อิมาม) ในการต่อสู้กับกลุ่มคนที่สร้างความเสียหายด้วยการปฏิเสธการเชื่อฟังต่อผู้นำโดยไม่มีเหตุผลที่ฟังขึ้น บรรดานักวิชาการได้กล่าวว่า ในกรณีที่ผู้นำตัดสินใจต่อสู้กับพวกเขาแล้ว ก็วาญิบที่ประชาชนที่ภายใต้การปกครองของเขาต้องเชื่อฟังและร่วมมือกับเขาเพื่อขจัดความชั่วร้ายและความเสียหายให้ออกไป ซึ่งการที่เราต่อสู้กับพี่น้องมุสลิมด้วยกันในที่นี้ก็เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและจัดการความวุ่นวายที่มีอยู่ และท่านอบูบักรฺ อัศ-ศิดดีก เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ก็เคยต่อสู้กับคนที่ไม่ยอมจ่ายซะกาต แต่ท่านไม่ได้สังหารพวกเขา เพียงแต่ต่อสู้จนกว่าพวกเขาจะกลับสู่สัจธรรมอีกครั้ง

"حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ" (จนกว่าพวกเขาจะปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ) คำว่า "حَتَّى" (จนกว่า) เป็นการบอกเหตุผล หมายถึงว่า เพื่อต่อสู้จนกว่าพวกเขาจะปฏิญาณ หรือเป็นการ

บอกวัตถุประสงค์ หมายถึงว่า ให้ต่อสู้กับพวกเขาจนกว่าพวกเขาจะปฏิญาณ ?

คำตอบ สามารถตีความเป็นการบอกเหตุผล แต่การตีความแบบที่สองนั้นถูกต้องกว่า หมายถึง ให้ต่อสู้กับพวกเขาจนกว่าพวกเขาจะปฏิญาณ

ซึ่งคำกว่า "حَتَّىٰ" มาทั้งในรูปแบบการบอกเหตุผล และในรูปแบบบอกวัตถุประสงค์ ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ قَالُواْ لَن نَّبۡرَحَ عَلَيۡهِ عَٰكِفِينَ حَتَّىٰ يَرۡجِعَ إِلَيۡنَا مُوسَىٰ ﴿٩١﴾ ﴾ [طه: ٩١]

ความว่า **"พวกเขากล่าวว่า เรายังคงจะบูชามันโดยจะจงรักภักดี (ต่อมัน) จนกว่ามูซาจะกลับมาหาพวกเรา"** (สูเราะฮฺฏ็อฮา อายะฮฺที่ 91)

ซึ่งเป็นการบอกวัตถุประสงค์ ไม่อาจจะเป็นการบอกเหตุผลได้ เพราะการที่พวกเขายังคงบูชาลูกวัวนั้นไม่เกี่ยวกับการกลับมาของท่านนบีมูซา อะลัยฮิสลาม

ส่วนคำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เกี่ยวกับชาวมุนาฟิกีน ที่ว่า

﴿ لَا تُنفِقُواْ عَلَىٰ مَنۡ عِندَ رَسُولِ ٱللَّهِ حَتَّىٰ يَنفَضُّواْۗ ﴿٧﴾ ﴾ [المنافقون: ٧]

ความว่า **"พวกเจ้าอย่าบริจาคให้แก่ผู้ที่อยู่กับเราะสูลของอัลลอฮฺ เพื่อพวกเขาจะได้แยกย้ายออกไป"** (สูเราะฮฺอัล-มุนาฟิกูน อายะฮฺที่ 7)

ซึ่งคำว่า "حَتَّىٰ" ในที่นี้ เป็นการบอกเหตุผล หมายความว่า พวกเจ้าอย่าบริจาคเพื่อให้พวกเขาแยกย้ายไปจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ไม่ได้หมายความว่า พวกเจ้าอย่าบริจาคจนกว่าพวกเขาจะแยกย้ายออกไป ดังนั้น เมื่อพวกเขาแยกย้ายออกไป พวกเขาก็บริจาค

คำกล่าวที่ว่า "حَتَّى يَشْهَدُوا" (จนกว่าพวกเขาจะปฏิญาณ) หมายถึง จนกว่าพวกเขาจะปฏิญาณด้วยลิ้นและหัวใจของพวกเขา แต่คนที่กล่าวปฏิญาณด้วยลิ้นอย่างเดียว เลือดเนื้อและทรัพย์สินของเขาก็จะได้การคุ้มครองแล้ว ส่วนหัวใจของเขาจะเชื่ออย่างไรนั้นให้มอบหมายต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

คำกล่าวที่ว่า "أَنْ لَا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ" หมายถึง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ ซึ่งการทำอิบาดะฮฺต่อพระองค์นั้นเป็นการทำอิบาดะฮฺที่แท้จริง ส่วนนอกเหนือจากนั้นก็เป็นการทำอิบาดะฮฺที่โมฆะ

"وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُوْلُ اللهِ" (และมุฮัมมัดนั้นคือศาสนทูตของอัลลอฮฺ) คำว่า "محمد" คือลูกของท่านอับดุลลอฮฺ ซึ่งท่านได้ใช้ชื่อของท่านเอง (ในคำปฏิญาณนี้) โดยไม่ได้กล่าวว่า "وأني رسول الله" (และแท้จริงฉันนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮฺ) ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงถึงเกียรติยศและเป็นการเทิดเกียรติ ส่วนคำว่า "رسول الله" หมายถึงผู้แทนของพระองค์

"وَيُقِيْمُوا الصَّلَاةَ" (และจนกว่าพวกเขาจะดำรงไว้ซึ่งการละหมาด) หมายถึงให้พวกเขาดำรงมันอย่างสม่ำเสมอตามที่ชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ได้กำหนดไว้ ซึ่งคำว่า "الصلاة" ในที่นี้มีความหมายโดยรวม แต่ความหมายจริงๆ ของมันคือ การละหมาดทั้งห้าเวลา ด้วยเหตุนี้หากพวกเขาละทิ้งการละหมาดสุนัตจึงไม่สามารถต่อสู้กับพวกเขาได้

"وَيُؤْتُوْا الزَّكَاةَ" (และจนกว่าพวกเขาจะจ่ายซะกาต) หมายถึง ให้พวกเขาจ่ายมันแก่คนที่มีสิทธิ์ได้รับ คำว่า "الزكاة" คือ ส่วนของทรัพย์สินที่วาญิบต้องจ่าย (ให้แก่คนที่มีสิทธิ์) เช่นทรัพย์สินที่เป็นเงิน ทอง และสินค้าเพื่อการค้าขาย โดยให้จ่ายซะกาต 2.5 % นั่นคือ 1 ส่วน 40 ของทรัพย์สินนั้น แต่ทรัพย์สินที่เป็นสิ่งที่ได้มาจากผืนดิน (เช่น ธัญพืช ผลไม้ สินแร่ ทรัพย์ที่ถูกฝัง เป็นต้น) ให้จ่ายซะกาตร้อยละห้าสำหรับผลผลิตที่ได้มาโดยการรดน้ำที่มีภาระ (เช่น น้ำบ่อที่ใช้เครื่องมือในการตัก เป็นต้น) และให้จ่ายร้อยละสิบ สำหรับผลผลิตที่ได้มาโดยการรดน้ำที่ไม่มีภาระใด (เช่นพืชที่อาศัยน้ำฝน หรือน้ำจากตาน้ำ เป็นต้น) สำหรับซะกาตของปศุสัตว์นั้น ก็ให้จ่ายตามที่สุนนะฮฺกำหนด

"فَإِذَا فَعَلُوْا ذَلِكَ" (ดังนั้นเมื่อพวกเขาปฏิบัติตามดังที่กล่าวมานั้นแล้ว) หมายถึง เมื่อพวกเขาได้ปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ และมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลอลฮฺ และดำรงการละหมาด และจ่ายซะกาต

"عَصَمُوْا" (พวกเขาย่อมได้รับการคุ้มครอง) พวกเขาย่อมได้รับการหักห้าม "مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ" (จากฉัน ซึ่งเลือดเนื้อและทรัพย์สินของพวกเขา) หมายถึง ดังนั้น จึงไม่อนุญาตให้ต่อสู้กับพวกเขา หลั่งเลือดพวกเขา ยึดทรัพย์สินของพวกเขา เพราะพวกเขาได้เข้าสู่อิสลามแล้ว

"إِلاَّ بِحَقِّ الإِسْلَامِ" (เว้นแต่ด้วยสิทธิของอิสลาม) ซึ่งนี่คือข้อยกเว้น แต่มันเป็นข้อยกเว้นโดยทั่วไป หมายความว่า เว้นแต่เป็นที่อนุมัติให้หลั่งเลือดและ

ยึดทรัพย์สินของพวกเขาด้วยสิทธิของอิสลาม เช่น คนแต่งงานที่ผิดประเวณี และชีวิตชดใช้ด้วยชีวิต (คือการประหารฆาตกรตามเหยื่อที่ถูกฆ่า) เป็นต้น หมายความว่า เว้นแต่ด้วยสิทธิที่จำเป็นของอิสลาม

"وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللهِ تَعَالَى" (และการสอบสวนของพวกเขานั้นเป็นหน้าที่ของอัลลอฮฺ) หมายถึง การสอบสวนการงานของพวกเขานั้นเป็นหน้าที่ของอัลลอฮฺ ส่วนหน้าที่ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นไม่มีอื่นใดนอกจากทำการเผยแพร่คำสอน

ดังนั้น หะดีษบทนี้จึงเป็นหลักเดิมและหลักเกณฑ์ในการอนุญาตต่อสู้กับมนุษย์ ซึ่งไม่อนุญาตให้ต่อสู้กับพวกเขาเว้นแต่ด้วยสาเหตุเหล่านี้

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นบ่าวที่ถูกสั่งใช้ ซึ่งมีคำสั่งมายังท่านเฉกเช่นที่มีคำสั่งมาคนอื่น เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "أُمِرْتُ" (ฉันถูกสั่งใช้)

2. อนุญาตที่จะไม่ระบุในเรื่องที่รับรู้กันดี ในกรณีที่คนที่สนทนาด้วยนั้นรับรู้มันดีอยู่แล้ว เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "أُمِرْتُ" (ฉันถูกสั่งใช้) ซึ่งไม่ระบุผู้ที่สั่ง เพราะคนที่สนทนาด้วยรับรู้ดีอยู่แล้ว

3. วาญิบที่ต้องต่อสู้กับมนุษย์ จนกว่าพวกเขาจะดำรงการงานเหล่านี้

หากมีคนถามว่า ทำไมคำสั่งใช้นี้ไม่มาในรูปแบบเพื่อการส่งเสริมให้กระทำ ?

คำตอบ มันจะเป็นการส่งเสริมให้กระทำไม่ได้ เพราะเป็นการอนุญาตให้กระทำสิ่งที่หะรอม ซึ่งไม่อาจที่จะอนุญาตให้กระทำสิ่งที่หะรอมได้นอกจากเพื่อดำรงสิ่งที่เป็นวาญิบ

ด้วยเหตุนี้ นักฟุเกาะฮาอ์ (นิติศาสตร์อิสลาม) เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้กล่าวอ้างว่าวาญิบที่จะต้องทำคิตาน เพราะการคิตานนั้นเป็นการตัดชิ้นส่วนของมนุษย์ที่เป็นที่ต้องห้าม ซึ่งหลักเดิมของมันคือเป็นสิ่งที่ต้องห้าม จึงไม่อนุญาตให้ตัดชิ้นส่วนหรือหนังของร่างกายท่าน ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่อนุญาตให้ตัดมันก็บ่งชี้ว่าวาญิบในการทำคิตาน เพราะไม่อนุญาตให้กระทำสิ่งที่ต้องห้ามนอกจากเป็นไปเพื่อปฏิบัติสิ่งที่วาญิบ ด้วยเหตุนี้เราจึงกล่าวว่า คำสั่งใช้ในที่นี้มีมาเพื่อวาญิบให้กระทำ

4. การญิฮาดเป็นฟัรฎู ซึ่งเป็นทั้งฟัรฎูกิฟายะฮฺ และเป็นฟัรฎูอัยนฺ และเป็นไปไม่ได้ที่จะเป็นฟัรฎูอัยนฺสำหรับมนุษย์ทุกคน เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿وَمَا كَانَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا۟ كَآفَّةً ۚ فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا۟ فِى ٱلدِّينِ وَلِيُنذِرُوا۟ قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوٓا۟ إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾﴾ [التوبة : ١٢٢]

ความว่า **"ไม่บังควรที่บรรดาผู้ศรัทธาจะออกไปสู้รบกันทั้งหมด ทำไมแต่ละกลุ่มในหมู่พวกเขาจึงไม่ออกไป เพื่อหาความเข้าใจในศาสนา และเพื่อจะได้ตักเตือนหมู่คณะของพวกเขา เมื่อพวกเขาได้กลับมายังหมู่คณะของพวกเขาโดยหวังว่าหมู่คณะของพวกเขาจะได้ระมัดระวัง"** (สูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺอายะฮฺที่ 122)

5. วาญิบที่ต้องปฏิญาณว่า "ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ" ด้วยหัวใจและลิ้น ซึ่งหากเขาได้ปฏิญาณด้วยลิ้นของเขา และเราไม่รู้ว่าในหัวใจของเขานั้นเป็นอย่างไร ก็ให้เรายึดตามที่เห็นประจักษ์ และมอบหมายสิ่งที่มันซ่อนเร้นนั้นแก่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และวาญิบที่ต้องให้ความคุ้มครองแก่เขา จนกว่าจะมีความชัดเจนว่าเขาไม่ได้เป็นไปตามที่ได้ปฏิญาณ และไม่อนุญาตให้เรากล่าวหาและกล่าวว่า "การที่คนๆ นี้กล่าวออกมานั้นโกหก หรือกลัวถูกสังหารหรือถูกจับกุม" เพราะเราจะไม่ขุดคุ้ยหัวใจของผู้คน

6. จำเป็นที่มนุษย์ต้องเชื่อมั่นว่าไม่มีผู้ใดที่คู่ควรแก่การเคารพภักดีที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮฺ ซึ่งไม่เพียงพอที่จะเชื่อว่าอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ที่คู่ควรแก่การเคารพภักดี เพราะถ้าปฏิญาณเพียงว่าอัลลอฮฺ ตะอาลา เป็นผู้ที่คู่ควรแก่การเคารพภักดีที่แท้จริง ก็ไม่อาจที่จะปฏิเสธว่ามีผู้อื่นที่คู่ควรแก่การเคารพภักดีที่แท้จริงเช่นกัน ดังนั้นการให้ความเป็นหนึ่งเดียว (เตาฮีด) จะเกิดขึ้นไม่ได้นอกจากด้วยการปฏิเสธและการยืนยัน นั่นคือ "ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ" เป็นการปฏิเสธความเป็นพระเจ้าของสิ่งอื่นจากอัลลอฮฺ และยืนยันว่าอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงเป็นพระเจ้า

7. การต่อสู้นั้นจะไม่ถูกยกเลิกเว้นแต่ด้วยการปฏิญาณว่า "มุฮัมมะดัน เราะสูลุลลอฮฺ" ส่วนการเข้ารับอิสลามนั้นเกิดขึ้นด้วยการปฏิญาณว่า "ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ" แต่ถ้ามีกลุ่มหนึ่งปฏิญาณว่า "ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ" แต่ปฏิเสธที่จะปฏิญาณว่า "มุฮัมมะดัน เราะสูลุลลอฮฺ" ก็สามารถที่จะต่อสู้ได้

8. วาญิบที่ต้องดำรงการละหมาด เพราะถ้าเขาไม่ดำรงการละหมาด เขาก็จะไม่ได้รับสิทธิ์ถูกห้ามจากการต่อสู้ ยิ่งกว่านั้นนักฟุเกาะฮาอ์ (นิติศาสตร์อิสลาม)

เราะหิมะฮุมุลลอฮฺ ได้กล่าวว่า "ให้ต่อสู้กับชาวเมืองที่ละทิ้งการอะซานและอิกอมะฮฺ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะยังละหมาดอยู่ก็ตาม เพราะการอะซานและการอิกอมะฮฺนั้นถือเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของศาสนาที่เป็นที่ประจักษ์" หากมีบางกลุ่มกล่าวว่า "พวกเราจะไม่อะซานและจะไม่อิกอมะฮฺ แต่พวกเราจะละหมาด" ก็วาญิบที่ต้องต่อสู้กับพวกเขา

นักวิชาการได้อ้างอิงหลักฐานที่ว่า เมื่อท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จะทำสงครามกับคนกลุ่มหนึ่ง ท่านจะประวิงเวลาจนกระทั่งแสงตะวันโผล่ขึ้น (เข้าเวลาละหมาดศุบฮฺ) ซึ่งหากท่านได้ยินเสียงอะซานท่านก็จะสั่งยุติการต่อสู้กับพวกเขา แต่หากไม่แล้วท่านก็จะต่อสู้กับพวกเขา (ดูในมุสลิม หมายเลข 382)

เช่นเดียวกันนักฟุเกาะฮาอ์ (นิติศาสตร์อิสลาม) ได้กล่าวว่า "ให้ต่อสู้กับชาวเมืองที่ละทิ้งการละหมาดอีด ถึงแม้ว่ามันจะไม่ใช่ฟัรฎูอัยน์เหมือนฟัรฎูการละหมาดทั้งห้าเวลาก็ตาม"

พวกเขาให้เหตุผลว่า เพราะการละหมาดอีดถือเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของอิสลามที่เป็นที่ประจักษ์ ดังนั้นจึงให้ต่อสู้กับชาวเมืองที่ละทิ้งการละหมาดอีดทั้งสอง

9. วาญิบที่ต้องจ่ายซะกาต เพราะมันเป็นส่วนหนึ่งจากสิ่งที่ทำให้ถูกห้ามจากการต่อสู้กับมนุษย์

และจำเป็นที่ต้องจ่ายซะกาตแก่คนที่มีสิทธิ์ ซึ่งไม่เพียงพอการที่คนรวยจะจ่ายมันให้กับเครือญาติหรือเพื่อนพ้อง เพราะมันจะไม่ได้รับผลบุญใดๆ เนื่องจากอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿۞إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلۡفُقَرَآءِ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱلۡعَٰمِلِينَ عَلَيۡهَا وَٱلۡمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمۡ وَفِي ٱلرِّقَابِ وَٱلۡغَٰرِمِينَ وَفِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِۖ فَرِيضَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٦٠﴾ [التوبة: ٦٠]

ความว่า "**แท้จริงทานทั้งหลายนั้น สำหรับบรรดาผู้ที่ยากจน และบรรดาผู้ที่ขัดสน และบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน และบรรดาผู้ที่หัวใจของพวกเขาสนิทสนม และในการไถ่ทาส และบรรดาผู้ที่หนี้สินล้นตัว และในหนทางของอัลลอฮฺ และผู้ที่อยู่ในระหว่างเดินทาง ทั้งนี้เป็นบัญญัติอันจำเป็นซึ่งมา**

จากอัลลอฮฺ และอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ" (สูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺ อายะฮฺที่ 60)

10. เป็นการใช้คำในรูปการกระทำแทนคำพูด เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "إِذَا فَعَلُوْا ذَلِكَ" (เมื่อพวกเขาปฏิบัติตามดังที่กล่าวมานั้นแล้ว) ทั้งๆ ที่ในประโยคของหะดีษนี้มีเนื้อหาที่ให้กล่าวปฏิญาณทั้งสอง (ชะฮาดะตัยนฺ) โดยทั้งสองถือเป็นคำพูด ซึ่งการวิเคราะห์ในประเด็นข้างต้นเป็นไปตามนี้ นั่นคือ คำพูดนั้นเป็นการเคลื่อนไหวของลิ้น และการเคลื่อนไหวของลิ้นก็ถือเป็นการกระทำ จึงสามารถที่จะใช้คำในรูปการกระทำแทนคำพูดได้ ด้วยการให้คำพูดไปอยู่ในประโยคของการกระทำ เฉกเช่นที่ปรากฏในหะดีษบทนี้ ซึ่งการดำรงละหมาด การจ่ายซะกาตเป็นการกระทำโดยไม่ข้อสงสัย

เช่นเดียวกัน ก็มีการใช้คำในรูปคำพูดแทนคำการกระทำ ซึ่งมีปรากฏในหะดีษอย่างมากมาย เช่นหะดีษที่รายงานโดยท่านอัมมาร บินยาสิร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา เล่าว่า ขณะที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ตะยัมมุม (เอาน้ำละหมาดในกรณีที่ไม่น้ำ) ท่านได้กล่าวด้วยมือทั้งสองของท่านเช่นนี้ แล้วท่านก็ใช้มือทั้งสองตบบนพื้นดิน (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 338 และมุสลิม หมายเลข 368) ซึ่งนี่เป็นการกระทำ

11. เลือดเนื้อและทรัพย์สินของพวกปฏิเสธศรัทธาเป็นที่อนุมัติ เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "عَصَمُوْا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ" (พวกเขาย่อมได้รับการคุ้มครองจากฉัน ซึ่งเลือดเนื้อและทรัพย์สินของพวกเขา) ซึ่งสามารถต่อสู้หรือจับกุมพวกเขาได้แล้วแต่กรณีไป รวมถึงสามารถยึดทรัพย์สินของพวกเขา ซึ่งนี่คือหนึ่งในสิ่งที่ท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้รับเป็นการเฉพาะเท่านั้น โดยมีรายงานที่ถูกต้องจากท่านนบีได้กล่าวว่า

«أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الأَنْبِيَاءِ قَبْلِي، نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ بَيْنَ يَدَيْ مَسِيرَةِ شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِيَ الأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ، وَلَمْ تُحَلَّ لِأَحَدٍ مِنْ قَبْلِي...»

ความว่า **"ได้ถูกประทานให้แก่ฉันห้าอย่าง ซึ่งไม่มีใครจากบรรดานบีเคยได้รับในสิ่งเหล่านี้มาก่อนหน้าฉัน คือ ฉันได้รับความช่วยเหลือด้วยการให้ศัตรูมี**

ความขยาดและเกรงกลัว(ก่อนที่ฉันจะไปถึง)ในระยะเวลาเดินทางหนึ่งเดือน และสำหรับฉันแล้วผืนแผ่นดินทั้งหมดเป็นมัสญิดและสะอาด (คือสามารถใช้เป็นที่เคารพภักดีอัลลอฮฺได้ทุกแห่ง) และเป็นที่อนุมัติแก่ฉันในทรัพย์สินต่างๆ ที่ยึดได้มาจากการทำสงคราม (ทรัพย์เชลย) ซึ่งสิ่งนี้ไม่ได้ถูกอนุมัติให้แก่ผู้ใดก่อนหน้าฉัน" (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 335 และมุสลิม หมายเลข 521)

ทรัพย์เชลย คือ ทรัพย์สินของพวกปฏิเสธศรัทธาที่เราได้ยึดมาได้จากการทำสงคราม ส่วนประชาชาติก่อนหน้านี้นั้นไม่เป็นที่อนุมัติสำหรับพวกเขาที่จะยึดทรัพย์เชลย และมีรายงานว่าพวกเขาเคยรวบรวมมันมา แต่แล้วไฟจากฟากฟ้าก็ลงมาแล้วเผามันจนหมดสิ้น (ดูในอัต-ติรมิซี หมายเลข 3085)

12. มีความเป็นไปได้ที่จะมีการอนุมัติให้หลั่งเลือดและยึดทรัพย์สินได้ด้วยสิทธิของอิสลาม ถึงแม้ว่ามันไม่ได้มีระบุในหะดีษบทนี้ก็ตาม ซึ่งครั้งที่มีคนคัดค้านท่านอบูบักรฺ อัศ-ศิดดีก เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ในการสู้รบกับกับคนที่ปฏิเสธจ่ายซะกาต ท่านอบูบักรฺก็ตอบว่า "เนื่องจากซะกาตเป็นสิทธิของทรัพย์สิน" และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ได้กล่าวว่า "إِلاَّ بِحَقِّ الإِسْلَامِ" (เว้นแต่ด้วยสิทธิของอิสลาม) และท่านอบูบักรฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้กล่าวอีกว่า "ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ถ้าหากพวกเขาไม่ให้ฉันแม้เท่ากับลูกแพะตัวเมีย (ที่อายุยังไม่ครบ 1 ปี) หรือเชือกที่ไว้ผูกอูฐที่พวกเขาเคยมอบให้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ฉันก็จะทำสงครามกับพวกเขาเพราะสิ่งนั้น" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 1400 และมุสลิม หมายเลข 20)

ส่วนสาเหตุของการอนุมัติให้สังหารได้ในอิสลามนั้น ยังไม่ใช่ที่เราจะอธิบายขยายความ อย่างไรก็ตามรายละเอียดของมันจะมีหลังจากนี้

13. การสอบสวนมนุษย์นั้นเป็นเรื่องของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ส่วนหน้าที่ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นไม่มีอื่นใดนอกจากทำการเผยแพร่คำสอน เช่นเดียวกันหน้าที่ของคนที่ได้รับมรดกสืบทอดจากเราะสูลนั้นก็ไม่มีอื่นใดนอกจากทำการเผยแพร่คำสอน ส่วนการสอบสวนนั้นเป็นหน้าที่ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

ดังนั้น ท่านอย่าได้เสียใจไปเลย โอ้ผู้เรียกร้องเชิญชวนผู้คนสู่อัลลอฮฺ หากการเรียกร้องเชิญชวนของท่านจะไม่ถูกตอบรับ ซึ่งหากท่านได้ทำหน้าที่ที่วาญิบสำหรับท่านแล้ว แน่นอนว่าท่านก็จะรอดพ้นจากความผิด ส่วนการสอบสวนนั้นเป็นหน้าที่ของอัลลอฮฺ ตะอาลา ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสแก่ท่านนบีของพระองค์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า

﴿ لَّسْتَ عَلَيْهِم بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾ إِلَّا مَن تَوَلَّىٰ وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ ٱللَّهُ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَآ إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُم ﴿٢٦﴾ ﴾ [الغاشية: ٢٢، ٢٦]

ความว่า **"เจ้ามิใช่ผู้มีอำนาจเหนือพวกเขา นอกจากผู้ที่ผินหลังให้และปฏิเสธศรัทธาเท่านั้น อัลลอฮฺจะทรงลงโทษเขาซึ่งการลงโทษอันมหันต์ แท้จริงยังเราเท่านั้นคือการกลับมาของพวกเขา แล้วก็แท้จริงหน้าที่ของเรานั้นคือ การสอบสวนพวกเขา"** (สูเราะฮฺอัล-ฆอชิยะฮฺ อายะฮฺที่ 22-26)

หมายถึง แต่ถ้าใครผินหลังและปฏิเสธ

﴿ فَيُعَذِّبُهُ ٱللَّهُ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَآ إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُم ﴿٢٦﴾ ﴾ [الغاشية: ٢٤، ٢٦]

ความว่า **"อัลลอฮฺจะทรงลงโทษเขาซึ่งการลงโทษอันมหันต์ แท้จริงยังเราเท่านั้นคือการกลับมาของพวกเขา แล้วก็แท้จริงหน้าที่ของเรานั้นคือ การสอบสวนพวกเขา"** (สูเราะฮฺอัล-ฆอชิยะฮฺ อายะฮฺที่ 24-26)

ดังนั้น ท่านอย่าได้เสียใจไปเลย โอ้ผู้เรียกร้องเชิญชวนผู้คนสู่อัลลอฮฺ หากมีการปฏิเสธคำพูดของท่าน หรือหากเขาไม่ตอบรับการเรียกร้องเชิญชวนของท่านในครั้งแรก เพราะท่านได้ทำหน้าที่ที่วาญิบสำหรับแล้ว

แต่พึงทราบเถิดว่า ถ้าหากสิ่งที่ท่านพูดนั้นเป็นไปเพื่อต้องการพระพักตร์ของอัลลอฮฺจริง แน่นอนว่ามันจะต้องส่งผล ถึงแม้ว่าเขาจะปฏิเสธต่อหน้าท่าน แต่แน่นอนว่ามันจะต้องส่งผล ในเรื่องราวของของท่านนบีมูซา อะลัยฮิสลาม นั้นเป็นบทเรียนสำหรับผู้เรียกร้องเชิญชวนผู้คนสู่อัลลอฮฺ ซึ่งในครั้งนั้นได้มีการระดมบรรดานักไสยศาสตร์มาจากทั่วสารทิศของประเทศอียิปต์เพื่อมาต่อสู้กับท่าน และแล้วพวก

เขาก็ได้มารวมตัวแล้วได้โยนเชือกและไม้เท้าของพวกเขา จนกระทั่งงูได้เลื้อยคลานทั่วพื้นดิน จนทำให้ท่านนบีมูซา อะลัยฮิสลาม รู้สึกหวาดกลัวขึ้นมา

﴿ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِۦ خِيفَةً مُّوسَىٰ ﴿٦٧﴾ ﴾ [طه: ٦٧]

ความว่า "**มูซาจึงรู้สึกกลัวขึ้นในตัวของเขา**" (สูเราะฮฺฏอฮา อายะฮฺที่ 67)

และเมื่อบรรดานักไสยศาสตร์ได้รวมตัวกัน ท่านนบีมูซาจึงกล่าวแก่พวกเขาว่า

﴿ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُم بِعَذَابٍ ۖ وَقَدْ خَابَ مَنِ ٱفْتَرَىٰ ﴿٦١﴾ ﴾ [طه: ٦١]

ความว่า "**มูซาได้กล่าวแก่พวกเขา ความหายนะจงประสบแก่พวกท่าน พวกท่านอย่าได้เสกสรรปั้นแต่งการมุสาต่ออัลลอฮฺ มิฉะนั้นพระองค์จะทรงทำลายพวกท่านด้วยการลงโทษ และแน่นอนผู้ปั้นแต่งการมุสานั้น ได้ประสบความผิดหวังมาแล้ว**" (สูเราะฮฺฏอฮา อายะฮฺที่ 61)

ซึ่งเป็นคำพูดสั้นๆ
อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ فَتَنَٰزَعُوٓا۟ أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسَرُّوا۟ ٱلنَّجْوَىٰ ﴿٦٢﴾ ﴾ [طه: ٦٢]

ความว่า "**พวกเขาได้โต้แย้งกันในเรื่องของพวกเขา และได้มีการพูดกันอย่างลับๆ**" (สูเราะฮฺฏอฮา อายะฮฺที่ 62)

หมายถึงว่า พวกเขาได้โต้แย้งกันโดยทันที ซึ่งอักษร "ف" ในคำดำรัสของพระองค์ที่ว่า

﴿ فَتَنَٰزَعُوٓا۟ ﴿٦٢﴾ ﴾ [طه: ٦٢]

ความว่า "**พวกเขาได้โต้แย้งกัน**" (สูเราะฮฺฏอฮา อายะฮฺที่ 62)

เป็นการบ่งชี้ถึงสาเหตุ การเรียงลำดับ และผลของมัน

ดังนั้น จงพินิจใคร่ครวญกันเถิดว่าผลของคำกล่าวที่มาจากท่านนบีมูซา อะลัยฮิสลาม ที่มีต่อบรรดานักไสยศาสตร์นั้นเป็นอย่างไร ดังนั้น คำพูดที่จริงใจย่อมส่งผลอย่างแน่นอน เพียงแต่ว่าบางทีก็จะส่งผลโดยทันทีแต่บางทีก็จะส่งผลหลังจากนั้น

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

หะดีษที่ 9

ห้ามการซักถามที่มากเกินและการเคร่งที่เกินเลย

عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ عَبْدِ الرَّحْمنِ بْنِ صَخْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ : مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوْهُ ، وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَأْتُوْا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ ، رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ

จากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ นั่นคืออับดุรฺเราะหฺมาน บินศ็อคร์ฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า **"สิ่งใดก็ตามที่ฉันได้ห้ามพวกท่านๆ ก็จงละเว้นเสีย และสิ่งใดก็ตามที่ฉันได้สั่งใช้ พวกท่านก็จงปฏิบัติเท่าที่พวกท่านมีความสามารถ แท้จริง สิ่งที่ทำให้ชนรุ่นก่อนพวกท่านต้องพินาศ คือการซักถามของพวกเขาที่มากเกิน และการขัดแย้งกับบรรดานบีของพวกเขา"** บันทึกโดยอัล-บุคอรี [13] และมุสลิม [14]

13 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การยึดมั่นในคัมภีร์อัลกุรอ่านและสุนนะฮฺของท่านนบี, บท: ปฏิบัติตามบรรดาแนวทางของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลัม, เลขที่: 7288

14 มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: ความประเสริฐ, บท: การให้เกียรติต่อท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลัม ฯ, เลขที่: 1337. และสำนวนหะดีษเป็นของท่าน

คำอธิบายหะดีษ

คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะรู้จักชื่อจริงของท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความขัดแย้งในชื่อของนักรายงานหะดีษบทนี้ ซึ่งทัศนะที่มีน้ำหนักและใกล้เคียงความถูกต้องมากที่สุดคือ คือชื่อที่ผู้ประพันธ์หนังสือเล่มนี้ (ท่านอิมามอัน-นะวะวี) ได้หยิบยกมา นั่นคือ "ท่านอับดุรเราะหฺมาน บินศ็อคฺร์" ส่วนการได้รับฉายาว่า "อบูฮุร็อยเราะฮฺ" เพราะท่านชอบอยู่กับแมว ซึ่งการที่ท่านชอบคลุกคลีอยู่กับแมวนี้เองทำให้ท่านได้รับฉายานี้

คำกล่าวที่ว่า "مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوْهُ" (สิ่งใดก็ตามที่ฉันได้ห้ามพวกท่าน ท่านจงละเว้นเสีย) คำว่า "النهى" คือ การขอให้ยุติจากการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยการใช้อำนาจที่เหนือกว่า หมายถึง การขอให้ท่านยุติจากการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากคนที่เหนือกว่าท่าน ถึงแม้ว่ามันจะเป็นเพียงแค่การเชื่อว่าเขาเหนือกว่าท่านก็ตาม ซึ่งนี่คือการห้าม

ด้วยเหตุนี้นักวิชาการอุศูลุลฟิกฮฺ (หลักพื้นฐานของนิติศาสตร์อิสลาม) จึงกล่าวว่า "النهى" คือการขอให้ยุติจากการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยการใช้อำนาจที่เหนือกว่า แม้ว่าจะเกิดจากการกล่าวอ้างของคนที่ห้ามก็ตาม หมายถึงว่า แม้ว่าตัวท่านนั้นจะเหนือกว่าคนที่ห้ามก็ตาม

และเป็นที่ทราบกันดีว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นเหนือกว่าพวกเราอย่างแน่นอน

"مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوْهُ" เป็น "الجملة شرطية" (ประโยคที่เป็นเงื่อนไข) ดังนั้น "ما" จึงเป็น "اسم شرط" (นามของเงื่อนไข) ส่วน "نهيتكم" เป็น "فعل الشرط" (กริยาของเงื่อนไข) และ "فاجتنبوه" เป็น "جواب الشرط" (ผลลัพท์ของเงื่อนไข) และการมาพร้อมกับอักษร "ف" นั้นก็เพราะมันเป็นหนึ่งในประโยคที่นักภาษาศาสตร์ระบุในบทกลอนว่า

إسمية ، طلبية ، وبجامدٍ
وبما وقد وبلن وبالتنفيس

เป็นประโยคอิสมียะฮฺ, ประโยคร้องขอ (เฏาะละบียะฮฺ), และอยู่ก่อน อักษรญามิด, อักษร "ما، قد، لن" และอักษรตันฟีส (سـ ، سوف)

"فَاجْتَنِبُوْهُ" (ก็จงละเว้นเสีย) หมายถึง ให้หลีกห่างจากสิ่งนั้น โดยให้พวกท่านกับสิ่งที่ได้ห้ามนั้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน

"وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَأْتُوْا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ" (และสิ่งใดก็ตามที่ฉันได้สั่งใช้ พวกท่านก็จงปฏิบัติเท่าที่พวกท่านมีความสามารถ) ก็เป็น "الجملة شرطية" เช่นเดียวกัน ซึ่ง "فعل الشرط" คือ "أمرتكم به" และ "جواب الشرط" คือ "فأتوا منه ما استطعتم" หมายความว่า พวกท่านจงทำสิ่งที่ได้สั่งใช้เท่าที่พวกท่านมีความสามารถที่จะทำมันเถิด

ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นข้อห้ามกับสิ่งที่เป็นข้อสั่งใช้คือ สิ่งที่เป็นข้อห้ามนั้นในหะดีษกล่าวถึงมันว่า "فَاجْتَنِبُوْهُ" (พวกท่านจงละเว้นเสีย) ซึ่งไม่กล่าวถึงมันว่า "ما استطعتم" (เท่าที่พวกท่านมีความสามารถที่จะทำมันได้) เหตุผลก็เพราะสิ่งที่เป็นข้อห้ามนั้นเป็นการยุติจากการทำ ซึ่งมนุษย์ทุกคนล้วนมีความสามารถ ต่างจากสิ่งที่เป็นข้อสั่งใช้ที่ต้องทำให้มีขึ้นมา ซึ่งบางทีก็สามารถทำมันได้แต่บางทีก็ไม่สามารถที่จะทำมัน ด้วยเหตุนี้ในหะดีษจึงกล่าวถึงข้อสั่งใช้ว่า "فَأْتُوْا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ" (พวกท่านก็จงปฏิบัติเท่าที่พวกท่านมีความสามารถ) สืบเนื่องจากความเข้าใจนี้นั้นมีบทเรียนหลายประการด้วยกัน ซึ่งข้าพเจ้าจะนำเสนอในส่วนของบทเรียนหลังจากนี้ อินชาอัลลอฮฺ อย่างไรก็ตามสำนวนที่ท่านนบีได้ใช้นั้นเป็นสำนวนที่มีความลึกซึ้งเป็นอย่างมาก

"فَإِنَّمَا" (แท้จริง) คำว่า "إن" เป็นคำที่ใช้เพื่อการเน้นย้ำ ส่วนคำว่า "ما" เป็น "اسم موصول" (ประพันธสรรพนาม คือสรรพนามที่ใช้แทนนามที่อยู่ข้างหน้า และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เชื่อมประโยคหน้าและหลังให้สัมพันธ์กัน) ด้วยหลักฐานของคำกล่าวที่ว่า "كثرة" ซึ่งเป็น "خبر" (คำขยาย) ดังนั้น "إن" จึงหมายถึง แท้จริง สิ่งที่ทำให้ชนรุ่นก่อนพวกท่านต้องพินาศ คือการซักถามของพวกเขาที่มากเกิน ทั้งนี้ยังสามารถที่จะใช้คำว่า "إنما" เป็น "أداة حصر" (คำที่ใช้จำกัดเนื้อหา) ซึ่งจะให้ความหมายว่า "ไม่มีสิ่งใดที่ทำให้ชนรุ่นก่อนพวกท่านต้องพินาศ นอกจากการซักถามของพวกเขาที่มากเกิน"

คำกล่าวที่ว่า "الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ" (ชนรุ่นก่อนพวกท่าน) หมายรวมถึงชาวยิว ชาวคริสต์ และกลุ่มชนอื่นๆ จากพวกเขา แต่ตามความเข้าใจจริงๆ นั้นหมายถึงชาวยิวและชาวคริสต์ ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَٱلْمُحْصَنَٰتُ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ ۝ ﴾ [المائدة : ٥]

ความว่า **"และบรรดาหญิงบริสุทธิ์ในหมู่ผู้ที่ได้รับคัมภีร์ก่อนจากพวกเจ้า"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 5)

เพราะกลุ่มชนรุ่นก่อนหน้าชาวยิวและคริสต์เกือบจะไม่ได้อยู่ในห้วงความคิดของบรรดาเศาะหาบะฮฺเลย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าถ้าเราพิจารณาโดยทั่วไปนั้นคำว่า "مِنْ قَبْلِكُمْ" (ก่อนพวกท่าน) ก็จะหมายถึง กลุ่มชนทั้งหมด แต่ถ้าเราพิจารณาตามบริบทจริงๆ มันก็จะหมายถึงชาวยิวและคริสต์

ซึ่งชาวยิวถือเป็นกลุ่มชนที่ชอบซักถามมากเกินจนทำให้พวกเขาต้องประสบกับความพินาศมาแล้ว เห็นได้จากเหตุการณ์ที่ท่านนบีมูซา อะลัยฮิสลาม ได้กล่าวแก่พวกเขาว่า

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تَذْبَحُوا۟ بَقَرَةً ۝ ﴾ [البقرة : ٦٧]

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺได้ทรงบัญชาพวกท่านให้เชือดวัวตัวหนึ่ง"** (สูเราะฮฺ อัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 67)

แต่พวกเขาก็ซักถามว่าถึงวัวตัวนั้นว่ามีลักษณะอย่างไร ? สีอะไร ? และอยู่ในชนิดใด ?

คำกล่าวที่ว่า "كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ" (การซักถามของพวกเขาที่มากเกิน) คำว่า "مسائل" เป็นพหูพจน์ของคำว่า "مسألة" หมายถึง ประเด็นคำถาม

"وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ" (และการขัดแย้งกับบรรดานบีของพวกเขา) หมายถึง ความพินาศที่พวกเขาประสบนั้นเกิดจากความขัดแย้งของพวกเขา ทั้งนี้ก็สามารถที่จะอ่านแบบญัรฺได้ นั่นคือ "كَثْرَةُ اخْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ" ซึ่งการอ่านทั้งสองแบบนั้นถูกต้องทั้งสอง

แต่การอ่านในรูปแบบแรกนั้นจะให้ความหมายว่า "เพียงแค่มีการขัดแย้งก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความพินาศแล้ว" แต่การอ่านในรูปแบบที่สองจะให้ความหมายว่า "สาเหตุของความพินาศเกิดขึ้นจากการขัดแย้งที่มากเกิน

คำกล่าวที่ว่า "عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ" (กับบรรดานบีของพวกเขา) ด้วยการขัดแย้งและละเมิด ซึ่งสำนวนนี้คล้ายกับคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«إِنَّمَا جُعِلَ الإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَلَا تَخْتَلِفُوا عَلَيْهِ»

ความว่า "**แท้จริงการตั้งให้มีอิมามนั้นเพื่อให้เขาถูกตาม ดังนั้นพวกท่านอย่าได้ขัดแย้งกับเขา**" (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 378 และมุสลิม หมายเลข 411)

ท่านนบีไม่ได้กล่าวว่า "فلا تختلفوا عنه" เช่นเดียวกันในหะดีษบทนี้ ท่านนบีได้กล่าวว่า "اختلافهم على أنبيائهم" ซึ่งท่านไม่ได้กล่าวว่า "عن أنبيائهم" เพราะคำว่า "على" จะให้ความหมายว่ามีการขัดแย้งกับบรรดานบี

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. วาญิบที่จะต้องยุติจากการทำสิ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ห้าม เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوْهُ" (สิ่งใดก็ตามที่ฉันได้ห้ามพวกท่าน ๆ จงละเว้นเสีย)

2. สิ่งที่ถูกห้ามนั้นหมายรวมทั้งสิ่งเล็กๆ น้อยๆ และสิ่งที่มาก เพราะการหลีกห่างจะเกิดขึ้นไม่ได้นอกจากต้องหลีกห่างทั้งจากสิ่งเล็กๆ น้อยๆ และสิ่งที่มาก เช่นเราถูกห้ามจากการข้องเกี่ยวกับดอกเบี้ย มันก็หมายรวมถึงดอกเบี้ยที่เล็กๆ น้อยๆ และดอกเบี้ยที่มาก

3. การยุติง่ายกว่าการทำ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้สั่งใช้ในสิ่งที่ต้องห้ามนั้นด้วยการละเว้นทั้งหมด เพราะการยุตินั้นเป็นเรื่องที่ง่าย

หากมีคนถามว่า มันจะขัดแย้งกับการอนุญาตให้กินสัตว์ที่ตายและเนื้อหมูในกรณีที่สุดวิสัยหรือไม่ เพราะเมื่ออยู่ในกรณีที่สุดวิสัยนั้นก็ไม่จำเป็นที่จะต้องละเว้น ?

คำตอบคือ ถ้ามันอยู่ในกรณีที่สุดวิสัยจริงๆ ก็จะถือว่าข้อห้ามนั้นถูกยกเลิกไป ดังนั้นมันจึงไม่เป็นสิ่งที่ต้องห้ามตั้งแต่แรก ด้วยเหตุนี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางอุศูลฟิกฮฺ (หลักพื้นฐานทางนิติศาสตร์อิสลาม) ว่า "จะไม่ถือว่าเป็นสิ่งต้องห้ามในกรณีที่สุดวิสัย และจะไม่ถือว่าเป็นสิ่งวาญิบในกรณีที่ไม่มีความสามารถที่จะทำมัน" ฉะนั้นการตั้งแง่ตามข้างต้นนี้จึงไม่สอดคล้องกับความถูกต้อง

หากมีคนถามอีกว่า คำว่า "فَاجْتَنِبُوْهُ" (พวกท่านก็จงละเว้นเสีย) เป็นสำนวนทั่วไปที่หมายรวมการละเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ที่ตายในกรณีที่สุดวิสัยด้วยหรือไม่ ?

เราก็ขอตอบว่า มันไม่ได้หมายรวม เพราะเมื่อใดที่อยู่ในกรณีสุดวิสัยก็จะถือว่าข้อห้ามนั้นถูกยกเลิกไปโดยปริยาย

คำถาม อนุญาตที่จะทำสิ่งที่ต้องห้ามในกรณีที่สุดวิสัยหรือไม่ ?

คำตอบคือ อนุญาตให้ทำมันได้ เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُم مَّا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا ٱضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ ﴿١١٩﴾ ﴾ [الأنعام : ١١٩]

ความว่า **“ทั้งๆ ที่พระองค์ทรงแจกแจงแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งสิ่งที่พระองค์ได้ทรงห้ามแก่พวกเจ้า นอกจากสิ่งที่พวกเจ้าได้รับความคับขันให้ต้องการมันเท่านั้น”** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 119)

ดังนั้นใครก็ตามที่อยู่ในกรณีสุดวิสัยที่จะต้องกินสัตว์ที่ตายแล้วก็อนุญาตให้เขากินมันได้ และใครก็ตามที่อยู่ในกรณีสุดวิสัยที่จะต้องกินเนื้อหมูก็อนุญาตให้เขากินมันได้ และใครก็ตามที่อยู่ในกรณีสุดวิสัยที่จะต้องดื่มสุราก็อนุญาตให้เขาดื่มมันได้ แต่กรณีที่สุดวิสัยของการดื่มสุรานั้นน่าจะมีเพียงกรณีเดียวคือ ในกรณีที่มีอะไรติดคอ (ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายได้) แล้วไม่มีอะไร ณ เวลานั้นนอกจากสุรา ก็ให้เขาดื่มสุรานั้นเพื่อขจัดสิ่งที่ติดคอนั้นไป แต่สำหรับกรณีที่ดื่มสุราเพื่อให้หายกระหายนั้นเป็นสิ่งที่ไม่อนุญาต เพราะนักวิชาการให้เหตุผลว่าสุรานั้นจะทำให้คนที่กระหายนั้นมีความกระหายมากขึ้น ดังนั้นมันจึงไม่ได้อยู่ในกรณีสุดวิสัย

และในกรณีที่คนๆ หนึ่งอยู่ในกรณีสุดวิสัยที่จะต้องพึ่งสิ่งที่หะรอม คำถามคือเขาสามารถที่จะพึ่งสิ่งนั้นเกินจากความจำเป็นหรือไม่ ? หมายถึงว่า ในกรณีการกินเนื้อสัตว์ที่ตายเป็นที่อนุญาตแก่เขาแล้ว เขาสามารถกินมันจนอิ่ม หรือให้เขากินเท่าที่สามารถประทังชีวิตได้เท่านั้น ?

คำตอบคือ นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า จำเป็นที่เขาจะต้องกินเท่าที่สามารถประทังชีวิตได้เท่านั้น โดยไม่กินจนอิ่ม แต่ทัศนะที่ถูกต้องนั้นมีรายละเอียดดังนี้ ในกรณีที่เขารู้หรือมั่นใจว่าสามารถที่จะกินสิ่งที่อนุญาตใกล้ๆ นี้แล้ว ก็ให้เขากินอย่าให้อิ่ม หรือในกรณีที่เขาสามารถเก็บเนื้อบางส่วนนั้นกับตัวซึ่งถ้าเขามีความจำเป็นที่จะต้องกินมันอีกครั้งก็ให้กิน ดังนั้นจึงไม่จำเป็นที่จะต้องกินจนอิ่มโดยทันที แต่ให้เขากินเท่าที่สามารถประทังชีวิตได้เท่านั้น แต่ถ้าไม่เป็นตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ก็ให้เขากินจนอิ่มได้

คำถาม อะไรคือกรณีสุดวิสัยที่จะต้องพึ่งสิ่งที่ต้องห้าม ?

คำตอบคือ กรณีสุดวิสัยที่จะต้องพึ่งสิ่งที่ต้องห้ามนั้นคือไม่มีสิ่งใดอีกแล้วนอกจากสิ่งที่ต้องห้ามนั้น และสิ่งนั้นสามารถที่จะคลี่คลายความจำเป็นที่สุดวิสัยนั้นได้ ด้วยหลักเกณฑ์นี้เองถ้าในกรณีที่มีสิ่งอนุญาต ก็จะไม่ถือว่ามันอยู่ในกรณีที่สุดวิสัยอีก และจะไม่อนุญาตให้พึ่งมันได้

ดังนั้นอนุญาตให้กินเนื้อสัตว์ที่ตายในขณะที่หิวโหยอย่างมาก ถ้าในกรณีที่ไม่มีสิ่งใดเลยนอกจากมัน ก็ให้กินมันได้ ทั้งนี้เพื่อคลี่คลายความจำเป็นที่สุดวิสัยนั้น

ส่วนยาที่ทำมาจากสิ่งที่ต้องห้ามนั้นจะไม่ถือว่าอยู่ในกรณีที่สุดวิสัยด้วยเหตุผลสองประการ ดังนี้

หนึ่ง เพราะบางทีคนไข้อาจจะหายจากอาการเจ็บป่วยโดยไม่ต้องใช้ยา มันจึงไม่อยู่ในกรณีสุดวิสัย

สอง บางทีการรักษาด้วยการใช้ยาตัวนั้นกับคนไข้ มันก็ไม่ได้ทำให้หายได้ มันจึงไม่ใช่สิ่งที่สามารถคลี่คลายกรณีที่สุดวิสัยเสมอไป

ด้วยเหตุนี้ความเข้าใจของคนทั่วไปที่พวกเขากล่าวว่าอนุญาตที่จะรักษาด้วยกับสิ่งที่ต้องห้ามได้ในกรณีที่สุดวิสัยถือเป็นความเข้าใจที่ผิด ซึ่งบรรดานักวิชาการเราะหิมะฮุมุลลอฮฺ ได้ชี้ชัดว่าห้ามรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยกับสิ่งที่ต้องห้าม

4. ไม่วาญิบที่จะทำสิ่งที่ถูกสั่งใช้นอกจากเท่าที่มีความสามารถ เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَأْتُوْا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ" (และสิ่งใดก็ตามที่ฉันได้สั่งใช้ พวกท่านก็จงปฏิบัติเท่าที่พวกท่านมีความสามารถ)

หากมีคนถามว่า สำนวนข้างต้นนี้ให้ความหมายในเชิงให้อะลุ่มอล่วยในข้อสั่งใช้หรือในเชิงให้มีความเข้มงวด ดังที่มีคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسْتَطَعْتُمْ ﴾ [التغابن : ١٦]

ความว่า **"ดังนั้น จงยำเกรงอัลลอฮฺเถิด เท่าที่พวกเจ้ามีความสามารถ"** (สูเราะฮฺอัต-ตะฆอบุน อายะฮฺที่ 16)

คำตอบคือ มันให้ความหมายทั้งสองแง่มุม ซึ่งสามารถให้ความหมายว่าจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามสิ่งที่วาญิบเท่าที่มีความสามารถโดยไม่เพิกเฉย ถ้าพวกท่านมีความสามารถที่จะทำมันได้

ด้วยเหตุนี้ถ้ามีคนถูกใช้ให้ทำสิ่งหนึ่งแล้วเขากล่าวว่า "ฉันไม่มีความสามารถ" ทั้งๆ ที่เขามีความสามารถก็ถือว่าสิ่งนั้นยังคงจำเป็นสำหรับเขาที่ต้องทำ

และสามารถที่จะให้ความหมายว่า "จะไม่ถือว่าเป็นสิ่งวาญิบนอกจากต้องมีความสามารถที่จะทำมันได้" ซึ่งการให้ความหมายเช่นนี้สอดคล้องกับคำดำรัสของ

อัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴾ [البقرة : ٢٨٦]

ความว่า **"อัลลอฮฺจะไม่ทรงบังคับชีวิตหนึ่งชีวิตใดนอกจากตามความสามารถของชีวิตนั้นเท่านั้น"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 286)

5. มนุษย์ย่อมมีความสามารถที่จะทำสิ่งหนึ่งได้ เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "مَا اسْتَطَعْتُمْ" (เท่าที่พวกท่านมีความสามารถ) และถือเป็นการโต้แย้งความเข้าใจของกลุ่มญะบะรียะฮฺที่พวกเขากล่าวว่ามนุษย์นั้นจะไม่มีความสามารถที่จะทำสิ่งหนึ่งได้ด้วยตัวเอง เพราะทุกคนล้วนถูกบังคับให้ทำทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งการเคลื่อนไหวของนิ้วมนุษย์ในขณะที่พูด พวกเขาก็ยังกล่าวว่าการเคลื่อนไหวของนิ้วนั้นไม่ใช่ด้วยความสามารถของเขาเองแต่อย่างใด แต่เป็นสิ่งที่ถูกบังคับมา ซึ่งไม่มีข้อสงสัยใดๆ ว่าคำกล่าวเช่นนี้ถือเป็นโมฆะ และมันจะส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างมากมาย

6. หากใครคนหนึ่งไม่มีความสามารถที่จะทำสิ่งที่ถูกสั่งใช้ทั้งหมด ก็ให้เขาทำมันเท่าที่มีความสามารถ ตัวอย่างเช่น วาญิบที่จะคนๆ หนึ่งต้องละหมาดฟัรฎูในท่ายืน แต่ถ้าเขาไม่มีความสามารถก็ให้เขาละหมาดในท่านั่งได้

คำถาม หากคนๆ หนึ่งสามารถที่จะละหมาดยืนได้ แต่เขาไม่สามารถยืนนานจนกระทั่งรุกูอฺ หมายถึงว่า เขาสามารถที่จะยืนได้นาทีสองนาทีเท่านั้น ซึ่งพอรู้สึกเมื่อยก็จะนั่งลง ในกรณีเช่นนี้ต้องให้เขานั่งตั้งแต่เริ่มแรกแล้วพอใกล้จะรุกูอฺก็ให้เขายืนขึ้นมา หรือให้เขาเริ่มละหมาดในท่ายืน พอเขาเมื่อยก็ให้เขานั่งลง ?

คำตอบคือ ในประเด็นนี้ข้าพเจ้าไม่ค่อยแน่ใจมากนัก เพราะครั้งที่ท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เริ่มอ้วนขึ้นท่านก็ได้ละหมาดกิยามุลลัยลฺในท่านั่ง ซึ่งพอท่านอ่านอายะฮฺใกล้จบ ท่านก็จะยืนขึ้นแล้วก้มรุกูอฺ (ดูในมุสลิม หมายเลข 731) ซึ่งหลักฐานนี้บ่งชี้ว่าให้เริ่มละหมาดในท่านั่งก่อน หลังจากนั้นเมื่อใกล้จะรุกูอฺก็ให้ยืนขึ้น

แต่มันก็ค้านกับการละหมาดสุนัตซึ่งอนุญาตที่จะให้คนๆ หนึ่งละหมาดในท่านั่งได้ แต่เมื่อใกล้จะรุกูอฺก็ให้เขายืนขึ้น

ส่วนละหมาดฟัรฎูนั้นหลักเดิมของมันคือให้ละหมาดในท่ายืน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงขอสรุปว่า ให้เริ่มละหมาดในท่ายืนก่อน แต่หลังจากที่รู้สึกเมื่อยก็ให้นั่งลง เพราะบางทีท่านอาจจะคิดเองว่าไม่สามารถที่จะยืนจนจบได้ แต่พอเอาเข้าจริงท่านก็อาจจะสามารถทำได้ ดังนั้น ให้เริ่มละหมาดเท่าที่มีความสามารถในท่ายืนก่อน หลังจากนั้นถ้ารู้สึกเมื่อยก็ให้นั่งลงได้ ซึ่งน่าจะเป็นทัศนะที่ใกล้เคียงความถูกต้องมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็ยังเห็นผู้คนในมัสญิดสมัยนี้โดยเฉพาะคนที่แก่ชราและเจ็บป่วย ซึ่งได้เริ่มละหมาดในท่านั่ง แต่พอใกล้จะรุกูอฺก็จะยืนขึ้นมา แน่นอนว่าข้าพเจ้าไม่ได้คัดค้านในสิ่งที่พวกเขาได้ปฏิบัติกัน เพราะข้าพเจ้าไม่ได้ฟันธงว่าต้องเริ่มละหมาดในท่ายืนก่อนแล้วหลังจากนั้นถ้าเมื่อยก็ให้นั่งลง แต่ถ้าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมันนั้นก็ให้เริ่มละหมาดในท่ายืนก่อน แล้วพอเมื่อยก็ให้นั่งลงได้

7. ไม่สมควรที่คนๆ หนึ่งเมื่อได้ยินคำสั่งใช้ของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แล้วเขาจะถามว่ามันเป็นสิ่งวาญิบหรือมุสตะหับ (ส่งเสริม) ให้ทำ ? เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "فَأْتُوْا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ" (พวกท่านก็จงปฏิบัติเท่าที่พวกท่านมีความสามารถ) โดยไม่ต้องถามไถ่ให้มาก เพราะท่านเป็นบ่าวที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และเราะสูลของพระองค์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม อยู่แล้ว

แต่ถ้าหากคนๆ หนึ่งได้ละเมิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งใช้นั้น เขาก็สามารถที่จะถามถึงหุกุ่มของมันได้ เพราะถ้ามันเป็นสิ่งวาญิบเขาก็จะต้องเตาบะฮฺตัว แต่ถ้ามันไม่ใช่สิ่งวาญิบก็ไม่จำเป็นที่เขาต้องเตาบะฮฺตัว

8. ทุกสิ่งที่เป็นข้อสั่งใช้และข้อห้ามของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ถือเป็นชะรีอะฮฺอิสลาม (หลักการศาสนา) ไม่ว่าในเรื่องนั้นจะมีอยู่ในอัลกุรอานอยู่แล้วหรือไม่ก็ตาม ซึ่งการปฏิบัติตามสุนนะฮฺนั้นเป็นส่วนเสริมจากอัลกุรอานทั้งที่เป็นข้อสั่งใช้และข้อห้าม

ซึ่งสุนนะฮฺนั้นจะมีบทบาทในส่วนของการแจกแจงรายละเอียดต่างๆ ที่ไม่มีอยู่ในอัลกุรอาน อย่างไรก็ตามในเนื้อหาของอัลกุรอานก็มีสิ่งที่บ่งชี้ว่าวาญิบที่ต้องปฏิบัติตามสุนนะฮฺ แม้ว่าบางเนื้อหาที่เป็นข้อสั่งใช้และข้อห้ามนั้นจะไม่มีระบุในอัลกุรอานก็ตาม ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ ٱللَّهَ ﴾ [النساء : ٨٠]

ความว่า **"ผู้ใดเชื่อฟังเราะสูล แน่นอนเขาก็เขาก็เชื่อฟังอัลลอฮฺแล้ว"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 80)

และดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِيِّ ٱلْأُمِّيِّ ٱلَّذِى يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَـٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ ﴾ [الأعراف: ١٥٨]

ความว่า **"ดังนั้นพวกท่านจงศรัทธาต่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์ ผู้เป็นนบีที่เขียนอ่านไม่เป็น ซึ่งเขาศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และดำรัสทั้งหลายของพระองค์ และพวกเจ้าจงปฏิบัติตามเขาเถิด"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 158)

สรุปคืออัลกุรอานได้บ่งชี้ว่าสุนนะฮฺนั้นถือเป็นชะรีอะฮฺหนึ่งที่วาญิบต้องปฏิบัติตาม ไม่ว่าชะรีอะฮฺนั้นจะมีอยู่ในอัลกุรอานหรือไม่ก็ตาม

9. การซักไซ้หรือการถามที่มากเกินเป็นสาเหตุของความพินาศ โดยเฉพาะในเรื่องราวที่ไม่สามารถหยั่งรู้ถึงมันได้ เช่นเรื่องราวที่ซ่อนเร้น (อัล-ฆ็อยบฺ) ไม่ว่าจะเป็นพระนามของอัลลอฮฺและคุณลักษณะของพระองค์ สภาพของวันกิยามะฮฺ เป็นต้น ซึ่งไม่ควรที่จะซักไซ้เรื่องราวเช่นนี้มากจนเกินไปเพราะจะทำให้เกิดความพินาศได้ และจะทำให้เป็นคนที่เลยเถิดและสุดโต่ง

ส่วนประเด็นปัญหาทางฟิกฮฺ (นิติศาสตร์อิสลาม) ที่คนๆ หนึ่งมีความจำเป็นต้องรู้นั้น ไม่มีปัญหาแต่อย่างใดที่เขาจะถามถึงมันเพราะมันจำเป็นที่ต้องรู้ แต่ถ้าในกรณีที่ไม่จำเป็นอย่างเร่งด่วนมากนัก ในกรณีที่เขาเป็นนักเรียนนักศึกษาก็ให้เขาถามและศึกษาค้นคว้าไปด้วย เพราะคนที่เป็นนักเรียนนักศึกษานั้นต้องเตรียมตัวให้คำตอบหรือคำวินิจฉัยแก่คนที่ถามในประเด็นต่างๆ อยู่แล้ว แต่ในกรณีที่เขาไม่ได้เป็นนักเรียนนักศึกษาก็ไม่ควรที่จะถามมากจนเกินไป

10. กลุ่มชนรุ่นก่อนหน้านี้ประสบกับความพินาศเนื่องด้วยการซักไซ้หรือถามมากจนเกินไป และพวกเขาประสบกับความพินาศเนื่องด้วยการขัดแย้งกับบรรดานบีของพวกเขา

11. เตือนสำทับจากการขัดแย้งกับบรรดานบี และวาญิบที่มุสลิมต้องปฏิบัติตามบรรดานบี อะลัยฮิมุศเศาะลาตุวัสสลาม และเชื่อมั่นว่าพวกเขานั้นเป็นผู้นำ (อิมาม) และเป็นบ่าวคนหนึ่งของอัลลอฮฺ ซึ่งอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ให้เกียรติพวกเขาด้วยการประทานริสาละฮฺ (สาส์นที่เป็นคำสอน) ซึ่งนบีท่านสุดท้ายในหมู่พวกเขาคือมุฮัมมัด ผู้เป็นเราะสูลของอัลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ถูกส่งลงมายังมนุษยชาติทั้งหลาย และชะรีอะฮฺของท่านคือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงพอพระทัยแก่ปวงบ่าวของพระองค์ และอัลลอฮฺจะไม่ทรงรับการนับถือศาสนาของคนๆ หนึ่งนอกจากศาสนานี้ ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ ﴿١٩﴾ ﴾ [ال عمران : ١٩]

ความว่า **"แท้จริงศาสนา ณ อัลลอฮฺ นั้นคือ อัลอิสลาม (หมายถึงศาสนาแห่งการเชื่อฟัง และปฏิบัติโดยปราศจากการขัดแย้ง)"** (สูเราะฮฺอาล อิมรอน อายะฮฺที่ 19)

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

หะดีษที่ 10

สาเหตุของการตอบรับดุอาอ์

عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ : «إِنَّ اللهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لاَ يَقْبَلُ إِلاَّ طَيِّباً ، وَإِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِيْنَ فَقَالَ تَعَالَى : ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُواْ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعْمَلُواْ صَٰلِحًا ﴿٥١﴾ ﴾ [المؤمنون : ٥١] وَقَالَ تَعَالَى : ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُلُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقْنَٰكُمْ ﴿١٧٢﴾ ﴾ [البقرة : ١٧٢] ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيْلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ ، يَارَبِّ يَارَبِّ ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ ، وَغُذِّيَ بِالْحَرَامِ ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لَهُ ، رَوَاهُ مُسْلِمٌ

จากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า: **“แท้จริง อัลลอฮฺ ตะอาลา นั้นทรงดี ไม่ทรงรับสิ่งใดๆ นอกจากสิ่งที่ดี และแท้จริงอัลลอฮฺทรงสั่งใช้บรรดาศรัทธาชนในสิ่งเดียวกันกับที่พระองค์ได้ทรงสั่งใช้บรรดาเราะสูล พระองค์ตรัสว่า ความว่า “โอ้บรรดาเราะสูลเอ๋ย เจ้าจงบริโภคแต่สิ่งที่ดี ๆ และจงประกอบแต่ความดีเถิด” และตรัสอีกว่า “โอ้บรรดาผู้ที่ศรัทธาเอ๋ย สูเจ้าจงบริโภคแต่สิ่งที่ดี ๆ จากสิ่งที่เราประทานเป็นเครื่องยังชีพแก่สูเจ้าเถิด” หลังจากนั้นท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัลฮิวะสัลลัม ได้เล่าถึงชายคนหนึ่งที่เดินทางเป็นระยะเวลายาวนาน จนผมเผ้ายุ่งเหยิง คละเคล้าไปด้วยฝุ่น เขายกมือทั้งสองสู่ท้องฟ้า (พลางวิงวอนว่า) “โอ้พระผู้อภิบาลของข้า! โอ้พระผู้อภิบาลของข้า!” ในขณะที่อาหารที่เขาบริโภคนั้นหะรอม เครื่องดื่มที่เขาดื่มนั้นหะรอม เครื่องนุ่งห่มที่เขาสวมใส่นั้นหะรอม และยังชีพอยู่ด้วยกับสิ่งหะรอม อย่างนี้แล้วดุอาอ์ของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร ?”** หะดีษบันทึกโดยมุสลิม [15]

15 มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: ซะกาต, บท: รับเศาะดะเกาะฮฺจากทรัพย์สินที่ดี, เลขที่: 1015

คำอธิบายหะดีษ

"إِنَّ اللهَ تَعَالَى طَيِّبٌ" (แท้จริงอัลลอฮฺ ตะอาลา นั้นทรงดี) คำว่า "طيب" หมาย ถึง สะอาดบริสุทธิ์จากข้อบกพร่องต่างๆ โดยไม่ปะปนกับสิ่งไม่ดีใดๆ เพราะสิ่งที่ตรงข้ามกับสิ่งที่ดีคือสิ่งที่เลว ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ قُل لَّا يَسْتَوِى ٱلْخَبِيثُ وَٱلطَّيِّبُ ﴿١٠٠﴾ ﴾ [المائدة : ١٠٠]

ความว่า **"จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าสิ่งเลวกับสิ่งดีนั้นย่อมไม่เท่าเทียมกัน"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 100)

และพระองค์ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ ٱلْخَبِيثَٰتُ لِلْخَبِيثِينَ وَٱلْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَٰتِ ۖ وَٱلطَّيِّبَٰتُ لِلطَّيِّبِينَ وَٱلطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَٰتِ ۚ ﴿٢٦﴾ ﴾ [النور : ٢٦]

ความว่า **"หญิงชั่วย่อมคู่ควรกับชายชั่ว และชายชั่วย่อมคู่ควรกับหญิงชั่ว และหญิงดีย่อมคู่ควรกับชายดี และชายดีย่อมคู่ควรกับหญิงดี"** (สูเราะฮฺอัน-นูร อายะฮฺที่ 26)

หมายถึง ไม่มีสิ่งใดที่น่าละอายและบกพร่องข้องเกี่ยวกับพระองค์ ญัลละวะอะลา เลย เพราะพระองค์ ญัลละวะอะลา นั้นทรงดีในตัว (ซาต) ของพระองค์เอง ในพระนามของพระองค์ ในคุณลักษณะของพระองค์ ในหุกุ่มต่างๆ ของพระองค์ ในการกระทำของพระองค์ และทุกสิ่งที่มีมาจากพระองค์ ล้วนไม่มีสิ่งใดที่เป็นสิ่งไม่ดี ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม

"لاَ يَقْبَلُ إِلاَّ طَيِّباً" (ไม่ทรงรับสิ่งใดๆ นอกจากสิ่งที่ดี) อัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา จะไม่ทรงรับสิ่งใดนอกจากคำพูดที่ดี การงานที่ดี และอื่นๆ จากนี้ ส่วนสิ่งใดก็ตามที่เป็นสิ่งไม่ดีล้วนไม่มีส่วนข้องเกี่ยวกับอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ดังนั้นอัลลอฮฺจึงไม่ทรงรับสิ่งใดๆ นอกจากสิ่งนั้นต้องดี จึงทำให้การเศาะดะเกาะฮฺหรือการทำทานที่มาจากทรัพย์สินที่ไม่ดีนั้นอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ จะไม่ทรงตอบรับ และด้วยเหตุนี้เองจึงมีหะดีษเศาะฮีหฺที่ได้กล่าวว่า

« مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ، وَلا يَقْبَلُ اللهُ إِلَّا الطَّيِّبَ، وَإِنَّ اللهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهِ كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فَلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الجَبَلِ »

ความว่า **"ผู้ใดที่ได้ทำทานแม้ด้วยอินทผาลัมหนึ่งเม็ดจากสิ่งที่เขาขวนขวายมาด้วยวิธีการที่ดี และอัลลอฮฺจะไม่ตอบรับนอกจากสิ่งที่ดี แท้จริงอัลลอฮฺจะทรงรับ (การงานของเขา) ด้วยพระหัตถ์ขวาของพระองค์ จากนั้นพระองค์จะทรงเพิ่มพูนขยาย (ผลบุญ) เพื่อผู้นั้น ดุจดั่งที่คนหนึ่งในหมู่พวกท่านเลี้ยงลูกอูฐและลูกแพะจนกระทั่งเติบใหญ่ดั่งภูเขา"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 1410 และมุสลิม หมายเลข 1014)

ดังนั้นการงานที่ดีคือ การงานที่มีความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮฺและสอดคล้องกับชะรีอะฮฺของอิสลาม

ส่วนทรัพย์สินที่ดีคือ ทรัพย์สินที่ได้มาจากวิธีที่หะลาล ส่วนทรัพย์สินที่ได้มาจากวิธีที่หะรอมนั้นถือเป็นสิ่งที่ไม่ดี

"وَإِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِيْنَ" (และแท้จริงอัลลอฮฺทรงสั่งใช้บรรดาศรัทธาชนในสิ่งเดียวกันกับที่พระองค์ได้ทรงสั่งใช้บรรดาเราะสูล) ความสูงส่งในสถานะของบรรดาผู้ศรัทธา ซึ่งพวกเขาคู่ควรที่จะได้รับคำแนะนำในสิ่งที่บรรดาเราะสูลเคยได้รับคำแนะนำมาแล้ว โดยที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้สั่งใช้บรรดาเราะสูลว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُواْ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعۡمَلُواْ صَٰلِحًاۖ ۞ ﴾ [المؤمنون : ٥١]

ความว่า **"โอ้บรรดาเราะสูลเอ๋ย เจ้าจงบริโภคแต่สิ่งที่ดีๆ และจงประกอบแต่ความดีเถิด"** (บันทึกโดยอัล-มุอ์มินูน อายะฮฺที่ 51)

ซึ่งอัลลอฮฺทรงสั่งใช้ให้บรรดาเราะสูลบริโภคแต่สิ่งที่ดีๆ นั่นคือสิ่งที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงอนุญาตให้บริโภค และต้องได้มาด้วยวิธีที่ถูกต้องกับหลักการศาสนา ดังนั้นสิ่งใดที่อัลลอฮฺไม่อนุญาตเช่นสุรา ก็ไม่อนุญาตให้บริโภค ส่วนสิ่งใดที่อัลลอฮฺทรงอนุญาตแต่ได้มาด้วยวิธีที่หะรอมก็ไม่อนุญาตให้บริโภคเช่นกัน ซึ่งจะขอยกสักสองตัวอย่าง ดังนี้

หนึ่ง การที่คนๆ หนึ่งกินเนื้อแกะที่ตายเอง ก็ถือว่าเป็นการกินสิ่งที่ไม่ดี เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงห้ามกินสัตว์ที่ตายเอง ซึ่งมันเป็นสิ่งที่หะรอมในตัวของมันเอง

สอง การที่คนๆ หนึ่งขโมยแกะแล้วนำมาเชือดและกินมัน ก็ถือว่าเป็นการกินสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งมันเป็นสิ่งที่หะรอมในวิธีที่ได้มา

"وَٱعۡمَلُواْ صَٰلِحًاۖ" (และจงประกอบแต่ความดีเถิด) หมายถึง จงทำอะมัล (การงาน) ต่างๆ ที่เป็นความดี

ซึ่งบรรดาผู้ศรัทธาถูกสั่งใช้ให้บริโภคสิ่งที่ทำให้ร่างกายแข็งแรง หลังจากนั้นพวกเขาก็ถูกสั่งใช้ให้ปฏิบัติอะมัลซึ่งเป็นผลมาจากการบริโภค แต่พระองค์ได้ตรัสว่า "وَٱعۡمَلُواْ صَٰلِحًاۖ" (และจงประกอบแต่ความดีเถิด) ซึ่งอะมัลที่ศอลิหฺหรือที่ดีนั้นคือ อะมัลที่รวมระหว่างความอิคลาศ (บริสุทธิ์ใจ) และการมุตาบะอะฮฺ (การปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบี)

ด้วยเหตุนี้เองมีรายงานจากชาวสะลัฟบางท่านว่า "อะมัลที่ศอลิหฺคืออะมัลที่มีความบริสุทธิ์ใจและมีความถูกต้อง" กล่าวคือ "มีความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮฺ และถูกต้องสอดคล้องกับชะรีอะฮฺของพระองค์"

และอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้สั่งใช้บรรดาผู้ศรัทธาอีกว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُلُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقۡنَٰكُمۡ ﴿١٧٢﴾ ﴾ [البقرة : ١٧٢]

ความว่า **"บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงกินสิ่งที่ดีและสะอาดที่เราได้ประทานให้แก่สูเจ้า"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 172)

ดังที่พระองค์ได้ตรัสแก่บรรดาเราะสูลว่า

﴿ كُلُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقۡنَٰكُمۡ ﴿١٧٢﴾ ﴾ [البقرة : ١٧٢]

ความว่า **"จงกินสิ่งที่ดีและสะอาดที่เราได้ประทานให้แก่สูเจ้า"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 172)

ซึ่งพระองค์ได้สั่งใช้บรรดาผู้ศรัทธาในสิ่งที่พระองค์ทรงสั่งใช้บรรดาเราะสูลของพระองค์

เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า บรรดาผู้ศรัทธาถูกสั่งใช้ให้บริโภคสิ่งที่ดี และบรรดาเราะสูลเองก็ถูกสั่งใช้ให้บริโภคสิ่งที่ดีเช่นกัน

คำกล่าวที่ว่า "ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيْلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ ، يَارَبِّ يَارَبِّ" (หลังจากนั้นท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้เล่าถึงชายคนหนึ่งที่เดินทางเป็นระยะเวลายาวนาน จนผมเผ้ายุ่งเหยิง คละเคล้าไปด้วยฝุ่น เขายกมือทั้งสองสู่ท้องฟ้า (พลางวิงวอนว่า) "โอ้พระผู้อภิบาลของข้า! โอ้พระผู้อภิบาลของข้า!") หมายถึงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ยกตัวอย่างถึงชายคนหนึ่งที่ "يُطِيْلُ السَّفَرَ" (เดินทางเป็นระยะเวลายาวนาน) ซึ่งการเดินทางคือสาเหตุประการหนึ่งที่จะทำให้ดุอาอ์ถูกตอบรับ โดยเฉพาะการเดินทางที่มีระยะทางไกล

"أَشْعَثَ أَغْبَرَ" (ผมเผ้ายุ่งเหยิง คละเคล้าไปด้วยฝุ่น) หมายถึง ผมของชายคนนั้นยุ่งเหยิง และคละเคล้าไปด้วยฝุ่นทราย กล่าวคือชายคนนั้นไม่ได้สนใจภาพลักษณ์ของตัวเองมากนัก แต่สิ่งที่สำคัญสำหรับเขาคือการขอดุอาอ์

"يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ" (เขายกมือทั้งสองสู่ท้องฟ้า) ซึ่งการยกมือทั้งสองสู่ท้องฟ้า (ในขณะที่ขอดุอาอ์นั่น) คือสาเหตุประการหนึ่งที่จะทำให้ดุอาอ์ถูกตอบรับ ดังที่มีหะดีษหนึ่งได้กล่าวว่า

«إِنَّ اللهَ حَيٌّ كَرِيمٌ، يَسْتَحِي مِنْ عَبْدِهِ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ، أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا»

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺ ผู้ทรงชีวิน ผู้ทรงใจบุญนั้น ทรงละอายกับการที่บ่าวคนหนึ่งได้ยกสองมือขึ้นวอนขอต่อพระองค์ แล้วจะต้องนำมือทั้งสองกลับไปอย่างว่างเปล่า"** (บันทึกโดยอบูดาวุด หมายเลข 1488 และอัต-ติรมิซี หมายเลข 3556 ซึ่งท่านอัล-หาฟิซ อิบนุหะญัรได้กล่าวว่าเป็นหะดีษหะสันในหนังสือฟัตหุลบารี)

"يَارَبِّ يَارَبِّ" (โอ้พระผู้อภิบาลของข้า! โอ้พระผู้อภิบาลของข้า!) เป็นการเรียกร้องด้วยคุณลักษณะของรุบูบียะฮฺ (การสร้างสรรค์และบริหารจัดการของพระองค์) เพราะมันคือวิธีการที่จะทำให้ดุอาอ์ถูกตอบรับ เพราะการตอบรับดุอาอ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ

"وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ" (ในขณะที่อาหารที่เขาบริโภคนั้นหะรอม) หมายถึงอาหารที่เขาบริโภคนั้นหะรอม กล่าวคือหะรอมในตัวอาหารหรือการได้มาของมัน

"وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ" (เครื่องดื่มที่เขาดื่มนั้นหะรอม) หมายถึง เครื่องดื่มที่เขาดื่ม

นั้นหะรอม ทั้งหะรอมในตัวเครื่องดื่มนั้นหรือการได้มาของมัน

"وَغُذِيَ بِالحَرَامِ" (และยังชีพอยู่ด้วยกับสิ่งหะรอม) หมายถึงเขาได้ยังชีพด้วยกับสิ่งหะรอมที่เป็นของคนอื่น

"فَأَنَّى" (อย่างนี้แล้ว) เป็น "اسم استفهام" (นามที่เป็นคำถาม) หมายถึงมันช่างห่างไกลมาก

"يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ" (ดุอาอ์ของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร ?) หมายถึง ห่างไกลจากการที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับ ทั้งๆ ที่สาเหตุต่างๆ ที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับนั้นมีอยู่

ซึ่งนี่คือการเตือนสำทับจากการบริโภคสิ่งที่หะรอม ดื่มสิ่งที่หะรอม สวมใส่เครื่องนุ่งห่มที่หะรอม และยังชีพด้วยกับสิ่งที่หะรอม

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. หนึ่งในพระนามของอัลลอฮฺ ตะอาลา นั่นคือ "الطيب" (ทรงดี) เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "إِنَّ الله تَعَالَى طَيِّبٌ" (แท้จริง อัลลอฮฺ ตะอาลา นั้นทรงดี) ซึ่งมันหมายรวมถึงดีทั้งตัวตน (ซาต) ของพระองค์ พระนามของพระองค์ คุณลักษณะของพระองค์ การกระทำของพระองค์ และหุกุ่มต่างๆ ของพระองค์

ซึ่งพระนามของอัลลอฮฺทุกนามล้วนมีความงดงาม และไม่มีพระนามใดของพระองค์ที่จะมีความบกพร่องทั้งในแง่แก่นแท้ของพระนามนั้นหรือในแง่ที่กำหนดให้ต้องเชื่อตามพระนามนั้น ดังนั้นทุกพระนามของอัลลอฮฺ ตะอาลา จึงไม่มีความบกพร่องไม่ว่าจะแง่ใดก็ตาม เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ﴿١٨٠﴾ ﴾ [الأعراف : ١٨٠]

ความว่า **"และอัลลอฮฺนั้นมีบรรดาพระนามที่งดงาม"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 180)

คำว่า "الحسنى" (ที่งดงาม) เป็น "اسم تفضيل" (นามที่บ่งถึงความมากมาย) ซึ่งสามารถผันเป็นคำว่า "الأحسن" หมายถึง ดีเลิศที่สุด

ด้วยประการข้างต้นนี้ จึงไม่พบพระนามของอัลลอฮฺที่จะมีความหมายในแง่ที่บกพร่องอย่างแน่นอน และด้วยเหตุนี้คุณลักษณะของอัลลอฮฺจึงกว้างกว่าพระนามของพระองค์ เพราะทุกพระนามนั้นจะหมายรวมถึงคุณลักษณะ และการกระทำของพระองค์ก็ไม่มีจุดสิ้นสุด เฉกเช่นที่คำดำรัสของพระองค์นั้นก็ไม่มีที่สิ้นสุด

﴿ وَلَوْ أَنَّمَا فِى ٱلْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَٰمٌ وَٱلْبَحْرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِ ﴿٢٧﴾ ﴾ [لقمان : ٢٧]

ความว่า **"และหากว่าต้นไม้ทั้งหมดที่มีอยู่ในแผ่นดินเป็นปากกาหลายๆ ด้าม และมหาสมุทร (เป็นน้ำหมึก) มีสำรองไว้อีกเจ็ดมหาสมุทรพจนารถของอัลลอฮฺก็จะยังไม่หมดสิ้นไป"** (สูเราะฮฺลุกมาน อายะฮฺที่ 27)

ซึ่งในจำนวนคุณลักษณะของอัลลอฮฺนั้นคือ "المجيء" (ทรงเสด็จ) และ "البطش" (ทรงลงโทษ) ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَجَاءَ رَبُّكَ ﴾ [الفجر: ٢٢]

ความว่า **"และพระเจ้าของเจ้าเสด็จมา"** (สูเราะฮฺอัล-ฟัจญร์ อายะฮฺที่ 22)

และอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴾ [البروج : ١٢]

ความว่า **"แท้จริงการลงโทษอย่างรุนแรงแห่งพระเจ้านั้นแข็งกร้าวยิ่งนัก"** (สูเราะฮฺ อัล-บุรูจญ์ อายะฮฺที่ 12)

ซึ่งอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้พรรณนาถึงคุณลักษณะต่างๆ นี้ด้วยวิธีการบอกกล่าวโดยไม่ตั้งชื่อใดๆ ดังนั้นเราจึงไม่สามารถที่จะกล่าวว่าหนึ่งในพระนามของพระองค์นั่นคือ "الجائي" (ผู้ทรงเสด็จ) และ "الباطش" (ผู้ทรงลงโทษ) ถึงแม้ว่าเราได้รับการแจ้งเกี่ยวกับมันจากพระองค์ สุบหานะฮู วะตะอาลา และพระองค์ก็ทรงพรรณนาเกี่ยวกับมันแล้วก็ตาม

พระองค์ สุบหานะฮู วะตะอาลา ทรงดีในคุณลักษณะต่างๆ ของพระองค์ ดังนั้นทุกคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ตะอาลา จึงดีโดยไม่มีความบกพร่องใดๆ ยกตัวอย่าง "القدرة" (ทรงสามารถ), "السمع" (ทรงได้ยิน), "البصر" (ทรงเห็น), "التكلم" (ทรงพูด) ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะที่ดีของอัลลอฮฺ ตะอาลา แต่ก็มีบางคุณลักษณะที่สมบูรณ์ในบางกรณีและบกพร่องในบางกรณี ซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้อาจไม่สามารถยึดถือเป็นคุณลักษณะหลักของพระองค์แต่ก็ไม่สามารถที่จะปฏิเสธมันโดยสิ้นเชิงได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถที่จะยืนยันว่าพระองค์ สุบหานะฮู วะตะอาลา มีคุณลักษณะนี้อย่างแน่นอน แต่ก็ไม่สามารถที่จะปฏิเสธคุณลักษณะนี้อย่างสิ้นเชิงได้เช่นกัน ทั้งนี้ต้องมีการแจกแจงรายละเอียดของมัน กล่าวคือ สามารถยึดถือว่าเป็นคุณลักษณะของพระองค์ได้ในกรณีที่มันมีความสมบูรณ์และไม่สามารถยึดถือว่าเป็นคุณลักษณะของพระองค์ในกรณีที่มันมีความบกพร่อง เช่น "المكر" (ทรงวางอุบาย), "الكيد" (ทรงวางแผน), "الخداع" (ทรงหลอกลวง) เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะมีความ

สมบูรณ์ก็ต่อเมื่อในกรณีที่ตอบโต้คนที่มีพฤติกรรมเช่นนั้น เพราะบางทีก็เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่าผู้ที่มีคุณลักษณะเช่นนั้นมีความสามารถที่จะตอบโต้ศัตรูของเขาด้วยกับสิ่งที่เขาทำและอาจจะทำได้ดียิ่งกว่านั้นอีก แต่บางทีคุณลักษณะเช่นนี้ก็กลายเป็นคุณลักษณะที่บกพร่องถ้ามันอยู่ในกรณีที่อื่นจากนี้ ด้วยเหตุนี้เองอัลลอฮฺจึงไม่ระบุว่ามันเป็นคุณลักษณะหลักของพระองค์ แต่พระองค์เพียงระบุถึงคุณลักษณะนี้ในการตอบโต้คนที่มีพฤติกรรมเช่นนั้นกับพระองค์และเราะสูลของพระองค์ เช่นที่อัลลอฮฺ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ ٱللَّهُ ۖ وَٱللَّهُ خَيْرُ ٱلْمَـٰكِرِينَ ﴿٣٠﴾ ﴾ [الانفال : ٣٠]

ความว่า **"และพวกเขาวางอุบายกันและอัลลอฮฺก็ทรงวางอุบาย และอัลลอฮฺนั้นทรงเป็นผู้เยี่ยมกว่าในหมู่ผู้วางอุบาย"** (สูเราะฮฺอัล-อันฟาล อายะฮฺที่ 30)

และพระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ ﴾ [الطارق : ١٥، ١٦]

ความว่า **"แท้จริงพวกเขากำลังวางแผนการณ์กันอยู่ และข้าก็วางแผนการณ์อยู่"** (สูเราะฮฺอัฏ-ฏอริก อายะฮฺที่ 16-15)

และเช่นที่พระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ يُخَـٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ ﴿٩﴾ ﴾ [البقرة : ٩]

ความว่า **"พวกเขาพยายามที่จะหลอกลวงอัลลอฮฺและบรรดาผู้ศรัทธา แต่พวกเขาไม่ได้หลอกลวงใครนอกจากพวกเขาเอง"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 9)

และพระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ يُخَـٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَهُوَ خَـٰدِعُهُمْ ﴿١٤٢﴾ ﴾ [النساء : ١٤٢]

ความว่า "**แท้จริงบรรดามุนาฟิกนั้นกำลังหลอกลวงอัลลอฮฺอยู่ ขณะเดียวกันอัลลอฮฺก็ทรงหลอกลวงพวกเขา**" (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 142)

ซึ่งการยืนยันว่าพระองค์มีคุณลักษณะที่หลอกลวงเพราะเป็นการชี้ถึงพลังความสามารถของพระองค์

ต่างจากคุณลักษณะ "الخيانة" (ทุจริต) ซึ่งไม่สามารถที่จะให้เป็นคุณลักษณะของอัลลอฮฺได้ เพราะมันมีความบกพร่องในทุกกรณี ดังนั้นจึงไม่สามารถที่จะให้อัลลอฮฺ ตะอาลา มีคุณลักษณะที่ทุกจริตได้ ในเรื่องนี้ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَإِن يُرِيدُواْ خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُواْ ٱللَّهَ مِن قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ ﴿٧١﴾ ﴾ [الأنفال : ٧١]

ความว่า "**และถ้าหากพวกเขาต้องการทุจริตต่อเจ้า ก็แท้จริงนั้นพวกเขาได้ทุจริตต่ออัลลอฮฺมาก่อนแล้ว แล้วพระองค์ก็ทรงให้สามารถชนะพวกเขาได้**" (สูเราะฮฺ อัล-อันฟาล อายะฮฺที่ 71)

พระองค์ไม่ได้ดำรัสว่า "فقد خانوا الله من قبل فخانهم" (ก็แท้จริงนั้นพวกเขาได้ทุจริตมาก่อนแล้ว แล้วพระองค์ก็ได้ทุจริตต่อพวกเขาด้วย) เพราะการทุจริตนั้นเป็นกลลวงของความสงบสุข ซึ่งมันคือคุณลักษณะที่น่าตำหนิ และด้วยเหตุนี้เราจึงรู้อย่างชัดเจนว่าคำกล่าวที่ว่า "อัลลอฮฺจะทรงทุจริตต่อคนที่ทุจริตทั้งหลาย" เป็นคำกล่าวที่ไม่ถูกต้องและไม่ดี ซึ่งวาญิบที่จะต้องปฏิเสธออกจากพระองค์ เพราะมันเป็นคุณลักษณะที่น่าตำหนิ จึงไม่สามารถที่จะเป็นคุณลักษณะของอัลลอฮฺได้

ฉะนั้นคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ตะอาลา ทั้งหมดนั้นดี ซึ่งอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสในอัลกุรอานว่า

﴿ وَلِلَّهِ ٱلْمَثَلُ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٦٠﴾ ﴾ [النحل: ٦٠]

ความว่า "**และสำหรับอัลลอฮฺมีตัวอย่างอันสูงส่ง**" (สูเราะฮฺอัน-นะหฺล์ อายะฮฺที่ 60)

หมายถึงมีคุณลักษณะที่สูงส่งในทุกแง่มุม

เช่นเดียวกันพระองค์ทรงดีในการกระทำต่างๆ ดังนั้นการกระทำต่างๆ ของอัลลอฮฺ ตะอาลา นั้นล้วนดี พระองค์จะไม่ทำสิ่งใดนอกจากมันจะดี ซึ่งเราได้

ตอบคำถามเรื่องนี้แล้วในการอธิบายคำกล่าวของท่านนบีเกี่ยวกับกำหนดสภาวะ "خيره وشره" (ทั้งที่ดีและไม่ดี) (หะดีษที่ 2 ของหนังสือเล่มนี้) ดังนั้นการกระทำของพระองค์นั้นล้วนดี ข้อกำหนดต่างๆ (อะหฺกาม) ก็ล้วนเป็นสิ่งเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งมันได้ประมวลประโยชน์ต่างๆ ที่ปวงบ่าวจะได้รับในการใช้ชีวิตในโลกนี้ของพวกเขาและในการฟื้นคืนชีพของพวกเขา ด้วยเหตุนี้มันจึงเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ในทุกยุคทุกสมัยและทุกสภาพการณ์

2. ความสมบูรณ์ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในตัวตน (ซาต) ของพระองค์ คุณลักษณะของพระองค์ การกระทำของพระองค์ และหุกุ่มต่างๆ ของพระองค์

3. อัลลอฮฺ ตะอาลา ไม่ต้องพึ่งพาสรรพสิ่งที่ถูกสร้าง ดังนั้นพระองค์จึงไม่ทรงรับสิ่งใดๆ นอกจากสิ่งที่ดี เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "لاَ يَقْبَلُ إِلاَّ طَيِّباً" (ไม่ทรงรับสิ่งใด ๆ นอกจากสิ่งที่ดี) ดังนั้นอะมัลหรือการงานใดที่มีการตั้งภาคีอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ จึงไม่ทรงตอบรับเพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่ดี เช่นเดียวกันการทำทานด้วยกับทรัพย์สินที่ขโมย อัลลอฮฺก็จะไม่ทรงตอบรับเพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่ดี และการทำทานด้วยสิ่งที่หะรอมในตัวมันอยู่แล้วอัลลอฮฺก็จะไม่ทรงตอบรับเพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่ดี

4. มีการจำแนกอะมัลต่างๆ ทั้งที่ถูกตอบรับและไม่ถูกตอบรับ เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "لاَ يَقْبَلُ إِلاَّ طَيِّباً" (ไม่ทรงรับสิ่งใด ๆ นอกจากสิ่งที่ดี) ซึ่งการปฏิเสธการตอบรับ บ่งชี้ว่าถ้ามันเป็นสิ่งที่ดีก็จะถูกตอบรับ ซึ่งนี่คือความเข้าใจตามสำนวนของหะดีษ

และมีหลักฐานในเรื่องนี้ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«لاَ يَقْبَلُ اللَّهُ صَلاَةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ»

ความว่า **"อัลลอฮฺจะไม่ทรงตอบรับการละหมาดของคนหนึ่งคนใดเมื่อเขามีหะดัษ (เสียน้ำละหมาดในกรณีต่างๆ) จนกว่าเขาจะอาบน้ำละหมาด"** (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 6954 และมุสลิม หมายเลข 225)

ซึ่งนี่คือหลักฐานเกี่ยวกับอะมัลที่ถูกตอบรับ

และอีกหลักฐานหนึ่งก็คือ คำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ»

ความว่า **"ผู้ใดประดิษฐ์สิ่งใหม่ในกิจการของเรา ซึ่งมิได้เป็นส่วนหนึ่งของมัน ดังนั้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่นั้นจะถูกปฏิเสธ"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1718)

และนี่คือหลักฐานเกี่ยวกับอะมัลที่ไม่ถูกตอบรับ

5. บรรดาเราะสูล อะลัยฮิมุศเศาะลาตุวัสลาม ต่างถูกสั่งใช้และถูกสั่งห้าม เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَإِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِيْنَ" (และแท้จริงอัลลอฮฺทรงสั่งใช้บรรดาศรัทธาชนในสิ่งเดียวกันกับที่พระองค์ได้ทรงสั่งใช้บรรดาเราะสูล) และพวกเขา อะลัยฮิมุศเศาะลาตุวัสลาม ถือเป็นปวงบ่าวที่ได้ทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่สมบูรณ์ที่สุด ด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงลุกขึ้นละหมาดกิยามุลลัยลฺจนกระทั่งเท้าทั้งสองของท่านบวม จนมีคนกล่าวแก่ท่านว่า "(ทำไมท่านถึงปฏิบัติถึงขนาดนี้เล่า) ทั้งๆ ที่อัลลอฮฺทรงให้อภัยในความผิดของท่านทั้งก่อนหน้านี้และที่จะมาถึงแล้ว" ท่านนบีจึงกล่าวว่า

« أَفَلاَ أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا»

ความว่า **"ไม่ควรหรือที่ฉันจะเป็นบ่าวที่รู้จักชุกูรฺ (ขอบคุณ) ต่ออัลลอฮฺให้มากๆ"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 1130 และมุสลิม หมายเลข 2820)

เศาะละวาตุลลอฮฺ วะสะลามุฮู อะลัยฮิ

อยากให้เราเปรียบสภาพของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กับพวกเราในทุกวันนี้ จะเห็นได้ว่าพวกเราบางคนมักจะนอนยาวจนถึงเข้าเวลาละหมาดศุบฮฺ ทั้งๆ ที่ความโปรดปรานที่อัลลอฮฺประทานให้เรานั้นมีอยู่นับไม่ถ้วน

และมีรายงานว่ามีชายหนุ่มสามคนที่เคยร่วมละหมาดตะฮัจญุดกับท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แต่พวกเขาก็ไม่สามารถที่จะร่วมละหมาดตามท่านอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ได้ (เพราะท่านนบีได้ละหมาดนานมาก)

เศาะหาบะฮฺท่านหนึ่งที่ชื่อหุซัยฟะฮฺ บินอัล-ยะมาน เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ซึ่งเคยละหมาดตะฮัจญุดในค่ำคืนหนึ่งกับท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านได้เล่าว่า "ท่านนบีได้อ่านสูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ ซึ่งฉันได้กล่าวกับตัวเองว่าท่านนบีคงจะรุกูอฺหลังจากที่อ่านถึงหนึ่งร้อยอายะฮฺ แต่แล้วท่านนบีก็ได้อ่านต่อไปจนจบสูเราะฮฺ ซึ่งฉันก็ได้กล่าวกับตัวเองอีกว่าท่านนบีคงจะรุกูอฺ แต่แล้วท่านก็อ่านสูเราะฮฺอัน-นิสาอ์จนจบสูเราะฮฺ หลังจากนั้นก็อ่านสูเราะฮฺอาลอิมรอนจนจบสูเราะฮฺ" (ดูในมุสลิม หมายเลข 772) ทั้งๆ ที่ท่านหุซัยฟะฮฺในขณะนั้นยังอยู่ในวัยหนุ่ม

และท่านอิบนุอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ก็เคยร่วมละหมาดกับท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในค่ำคืนหนึ่ง ซึ่งท่านก็ได้สัมผัสกับการละหมาดตะฮัจญุดที่ยาวนานของท่านนบี

ฉะนั้น บรรดาเราะสูลต่างถูกสั่งใช้และถูกสั่งห้ามในเรื่องต่างๆ แต่พวกเขาก็เป็นกลุ่มคนที่ดีเยี่ยมที่สุดในการทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

6. บรรดาผู้ศรัทธาต่างถูกสั่งใช้และถูกสั่งห้ามในเรื่องต่างๆ เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "وَإِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِيْنَ" (และแท้จริงอัลลอฮฺทรงสั่งใช้บรรดาศรัทธาชนในสิ่งเดียวกันกับที่พระองค์ได้ทรงสั่งใช้บรรดาเราะสูล) ซึ่งใครก็ตามที่อีมานมีมากเท่าใด การปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นถ้าหากท่านรู้สึกว่าได้บกพร่องในการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ต่างๆ ก็จงมั่นใจได้เลยว่าอีมานของท่านนั้นได้อ่อนแอลง ดังนั้นจงพยายามฟื้นฟูอีมานให้ดีก่อนที่โรคร้ายของจิตใจจะมีเพิ่มมากขึ้น เพราะถ้าปล่อยให้เป็นเช่นนั้นมันก็จะทำให้การยืนหยัดในคุณธรรมความดีบกพร่องตามไปด้วย

7. ให้ใช้วิธีการต่างๆ ที่จะทำให้มีกำลังใจในการทำอะมัล แง่มุมนี้ได้มาจากคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า "إِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِيْنَ" (แท้จริงอัลลอฮฺทรงสั่งใช้บรรดาศรัทธาชนในสิ่งเดียวกันกับที่พระองค์

ได้ทรงสั่งใช้บรรดาเราะสูล) ซึ่งถ้าผู้ศรัทธาได้รู้ว่าเรื่องนี้เป็นคำสั่งใช้ต่อบรรดาเราะสูลด้วย ก็จะทำให้เขามีแรงและกำลังใจในการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นมากยิ่งขึ้น

8. ใช้ให้บรรดาผู้ศรัทธาและบรรดาเราะสูลบริโภคแต่สิ่งที่ดี

สืบเนื่องจากบทเรียนข้อนี้จึงตำหนิคนที่หักห้ามตัวเองจากสิ่งที่ดีๆ โดยไม่มีเหตุผลที่ศาสนายอมรับ ซึ่งใครก็ตามที่อัลลอฮฺได้โปรดปรานแก่เขาให้มีความร่ำรวยและให้พืชผลและผลไม้ต่างๆ แก่เขา แต่แล้วเขาก็กลับกล่าวว่าฉันจะไม่กินของสิ่งนี้โดยเป็นการปฏิเสธที่ไม่ใช่เพราะความไม่อยาก ก็ถือว่าเขาได้ทำผิดและสวนทางกับสิ่งที่ชาวสะลัฟได้ปฏิบัติกัน เพราะชาวสะลัฟนั้นเมื่อพวกเขาพิชิตบ้านเมืองใดแล้วพวกเขาก็จะกินจะดื่มในทุกสิ่งที่พวกเขาไม่เคยรู้จักในสมัยของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดังนั้นใครก็ตามที่หักห้ามตัวเองจากสิ่งที่ดีๆ โดยไม่มีเหตุผลที่ศาสนายอมรับได้ ก็ถือว่าเขาทำผิดและเป็นการเนรคุณต่อนิอฺมัตหรือความโปรดปรานที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงประทานให้เขา

ซึ่งเป็นที่รู้ดีกันว่าการปฏิเสธความโปรดปรานใดๆ ของผู้ที่ให้นั้นถือเป็นการเสียมารยาทอย่างมาก เช่นถ้ามีคนที่มีเกียรติได้มอบของฮะดียะฮฺชิ้นหนึ่งแก่ท่าน แต่ท่านกลับปฏิเสธของสิ่งนั้นก็ถือว่าเป็นการเสียมารยาทอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงไม่ปฏิเสธของฮะดียะฮฺ (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 2585) แม้ว่าของฮะดียะฮฺจะเป็นสิ่งที่เล็กน้อยก็ตาม แต่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็จะรับมันและทดแทนบุญคุณนั้นด้วย

สรุปคือ การหักห้ามตัวเองจากการบริโภคสิ่งที่ดีโดยไม่มีเหตุผลที่ศาสนายอมรับนั้นเป็นสิ่งที่น่าตำหนิ

9. วาญิบที่จะต้องชุกูรฺต่อนิอฺมัต (ขอบคุณต่อความโปรดปราน) ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ด้วยการทำอะมัลความดี เพราะมีหลักฐานที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้กล่าวแก่บรรดาเราะสูลว่า

﴿ كُلُوا۟ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا ﴾ [المؤمنون : ٥١]

ความว่า **"โอ้บรรดาเราะสูลเอ๋ย เจ้าจงบริโภคแต่สิ่งที่ดี ๆ และจงประกอบแต่ความดีเถิด"** (สูเราะฮฺอัล-มุอ์มินูน อายะฮฺที่ 51)

และพระองค์ได้กล่าวแก่บรรดาผู้ศรัทธาว่า

﴿ كُلُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقْنَٰكُمْ وَٱشْكُرُوا۟ لِلَّهِ ﴾ [البقرة: ١٧٢]

ความว่า "**จงกินสิ่งที่ดีที่เราได้ประทานให้แก่สูเจ้า และจงขอบคุณต่ออัลลอฮฺ**" (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 172)

บทเรียนที่ได้จากการรวมระหว่างสองอายะฮฺข้างต้นคือ การชุกูรฺ (ขอบคุณ) นั่นคือการทำอะมัลที่ดี เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "إِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِيْنَ" (แท้จริงอัลลอฮฺทรงสั่งใช้บรรดาศรัทธาชนในสิ่งเดียวกันกับที่พระองค์ได้ทรงสั่งใช้บรรดาเราะสูล) ซึ่งสิ่งที่พระองค์ได้ใช้บรรดาเราะสูลมีอยู่สองสิ่ง คือ

หนึ่ง การบริโภคสิ่งที่ดี

สอง การทำอะมัลที่ดี

ดังนั้นคนที่กล่าวชุกูรต่ออัลลอฮฺและกล่าวสรรเสริญต่อพระองค์จึงยังไม่เป็นคนที่ชุกูร จนกว่าเขาจะทำอะมัลที่ดี ด้วยเหตุนี้นักฟุเกาะฮาอ์ (นิติศาสตร์อิสลาม) จึงกล่าวว่า "การชุกูรฺคือการฏออะฮฺ (เคารพเชื่อฟัง) ต่อผู้ที่ให้ความโปรดปราน" และนี่คือความหมายของคำดำรัสที่ว่า

﴿ وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا ﴾ [المؤمنون : ٥١]

ความว่า "**และจงประกอบแต่ความดีเถิด**" (สูเราะฮฺอัล-มุอ์มินูน อายะฮฺที่ 51)

10. เป็นการสั่งใช้ต่อคนที่มีคุณสมบัตินั้นอยู่แล้ว เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا" (และจงประกอบแต่ความดีเถิด) ซึ่งการสั่งใช้ให้บรรดาเราะสูลทำอะมัลที่ดีนั้นถือเป็นสิ่งที่พวกเขาได้ทำมันอยู่แล้วโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ ซึ่งคล้ายกับคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ได้ตรัสแก่นบีมุฮัมมัด ผู้เป็นเราะสูลของพระองค์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ ٱتَّقِ ٱللَّهَ ﴾ [الأحزاب : ١]

ความว่า **“โอ้นบี! จงยำเกรงต่ออัลลอฮฺเถิด”** (สูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 1)

และคำดำรัสที่ว่า

﴿ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِىٓ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَٱتَّقِ ٱللَّهَ وَتُخْفِى فِى نَفْسِكَ مَا ٱللَّهُ مُبْدِيهِ ﴿٣٧﴾ ﴾ [الأحزاب : ٣٧]

ความว่า **“และจงรำลึกถึงขณะที่เจ้าพูดกับผู้ที่อัลลอฮฺทรงโปรดปรานแก่เขา และเจ้าได้ให้ความสงเคราะห์แก่เขา และจงดูแลรักษาภริยาของเจ้าไว้ให้อยู่กับเจ้า และจงยำเกรงอัลลอฮฺ และเจ้าได้ซ่อนไว้ในจิตใจของเจ้าเรื่องที่อัลลอฮฺจะทรงเปิดเผยมัน”** (สูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 37)

ในอายะฮฺเหล่านี้อัลลอฮฺได้สั่งใช้ให้เราะสูลของพระองค์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีความยำเกรง ทั้งๆ ที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นคนที่ยำเกรงต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ มากที่สุด ต่างจากบางคนในหมู่พวกเราเมื่อมีคนกล่าวแก่เขาว่า “จงยำเกรงต่ออัลลอฮฺเถิด” ก็จะโกรธเคือง และหากมีคนกล่าวแก่เขาว่า “ขออัลลอฮฺทรงให้ทางนำแก่ท่าน” เขาก็จะกล่าวว่า “ฉันแย่ขนาดนั้นเลยหรอ ?” ทั้งๆ ที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็เคยถูกพระผู้อภิบาลของท่านตรัสแก่ท่านว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ ٱتَّقِ ٱللَّهَ ﴿١﴾ ﴾ [الاحزاب : ١]

ความว่า **“โอ้นบี! จงยำเกรงอัลลอฮฺต่อเถิด”** (สูเราะฮฺอัล-อะหฺซาบ อายะฮฺที่ 1)

ดังนั้นบรรดาเราะสูล อะลัยฮิมุศเศาะลาตุวัสสลาม จึงถูกสั่งใช้ให้ทำอะมัลที่ดีแม้ว่าพวกเขาจะทำมันอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้ก็เพื่อให้พวกเขาได้ยืนหยัดในการทำสิ่งนั้นต่อไป

11. สิ่งที่เลวต่างๆ เป็นสิ่งที่หะรอม เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า

﴿ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ ۝١ ﴾ [المؤمنون : ٥١]

ความว่า **"จากสิ่งที่ดีๆ"** (สูเราะฮฺอัล-มุอ์มินูน อายะฮฺที่ 51)

และพระองค์ได้ดำรัสแก่บรรดาผู้ศรัทธาว่า

﴿ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقۡنَٰكُمۡ ۝١٧٢ ﴾ [البقرة: ١٧٢]

ความว่า **"จากสิ่งที่ดีที่เราได้ประทานให้แก่สูเจ้า"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 172)

คำถาม อะไรคือตัวชี้วัดว่ามันคือสิ่งที่เลว เป็นสิ่งที่ผู้คนยึดถือว่ามันเป็นสิ่งที่เลวตามความรู้สึกหรือมันเป็นสิ่งที่เลวตามที่ชะรีอะฮฺระบุว่ามันเป็นสิ่งที่เลว ?

คำตอบคือ สิ่งที่เลวคือสิ่งที่ชะรีอะฮฺระบุว่าเป็นสิ่งที่เลว ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ที่เรื่องนี้จะให้เป็นหน้าที่ของสติปัญญามนุษย์ เพราะบางทีก็มีเรื่องไม่ดีเกิดขึ้นแต่กลับกลายเป็นว่าผู้คนคิดว่ามันเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างบางคนที่ขยะแขยงและไม่ชอบที่จะกินตักแตน ส่วนบางคนก็ขยะแขยงที่จะกินฎ็อบ (ตัวเงินตัวทองที่อยู่ในทะเลทราย) ทั้งๆ ที่มันทั้งสองเป็นสิ่งที่หะลาล ดังนั้นสิ่งที่เลวนั้นไม่ใช่พิจารณาตามความรู้สึกที่น่าขยะแขยง เพราะแต่ละคนนั้นจะไม่ชอบสิ่งที่เขาไม่เคยกินมัน

เช่นอาหรับบางคนที่ผู้คนมักจะบอกว่าพวกเขาจะกินทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางหน้านอกจากตัวด้วงหรือแมลงที่คล้ายมัน (ทั้งๆ ที่มันหะลาล) ส่วนอย่างอื่นพวกเขาจะกินทุกอย่าง ด้วยเหตุนี้สิ่งที่ดีหรือเลวนั้นจึงให้กลับไปดูว่าชะรีอะฮฺว่าอย่างไร ไม่ใช่ตามการลิ้มลองของผู้คน

12. ช่างห่างไกลจากการที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับ สำหรับคนที่บริโภคสิ่งที่หะรอม แม้ว่าปัจจัยอื่นๆ จะครบถ้วนก็ตาม เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวถึงชายคนหนึ่งที่เดินทางไกล มีผมหยุงเหยิงและเสื้อผ้าคลุกเคล้าด้วยฝุ่น ฯลฯ แต่แล้วท่านนบีก็กลับกล่าวว่า "فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لذلك" (อย่างนี้แล้วดุอาอ์ของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร ?) ซึ่งเป็นประโยคคำถามที่บ่งชี้ว่ามันช่างห่างไกลมาก

คำถาม มันหมายความว่าเป็นไม่ได้ที่ดุอาอ์ของเขาจะถูกตอบรับใช่หรือไม่ ?

คำตอบคือ ไม่เสมอไป เพราะบางทีคนๆ หนึ่งพยายามห่างไกลจากสิ่งหนึ่งแล้วแต่มันก็ยังเกิดขึ้นกับตัวเขา ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ต้องการเพียงให้หลีกเลี่ยงจากการกินสิ่งที่หะรอมให้ได้มากที่สุด

13. การเดินทางเป็นสาเหตุหนึ่งที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับ ซึ่งในเรื่องนี้มีหะดีษมากมายที่เป็นหลักฐานว่าคนที่เดินทางนั้นดุอาอ์ของเขาจะไม่ถูกปฏิเสธ (ดูในอะหฺมัด หน้า 258/2, อบูดาวุด หมายเลข 1536 และอัต-ติรมิซี หมายเลข 3442) และการที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวถึงการเดินทาง ก็เป็นการชี้ว่าการเดินทางนั้นมีส่วนสำคัญที่ทำให้ดุอาอ์ถูกตอบรับ โดยเฉพาะการเดินทางที่มีระยะทางไกล และห่างจากบ้านเกิดเมืองนอน ซึ่งย่อมทำให้หัวใจของคนเดินทางนั้นยิ่งนอบน้อมและเข้าหาอัลลอฮ อัซซะวะญัลละ

14. สภาพผมที่ยุ่งเหยิงและเสื้อผ้าที่คลุกเคล้าด้วยฝุ่นนั้น (ซึ่งบ่งบอกถึงความเหน็ดเหนื่อยของการเดินทาง จนไม่มีเวลาที่จะดูแลตัวเอง -ผู้แปล-) เป็นสาเหตุหนึ่งที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับ

อย่างไรก็ตาม การปล่อยปละละเลยให้อยู่ในสภาพเช่นนี้โดยไม่มีเหตุผลที่ศาสนายอมรับ ก็ถือเป็นเรื่องที่น่าตำหนิ

และมีนักวิชาการบางท่านได้อธิบายหะดีษนี้ว่า ชายคนนั้นให้ความสำคัญในเรื่องอาคิเราะฮฺมากกว่าการให้ความสำคัญในเรื่องโลกดุนยา

15. การยกมือทั้งสองขอดุอาอ์เป็นสาเหตุหนึ่งที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับ

โดยให้ยกมือทั้งสองมาประกบกันเหนืออก แต่ถ้าเป็นดุอาอ์ในกรณีพิเศษก็ให้ยกให้สูงกว่านั้น จนกระทั่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยยกมือในการดุอาอ์ขอฝนจนสุดแขน และยิ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากเท่าใดก็จะยิ่งยกสูงขึ้น

คำถาม การยกมือขอดุอาอ์เป็นบัญญัติในการขอดุอาอ์หรือไม่ ?

คำตอบคือ ในเรื่องนี้แบ่งออกเป็นสามกรณี

1. กรณีที่มีรายงานว่าให้ยกมือขึ้น
2. กรณีที่ไม่มีรายงานว่าต้องยกมือขึ้น
3. กรณีที่ไม่มีรายงานกล่าวถึงในเรื่องนี้

ตัวอย่างกรณีแรก เช่น เมื่อเคาะฏีบ (คนที่กล่าวเทศนา) ดุอาอ์ขอฝน หรือดุอาอ์ขอให้ฟ้าเปิด (หลังจากที่ฝนตกลงมากระหน่ำ) ซึ่งมีหลักฐานว่าท่านนบียกมือทั้งสองขึ้นและได้สั่งใช้ให้ทำเช่นนั้น ดังที่มีบันทึกโดยอัล-บุคอรีในหะดีษที่รายงานจากท่านอนัส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายชาวอาหรับชนบทคนหนึ่งที่ขอให้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดุอาอ์ให้ฝนตกในขณะที่ท่านกำลังคุฏบะฮฺในวันศุกร์ โดยที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ยกมือทั้งสองขึ้น จนผู้คนต่างก็ยกมือขึ้นมาขอดุอาอ์ร่วมด้วย (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 1029)

นอกจากนี้ยังมีรายงานจากสุนนะฮฺที่ท่านนบีได้ยกมือทั้งสองขึ้นมาขอดุอาอ์ในกุนูตนะวาซิล (การขอดุอาอ์ในกรณีที่มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น) และกุนูตวิติร เช่นเดียวกันท่านนบีเคยยกมือทั้งสองของท่านในการขอดุอาอ์บนเขาเศาะฟาและมัรวะฮฺ รวมถึงที่ทุ่งอะเราะฟะฮฺ และอื่นจากนี้ ซึ่งในเรื่องนี้เป็นที่ประจักษ์กันดี

ตัวอย่างกรณีที่สอง กรณีที่ไม่มีรายงานว่าต้องยกมือขอดุอาอ์ เช่นการขอดุอาอ์ในคุฏบะฮฺวันศุกร์ที่ไม่ใช่เป็นการขอฝนและขอให้ฟ้าเปิด ซึ่งถ้าเคาะฏีบขอดุอาอ์ให้แก่บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหญิงและชาย หรือขอให้ช่วยเหลือบรรดามุญาฮิดีนในคุฏบะฮฺวันศุกร์ก็ไม่ต้องยกมือทั้งสองขึ้นมา แต่ถ้าเคาะฏีบคนนั้นยกมือขอดุอาอ์ก็ควรที่จะทักท้วงเขา เพราะมีบันทึกในเศาะฮีหฺมุสลิม จากการรายงานของท่านอิมาเราะฮฺ บินรุอัยบะฮฺ เล่าว่าเขาได้เห็นท่านบุชรฺ บินมัรวานยกมือขอดุอาอ์บนมิมบัร เขาจึงกล่าวว่า "ขออัลลอฮฺทรงให้มือทั้งสองนี้มีความน่าเกลียด เพราะฉันเคยเห็นท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่เคยทำเกินเลยจากนี้ แล้วท่านก็ชี้ด้วยนิ้วชี้" (ดูในมุสลิม หมายเลข 874) เช่นเดียวกันไม่มีรายงานให้ยกมือขอดุอาอ์ในละหมาด เช่นดุอาอ์ระหว่างสองสุญูด, ดุอาอ์หลังจากอ่านตะชะฮฺฮุดที่สอง และที่คล้ายคลึงกันนี้ ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นที่ประจักษ์เช่นกัน

ตัวอย่างกรณีที่สาม กรณีที่ไม่รายงานใดๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้นให้ยึดตามหลักการเดิมนั่นคือให้ยกมือขึ้น เพราะมันคือมารยาทหนึ่งของการขอดุอาอ์และเป็นสาเหตุหนึ่งของที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับ ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ได้กล่าวว่า

«إِنَّ اللهَ حَيِيٌّ كَرِيمٌ، يَسْتَحْيِي مِنْ عَبْدِهِ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ، أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا»

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺ ผู้ทรงชีวิน ผู้ทรงใจบุญนั้น ทรงละอายกับการที่บ่าวคนหนึ่งได้ยกสองมือขึ้นวอนขอต่อพระองค์ แล้วจะต้องนำมือทั้งสองกลับไปอย่างว่างเปล่า"** (บันทึกโดยอบูดาวุด หมายเลข 1488 และอัต-ติรมิซี หมายเลข 3556 ซึ่งท่านอัล-หาฟิซ อิบนุหะญัรได้กล่าวว่าเป็นหะดีษหะสันในหนังสือฟัตหุลบารี)

แต่ก็มีบางกรณีที่ให้น้ำหนักไปทางไม่ต้องยกมือขอดุอาอ์ถึงแม้ว่าจะไม่มีรายงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ตาม เช่นการขอดุอาอ์ระหว่างคุฏบะฮฺทั้งสอง ซึ่งในประเด็นนี้ไม่ปรากฏรายงานว่าบรรดาเศาะหาบะฮฺได้ยกมือขึ้นระหว่างคุฏบะฮฺทั้งสอง ดังนั้นการยกมือขึ้นในกรณีนี้จึงเป็นสิ่งที่ยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งใครที่ยกมือขึ้นโดยยึดตามหลักเดิมในเรื่องขอดุอาอ์ก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ส่วนใครที่ไม่ยกมือขึ้นโดยยึดตามสิ่งที่ปรากฏให้เห็นจากการกระทำของบรรดาเศาะหาบะฮฺก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด สรุปคือในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เปิดกว้าง อินชาอัลลอฮฺ

16. สาเหตุหนึ่งที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับคือการตะวัสสุล (การใช้สื่อกลาง) ต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา ด้วยกับความเป็นรุบูบียะฮฺ (การสร้างสรรค์และบริหารจัดการ) ของพระองค์ เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "يَارَبِّ يَارَبِّ" (โอ้พระผู้อภิบาลของข้า! โอ้พระผู้อภิบาลของข้า!) และมีหะดีษที่รายงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ใครก็ตามที่กล่าวว่า "โอ้พระผู้อภิบาลของข้า! โอ้พระผู้อภิบาลของข้า! โอ้พระผู้อภิบาลของข้า!" อัลลอฮฺ ตะอาลา ก็จะดำรัสว่า "เจ้าต้องการอะไรหรือ ?" หลังจากนั้นพระองค์ก็จะทรงตอบรับการวอนขอของเขา ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าดุอาอ์ส่วนใหญ่ในอัลกุรอานนั้นจะเริ่มด้วย "يَارَبِّ" (โอ้พระผู้อภิบาลของข้า!)

ชาวสะลัฟท่านหนึ่งได้ยินคนขอดุอาอ์ว่า "يا سيدى" (โอ้ผู้เป็นนายของฉัน) เขาจึงกล่าวว่า "อย่าขอว่าโอ้ผู้เป็นนายของฉัน" แต่จงขอตามที่บรรดาเราะสูลเขาขอกันเถิดนั่นคือ "يَارَبِّ" (โอ้พระผู้อภิบาลของข้า!) เพราะการใช้คำอื่นจากที่ศาสนากำหนดนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าผู้คนจะเข้าใจว่ามันเป็นการเทิดเกียรติอย่างมากก็ตาม

และนี่คือข้อผิดพลาดที่หลายคนประสบกัน ซึ่งจะพบเห็นว่าพวกเขาได้ขอดุอาอ์โดยใช้สำบัดสำนวนอย่างมาก ทั้งๆ ที่ไม่มีหลักฐานใดมารองรับ และบางสำนวนที่ใช้กันนั้นก็มีเนื้อหาที่ต้องระมัดระวัง แต่พวกเขาก็ถือกันว่าเป็นดุอาอ์ที่มีอยู่ในศาสนา ด้วยเหตุนี้เอง ข้าพเจ้าจึงขอสั่งเสียพวกท่านว่าอย่าไปใช้บทดุอาอ์อื่นจากที่มีอยู่ในศาสนา นอกจากว่าจะมีความจำเป็นจริงๆ ที่ต้องวอนขอเรื่องหนึ่งเรื่องใดต่อพระผู้อภิบาล ซึ่งจะถือว่าเป็นอีกกรณีหนึ่ง แต่การขอดุอาอ์โดยใช้สำบัดสำนวนและยืดยาวจนเกินไปโดยไม่มีที่มาที่ไปและหลักฐานมารองรับนั้น ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สวนทางกับสิ่งที่ควรทำเมื่อจะขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

17. เตือนสำทับจากการบริโภคสิ่งที่หะรอม เพราะมันเป็นสาเหตุที่ทำให้ดุอาอ์ถูกปฏิเสธ แม้ว่าสาเหตุที่ดุอาอ์จะถูกตอบรับนั้นจะมีอยู่อย่างครบถ้วนก็ตาม เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لذلك" (อย่างนี้แล้วดุอาอ์ของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร ?) อีกทั้งการบริโภคสิ่งที่หะรอมนั้น -ขออัลลอฮฺทรงให้เราห่างไกลจากมัน- เป็นสาเหตุที่ทำให้คนๆ หนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อสั่งใช้ของศาสนา เพราะร่างกายจะเติบโตขึ้นมาด้วยกับสิ่งที่เลว ซึ่งคนที่เติบโตด้วยกับสิ่งที่เลวนั้น มันย่อมส่งผลในทางที่ไม่ดีต่อตัวเขาอย่างแน่นอน

ขออัลลอฮฺทรงช่วยเหลือ

หะดีษที่ 11

จงละทิ้งสิ่งที่ท่านเคลือบแคลงสงสัย

عَنْ أَبِيْ مُحَمَّدٍ الحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِيْ طَالِبٍ سِبْطِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ وَرَيْحَانَتِهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ : حَفِظْتُ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ : « دَعْ مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ » رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ : حَدِيْثٌ حَسَنٌ صَحِيْحٌ.

จากท่านอบูมุฮัมมัด นั่นคือ อัล-หะสัน บินอลี บินอบีฏอลิบ หลานและผู้เป็นที่โปรดปรานของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เล่าว่า: ฉันได้ท่องจำจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า: **“ท่านจงละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือ แล้วไปยึดเอาสิ่งที่มิได้ทำให้ท่านคลุมเครือ”** หะดีษบันทึกโดยอัต-ติรมีซี [16]และอัน-นะสาอี [17] และอัต-ติรฺมิซี กล่าวว่า หะดีษบทนี้อยู่ในระดับหะสันเศาะฮีหฺ

16 อัต-ติรฺมิซี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: มารยาทของผู้พิพากษา, บท: ลักษณะของวันสิ้นโลกฯ, เลขที่: 2518

17 อัน-นะสาอี, อัล-มุจญ์ตะบา, ภาค: มารยาทของผู้พิพากษา, บท: ตัดสินตามที่นักปราชญ์เห็นพ้อง, เลขที่: 5397

คำอธิบายหะดีษ

ท่านอัล-หะสัน บินอลี บินอบีฏอลิบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ผู้เป็นหลานของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ซึ่งคำว่า "السبط" หมายถึงหลานฝั่งลูกสาว ส่วนหลานฝั่งลูกชายนั้นเรียกว่า "حفيد"

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้พรรณนาถึงท่านอัล-หะสันว่าเป็น "سيد" (เจ้านาย) โดยที่ท่านได้กล่าวว่า

«إِنَّ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَ سَيُصْلِحُ اللهُ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ مِنَ المُسْلِمِينَ»

ความว่า **"แท้จริงหลานของฉันคนนี้จะเป็นเจ้านาย และอัลลอฮฺจะทรงให้เขาเป็นคนประนีประนอมระหว่างสองกลุ่มจากบรรดามุสลิมีน"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 2704)

ซึ่งมันได้เกิดขึ้นจริงตามนั้น เพราะหลังจากที่ท่านอลี บินอบีฏอลิบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เสียชีวิตเป็นชะฮีด ท่านอัล-หะสันก็ได้รับการบัยอะฮฺ (สัตยาบัน) ให้เป็นเคาะลีฟะฮฺคนต่อไป ทำให้มีปัญหากับท่านมุอาวียะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ดังนั้นอัลลอฮฺจึงทำให้ท่านเป็นคนประนีประนอมปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มคนที่สนับสนุนท่านมุอาวียะฮฺกับกลุ่มคนที่สนับสนุนท่านอลี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ซึ่งการประนีประนอมที่เกิดขึ้นนั้นมีสิ่งดีงามที่มากมาย

ท่านอัล-หะสันมีความประเสริฐยิ่งกว่าท่านอัล-หุสัยนฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา แต่พวกชีอะฮฺรอฟิเฎาะฮฺได้ยึดมั่นต่อท่านอัล-หุสัยนฺเพียงท่านเดียว เนื่องจากเรื่องราวการเสียชีวิตของท่าน เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ นั้นสร้างความหดหู่เป็นอย่างมาก ซึ่งพวกเขาได้นำเรื่องที่มันเกิดขึ้นนี้เป็นเครื่องมือ (ในการยึดหลักความเชื่อและหลอกลวงผู้คนให้เลื่อมใสในแนวทางของพวกมัน) แต่ถ้าพวกเขามีความจริงใจในการยกย่องเชิดชูอะฮฺลุลบัยตฺ (เครือญาติของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) จริงๆ แน่นอนว่าพวกเขาต้องยึดท่านอัล-หะสันเป็นหลักมากกกว่าท่านอัล-หุสันนฺ เพราะท่านอัล-หะสันมีความประเสริฐกว่า

ส่วนคำกล่าวที่ว่า "وَرَيْحَانَتِهِ" มาจากคำว่า "الريحانة" ซึ่งเป็นพืชผักที่มีกลิ่นหอม เรียกเป็นภาษาไทยว่าใบโหระพา ซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้เป็นที่โปรดปราน โดยที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้พรรณนาถึงท่านอัล-หะสันและท่านอัล-หุสัยนฺว่าเป็นผู้ที่โปรดปรานของท่าน (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 3753)

คำกล่าวที่ว่า "دَعْ" คือ "اترك" หมายถึงจงละทิ้ง "مَا يَرِيْبُكَ" (สิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือ) คือ สิ่งที่ทำให้ท่านรู้สึกเคลือบแคงใจ มีความสงสัย และกระวนกระวายใจ "إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ" (แล้วไปยึดเอาสิ่งที่มิได้ทำให้ท่านคลุมเครือ) คือ แล้วไปยึดเอาสิ่งที่ท่านไม่มีความรู้สึกเคลือบแคลงและมีความกระวนกระวายใจ

และนี่เป็นหนึ่งในหะดีษญะวามิอฺ อัล-กะลิม (หะดีษที่มีเนื้อหารวบรัดแต่มีนัยที่มากมาย) คงเป็นสิ่งที่ดีงามและมีประโยชน์อย่างยิ่งแก่บ่าว หากเขาได้ท่องไปในเนื้อหาของมัน

ซึ่งบ่าวแต่ละคนจะมีความรู้สึกเคลือบแคลงใจในหลายเรื่องด้วยกัน แต่เราขอกล่าวว่าจงละทิ้งความรู้สึกที่เคลือบแคลงใจนั้นแล้วไปยึดเอาสิ่งที่ท่านไม่มีความรู้สึกเคลือบแคลงใจ จนกระทั่งทำให้ท่านรู้สึกสบายใจและโล่งอก ดังนั้นความรู้สึกเคลือบแคลงใจ ความสงสัย และความกระวนกระวายใจใดก็ตามที่ประสบกับท่านก็จงละทิ้งมันแล้วไปยึดเอาสิ่งที่ท่านไม่มีความรู้สึกเคลือบแคลงใจ และถ้ามันถึงขั้นมีความรู้สึกที่วิสวาส (หัวใจถูกกระซิบกระซาบอย่างหนัก) ก็ไม่ต้องไปสนใจอะไรมัน

ความรู้สึกเช่นนี้จะเกิดขึ้นทั้งในเรื่องอิบาดะฮฺ, มุอามะลาต (การปฏิสัมพันธ์กับผู้คน), การนิกาหฺ และความรู้ทุกแขนง

ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในเรื่องอิบาดะฮฺ เช่นชายคนหนึ่งที่เสียน้ำละหมาดและเขาได้ละหมาดเสร็จแล้ว หลังจากนั้นเขาเกิดสงสัยว่าได้อาบน้ำละหมาดหลังจากที่เสียน้ำละหมาดหรือยัง ? จึงทำให้เกิดข้อคลุมเครือ ซึ่งถ้าเขาอาบน้ำละหมาดแล้วการละหมาดก็ถือว่าใช้ได้ แต่ถ้าเขายังไม่อาบน้ำละหมาดก็ถือว่าการละหมาดนั้นใช้ไม่ได้ จึงทำให้เกิดความกระวนกระวายใจ

ข้อแนะนำของเราคือให้ละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือนั้นแล้วไปยึดเอาสิ่งที่ไม่ได้ทำให้ท่านคลุมเครือ ซึ่งสิ่งคลุมเครือในกรณีนี้คือการละหมาดใช้ได้ ส่วนสิ่งที่ไม่คลุมเครือคือการอาบน้ำละหมาดแล้วละหมาดใหม่

ตัวอย่างตรงกันข้ามคือ ชายคนหนึ่งที่อาบน้ำละหมาดแล้วละหมาด หลังจากนั้นเขาก็เกิดสงสัยว่าเขาเสียน้ำละหมาดหรือยัง ?

ข้อแนะนำของเราคือให้ละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือแล้วไปยึดเอาสิ่งที่ไม่ได้ทำให้ท่านคลุมเครือ ซึ่งสิ่งที่ท่านมีความมั่นใจคือการที่ท่านมีอาบน้ำละหมาดอยู่แล้ว หลังจากนั้นท่านก็เกิดสงสัยว่าน้ำละหมาดได้เสียไปหรือยัง ? ดังนั้นสิ่งที่ท่านต้องละทิ้งไปคือข้อสงสัยที่ว่ามันได้เสียไปหรือยัง ? แล้วให้ท่านสบายใจและละทิ้งข้อสงสัยนั้นไป

เช่นเดียวกันในการนิกาหฺ ในกรณีที่สงสัยพยานทั้งสองของการนิกาหฺว่าทั้งสองเป็นคนยุติธรรมหรือไม่นั้น (ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญ) เราขอแนะนำว่าในกรณีที่ขั้นตอนการนิกาหฺได้ครบถ้วนสมบูรณ์และสิ้นสุดไปแล้ว ก็ถือว่าการนิกาหฺนั้นใช้ได้และให้ละทิ้งความกระวนกระวายใจที่มีอยู่ไป เพราะหลักเดิมของการทำสัญญานิกาหฺนั้นมีความถูกต้องแล้ว จนกว่าจะมีหลักฐานว่ามันใช้ไม่ได้

ส่วนตัวอย่างในเรื่องการให้นมเด็ก (ที่จะถูกถือว่าเป็นลูก) ถ้าในกรณีที่เกิดสงสัยว่าแม่นมได้ให้นมแก่เด็กน้อยครบห้าครั้งหรือสี่ครั้ง ?

ข้อแนะนำของเราคือสิ่งที่ไม่คลุมเครือคือให้นมแค่สี่ครั้ง ส่วนการให้นมครบห้าครั้งนั้นมีความคลุมเครือ ดังนั้นให้ละทิ้งจำนวนห้าครั้งนั้นแล้วไปยึดจำนวนสี่ครั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้เด็กคนนั้นก็จะไม่ถือว่าเป็นลูกของแม่นมคนนั้น

ตามจริงในเรื่องนี้มีรายละเอียดค่อนข้างมาก แต่ถ้าใครก็ตามได้ใช้ชีวิตตามแนวทางที่ถูกต้องเขาก็จะได้รับความดีงามอย่างมากมาย "دَعْ مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ" (ท่านจงละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือ แล้วไปยึดเอาสิ่งที่มิได้ทำให้ท่านคลุมเครือ)

ก่อนหน้านี้เราได้อธิบายแล้วว่าข้อคลุมเครือที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องไม่ถึงขั้นเกิดวิสวาส ซึ่งถ้าถึงขั้นเกิดวิสวาสก็ไม่ต้องไปสนใจอะไรมัน ซึ่งการไม่ต้องไปสนใจกับความรู้สึกที่วิสวาสนั้นคือการละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านมีความคลุมเครือแล้วไปยึดสิ่งที่ไม่ได้ทำให้ท่านมีความคลุมเครือ ด้วยเหตุนี้นักวิชาการ เราะหิมะฮุลลอฮฺ จึงกล่าวว่า "ถ้าเกิดรู้สึกสงสัยมากๆ ก็ไม่ต้องเอาอะไรกับมัน เพราะมันคือวิสวาส" ซึ่งข้อบ่งชี้ว่ามันมากจนเกินไปนั้นคือ ในกรณีที่มีใครคนหนึ่งเกือบจะไม่อาบน้ำละหมาดเพราะเกิดสงสัยอย่างมาก หรือในกรณีที่ใครคนหนึ่งเกือบจะไม่ละหมาดเพราะเกิดสงสัยอย่างมาก และนี่เป็นวิสวาสซึ่งไม่ต้องไปสนใจอะไรมัน และเมื่อนั้นเองที่เป็นการละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือแล้วไปยึดสิ่งที่ไม่ได้ทำให้คลุมเครือ

อีกตัวอย่างหนึ่ง ชายคนหนึ่งที่ถูกนะญิส (สิ่งสกปรก) เปื้อนเสื้อผ้าของเขา แล้วเขาได้ล้างมันไปแล้ว แต่เขาเกิดสงสัยว่านะญิสนั้นสะอาดหรือยัง ? ในกรณีเช่นนี้ให้เขาล้างมันอีกครั้ง เพราะสิ่งที่ทำให้เขาสงสัยคือมันสะอาดหรือยัง ซึ่งเดิมทีนั้นมันยังไม่สะอาด ดังนั้นข้อแนะนำของเราคือให้ละทิ้งข้อสงสัยนี้แล้วกลับไปยึดสิ่งเดิมของมัน (ก็คือมันไม่สะอาด) แล้วให้ล้างมันอีกครั้งจนกว่าจะมั่นใจว่ามันสะอาดแล้ว

คำกล่าวที่ว่า "رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ : حَدِيْثٌ حَسَنٌ صَحِيْحٌ" (หะดีษบันทึกโดยอัต-ติรมีซี และอัน-นะสาอี และอัต-ติรฺมิซีกล่าวว่า หะดีษบทนี้อยู่ในระดับหะสันเศาะฮีหฺ) หะดีษบทนี้ดังที่ท่านอัต-ติรมิซีกล่าวว่าเป็นหะดีษที่เศาะฮีหฺ แต่มันถูกรวมอยู่กับหะดีษที่หะสัน ทำให้เกิดคำถามว่ามันเศาะฮีหฺอย่างไร ? เพราะเป็นรู้กันว่าหะดีษเศาะฮีหฺนั้นไม่เหมือนหะดีษหะสัน และนักวิชาการเองก็แบ่งประเภทหะดีษว่าเป็นหะดีษเศาะฮีหฺ ลิซาติฮี, เศาะฮีหฺลิฆ็อยริฮี, หะสันลิซาติฮี, หะสันลิซาติฮี, และเฎาะอีฟ

แล้วทำไมอัล-หาฟิซ (ท่านอัต-ติรมิซี) จึงรวมระหว่างสองประเภทที่ขัดกันนี้อยู่ในประเภทเดียวกันนั่นคือ หะสันเศาะฮีหฺ ?

นักวิชาการได้ตอบว่า ถ้าในกรณีที่หะดีษมาจากสายรายงานเดียวกันก็จะหมายถึงว่าท่านอัต-ติรมิซีสงสัยว่าหะดีษบทนั้นอยู่ในระดับเศาะฮีหฺหรืออยู่ในระดับหะสัน

แต่ถ้าในกรณีที่หะดีษมาจากสองสายรายงานก็จะหมายถึงว่า หนึ่งในสองสายรายงานนั้นอยู่ในระดับเศาะฮีหฺส่วนอีกสายรายงานหนึ่งอยู่ในระดับหะสัน

คำถาม ระหว่างหะดีษในระดับเศาะฮีหฺกับระดับเศาะฮีหฺหะสันนั้นอย่างไหนมีน้ำหนักมากกว่า ?

คำตอบ ถ้าในกรณีที่เป็นหะดีษมาจากสองสายรายงานดังนั้นหะดีษในระดับหะสันเศาะฮีหฺจะมีน้ำหนักมากกว่าเศาะฮีหฺ แต่ถ้าในกรณีที่มาจากสายรายงานเดียวกันดังนั้นหะดีษในระดับหะสันเศาะฮีหฺจะมีน้ำหนักน้อยกว่าเศาะฮีหฺ เพราะอัล-หาฟิซ (ท่านอัต-ติรมิซี) ลังเลว่าหะดีษบทนั้นอยู่ในระดับเศาะฮีหฺหรือในระดับหะสัน

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ศาสนาอิสลามไม่ต้องการให้คนที่นับถือนั้นมีความรู้สึกสงสัยและกระวนกระวายใจ ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "دَعْ مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ" (ท่านจงละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือ แล้วไปยึดเอาสิ่งที่มิได้ทำให้ท่านคลุมเครือ)

2. ถ้าท่านต้องการความสงบสุขและความสบายใจก็ให้ละทิ้งข้อสงสัยต่างๆ ที่มีอยู่ โดยเฉพาะหลังจากที่เสร็จสิ้นจากการทำอิบาดะฮฺไปแล้ว ก็ไม่ต้องมีความเคลือบแคลงใจใดๆ อีก เช่น ชายคนหนึ่งที่ได้เฏาะวาฟรอบกะอฺบะฮฺเสร็จแล้ว และเขาก็เดินไปละหมาดที่มะกอมอิบรอฮีม แต่หลังจากนั้นเขาก็เกิดสงสัยว่าที่เฏาะวาฟไปนั้นเจ็ดหรือหกรอบ ถ้าเกิดในกรณีเช่นนี้ควรทำอย่างไร ?

ตอบ ไม่ต้องทำอะไรทั้งสิ้น เพราะความสงสัยนั้นเกิดขึ้นหลังจากที่เสร็จสิ้นจากการทำอิบบาดะฮนั้นแล้ว เว้นแต่เขามั่นใจว่าที่เฏาะวาฟไปนั้นเพียงแค่หกรอบเท่านั้น ดังนั้นก็ให้เขาไปเฏาะวาฟเพิ่มอีกรอบ ถ้ามันไม่ได้เว้นช่วงนานจนเกินไป

อีกตัวอย่างหนึ่ง ชายคนหนึ่งละหมาดและให้สลามไปแล้ว หลังจากนั้นเขาก็เกิดสงสัยว่าที่ละหมาดไปนั้นสามหรือสี่ร็อกอะฮฺ ถ้าเกิดในกรณีเช่นนี้ควรทำอย่างไร ?

ตอบ ไม่ต้องสนใจข้อสงสัยนั้นแต่อย่างใด เพราะการละหมาดนั้นถือว่าใช้ได้แล้ว นอกจากเขามั่นใจว่าได้ละหมาดเพียงสามร็อกอะฮฺก็ให้เขาละหมาดอีกหนึ่งร็อกอะฮฺให้ครบสี่ ถ้ามันไม่ได้เว้นช่วงนานจนเกินไป แล้วให้เขาสลามและสุญูดสะฮฺวิและให้สลามอีกครั้ง

3. ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้มอบญะวามิอฺ อัล-กะลิม ซึ่งท่านได้รวบรัดคำพูดให้สั้น เพราะสองถ้อยคำนี้ "دَعْ مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ" (ท่านจงละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือ แล้วไปยึดเอาสิ่งที่มิได้ทำให้ท่านคลุมเครือ) หากผู้คนได้เตรียมหนังสือเป็นกองพะเนินก็ยังไม่เพียงพอที่จะบรรจุนัยต่างๆ ของมันได้

หะดีษที่ 12

ให้วุ่นอยู่กับสิ่งที่เป็นประโยชน์

عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ : «مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ المَرْءِ . تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيْهِ » حَدِيْثٌ حَسَنٌ ، رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ هَكَذَا

จากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า : ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า: **"ส่วนหนึ่งจากความดีงามสำหรับอิสลามของคนๆ หนึ่ง คือการที่เขาละทิ้งสิ่งที่ไม่เป็นสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขา"** หะดีษอยู่ในระดับหะสัน บันทึกโดยอัต-ติรมิซี [18] และท่านอื่นๆ [19]

---

18 อัต-ติรฺมิซี, อัล-ญามิอ, ภาค: ความสมถะ, บท: ไม่ระบุ, เลขที่: 2317

19 อิบนุมาญะฮฺ เลขที่: 3976, มาลิก เลขที่: 1904, อะหฺมัด เลขที่: 1732, อิบนุชิฮาบ เลขที่: 191, อับดุรฺร็อซซาก เลขที่: 20617, อิบนุลญะอฺดฺ เลขที่: 2925, อิบนุหิบบาน เลขที่: 229, อัฏ-เฏาะบะรอนีย์ ในหนังสืออัล-มุอฺญัม อัล-เอาสัฏ เลขที่: 359 และในหนังสืออัล-มุอฺญัม อัศ-เศาะฆีรฺ เลขที่: 884

คำอธิบายหะดีษ

"مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ المَرْءِ" (ส่วนหนึ่งจากความดีงามสำหรับอิสลามของคนๆ หนึ่ง) เป็นเคาะบัร มุก็อดดัม (คำขยายที่อยู่ข้างหน้า) ส่วน "تَرْكُ" (ละทิ้ง) เป็น มุบตะดามุอัคค็อร (คำขึ้นต้นประโยคที่อยู่ข้างหลัง)

คำกล่าวที่ว่า "مَا لَا يَعْنِيْهِ" (สิ่งที่ไม่เป็นสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขา) คือ สิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวเขา โดยที่เขาไม่ต้องไปสนใจและให้ความสำคัญกับมัน ซึ่งเหมือนคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ»

ความว่า **"ผู้ใดที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลก เขาก็จงพูดสิ่งดี หรือไม่ก็จงเงียบเสีย"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 6475 และมุสลิม หมายเลข 47,74)

ซึ่งหะดีษข้างต้นนี้มีส่วนคล้ายคลึงในบางนัยของหะดีษที่ 12 นี้

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. อิสลามเป็นศาสนาที่รวบรวมความดีงามต่างๆ ซึ่งชัยคฺของเรา อับดุรเราะหฺมาน บินสะอฺดี เราะหิมะฮุลลอฮฺ เคยเรียบเรียงหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ ชื่อว่า "محاسن الدين الإسلامي" (ความดีงามต่างๆ ของศาสนาอิสลาม) เช่นเดียวกันชัยคฺอับดุลอะซีซ บินมุฮัมมัด บินสัลมาน เราะหิมะฮุลลอฮฺ ก็เคยเรียบเรียงหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้

ส่วนความดีงามทั้งหมดของอิสลามนั้นถูกบรรจุรวมอยู่ในสองถ้อยคำนี้ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ตำรัสว่า

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ ﴾ [النحل: ٩٠]

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺทรงใช้ให้รักษาความยุติธรรมและทำดี"** (สูเราะฮฺ อัน-นะหฺล์ อายะฮฺที่ 90)

2. การที่ผู้คนได้ละทิ้งสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อตัวเขาและสิ่งที่ตัวเขาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความต้องการนั้น คือส่วนหนึ่งจากความดีงามสำหรับอิสลามของคนๆ นั้น

3. คนที่หมกหมุ่นอยู่กับสิ่งที่ไม่เป็นสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขา แน่นอนว่าไม่มีความดีงามสำหรับอิสลามในตัวของเขา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในคนส่วนมาก ดังนั้นจึงพบว่าเขาจะพูดในเรื่องราวต่างๆ ที่ไม่มีสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขา หรือเขาได้ไปหาใครคนหนึ่งแล้วถามเรื่องราวที่ไม่มีสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขา และการที่เขาเข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องที่ไม่มีสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขา และทุกสิ่งที่ดังข้างต้นนี้บ่งชี้ถึงความอ่อนแอของอิสลามในตัวของเขา

4. สมควรที่คนๆ หนึ่งจะต้องแสวงหาสิ่งที่เป็นความดีงามสำหรับอิสลามของเขา โดยให้ละทิ้งสิ่งที่ไม่มีสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขาและให้เขามีความสบายใจ เพราะเมื่อใดที่เขาหมกหมุ่นอยู่กับสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นต่อตัวเขา และไม่มีสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขา มันก็จะทำให้ตัวเขาเหน็ดเหนื่อยโดยเปล่าประโยชน์

คำถาม การที่คนๆ หนึ่งละทิ้งสิ่งที่ไม่มีสาระเกี่ยวข้องกับตัวเขา หมายถึงให้ละทิ้งการสั่งใช้ในความดีงามและห้ามปรามสิ่งที่ไม่ดีด้วยหรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ เพราะการสั่งใช้ในความดีงามและห้ามปรามสิ่งที่ไม่ดีนั้นเป็นสิ่งที่มีสาระเกี่ยวข้องกับคนๆ หนึ่ง ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ ۚ ﴾ [ال عمران: ١٠٤]

ความว่า **"และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดีและใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำสิ่งที่มิชอบ"** (สูเราะฮฺอาลอิมรอน อายะฮฺที่ 104)

ดังนั้น ในกรณีที่ท่านเห็นคนๆ หนึ่งกำลังทำสิ่งที่ไม่ดี ท่านก็ต้องกล่าวแก่เขาว่า "พี่น้องของฉัน มันเป็นสิ่งที่ไม่ดีและไม่อนุญาตให้ทำน่ะครับ" ซึ่งไม่มีความชอบธรรมที่เขา (คนที่กำลังทำสิ่งที่ไม่ดี) จะกล่าวว่า "นี่มันเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับท่าน" และแม้ว่าเขาจะกล่าวเช่นนั้นจริงก็ไม่สามารถยอมรับจากเขาได้ เพราะการสั่งใช้ในความดีและห้ามปรามสิ่งที่ไม่ดีนั้นมีประโยชน์กับอุมมะฮฺอิสลามทุกคน

เช่นเดียวกัน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนในครอบครัว ลูกๆ ทั้งหญิงและชาย ก็เป็นสิ่งที่หัวหน้าครอบครัวต้องเข้าไปเกี่ยวข้องโดยการให้คำแนะนำที่ดีๆ รวมถึงการตักเตือนและห้ามปรามสิ่งที่ไม่ดีนั้น ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ﴾ [التحريم:٦]

ความว่า **"โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์และก้อนหิน"** (สูเราะฮฺอัต-ตะหฺรีม อายะฮฺที่ 6)

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

หะดีษที่ 13

ความเป็นพี่น้องร่วมศรัทธาและอิสลาม

عَنْ أَبِيْ حَمْزَةَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَادِمِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: « لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيْهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ » رَوَاهُ البُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

จากท่านอบูหัมซะฮฺ นั่นคือ อนัส บินมาลิก เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ผู้รับใช้ของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านกล่าวว่า: **"ผู้ใดผู้หนึ่งในหมู่พวกท่านจะยังไม่ศรัทธา (โดยสมบูรณ์) จนกว่าเขาจะรักพี่น้องของเขาเสมือนกับที่เขารักตัวของเขาเอง"** บันทึกโดยอัล-บุคอรี [20] และมุสลิม [21]

20 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: ส่วนหนึ่งของการศรัทธาคือการรักพี่น้องเสมือนกับรักตัวเอง, เลขที่: 13

21 มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: หลักฐานว่าด้วยส่วนหนึ่งของการศรัทธาคือการรักพี่น้องมุสลิมเหมือนกับที่เขารัก, เลขที่: 71

คำอธิบายหะดีษ

คำกล่าวที่ว่า "لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ" (ผู้ใดผู้หนึ่งในหมู่พวกท่านจะยังไม่ศรัทธาโดยสมบูรณ์) กล่าวคือ ความศรัทธาของคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกเราจะยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งการใช้ประโยคเชิงปฏิเสธในที่นี้เพื่อต้องการบ่งชี้ถึงความครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นการปฏิเสธความศรัทธาโดยสิ้นเชิงแต่อย่างใด

หากมีคนถามว่า มีหลักฐานอะไรที่ได้อธิบายเช่นนี้ ซึ่งมันเป็นการเปลี่ยนจากรูปประโยคของมัน ?

เราขอตอบว่า หลักฐานในเรื่องนี้คือการงานนั้นจะไม่ทำให้คนๆ หนึ่งออกจากความศรัทธา และไม่ถือว่าเขาตกมุรตัด (ออกจากศาสนา) แต่เป็นเพียงการให้ข้อตักเตือน (นะศีหะฮฺ) ทำให้การปฏิเสธในที่นี้เป็นไปเพื่อบ่งชี้ถึงความครบถ้วนสมบูรณ์

หากมีคนถามอีกว่า ไม่ใช่ว่าพวกท่านคัดค้านพวกอะฮฺลุตตะอ์วีล (พวกที่เบี่ยงเบนความหมายออกจากความหมายที่ถูกต้อง) ในการตะอ์วีลของพวกเขาหรอกหรือ ?

คำตอบคือ เราไม่ได้คัดค้านพวกอะฮฺลุตตะอ์วีลในการตะอ์วีลของพวกเขา แต่ที่เราคัดค้านพวกเขาคือการตะอ์วีลที่ไม่ได้อยู่บนหลักฐาน เพราะถ้าการตะอ์วีลปราศจากการใช้หลักฐานมันก็จะกลายเป็นการตะหฺรีฟ (การบิดเบือนเนื้อหา) ซึ่งไม่เรียกว่าการตะอ์วีล สำหรับการตะอ์วีลที่ใช้หลักฐานประกอบนั้นถือว่าเป็นการตัฟสีร (อรรถาธิบาย) เนื้อหาของอัลกุรอาน ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ขอดุอาอ์แก่ท่านอับดุลลอฮฺ บินอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ว่า

«اللَّهُمَّ فَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَعَلِّمْهُ التَّأْوِيلَ»

ความว่า **"โอ้อัลลอฮฺ ได้โปรดให้เขาเข้าใจในศาสนาและได้โปรดสอนการตะอ์วีลให้แก่เขา"** (บันทึกโดยอิมามอะหฺมัด หน้า 266/1)

และหากมีคนถามเกี่ยวกับคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ فَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ۝٩٨ ﴾ [النحل : ٩٨]

ความว่า **“ดังนั้น เมื่อเจ้าอ่านอัลกุรอาน ก็จงขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮฺให้พ้นจากชัยฏอนที่ถูกสาปแช่ง”** (สูเราะฮฺอัน-นะหฺล์ อายะฮฺที่ 98)

ซึ่งความหมายของมันก็คือ เมื่อท่านต้องการอ่านอัลกุรอาน คำถามคือ การตะอ์วีลเช่นนี้ถือเป็นการตะอ์วีลที่ผิดหรือเป็นการตะอ์วีลที่ถูกต้อง ?

คำตอบคือ เป็นการตะอ์วีลที่ถูกต้อง เพราะมีหลักฐานจากการปฏิบัติของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จะกล่าวขอความคุ้มครองจากชัยฏอน (อิสติอาซะฮฺ) ขณะที่จะอ่านอัลกุรอาน ไม่ใช่หลังจากอ่านอัลกุรอานเสร็จไปแล้ว

และหากมีคนถามท่านเกี่ยวกับคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ ۝٦ ﴾ [المائدة : ٦]

ความว่า **“โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! เมื่อพวกเจ้ายืนขึ้นจะไปละหมาด ก็จงล้างหน้าของพวกเจ้า”** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 6)

ซึ่งความหมายของมันก็คือ หากพวกท่านต้องการยืนขึ้นละหมาด คำถามคือ การตะอ์วีลเช่นนี้ถือเป็นการตะอ์วีลที่ผิดหรือเป็นการตะอ์วีลที่ถูกต้อง ?

คำตอบคือ เป็นการตะอ์วีลที่ถูกต้อง

สรุปคือ เราไม่ได้คัดค้านการตะอ์วีลในทุกกรณี แต่เราคัดค้านการตะอ์วีลที่ปราศจากการอ้างอิงหลักฐาน ซึ่งเราเรียกมันว่าการตะหฺรีฟ

“لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ” (ผู้ใดผู้หนึ่งในหมู่พวกท่านจะยังไม่ศรัทธาโดยสมบูรณ์) คำว่า “الإيمان” ในความหมายทางภาษาคือ การยืนยันที่ทำให้เกิดการน้อมรับและยอมจำนน ซึ่งเป็นการให้ความหมายที่สอดคล้องกับเนื้อหาของชะรีอะฮฺ แต่นักวิชาการบางท่านก็ได้อธิบายว่ามันคือการเชื่อมั่น (التصديق) แต่เป็นการให้คำนิยามที่มีข้อสังเกต เพราะโดยปกติแล้วจะพูดกันว่า “ฉันได้ศรัทธาต่อสิ่งนั้น และฉันเชื่อมั่นต่อคนนั้น” แต่จะไม่พูดว่า “ฉันศรัทธาต่อคนนั้น” และมีนักวิชาการบางท่านอธิบาย “الإيمان” ในความหมายทางภาษาคือการยืนยัน “الإقرار” ซึ่งนักวิชาการที่ให้ความหมายเช่นนี้ได้อ้างว่าโดยปกติแล้วก็มีการพูดกันว่า “ฉันศรัทธาต่อเขาและฉันยืนยัน

ต่อเขา" ซึ่งจะไม่พูดว่า "การศรัทธาต่อเขานั้นหมายถึงการเชื่อมั่นต่อเขา" ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าทั้งสองไม่ได้มีความหมายเดียวกัน

ดังนั้นคำว่า "الإيمان" ในความหมายทางภาษาคือ การยืนยันด้วยหัวใจด้วยกับสิ่งที่ทำให้เกิดการน้อมรับและยอมจำนน ไม่ใช่การเชื่อมั่นเพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตามคำว่า "الإيمان" ก็สามารถให้ความหมายว่าความเชื่อมั่นได้เช่นกันซึ่งขึ้นอยู่กับบริบท เช่นคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ فَآمَنَ لَهُۥ لُوطٌ ۝٢٦ ﴾ [العنكبوت : ٢٦]

ความว่า **"ดังนั้นลูฏได้ศรัทธาต่อเขา"** (สูเราะฮฺอัล-อันกะบูต อายะฮฺที่ 26)

โดยอ้างอิงหนึ่งในทัศนะนั้น ก็สามารถที่จะกล่าวว่า "فآمن له لوط" (ดังนั้นลูฏได้ศรัทธาต่อเขา) หมายถึง เชื่อฟังปฏิบัติตามเขา และเชื่อมั่นในการดะอฺวะฮฺของเขา

สำหรับ "الإيمان" ในความหมายทางชะรีอะฮฺนั้นเป็นไปตามความหมายในทางภาษา

ดังนั้น ผู้ใดที่ยืนยันโดยปราศจากการน้อมรับและยอมจำนนเขาก็ยังไม่ใช่ผู้ศรัทธา ด้วยเหตุนี้ชาวยิวและคริสต์ในปัจจุบันจึงไม่ใช่ผู้ศรัทธา เพราะพวกเขาไม่ได้น้อมรับศาสนาอิสลามและไม่ยอมจำนนต่อมัน

อบูฏอลิบ (ลุงของท่านนบี) เป็นคนที่เคยยืนยันในการเป็นนบีของท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และยังเคยประกาศว่าเขายืนยันเช่นนั้น ซึ่งเขาเคยกล่าวว่า

لقد عَلموا أَنَّ ابننا لا مكذّب
لدينا ولا يُعنى بقول الأَبَاطِل

ตามจริงพวกท่านรู้ดีว่าลูกของเรานั้นไม่เคยโกหกพวกเราเลย
และไม่เคยใช้คำกล่าวที่มดเท็จใดๆ

เขายังกล่าวอีกว่า

ولقد علمتُ بأنّ دينَ محمدٍ
من خير أديان البرية دينا
لولا الملامة أو حذار مسبّةٍ
لرأيتني سمْحاً بذاكَ مبيناً

แท้จริงฉันรู้ดีว่าศาสนาของมุฮัมมัดนั้น
เป็นศาสนาที่ดีที่สุดในบรรดาศาสนาทั้งหลาย
หากไม่เป็นเพราะเกรงว่าจะถูกตำหนิและหยามเกียรติ
ท่านก็จะเห็นฉันนอบน้อมต่อศาสนานั้นอย่างประจักษ์ชัด

นี่เป็นการยืนยันที่มีความชัดเจนและเป็นการปกป้องท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กระนั้นก็ตามอบูฏอลิบก็ไม่ถือว่าเป็นผู้ศรัทธา เนื่องจากขาดการน้อมรับและการปฏิบัติตาม ซึ่งเขาไม่ได้น้อมรับการเรียกร้องเชิญชวนและไม่ได้เชื่อฟังปฏิบัติตาม ทำให้เขาเสียชีวิตในสภาพที่ปฏิเสธศรัทธา -วัลอิยาซุบิลลาฮฺ (ขออัลลอฮฺทรงคุ้มครองเราจากสิ่งนั้นด้วย)-

สำหรับตำแหน่งของความศรัทธานั้นคือ หัวใจ ลิ้น และร่างกาย ดังนั้นความศรัทธาจึงเกิดขึ้นด้วยกับหัวใจ ด้วยกับลิ้น และด้วยกับร่างกาย กล่าวคือการกล่าวด้วยลิ้นนั้นเรียกว่าความศรัทธา และการงานของร่างกายก็เรียกว่าความศรัทธา ซึ่งหลักฐานในเรื่องนี้คือ คำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ว่า

﴿ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمْ ﴿١٤٣﴾ ﴾ [البقرة : ١٤٣]

ความว่า **"และใช่ว่า อัลลอฮฺนั้นจะทำให้การศรัทธาของพวกเจ้าสูญไปก็หาไม่"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 143)

นักตัฟสีร (อรรถาธิบาย) อัลกุรอานได้กล่าวว่า "إيمانكم" คือ การละหมาดของพวกท่าน ณ บัยตุลมักดิส (ปาเลสไตน์)

และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

« الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً، فَأَعْلَاهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ »

ความว่า "**การศรัทธานั้นมีเจ็ดสิบกว่าแขนงที่สูงสุดคือการกล่าว "ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ" (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ) ที่ต่ำสุดคือ การขจัดสิ่งอันตรายให้พ้นจากทางสัญจร และความละอายนั้นเป็นแขนงหนึ่งของการศรัทธา**" (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 9 และมุสลิม หมายเลข 53)

ความศรัทธาที่สูงสุดคือ การกล่าว "ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ)" ซึ่งนี่เป็นคำกล่าวของลิ้น

ความศรัทธาที่ต่ำสุดคือ การขจัดสิ่งอันตรายออกจากทางสัญจร ซึ่งนี่เป็นการงานของร่างกาย และความละอายนั้นเป็นการงานของหัวใจ

ส่วนคำกล่าวที่ว่าความศรัทธานั้นตำแหน่งของมันคือหัวใจเพียงอย่างเดียว ซึ่งใครก็ตามที่ยืนยันเขาก็ได้ศรัทธา ถือเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและไม่ถูกต้อง

คำกล่าวที่ว่า "حَتَّى يُحِبَّ" (จนกว่าเขาจะรัก) คำว่า "حَتَّى" (จนกว่า) ในที่นี้เพื่อต้องการให้ถึงวัตถุประสงค์ หมายถึง จนกว่า "يُحِبَّ لِأَخِيْهِ" (เขาจะรักพี่น้องของเขา) ซึ่งคำว่า "المحبة" (ความรัก) ไม่จำเป็นที่ต้องอธิบายให้มากความอีก เพราะยิ่งขยายความมากก็ยิ่งมีประเด็นขึ้นมาที่มากมาย ดังนั้นความรักก็คือความรัก ไม่มีคำอธิบายใดที่จะชัดเจนมากกว่าคำของมันเอง

คำกล่าวที่ว่า "لِأَخِيْهِ" (พี่น้องของเขา) หมายถึงผู้ศรัทธาด้วยกัน คำกล่าวที่ว่า "مَايُحِبُّ لِنَفْسِهِ" (เสมือนกับที่เขารักตัวของเขาเอง) ไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีงาม การปกป้องจากความชั่ว และการอำนวยรักษาปัจจัยต่างๆ และมีบันทึกในหะดีษเศาะฮีหฺที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

« مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُزَحْزَحَ عَنِ النَّارِ، وَيُدْخَلَ الْجَنَّةَ، فَلْتَأْتِهِ مَنِيَّتُهُ وَهُوَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَلْيَأْتِ إِلَى النَّاسِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ »

ความว่า "**ผู้ใดปรารถนาที่จะได้รับการปลดปล่อยให้รอดพ้นจากไฟนรกและได้เข้าสวนสวรรค์ ก็จงให้ความตายมาเยือนเขา ขณะที่เขาดำรงสภาพเป็นผู้ศรัทธามั่นต่ออัลลอฮฺ และวันสิ้นโลก และจงปฏิบัติต่อผู้คนในสิ่งที่เขาปรารถนา**

ให้ผู้คนปฏิบัติต่อตัวเขาเอง" (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1844)

ซึ่งหลักฐานประกอบในที่นี้คือคำกล่าวที่ว่า

«وَلْيَأْتِ إِلَى النَّاسِ الَّذِى يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ»

ความว่า "และจงปฏิบัติต่อผู้คนในสิ่งที่เขาปรารถนาให้ผู้คนปฏิบัติต่อตัวเขาเอง"

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. อนุญาตให้ใช้ประโยคเชิงปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งเพื่อต้องการบ่งชี้ถึงความครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากท่านนบีได้กล่าวว่า

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيْهِ

ความว่า **"ผู้ใดผู้หนึ่งในหมู่พวกท่านจะยังไม่ศรัทธา (โดยสมบูรณ์) จนกว่าเขาจะรักพี่น้องของเขา"**

เฉกเช่นคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«لَا يُؤْمِنُ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ»

ความว่า **"จะยังไม่ศรัทธา (โดยสมบูรณ์) ผู้ที่เพื่อนบ้านของเขาไม่ปลอดภัยจากนิสัยที่เลวของเขา"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 6016)

และอีกตัวอย่างหนึ่งที่เกี่ยวกับการใช้ประโยคเชิงปฏิเสธเพื่อต้องการบ่งชี้ถึงความครบถ้วนสมบูรณ์คือ คำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ»

ความว่า **"ไม่มีการละหมาดขณะที่อาหารถูกยกมาเพื่อรับประทาน"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 560)

หมายถึง การละหมาดจะไม่สมบูรณ์ เพราะหัวใจของคนที่ละหมาดนั้นจะวุ่นอยู่กับอาหารที่ถูกยกมา

ซึ่งตัวอย่างการใช้ประโยคที่คล้ายคลึงกันนี้ยังมีอีกมาก

2. วาญิบที่จะต้องรักคนๆ หนึ่งเสมือนที่เขารักตัวของเขาเอง เพราะการปฏิเสธความศรัทธาที่สมบูรณ์ของคนที่ไม่รักพี่น้องของเขาเสมือนกับที่เขารักตัวของเขาเองนั้น เป็นข้อบ่งชี้ว่าการรักพี่น้องของเขาเสมือนที่เขารักตัวของเขาเองเป็นสิ่ง

ที่วาญิบ เพราะไม่อาจปฏิเสธความศรัทธาที่สมบูรณ์ของคนๆ หนึ่งได้นอกจากสิ่งที่วาญิบต้องทำนั้นมีความบกพร่องหรือมีบางสิ่งที่ทำให้มันไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

เตือนให้ออกห่างจากความอิจฉาริษยา เพราะความอิจฉาริษยานั้นจะทำให้เขาไม่รักพี่น้องของเขาเสมือนที่เขารักตัวของเขาเอง ยิ่งกว่านั้นเขาจะปรารถนาให้นิอฺมัต (ความโปรดปราน) ของอัลลอฮฺหายจากพี่น้องมุสลิมของเขา

บรรดานักวิชาการมีความคิดที่เห็นต่างกันในการอธิบายคำว่า "الحسد" (ความอิจฉาริษยา) ซึ่งนักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "คือความปรารถนาที่จะให้นิอฺมัตของอัลลอฮฺหายจากคนอื่น" แต่นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า "คือการรังเกียจที่จะให้นิอฺมัตที่อัลลอฮฺประทานให้เขาประสบกับคนอื่นด้วย" ซึ่งคำอธิบายนี้ชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ เห็นด้วย โดยที่ท่านกล่าวว่า "เมื่อใดที่คนๆ หนึ่งรังเกียจที่จะให้นิอฺมัตที่อัลลอฮฺประทานให้เขาประสบกับคนอื่นด้วย ก็ถือว่าเขาได้อิจฉาริษยาแล้ว แม้ว่าเขาไม่ได้ปรารถนาที่จะให้นิอฺมัตนั้นหายไปจากคนอื่นก็ตาม"

สมควรที่จะต้องสร้างประโยคที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ภาษาที่ชัดถ้อยชัดคำ (ฟะศอหะฮฺ) โดยมีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดดังคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า "لِأَخِيْهِ" (พี่น้องของเขา) เพราะคำๆ นี้ทำให้เข้าถึงความอ่อนโยน ความเมตตา และความห่วงใย ส่วนประโยคที่คล้ายคลึงกันนี้ เช่นคำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในอายะฮฺกิศอศ (การฆ่าตกกัน) นั่นคือ

﴿ فَمَنْ عُفِيَ لَهُۥ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ ﴿١٧٨﴾ ﴾ [البقرة: ١٧٨]

ความว่า **"แล้วผู้ใดที่สิ่งหนึ่งจากพี่น้องของเขาถูกอภัยให้แก่เขาแล้ว"** (สูเราะฮฺ อัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 178)

ทั้งๆ ที่คนนั้นเป็นฆาตกร แต่สำนวนที่ใช้กล่าวถึงก็เต็มไปด้วยความเมตตาและความอ่อนโยน

หากมีคนกล่าวว่า ในเรื่องนี้มันเป็นเรื่องยากที่จะทำได้ กล่าวคือ การที่ท่านรักพี่น้องของท่านเสมือนที่ท่านรักตัวของท่านเอง หมายถึงว่า การที่ท่านรักที่จะให้พี่น้องของท่านเป็นคนที่มีความรู้ เป็นคนร่ำรวย เป็นคนที่มีทรัพย์สินเงินทองและลูกหลาน เป็นคนที่เคร่งครัดในหลักการศาสนา มันเป็นเรื่องยากที่จะทำได้ ?

เราขอกล่าวว่า มันเป็นเรื่องที่ไม่ยากเลยถ้าท่านตั้งใจทำมัน ขอเพียงตั้งใจทำแล้วมันจะเป็นสิ่งที่ง่ายสำหรับท่าน แต่ถ้าท่านปฏิบัติตามอารมณ์ความต้องการของตัวเองมันก็จะทำให้มีความยุ่งยากอย่างแน่นอน

หากมีนักเรียนถามว่า เนื้อหาของหะดีษนี้หมายรวมถึงการบอกคำตอบให้เพื่อนในการสอบ ซึ่งเป็นความหวังดีที่อยากให้สอบผ่านด้วยกันทั้งหมดหรือไม่ ?

คำตอบคือ ไม่ใช่ เพราะมันเป็นการฉ้อโกง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมันเป็นการทำร้ายพี่น้องของท่านเสียด้วยซ้ำ ไม่ใช่เป็นการทำดีต่อเขาใดๆ ทั้งสิ้น เพราะท่านกำลังดึงตัวเขาไปสู่การคดโกงซึ่งอาจจะทำให้เขาเคยชินไปกับมัน และเพราะท่านได้หลอกลวงตัวเขาจนในที่สุดเขาก็จะรับชะฮาดะฮฺ (ประกาศนียบัตร) ทั้งๆ ที่ไม่คู่ควรกับเขา

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

หะดีษที่ 14

เมื่อไรอนุญาตให้หลั่งเลือดมุสลิมได้ ?

عَنْ أَبِيْ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ : " لاَ يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلاَّ بِإِحْدَى ثَلاَثٍ : الثَّيِّبُ الزَّانِي ، وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ ، وَالتَّارِكُ لِدِيْنِهِ المُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ " رَوَاهُ البُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ .

จากท่านอิบนุมัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า: **“เลือดเนื้อของมุสลิมคนหนึ่งไม่เป็นที่อนุมัติ (คือห้ามมิให้ละเมิด) นอกจากหนึ่งในสาเหตุสามประการ คือ: ผู้แต่งงานที่ผิดประเวณี และชีวิตชดใช้ด้วยชีวิต (คือการประหารฆาตกรตามเหยื่อที่ถูกฆ่า) และผู้ที่ละทิ้งศาสนา (อิสลาม)ของเขา แตกแยกออกจากญะมาอะฮฺ (ประชาคมมุสลิม)”** หะดีษบันทึกโดยอัล-บุคอรี และมุสลิม[22]

22 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: อัด-ดิยฺยะฮฺ, บท: คำดำรัสของอัลลอฮฺ "أن النفس بالنفس والعين بالعين والأنف بالأنف ..." เลขที่: 6878 และมุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การสาบาน,ผู้รุกราน, การกิศอศ, และดิยะฮฺ, บท: สิ่งที่อนุมัติให้หลั่งเลือดมุสลิมได้, เลขที่: 1676

คำอธิบายหะดีษ

“لاَ يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ” (เลือดเนื้อของมุสลิมคนหนึ่งไม่เป็นที่อนุมัติ) หมายถึง ไม่เป็นอนุมัติที่จะสังหารเขา และการที่เราได้อธิบายเช่นนั้นเพราะความหมายของมันเป็นที่รู้ดีในภาษาอาหรับ ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ، عَلَيْكُمْ حَرَامٌ»

ความว่า **“แท้จริงเลือดเนื้อของพวกท่าน ทรัพย์สินของพวกท่าน เกียรติศักดิ์ศรีของพวกท่าน เป็นที่ต้องห้ามสำหรับพวกท่าน”** (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 105 และมุสลิม หมายเลข 1679)

และคำกล่าวที่ว่า “امْرِئٍ مُسْلِمٍ” (มุสลิมคนหนึ่ง) การใช้สำนวนนี้ไม่ได้หมายความว่าถ้าเป็นผู้หญิงแล้วเลือดเนื้อของนางจะเป็นที่อนุมัติ แต่ในอัลกุรอานมักจะใช้สำนวนที่เป็นเพศชายมากกว่าที่เป็นเพศหญิง เพราะบรรดาผู้ชายนั้นพวกเขาคือกลุ่มคนที่มีการกล่าวถึงโดยตรง แต่พวกเขาก็มีนัยด้วยตัวของพวกเขาเองพร้อมกับบรรดาสตรี

คำกล่าวที่ว่า “مُسْلِمٍ” (มุสลิม) หมายถึง คนที่เข้ารับอิสลาม

“إِلاَّ بِإِحْدَى ثَلاَثٍ” (นอกจากหนึ่งในสาเหตุสามประการ) หมายถึง หนึ่งในสามประการนี้

“الثَّيِّبُ الزَّانِي” (ผู้แต่งงานที่ผิดประเวณี) ดังนั้น คนที่แต่งงานที่ผิดประเวณีเลือดเนื้อของเขาก็เป็นที่อนุมัติ คำว่า “الثيب” หมายถึง คนที่ผ่านการแต่งงานด้วยวิธีการที่ชอบธรรมมาแล้ว ซึ่งหากเขาได้ผิดประเวณี (ซินา) หลังจากที่อัลลอฮฺได้ให้ความโปรดปรานแก่เขาด้วยการให้เขาแต่งงานด้วยวิธีการที่ชอบธรรมก็ถือว่าคู่ควรที่เขาจะถูกสังหาร แต่รูปแบบของการสังหารจะเป็นอย่างไรนั้น เราจะนำเสนอในส่วนของบทเรียนหลังจากนี้ อินชาอัลลอฮ ตะอาลา

จากความเข้าใจของคำกล่าวที่ว่า “الثَّيِّبُ” แสดงว่าคนที่ยังเป็นโสดนั้นถ้าเขาได้ผิดประเวณี เลือดเนื้อของเขาจะไม่เป็นที่อนุมัติ เพราะเขาไม่ใช่คนที่ผ่านการแต่งงานด้วยวิธีการที่ชอบธรรม

“وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ” (และชีวิตชดใช้ด้วยชีวิต) นัยจริงๆ ของมันคือการกิศอศ หมายถึง เมื่อมีการฆ่าชีวิตหนึ่งด้วยความตั้งใจ ก็ให้ฆ่าคนที่ฆ่านั้นด้วยเงื่อนไขที่เป็นที่รู้กันดี

“وَالتَّارِكُ لِدِيْنِهِ” (และผู้ที่ละทิ้งศาสนาอิสลามของเขา) หมายถึง ผู้ที่ละทิ้งศาสนาด้วยประเภทใดก็ตาม

และคำกล่าวที่ว่า “الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ” (แตกแยกออกจากประชาคมมุสลิม) ส่วนนี้เป็นประโยคเชื่อมโยงที่อธิบายเสริมเข้ามา หมายถึง ผู้ที่ละทิ้งศาสนาของเขานั้น จะแตกแยกออกจากประชาคมมุสลิม

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. การให้เกียรติต่อเลือดเนื้อของคนมุสลิม เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "لاَ يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ" (เลือดเนื้อของมุสลิมคนหนึ่งไม่เป็นที่อนุมัติ) และนี่คือคำสั่งใช้ที่เห็นพ้องกันทั้งหมดทั้งอัลกุรอาน สุนนะฮฺ และอิจญมาอฺ (มติเอกฉันท์) ซึ่งอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُۥ جَهَنَّمُ خَـٰلِدًا فِيهَا وَغَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُۥ وَأَعَدَّ لَهُۥ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾ ﴾ [النساء : ٩٣]

ความว่า **"และผู้ใดฆ่าผู้ศรัทธาโดยจงใจ การตอบแทนแก่เขาก็คือ นรกญะฮันนัม โดยที่เขาจะอยู่ในนั้นตลอดกาล และอัลลอฮฺก็ทรงกริ้วโกรธเขา และทรงละนัตเขา และได้ทรงเตรียมไว้สำหรับเขาซึ่งการลงโทษอันใหญ่หลวง"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 93)

ดังนั้น การฆ่าคนมุสลิมที่เลือดเนื้อของเขาได้รับการปกป้องถือเป็นความผิดที่มหันต์ ด้วยเหตุนี้สิ่งแรกที่มนุษย์จะถูกพิพากษา (ในวันกิยามะฮฺ) คือ เรื่องเลือดเนื้อ

2. เลือดเนื้อของคนที่ไม่ใช่มุสลิมเป็นที่อนุมัติ ถ้าเขาไม่ใช่ อัล-มุอาฮัด, อัล-มุสตะมัน และอัซ-ซิมมี ซึ่งเลือดเนื้อของพวกเขาทั้งสามจะได้รับการคุ้มครอง

"الْمُعَاهَد" อัล-มุอาฮัด คือ คนที่ระหว่างเรากับเขานั้นมีสัญญาสงบศึกผูกผันกันอยู่ ดังที่เคยเกิดขึ้นระหว่างท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กับชาวกุร็อยชฺที่หุดัยบียะฮ

"الْمُسْتَأْمَنْ" อัล-มุสตะมัน คือ คนที่มาจากประเทศที่ทำสงครามกับเรา แต่เขาเข้ามายังบ้านเมืองเราด้วยความสันติ เช่นเพื่อทำธุรกิจค้าขาย หรือเพื่อซื้อสินค้า หรือเข้ามาทำงาน ซึ่งพวกเขาพวกเขาจะได้รับการคุ้มครองอารักขา ถึงแม้ว่าเขาจะมาจากกลุ่มชนที่เป็นศัตรูและทำสงครามกับเราก็ตาม ซึ่งเขาจะได้รับการดูแลความปลอดภัยเป็นการเฉพาะ

"الذِّمِّي" อัซ-ซิมมี คือ คนที่อาศัยอยู่ร่วมกับเรา และเราก็ได้อารักขาและปกป้องเขา ซึ่งเขาคือคนที่จ่ายญิซยะฮฺ (ภาษีประเภทหนึ่ง) แทนการอารักขาและได้อยู่บ้านเมืองของเราต่อไป

เพราะฉะนั้น คำกล่าวที่ว่า "لاَ يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ" (เลือดเนื้อของมุสลิมคนหนึ่งไม่เป็นที่อนุมัติ) คนที่ไม่ใช่มุสลิมจะไม่อยู่ในคำกล่าวนี้ ซึ่งเลือดเนื้อของพวกเขาเป็นที่อนุมัติ นอกจากสามจำพวกนี้นั่นคือ อัล-มุอาฮัด, อัล-มุสตะมัน และอัซ-ซิมมี

3. เป็นการอบรมสั่งสอนที่ยอดเยี่ยมของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งบางทีท่านได้ใช้วิธีการนำเสนอด้วยการแบ่งเนื้อหา เพราะการแบ่งเนื้อหานั้นสามารถที่จะย่อยประเด็นต่างๆ และรวบรวมไว้ที่เดียวได้ และมันจะทำให้ง่ายต่อการจดจำและเป็นการยากที่จะหลงลืม

4. คนที่แต่งงานแล้วทำซินาอนุมัติให้ประหารเขาได้ด้วยการขว้างด้วยก้อนหิน ส่วนรูปแบบของมันก็คือ ให้ผูกเขาอยู่กับที่และให้ผู้คนขว้างเขาด้วยก้อนหินที่ไม่ใหญ่และเล็กเกินไป เพราะก้อนหินที่ใหญ่นั้นจะทำให้เขาเสียชีวิตเร็ว ซึ่งจะทำให้เป้าหมายของการขว้างหินบกพร่องไป ส่วนก้อนหินที่เล็กนั้นจะทำให้เขาทรมานก่อนที่จะเสียชีวิต แต่ให้ใช้ก้อนหินขนาดปานกลาง ดังนั้นคนที่แต่งงานแล้วทำซินา ก็ให้ขว้างด้วยก้อนหินใส่เขาจนกว่าจะเสียชีวิต ไม่ว่าเขาจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง

หากมีคนถามว่า เป็นไปได้อย่างไรที่จะประหารชีวิตเขาด้วยวิธีนี้ ทำไมไม่ประหารชีวิตเขาด้วยดาบ ทั้งๆ ที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا القِتْلَةَ" (ดังนั้นเมื่อพวกท่านจะประหาร ก็จงประหารด้วยวิธีการที่ดี) ?

คำตอบ การประหารชีวิตด้วยวิธีการที่ดีนั้นไม่ได้หมายความว่าต้องใช้วิธีการประหารชีวิตที่ง่าย แต่การประหารชีวิตด้วยวิธีการที่ดีนั้นหมายความว่า วิธีการที่สอดคล้องกับชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكْمًا ۝٥٠ ﴾ [المائدة: ٥٠]

ความว่า **"และใครเล่าที่จะมีข้อตัดสินดียิ่งกว่าอัลลอฮฺ"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 50)

ดังนั้น การขว้างก้อนหินคนที่ทำซินา (ผิดประเวณี) นั้นถือเป็นการประหารชีวิตด้วยวิธีการที่ดี เนื่องจากสอดคล้องกับหลักชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา)

หากมีคนถามอีกว่า อะไรคือหิกมะฮฺ (วิทยปัญญา) ที่ใช้วิธีการประหารชีวิตเช่นนี้ ?

คำตอบคือ อารมณ์ (ชะฮฺวะฮฺ) ที่เกิดจากการร่วมประเวณีนั้นไม่ได้มีเฉพาะอวัยวะหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่มันเกิดขึ้นในทุกส่วนของร่างกาย ดังนั้นในเมื่อร่างกายของคนที่ทำซินาได้ลิ้มรสที่ต้องห้ามนี้ ก็สมควรที่ร่างกายทุกส่วนต้องลิ้มรสความเจ็บปวดของการลงโทษด้วยวิธีการนี้ ดังนั้น ความเหมาะสมของการใช้วิธีการนี้จึงเป็นที่ประจักษ์

คำถาม แต่ทว่า อะไรที่จะเป็นสิ่งยืนยันว่ามีการทำซินา ?

คำตอบ การยืนยันว่ามีการทำซินาด้วยการมีพยานผู้ชายสี่คน ซึ่งพวกเขาทุกคนจำเป็นต้องเห็นอวัยวะเพศชายของคนที่ทำซินาอยู่ในอวัยวะเพศหญิงที่ทำซินาด้วยกัน ซึ่งการเป็นพยานในกรณีเช่นนี้เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากมาก ด้วยเหตุนี้ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ จึงกล่าวว่า "ไม่เคยปรากฏว่ามีการยืนยันว่ามีการทำซินาด้วยการมีพยานเลย ท่านหมายถึงในสมัยของท่าน"

วิธีการที่สองในการยืนยันว่ามีการทำซินา คือ การยืนยันของคนที่ซินาเองว่าเขาได้ทำซินา

คำถาม มีเงื่อนไขให้กล่าวยืนยันทวนสี่ครั้งหรือไม่ หรือเพียงพอแค่การยืนยันครั้งเดียว หรือมีความแตกต่างกันระหว่างกรณีที่ผู้คนได้รับรู้กันกับกรณีที่ยังไม่มีใครรับรู้ ?

คำตอบ ประเด็นนี้มีความคิดที่เห็นต่างในบรรดาผู้รู้

ผู้รู้บางท่านกล่าวว่า จำเป็นที่ต้องกล่าวยืนยันทวนหลายครั้ง โดยอ้างหลักฐานจากเรื่องราวของท่านมาอิซ บินมาลิก เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ซึ่งเขาได้มาหาท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แล้วกล่าวว่า เขาได้ทำซินา ท่านนบีจึงปฏิเสธเขาไป หลังจากนั้นเขาก็กลับมาอีกครั้งแล้วกล่าวว่า เขาได้ทำซินา ท่านนบีก็ได้ปฏิเสธอีก หลังจากนั้นเขาก็กลับมาอีกแล้วกล่าวว่า เขาได้ทำซินาโดยกล่าวสี่ครั้ง ท่านนบีจึงกล่าวแก่เขาว่า "ท่านบ้าไปแล้วหรือ ?" เขาตอบว่า "เปล่าเลย" ดังนั้น ท่านนบีจึงส่งคนไปถามกลุ่มชนของเขาเพื่อถามว่า "พวกท่านถือว่าท่านมาอิซเป็นคนบ้าหรือ

เปล่า ?” พวกเขาก็ตอบว่า “เปล่าเลย” ดังนั้น ท่านนบีจึงใช้ให้ชายคนหนึ่งดมกลิ่นตัวของเขาเพื่อจะได้รู้ว่าเขาได้ดื่มสุราจนทำให้มึนเมาหรือเปล่า แต่ก็ไม่มีกลิ่นอะไร และแล้วท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ได้ใช้ให้ลงโทษด้วยวิธีการขว้างหินใส่เขา (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 5271 และมุสลิม หมายเลข 1691)

ซึ่งการอ้างอิงหลักฐานจากเรื่องราวของท่านมาอิซที่กล่าวถึงการยืนยันว่ามีการทำซินาในรูปแบบนี้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการกล่าวทวนการยืนยันด้วยตัวของเขาเอง เพราะตามเรื่องราวนี้นั้นท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ยอมรับการยืนยันในครั้งแรก เพราะมันมีข้อสงสัยบางประการ จนกระทั่งได้ทำตามขั้นตอนเพื่อหาข้อเท็จจริง

ส่วนบรรดาผู้รู้ที่กล่าวว่าเพียงพอกับการยืนยืนเพียงครั้งเดียวนั้น พวกเขาอ้างหลักฐานจากเรื่องราวของผู้หญิงที่ทำซินากับชายที่เป็นคนงานของสามีนาง ซึ่งชายที่ทำซินานั้นเป็นชายหนุ่ม แต่สุดท้ายแล้วเรื่องนี้ก็ถูกแพร่หลายในวงกว้าง จึงมีคนมาบอกคนเป็นพ่อของชายหนุ่มคนนั้นว่า ท่านจะต้องไถโทษลูกของท่านด้วยแพะ 100 ตัวและทาสรับใช้ 1 คน ซึ่งคนเป็นพ่อก็ทำตามนั้น แต่หลังจากนั้นเขาก็ได้ถามบรรดาผู้รู้ในสิ่งที่ทำไป ซึ่งบรรดาผู้รู้ก็กล่าวว่า ไม่จำเป็นที่ท่านต้องทำเช่นนั้น แต่ให้เฆี่ยนลูกของท่าน 100 ครั้ง และให้เนรเทศเขาออกจากบ้านเมืองนี้เป็นระยะเวลา 1 ปี ส่วนหญิงที่มีสามีคนนั้นก็ให้ลงโทษด้วยการขว้างหิน แต่แล้วทั้งสองฝ่ายก็ได้นำเรื่องนี้ไปสอบถามท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านนบีจึงกล่าวว่า

«الغَنَمُ وَالوَلِيْدَةُ رَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابنِكَ جَلْدُ مَائَةٍ وَتَغْرِيْبُ عَامٍ وَاغْدُ يَا أُنَيْسُ إِلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِن اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا»

ความว่า “**ทั้งแพะและทาสรับใช้นั้นให้ท่านเอากลับคืนไป (เพราะมันได้มาด้วยวิธีที่ไม่ชอบธรรม) ส่วนลูกของท่านนั้นจะต้องถูกเฆี่ยน 100 ครั้ง และให้เนรเทศเขาเป็นเวลา 1 ปี (เพราะยังไม่ได้แต่งงาน) โอ้ท่านอะนีสเอ๋ย จงไปยังหญิงคนนั้น หากนางยอมรับแล้ว (ว่าทำซินาจริง) ก็จงลงโทษนางด้วยวิธีการขว้างหิน” (ซึ่งท่านอะนีสก็ไปถาม ปรากฏว่านางได้ยอมรับว่าทำซินาจริง ท่านจึงลงโทษนางด้วยวิธีการขว้างหิน)** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 2724 และมุสลิม หมายเลข 1697)

ในเหตุกาณณ์นี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ได้กล่าวว่า หากนางได้กล่าวยอมรับสี่ครั้ง แต่ท่านนบีกลับกล่าวว่า "หากนางได้กล่าวยอมรับแล้ว ก็จงลงโทษนางด้วยวิธีการขว้างหิน" และนี่เป็นหลักฐานว่าไม่มีเงื่อนไขให้มีการกล่าวยอมรับสี่ครั้ง เพราะสิทธิต่างๆ ของมนุษย์ที่จะทำให้ตัวเขาได้รับนั้นไม่จำเป็นต้องมีการเน้นย้ำอีก ซึ่งการทำซินาก็เช่นกัน

นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "หากเรื่องใดเป็นที่รู้กันอย่างแพร่หลายในหมู่ผู้คน เพียงพอแล้วกับการยืนยันเพียงครั้งเดียว แต่หากยังไม่เป็นรู้กันอย่างแพร่หลายก็ให้ยืนยันด้วยการเน้นย้ำหลายครั้ง ซึ่งเหตุผลก็คือ เรื่องที่เกิดขึ้น (ในหะดีษข้างต้น) นั้นเป็นที่รู้กันอย่างแพร่หลายแล้วว่าคนงานได้ทำซินากับภรรยาของเจ้านายเขา ซึ่งการเป็นที่รู้กันอย่างแพร่หลายนี่เองที่ไม่จำเป็นต้องมีการยืนยันด้วยการเน้นย้ำหลายครั้ง

ซึ่งทัศนะที่ถูกต้องที่สุดคือไม่มีเงื่อนไขให้มีการยืนยันด้วยการเน้นย้ำหลายครั้ง นอกจากในกรณีที่คลุมเครือ แต่หากไม่แล้วการยืนยันของผู้กระทำนั้นถือว่าชัดเจนและเป็นหลักฐานได้ดีที่สุด เพราะเป็นไปได้อย่างไรที่เขาได้ยืนยัน (ว่าตัวเองทำซินา) ทั้งๆ ที่เขาเป็นคนที่บรรลุศาสนภาวะและมีสติสัมปชัญญะ ซึ่งเขารู้ดีว่าได้กล่าวอะไรออกมา แต่แล้วเรากลับกล่าวว่า "การยืนยันของเขานั้นใช้ไม่ได้ และหากเขายืนยันด้วยการเน้นย้ำถึงสามครั้ง เราก็จะไม่ถือว่ามันใช้ได้ ?"

แต่ที่ถูกต้องคือ การยืนยันเพียงครั้งเดียวนั้นถือว่าเพียงพอ นอกจากจะมีสิ่งที่คลุมเครือเข้ามา

ประเด็นต่อมา การลิวาฏ (การสมสู่ระหว่างชายกับชายหรือหญิงกับหญิง) เหมือนกับการทำซินาหรือไม่

คำตอบ ใช่ เหมือนกับการทำซินา แต่การลิวาฏนั้นมีความเลวทรามยิ่งกว่า ซึ่งการลงโทษในกรณีของการลิวาฏนั้นไม่ได้มีเงื่อนไขว่าคนที่ทำลิวาฏและคู่ที่ลิวาฏด้วยนั้นต้องเป็นคนที่แต่งงานมีคู่ครองอยู่แล้ว แต่เงื่อนไขของทั้งสองคือหากเป็นคนที่บรรลุศาสนภาวะและมีสติสัมปชัญญะแล้ว เขาก็จะถูกลงโทษโดยทันที

สำหรับบทลงโทษของมัน นักนิติศาสตร์อิสลามมัซฮับอัล-หะนาบิละฮฺกล่าวว่า "บทลงโทษของมันเหมือนบทลงโทษของการทำซินา โดยให้ลงโทษด้วยวิธีการขว้างหินสำหรับคนที่แต่งงานมีคู่ครองอยู่แล้ว ส่วนคนที่เป็นโสดให้ลงโทษด้วยวิธีการ

เฆี่ยน 100 ครั้ง และให้เนรเทศเป็นเวลา 1ปี”

อย่างไรก็ตาม การที่จะมีทัศนะเช่นนี้จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักฐาน ซึ่งปรากฏว่าไม่มีหลักฐานใดมารองรับทัศนะนี้ นอกจากเหตุผลที่มาเทียบเคียง นั่นคือ การลิวาฏนั้นเป็นการแสวงหาความสุขทางเพศที่ต้องห้าม ซึ่งการดำเนินการในกรณีนี้ก็ต้องเป็นไปเหมือนการดำเนินการในกรณีที่ทำซินา

แต่เราขอกล่าวว่า “การเทียบเคียงในกรณีมันไม่สอดคล้อง เพราะความเลวทรามของการลิวาฏนั้นร้ายแรงกว่าความเลวทรามของการทำซินา”

นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า “บทลงโทษของการลิวาฏคือให้ทำการตะอฺซีร (เป็นการลงโทษที่ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้ปกครอง ตัวอย่างการตะอฺซีร เช่น การฆ่าผู้ค้ายาเสพติด, ปรับผู้ฝ่าไฟแดง, เฆี่ยนผู้หญิงที่แต่งตัวโป๊เปลือยในที่สาธารณะ, ขังผู้ที่ฉ้อโกง (หลังจากชดใช้), ตักเตือนพ่อแม่ที่ละเลยในการอบรมลูก ฯลฯ -ผู้แปล-) เพื่อไม่ให้กระทำอีกเพียงเท่านั้น” แต่ทัศนะนี้ไม่ถูกต้อง ซึ่งหลังจากนี้ อินชาอัลลอฮฺ ตะอาลา เราจะนำเสนอหลักฐานที่บ่งชี้ว่าวาญิบต้องประหารทั้งสองฝ่ายในทุกกรณี

และยังมีความรู้ที่แปลกประหลาดมาก ซึ่งข้าพเจ้าพบเห็นคำกล่าวของนักวิชาการบางคนที่ได้กล่าวว่า “ไม่ต้องลงโทษอะไรเขาทั้งสอง ซึ่งเพียงพอที่มันจะถูกปฏิเสธโดยสัญชาตญาณ เนื่องจากจิตใจไม่สามารถยอมรับการสมสู่ระหว่างชายกับชายได้อย่างแน่นอน ดังนั้น จึงเพียงพอแล้วที่มันจะถูกปฏิเสธโดยสัญชาตญาณ โดยไม่ต้องถึงขั้นปฏิเสธเนื่องจากมีบทลงโทษ” เขายังกล่าวอีกว่า “ในกรณีนี้ก็เหมือนกับคนที่กินมูลขี้ซึ่งเขาจะไม่ต้องถูกลงโทษ แต่ถ้าเขาดื่มสิ่งมึนเมา เขาจะต้องถูกลงโทษ”

อย่างไรก็ตาม ถือเป็นทัศนะที่ผิดพลาดอย่างมหันต์ในชะรีอะฮฺอิสลาม และเป็นการเทียบเคียงที่ไม่ถูกต้อง เพราะเราไม่สามารถยอมรับได้ว่าคนที่กินมูลขี้นั้นเราจะไม่สามารถลงโทษเขาได้ ซึ่งในความเป็นจริงเราต้องลงโทษเขา เพราะถือเป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนอัลลอฮฺ ส่วนการตะอฺซีรนั้นเป็นสิ่งวาญิบที่ต้องกระทำต่อทุกๆ การฝ่าฝืนที่ไม่มีการกำหนดบทลงโทษและการลบล้างความผิด (กัฟฟาเราะฮฺ) โดยตรง

ในความเป็นจริง การที่ข้าพเจ้าได้นำเสนอทัศนะนี้ ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการชี้แจงว่ามันเป็นทัศนะที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งไม่อนุญาตที่จะอ้างอิงมันได้ นอกจากเพื่อต้องการเสนอความไม่ถูกต้องของมัน เฉกเช่นหะดีษที่เฎาะอีฟซึ่งไม่อนุญาตในการนำเสนอ

มัน นอกจากเพื่อต้องการชี้แจ้งว่ามันเป็นหะดีษเฎาะอีฟ

สำหรับทัศนะที่ถูกต้องในเรื่องนี้คือ ทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำนั้นวาญิบที่จะต้องถูกประหารชีวิตในทุกกรณี เพราะการที่เชื้อไวรัสนี้ยังมีอยู่ในสังคม และหากมันยังแพร่กระจาย สังคมทั้งหมดก็จะเสียหาย และเป็นไปได้อย่างไรที่คนที่ถูกกระทำลิวาฏนั้นจะยังสู้หน้าผู้คนได้อีก ทั้งๆ ที่ผู้คนถือว่าเขาเป็นเหมือนผู้หญิงที่ถูกกระทำชำเรา ซึ่งมันเป็นการทำลายความเป็นชายชาตรีไปแล้ว

ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้กล่าวว่า “บรรดาเศาะหาบะฮฺต่างเห็นพ้องกันว่าให้ประหารคนที่ทำลิวาฏและผู้ที่ถูกกระทำ”

และมีหะดีษที่กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

«مَنْ وَجَدْتُمُوهُ يَعْمَلُ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ، فَاقْتُلُوا الْفَاعِلَ وَالْمَفْعُولَ بِهِ»

ความว่า **“ใครก็ตามที่พบเห็นคนที่กระทำสิ่งที่กลุ่มชนของนบีลูฏกระทำ (การลิวาฏ) ก็จงประหารคนที่กระทำและคนที่ถูกกระทำนั้น”** (บันทึกโดยอะหฺมัด หน้า 1/300, อบูดาวุด หมายเลข 1456 และอิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 2521)

ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ ได้กล่าวว่า “แต่บรรดาเศาะหาบะฮฺมีความคิดที่เห็นแย้งกันในเรื่องวิธีการประหารคนที่กระทำลิวาฏและคนที่ถูกกระทำนั้น”

บางท่านกล่าวว่า “ให้ลงโทษทั้งสองด้วยวิธีการเผาไฟ” ซึ่งทัศนะนี้มีรายงานจากท่านอบีบักรฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เนื่องจากความน่าขยะแขยงของการกระทำของทั้งสอง ดังนั้น จึงเหมาะสมที่เขาทั้งสองต้องถูกลงโทษด้วยวิธีการที่น่าขยะแขยงที่สุด นั่นคือ การเผาด้วยไฟ และเนื่องจากการเผาทั้งสองด้วยไฟนั้นเป็นการเตือนคนอื่นๆ ได้ดีที่สุด

แต่บางท่านกล่าวว่า “ให้ลงโทษทั้งสองด้วยวิธีการขว้างหิน เหมือนการขว้างคนที่ทำซินา”

และบางท่านก็กล่าวว่า “ให้พาทั้งสองขึ้นไปยังที่สูงที่สุดของเมืองนั้น หลังจากนั้นก็ให้โยนทั้งสองลงไป และให้โยนหินตามไปด้วย โดยอ้างอิงจากการที่กลุ่มชนของนบีลูฏถูกอัลลอฮฺ ตะอาลา ลงโทษด้วยวิธีการนี้”

แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดตามทัศนะของเราก็คือ ให้ประหารทั้งคนที่กระทำลิวาฏและคนที่ถูกกระทำในทุกกรณี หากเขาทั้งสองเป็นคนที่บรรลุศาสนภาวะและมี

สติสัมปชัญญะแล้ว เพราะเชื้อร้ายนี้เป็นภัยต่อตัวท่าน ซึ่งท่านไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงจากมันได้ เช่น กรณีที่ท่านเห็นผู้ชายกับผู้หญิงเดินด้วยกัน ท่านอาจสามารถเข้าไปปรามได้ เพราะท่านสามารถแยกแยะได้ว่าใครเป็นผู้หญิง แต่ในกรณีที่เห็นผู้ชายเดินกับผู้ชาย แน่นอนว่าท่านไม่อาจที่จะแยกแยะได้ว่าใครเป็นใคร เพราะทั้งหมดที่เดินอยู่นั้นเป็นผู้ชาย

สรุปได้ว่าผู้แต่งงานที่ผิดประเวณีนั้นเลือดของเขาเป็นที่อนุญาตให้หลั่งได้ อย่างไรก็ตาม ในเมื่ออนุญาตให้หลั่งเลือดของเขาได้ ทุกคนสามารถที่จะลงโทษเขาได้หรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ใช่ทุกคน ซึ่งจะไม่มีใครสามารถลงโทษเขาได้นอกจากคนที่เป็นอิมาม (ผู้นำ) หรือคนที่เป็นตัวแทนของอิมาม เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«اغْدُ يَا أَنِيْسُ إِلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِنِ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا»

ความว่า **"โอ้ท่านอะนีสเอ๋ย จงไปยังหญิงคนนั้น หากนางยอมรับแล้ว (ว่าทำซินาจริง) ก็จงลงโทษนางด้วยวิธีการขว้างหิน" (ซึ่งท่านอะนีสก็ไปถาม ปรากฏว่านางได้ยอมรับว่าทำซินาจริง ท่านจึงลงโทษนางด้วยวิธีการขว้างหิน)** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 2724 และมุสลิม หมายเลข 1697)

หากเรากล่าวว่าทุกคนมีสิทธิ์ที่จะประหารคนที่ทำซินา เพราะเลือดของเขาไม่มีคุณค่าอะไรแล้ว แน่นอนว่าต้องเกิดความวุ่นวายและความชั่วร้ายที่ไม่มีใครคาดคิดได้นอกจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ด้วยเหตุนี้นักวิชาการจึงกล่าวว่า "ไม่อนุญาตให้มีการลงโทษหรือการเข้าไปปรามด้วยวิธีการต่างๆ นอกจากคนที่เป็นอิมามหรือตัวแทนของเขาเท่านั้น"

คนที่อนุญาตให้หลั่งเลือดของเขาได้ประเภทที่สองคือ "النَّفْسُ بِالنَّفْسِ" **(ชีวิตชดใช้ด้วยชีวิต)** นั่นคือ หากมีใครคนหนึ่งฆ่าอีกคนซึ่งมีสถานะเท่าเทียมกันในแง่ศาสนา หรือฆ่าคนที่เป็นไทหรือทาสรับใช้ ก็ให้ชดใช้ชีวิตด้วยชีวิต

ตามทัศนะของเรานั้น ประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนามีความสำคัญที่สุด ซึ่งคนมุสลิมจะไม่ถูกลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิตเนื่องด้วยการไปฆ่าคนปฏิเสธศรัทธา เพราะสถานะของคนมุสลิมสูงส่งกว่าคนที่ปฏิเสธศรัทธา แต่คนปฏิเสธศรัทธาจะต้องถูกลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิตเนื่องด้วยการที่เขาไปฆ่าคนมุสลิม เพราะสถานะของเขาต่ำกว่าคนมุสลิม

คำถาม มีเงื่อนไขหรือไม่ว่าการลงโทษด้วยวิธีการชีวิตชดใช้ด้วยชีวิตนั้น คนที่ฆ่าจะต้องไม่เป็นต้นตระกูลของคนที่ถูกฆ่า หรือไม่มีเงื่อนข้างต้น ?

คำตอบ นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า มีเงื่อนไขว่าคนที่ฆ่านั้นจะต้องไม่เป็นต้นตระกูลของคนที่ถูกฆ่า ซึ่งคนที่เป็นต้นตระกูลเหล่านั้นคือ พ่อแม่, ปู่ยาตายาย เป็นต้น ซึ่งนักวิชาการกลุ่มนั้นได้กล่าวว่า "ไม่อนุญาตให้ประหารชีวิตคนที่เป็นพ่อหรือแม่ที่ฆ่าลูกของเขา" ซึ่งพวกเขาอ้างอิงหลักฐานด้วยหะดีษที่ว่า

«لَا يُقْتَلُ الْوَالِدُ بِالْوَلَدِ»

ความว่า **"ไม่อนุญาตให้ประหารคนที่เป็นพ่อที่ฆ่าลูกของเขา"** (บันทึกโดยอะหฺมัด หน้า 1/49 และอิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 2662)

ซึ่งเหตุผลก็คือ เพราะคนที่เป็นพ่อหรือแม่เป็นต้นเหตุให้มีลูก จึงไม่เหมาะสมที่จะให้ลูกนั้นเป็นสาเหตุให้คนที่เป็นพ่อหรือแม่ต้องถูกประหารชีวิต

แต่นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "ไม่มีเงื่อนไขดังกล่าว ซึ่งให้ประหารชีวิตคนที่เป็นพ่อหรือแม่ที่ฆ่าลูกของเขา ในกรณีที่เรารู้ดีว่าการฆ่าของเขานั้นเป็นไปด้วยความตั้งใจ" ซึ่งนักวิชาการกลุ่มนี้อ้างหลักฐานของหะดีษที่ว่า

«النَّفْسُ بِالنَّفْسِ»

ความว่า **"ชีวิตชดใช้ด้วยชีวิต"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรีย หมายเลข 6878 และมุสลิม หมายเลข 1676)

และอ้างความเข้าใจโดยรวมของอายะฮฺที่ว่า

﴿ وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَآ أَنَّ ٱلنَّفْسَ بِٱلنَّفْسِ ﴿٤٥﴾ ﴾ [المائدة: ٤٥]

ความว่า **"และเราได้บัญญัติแก่พวกเขาไว้ในคัมภีร์นั้นว่าชีวิตชดใช้ด้วยชีวิต"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 45)

ซึ่งนักวิชาการกลุ่มนี้ได้ชี้แจงหลักฐานต่างๆ ของทัศนะอื่นๆ ว่า "หะดีษที่เฎาะอีฟนั้นไม่สามารถที่จะมาหักล้างหลักฐานที่มุหกะมะฮฺ (นั่นคืออัลกุรอานและหะดีษที่เศาะฮีหฺ) ซึ่งบ่งชี้ถึงชีวิตต้องชดใช้ด้วยชีวิตได้"

ในส่วนของเหตุผลของนักวิชาการกลุ่มนี้ก็คือ เป็นการวิเคราะห์ในแง่มุมที่ว่า หากคนที่เป็นพ่อหรือแม่ได้ฆ่าลูกของเขา แล้วเขาก็ต้องถูกประหารชีวิตเนื่องจากการฆ่าลูกนั้น คนที่เป็นลูกไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้คนที่เป็นพ่อหรือแม่ต้องถูกประหารชีวิต แต่สาเหตุของคนที่เป็นพ่อหรือแม่ต้องถูกประหารชีวิตนั้นเกิดจากการกระทำของคนที่เป็นพ่อหรือแม่ที่เป็นฆาตรกรเอง ซึ่งเขาได้ก่ออาชญากรรมต่อตัวเขาเอง และนี่คือทัศนะที่ถูกต้องที่สุด เนื่องจากหลักฐานโดยรวมตามที่เราได้นำเสนอไปนั้นมีความแข็งแรงมากกว่า และเนื่องจากการกระทำเช่นนี้เป็นการตัดความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่ร้ายแรงที่สุด ดังนั้น จึงเป็นไปได้อย่างไรที่เราจะปฏิบัติต่อคนที่ตัดขาดความสัมพันธ์ทางครอบครัว คนที่ก่ออธรรม และละเมิดขอบเขตด้วยความนิ่มนวลและอ่อนโยน แล้วเรากล่าวว่า "คนที่เป็นพ่อหรือแม่ที่ฆ่าลูกนั้นไม่ต้องมีการชดใช้ด้วยชีวิต"

แต่ที่ถูกต้องคือ "คนที่เป็นพ่อหรือแม่ที่ฆ่าลูกของเขานั้นจะต้องถูกประหารชีวิต"

และคนที่อนุญาตให้หลั่งเลือดของเขาได้ประเภทที่สามคือ "التَّارِكُ لِدِيْنِهِ" **(และผู้ที่ละทิ้งศาสนาอิสลามของเขา)** หมายถึง คนที่มุรตัด (ละทิ้งศาสนา) และ "المُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ" (แตกแยกออกจากประชาคมมุสลิม) ซึ่งนัยของญะมาอะฮฺนั้น คือ ญะมาอะฮฺของมุสลิมหรือประชาคมมุสลิม ดังนั้นคนที่มุรตัดจึงต้องถูกประหารชีวิต

อย่างไรก็ตาม ยังสามารถให้โอกาสเขาเตาบะฮฺก่อนที่จะประหารชีวิตเขาหรือไม่ ?

ในเรื่องนี้บรรดานักวิชาการมีความคิดที่เห็นต่างกัน นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "ไม่จำเป็นต้องให้โอกาสเขาเตาบะฮฺ แต่เพียงแค่มีการยืนยันว่าเขาปฏิเสธ

ศรัทธา (หลังจากที่ได้ศรัทธาแล้ว) ก็ให้ประหารชีวิตเขาได้เลย" เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ»

ความว่า "**ใครก็ตามที่ผินหลังให้กับศาสนา ก็ให้ประหารชีวิตเขา**" (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 2854)

ซึ่งท่านนบีไม่ได้กล่าวถึงการให้โอกาสเตาบะฮฺ

แต่นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "ให้โอกาสเขาเตาบะฮฺภายใน 3 วัน หากเขาเป็นคนที่สามารถตอบรับการเตาบะฮฺของเขาได้ เพราะคนที่มุรตัดนั้นบางคนก็สามารถตอบรับการเตาบะของเขาได้ แต่บางคนก็ไม่สามารถที่จะตอบรับได้ ซึ่งหากเขาเป็นคนที่สามารถตอบรับการเตาบะฮฺของเขาได้ ก็ให้โอกาสเขาเตาบะฮฺภายใน 3 วัน โดยใช้วิธีการกักขังเขา และบอกเขาว่า ท่านมีโอกาสภายใน 3 วัน ซึ่งถ้าหากเขากลับสู่อิสลาม เราก็จะไม่ประหารชีวิตเขา แต่ถ้าเขาไม่ยอมรับอิสลาม (หลังจากที่มุรตัดไป) เราก็จะประหารชีวิตเขา"

ทัศนะที่ถูกต้องเกี่ยวกับการให้โอกาสในการเตาบะฮฺก็คือ ให้กลับไปยังการวินิจฉัยของผู้พิพากษา ซึ่งหากเขาเห็นว่าการให้โอกาสในการเตาบะฮฺมีผลดีก็ให้โอกาสไป แต่ถ้าหากไม่แล้วก็ไม่ต้องให้โอกาส ซึ่งความเข้าใจนี้มาจากความหมายโดยรวมของคำกล่าวท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ»

ความว่า "**ใครก็ตามที่ผินหลังให้กับศาสนา ก็ให้ประหารชีวิตเขา**" (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 2854)

และเนื่องจากการให้โอกาสในการเตาบะฮฺนั้นมีปรากฏรายงานจากบรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม

สรุปได้ว่า ในเรื่องนี้มีความแตกต่างตามแต่กรณีไป ซึ่งกรณีที่คนๆ หนึ่ง

ประกาศตัวอย่างชัดเจนในการปฏิเสธศรัทธของเขาและเขาไม่แยแสใดๆ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องให้โอกาสเขาเตาบะฮฺ แต่บางทีเขาอาจจะเป็นคนที่ปกปิดการปฏิเสธศรัทธาของเขา แล้วเขาก็ได้เตาบะฮฺต่ออัลลอฮฺ ซึ่งเราก็เห็นว่าเขาเป็นคนที่ชื่นชอบในการเตาบะฮฺ ดังนั้นให้เป็นไปตามกรณี

และเราขออธิบายเพิ่มเติมว่า การให้โอกาสเตาบะฮฺสำหรับคนที่สามารถตอบรับการเตาบะฮฺของเขาได้นั้น บ่งชี้ถึงคนที่มุรตัดนั้นแบ่งออกเป็นสองประเภท นั่นคือ ประเภทการเตาบะฮฺของเขาสามารถตอบรับได้ และประเภทการเตาบะฮฺของเขาไม่สามารถตอบรับได้

นักวิชาการได้กล่าวว่า "คนที่การมุรตัดของเขามีความร้ายแรง และการเตาบะฮฺของเขาจะไม่สามารถตอบรับได้ นั่นคือ การมุรตัดด้วยการด่าทออัลลอฮฺ หรือด่าทอท่านเราะสูลของพระองค์ หรือด่าทอคัมภีร์ของพระองค์ หรือกระทำสิ่งที่ชั่วร้ายที่ส่งผลให้มุรตัด ซึ่งหากเขาเตาบะฮฺ ก็ไม่สามารถจะตอบรับได้ และในจำนวนนั้นคือคนที่เป็นมุนาฟิก (กลับกลอก) ซึ่งไม่สามารถตอบรับการเตาบะฮฺของเขาได้ เพราะเดิมของคนมุนาฟิกนั้นเขามักจะอ้างว่าเป็นมุสลิม ดังนั้นการเตาบะฮฺของเขาจึงไม่สามารถตอบรับได้"

แต่นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า "การเตาบะฮฺของเขาสามารถตอบรับได้ ถึงแม้ว่าการมุรตัดของเขานั้นจะยิ่งใหญ่เพียงใด และถึงแม้ว่าเขาจะด่าทออัลลอฮฺ หรือด่าทอท่านเราะสูลของพระองค์ หรือด่าทอคัมภีร์ของพระองค์ และถึงแม้เป็นคนมุนาฟิกก็ตาม ซึ่งนี่คือทัศนะที่ถูกต้องที่สุด อย่างไรก็ตามก็ให้เป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบและเฝ้าติดตามให้ดีว่า ชายคนนี้ได้ยืนหยัดในความเป็นมุสลิมหรือไม่เพียงใด ?"

ซึ่งหากเรารู้ดีว่าเขามีความจริงใจการเตาบะฮฺ ก็ให้ตอบรับการเตาบะฮฺของเขา เนื่องจากมีหลักฐานโดยรวมของคำดำรัสอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ ۞قُلْ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُواْ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًاۚ ٥٣ ﴾ [الزمر: ٥٣]

ความว่า **"จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด) ปวงบ่าวของข้าเอ๋ย! บรรดาผู้ละเมิดต่อตัวของพวกเขาเอง พวกท่านอย่าได้หมดหวังต่อพระเมตตาของอัลลอฮฺ แท้จริงอัลลอฮฺนั้นทรงอภัยความผิดทั้งหลายทั้งมวล"** (สูเราะฮฺอัซ-ซุมัร อายะฮฺที่ 53)

และเนื่องจากคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม โดยความหมายที่ว่า

«التَّوبَةُ تَهْدِمُ مَا قَبْلَهَا»

ความว่า **"การเตาบะฮฺจะลบล้างความผิดที่ผ่านมา"** (ดูในมุสลิม หมายเลข 121 และอัล-อิรวาอ์ โดยอัล-อัลบานี หน้า 5/121)

ซึ่งนี่เป็นการกล่าวถึงความผิดโดยรวม

และนี่คือทัศนะที่ถูกต้องที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานหลายๆ บท

สำหรับคนที่ทำเป็นเล่น การเตาบะฮฺของเขาก็สามารถตอบรับได้เช่นกัน โดยมีหลักฐานในคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَائِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً ﴿٦٦﴾﴾ [التوبة: ٦٥، ٦٦]

ความว่า **"และถ้าหากเจ้าได้ถามพวกเขา แน่นอนพวกเขาจะกล่าวว่า แท้จริงพวกเราเป็นเพียงแต่พูดสนุก และพูดเล่นเท่านั้นจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าต่ออัลลอฮฺ และบรรดาโองการของพระองค์และรอซูลของพระองค์กระนั้นหรือที่พวกท่านเย้ยหยันกัน พวกท่านอย่าแก้ตัวเลย แท้จริงพวกท่านได้ปฏิเสธศรัทธาแล้ว หลังจากการมีศรัทธาของพวกท่าน หากเราจะอภัยโทษให้แก่กลุ่มหนึ่งในหมู่พวกเจ้า เราก็จะลงโทษอีกกลุ่มหนึ่ง"** (สูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺ อายะฮฺที่ 65-66)

ซึ่งจะไม่มีการลบล้างความผิดนอกจากด้วยการเตาบะฮฺ

ส่วนพวกมุนาฟิก อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَن تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ۖ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾ ﴾ [النساء : ١٤٥، ١٤٦]

ความว่า **“แท้จริงบรรดามุนาฟิกนั้นอยู่ในชั้นต่ำสุดจากนรก และเจ้าจะไม่พบผู้ช่วยเหลือใดๆ สำหรับพวกเขาเป็นอันขาด นอกจากบรรดาผู้ที่สำนึกผิดกลับตัวและปรับปรุงแก้ไข และยึดมั่นต่ออัลลอฮฺ และได้มอบการอิบาดะฮฺของพวกเขาให้แก่อัลลอฮฺโดยสิ้นเชิง ชนพวกนี้แหละจะร่วมอยู่กับบรรดาผู้ศรัทธา และอัลลอฮฺจะทรงประทาน แก่ผู้ศรัทธาทั้งหลายซึ่งรางวัลอันยิ่งใหญ่”** (สูเราะฮฺ อัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 145-146)

ดังนั้นที่ถูกต้องคือ ทุกคนที่เป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาแต่เดิมหรือมุรตัดไป หากเขาเตาบะฮฺจากการปฏิเสธในประเภทใดก็ตาม การเตาบะฮฺของเขาสามารถตอบรับได้

อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นที่ต้องเฝ้าติดตามสภาพของพวกเขาว่ามีความจริงใจหรือทำเป็นเล่นๆ ต่อเรา ซึ่งบางทีเราเข้าใจว่าพวกเขาได้หวนกลับมายังศาสนาอิสลามแล้ว แต่ในความเป็นจริงพวกเขาไม่ได้หวนกลับมาแต่อย่างใด

ซึ่งหากเขาเตาบะฮฺจริงๆ เราก็จะไม่ประหารชีวิตเขา เพราะการอนุญาตให้ประหารชีวิตเนื่องจากการปฏิเสธศรัทธาของเขา ดังนั้น เมื่อเราตอบรับการเตาบะฮฺของเขา การปฏิเสธศรัทธาของเขาก็ถือเป็นการยกเลิกไป ดังนั้น การประหารชีวิตเขาจึงถูกยกเลิกไปด้วย ยกเว้นคนที่ด่าทอท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แม้ว่าการเตาบะฮฺของเขาจะสามารถตอบรับ แต่ก็ยังวาญิบประหารชีวิตเขา และถือว่าเป็นการประหารชีวิตในฐานะที่เขาเป็นมุสลิม ซึ่งเราจะต้องอาบน้ำญะนาซะฮฺแก่เขา กะฟั่น (ห่อศพ) เขา ละหมาดให้เขา และฝังศพเขาร่วมกับบรรดามุสลิม แต่เราจะไม่ปล่อยให้เขามีชีวิตอยู่ต่อ ต่างจากคนที่ด่าทออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ หากเขาเตาบะฮฺ เขาจะไม่ถูกประหารชีวิต

หากมีคนถามว่า ตามข้อมูลข้างต้น กลายเป็นว่าการด่าทออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ร้ายแรงน้อยกว่าการด่าทอท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ใช่หรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ใช่ ขอสาบานต่ออัลลอฮฺมันไม่ได้เป็นเช่นนั้น ทว่า การด่าทออัลลอฮฺนั้นร้ายแรงกว่า แต่อัลลอฮฺทรงแจ้งเราว่าพระองค์นั้นทรงให้อภัยในสิทธิของพระองค์ หากบ่าวได้เตาบะฮฺ ซึ่งหากเขาได้เตาบะฮฺ เราก็สามารถรับรู้ได้เลยว่าอัลลอฮฺก็ได้ให้อภัยแก่เขาแล้ว

แต่สำหรับท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านไม่ได้กล่าวว่า "ใครก็ตามที่ด่าทอฉันหรือเยาะเย้นฉัน หลังจากที่เขาเตาบะฮฺแล้ว ฉันก็จะไม่ถือโทษในสิทธิของฉัน" ด้วยเหตุนี้เอง เราจึงต้องลงโทษด้วยการประหารชีวิต เนื่องจากการด่าทอท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นเป็นสิทธิของเพื่อนมนุษย์ ซึ่งเราไม่รู้ว่าท่านได้ให้ยกโทษเขาหรือไม่

หากมีคนถามว่า แต่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยยกโทษกลุ่มคนที่ด่าทอท่านในขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่ และให้ยกเลิกประหารชีวิตพวกเขา ?

คำตอบ ในเรื่องนี้ มันไม่ได้ขัดแย้งกับสิ่งที่เราได้นำเสนอ เพราะสิทธิเป็นของท่าน ซึ่งหากท่านยกโทษให้เราก็สามารถรู้ได้ว่าท่านไม่ได้ถือโทษใดๆ แล้ว แต่หลังจากที่ท่านเสียชีวิตเรารู้หรือไม่ว่าท่านได้ยกโทษในสิทธิของท่านแล้ว ?

คำตอบก็คือ เราไม่รู้ ซึ่งไม่ควรที่จะเทียบสภาพตอนที่เสียชีวิตกับสภาพที่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะเรารู้ดีว่าการเทียบเช่นนี้ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ เนื่องจากเราเกรงว่าการด่าทอท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นจะเป็นที่แพร่หลาย เพราะการให้เกียรติต่อท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในช่วงที่ท่านมีชีวิตนั้นมีมากกว่าการให้เกียรติหลังจากที่ท่านได้เสียชีวิตแล้ว

อัลลอฮฺทรงรู้ดียิ่ง

หะดีษที่ 15

ผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลก

عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ : « مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَصْمُتْ . وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ . وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ » رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ .

จากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า: **“ผู้ใดก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลกแล้ว เขาก็จงพูดแต่ในสิ่งที่ดีงามหรือไม่ก็นิ่งเงียบเสีย และผู้ใดก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลกแล้ว เขาก็จงให้เกียรติเพื่อนบ้านของเขา และผู้ใดก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลก เขาก็จงให้เกียรติแขกของเขา”** หะดีษบันทึกโดยอัล-บุคอรี [23] และมุสลิม [24]

23 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: มารยาท, บท: ใครก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลก ก็จงอย่าก่อความเดือดร้อนต่อเพื่อนบ้าน, เลขที่: 6018

24 มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การศรัทธา, บท: ส่งเสริมการให้เกียรติต่อเพื่อนบ้านและแขกฯ, เลขที่: 74. และสำนวนหะดีษเป็นของท่าน

คำอธิบายหะดีษ

"مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ" (ผู้ใดก็ตามที่ศรัทธา) เป็น "جملة شرطية" (ประโยคที่เป็นเงื่อนไข) และผลลัพท์ของเงื่อนไขนี้คือ "فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ" (เขาก็จงพูดแต่ในสิ่งที่ดีงามหรือไม่ก็นิ่งเงียบเสีย) ซึ่งนัยของสำนวนนี้ก็เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้พูดแต่ในสิ่งที่ดีงามหรือไม่ก็นิ่งเงียบเสีย ประหนึ่งท่านนบีกล่าวว่า "ถ้าหากท่านศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลกแล้ว ก็จงพูดแต่ในสิ่งที่ดีงามหรือไม่ก็จงนิ่งเงียบเสีย"

ส่วนรายละเอียดของการศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันอาคิเราะฮฺนั้นเราได้กล่าวถึงแล้วในก่อนหน้านี้

"فَلْيَقُلْ خَيْرًا" (เขาก็จงพูดแต่ในสิ่งที่ดีงาม) อักษร "ل" ใช้เพื่อเป็นคำสั่ง ส่วนคำว่า "الخير" (ที่ดีงาม) ให้ความหมายสองนัยด้วยกัน นั่นคือดีงามต่อตัวคนพูดเองกับดีงามต่อคนอื่น

หนึ่ง ดีงามต่อตัวคนพูดเอง เช่นการที่เขาซิกฺรุลลอฮฺ (รำลึกถึงอัลลอฮฺ) อัซซะวะญัลละ, กล่าวตัสบีหฺ (สุบหานัลลอฮฺ), กล่าวตะหฺมีด (อัลหัมดุลิลลาฮฺ), อ่านอัลกุรอาน, ถ่ายทอดความรู้, สั่งใช้ในความดีงาม และห้ามปรามในความชั่ว ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลดีต่อตัวคนพูดเอง

สอง ดีงามต่อคนอื่น เช่นการที่เขาพูดในสิ่งดีงามโดยไม่ใช่เพื่อตัวเอง แต่เพื่อสร้างความสุขความสบายใจแก่คนที่นั่งอยู่ด้วย ดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นคำพูดที่ดีงาม เนื่องจากมันได้ส่งผลให้เกิดความอุ่นใจ และคลี่คลายความทุกข์ยาก และนำมาซึ่งความรักความกลมเกลียวกัน เพราะถ้าท่านได้นั่งอยู่ร่วมกับผู้คนโดยไม่มีการพูดอะไรดีๆ เลย เอาแต่นิ่งเงียบตั้งแต่ตอนมาจนกระทั่งได้ลุกขึ้นไป มันก็จะทำให้มีแต่ความทุกข์ยากและไม่มีความรักความกลมเกลียวกัน ฉะนั้นท่านควรที่จะพูดในสิ่งที่ดีแม้ว่ามันไม่ได้ส่งผลดีต่อตัวท่าน แต่มันจะทำให้เกิดความสุขความสบายใจขึ้นมาแก่คนที่นั่งอยู่ด้วย ซึ่งนี่คือนัยของคำพูดที่ดีงามที่ส่งผลดีต่อคนอื่น

"أَوْ لِيَصْمُتْ" หมายถึงให้นิ่งเงียบไม่ต้องพูดอะไรทั้งสิ้น

"وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَاليَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ" (และผู้ใดก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลกแล้ว เขาก็จงให้เกียรติเพื่อนบ้านของเขา) หมายถึงเพื่อนบ้านเรือนเคียง แต่ถ้าดูตามสำนวนของหะดีษนั้นจะหมายรวมแม้กระทั่งเพื่อนค้าเพื่อน

ขาย เช่นร้านที่อยู่รอบข้างในตลาด แต่ที่ชัดเจนและมีความหมายที่ตรงที่สุดคือเพื่อนบ้านที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเพื่อนบ้านคนใดที่อยู่ใกล้ท่านมากที่สุดเขาก็ยิ่งสมควรได้รับสิทธิมากที่สุด

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ใช้คำกล่าวโดยทั่วไปในการใช้ให้เกียรติ (ต่อเพื่อนบ้าน) ซึ่งท่านได้กล่าวว่า "فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ" (เขาก็จงให้เกียรติเพื่อนบ้านของเขา) โดยที่ท่านไม่ได้กล่าวว่าจงให้เงินทอง, จงให้ทานเศาะดะเกาะฮฺ, จงให้เสื้อผ้า เป็นต้น ดังนั้นคำกล่าวโดยทั่วไปในหลักชะรีอะฮฺนั้นให้ย้อนกลับไปดูบริบทของแต่ละที่ ในเรื่องนี้มีบทกลอนที่กล่าวถึงหลักฟิกฮฺไว้ว่า

وكـلُّ مـا أتـى ولـم يحـدد
بالشرع كالحرز فبالعرف احدد
ทุกคำกล่าวที่ไม่เจาะจงโดยชะรีอะฮฺ
ดังนั้นให้บริบทแต่ละที่เป็นตัวกำหนด

ดังนั้นการให้เกียรติจึงไม่ใช่การช่วยเหลือเกื้อกูลเสมอไป แต่เป็นสิ่งที่ผู้คนถือว่ามันเป็นการให้เกียรติ ซึ่งเพื่อนบ้านแต่ละคนนั้นจะแตกต่างกันไป สำหรับเพื่อนบ้านที่มีฐานะยากจนนั้นอาจจะเพียงพอการที่ให้ขนมปังแก่เขา ส่วนเพื่อนบ้านที่มีฐานะร่ำรวยนั้นการให้ขนมปังอาจจะไม่เพียงพอในการให้เกียรติก็เป็นไปได้ และเพื่อนบ้านที่ไม่ดีนั้นบางทีก็เพียงพอกับการให้เกียรติด้วยการให้สิ่งที่น้อยกว่านั้น ส่วนเพื่อนบ้านที่ดีอาจจะให้มากกว่านั้น

คำถาม คำว่า "الجار" ในที่นี้หมายถึงเพื่อนบ้านเรือนเคียง หรือเพื่อนค้าเพื่อนขายในตลาด หรือเพื่อนที่อยู่ตรงข้ามบ้าน หรือหมายถึงอะไร ?

คำตอบ นี่ก็เป็นเรื่องที่ให้ย้อนกลับไปดูบริบทของแต่ละที่ แต่ก็มีรายงานว่าเพื่อนบ้านนั้นหมายถึงบ้านที่อยู่รอบข้างบ้านเราสี่สิบหลังคาเรือน [25] แต่ถ้ามองดูบริบทในยุคปัจจุบันค่อนข้างเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากมาก

ในสมัยของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม บ้านจำนวนสี่สิบหลังคาเรือนอยู่ในพื้นที่ที่เล็กน้อยมาก แต่ถ้าในสมัยของเราบ้านจำนวนสี่สิบหลังคาเรือนนั้น

---

25 ดูในอัล-บุคอรี "อัล-อะดับ อัล-มุฟร็อด" หน้า 1/51 หมายเลข 109 และบัยฮะกี "สุนันอัล-กุบรอ" หน้า 6/176 หมายเลข 12391

อาจจะเป็นหนึ่งหมู่บ้าน ดังนั้นถ้าเราพิจารณาว่าเพื่อนบ้านสี่สิบหลังคาเรือนซึ่งแต่ละหลังใหญ่โตเหมือนพระราชวังมันก็เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้เราจึงสรุปว่าถ้าหะดีษบทนั้นถูกต้องจริงๆ มันก็เป็นสภาพบ้านเรือนที่อยู่ในสมัยของท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แต่ถ้ามันไม่ถูกต้องก็ให้เรากลับไปดูบริบทของแต่ละที่

"وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ" (และผู้ใดก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลก เขาก็จงให้เกียรติแขกของเขา) คำว่า "الضيف" หมายถึง คนที่พำนักอยู่กับท่าน เช่นคนที่เดินทางมาแล้วมาพำนักอยู่กับท่าน ซึ่งถือว่าเขาเป็นแขกที่วาญิบที่ท่านต้องให้เกียรติตามความเหมาะสม

นักวิชาการบางท่าน เราะหิมะฮุมุลลอฮฺ ได้กล่าวว่า "วาญิบที่ต้องให้เกียรติแขกนั้นเฉพาะกรณีที่อยู่ในหมู่บ้านหรือตามชนบท แต่ถ้าในกรณีที่อยู่ในเมืองหรือตามหัวเมืองใหญ่ๆ ก็ไม่วาญิบที่จะต้องให้เกียรติแขก เพราะในเมืองนั้นจะมีร้านอาหาร โรงแรมที่พัก ซึ่งเขาสามารถที่เข้าไปอยู่แล้ว แต่ต่างจากตามหมู่บ้านหรือชนบทที่ต้องให้คนในพื้นที่คอยให้ความช่วยเหลือ"

แต่ตามสำนวนของหะดีษนั้นกล่าวถึงโดยทั่วไป (ไม่จำกัดว่าเฉพาะในหมู่บ้านหรือที่ใด) นั่นคือท่านนบีได้กล่าวว่า "فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ" (เขาก็จงให้เกียรติแขกของเขา)

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. วาญิบที่จะต้องนิ่งเงียบนอกจากในเรื่องที่ดี เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَصْمُتْ" (ผู้ใดก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลกแล้ว เขาก็จงพูดแต่ในสิ่งที่ดีงามหรือไม่ก็นิ่งเงียบเสีย) นี่เป็นความเข้าใจตามสำนวนของหะดีษ แต่ถ้าตามสภาพความเป็นจริงของมนุษย์นั้นไม่วาญิบที่จะต้องนิ่งเงียบเสมอไป เพราะคำพูดนั้นได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ คำพูดที่ดี คำพูดที่เลว และคำพูดที่ไร้สาระ

ซึ่งคำพูดที่ดีนั้นคือสิ่งที่ถูกสั่งใช้ ส่วนคำพูดที่เลวนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม กล่าวคือการที่มนุษย์ได้พูดไม่ดีไม่ว่าคำพูดนั้นจะไม่ดีต่อตัวเขาเองหรือส่งผลต่อคนอื่นก็ตาม ส่วนคำพูดที่ไร้สาระนั้น คือคำพูดที่ไม่ดีและไม่เลว ซึ่งไม่มีข้อห้ามที่คนๆ หนึ่งจะพูดไร้สาระ แต่การนิ่งเงียบย่อมประเสริฐมากกว่า

มีคนกล่าวว่า "ถ้าการพูดดีเปรียบได้เหมือนกับเงิน การหยุดพูดในสิ่งที่ไม่ดีก็เปรียบได้เหมือนกับทองคำ" ซึ่งกี่มากน้อยแล้วที่คำพูดที่ออกมาจากหัวใจของคนๆ หนึ่งมันทำให้เกิดปัญหาที่มากมาย ซึ่งคำพูดจะอยู่ในกำมือของท่านตราบใดที่มันยังไม่ออกมาจากลิ้น แต่ถ้ามันออกมาจากลิ้นเมื่อใด ท่านก็จะไม่สามารถควบคุมมันได้

ส่วนในกรณีที่ต้องเลือกระหว่างการนิ่งเงียบกับการพูด ก็ให้เลือกการนิ่งเงียบ เพราะมันปลอดภัยมากกว่า

2. ส่งเสริมให้ระมัดระวังการใช้ลิ้น เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَصْمُتْ" (ผู้ใดก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลกแล้ว เขาก็จงพูดแต่ในสิ่งที่ดีงามหรือไม่ก็นิ่งเงียบเสีย) และในครั้งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวแก่ท่านมุอาซ บินญะบัล เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

«أَلَا أُخْبِرُكَ بِمَلَاكِ ذَلِكَ كُلِّهِ»؟ قُلْتُ: بَلَى يَا نَبِيَّ اللَّهِ، فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ قَالَ: «كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا»، فَقُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، وَإِنَّا لَمُؤَاخَذُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ؟ فَقَالَ: «ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ يَا مُعَاذُ، وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ أَوْ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ»

ความว่า ““**เอาไหมล่ะ หากฉันจะบอกเจ้าซึ่งสิ่งที่ครอบคลุมทุกอย่างที่กล่าวมาทั้งหมด?" ฉัน (มุอาซ) ตอบว่า "เอาครับ ท่านนบีของอัลลอฮฺ" แล้วท่านก็จับลิ้นของท่าน และกล่าวว่า "ท่านจงระงับสิ่งนี้" ฉันจึงกล่าวว่า "โอ้นบีของอัลลอฮฺ พวกเราจะถูกสอบสวนในสิ่งที่เราได้พูดด้วยกระนั้นหรือ ?" ท่านตอบว่า "แม่ของท่านได้เสียท่านแล้ว โอ้ มุอ๊าซฺเอ๋ย (เป็นสำนวนพูดในภาษาอาหรับที่กล่าวออกมาเพื่อเป็นการเตือนหรือติงคู่สนทนา) แล้วที่มนุษย์ต้องถลำหน้าหรือจมูกเข้าไปในไฟนรกมิใช่เพราะผลพวงมาจากลิ้นหรอกหรือ?""** (บันทึกโดยอัต-ติรมิซี หมายเลข 2616, อิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 3973 และอะหฺมัด หน้า 231/5)

ดังนั้นจงเข้มงวดที่จะไม่พูดอะไรนอกจากจะเป็นคำพูดที่ดี เพราะมันจะทำให้ความศรัทธาของท่านเข้มแข็งขึ้น ลิ้นของท่านจะถูกรักษามากขึ้น และจะทำให้ท่านได้รับความน่าเชื่อถือจากพี่น้องของท่าน

3. วาญิบที่จะต้องให้เกียรติเพื่อนบ้าน เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ" (และผู้ใดก็ตามที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลกแล้ว เขาก็จงให้เกียรติเพื่อนบ้านของเขา) ซึ่งการให้เกียรติในที่นี้ให้กลับไปดูบริบทของแต่ละที่ เพราะบางทีการให้เกียรติต่อเพื่อนบ้านนั้นก็เพียงแค่การเข้าไปเยี่ยมเยียนเขา ให้สลามเขา นั่งพูดคุยกับเขา หรือบางทีก็อาจจะเชิญเขามาที่บ้านแล้วให้เกียรติ (เช่นเลี้ยงอาหารเขา) และบางทีก็อาจจะให้ของขวัญแก่เขา ดังนั้นประเด็นนี้จึงให้ย้อนกลับไปดูบริบทของแต่ละที่

4. อิสลามเป็นศาสนาแห่งความรักความกลมเกลียว ความสนิทสนมใกล้ชิดกัน และการรู้จักซึ่งกันและกัน ซึ่งต่างจากศาสนาอื่นๆ ซึ่งท่านคงจะเห็นคนที่นับถือศาสนาอื่นพวกเขาแทบจะไม่รู้จักซึ่งกันและกันเลย ต่างคนต่างอยู่ แม้กระทั่งเพื่อนบ้านเรือนเคียงเองก็ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับคนรอบข้างเขาบ้าง

5. วาญิบที่จะต้องให้เกียรติแขกด้วยกับสิ่งที่ถือว่าเป็นการให้เกียรติ เช่นการต้อนรับแขกด้วยความปิติยินดี และกล่าวถ้อยคำที่แสดงถึงการต้อนรับเป็นอย่างดี

ตามสำนวนของหะดีษนั้นไม่มีความแตกต่างอะไรในเรื่องจำนวนของแขกไม่ว่าจะหนึ่งคนหรือหนึ่งร้อยคน เพราะคำว่า "ضيف" (แขก) เป็นคำเอกพจน์ที่เพิ่มจำนวนได้เรื่อยๆ ซึ่งเป็นการกล่าวโดยรวม ดังนั้นเมื่อมีแขกเข้ามาพำนักกับท่านก็จงให้เกียรติต่อเขาเท่าที่มีความสามารถ

อย่างไรก็ตาม ถ้าบ้านของท่านคับแคบไม่มีพื้นที่มากนักที่จะต้อนรับแขกคนนั้น และท่านก็ไม่ได้เป็นคนรวยมากมายที่จะตระเตรียมบ้านไว้สำหรับแขกโดยเฉพาะ

คำถามคือ เพียงพอหรือไม่ที่เราจะบอกแขกคนนั้นว่า "บ้านของเรานั้นคับแคบและเป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งเกรงว่าถ้าท่านเข้ามาพักแล้วอาจจะทำให้ท่านไม่ค่อยสะดวก แต่เอาเงินจำนวนนี้ไปแล้วไปพักที่โรงแรม" ?

คำตอบคือ ถ้ามันมีความจำเป็นก็ถือว่าเพียงพอแล้ว แต่ถ้าไม่เป็นเช่นนั้นก็ไม่ต้องสงสัยว่าการที่ท่านเชิญแขกคนนั้นเข้ามาพักในบ้าน และต้อนรับเขาด้วยความยิ้มแย้มปิติยินดี นั้นก็เป็นการให้เกียรติต่อแขกที่ดีที่สุด แต่ถ้ามันมีความจำเป็นตามที่ได้กล่าวไปนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไร ซึ่งนั่นก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการให้เกียรติเช่นเดียวกัน

อัลลอฮฺทรงรู้ดียิ่ง

หะดีษที่ 16

ห้ามบันดาลโทสะ

عَنْ أَبِيْ هُرُيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ : أَنْ رَجُلاً قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ : « أَوْصِنِيْ » قَالَ «لاَ تَغْضَبْ » فَرَدَّدَ مِرَاراً ، قَالَ « لَا تَغْضَبْ » رَوَاهُ البُخَارِيُّ.

จากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: **"มีชายคนหนึ่งกล่าวแก่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า: "ได้โปรดสั่งเสียแก่ฉันด้วยเถิด" ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ตอบว่า: "ท่านจงอย่าโกรธ" แล้วผู้ชายคนนั้นก็กล่าวซ้ำเช่นนั้นหลายครั้ง และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ยังคงตอบกลับไปว่า "ท่านจงอย่าโกรธ"** บันทึกโดยอัล-บุคอรี [26]

26 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: มารยาท, บท: ระมัดระวังจากการโกรธ, เลขที่: 6116

คำอธิบายหะดีษ

ชายที่ถูกล่าวถึงในหะดีษนี้ไม่มีความชัดเจนว่าเป็นใคร ซึ่งเราจะพบสำนวนเช่นนี้ในหะดีษอื่นๆ อย่างมากมายที่ไม่มีการระบุชัดว่าชายที่ถูกกล่าวถึงนั้นเป็นใคร เพราะการศึกษาเกี่ยวกับชายคนหนึ่งหรือคุณลักษณะของใครคนหนึ่งนั้นไม่มีความจำเป็นมากนัก แต่ก็มีนักวิชาการบางท่านที่ได้ใช้ความอุตสาหะเป็นอย่างมากในการระบุชัดว่าชายแต่ละคนนั้นเป็นใคร แต่ในมุมมองของข้าพเจ้านั้นไม่จำเป็นต้องใช้ความอุตสาหะให้มากนักในเรื่องนี้ ตราบใดที่เนื้อหาของมันไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพราะมีการสลับคนกัน

คำกล่าวที่ว่า "قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: «أَوْصِنِيْ" (ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัมได้กล่าวว่า ได้โปรดสั่งเสียแก่ฉันด้วยเถิด) คำว่า "الوصية" หมายถึง คำสั่งเสียที่มีต่อคนๆ หนึ่งด้วยเรื่องที่มีความสำคัญ เช่นการสั่งเสียให้แบ่งทรัพย์หนึ่งในสามของเขาหรือสั่งเสียแก่ลูกคนเล็กของเขา เป็นต้น

คำกล่าวที่ว่า "لَا تَغْضَبْ" (จงอย่าโกรธ) คำว่า "الغضب" (ความโกรธ) คือสิ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยอธิบายว่ามันเป็นถ่านไฟที่ชัยฏอนได้บรรจุในหัวใจของลูกหลานอาดัม (ดูในอัต-ติรมิซี หมายเลข 2191) ทำให้หัวใจได้ลุกเป็นไฟ ด้วยเหตุนี้สีหน้าของคนที่โกรธมักจะแดงกล่ำ เส้นเลือดที่คอโป่ง และบางทีถึงขั้นขนลุกชัน

คำถาม นัยที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "لَا تَغْضَبْ" คืออย่าให้ความโกรธมีอยู่ในตัวท่าน หรือหมายถึงว่าอย่าบันดาลโทสะ ?

ถ้าเราพิจารณาตามความหมายแรก การที่จะไม่ให้มีความโกรธเลยเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะมนุษย์แต่ละคนมีนิสัยที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่ผิดอะไรที่เราจะเข้าใจว่าคำกล่าวของท่านนบี "لَا تَغْضَبْ" คือ ความโกรธที่มีอยู่ดั่งเดิมตามธรรมชาติ หมายถึงว่า การที่ท่านสามารถควบคุมและสงบสติอารมณ์ความโกรธที่มีอยู่ได้

ส่วนความหมายที่สองนั้น คือการที่ท่านไม่บันดาลโทสะ ซึ่งเป็นการให้ความหมายที่ถูกต้องกว่า และมันเป็นสิ่งที่ถูกห้ามไม่ให้ปฏิบัติ

เพราะฉะนั้น คำว่า "لَا تَغْضَبْ" เป็นการห้ามจากความโกรธที่มีอยู่ดั่งเดิมตามธรรมชาติหรือเป็นการห้ามบันดาลโทสะ ?

ถ้าเราพิจารณาตามสำนวนของคำกล่าวนั้น เราก็เข้าใจว่า "لَا تَغْضَبْ" คือความโกรธที่มีอยู่ดั้งเดิมตามธรรมชาติ แต่อย่างที่กล่าวว่ามันเป็นเรื่องที่ไม่ใช่ง่าย (ที่จะควบคุมมันได้) และมันยังสามารถที่จะเข้าใจเป็นอย่างอื่นอีกว่า "การที่ท่านต้องควบคุมสาเหตุที่จะนำไปสู่ความโกรธจนกระทั่งมันไม่ทำให้ท่านมีอารมณ์โกรธ"

ส่วนความหมายที่สองของคำกล่าว "لَا تَغْضَبْ" คืออย่าบันดาลโทสะ เช่น หากมีใครคนหนึ่งอยู่ในอารมณ์โกรธแล้วเขาต้องการหย่าภรรยา ก็ให้เขาอดทนและใจเย็นๆ

ในหะดีษนี้ชายคนนั้นได้ขอให้ท่านนบีสั่งเสียเขาหลายครั้ง แต่ท่านนบีก็ได้สั่งเสียเพียง "لَا تَغْضَبْ" (จงอย่าโกรธ)

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ความเอาใจใส่ของบรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เห็นได้จากที่ชายคนนั้นได้กล่าวว่า "أَوْصِنِيْ" (ได้โปรดสั่งเสียแก่ฉันด้วยเถิด)

ซึ่งเมื่อบรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ได้เรียนรู้เรื่องใดแล้ว พวกเขาจะไม่เก็บเกี่ยวความรู้นั้นเพียงอย่างเดียว แต่พวกเขาจะรุดปฏิบัติมันโดยทันที ผิดจากผู้คนส่วนมากในสมัยนี้ที่มักจะถามหุกุ่มในเรื่องใดแล้ว พอพวกเขารู้แต่ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามความรู้นั้นใดๆ เลย ต่างจากเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม เพราะเมื่อพวกเขาถามเรื่องใดเพื่อเป็นข้อคลี่คลายแล้วพวกเขาก็จะปฏิบัติมันโดยทันที

2. คนที่จะให้คำแนะนำเรื่องใดนั้นควรที่จะแนะนำเรื่องที่เหมาะสมกับคนๆ นั้น ซึ่งถือเป็นกออิดะฮฺ (หลักเกณฑ์) ที่สำคัญมาก ดังนั้นถ้าเราเข้าใจในเรื่องนี้แล้วก็ไม่มีข้อสงสัยว่าทำไมท่านนบีจึงไม่สั่งเสียชายคนนั้นให้มีความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เฉกเช่นที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ﴿١٣١﴾ ﴾[النساء:١٣١]

ความว่า **"และแท้จริงเราได้สั่งเสียไว้แก่บรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์ก่อนจากพวกเจ้า และพวกเจ้าด้วย ว่าจงยำเกรงอัลลอฮฺเถิด"** (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 131)

คำตอบคือ แต่ละคนควรได้รับคำแนะนำตามสภาพที่เขาเป็นอยู่ ซึ่งในเรื่องนี้ดูเหมือนว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จะรู้จักชายคนนั้นเป็นอย่างดีว่าเขาเป็นคนที่ชอบโกรธ ดังนั้นท่านนบีจึงสั่งเสียเขาด้วยคำสั่งเสียนี้

อีกตัวอย่างหนึ่ง ในกรณีที่ชายคนหนึ่งมาหาท่าน แล้วเขากล่าวว่า "จงสั่งเสียฉันหน่อยน่ะ" ซึ่งท่านรู้จักชายคนนั้นดีว่าเขามักจะคบกับเพื่อนที่ไม่ดี ดังนั้นสิ่งที่สมควรกล่าวแก่เขามากที่สุดคือ "ฉันขอสั่งเสียท่านว่าอย่าคบกับเพื่อนที่ไม่ดีเลย" เพราะมันสอดคล้องกับสภาพที่ชายคนนั้นเป็นมากกว่า

และในกรณีที่มีชายอีกคนมาหาแล้วกล่าวว่า "จงสั่งเสียฉันหน่อยน่ะ" และ

ท่านก็รู้จักเขาดีว่าเป็นคนที่ปฏิบัติไม่ค่อยดีต่อคนในครอบครัว ดังนั้นสิ่งที่สมควรกล่าวแก่เขามากที่สุดคือ "ท่านต้องปฏิบัติดีต่อคนในครอบครัวน่ะครับ"

ซึ่งตามกออิดะฮฺนี่เองบ่งชี้ถึงคำตอบของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวคือท่านจะสั่งเสียคนๆ หนึ่งตามสภาพที่เหมาะสมกับคนๆ นั้น ไม่ใช่ด้วยการสั่งเสียในสิ่งที่ดีที่สุด เพราะคำสั่งเสียที่ดีที่สุดนั้นไม่ใช่คำสั่งเสียตามหะดีษนี้ (แต่เป็นคำสั่งเสียให้มีความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ)

3. ห้ามไม่ให้มีความโกรธ เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "لَا تَغْضَبْ" (จงอย่าโกรธ) เพราะความโกรธนั้นจะนำไปสู่ความเสียหายที่ยิ่งใหญ่ถ้าหากผู้คนปฏิตามความโกรธนั้นหรือได้บันดาลโทสะ ซึ่งกี่มากน้อยแล้วที่ผู้คนพอมีอารมณ์โกรธก็ได้หย่าร้างภรรยาของตัวเอง แต่หลังจากนั้นก็จะถามถึงหุกุ่มของมัน และกี่มากน้อยแล้วที่ผู้คนพอมีอารมณ์โกรธก็ได้กล่าวสาบานว่า "ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ฉันจะไม่พูดคุยกับคนๆ นั้นอีก" แต่หลังจากนั้นเขาก็เสียใจและจะถามถึงหุกุ่มของมัน

หากมีคนถามว่า หากถึงจุดที่จะทำให้มีความโกรธและเขาก็มีความโกรธแล้ว เขาควรจะทำอย่างไร ?

เราขอบอกว่า มันมียารักษาทั้งที่เป็นสำนวนคำกล่าวและการปฏิบัติ -อัลหัมดุลิลลาฮฺ-

สำหรับยารักษาที่เป็นสำนวนคำกล่าวนั้น ในกรณีที่มีอารมณ์โกรธก็ให้เขากล่าวว่า "أَعُوذُ بِالله مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ" (ฉันขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮฺจากชัยฏอนที่ถูกสาปแช่ง) เนื่องจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้เห็นชายคนหนึ่งขณะที่เขามีอารมณ์โกรธอย่างมาก ท่านจึงกล่าวว่า

« إِنِّي أَعْلَمُ كَلِمَةً، لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ -يعني الغضب-، لَوْ قَالَ: أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»

ความว่า **"แท้จริง ฉันรู้ถ้อยคำหนึ่ง ซึ่งถ้าหากเขากล่าวมันแล้ว อาการที่อยู่กับเขานั้นก็จะหมดไป (หมายถึงอารมณ์ความโกรธ) นั่นคือถ้าหากเขากล่าวว่า "อะอูซุบิลลาฮิ มินัชชัยฏอนิร เราะญีม" (ฉันขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮฺจากชัยฏอนผู้ถูกสาปแช่ง)"**

ส่วนยารักษาที่เป็นการปฏิบัตินั้น หากคนที่กำลังมีอารมณ์โกรธยืนก็ให้เขานั่ง หากเขากำลังนั่งก็ให้เขานอน เพราะการเปลี่ยนสภาพภายนอกจะนำไปสู่การเปลี่ยนสภาพสิ่งที่มีอยู่ภายในด้วย แต่ถ้ามันไม่ได้ช่วยให้ลดลงก็ให้เขาไปอาบน้ำวุฎูอ์ (อาบน้ำละหมาด) เพราะการวุ่นอยู่กับการอาบน้ำวุฎูอ์นั้นจะทำให้ลืมความโกรธนั้น และเพราะการอาบน้ำวุฎูอ์นั้นจะดับความร้อนแรงของอารมณ์โกรธได้

คำถาม จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำแนะนำข้างต้นเท่านั้นหรือไม่ ?

คำตอบคือ ไม่จำเป็นเสมอไป ซึ่งบางทีอาจจะแนะนำว่าเมื่อท่านมีอารมณ์โกรธก็ให้ย้ายไปที่อื่น ซึ่งก็มีหลายคนที่ทำแบบนี้ หมายถึงว่าเมื่อไหร่ที่มีอารมณ์โกรธเขาก็จะออกจากบ้าน เพื่อไม่ให้เกิดเรื่องที่ไม่ดีหลังจากนั้น

4. ศาสนาอิสลามห้ามไม่ให้มีคุณลักษณะนิสัยที่ไม่ดี เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "لاَ تَغْضَبْ" (จงอย่าโกรธ) ซึ่งการห้ามจากคุณลักษณะนิสัยที่ไม่ดีนั้นก็เป็นการสั่งใช้ให้มีคุณลักษณะนิสัยที่ดีโดยปริยาย ดังนั้นจงพยายามให้ตัวท่านมีความคุ้นชินกับความอดทนและอย่าโกรธ

มีรายงานว่าชายชาวอาหรับชนบทคนหนึ่งได้ดึงเสื้อคลุมของท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จนทำให้คอของท่านมีรอยแผล แต่ท่านก็ได้หันไปหาเขาแล้วหัวเราะใส่ (ดูในอบูดาวุด หมายเลข 4775) ทั้งๆ ถ้าหากเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นกับคนอื่น อย่างน้อยที่สุดคงต้องมีอารมณ์โกรธชายคนนั้นอย่างแน่นอน ดังนั้นท่านจงสุภาพอ่อนโยนเท่าที่สามารถทำได้เถิด เพราะมันจะทำให้หัวใจของท่านสงบและห่างไกลจากโรคร้ายต่างๆ ที่เกิดจากความโกรธ เช่น โรคเบาหวาน, ความดัน เป็นต้น

ขออัลลอฮฺทรงช่วยเหลือ

หะดีษที่ 17

ให้กระทำความดีต่อทุกๆ สิ่ง

عَنْ أَبِيْ يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ : " إِنَّ اللهَ كَتَبَ الإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوْا القِتْلَةَ ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوْا الذِّبْحَةَ ، وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ ، وَلْيُرِحْ ذَبِيْحَتَهُ " رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

จากท่านอบูยะอฺลา นั่นคือ ชัดด๊าด บินเอาสฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ จากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านกล่าวว่า: **“แท้จริงอัลลอฮฺได้บัญญัติให้กระทำความดีต่อทุกๆ สิ่ง ดังนั้นเมื่อพวกท่านจะฆ่า ก็จงฆ่าด้วยวิธีการที่ดี และเมื่อพวกท่านจะเชือด (สัตว์) ก็จงเชือดด้วยวิธีการที่ดี และคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกท่านจงลับมีดของเขาให้คม และจงให้สัตว์เชือดของเขาได้ผ่อนคลาย”** หะดีษบันทึกโดยมุสลิม [27]

27 (มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การล่าสัตว์ สัตว์เชือด และสัตว์ที่อนุมัติให้รับประทานได้, บท: สั่งใช้ให้ปฏิบัติดีในการเชือด การประหาร และลับมีดให้คม, เลขที่: 1955)

คำอธิบายหะดีษ

“إِنَّ اللهَ كَتَبَ الإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ” (แท้จริงอัลลอฮฺได้บัญญัติให้กระทำความดีต่อทุกๆ สิ่ง) หมายถึง ต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งท่านไม่ได้กล่าวว่า “إلى كل شيء” แต่ท่านกลับกล่าวว่า “على كل شيء” หมายความว่า การกระทำความดีนั้นจะไม่ทำต่อชีวิตหนึ่งชีวิตใดเจาะจงเป็นการเฉพาะ แต่มันได้หมายรวมทุกๆ ชีวิต

หลังจากนั้น ท่านนบีก็ได้ยกตัวอย่างด้วยการกล่าวว่า “فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوْا القِتْلَةَ ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوْا الذِّبْحَةَ” (ดังนั้นเมื่อพวกท่านจะฆ่า ก็จงฆ่าด้วยวิธีการที่ดี และเมื่อพวกท่านจะเชือด (สัตว์) ก็จงเชือดด้วยวิธีการที่ดี) ซึ่งความแตกต่างของทั้งสองคือ สิ่งที่จะถูกฆ่านั้นไม่เป็นที่อนุมัติในการฆ่า เฉกเช่นที่คนๆ หนึ่งต้องการฆ่าสุนัขที่ดุร้าย ซึ่งเราขอกล่าวว่า ให้ฆ่ามันด้วยวิธีการที่ดี เช่นเดียวกัน หากเขาต้องการฆ่างู เราก็ขอกล่าวว่า ให้ฆ่ามันด้วยวิธีการที่ดี

และเมื่อเขาเชือดในสิ่งที่จะรับประทาน เราก็ขอกล่าวว่า ให้เชือดมันด้วยวิธีการที่ดีที่สุด หมายถึง ให้เขาเชือดด้วยวิธีการที่ดีโดยใช้ทุกสิ่งที่จะทำให้เป็นการกระทำที่ดี ด้วยเหตุนี้ท่านนบีจึงกล่าวว่า “وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ” (และคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกท่านจงลับมีดของเขาให้คม) หมายถึง ให้ลับมีดจนกระทั่งมันแหลมคม โดยอาจจะลับด้วยตะไบ หรือก้อนหิน เป็นต้น กระทั่งมันแหลมคมจนทำให้การเชือดนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว

“وَلْيُرِحْ ذَبِيْحَتَهُ” (และจงให้สัตว์เชือดของเขาได้ผ่อนคลาย) อักษร “ل” ในที่นี้เพื่อใช้เป็นประโยคคำสั่ง หมายถึง จงให้สัตว์เชือดของเขาได้ผ่อนคลายขณะที่กำลังถูกเชือด ด้วยการใช้มีดเชือดด้วยความแข็งแรงและรวดเร็ว

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ความเมตตาเอ็นดูของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่มีต่อปวงบ่าว ซึ่งพระองค์ได้บัญญัติให้กระทำความดีต่อทุกๆ สิ่ง ซึ่งส่วนหนึ่งของมันคือ การกระทำความดีต่อผู้คนด้วยการแนะนำถนนหนทาง การให้อาหาร การสั่งใช้ในความดี และห้ามปรามความชั่ว ส่วนการที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวถึงการฆ่าและการเชือดนั้นเพื่อต้องการเป็นตัวอย่างเท่านั้น

2. ส่งเสริมให้กระทำความดีต่อทุกๆ สิ่ง เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้เน้นย้ำในการบัญญัติมัน

3. หากท่านจะฆ่าสิ่งหนึ่งที่อนุญาตให้ฆ่ามันได้ ก็จงฆ่ามันด้วยวิธีการที่ดี ซึ่งเราขอยกตัวอย่างในเรื่องนี้คือ ชายคนหนึ่งที่ได้ถูกสุนัขทำร้าย โดยที่เขาต้องการที่จะฆ่ามัน ซึ่ง มีวิธีฆ่าอย่างหลากหลายให้เขาเลือก เช่น เขาสามารถฆ่าด้วยการยิงใส่หรือทุบหัว หรือวางยาพิษ หรือช็อตด้วยไฟฟ้า เหล่านี้แสดงให้เห็นว่ามีวิธีฆ่าอย่างหลากหลายมาก ดังนั้น ให้เขาเลือกวิธีที่ง่ายที่สุด ซึ่งวิธีนั้นตามที่นักวิชาการได้กล่าวก็คือ การช็อตด้วยไฟฟ้า เพราะสิ่งที่ถูกฆ่าจะไม่รู้สึกเจ็บปวด แต่มันจะตายไปโดยเร็วมากโดยที่ไม่ทันรู้สึกอะไร จึงทำให้มันเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด [28]

แต่มันต่างจากกรณีของการกิศอศ (ชีวิตชดใช้ด้วยชีวิต) เพราะจะต้องกระทำกับอาชญากรเช่นเดียวกับที่เขาเคยใช้กับคนที่ถูกฆ่า ซึ่งหลักฐานในเรื่องนี้ก็คือเรื่องราวของชาวยิวที่ไปทุบหัวทาสหญิงจนเสียชีวิต ดังนั้น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงใช้ให้ (เศาะหาบะฮฺ) ทุบหัวของเขาด้วยหินใหญ่สองก้อน [29]

ıหรับอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ นั้น มีทั้งคำสั่งใช้และการตัดสิน เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "إِنَّ اللهَ كَتَبَ الإِحْسَانَ" (แท้จริงอัลลอฮฺได้บัญญัติให้กระทำความ

---

28 ท่านชัยคฺอัล-อุษัยมีนมีทัศนะว่าการฆ่าด้วยการช็อตไฟฟ้านั้น ไม่ได้เป็นการฆ่าด้วยไฟ ดูใน "อัล-ฟะตาวา หน้า 16/82" อย่างไรก็ตามในเรื่องนี้มีนักวิชาการหลายท่านไม่เห็นด้วย และวิทยาการสมัยใหม่พิสูจน์แล้วว่าวิธีการฆ่าที่ง่ายที่สุดคือ การใช้วิธีเชือดที่คอ วัลลอฮุอะลัม -ผู้แปล-

29 ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 2413 และมุสลิม หมายเลข 1672

ดี) ซึ่งการบัญญัติของอัลลอฮฺ ตะอาลา นั้นแบ่งออกเป็นสองประเภท นั่นคือ "كتابة قدرية" (การบัญญัติกำหนดสภาวะ) และ "كتابة شرعية" (การบัญญัติหลักการศาสนา) สำหรับการบัญญัติกำหนดสภาวะนั้นแน่นอนว่ามันจะต้องเกิดขึ้นเป็นไปตามนั้น ส่วนการบัญญัติหลักการศาสนานั้นบางทีอาจจะเกิดขึ้นกับลูกหลานอาดัมแต่บางทีก็อาจจะไม่เกิดขึ้น

ตัวอย่างการบัญญัติกำหนดสภาวะ อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِى ٱلزَّبُورِ مِنۢ بَعْدِ ٱلذِّكْرِ أَنَّ ٱلْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِىَ ٱلصَّٰلِحُونَ ﴿١٠٥﴾ ﴾ [الأنبياء: ١٠٥]

ความว่า **"และแท้จริงนั้นเราได้บันทึกไว้ในคัมภีร์อัซ-ซะบูร หลังจากที่เราได้บันทึกไว้ในเลาหุลมะหฺฟูซ (กระดานที่ถูกจารึก) ว่า แผ่นดินนั้นปวงบ่าวของเราที่ดีมีคุณธรรมจะเป็นผู้สืบมรดกมัน"** (สูเราะฮฺอัล-อัมบิยาอ์ อายะฮฺที่ 105)

ซึ่งนี่เป็นการกล่าวถึงการบัญญัติกำหนดสภาวะ

ส่วนตัวอย่างการบัญญัติหลักการศาสนา อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ ﴿٢١٦﴾ ﴾ [البقرة: ٢١٦]

ความว่า **"การสู้รบนั้นได้ถูกกำหนดแก่พวกเจ้าแล้วทั้ง ๆ ที่มันเป็นที่รังเกียจแก่พวกเจ้า"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 216)

นั่นคือการบัญญัติในส่วนของหลักการศาสนา

คำดำรัสที่ว่า

﴿ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ ﴿٢١٦﴾ ﴾ [البقرة: ٢١٦]

ความว่า **"ทั้งๆ ที่มันเป็นที่รังเกียจแก่พวกเจ้า"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 216)

จำเป็นที่ท่านจะต้องเข้าใจให้ดีว่าเฎาะมีร (คำสรรพนาม) ของคำดำรัสที่ว่า وَهُوَ กลับไปยังการสู้รบ ซึ่งไม่ได้กลับไปยังการบัญญัติ เพราะเป็นไปไม่ได้ที่บรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม จะรังเกียจการบัญญัติของอัลลอฮฺ แต่พวกเขารังเกียจการสู้รบ ซึ่งจะมีการฆ่ากันไปมา

ซึ่งมันมีความแตกต่างระหว่างการที่คนๆ หนึ่งรังเกียจหุกุ่มของอัลลอฮฺ หรือการรังเกียจสิ่งที่สาเหตุของการหุกุ่ม

และตัวอย่างของการบัญญัติหลักการศาสนา อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ ﴿١٨٣﴾ ﴾ [البقرة: ١٨٣]

ความว่า **"บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! การถือศีลอด นั้นได้ถูกกำหนดแก่พวกเจ้าแล้ว"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 183)

นั่นคือการบัญญัติหลักการศาสนา

5. การกระทำความดีครอบคลุมต่อทุกๆ สิ่ง กล่าวคือ ทุกๆ สิ่งสมควรที่จะได้รับการกระทำความดี เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "إِنَّ اللهَ كَتَبَ الإِحْسَانَ" (แท้จริงอัลลอฮฺได้บัญญัติให้กระทำความดี)

6. การยกตัวอย่างในการสอนที่ยอดเยี่ยมของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เพราะตัวอย่างจะทำให้เกิดความเข้าใจที่มากขึ้นในคำกล่าวที่ว่า (เมื่อพวกท่านจะฆ่า....และเมื่อพวกท่านจะเชือด....)

7. วาญิบในการฆ่าด้วยวิธีการที่ดี เพราะในเรื่องนี้มันเกี่ยวข้องกับวิธีการไม่ใช่การกระทำ

ซึ่งการฆ่าด้วยวิธีการที่ดีตามทัศนะที่ถูกต้องคือ การฆ่าตามหลักชะรีอะฮฺ ไม่ว่ามันจะมีความยุ่งยากหรือง่ายดายเพียงใดก็ตาม ซึ่งตามความเข้าใจนี้นั้นมันจะไม่ได้ขัดกับประเด็นการลงโทษด้วยวิธีการขว้างหินคนซินาที่แต่งงานแล้ว

8. การเชือดด้วยวิธีการที่ดีนั่นคือ การเชือดตามที่ถูกบัญญัติไว้ ซึ่งในเรื่องการเชือดนั้นมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

ก. คนที่เชือดจะต้องเป็นมุสลิมหรือชาวคัมภีร์ (อะฮฺลุลกิตาบ) ซึ่งหากเป็นคนที่บูชาเจว็ด ไม่อนุญาตที่จะให้เชือด ส่วนคนที่มุรตัดก็ไม่อนุญาตให้เชือดเช่นเดียวกัน ตามความเข้าใจนี้เองคนที่ละทิ้งการละหมาดจึงไม่อนุญาตให้เขาเชือดสัตว์ เพราะถือว่าเขาไม่ได้เป็นมุสลิมและไม่ได้เป็นชาวคัมภีร์

หากมีคนถามว่า มีอะไรหลักฐานที่บ่งชี้ว่าการเชือดของชาวคัมภีร์นั้นเป็นสิ่งหะลาล (อนุมัติ) ?

คำตอบ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ وَطَعَامُ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ حِلّٞ لَّكُمۡ وَطَعَامُكُمۡ حِلّٞ لَّهُمۡۖ ۞ ﴾ [المائدة: ٥]

ความว่า **"และอาหารของบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์นั้นเป็นที่อนุมัติแก่พวกเจ้าแล้ว และอาหารของพวกเจ้าก็เป็นที่อนุมัติแก่พวกเขา"** (สูเราะฮฺอัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺที่ 5)

ท่านอิบนุอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ได้กล่าวว่า "อาหารของพวกเขาหมายถึง สิ่งที่พวกเขาได้เชือดมัน" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 5507) ส่วนชาวคัมภีร์นั้นคือ ชาวยิวหรือคริสต์ (ในกรณีที่รู้ว่าชาวคัมภีร์ได้เอ่ยนามของอัลลอฮฺขณะเชือดสัตว์ ก็อนุญาตให้รับประทานสัตว์ที่เชือดนั้นได้ และหากรู้ว่าเขาไม่ได้เอ่ยนามของอัลลอฮฺขณะเชือด สัตว์นั้นก็ไม่อนุญาตให้เขารับประทาน แต่ถ้าหากไม่รู้ว่าเขาได้เอ่ยนามของอัลลอฮฺหรือไม่ ก็อนุญาตให้รับประทานเช่นกัน เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วสัตว์ที่ถูกเชือดโดยชาวคัมภีร์เป็นสิ่งที่อนุมัติ และเราไม่จำเป็นต้องสอบถามหรือสืบหาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเชือดของเขา แต่ตรงกันข้ามการไม่ซักถามและไม่สืบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดีกว่า -ผู้แปล-)

ข. เครื่องมือในการเชือดจะต้องเป็นสิ่งที่อนุญาตให้ใช้มันได้ นั่นคือ ของมีคมทุกชนิดที่สามารถให้เลือดไหลออกมาจากร่างได้ ไม่ว่าจะทำมาจากเหล็ก, เงิน, ทอง, หิน หรือสิ่งใดก็ตาม เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

« مَا أَنْهَرَ الدَّمَ، وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلْ »

ความว่า **"สัตว์ที่มีการหลั่งเลือดออกมา และมีการกล่าวพระนามของอัลลอฮฺ ก็จงทานมันได้"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 5190 และมุสลิม หมายเลข 1968)

ดังนั้น หากมีใครคนหนึ่งเชือดสัตว์ด้วยการใช้หินที่คมและสามารถให้เลือดไหลออกมาจากร่างได้ ก็ถือว่าการเชือดนั้นหะลาล ยกเว้นการใช้สองสิ่งนี้นั่นคือ ฟันและเล็บ ซึ่งเหตุผลที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮะสัลลัม ได้ระบุไว้นั้นคือ

«أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ، وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الحَبَشَةِ»

ความว่า **"สำหรับฟันนั้นเป็นกระดูก ส่วนเล็บนั้นเป็นอาวุธมีดของชาวหะบะชะฮฺ (เอธิโอเปีย)"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 5190 และมุสลิม หมายเลข 1968)

คำกล่าวที่ว่า "أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ" (สำหรับฟันนั้นเป็นกระดูก) นักวิชาการได้หยิบความเข้าใจจากคำกล่าวนี้โดยกล่าวว่า ไม่อนุญาตให้ใช้กระดูกส่วนใดก็ตามมาเชือดสัตว์ พวกเขาให้เหตุผลว่า "เพราะเหตุผลที่ท่านนบีได้ระบุไว้นั้น (นั่นคือเป็นกระดูก) มีความหมายที่กว้างกว่าสิ่งที่ระบุเจาะจงไว้ (นั่นคือฟัน) เพราะถ้าท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ต้องการระบุเฉพาะฟันเท่านั้น แน่นอนท่านจะต้องกล่าวว่า "أما السن فسن" (สำหรับฟันนั้นเป็นฟัน) แต่ท่านนบีกลับกล่าวว่า "أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ" (สำหรับฟันนั้นเป็นกระดูก) ดังนั้นเหตุผลที่ได้ระบุไว้นั้นจึงมีความหมายที่กว้าง ด้วยเหตุนี้ ไม่อนุญาตให้ใช้กระดูกส่วนใดก็ตามมาเชือดสัตว์

เหตุผลในเรื่องนี้มีความชัดเจนมาก เพราะกระดูกที่มาจากสัตว์ที่ตายนั้น ไม่อนุญาตให้ใช้มันในการเชือดสัตว์ เพราะสัตว์ที่จะเชือดนั้นสะอาด แต่สัตว์ที่ตายนั้นเป็นนะยิส (สิ่งสกปรก) และถึงแม้ว่ากระดูกนั้นจะมาจากสัตว์ที่สะอาด เช่นกระดูกของแพะที่ถูกเชือด ก็ไม่อนุญาตให้ใช้มันเชือดสัตว์ เพราะกระดูกของสัตว์ที่ถูกเชือดนั้นเป็นอาหารของญิน ซึ่งการใช้มันเชือดสัตว์นั้นอาจจะส่งผลกระทบต่อญิน เพราะมันอาจจะปนเปื้อนเลือดที่นะญิส ในเรื่องนี้มีรายงานจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งท่านได้กล่าวแก่กลุ่มญินที่มาหาท่านว่า

«لَكُمْ كُلُّ عَظْمٍ ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ يَقَعُ فِي أَيْدِيكُمْ أَوْفَرَ مَا يَكُونُ لَحْمًا»

ความว่า "**พวกท่าน (ญิน) ทั้งหมดสามารถกินกระดูกทุกชิ้นส่วนที่กล่าวพระนามของอัลลอฮฺในขณะที่เชือดได้ ซึ่งพวกท่านจะได้รับมันในลักษณะที่ส่วนใหญ่เป็นชิ้นเนื้อ** " (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 450)

อาจจะมีคนถามว่า ทำไมพวกญินจึงถูกใช้ให้กินกระดูกที่ไม่มีชิ้นเนื้อ ซึ่งคำตอบในเรื่องนี้เป็นอย่างไร ?

คำตอบคือ ประการแรก เราขอถามว่า "ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์หรือไม่ ?" แน่นอนเขาจะตอบว่า "เราศรัทธา" เราขอกล่าวว่า "เช่นนี้แหล่ะ ที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวไว้ ซึ่งหน้าที่ของท่านคือการศรัทธาต่อสิ่งนั้น ไม่ว่าจะมองเห็นหรือไม่เห็นก็ตาม"

ประการที่สอง โลกของญินเป็นโลกที่เร้นลับ ด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวถึงคนที่ไม่ละหมาดในช่วงเวลาศุบุหฺว่า "ชัยฏอนได้ฉี่ใส่หูของเขาแล้ว" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 1093 และมุสลิม หมายเลข 774)

ฉะนั้น เครื่องมือในการเชือดที่ถูกยกเว้น (ไม่อนุญาตให้ใช้) นั่นคือ กระดูกทุกชิ้นส่วน

ส่วนเล็บ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ให้เหตุผลว่ามันเป็นอาวุธมีดของชาวหะบะชะฮฺ ซึ่งพวกเราถูกห้ามไม่ให้เลียนแบบพฤติกรรมกลุ่มชนอะญัม (ไม่ใช่ชาวอาหรับ) ซึ่งชาวเมืองหะบะชะฮฺเป็นกลุ่มชนอะญัม โดยความเป็นอาหรับได้เข้าถึงพวกเขาหลังจากที่มีการพิชิตเมืองต่างๆ ของอิสลามแล้ว

หากมีคนถามอีกว่า หากเราพบว่าไม่มีอาวุธมีดใดที่ใช้การได้นอกจากของชาวหะบะชะฮฺ อนุญาตให้เราใช้มันเชือดสัตว์ได้หรือไม่ ?

คำตอบ อนุญาตให้ใช้ได้

หากมีคนถามว่า ทำไมเราจึงอธิบายคำกล่าวที่ว่า "أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ" (สำหรับฟันนั้นเป็นกระดูก) เป็นการให้ความหมายที่กว้างกว่าสิ่งที่ระบุเจาะจงไว้ แต่สำนวนในเรื่องเล็บเรากลับไม่ให้ความหมายเช่นนั้น ?

คำตอบ เล็บของชาวหะบะชะฮฺนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับร่างกาย ซึ่งพวกเขาได้ใช้มันทำเป็นอาวุธด้วยการไว้มันให้ยาวและจะไม่ตัดหรือเล็ม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ขัดกับธรรมชาติ (ฟิฏเราะฮฺ) เพราะหากผู้คนรู้ว่าเล็บของเขานั้นสามารถเป็นอาวุธมีดได้พวกเขาก็จะไว้มันจนยาวเพราะบางทีพวกเขาอาจจะใช้มัน ซึ่งนี่คือคำอธิบายที่สร้างความกระจ่างในความแตกต่างของทั้งสอง

และนี่คือการเตือนสำทับจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่ให้เลียนแบบพฤติกรรมของชาวอะญัม และการใช้เล็บเป็นอาวุธมีด

ค. ให้เลือดไหลออกมาจากร่างด้วยการตัดเส้นเลือดใหญ่ทั้งสองเส้นที่อยู่ใกล้หลอดลม ซึ่งมันจะเชื่อมติดกับหัวใจ ดังนั้น ถ้าตัดมันทั้งสองออกเลือดก็จะไหลออกมาอย่างมาก แล้วมันก็จะตายได้เร็ว

สำหรับหลักฐานในการให้เลือดไหลออกมาจากร่างนั้น คือคำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า "مَا أَنْهَرَ الدَّمَ، وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلْ" (สัตว์ที่มีการหลั่งเลือดออกมา และมีการกล่าวพระนามของอัลลอฮฺ ก็จงทานมันได้) ดังนั้นมีเงื่อนไขให้เลือดไหลออกมาจากร่าง

คำถาม มีเงื่อนไขให้ตัดเส้นเลือดใหญ่ทั้งสองพร้อมกับหลอดลมและหลอดอาหารหรือไม่ เพราะในต้นคอนั้นจะประกอบด้วยสี่เส้นนี้ ได้แก่ เส้นเลือดใหญ่สองเส้น หลอดลม และหลอดอาหาร ดังนั้น มีเงื่อนไขให้ตัดทั้งสี่เส้นหรือไม่ ?

คำตอบ ให้ตัดทั้งสี่เส้น เพราะไม่มีข้อสงสัยว่ามันย่อมเป็นสิ่งที่ดีและสะอาดที่สุด แต่ถ้าจะตัดเฉพาะเส้นเลือดใหญ่ทั้งสองเท่านั้น ตามทัศนะที่ถูกต้องถือว่าการเชือดนั้นหะลาล ส่วนการตัดเฉพาะหลอดอาหารและหลอดลมเท่านั้น ตามทัศนะที่ถูกต้องถือว่าการเชือดนั้นหะรอม เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ห้ามจากชะรีเฎาะฮฺ อัช-ชัยฏอน (การเชือดตามเงื่อนไขของชัยฏอน) [30] นั่นคือ การเชือดสัตว์โดยไม่ทำให้เส้นเลือดใหญ่ทั้งสองตัดขาด

คำถาม มีเงื่อนไขให้การตัดหลอดลมนั้นต้องตัดส่วนกลางของต้นคอ หรือส่วนล่างของมัน หรือส่วนบนของมัน ?

คำตอบ ไม่มีเงื่อนไขในเรื่องนี้ ที่สำคัญคือให้ตัดตรงต้นคอไม่ว่าจะเป็นส่วนบนของมันที่ใกล้กับหัว หรือส่วนล่างของมันที่ใกล้กับลำคอ หรือส่วนกลางก็ตาม

30 ดูในอบูดาวุด หมายเลข 2826 และอะหฺมัด หน้า 1/289

ง. จะต้องเอ่ยนามของอัลลอฮฺขณะลงมือเชือด เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "مَا أَنْهَرَ الدَّمَ، وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلْ" (สัตว์ที่มีการหลั่งเลือดออกมา และมีการกล่าวพระนามของอัลลอฮฺ ก็จงทานมันได้) ซึ่งหากการทำให้เลือดไหลออกจากร่างถือเป็นเงื่อนไขประการหนึ่ง ดังนั้นการกล่าวพระนามของอัลลอฮฺก็ถือเป็นเงื่อนไขประหนึ่งเช่นเดียวกัน ยิ่งกว่านั้นอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้เน้นย้ำในเรื่องนี้ ด้วยการดำรัสว่า

﴿ وَلَا تَأْكُلُوا۟ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُۥ لَفِسْقٌ ﴿١٢١﴾ ﴾ [الأنعام: ١٢١]

ความว่า **"และพวกเจ้าจงอย่าบริโภคจากสิ่งที่พระนามของอัลลอฮฺมิได้ถูกกล่าวบนมัน และแท้จริงมัน เป็นการละเมิดแน่ๆ"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 121)

ดังนั้น หากคนๆ หนึ่งได้เชือดสัตว์โดยที่เขาไม่ได้กล่าวพระนามของอัลลอฮฺ การเชือดสัตว์นั้นก็ถือว่าหะรอม

ซึ่งในกรณีที่ลืมกล่าวพระนามของอัลลอฮฺ ก็ถือว่ามันหะรอม เพราะเงื่อนไขจะไม่ตกไปเพราะความหลงลืม โดยมีหลักฐานในกรณีของชายคนหนึ่งที่ละหมาดในสภาพที่ลืมว่าตัวเองมีหะดัษ การละหมาดของเขานั้นก็ถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَا تَأْكُلُوا۟ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ﴿١٢١﴾ ﴾ [الأنعام: ١٢١]

ความว่า **"และพวกเจ้าจงอย่าบริโภคจากสิ่งที่พระนามของอัลลอฮฺมิได้ถูกกล่าวบนมัน"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 121)

ซึ่งอายะฮฺนี้เป็นการกล่าวถึงคนที่เชือดสัตว์

หากมีคนถามว่า เราเข้าใจแล้วว่าการกล่าวพระนามของอัลลอฮฺในขณะที่เชือดสัตว์ถือเป็นเงื่อนไขประการหนึ่ง และหากว่าเขาได้ละทิ้งมันด้วยความหลงลืม หรือผิดพลาด หรือตั้งใจก็ถือว่าการเชือดนั้นหะรอม แต่พวกท่านจะอธิบายคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ในอายะฮฺนี้อย่างไร

﴿ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا ﴿٢٨٦﴾ ﴾ [البقرة: ٢٨٦]

ความว่า **"โอ้พระเจ้าของพวกเรา! โปรดอย่าเอาโทษแก่เราเลย หากพวกเราลืม หรือผิดพลาดไป"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 286)

ซึ่งอัลลอฮฺได้ตอบว่า "ข้าได้กระทำตามนั้นแล้ว"

เราขออธิบายว่า "เราไม่ได้ถือโทษคนที่ลืมกล่าวพระนามของอัลลอฮฺขณะเชือดสัตว์ และเราขอกล่าวว่า สำหรับตัวเขานั้นไม่ได้มีความผิดแต่อย่างใด เพียงแต่มีประเด็นตรงที่หากคนที่จะกินสัตว์ที่เชือดนั้นมาถามคนที่เชือดว่า สัตว์ที่ถูกเชือดนี้ได้กล่าวพระนามของอัลลอฮฺขณะเชือดหรือไม่ ?"

ซึ่งคำตอบคือ ยังไม่ได้กล่าวพระนามของอัลลอฮฺขณะที่เชือด ถ้าเป็นเช่นนั้นเขาก็กินสัตว์ที่เชือดนั้นไม่ได้ นอกจากคนที่กินสัตว์ที่ถูกเชือดนั้นด้วยความหลงลืมหรือไม่รู้ (ว่าถูกกล่าวพระนามของอัลลอฮฺหรือไม่) ซึ่งเขาก็ไม่มีความผิดแต่อย่างใด

หากมีคนถามว่า หากพวกท่านกล่าวว่าอูฐที่มีราคาเท่ากับ 1,000 ริยาลเป็นสิ่งที่หะรอมในกรณีที่มันถูกเชือดโดยไม่ถูกกล่าวพระนามของอัลลอฮฺ ก็แสดงว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินของผู้คนโดยเปล่าประโยชน์ใช่หรือไม่ ?

คำตอบ เราไม่ได้ผลาญทรัพย์สินโดยเปล่าประโยชน์ เพราะทุกสิ่งที่ละทิ้งเป็นไปตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ การละทิ้งมันจะไม่ถือว่าเป็นการผลาญมัน แต่เป็นการฏออะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เราได้ฏออะฮฺต่ออัลลฮฺและเราก็จ่ายซะกาตเป็นจำนวน 2.5 % ของทรัพย์สินเราไม่ใช่หรือ ? ซึ่งหากคนๆ หนึ่งมีทรัพย์สินมากถึง 40 ล้าน ดังนั้นซะกาตที่เขาต้องจ่ายก็คือ 1 ล้าน ดังนั้น การที่เราได้ละทิ้งสัตว์ที่ถูกเชือดโดยไม่กล่าวพระนามของอัลลอฮฺ ก็ไม่ถือว่าเราได้ผลาญทรัพย์สินนั้นแต่อย่างใด แต่เราได้ทำมันไปด้วยความเหมาะสมแล้ว

ประการที่สอง หากเราหุกุ่มว่าสัตว์ที่ถูกเชือดตัวนั้นเป็นสิ่งที่หะรอม ก็จะทำให้ไม่หลงลืมอีกหลังจากนั้นอย่างแน่นอน ยิ่งกว่าเขาอาจจะกล่าวพระนามของอัลลอฮฺเป็นสิบๆ ครั้ง (เพราะเกรงว่าจะหลงลืมอีก)

ด้วยเหตุนี้ จึงมีบางคนที่ค้านการตัดมือคนที่ขโมยโดยให้เหตุผลว่า หากเราต้องลงโทษคนที่ขโมยด้วยการตัดมือ แน่นอนคนครึ่งประเทศน่าจะถูกตัดมือกันหมด ?

เราขอกล่าวแก่คนนั้นว่า ณ ตอนนี้ท่านยืนยันว่ามีผู้คนครึ่งประเทศเป็นหัว

ขโมย แต่เราขอกล่าวว่า “เพียงท่านตัดมือคนขโมยแค่คนเดียว คนขโมยที่เหลือเป็นพันๆ คนก็จะเลิกขโมยไปเลย”

สำหรับคนที่ลืมกล่าวพระนามของอัลลอฮฺขณะเชือดสัตว์นั้น เราขอกล่าวแก่เขาว่า สัตว์ที่เขาเชือดนั้นเป็นสิ่งหะรอม ดังนั้น อย่าได้ลืมกล่าวในครั้งต่อไปเป็นอันขาด เพราะเรามีอายะฮฺที่มีความชัดเจนที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَا تَأْكُلُوا۟ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ﴿١٢١﴾ ﴾ [الأنعام: ١٢١]

ความว่า **“และพวกเจ้าจงอย่าบริโภคจากสิ่งที่พระนามของอัลลอฮฺมิได้ถูกกล่าวบนมัน”** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 121)

ข้อยกเว้นในการอธิบายของเราที่ว่า ให้ตัดเส้นเลือดใหญ่ทั้งสองเส้นที่อยู่ต้นคอ นอกจากสัตว์บางตัวที่เราไม่สามารถตัดมันได้ ซึ่งสัตว์ตัวใดที่เราไม่สามารถที่จะทำเช่นนั้นกับมันได้ ก็อนุญาตให้แทงส่วนใดก็ตามบนร่างของมัน ดังนั้น ในกรณีที่อูฐที่เราจะเชือดหลุดหนีไปและเราไม่สามารถที่จะจับมันได้ ก็สามารถที่จะยิงมันได้ ซึ่งหากกระสุนไปโดนท้องของมันแล้งทะลุไปโดนหัวใจจนกระทั่งมันตาย อูฐตัวนั้นก็ถือเป็นสิ่งหะลาล เพราะเราไม่สามารถที่จะใช้วิธีปกติในการเชือดมันได้

เช่นเดียวกัน ในกรณีที่สัตว์ตัวนั้นตกลงไปในบ่อ และเราไม่สามารถที่จะลงไปเชือดที่ลำคอมันได้ ก็ให้เรายิงมันตรงส่วนใดก็ตาม ซึ่งถ้ามันตาย ก็ถือว่าเป็นสิ่งหะลาล

ประเด็นปัญหา ในกรณีชาวคัมภีร์เป็นคนเชือดสัตว์ วาญิบที่ต้องให้เขากล่าวพระนามของอัลลอฮฺหรือไม่ ?

คำตอบ นักวิชาการบางท่านทั้งในยุคแรกและยุคหลังมีทัศนะว่า การเชือดสัตว์ของชาวคัมภีร์นั้นไม่ได้มีเงื่อนไขเหมือนการเชือดสัตว์ของชาวมุสลิม ฉะนั้น อาหารใดก็ตามที่ชาวคัมภีร์ทำขึ้นนั้นถือเป็นสิ่งที่หะลาล ด้วยประการนี้เอง ในกรณีที่ชาวคัมภีร์คนหนึ่งเชือดสัตว์โดยไม่ได้ตัดเส้นเลือดให้ขาด แต่เขาใช้วิธีการรัดคอสัตว์และไม่กล่าวพระนามของอัลลอฮฺ แต่ไปกล่าวพระนามของอัล-มะสีหฺ (พระเยซู) แทน ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่หะลาล อย่างไรก็ตาม ถือเป็นทัศนะที่อ่อนโดยไม่มีข้อสงสัย เพราะหลักฐานโดยรวมของคำดำรัสอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَلَا تَأْكُلُوا۟ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ﴾ [الأنعام: ١٢١]

ความว่า **"และพวกเจ้าจงอย่าบริโภคจากสิ่งที่พระนามของอัลลอฮฺมิได้ถูกกล่าวบนมัน"** (สูเราะฮฺอัล-อันอาม อายะฮฺที่ 121)

ได้หมายรวมถึงชาวมุสลิมและชาวคัมภีร์ และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ได้กล่าวว่า

« مَا أَنْهَرَ الدَّمَ، وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلْ »

ความว่า **"สัตว์ที่มีการหลั่งเลือดออกมา และมีการกล่าวพระนามของอัลลอฮฺ ก็จงทานมันได้"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 5190 และมุสลิม หมายเลข 1968)

ก็หมายรวมทั้งชาวมุสลิมและชาวคัมภีร์ ซึ่งการเชือดสัตว์ของชาวมุสลิมที่ไม่ได้กล่าวพระนามของอัลลอฮฺไม่เป็นสิ่งที่หะลาล ดังนั้น การเชือดสัตว์ของชาวคัมภีร์ที่ไม่ได้กล่าวพระนามของอัลลอฮฺก็เป็นสิ่งที่ไม่หะลาลยิ่งกว่า ซึ่งนี่เป็นการพิจารณาตามหลักการกิยาส (เทียบเคียง) เพราะประเด็นปัญหานี้ไม่ได้มีอิจญ์มาอ์ (มติเอกฉันท์) มารองรับไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีข้อสงสัยว่าทัศนะที่ถูกต้องที่สุดคือ เงื่อนไขการเชือดสัตว์ของชาวคัมภีร์ต้องเป็นไปเหมือนเงื่อนไขการเชือดสัตว์ของชาวมุสลิม แต่มีอีกประเด็นหนึ่งนั่นคือ ในกรณีชาวคัมภีร์ได้เชือดสัตว์ จำเป็นหรือไม่ที่เราต้องถามว่าเขากล่าวพระนามของอัลลอฮฺหรือยัง ?

คำตอบ ไม่จำเป็นต้องถาม

ประเด็นต่อมา แล้วจำเป็นหรือไม่ที่เราต้องถามว่าวิธีการเชือดนั้นเป็นการเชือดด้วยการช็อตไฟหรือด้วยการเชือดที่คอ ?

คำตอบ เราไม่จำเป็นต้องถาม เพราะหากเราทำเช่นนั้น เราก็จะเข้าข่ายสุดโต่งในเรื่องศาสนา ซึ่งหลักฐานในเรื่องนี้มีระบุในหนังสือเศาะฮีหฺอัล-บุคอรี จากการรายงานของท่านหญิงอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ได้เล่าว่า มีคนกลุ่มหนึ่งได้ถามว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ มีคนกลุ่มหนึ่งได้นำเนื้อมาให้พวกเรากิน ซึ่งพวกเราไม่รู้ว่าเนื้อนั้นถูกกล่าวพระนามของอัลลอฮฺหรือไม่ ?" ท่านหญิงอาอิชะฮฺเล่าว่า "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นในช่วงที่พวกเขาเพิ่งเข้ารับอิสลามใหม่ๆ ซึ่งยังไม่รู้ว่ากฎ

ข้อบังคับของศาสนาอิสลามมีอะไรบ้าง” ซึ่งท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ตอบว่า “พวกท่านจงกล่าวพระนามของอัลลอฮฺต่อมัน (ให้กล่าวบิสมิลลาฮฺก่อนกินเนื้อนั้น) แล้วพวกท่านก็จะกินมันได้” (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 2057) ในเรื่องนี้เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่าไม่จำเป็นที่คนๆ หนึ่งจะต้องเสาะแสวงหาการกระทำของคนอื่น แต่ตัวเขานั่นแหละที่จะต้องกระทำมันเอง เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า “พวกท่านจงกล่าวพระนามของอัลลอฮฺต่อมัน (ให้กล่าวบิสมิลลาฮฺก่อนกินเนื้อนั้น) แล้วพวกท่านก็จะกินมันได้”

อัลหัมดุลิลลาฮฺ ที่ไม่มีข้อบังคับให้เราต้องกระทำเช่นนั้น หากไม่แล้ว เมื่อมีคนมุสลิมที่ไม่ใช่ชาวคัมภีร์นำสัตว์ที่ถูกเชือดมามอบให้เรา เราคงต้องถามว่า “ท่านได้กล่าวพระนามของอัลลอฮฺขณะเชือดหรือไม่ ?, ท่านได้ตัดเส้นเลือดใหญ่สองเส้นจนขาดหรือไม่ ?, ท่านเป็นคนที่รักษาการละหมาดใช่ไหม ?, สัตว์ตัวนี้ท่านเป็นเจ้าของมันใช่หรือไม่ ?, ซึ่งหากเขาตอบว่า ฉันซื้อมันที่ตลาด เราก็คงจะต้องถามต่อว่า คนที่ขายให้ท่านนั้นเป็นเจ้าของสัตว์ตัวนั้นใช่หรือไม่ ? เพราะอาจเป็นไปได้ที่มันมาจากการขโมย และหากเรามั่นใจว่าคนขายไม่ได้เป็นพวกขี้ขโมย เราก็คงต้องถามอีกว่าสัตว์ตัวนี้คนขายเอามาจากไหน ? จากชายคนอื่นที่เขาขโมยมาหรือไม่ ?” ซึ่งแน่นอนว่ามันจะเกิดปัญหา และมีประเด็นที่ไม่สิ้นสุด ซึ่งถือเป็นความโปรดปรานของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ไม่บังคับให้คนๆ หนึ่งเสาะแสวงหาการกระทำของคนอื่น ด้วยเหตุนี้เอง ไม่มีข้อบังคับที่ให้เราต้องถามถึงที่มาที่ไปของเนื้อที่ชาวคัมภีร์มามอบให้เรา ไม่ว่าจะเป็นวิธีการเชือด หรือได้กล่าวพระนามของอัลลอฮฺหรือไม่ ? แน่นอนที่สุด ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยกินเนื้อแกะที่หญิงชาวยิวคนหนึ่งมามอบให้ท่าน ซึ่งท่านไม่ได้ถามนางว่าวิธีเชือดของมันเป็นอย่างไร นางได้กล่าวพระนามของอัลลอฮฺหรือไม่ ?

ประเด็นต่อมา มีเงื่อนไขขณะที่เชือดสัตว์นั้นต้องให้สัตว์อยู่ทางทิศกิบลัตหรือไม่ ?

คำตอบ การให้สัตว์อยู่ทางทิศกิบลัตนั้นไม่ใช่เงื่อนไขของการเชือด ยิ่งกว่านั้นไม่มีสุนนะฮฺให้กระทำเช่นนั้น จนกว่าจะมีหลักฐานมารองรับในเรื่องนี้ เพราะหลักฐานที่ชัดเจนในส่วนการกระทำของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้น ท่านไม่ได้กระทำเช่นนั้น ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เคยเชือดสัตว์ที่ทุ่งมีนา

ในปีที่ทำหัจญ์ อัล-วะดาอฺทั้งหมด 63 ตัว โดยไม่มีรายงานว่าท่านได้ให้สัตว์อยู่ทางทิศกิบลัต และท่านเคยเชือดสัตว์กุรบ่านใกล้กับสถานที่ละหมาดในวันอีด ก็ไม่มีรายงานเช่นกันว่าท่านได้ให้สัตว์อยู่ทางทิศกิบลัต อย่างไรก็ตาม มีความเป็นไปได้ที่เรื่องนี้จะอยู่ในส่วนของทุกอิบาดะฮฺนั้นสมควรที่จะต้องหันไปทางทิศกิบลัต

9. วาญิบที่ต้องลับมีดให้คม เพราะมันจะทำให้ง่ายต่อการเชือด หมายถึงว่าให้ลับกับสิ่งที่จะทำให้มันคม ดังนั้น ในกรณีที่เชือดสัตว์โดยใช้มีดที่ทื่อ ถึงแม้ว่ามันจะตัดขาดส่วนที่วาญิบต้องตัดขาดทั้งหมด ซึ่งการเชือดนั้นถือว่าหะลาลแล้ว แต่เขาก็ยังมีความผิด โทษฐานที่ไม่ได้ลับมีดให้คม

คำถาม อนุญาตให้ลับมีดต่อหน้าสัตว์ที่จะเชือดหรือไม่ ?

คำตอบ ไม่อนุญาตให้ลับมีดต่อหน้ามัน เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้สั่งใช้ให้ลับมีดให้คม และให้ปกปิดอย่าให้สัตว์ที่จะเชือดเห็น (ดูในมุสนัดอิมามอะหฺมัด หน้า 2/108)

เพราะถ้าลับต่อหน้ามัน มันก็จะรู้โดยทันทีว่ากำลังจะถูกเชือด ซึ่งบางทีการลับมีดต่อหน้ามันนั้นทำให้มันดิ้นหนีไป เพราะกลัวจะถูกเชือด และอาจจะทำให้เราไม่สามารถที่จะเชือดมันได้

10. วาญิบที่จะต้องให้สัตว์ที่จะเชือดได้ผ่อนคลาย ด้วยการเชือดอย่างรวดเร็ว เพราะมันจะทำให้ผ่อนคลายได้ง่าย

มีคำถามที่จะต้องพิจารณาคือ จะต้องปล่อยขามันทั้งสี่ หรือเราต้องจับขาทั้งสี่มัดไว้ ?

คำตอบ ให้เราปล่อยขาทั้งสี่ให้อิสระ แต่ให้เราใช้เท้ากดที่คอมันเพื่อไม่ให้ลุกขึ้นมา ส่วนขาทั้งสี่นั้นก็ปล่อยไปโดยไม่ต้องมัดอะไร ซึ่งการกระทำเช่นนี้ในแง่หนึ่งก็จะทำให้สัตวที่จะถูกเชือดได้ผ่อนคลาย และอีกแง่หนึ่งมันก็จะทำให้เลือดไหลออกจนหมด เพราะการเคลื่อนไหวและการดิ้นของมันนั้นจะทำให้เลือดไหลออกได้ง่าย

ส่วนการกระทำของผู้คนส่วนมากในปัจจุบันนี้ที่เมื่อต้องการเชือดแพะ พวกเขาก็จับมันให้คุกเข่าและมัดขาทั้งสี่ไว้ ซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้ทรมาน

ส่วนบางคนก็ใช้วิธีการจับขาซ้ายหน้าแล้วพับบนหลังคอของมัน ซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้ทรมานยิ่งแล้วใหญ่

แต่เราขอแนะนำว่า ให้วางขาของท่านบนคอของมันแล้วเชือด หลังจากนั้นให้ปล่อยมันเคลื่อนไหวและดิ้นไป แต่ให้วางขาบนคอของมันต่อไปจนกว่ามันจะตาย

หากมีคนถามว่า การที่บางคนตัดคอของมันก่อนที่มันจะตาย เพื่อให้มันตายอย่างรวดเร็ว ถือเป็นการทำให้สัตว์ที่ถูกเชือดผ่อนคลายหรือไม่ ?

คำตอบ ไม่อนุญาตให้กระทำเช่นนั้น เพราะการตัดคอมันจะสร้างความเจ็บปวดต่อมันอย่างมาก ซึ่งเราไม่ต้องการที่จะสร้างความเจ็บปวดต่อมัน แต่เราจะรอจนกว่าเลือดไหลจนหมด ซึ่งหากเลือดไหลหมดแล้วก็ถือว่ากระบวนการสิ้นสุดลง

11. เมื่อคนๆ หนึ่งต้องการอบรมสั่งสอนคนในครอบครัวของเขา หรือลูกๆ ของเขา ก็ให้เขาอบรมสั่งสอนด้วยวิธีการที่ดี

ด้วยเหตุนี้ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงได้กล่าวในการเทศนาครั้งสุดท้าย (หัจญะตุลวะดาอ์) ว่า

« وَلَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُوطِئْنَ فُرُشَكُمْ أَحَدًا تَكْرَهُونَهُ، فَإِنْ فَعَلْنَ ذَلِكَ فَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ »

ความว่า **“พวกท่านมีสิทธิต่อพวกเธอมิให้ใครที่พวกท่านรังเกียจมานั่งบนที่นอนของพวกท่าน ดังนั้นหากว่าพวกนางปฏิบัติดังกล่าว (ดื้อดึง) พวกเจ้าก็จงตีนางเหล่านั้นโดยอย่าให้มีบาดแผล”** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1218)

ซึ่งเราขอกล่าวว่า แม้กระทั่งในการอบรมสั่งสอน เมื่อท่านต้องการอบรมสั่งสอนก็จงใช้วิธีการที่ดี และอย่าใช้วิธีการที่รุนแรง ซึ่งบางคนใช้วิธีการที่รุนแรงโดยเข้าใจว่ามันจะเกิดประโยชน์ แต่มันไม่ได้เป็นเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม หากมีความจำเป็นก็ยังสามารถที่จะเฆี่ยนตีได้แต่อย่าให้เกินเลย

ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการได้กล่าวในหนังสือ “อัล-ญินายาต” (ความผิดฐานฆ่าหรือทำร้ายร่างกาย) ว่า “ในกรณีที่คนที่เป็นผู้ปกครองได้เฆี่ยนตีลูกของเขาโดยเกินเลย จนลูกของเขาเสียชีวิต เขาจะต้องรับผิดชอบ (ด้วยการถูกลงโทษ) แต่ถ้าเขาอบรมสั่งสอนตามปกติ โดยไม่ได้ใช้วิธีการที่รุนแรง แต่ทำให้ลูกของเขาเสียชีวิต เขาจะไม่ต้องรับผิดชอบ (ด้วยการถูกลงโทษ) แต่อย่างใด”

อัลลอฮฺเท่านั้นที่รู้ดียิ่ง

หะดีษที่ 18

การยำเกรงต่ออัลลอฮฺและการมีจรรยามารยาทที่ดีงาม

عَنْ أَبِيْ ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادَةَ وَأَبِيْ عَبْدِالرَّحْمنِ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ : «اِتَّقِ اللهَ حَيْثُمَا كُنْتَ ، وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمْحُهَا ، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ » رَوَاهُ التِّرمِذِيُّ وَقَالَ : حَدِيْثٌ حَسَنٌ . وَفِيْ بَعْضِ النُّسَخِ : حَسَنٌ صَحِيْحٌ.

จากท่านอบูซัรฺ ญุนดุบ บินญุนาดะฮฺ และอบูอับดิรฺเราะหฺมาน มุอาซ บินญะบัล เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา จากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านกล่าวว่า: **"ท่านจงยำเกรงต่ออัลลอฮฺไม่ว่าท่านจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม และจงตามความชั่วด้วยการทำความดีชดใช้ ซึ่งความดีนั้นจะไปลบล้างความชั่วได้ และจงปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยจรรยามารยาทที่ดีงาม"** หะดีษบันทึกโดยอัต-ติรฺมิซี [31] และท่านกล่าวว่า «หะดีษอยู่ในระดับหะสัน» และในบางฉบับระบุว่า «หะสันเศาะฮีหฺ»

31 อัต-ติรฺมิซี, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การทำดีและการเชื่อมสัมพันธ์, บท: การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์, เลขที่: 1987

คำอธิบายหะดีษ

คำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า "اِتَّقِ اللهَ" (จงยำเกรงต่ออัลลอฮฺ) หมายถึง การที่ท่านแสวงหาความปลอดภัยจากการลงโทษของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกสั่งใช้และหลีกห่างในสิ่งที่ถูกห้าม

"حَيْثُمَا كُنْتَ" (ไม่ว่าท่านจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม) เป็น "ظرف مكان" (นามสถานที่) หมายถึง ที่ใดก็ตามที่ท่านอยู่ไม่ว่าจะเป็นที่โจ่งแจ้งหรือที่ลับตาคนก็ตาม และไม่ว่าจะอยู่ในบ้านหรือในท้องตลาด และไม่ว่าจะอยู่กับผู้คนหรือจะอยู่อย่างโดดเดี่ยว

"وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمْحُهَا" (และจงตามความชั่วด้วยการทำความดีชดใช้ซึ่งความดีนั้นจะไปลบล้างความชั่วได้) คำว่า "أتبع" เป็น "فعل أمر" (กริยาที่เป็นคำสั่ง) ส่วน "السيئة" เป็น "مفعول أول" (กรรมแรก) และ "الحسنة" เป็น "مفعول ثان" (กรรมที่สอง)

"تَمْحُهَا" (ซึ่งความดีนั้นจะไปลบล้างความชั่วได้) เป็น "جواب الأمر" (ผลลัพท์ของคำสั่ง) ด้วยเหตุนี้จึงต้องอ่านด้วยสุกูน เพราะ "جواب الأمر" เป็น "مجزوم" (ต้องอ่านด้วยสุกูน) ซึ่งถ้าไม่เป็น "مجزوم" ก็ต้องอ่านว่า "تمحوها"

หมายถึง ถ้าท่านทำความชั่วใดก็จงทำความดีตามไป เพราะความดีนั้นจะไปลบล้างความชั่วได้

แต่นักวิชาการ เราะหิมะฮุมุลลอฮฺ มีความคิดที่เห็นต่างกันในเรื่องที่ว่าความหมายของความดีที่ให้ทำติดตามความชั่วนั้นหมายถึงการเตาบะฮฺ (การกลับเนื้อกลับตัวต่ออัลลอฮฺ) ประหนึ่งว่าท่านนบีได้กล่าวว่า "เมื่อใดก็ตามที่ท่านทำความชั่วก็ให้เตาบะฮฺตัวตาม" หรือท่านนบีหมายถึงความดีทั่วๆ ไป ?

ความคิดเห็นที่สองถูกต้องที่สุด กล่าวคือความดีทั่วๆ ไปสามารถลบล้างความชั่วได้ถึงแม้ว่าจะไม่มีการเตาบะฮฺตัวก็ตาม หลักฐานในเรื่องนี้คือคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيۡلِۚ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ذَٰلِكَ ذِكۡرَىٰ لِلذَّٰكِرِينَ ﴿١١٤﴾ ﴾ [هود: ١١٤]

ความว่า **"และเจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด ตามปลายช่วงทั้งสองของกลางวันและยามต้นจากกลางคืน แท้จริงความดีทั้งหลายย่อมลบล้างความชั่วทั้งหลาย"** (สูเราะฮฺฮูด อายะฮฺที่ 114)

และหลักฐานที่ชายคนหนึ่งได้ถามท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า เขาได้ทำเรื่องไม่ดีกับผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งทุกสิ่งที่ผู้ชายเขาทำกับภรรยาของตัวเองนอกจากซินา (ผิดประเวณี) ซึ่งในขณะนั้นท่านนบีได้ร่วมละหมาดศุบุหฺกับบรรดาเศาะหาบะฮฺ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงถามเขาว่า "ท่านได้ร่วมละหมาดศุบุหฺร่วมกับเราหรือไม่ ?" ชายคนนั้นตอบว่า "ใช่ครับ" ท่านนบีจึงอ่านอายะฮฺนี้

﴿ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ١١٤ ﴾ [هود: ١١٤]

ความว่า **"แท้จริงความดีทั้งหลายย่อมลบล้างความชั่วทั้งหลาย"** (สูเราะฮฺฮูด อายะฮฺที่ 114) (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 526 และมุสลิม หมายเลข 2763)

ซึ่งเป็นหลักฐานที่บ่งชี้ว่าความดีนั้นสามารถลบล้างความชั่วได้แม้ว่าจะไม่ได้เตาบัตตัวก็ตาม

"وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمْحُهَا" (และจงตามความชั่วด้วยการทำความดีชดใช้ซึ่งความดีนั้นจะไปลบล้างความชั่วได้) ซึ่งเป็นการกล่าวถึงผลของมันนั่นคือ สามารถลบล้างความชั่วได้

"وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ" (และจงปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยจรรยามารยาทที่ดีงาม) หมายถึง ให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนด้วยจรรยามารยาทที่ดีที่สุด

คำว่า "الخُلُق" หมายถึง คุณลักษณะภายในของมนุษย์ ส่วนคำว่า "الخَلْقُ" หมายถึง คุณลักษณะภายนอก สรุปคือให้มีปฏิสัมพันธ์คลุกคลีกับผู้คนด้วยจรรยามารยาทที่ดีทั้งด้วยคำพูดและการกระทำ

คำถาม จรรยามารยาทที่ดีคืออะไร ?

นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "จรรยามารยาทที่ดีคือ การยับยั้งไม่ทำร้ายหรือสร้างความเดือดร้อนแก่คนอื่น การทำดีต่อคนอื่น การอดทนต่อพฤติกรรมที่ไม่

ดีของผู้คน และการมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส"

ซึ่งการกำหนดคุณลักษณะดังข้างต้นก็มาจากคำดำรัสที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ خُذِ ٱلۡعَفۡوَ ﴾ [الأعراف : ١٩٩]

ความว่า **"เจ้า (มุฮัมมัด) จงยึดถือไว้ซึ่งการอภัย"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 199)

หมายถึง จงให้อภัยและให้ความสะดวกแก่ผู้คน และอย่าได้หวังการตอบแทนจากผู้คนตามที่ท่านชอบ เพราะมันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แต่จงทำในสิ่งที่สะดวกเถิด

﴿ وَأۡمُرۡ بِٱلۡعُرۡفِ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡجَٰهِلِينَ ﴾ [الأعراف : ١٩٩]

ความว่า **"และจงใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และจงผินหลัง ให้แก่ผู้โฉดเขลาทั้งหลายเถิด"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 199)

คำถาม จรรยามารยาทที่ดีนั้นเป็นสิ่งที่มาตั้งแต่เกิดหรือต้องมีการฝึกฝน ?

คำตอบ บางส่วนมีมาตั้งแต่เกิด แต่บางส่วนก็ต้องใช้การฝึกฝน ในเรื่องนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวแก่ท่านอะชัจญฺ อับดิลก็อยสฺ ว่า

«إِنَّ فِيكَ لَخُلُقَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللهُ: الْحِلْمُ وَالْأَنَاةُ»

ความว่า **"ในตัวของท่านมีคุณลักษณะนิสัยสองประการที่อัลลอฮฺทรงรัก คือ ความอ่อนโยน และความสุขุม"**

เขาจึงกล่าวว่า "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ คุณลักษณะนิสัยทั้งสองนั้นฉันได้ฝึกฝนมันทั้งสองด้วยตัวเองหรืออัลลอฮฺทรงให้มีขึ้นมา" ท่านนบีได้กล่าวว่า "เปล่าเลย อัลลอฮฺต่างหากที่ทำให้ทั้งสองมีขึ้นมา" เขาจึงกล่าวว่า "อัลหัมดุลิลลาฮฺ ที่พระองค์ทรงให้ฉันมีสิ่งที่พระองค์ทรงรัก" (ดูในมุสลิม หมายเลข 17 และอบูดาวุด หมายเลข 5225)

ดังนั้นจรรยามารยาทที่ดีนั้นเกิดขึ้นได้โดยธรรมชาติดั่งเดิม หมายถึงว่าอัลลอฮฺได้โปรดปรานให้คนๆ หนึ่งมีจรรยามารยาทที่ดีตั้งแต่เดิม และเกิดขึ้นได้ด้วยการแสวงหา หมายถึงว่าแต่ละคนจะต้องฝึกฝนให้ตัวเขาเป็นคนที่มีจรรยามารยาทที่ดี

สิ่งที่น่าอัศจรรย์ใจคือ จรรยามารยาทที่ดีนั้นจะทำให้คนๆ หนึ่งมีความสบายใจ สงบสุข และไม่มีความกังวลใดๆ เพราะมันทำให้ตัวเขาสบายใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. วาญิบที่ต้องยำเกรงต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ไม่ว่าคนๆ หนึ่งจะอยู่ที่ใดก็ตาม เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "اِتَّقِ اللهَ حَيْثُمَا كُنْتَ" (จงยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ไม่ว่าท่านจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม) ด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกสั่งใช้และหลีกห่างสิ่งที่ถูกห้าม ไม่ว่าจะเขาจะอยู่ที่โจ่งแจ้งหรือที่ลับตาคนก็ตาม

คำถาม การทำความดีในที่ลับตาคนกับที่โจ่งแจ้งอย่างใดประเสริฐกว่ากัน ?

คำตอบ คือ ในเรื่องนี้มีรายละเอียดที่ต้องแจกแจง กล่าวคือ ในกรณีที่การเปิดเผยความยำเกรงเพื่อเป็นแบบอย่างและหวังให้คนอื่นปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ทำไป ในกรณีเช่นนี้การเปิดเผยอย่างโจ่งแจ้งเป็นสิ่งที่ดีและประเสริฐมากกว่า และด้วยเหตุนี้อัลลอฮฺจึงยกย่องคนที่บริจาคทั้งโดยลับตาคนและโดยโจ่งแจ้ง และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เองก็เคยกล่าวว่า

«مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً، فَلَهُ أَجْرُهَا، وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا إِلَى يَومِ القِيَامَةِ»

ความว่า **"ผู้ใดที่ได้ริเริ่มทำขึ้นมาในอิสลาม ซึ่งแนวทาง (แบบฉบับ) ที่ดีแน่นอน เขาจะได้รับผลบุญและได้รับผลบุญของผู้ที่ได้ปฏิบัติตาม จนถึงวันกิยามะฮฺ"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1017)

แต่ถ้าในกรณีที่การเปิดเผยนั้นไม่มีประโยชน์อะไร ดังนั้นการทำโดยลับตาคนนั้นย่อมประเสริฐมากกว่า เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวถึงคนที่จะอยู่ภายใต้ร่มเงาของอัลลอฮฺ คือ

«رَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِيْنُه»

ความว่า **"คนที่เขาบริจาคโดยเขาปกปิดมันเอาไว้จนกระทั่งมือซ้ายไม่รู้ว่ามือขวาบริจาคอันใดไป"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 660 และมุสลิม หมายเลข 1031)

คำถาม ในการละทิ้งสิ่งที่ผิดบาป (มะอฺศิยะฮฺ) โดยโจ่งแจ้งกับลับตาคนอย่างใดประเสริฐกว่ากัน ?

คำตอบ คือ รายละเอียดเหมือนในเรื่องการทำความดี ซึ่งขอยกตัวอย่างในกรณีที่คนๆ หนึ่งต้องการสมัครงาน แต่มีคนบอกว่างานนี้ต้องคลุกคลีกับสิ่งที่ต้องห้าม เช่นดอกเบี้ย ดังนั้นการที่เขาได้ละทิ้งโดยโจ่งแจ้งนั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐมากกว่าเพราะเขาจะได้เป็นแบบอย่างแก่คนอื่น แต่ถ้าในกรณีที่ละทิ้งไปแล้วไม่ได้ส่งผลอะไรหรือมีประโยชน์แก่คนอื่น ดังนั้นการที่เขาละทิ้งการทำสิ่งที่ผิดบาปโดยลับตาคนนั้นย่อมมีความประเสริฐกว่า

และหากมีคนถามว่า คำกล่าวที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า "اِتَّقِ اللهَ حَيْثُمَا كُنْتَ" (จงยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ไม่ว่าท่านจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม) หมายรวมถึงการทำความดีในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม เช่นห้องน้ำ หรือไม่ ?

คำตอบคือ ไม่ควรทำความดีในสถานที่เช่นนั้น แต่เพียงพอที่ท่านจะเจตนาด้วยหัวใจของท่านว่าท่านได้ยำเกรงต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกสั่งใช้ และหลีกห่างจากสิ่งที่ถูกห้าม

2. ความดีนั้นจะลบล้างความชั่วได้ เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "أَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمْحُهَا" (จงตามความชั่วด้วยการทำความดีชดใช้ ซึ่งความดีนั้นจะไปลบล้างความชั่วได้)

3. ความโปรดปรานของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่มีต่อปวงบ่าว เพราะถ้าเราย้อนกลับไปสู่ความยุติธรรมจริงๆ แน่นอนว่าความดีนั้นย่อมไม่สามารถลบล้างความชั่วได้เลย หมายถึงว่ามันต้องมีการเทียบชั่ง (ระหว่างความดีกับความชั่ว) แต่โดยเนื้อหาของหะดีษนั้นกล่าวถึงโดยทั่วไป (กล่าวคือไม่ต้องมีการเทียบชั่งใดๆ)

คำถาม มีเงื่อนไขที่ต้องเนียตว่าความดีที่ทำไปนั้นเพื่อลบล้างความชั่วหรือไม่ ?

คำตอบ คือ ตามเนื้อหาของหะดีษนั้นไม่ต้องมีการเนียต ซึ่งเพียงแค่ทำความดีมันก็จะลบล้างความผิดโดยปริยาย และนี่คือนิอฺมัต (ความโปรดปราน) ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่มีต่อปวงบ่าว และมันสืบเนื่องจากความเมตตาของพระองค์นั้นมีมาก่อนความโกรธกริ้วของพระองค์

4. ส่งเสริมให้ปฏิสัมพันธ์กับผู้คนด้วยกับจรรยามารยาทที่ดี เพราะมีหลักฐานที่ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ" (และจงปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยจรรยามารยาทที่ดีงาม)

หากมีคนถามว่า การปฏิสัมพันธ์กับผู้คนด้วยความเด็ดขาด รุนแรง และแข็งกร้าวเป็นบางครั้ง จะค้านกับเนื้อหาของหะดีษบทนี้หรือไม่ ?

คำตอบคือ ไม่ค้านกับเนื้อหาของหะดีษบทนี้ เพราะมันขึ้นอยู่กับบริบทต่างๆ ดังนั้นในกรณีที่ความแข็งกร้าวและความรุนแรงมีประโยชน์ท่านก็สามารถทำได้ แต่ถ้ามันไม่มีประโยชน์ก็ให้ใช้ความนุ่มนวลและความอ่อนโยน และในกรณีที่ลังเลระหว่างควรใช้ความนุ่มนวลและความอ่อนโยนหรือควรใช้ความแข็งกร้าวและความเด็ดขาด ก็ให้ท่านใช้ความนุ่มนวลและความอ่อนโยนก่อน เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

« إِنَّ اللهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ »

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺคือผู้ทรงอ่อนโยน ทรงรักการอ่อนโยนในทุกกิจการ"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 6024 และมุสลิม หมายเลข 2165)

ซึ่งมีเรื่องราวมากมายที่บ่งชี้ถึงประโยชน์ของความอ่อนโยน ในจำนวนนั้นคือ เรื่องราวที่ชาวยิวคนหนึ่งได้เดินผ่านท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แล้วกล่าวว่า "السام عليك يا محمد" (ความตายจงประสบแก่ท่านโอ้มุฮัมมัด) ทำให้ท่านหญิงอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ตอบกลับไปว่า "عليك السام واللعنة" (ขอให้ความตายและการสาปแช่งประสบแก่เจ้า) ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการเอาคืนอย่างสาสมและมีการเพิ่มการเอาคืนนั้นอีกด้วย แต่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ปรามท่านหญิงและกล่าวว่า

« إِنَّ اللهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ وَإِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الكِتَابِ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ »

ความว่า **"แท้จริงอัลลอฮฺคือผู้ทรงอ่อนโยน ทรงรักการอ่อนโยนในทุกกิจการ และเมื่อชาวคัมภีร์ได้ให้สลามแก่พวกท่าน ก็จงตอบกลับไปว่า "วะอะลัยกุม" (และแด่พวกท่านด้วย)"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 6024 และมุสลิม หมายเลข 2165)

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

หะดีษที่ 19

การช่วยเหลือของอัลลอฮฺ การพิทักษ์ของพระองค์ และการศรัทธาต่อบันทึกกฎสภาวะ

عَنْ أَبِيْ العَبَّاسِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ :كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْماً ، فَقَالَ : " يَا غُلَامُ إِنِّيْ أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ : اِحْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ ، اِحْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ . إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ . وَاعْلَمْ أَنَّ الأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوْكَ إِلاَّ بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ لَكَ ، وَإِنِ اجْتَمَعُوْا عَلَى أَنْ يَضُرُّوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوْكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْكَ. رُفِعَتِ الأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُحُفُ ، رَوَاهُ التِّرمِذِيُّ وَقَالَ : حَدِيْثٌ حَسَنٌ صَحِيْحٌ .

وَفِيْ رِوَايَةِ غَيْرِ التِّرمِذِيِّ : اِحْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ . تَعَرَّفْ إِلَى اللهِ فِيْ الرَّخَاءِ يَعْرِفُكَ فِيْ الشِّدَّةِ . وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيْبَكَ وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ . وَاعْلَمْ أَنَّ النَّصْرَمَعَ الصَّبْرِ . وَأَنَّ الفَرَجَ مَعَ الكَرْبِ وَأَنَّ مَعَ العُسْرِ يُسْراً " .

จากท่านอบูอัล-อับบาส อับดุลลอฮฺ บินอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา เล่าว่า: **"ในวันหนึ่งขณะที่ฉันนั่งอยู่ข้างหลังท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ท่านก็ได้กล่าวกับฉันว่า: "โอ้เด็กน้อย ฉันจะสอนบางถ้อยคำแก่เจ้า: เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วอัลลอฮฺจะพิทักษ์เจ้า เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้า เมื่อเจ้าจะวิงวอนขอก็จงวิงวอนขอต่ออัลลอฮฺ และเมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่าหากประชาชาติทั้งหมดรวมกันเพื่อทำคุณประโยชน์อย่างหนึ่งแก่เจ้า พวกเขาไม่สามารถทำคุณประโยชน์ใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว และหากพวกเขารวมกันเพื่อทำอันตรายแก่เจ้าด้วยบางสิ่ง พวกเขามิอาจทำอันตรายใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว ปากกาได้ถูกยกขึ้นและกระดาษบันทึกก็แห้งแล้ว"**

บันทึกโดยอัต-ติรมีซี และท่านกล่าวว่า "หะดีษอยู่ในระดับ หะสันเศาะฮีหฺ[32]

32 อัต-ติรฺมิซี, อัล-ญามิอ, ภาค: การทำดีและการเชื่อมสัมพันธ์, บท: การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์, เลขที่: 1987

และในรายงานอื่นนอกจากการรายงานของอัต-ติรมิซี มีสำนวนว่า: **"เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบอัลลอฮฺอยู่เบื้องหน้า เจ้าจงรู้จักอัลลอฮฺในยามสุขสบาย แล้วพระองค์จะรู้จักท่านในยามทุกข์ยาก และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า สิ่งใดที่คลาดแคล้วจากท่าน มันย่อมไม่ประสบกับท่าน และสิ่งใดที่มันประสบกับท่านมันย่อมไม่คลาดแคล้วจากท่านอย่างแน่นอน และเจ้าจงทราบเถิดว่าชัยชนะอยู่กับความอดทน และความสุขอยู่กับทุกข์ และความสะดวกง่ายดายอยู่กับความยากลำบาก"**

คำอธิบายหะดีษ

คำกล่าวที่ว่า "عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا" (อับดุลลอฮฺ บินอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา) ฉายาของท่านคือ "أَبُو العَبَّاسِ" (อบู อัล-อับบาส) ส่วนชื่อของท่านคือ "อับดุลลอฮฺ" ท่านถือเป็นหนึ่งในเศาะหาบะฮฺที่มีความเฉลียวฉลาด และมีความขะมักเขม้นในการแสวงหาความรู้ ซึ่งท่านเคยถูกถามว่า "มีอะไรบ้างที่ท่านใช้ในการเก็บเกี่ยวความรู้" ท่านได้ตอบว่า "ด้วยการใช้ลิ้นถาม ใช้หัวใจในการครุ่นคิด และร่างกายที่ไม่มีวันเหน็ดเหนื่อย" ซึ่งสามประการนี้เองที่ท่านอิบนุอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ได้ใช้เก็บเกี่ยวความรู้อย่างมากมาย

คำกล่าวของท่าน เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมาที่ว่า "خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ" (ข้างหลังท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) ซึ่งสามารถตีความได้ว่าท่านอิบนุอับบาสได้ซ้อนท้ายท่านนบี หรือเดินตามหลังท่านนบี หรือขี่พาหนะกับท่านนบี

"يَا غُلَامُ إِنِّيْ أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ" (โอ้เด็กน้อย ฉันจะสอนบางถ้อยคำแก่เจ้า) ท่านนบีได้เรียกท่านโดยใช้คำว่า "โอ้เด็กน้อย" เพราะในขณะนั้นท่านอิบนุอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ยังเป็นเด็กอยู่ ซึ่งในช่วงที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทำหัจญ์ อัล-วิดาอฺ ท่านอิบนุอับบาสเพิ่งจะบรรลุศาสนภาวะ

คำกล่าวที่ว่า "يَا غُلَامُ" (โอ้เด็กน้อย) เป็นการเรียกที่เปี่ยมไปด้วยความอ่อนโยน ซึ่งประโยคส่วนนี้ได้เน้นย้ำด้วยการใช้คำว่า "إِنَّ" (แท้จริง) เนื่องจากเนื้อหาที่กำลังจะกล่าวถึงมีความสำคัญอย่างมาก จนต้องทำให้คนที่จะสนทนาด้วยนั้นเกิดความสนใจเสียก่อน

คำกล่าวที่ว่า "أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ" (ฉันจะสอนบางถ้อยคำแก่เจ้า) เป็นการใช้ประโยคที่กว้างแล้วค่อยแจกแจงรายละเอียด ซึ่งก่อนหน้านี้เราเคยนำเสนอแล้วว่าการใช้ประโยคที่กว้างๆ แล้วค่อยแจกแจงในส่วนรายละเอียดนั้นจะทำให้คนที่สนทนาด้วยสามารถจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น เพราะหากเขาได้รับรู้เนื้อหาที่กว้างๆ ก่อนมันก็จะทำให้เกิดความสนใจที่จะรับรู้ในรายละเอียดของมัน ซึ่งจะทำให้รายละเอียดของเนื้อหานั้นเป็นที่รับรู้ได้ง่าย เฉกเช่นน้ำฝนที่ตกลงมาบนพื้นดินที่เปียกชุ่มแล้วพื้นดินนั้นก็จะสามารถดูดซึมนั้นได้เร็วขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในบางครั้งท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงใช้ประโยคที่กว้างๆ หลังจากนั้นท่านก็จะนำเสนอรายละเอียดของมัน

ประโยคแรก ท่านนบีได้กล่าวว่า "اِحْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วอัลลอฮฺจะพิทักษ์เจ้า) เป็นประโยคที่มีความสำคัญและยิ่งใหญ่มาก ซึ่งเป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำสั่งใช้และผลลัพท์ของมัน ซึ่งคำสั่งใช้คือ "اِحْفَظِ اللهَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ) ส่วนผลลัพท์ของมันคือ "يَحْفَظْكَ" (อัลลอฮฺจะพิทักษ์เจ้า) ในส่วนนี้เฉกเช่นคำกล่าวที่ว่า "إن تحفظ الله يحفظك" (หากเจ้าพิทักษ์อัลลอฮฺ พระองค์ก็จะพิทักษ์เจ้า)

คำถาม อะไรคือความหมายของ "حفظ الله" (การพิทักษ์อัลลอฮฺ) ?

คำตอบ ความหมายของ "حفظ الله" (การพิทักษ์อัลลอฮฺ) หมายถึง การที่ท่านพิทักษ์รักษาขอบเขตของอัลลอฮฺ ชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของพระองค์ ด้วยการปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกสั่งใช้ และหลีกห่างจากสิ่งที่ถูกห้าม รวมถึงการเชื่อมั่นต่อทุกเรื่องราวที่พระองค์ทรงดำรัส ส่วนความหมายของ "يحفظك" (พระองค์ก็จะพิทักษ์เจ้า) หมายถึง พระองค์จะทรงดูแลในเรื่องศาสนาและโลกดุนยาของท่าน ไม่ใช่เรื่องศาสนาเพียงอย่างเดียว

การพิทักษ์ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ต่อมนุษย์ในเรื่องโลกดุนยานั้น คือการที่พระองค์จะดูแลสติปัญญาของเขา ร่างกายของเขา และความคิดของเขาจากสิ่งที่ไม่ดี และพระองค์จะรักษาทรัพย์สินของเขาจากสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ รวมถึงจะปกป้องรักษาครอบครัวของเขาให้มีความปลอดภัยเป็นอย่างดี

ส่วนการพิทักษ์ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในเรื่องศาสนานั้น คือการที่พระองค์จะไม่ให้เขาฝ่าฝืนต่อพระองค์ และจะไม่ให้เขาละทิ้งสิ่งที่วาญิบต้องกระทำ ซึ่งหากเขาได้พลาดไปทำสิ่งนั้น อัลลอฮฺก็จะพิทักษ์เขาด้วยการให้เตาฟีก (อำนวยความสะดวก) ในการเตาบะฮฺต่อพระองค์ในสิ่งที่เขาบกพร่องไป จึงทำให้การพิทักษ์ของอัลลอฮฺในเรื่องศาสนา หมายรวมถึงการปกป้องก่อนที่คนๆ หนึ่งจะกระทำความผิด และการปกป้องหลังจากที่เขาได้กระทำความผิดไปแล้ว และใครก็ตามที่แสวงหาทางนำ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ก็จะทรงเพิ่มพูนทางนำให้แก่เขา ดังที่พระองค์ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ زَادَهُمْ هُدًى وَءَاتَىٰهُمْ تَقْوَىٰهُمْ ﴿١٧﴾ ﴾ [محمد : ١٧]

ความว่า "**ส่วนผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง พระองค์ทรงเพิ่มแนวทาง**

ที่ถูกต้องให้แก่พวกเขา และจะทรงประทานให้แก่พวกเขาซึ่งการยำเกรงของพวกเขา" (สูเราะฮฺมุฮัมมัด อายะฮฺที่ 17)

* คำว่า "اِحْفَظِ" (เจ้าจงพิทักษ์) หมายถึง จงพิทักษ์รักษาขอบเขตของอัลลอฮฺ ชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของพระองค์ ด้วยการปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกสั่งใช้ และหลีกห่างจากสิ่งที่ถูกห้าม เช่นเดียวกันด้วยกับการเรียนรู้เรื่องราวของศาสนาที่จะทำให้ท่านสามารถทำอิบาดะฮฺและปฏิสัมพันธ์กับผู้คน รวมถึงสามารถเชิญชวนผู้คนไปสู่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ และการพิทักษ์รักษาอัลลอฮฺนั้นพระองค์ก็จะทรงพิทักษ์รักษาท่านในเรื่องศาสนาของท่าน ครอบครัวของท่านทรัพย์สินของท่าน และตัวของท่านเอง เพราะอัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลาจะตอบแทนคนที่กระทำความดีด้วยกับความดีงามต่างๆ ของพระองค์ ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดนั่นคือการที่พระองค์จะพิทักษ์รักษาศาสนาของท่าน และทำให้ท่านปลอดภัยจากการหลุ่มหลงและหลงผิด เพราะใครก็ตามที่แสวงหาทางนำ อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ก็จะทรงเพิ่มพูนทางนำให้แก่เขา พระองค์ทรงดำรัสว่า

﴿ وَٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ زَادَهُمْ هُدًى وَءَاتَىٰهُمْ تَقْوَىٰهُمْ ﴿١٧﴾ ﴾ [محمد : ١٧]

ความว่า "**ส่วนผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง พระองค์ทรงเพิ่มแนวทางที่ถูกต้องให้แก่พวกเขา และจะทรงประทานให้แก่พวกเขาซึ่งการยำเกรงของพวกเขา"** (สูเราะฮฺมุฮัมมัด อายะฮฺที่ 17)

ทำให้เราเข้าใจได้ว่าใครก็ตามที่ไม่พิทักษ์รักษาอัลลอฮฺ เขาก็ไม่คู่ควรที่จะได้รับการพิทักษ์รักษาจากพระองค์ อัซซะวะญัลละ และนี่เป็นวิธีการกระตุ้นให้มีการพิทักษ์รักษาขอบเขตของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ" (คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดาร อัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

ประโยคที่สอง ท่านนบีได้กล่าวว่า "اِحْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้า) ซึ่งการเน้นย้ำประโยคที่ว่า "اِحْفَظِ اللهَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ) เพื่อเป็นการแสดงถึงผลลัพท์ของมันนั้นมีความหลากหลาย ได้แก่ ผลลัพท์ที่หนึ่ง "يَحْفَظْكَ" (อัลลอฮฺจะพิทักษ์เจ้า) และผลลัพท์ที่สองคือ

"تَجِدْهُ تُجَاهَكَ" (เจ้าจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้า) หมายถึง พระองค์จะทรงชี้แนะแนวทางสู่สิ่งที่มีความดีงาม ดังนั้นผลลัพท์แรกจึงเป็นในแง่ของการพิทักษ์รักษา ส่วนผลลัพท์ที่สองจึงเป็นในแง่ของการชี้แนะแนวทางสู่ความดีงาม

ประโยคที่ว่า "تَجِدْهُ تُجَاهَكَ" (เจ้าจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้า) หมายถึง พระองค์จะทรงชี้แนะแนวทางสู่ความดีงามต่างๆ และทำให้ท่านได้ใกล้ชิดกับความดีงามนั้น และพระองค์จะทรงให้ทางนำแก่ท่านไปสู่ความดีงามนั้นอีกด้วย นอกจากนี้พระองค์จะทรงปกป้องท่านจากความชั่วร้ายต่างๆ ในเรื่องนี้พระองค์ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ حَسۡبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٦٤ ﴾ [الأنفال: ٦٤]

ความว่า **"โอ้ นบี! อัลลอฮฺนั้นเป็นที่พอเพียงแก่เจ้า และแก่ผู้ปฏิบัติตามเจ้าด้วย อันได้แก่ผู้ศรัทธาทั้งหลาย"** (สูเราะฮฺอัล-อันฟาล อายะฮฺที่ 64)

กล่าวคือ เป็นที่พอเพียงแก่ท่านนบีมุฮัมมัดและผู้ที่ปฏิบัติตามท่านจากบรรดาผู้ที่ศรัทธาทั้งหลาย

* ท่านนบีได้กล่าวว่า "اِحْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้า) ซึ่งคำอธิบายของคำกล่าวนี้ "اِحْفَظِ اللهَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ) ก็เป็นไปตามที่เราได้อธิบายมาแล้วในประโยคแรก ส่วนความหมายของคำว่า "ท่านจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้าและข้างหน้าท่านนั้น" ทั้งสองมีความหมายเดียวกัน หมายถึงว่า ท่านจะพบว่าอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ อยู่ข้างหน้าท่านซึ่งพระองค์จะทรงชี้แนะแนวทางสู่ความดีงาม และทำให้ท่านได้ใกล้ชิดกับความดีงามนั้น และพระองค์จะทรงให้ทางนำแก่ท่านไปสู่ความดีงามนั้นอีกด้วย นอกจากนี้พระองค์จะทรงปกป้องท่านจากความชั่วร้ายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากท่านได้พิทักษ์รักษาอัลลอฮฺด้วยกับการขอความช่วยเหลือต่อพระองค์ ซึ่งใครก็ตามที่ขอความช่วยเหลือต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และมอบหมาย (ตะวักกุล) ต่อพระองค์แน่นอนว่าพระองค์จะทรงเป็นที่พอเพียงแก่เขา และเขาจะไม่ต้องการความช่วยเหลือจากใครคนอื่นอีกนอกจากอัลลอฮฺ ในเรื่องนี้พระองค์ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ حَسۡبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٦٤ ﴾ [الأنفال: ٦٤]

ความว่า **“โอ้ นบี! อัลลอฮฺนั้นเป็นที่พอเพียงแก่เจ้า และแก่ผู้ปฏิบัติตามเจ้าด้วย อันได้แก่ผู้ศรัทธาทั้งหลาย”** (สูเราะฮฺอัล-อันฟาล อายะฮฺที่ 64)

กล่าวคือ เป็นที่พอเพียงแก่ท่านนบีมุฮัมมัดและผู้ที่ปฏิบัติตามท่านจากบรรดาผู้ที่ศรัทธาทั้งหลาย ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่อัลลอฮฺเป็นที่พอเพียงแก่คนๆ หนึ่งแล้ว แน่นอนว่าพระองค์จะไม่ทรงให้เขาประสบกับสิ่งที่ไม่ดี และด้วยเหตุนี้ท่านนบีจึงกล่าวว่า “اِحْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ” (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้า) (คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดาร อัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

ประโยคที่สาม ท่านนบีได้กล่าวว่า “إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ” (เมื่อเจ้าจะวิงวอนขอก็จงวิงวอนขอต่ออัลลอฮฺ) กล่าวคือ เมื่อท่านต้องการวอนขอในเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้ว ท่านอย่าได้วอนขอต่อมัคลู๊ก (สิ่งที่ถูกสร้าง) เพราะบางทีมัคลู๊กอาจจะสามารถตอบสนองหรืออาจจะไม่สามารก็ได้ แต่ท่านจงวอนขอต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละเถิด เพราะผู้ทรงสร้างนั้นมีความสามารถที่จะตอบสนองการวอนขอ ซึ่งพระองค์จะตอบสนองในสิ่งที่บ่าวได้วอนขอต่อพระองค์ ในเรื่องนี้นักกวีท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

لا تسألن بُنَيَّ آدم حاجةً
و سل الذي أبوابه لا تُحجبُ
الله يغضبُ إن تركت سؤاله
و بُنَيَّ آدم حينَ يُسألُ يغضبُ

ท่านอย่าได้วอนขอความต้องการใดจากลูกหลานอาดัม
แต่จงวอนขอต่อผู้ที่ประตูของพระองค์นั้นไม่มีวันปิดลง
อัลลอฮฺทรงโกรธผู้ที่ไม่วอนขอต่อพระองค์
ต่างจากลูกหลานอาดัมที่จะโกรธเมื่อเขาถูกวอนขอ

กวี -เราะหิมะฮุลลอฮฺ- ท่านนี้กล่าวได้ถูกต้องแล้ว

* ท่านนบีได้กล่าวว่า “إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ” (เมื่อเจ้าจะวิงวอนขอก็จงวิงวอนขอต่ออัลลอฮฺ) เมื่อท่านต้องการวอนขอในเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้ว ท่านอย่าได้วอนขอ

ต่อผู้ใดอื่นจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และอย่าได้วอนขอต่อสิ่งที่ถูกสร้างอย่างเด็ดขาด แต่ถ้าหากท่านวอนขอต่อสิ่งที่ถูกสร้างในสิ่งที่เขาสามารถจะให้ได้ ก็ให้รับรู้ว่าเขาเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งเท่านั้น ส่วนต้นเหตุจริงๆ นั้นคืออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งหากพระองค์ทรงประสงค์ที่จะหักห้ามมันก็ย่อมทำได้ ดังนั้นขอให้ท่านยึดมั่นต่ออัลลอฮฺ ตะอาลา เถิด (คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดารอัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

ประโยคที่สี่ ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ" (และเมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ) หมายถึง เมื่อท่านต้องการความช่วยเหลือ ก็จงร้องขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพราะกิจการทั้งหลายที่อยู่ในชั้นฟ้าและแผ่นดินนั้นอยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์ ด้วยเหตุนี้เราจึงวอนขอในทุกๆ การละหมาดว่า

﴿ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۞ ﴾ [الفاتحة: ٥]

ความว่า **"เฉพาะพระองค์เท่านั้น ที่พวกข้าพระองค์เคารพอิบาดะฮฺ และเฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้าพระองค์ขอความช่วยเหลือ"** (สูเราะฮฺอัล-ฟาติหะฮฺ อายะฮฺที่ 5)

หมายถึง เราจะไม่เคารพอิบาดะฮฺต่อสิ่งใดอื่นจากพระองค์เพียงผู้เดียว โดยไม่มีภาคีใดๆ ต่อพระองค์ และเราจะไม่วอนขอความช่วยเหลือจากผู้ใดนอกจากพระองค์

คำกล่าวที่ว่า "إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ" (เมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ) หมายรวมว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นจำเป็นต่อการได้รับความช่วยเหลือ ดังนั้น ท่านอย่าได้วอนขอความช่วยเหลือต่อผู้ใดอื่นจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพราะพระองค์เป็นผู้ทรงสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ท่าน

* ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ" (และเมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ) เมื่อท่านต้องการความช่วยเหลือและร้องขอความช่วยเหลือจากผู้ใด ท่านอย่าร้องขอจากผู้ใดอื่นจากอัลลอฮฺ อัซซะ

วะญัลละ เพราะกิจการทั้งหลายที่อยู่ในชั้นฟ้าและแผ่นดินนั้นอยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์ ซึ่งพระองค์จะให้ความช่วยเหลือแก่ท่านหากพระองค์ทรงประสงค์ และหากท่านจริงใจขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺและมอบหมาย (ตะวักกุล) ต่อพระองค์ แน่นอนว่าพระองค์จะให้ความช่วยเหลือแก่ท่าน และหากท่านขอความช่วยเหลือจากสิ่งที่ถูกสร้างในสิ่งที่เขาสามารถให้การช่วยเหลือได้ ก็ขอให้ท่านเชื่อว่ามันเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งเท่านั้น แต่อัลลอฮฺต่างหากที่เป็นผู้ที่ทำให้เขาเข้ามาช่วยเหลือท่าน

ซึ่งสองประโยคข้างต้นนี้ (เมื่อเจ้าจะวิงวอนขอก็จงวิงวอนขอต่ออัลลอฮฺ และเมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ) เป็นหลักฐานว่าการให้ความหนึ่งเดียวต่ออัลลอฮฺ (เตาฮีด) จะบกพร่องหากคนๆ หนึ่งได้วิงวอนขอต่อสิ่งอื่นจากอัลลอฮฺ และด้วยเหตุนี้เองจึงห้ามวิงวอนขอต่อสิ่งอื่นจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ไม่ว่าจะเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ เพราะเมื่ออัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลาประสงค์ที่จะช่วยเหลือท่าน พระองค์ก็จะทรงให้ท่านได้รับความสะดวกในการรับความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะด้วยกับสาเหตุที่เป็นที่รู้กันหรือสาเหตุที่ไม่เป็นที่รู้กันก็ตาม ซึ่งบางทีอัลลอฮฺจะทรงช่วยเหลือท่านด้วยกับสาเหตุที่ไม่เป็นที่รับรู้กัน และจะปกป้องท่านจากความชั่วร้ายต่างๆ ในสิ่งที่ไม่มีใครสามารถให้การช่วยเหลือแก่ท่านได้ แน่นอนพระองค์ทรงช่วยเหลือท่าน อย่างไรก็ตามเมื่ออัลลอฮฺได้ทรงช่วยเหลือท่านผ่านใครคนหนึ่งก็ไม่อนุญาตที่ท่านจะลืมต้นเหตุของการช่วยเหลือนั้น นั่นคืออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ (คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดาร อัช-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

ประโยคที่ห้า ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَاعْلَمْ أَنَّ الأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوْكَ إِلاَّ بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ لَكَ" (และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า หากประชาชาติทั้งหมดรวมกันเพื่อทำคุณประโยชน์อย่างหนึ่งแก่เจ้า พวกเขาไม่สามารถทำคุณประโยชน์ใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว) เริ่มต้นของประโยคส่วนนี้ด้วยคำสั่งให้มีการรับรู้ ทั้งนี้เพื่อบ่งชี้ถึงความสำคัญของมัน

คำว่า "اعْلَمْ" (พึงทราบเถิด) หมายถึง ให้รับรู้อย่างมั่นใจ ส่วนคำว่า "أَنَّ الأُمَّةَ" (ประชาชาติทั้งหมด) หมายถึง มนุษย์ทุกคน

"لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوْكَ إِلاَّ بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ لَكَ" (หากรวมกันเพื่อทำคุณประโยชน์อย่างหนึ่งแก่เจ้า พวกเขาไม่สามารถทำคุณประโยชน์

ใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว)

คำถาม หากเป็นไปเช่นนั้น แล้วมนุษย์ต้องวอนขอความช่วยเหลือจากใคร ?

คำตอบ ให้เขาวอนขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ ซึ่งพระองค์ ญัลละ วะอะลา จะให้ความดีงามและคุณประโยชน์บางประการผ่านมือของใครคนหนึ่งอย่างไรก็ตาม ความดีงามและคุณประโยชน์บางประการที่ผ่านมือของใครคนหนึ่งนั้นล้วนเป็นคำสั่งใช้ของพระองค์ ตะบาเราะกะ วะตะอาลา ซึ่งพระองค์เป็นผู้กำหนดทุกอย่างไว้แก่ท่าน และหากพระองค์ไม่ทรงกำหนดคุณประโยชน์ประการใดแก่ท่านไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ก็ไม่มีใครสามารถที่จะให้คุณประโยชน์แก่ท่านได้

* ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَاعْلَمْ أَنَّ الأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوْكَ إِلاَّ بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ لَكَ" (และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า หากประชาชาติทั้งหมดรวมกันเพื่อทำคุณประโยชน์อย่างหนึ่งแก่เจ้า พวกเขาไม่สามารถทำคุณประโยชน์ใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว) หากประชาชาติทั้งหมดทั้งรุ่นแรกและรุ่นสุดท้ายรวมตัวกันเพื่อทำคุณประโยชน์อย่างหนึ่งแก่ท่าน พวกเขาก็จะไม่สามารถทำคุณประโยชน์แก่ท่านได้ นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้แก่ท่านแล้ว เพราะฉะนั้นคุณประโยชน์ใดๆ ก็ตามที่คนๆ หนึ่งได้รับจากใครก็ตาม ในความเป็นจริงมันมาจากอัลลอฮฺ เพราะพระองค์เป็นผู้ทรงกำหนดให้แก่เขา และนี่คือสิ่งที่เราพยายามเรียกร้องให้พวกเรายึดมั่นต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และให้พวกเราตระหนักว่าประชาชาติทั้งหมดนั้นไม่สามารถที่จะเอื้อคุณประโยชน์ใดๆ ได้นอกจากด้วยการอนุมัติจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ (คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดาร อัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

ประโยคที่หก ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَلَوِ اجْتَمَعُوْا عَلَى أَنْ يَضُرُّوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوْكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْكَ." (และหากพวกเขารวมกันเพื่อทำอันตรายแก่เจ้าด้วยบางสิ่ง พวกเขามิอาจทำอันตรายใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว) ในส่วนนี้หมายถึงว่า หากมีใครทำอันตรายแก่ท่าน ก็ให้ท่านรับรู้ว่าสิ่งนั้นได้กำหนดไว้ให้แก่ท่านแล้ว ซึ่งท่านไม่สามารถหลีกหนีจากมันได้ เพราะมันเป็นเกาะฎออ์และเกาะดัร (กำหนดสภาวะ) ของอัลลอฮฺ (สามารถศึกษา

เรื่องกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺได้เพิ่มเติมในหะดีษที่ 2)

คำว่า "كَتَبَهُ اللهُ لَكَ" และ "كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْكَ" เป็นการกำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ

* ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَإِنِ اجْتَمَعُوْا عَلَى أَنْ يَضُرُّوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوْكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْكَ." (และหากพวกเขารวมกันเพื่อทำอันตรายแก่เจ้าด้วยบางสิ่ง พวกเขามิอาจทำอันตรายใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว) เพราะฉะนั้นแล้ว อันตรายใดก็ตามที่ประสบแก่ท่านจากใครคนหนึ่ง ก็ให้ตระหนักว่าในความเป็นจริงแล้วอัลลอฮฺได้กำหนดให้มันประสบแก่ท่าน ดังนั้นให้ท่านพึงพอใจในเกาะฎออ์เกาะดัร (กำหนดสภาวะ) ของอัลลอฮฺ แต่ไม่มีปัญหาแต่อย่างใดที่ท่านจะหาทางปกป้องจากอันตรายนั้น เพราะอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَجَزَٰٓؤُاْ سَيِّئَةٖ سَيِّئَةٞ مِّثۡلُهَاۖ ﴾ [الشورى: ٤٠]

ความว่า **"และการตอบแทนความชั่วคือความชั่วเยี่ยงมัน"** (สูเราะฮฺอัช-ชูรอ อายะฮฺที่ 40) (คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดารอัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

ประโยคที่เจ็ด ท่านนบีได้กล่าวว่า "رُفِعَتِ الأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُحُفُ" (ปากกาได้ถูกยกขึ้นและกระดาษบันทึกก็แห้งแล้ว) คำว่า "رُفِعَتِ الأَقْلَامُ" (ปากกาได้ถูกยกขึ้น) หมายถึง ปากกาที่ใช้เขียนกำหนดสภาวะต่างๆ ส่วนคำว่า "وطويت الصحف" หมายถึง กระดาษถูกเขียนแล้ว ซึ่งประโยคในส่วนนี้หมายถึงว่ากิจการต่างๆ ได้สิ้นสุดแล้ว สิ่งใดก็ตามที่ถูกกำหนดไว้แก่ท่านไม่ว่าจะดีหรือไม่ดีมันก็จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน และจะไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงพจนารถของอัลลอฮฺได้อีก

* ท่านนบีได้กล่าวว่า "رُفِعَتِ الأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُحُفُ" (ปากกาได้ถูกยกขึ้นและกระดาษบันทึกก็แห้งแล้ว) หมายถึง สิ่งที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้บันทึก (ความเป็นไปของสรรพสิ่งต่างๆ) นั้นได้สิ้นสุดแล้ว ซึ่งปากกาได้ถูกยกขึ้นและกระดาษบันทึกก็แห้งแล้ว และจะไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงพจนารถของอัลลอฮฺได้อีก (คำอธิบาย

ส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดาร อัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

คำกล่าวที่ว่า "บันทึกโดยอัต-ติรมีซี และท่านกล่าวว่า หะดีษอยู่ในระดับหะสันเศาะฮีหฺ

และในรายงานอื่นจากอัต-ติรฺมิซี มีสำนวนว่า"اِحْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบอัลลอฮฺอยู่เบื้องหน้า) ซึ่งสำนวนนี้ไม่ได้แตกต่างจากสำนวนแรกในแง่ขอความหมาย เพราะคำว่า "تُجَاهَكَ" ก็หมายถึง เบื้องหน้าของท่าน

ประโยคที่แปด ท่านนบีได้กล่าวว่า "تَعَرَّفْ إِلَى اللهِ فِيْ الرَّخَاءِ يَعْرِفُكَ فِيْ الشِّدَّةِ" (เจ้าจงรู้จักอัลลอฮฺในยามสุขสบาย แล้วพระองค์จะรู้จักท่านในยามทุกข์ยาก) หมายถึง ให้ท่านรู้จักมักคุ้นกับอัลลอฮฺในยามที่สุขสบาย แล้วพระองค์จะรู้จักท่านในยามทุกข์ยาก ซึ่งการรู้จักในที่นี้มันเป็นการรู้จักที่เฉพาะ เพราะอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงรู้จักทุกคนดี และพระองค์ทรงรอบรู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าบ่าวจะรู้จักมักคุ้นกับพระองค์หรือไม่ก็ตาม ส่วนความหมายของการรู้จักมักคุ้นกับอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ นั่นคือ การคะยั้นคะยอพระองค์ด้วยการฏออะฮฺ ซึ่งท่านจะไม่บกพร่องในสิ่งที่พระองค์ทรงสั่งใช้ท่าน และท่านจะไม่ละเมิดในสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามท่าน ซึ่งนี่คือการรู้จักมักคุ้นต่ออัลลอฮฺ

และท่านนบีได้กล่าวว่า "فِيْ الرَّخَاءِ" (ในยามสุขสบาย) หมายถึง ชีวิตที่สุขสบาย เช่นสุขภาพแข็งแรง ฐานะมั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิต เป็นต้น "يَعْرِفُكَ" (พระองค์จะรู้จักท่าน) หมายถึง รู้จักเป็นการเฉพาะ "فِيْ الشِّدَّةِ" (ในยามทุกข์ยาก) หมายถึง ในช่วงที่ท่านตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งพระองค์จะรู้จักท่าน (เช่นให้ความช่วยเหลือเป็นต้น -ผู้แปล-) เมื่อท่านเจ็บป่วย, พระองค์จะรู้จักท่านเมื่อท่านขัดสน, พระองค์จะรู้จักท่านเมื่อท่านมีความหวาดกลัว, และที่สำคัญที่สุดพระองค์จะรู้จักท่านขณะที่ท่านจะเสียชีวิต ซึ่งพระองค์จะทรงทำให้ท่านยืนหยัดและอยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง เพราะช่วงเวลาที่หนักหน่วงที่สุดสำหรับมนุษย์คือช่วงเวลาที่เขากำลังจะเสียชีวิต ซึ่งเมื่อท่านรู้จักอัลลอฮฺในยามที่สุขสบาย พระองค์ก็จะรู้จักท่านในยามที่ทุกข์ยาก

ประโยคที่เก้า ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيْبَكَ"

(และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า สิ่งใดที่คลาดแคล้วจากท่าน มันย่อมไม่ประสบกับท่าน) ประโยคส่วนนี้ก็เป็นการเรียกร้องให้รับรู้มัน เพราะมีความสำคัญอย่างมาก ส่วนคำว่า "أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ" (สิ่งใดที่คลาดแคล้วจากท่าน) หมายถึง สิ่งใดที่ถูกกำหนดให้คลาดแคล้วจากท่าน "لَمْ يَكُنْ لِيُصِيْبَكَ" (มันย่อมไม่ประสบกับท่าน) กล่าวคือ หากประชาชาติทั้งหมดรวมกันเพื่อทำอันตรายต่อท่าน ซึ่งสิ่งนั้นไม่ได้ถูกกำหนดแก่ท่าน ดังนั้น ก็เป็นไปไม่ได้ที่มันจะเกิดขึ้น

"وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ" (และสิ่งใดที่มันประสบกับท่าน มันย่อมไม่คลาดแคล้วจากท่านอย่างแน่นอน) คำว่า "مَا أَصَابَكَ" (สิ่งใดที่มันประสบกับท่าน) ในที่นี้สามารถกล่าวได้ว่าสิ่งใดที่ถูกกำหนดให้ท่านประสบกับมัน หรือการกระทำใดก็ตามที่มันประสบกับท่าน มันก็จะต้องประสบ ซึ่งมันย่อมไม่คลาดแคล้วจากท่าน ดังนั้น ท่านอย่ากล่าวว่า "ถ้าฉันไม่ทำอย่างนี้ มันก็จะไม่เกิดอย่างนั้น" เพราะสิ่งใดที่มันเกิดขึ้น ก็สามารถรับรู้ได้ทันทีว่ามันถูกกำหนดแก่ท่านแล้ว ซึ่งท่านต้องประสบกับมันอย่างแน่นอน เพราะกิจการทั้งหมดล้วนอยู่ในพระหัตถ์ของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในที่นี้จึงหมายรวมว่ามนุษย์นั้นจะต้องยึดมั่นอย่างสมบูรณ์ต่อพระผู้อภิบาลของเขา

* ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيْبَكَ وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ" (และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า สิ่งใดที่คลาดแคล้วจากท่าน มันย่อมไม่ประสบกับท่าน และสิ่งใดที่มันประสบกับท่าน มันย่อมไม่คลาดแคล้วจากท่านอย่างแน่นอน) กล่าวคือ สิ่งใดก็ตามที่จะประสบกับท่าน ท่านจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากมันได้ และสิ่งใดก็ตามที่จะไม่ประสบกับท่าน ท่านก็จะไม่สามารถประสบกับมันได้ และยังสามารถตีความได้อีกว่า หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่อัลลอฮฺทรงกำหนดให้ประสบกับท่าน พระองค์ก็จะไม่ทำให้มันคลาดแคล้วจากท่าน แต่มันจะต้องเกิดอย่างแน่นอน เพราะอัลลอฮฺทรงกำหนดมันแล้ว และสิ่งใดก็ตามที่อัลลอฮฺทรงกำหนดให้คลาดแคล้วจากท่าน มันย่อมไม่ประสบกับท่านอย่างแน่นอน ซึ่งกิจการทั้งหมดล้วนอยู่ในพระหัตถ์ของอัลลอฮฺ และสิ่งนี่เองที่จะส่งผลให้มนุษย์นั้นได้ยึดมั่นอย่างสมบูรณ์ต่อพระผู้อภิบาลของเขา (คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดารอัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

ประโยคที่สิบ "وَاعْلَمْ أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ" (และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า ชัยชนะอยู่กับความอดทน) การเน้นย้ำให้มีการรับรู้ก็ เนื่องจากประโยคและคำสั่งเสียส่วนนี้มีความสำคัญอย่างมาก คำว่า "أَنَّ النَّصْرَ" หมายถึง ชัยชนะเหนือศัตรูมาพร้อมกับความอดทน ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَٱثْبُتُواْ وَٱذْكُرُواْ ٱللَّهَ كَثِيرًا ﴿٤٥﴾ ﴾ [الأنفال: ٤٥]

ความว่า "**บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย เมื่อพวกเจ้าพบกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก็จงยืนหยัดเถิด และจงรำลึกถึงอัลลอฮฺมากๆ**" (สูเราะฮฺอัล-อันฟาล อายะฮฺที่ 45)

และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«لاَ تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ العَدُوِّ، وَسَلُوا اللهَ العَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُ فَاصْبِرُوا، فَإِنَّ الجَنَّةَ تَحْتَ ظِلاَلِ السُّيُوفِ»

ความว่า "**พวกเจ้าจงอย่างใฝ่ฝันที่จะเผชิญหน้า (เพื่อทำสงคราม) กับศัตรู และจงขอต่ออัลลอฮฺให้แคล้วคลาดจากมัน แต่เมื่อใดที่พวกเจ้าต้องเผชิญหน้ากับศัตรู (อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้) พวกเจ้าก็จง (ตั้งมั่นและ) อดทน และแท้จริงสวนสวรรค์นั้นอยู่ภายใต้เงาดาบ (ของผู้ที่ต่อสู้เพื่อสัจธรรม)**" (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข และมุสลิม หมายเลข 2966)

เพราะฉะนั้น ชัยชนะเหนือศัตรูนั้นมาพร้อมกับความอดทน หมายถึง การที่มีจิตใจตั้งมั่นและอดทนในการสู้รบและทำญิฮาดกับพวกเขานั้นจะทำให้มีชัยเหนือศัตรู

คำถาม เป็นชัยชนะเหนือจิตใจของผู้ที่ต่อสู้หรือเหนือสิ่งที่เป็นเป้าหมายให้มีการต่อสู้ ?

คำตอบ ทั้งสองอย่าง

ซึ่งบางทีเราสามารถอธิบายได้ว่าหะดีษบทนี้ได้หมายรวมชัยชนะเหนือจิตใจ เพราะจิตใจจะเรียกร้องไปสู่อารมณ์ความใคร่และความหลงผิด ดังที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ ۞وَمَآ أُبَرِّئُ نَفْسِيٓۚ إِنَّ ٱلنَّفْسَ لَأَمَّارَةُۢ بِٱلسُّوٓءِ ﴿٥٣﴾ ﴾ [يوسف: ٥٣]

ความว่า **"และฉันไม่อาจชำระจิตใจของฉันให้สะอาดบริสุทธิ์ได้ แท้จริงจิตใจนั้นถูกครอบงำไว้ด้วยความชั่ว"** (สูเราะฮฺยูสุฟ อายะฮฺที่ 53)

ซึ่งหากมนุษย์ได้อดทนต่อความต้องการของจิตใจและสามารถยืนหยัดในศาสนาของอัลลอฮฺ ก็ถือว่าได้มีชัยเหนือมัน

* หลังจากนั้นท่านนบีก็กล่าวว่า "أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ" (แท้จริง ชัยชนะอยู่กับความอดทน) ซึ่งเป็นประโยคที่พยายามกระตุ้นให้มีความอดทน เพราะหากชัยชนะอยู่กับความอดทนแล้ว ดังนั้นการที่คนๆ หนึ่งได้อดทนก็เพื่อต้องการชัยชนะนั้นเอง ส่วนความอดทนในที่นี้หมายรวมถึงความอดทนต่อการฏออะฮฺ (เคารพเชื่อฟัง) ต่ออัลลอฮฺ อดทนจากการฝ่าฝืนพระองค์ และอดทนต่อเคราะห์กรรมต่างๆ ที่สร้างความเจ็บปวด เพราะศัตรูจะจู่โจมคนๆ หนึ่งในทุกด้าน ซึ่งเขาอาจจะรู้สึกว่าตัวเขาไม่สามารถที่จะต่อกรกับศัตรูได้ ทำให้เขารู้สึกรันทดใจและละทิ้งการญิฮาดทั้งๆ ที่มีบัญญัติให้ทำญิฮาด แต่เมื่อเขาต้องประสบกับอันตรายเขาก็จะรู้สึกรันทดใจและจะไม่ทำอะไรเลย และบางทีเขาก็ดำเนินการอะไรบางอย่างแต่แล้วเขาก็ได้ประสบกับความเจ็บปวดที่เกิดจากการต่อกรกับศัตรู และนั่นก็วาญิที่เขาต้องมีความอดทนเช่นเดียวกัน อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ ٱلْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُۥ ﴾ [ال عمران: ١٤٠]

ความว่า **"หากประสบแก่พวกเจ้า ซึ่งบาดแผลหนึ่งบาดแผลใด แน่นอนก็ย่อมประสบแก่พวกนั้น ซึ่งบาดแผลเยี่ยงเดียวกัน"** (สูเราะฮฺอาล อิมรอน อายะฮฺที่ 140)

และอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสอีกว่า

﴿ وَلَا تَهِنُوا۟ فِى ٱبْتِغَآءِ ٱلْقَوْمِ ۖ إِن تَكُونُوا۟ تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ ۖ وَتَرْجُونَ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ [النساء : ١٠٤]

ความว่า **"และพวกเจ้าจงอย่าท้อแท้ในการแสวงหากลุ่มชนพวกนั้น หากพวกเจ้าเจ็บ พวกเขาก็เจ็บเช่นเดียวกับพวกเจ้า แต่พวกเจ้าหวังจากอัลลอฮฺสิ่งที่**

พวกเขาไม่หวัง และอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ" (สูเราะฮฺอัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 104)

ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่คนๆ หนึ่งได้อดทน และต่างอดทนซึ่งกันและกัน และคอยสอดส่องเฝ้าระวัง อัลลอฮฺ สุบหานะฮู วะตะอาลา ก็จะทำให้เขาได้รับชัยชนะ (คำอธิบายส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดาร อัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

ประโยคที่สิบเอ็ด ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَأَنَّ الفَرَجَ مَعَ الكَرْبِ" (และความสุขอยู่กับทุกข์) คำว่า "الفرج" คือ การปลดเปลื้องความเดือดร้อนและความทุกข์ยาก ส่วนคำว่า "مَعَ الكَرْبِ" คือ ความทุกข์ยาก ความคับแคบ

ซึ่งคราใดก็ตามที่เกิดความเดือดร้อนในกิจการหนึ่ง ก็พึงทราบเถิดว่า ความสุขได้ใกล้เข้ามาแล้ว เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "وَأَنَّ الفَرَجَ مَعَ الكَرْبِ" (และความสุขอยู่กับทุกข์) ส่วนคนที่วอนขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ นั่น พระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ أَمَّن يُجِيبُ ٱلْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ ٱلسُّوٓءَ ۞ ﴾ [النمل : ٦٢]

ความว่า **"หรือผู้ใดเล่าจะตอบรับผู้ร้องทุกข์ เมื่อเขาวิงวอนขอต่อพระองค์และทรงปลดเปลื้องความชั่วร้ายนั้น"** (สูเราะฮฺอัน-นัมล์ อายะฮฺที่ 62)

ประโยคที่สิบสอง ท่านนบีได้กล่าวว่า "وَأَنَّ مَعَ العُسْرِ يُسْراً" (และความสะดวกง่ายดายอยู่กับความยากลำบาก) ซึ่งคราใดก็ตามที่เกิดความยากลำบากในกิจการหนึ่ง แต่หากท่านได้ผูกหัวใจไว้กับอัลลอฮฺ พระองค์ก็จะทรงทำให้กิจการของท่านมีความง่ายดาย ดังที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ فَإِنَّ مَعَ ٱلْعُسْرِ يُسْرًا ۞ إِنَّ مَعَ ٱلْعُسْرِ يُسْرًا ۞ ﴾ [الشرح: ٥، ٦]

ความว่า **"ฉะนั้นแท้จริงหลังจากความยากลำบากก็จะมีความง่าย แท้จริงหลังจากความยากลำบากก็จะมีความง่าย"** (สูเราะฮฺอัช-ชัรหฺ อายะฮฺที่ 6-5)

บรรดานักวิชาการได้กล่าวว่า "อัลลอฮฺได้กล่าวถึง "العسر" (ความยาก

ลำบาก) ในรูปคำมะอฺริฟะฮฺ (คำที่บ่งชี้ถึงสิ่งหนึ่งโดยเจาะจง) ด้วยการใช้ "ال" ส่วนการกล่าวถึง "يسر" (ความง่ายดาย) นั้นพระองค์ทรงใช้รูปคำนะกิเราะฮฺ (คำที่บ่งชี้ถึงสิ่งหนึ่งโดยไม่เจาะจง) ซึ่งประโยคใดก็ตามที่มีการทวนคำนะกิเราะฮฺเป็นครั้งที่สอง ดังนั้นในแง่ของการตีความนั้นคำที่สองจะไม่เหมือนกับคำแรก ต่างจากประโยคที่มีการทวนคำมะอฺริฟะฮฺเป็นครั้งที่สอง ซึ่งจะต้องตีความว่าคำที่สองเหมือนความหมายของคำแรก ด้วยประการนี้เอง อายะฮฺนี้จึงมีความหมายว่า พร้อมๆ กับความยากลำบากนั้นจะมีสองความง่ายดายอยู่ และด้วยเหตุนี้เอง ท่านอิบนุอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ จึงกล่าวว่า "ความยากลำบากนั้นไม่อาจเอาชนะสองความง่ายดายได้อย่างแน่นอน"

สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เมื่อท่านต้องประสบกับความยากลำบากในกิจการหนึ่ง ก็อย่าวิตกกังวลใจ แต่ให้รับรู้ว่าความง่ายดายได้ใกล้เข้ามาแล้ว ดังที่มีสำนวนกล่าวกันว่า "دوام الحال من المُحال" (จะให้สภาพเป็นไปตามนั้นตลอดคงเป็นไปไม่ได้) ซึ่งนี่คือความจริง เพราะทุกๆ สิ่งล้วนต้องมีจุดสิ้นสุด

หมายเหตุ ก่อนหน้านี้เราได้นำเสนอว่าประโยคใดก็ตามที่มีรูปคำมะอฺริฟะฮฺด้วยการใช้ "ال" จะต้องตีความว่าคำที่สองนั้นเหมือนกับความหมายของคำแรก หากแวดล้อมของประโยคนั้นไม่ได้ขัดแย้งกัน แต่ในกรณีที่แวดล้อมของประโยคนั้นขัดแย้งกัน ก็วาญิบที่จะต้องให้ความหมายที่แตกต่างตามแวดล้อมนั้น เช่นคำดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า

﴿ هَلۡ جَزَآءُ ٱلۡإِحۡسَٰنِ إِلَّا ٱلۡإِحۡسَٰنُ ﴿٦٠﴾ ﴾ [الرحمن: ٦٠]

ความว่า "**จะมีการตอบแทน (การงานที่เป็น) ความดีอันใดเล่า นอกจาก (ผลตอบแทนที่เป็น) ความดี**" (สูเราะฮฺอัร-เราะหฺมาน อายะฮฺที่ 60)

ในที่นี้คำว่า "الإحسان" ที่ใช้ "ال" มีการทวนเป็นครั้งที่สอง แต่การตีความหมายนั้นความหมายของคำแรกจะแตกต่างจากความหมายของคำที่สอง ซึ่งความหมายของคำที่สองคือ "ผลตอบแทนที่เป็นความดีงาม" ส่วนความหมายของคำแรกนั้นคือ "การงานที่เป็นความดีงาม" หมายถึงว่า จะไม่มีการตอบแทนการงานที่เป็นความดี นอกจากผลตอบแทนที่เป็นความดีแก่เขา

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. เป็นคำสั่งเสียที่มีความสำคัญ เพราะมันมาจากการถ่ายทอดของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แก่ลูกพี่ลูกน้องของท่าน ซึ่งถือเป็นหนึ่งในบุคคลที่ใกล้ชิดท่านมากที่สุด และยังเป็นเด็กน้อยที่เมื่อจดจำอะไรแล้วก็จะลืมยาก เพราะความรู้ที่ถูกปลูกฝังในวัยเด็กนั้นจะไม่มีวันลืม

2. หากความหมายของคำว่า "خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ" (ข้างหลังท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) หมายถึง การนั่งบนสัตว์พาหนะ แสดงว่าอนุญาตที่จะซ้อนท้ายบนสัตว์พาหนะได้ เพราะมีหะดีษที่รายงานถึงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ให้ท่านมุอาซ บินญะบัล, ท่านอุสามะฮฺ บินซัยดฺ, ท่านอัล-ฟัฎล์ บิน อัล-อับบาสซ้อนท้ายท่าน โดยในเรื่องนี้มีหลักฐานอย่างมากมาย อย่างไรก็ตาม มีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่ทำอันตรายต่อสัตว์พาหนะ ซึ่งหากเกรงว่าจะทำอันตรายต่อมันก็ไม่อนุญาตให้ซ้อนท้ายได้

3. เป็นการเรียกด้วยกับสิ่งที่สร้างความโอนอ่อน สร้างความสนใจและแสดงถึงความอ่อนโยนต่อคนที่มีอายุน้อยกว่า เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "يَا غُلَامُ" (โอ้เด็กน้อย) ประหนึ่งท่านนบีได้กล่าวว่า "แม้ว่าเจ้าจะยังเป็นเด็กน้อย แต่ฉันก็จะนำเสนอสิ่งที่มีประโยชน์และดีที่สุดแก่เจ้า" บทเรียนในส่วนนี้ สมควรอย่างยิ่งสำหรับคนที่จะพูดเรื่องที่มีความสำคัญควรเริ่มต้นใช้คำที่ดึงดูดความสนใจเสียก่อน

4. ความเยี่ยมยอดในวิธีการสอนของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ด้วยการนำเสนอเนื้อหากว้างๆ แล้วค่อยแจกแจงรายละเอียดของมัน

5. ผลตอบแทนเกิดจากการทำกิจการงาน เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "اِحْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วอัลลอฮฺจะพิทักษ์เจ้า) ในส่วนการพิทักษ์ของอัลลอฮฺที่มีต่อท่านนั้น คือการที่พระองค์ประทานความโปรดปราน ผลตอบแทนและรางวัลแก่ท่าน

6. เป็นการกล่าวถึงปัจจัยที่จะช่วยในการทำอิบาดะฮฺ แม้ว่ามันจะเป็นเรื่องดุนยาก็ตาม ซึ่งไม่มีคำกล่าวใดที่ระบุว่าถ้าได้ผลตอบแทนในเรื่องดุนยาแล้วก็จะทำให้ผลบุญน้อยลง โอ้ชาวมุสลิมเอ๋ย ท่านอย่าเข้าใจว่าผลตอบแทนในเรื่องดุนยาจะทำให้ไม่ได้รับผลตอบแทนในอาคิเราะฮฺ ในแง่มุมนี้มีคำกล่าวที่คล้ายๆ กันของท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า

«مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ»

ความว่า **"ผู้ใดที่ชื่นชอบที่จะให้เกิดความสะดวกในปัจจัยยังชีพและมีอายุยืน เขาก็จงผูกสัมพันธไมตรีกับเครือญาติของเขา"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 5986 และมุสลิม 2557)

ซึ่งนี้เป็นการส่งเสริมให้มีการผูกสัมพันธไมตรีกับเครือญาติด้วยกับเรื่องดุนยา

7. การที่คนๆ หนึ่งรักษาสิทธิของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ จะเป็นสาเหตุที่พระองค์จะให้ทางนำสู่แนวททางที่เที่ยงตรงแก่เขา เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "اِحْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบพระองค์อยู่เบื้องหน้า) หมายถึง พระองค์จะแนะนำสิ่งที่เป็นความดีงามแก่ท่าน ส่วนการที่อัลลอฮฺ ญัลละวะอะลา ทรงอยู่เบื้องหน้ามนุษย์นั้น ไม่ได้เป็นการปฏิเสธความสูงส่งของพระองค์สุบหานะฮู วะตะอาลา เพราะคุณลักษณะต่างๆ ของอัลลอฮฺ ตะอาลา จะไม่เหมือนกับสิ่งใดๆ ซึ่งความสูงส่งของพระองค์นั้นครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง

8. หากท่านจะวอนขอก็จงวอนขอต่ออัลลอฮฺ และอย่าได้วอนขอต่อสิ่งใดแต่ถ้าท่านวอนขอต่อสิ่งอื่นจากอัลลอฮฺในสิ่งที่พระองค์อนุญาตให้ท่านทำได้ มันก็ไม่ได้หลุดออกจากการวอนขอต่ออัลลอฮฺ เพียงแค่ท่านได้หาช่องทางที่จะนำไปสู่พระประสงค์ของพระองค์ในการมอบสิ่งต่างๆ แก่ท่าน ดังนั้น จึงไม่มีข้อห้ามในการวอนขอต่อมัคลูก (สิ่งที่ถูกสร้าง) ในสิ่งที่เขาสามารถให้ได้ ซึ่งถือว่ามันเป็นสาเหตุประการหนึ่งเท่านั้น ส่วนผู้ที่ทำให้มีสาเหตุนั้นก็คืออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

9. เป็นการบ่งชี้ว่าไม่จำเป็นที่มนุษย์จะต้องขอให้คนอื่นวอนขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺให้แก่เขา เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ" (เมื่อเจ้าจะวิงวอนขอก็จงวิงวอนขอต่ออัลลอฮฺ) ซึ่งท่านจะต้องเป็นคนขอดุอาอ์ด้วยตัวของท่านเอง และไม่ควรกล่าวว่า "ขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺให้ฉันด้วยนะ" เพราะมันจะทำให้ท่านถูกห้ามจากความดีงามของการขอดุอาอ์ เพราะการดุอาอ์เป็นอิบาดะฮฺ เช่น ถ้าท่านขอให้คนอื่นขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺให้ท่านมีความราบรื่นในการแต่งงาน แล้วไหนล่ะความนอบน้อมถ่อมตนในการขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺของท่าน เพราะท่านได้ขอต่อมัคลู๊กซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สมควรและไม่เหมาะสม ในส่วนที่มีรายงานว่าเคยมีคนมาขอให้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ขอดุอาอ์ให้นั้น นักวิชาการได้อธิบายว่าตัวท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ไม่เหมือนกับใครคนอื่น และบางทีดุอาอ์ที่ให้ท่านขอนั้นไม่ได้มีผลสำหรับคนที่ขอเท่านั้น แต่เป็นดุอาอ์ที่มีผลต่อคนอื่นๆ ด้วย เช่น มีคนกล่าวว่า

« يَا رَسُولَ اللهِ، هَلَكَتِ الأَمْوَالُ وَانْقَطَعْتِ السُّبُلُ، فَادْعُ اللهَ يُغِيثُنَا»

ความว่า **"โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ทรัพย์สินของเราเสียหายหมดแล้ว เส้นทางต่างๆ ก็ถูกตัดขาด (เพราะความแห้งแล้ง) ได้โปรดขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺให้ฝนตกด้วยเถิด"** (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 1014 และมุสลิม หมายเลข 897)

และมีรายงานจากเรื่องราวของท่านอุกาชะฮฺ บินมิหฺศ็อน ในเหตุการณ์ที่ท่านนบีได้กล่าวถึงผู้คนของประชาชาตินี้จำนวน 70,000 คนที่จะได้เข้าสวนสวรรค์โดยไม่ต้องถูกสอบสวนและถูกลงโทษ ท่านอุกาชะฮฺจึงกล่าวว่า "ได้โปรดขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺให้ฉันเป็นหนึ่งในกลุ่มคนนั้นด้วยเถิด" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 5705 และมุสลิม หมายเลข 216) ซึ่งท่านนบีก็ได้ขอดุอาอ์ให้เนื่องจากสอดคล้องกับเรื่องราวที่ท่านได้กล่าวถึงกลุ่มคนที่ได้เข้าสวนสวรรค์โดยไม่ต้องถูกสอบสวนและถูกลงโทษ และเหตุการณ์ของหญิงคนหนึ่งที่เป็นโรคลมบ้าหมู ซึ่งเธอได้ขอให้ท่านนบีขอดุอาอ์ให้ว่า "ได้โปรดขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺ ให้ฉันหายขาดจากมันด้วยเถิด" (ดูในอัล-บุคอรี หมายเลข 5652) ซึ่งทั้งหมดนี้มันมีความสอดคล้องกับเรื่องราวของมัน และอีกอย่างท่านเราะสูลุลลอฮฺ อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสสลาม ก็ไม่เหมือนใครคนอื่น ที่สำคัญคือการขอให้คนอื่นขอดุอาอ์ให้นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ส่งเสริมให้กระทำ แต่หากมี

ความจำเป็น ก็ให้ตั้งเนียตของท่านเพื่อต้องการให้เกิดประโยชน์แก่คนที่ขอดุอาอ์แก่ท่าน เพราะหากเขาได้ขอดุอาอ์แก่ท่านเขาก็จะเป็นคนที่ทำความดี ซึ่งอัลลอฮฺทรงรักคนที่ทำความดี อนึ่ง การอธิบายเช่นนี้เองที่สอดคล้องกับคำอธิบายท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ

10. ให้ท่านวอนขอต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในทุกสิ่งทุกอย่างทั้งเกี่ยวกับเรื่องศาสนาและเรื่องดุนยา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ก็ตาม กระทั่งมีหะดีษบทหนึ่งที่ท่านนบีได้กล่าวว่า

«لِيَسْأَلْ أَحَدُكُمْ رَبَّهُ حَاجَتَهُ كُلَّهَا حَتَّى يَسْأَلَ شِسْعَ نَعْلِهِ إِذَا انْقَطَعَ»

ความว่า **“คนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านจะต้องวอนขอต่อพระผู้อภิบาลของเขาในความต้องการหนึ่ง จนกระทั่งเขาจะวอนขอเชือกผูกรองเท้าของเขาเมื่อมันขาดไป”** (บันทึกโดยอัต-ติรมิซี หมายเลข 3973)

ท่านอย่ากล่าวว่าในเรื่องนี้ฉันละอายใจที่จะวอนขอต่ออัลลอฮฺเพราะมันเป็นเรื่องที่เล็กน้อย ไม่ได้ยุ่งยากอะไร และเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยสำคัญเท่าไหร่ เพราะถ้าท่านได้วอนขอต่ออัลลอฮฺก็ถือว่าท่านได้ทำอิบาดะฮฺที่ยิ่งใหญ่ เพราะการขอดุอาอ์ต่ออัลลอฮฺนั้นถือเป็นอิบาดะฮฺที่มีความยิ่งใหญ่มาก

11. ไม่อนุญาตให้ขอความช่วยเหลือต่อสิ่งใด นอกจากต้องขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า “إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ” (เมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ) แต่ในบางเรื่อง อัลลอฮฺก็อนุญาตให้เราขอความช่วยเหลือต่อสิ่งอื่นจากพระองค์ ในสิ่งที่เขามีความสามารถที่จะให้การช่วยเหลือได้ เฉกเช่นที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

« وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا، أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ»

ความว่า **“การที่ท่านช่วยเหลือผู้คนให้ขึ้นพาหนะของเขา หรือท่านช่วยยกสิ่งของของเขาขึ้นบนพาหนะของเขาก็เป็นเศาะดะเกาะฮฺ”** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1009)

ซึ่งเหล่านี้คือสิ่งที่พระองค์ได้อนุญาตให้เราขอความช่วยเหลือได้ ซึ่งมันไม่ได้ขัดกับคำกล่าวที่ว่า "إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ" (เมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ) แต่ถ้าเรื่องใดที่ไม่มีใครสามารถช่วยเหลือท่านได้เลยนอกจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ในกรณีนี้จะไม่อนุญาตให้ท่านขอความช่วยเหลือจากผู้ใดอื่นจากอัลลอฮฺอย่างเด็ดขาด

12. หากคนๆ หนึ่งอยู่บนสัจธรรมที่ถูกต้องก็ไม่จำเป็นที่เขาจะต้องใส่ใจคนอื่นอีก เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "وَاعْلَمْ أَنَّ الأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوْكَ إِلاَّ بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ لَكَ" (และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า หากประชาชาติทั้งหมดรวมกันเพื่อทำคุณประโยชน์อย่างหนึ่งแก่เจ้า พวกเขาไม่สามารถทำคุณประโยชน์ใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว) และ "وَإِنِ اجْتَمَعُوْا عَلَى أَنْ يَضُرُّوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوْكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْكَ." (หากพวกเขารวมกันเพื่อทำอันตรายแก่เจ้าด้วยบางสิ่ง พวกเขามิอาจทำอันตรายใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว)

หากมีคนถามว่า อนุญาตให้คนๆ หนึ่งปล่อยให้ตัวเองโดนคนอื่นทำอันตรายด้วยบางสิ่ง ทั้งๆ ที่เขาสามารถหลีกเลี่ยงจากมันได้หรือไม่ ?

คำตอบ ไม่อนุญาตให้กระทำเช่นนั้น ซึ่งท่านจะต้องไม่ยอมให้คนอื่นมาทำอันตรายแก่ท่านได้ และถึงแม้ท่านจะกล่าวว่า "หากผู้คนทั้งหมดรวมกันเพื่อทำอันตรายแก่ฉันด้วยบางสิ่ง พวกเขามิอาจทำอันตรายใดๆ แก่ฉันได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่ฉันแล้ว" กระนั้นก็ตาม ท่านก็ต้องปกป้องตัวเองจากสิ่งอันตรายต่างๆ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ»

ความว่า **"ไม่อนุญาติสร้างความเดือดร้อนแก่ตัวเองและผู้อื่น"** (บันทึกโดยอะหฺมัด หมายเลข 2926 และอิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 2341)

อย่างไรก็ตาม ถ้าท่านเป็นบ่าวที่เคารพอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ และหากมีคนที่ต้องการมาทำร้ายท่านด้วยการขัดขวางในเรื่องศาสนา ก็ให้รับรู้ว่าพวกเขาไม่สามารถที่จะสร้างความเดือดร้อนแก่ท่านด้วยสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ นอกจากสิ่ง

ที่อัลลอฮฺได้กำหนดไว้ให้แก่ท่านแล้ว ซึ่งสิ่งใดที่ได้กำหนดแก่ท่านแล้วมันจะต้องเกิดขึ้น และนี่เป็นการกำหนดสภาวะ (กิตาบะฮฺ เกาะดารียะฮฺ) ไม่ใช่การกำหนดหลักการศาสนา (กิตาบะฮฺ ชัรอียะฮฺ) ดังที่เราได้อธิบายมาแล้ว และด้วยประการนี้ ถ้าท่านขอให้ใครคนหนึ่งทำสิ่งหนึ่งที่มีคุณประโยชน์ ท่านอย่าเชื่อมั่นว่ามันมาจากคนๆ นั้น และอย่ากล่าวว่าเขาคือคนที่นำประโยชน์มาให้ฉัน แต่ให้ท่านเชื่อมั่นว่ามันมาจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ เพราะจะไม่มีสิ่งใดที่สามารถทำคุณประโยชน์แก่ท่านได้นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺทรงกำหนดไว้ให้แก่ท่านแล้ว

คำถาม อนุญาตให้คนๆ หนึ่งพาดพิงคุณประโยชน์ไปยังสิ่งที่ถูกสร้างในกรณีที่เขาทำคุณประโยชน์ให้ โดยไม่ได้นึกถึงผู้ที่สร้างได้หรือไม่ ?

คำตอบ อนุญาตให้ทำได้ ในกรณีที่คนอื่นได้ทำคุณประโยชน์แก่เขาจริง และสามารถที่จะกล่าวว่า "คนนั้นได้ทำคุณประโยชน์แก่ฉัน" หรือ "การนั่งร่วมกับผู้รู้จะทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่ฉัน" เป็นต้น ตราบใดที่มันเป็นเช่นนั้นจริง อย่างไรก็ตาม ให้หัวใจของท่านรับรู้ว่าคุณประโยชน์นั้นมาจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

13. ปากกาที่จดบันทึกกำหนดสภาวะถูกยกขึ้นแล้ว เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "رُفِعَتِ الأَقْلَامُ" (ปากกาได้ถูกยกขึ้น) แสดงว่าทุกสิ่งทุกอย่างสิ้นสุดลงแล้ว แต่มันหมายถึงว่าท่านไม่จำเป็นต้องวอนขอความดีงามแล้วใช่หรือไม่ ?

คำตอบ ไม่ใช่เช่นนั้น แต่ให้ท่านวอนขอความดีงามจากอัลลอฮฺ ตะบาเราะกะ วะตะอาลา เพราะท่านไม่รู้หรอกว่าบางทีอัลลอฮฺอาจจะบันทึกกำหนดสภาวะในเรื่องดีๆ แก่ท่านก็เป็นไปได้ และท่านอย่ากล่าวว่า "สิ่งที่ถูกบันทึกไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้แล้ว" เพราะท่านไม่รู้ว่าพระองค์ทรงกำหนดสภาวะอะไรแก่ท่านบ้าง ดังนั้น จงวอนขอความดีงามต่อพระผู้อภิบาลของท่าน และให้ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความชั่วร้าย เพราะบางทีพระองค์อาจจะกำหนดสภาวะดังกล่าวแก่ท่านก็เป็นไปได้เช่นกัน

14. เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่าปากกาที่ใช้บันทึกนั้น เป็นการบันทึกด้วยหมึกที่เปียก เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "وَجَفَّتِ الصُّحُفُ" (และกระดาษบันทึกก็แห้งแล้ว) แต่นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า "สำนวนนี้เป็นเพียงการเปรียบเปรยที่นักโวหารศาสตร์ (บะลาฆียีน) ได้เรียกว่า "อัล-อิสติอาเราะฮฺ" (เป็นโวหารชนิดหนึ่งของภาษา

อาหรับ คล้ายกับอุปลักษณ์โวหารของไทย)" ดังนั้น เราจะไม่ยืนยันว่าหมึกของปากกาที่ใช้บันทึกกำหนดสภาวะนั้นเปียก แต่เป็นเพียงการใช้สำนวนที่เปรียบเปรยที่นักโวหารศาสตร์ได้เรียกมันว่า "อัล-อิสติอาเราะฮฺ" อัลลอฮฺทรงรู้ดียิ่ง

15. การดูแลเอาใจใส่ของอัลลอฮฺ ตะบาเราะกะ วะตะอาลา ด้วยการกำหนดสภาวะของสรรพสิ่งต่างๆ ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างล้วนถูกบันทึกกำหนดสภาวะของมันหมดแล้ว และทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในการกำหนดของพระองค์ และพระองค์ทรงรอบรู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง และไม่มีผู้ใดเปลี่ยนแปลงการตัดสินของพระองค์ และพระองค์ทรงกำหนดสภาวะของทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว เฉกเช่นที่มีรายงานจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิวะสัลลัม ที่ได้กล่าวว่า

« إِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ كَتَبَ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ»

ความว่า **"อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงบันทึกกำหนดสภาวะต่างๆ ของมัคลูก (ไว้ ณ กระดานมะหฺฟูซฺ) ก่อนที่พระองค์จะทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินเป็นเวลาถึง 50,000 ปี"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2653)

16. ถ้าท่านพิทักษ์อัลลอฮฺ ท่านก็จะพบว่าพระองค์ทรงอยู่เบื้องหน้าท่าน ซึ่งก่อนหน้านี้เราได้นำเสนอรายละเอียดไปแล้ว

17. การรู้จักมักคุ้นกับอัลลอฮฺด้วยการภักดีอะฮฺต่อพระองค์ในยามสุขและสุขภาพแข็งแรง พระองค์ก็จะรู้จักมักคุ้นกับท่านในยามที่ท่านมีทุกข์ ด้วยการช่วยเหลือท่าน และปลดเปลื้องความทุกข์ยากของท่าน ซึ่งการรู้จักมักคุ้นในที่นี้หมายถึงการรู้จักมักคุ้นเป็นการเฉพาะ

18. สมควรที่คนๆ หนึ่งจะต้องฉกฉวยโอกาสที่มีเวลาว่างและมีความสุขในการทำอะมัลที่ดี เพราะสภาพเช่นนั้นมันไม่ได้มีอยู่ตลอด ดังนั้น จงฉกฉวยโอกาสที่ยังมีสุขภาพแข็งแรง มีฐานะมั่งคั่ง มีความปลอดภัยในชีวิต และมีความสุขสบายด้วยการทำอะมัลที่ดี จนกระทั่งอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ จะรู้จักมักคุ้นท่านในยามที่ท่าน

มีความทุกข์ยาก

19. แต่ละคนมีสภาพการมีชีวิตที่หลากหลาย บางทีก็สุขสบาย บางทีก็ทุกข์ยาก บางทีมีความปลื้มปิติ บางทีก็โศกเศร้า บางทีก็มีความมั่งคั่ง และบางทีก็ขัดสน เป็นต้น ดังที่นักกวีท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

فيوم علينا ويوم لنا
ويوم نساء ويوم نسر
วันหนึ่งร้ายวันหนึ่งดี
วันหนึ่งช้ำวันหนึ่งปลื้ม

นี่คือความจริงที่มันเกิดขึ้น เพราะลองท่านพินิจใคร่ครวญสภาพการเป็นอยู่ของท่านเอง ท่านก็จะพบว่ามันเป็นเช่นนั้นจริง นอกจากการฏออะฮฺต่ออัลลอฮฺ ตะบาเราะกะ วะตะอาลา ซึ่งตราบใดที่ท่านมีความสุขในการฏออะฮฺต่อพระองค์ ท่านก็จะมีความสุขไปตลอดแม้ว่าท่านจะอยู่ในสภาพใดก็ตาม

20. วาญิบที่ต้องศรัทธากำหนดสภาวะของอัลลอฮฺ เพราะสิ่งใดก็ตามที่ถูกกำหนดให้ท่านได้คล้าดแคล้วจากมัน ท่านก็จะไม่มีวันประสบกับมัน ซึ่งจากบทเรียนในส่วนนี้ทำให้คนๆ หนึ่งนั้นจะต้องมีความกล้าหาญที่จะทำในสิ่งที่ถูกสั่งใช้ให้กล้าหาญ ด้วยเหตุนี้เราจึงพบเห็นใครบางคนที่ขี้ขลาดในการเผชิญหน้ากับบางสิ่ง ทั้งนี้ก็เป็นเพราะเขาไม่ได้ศรัทธาต่อกำหนดสภาวะอย่างแท้จริง ซึ่งหากไม่แล้วเขาจะหลบหนีไปทำไม

21. เป็นข่าวดีที่ยิ่งใหญ่สำหรับคนที่อดทน เพราะชัยชนะจะมาพร้อมกับความอดทน

22. เป็นการปลอบใจคนๆ หนึ่งในสิ่งที่เขาต้องประสบกับเคราะห์กรรมว่าอย่าได้เสียใจไปเลย เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ" (และสิ่งใดที่มันประสบกับท่าน มันย่อมไม่คลาดแคล้วจากท่านอย่างแน่นอน) แต่ให้มี

ความอดทน เพราะอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ได้ดำรัสว่า

﴿ مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۗ وَمَن يُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ يَهۡدِ قَلۡبَهُۥۚ ﴾ [التغابن : ١١]

ความว่า **"ไม่มีทุกข์ภัยอันใดเกิดขึ้น เว้นแต่ด้วยอนุมัติของอัลลอฮฺ และผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮฺพระองค์จะทรงเปิดหัวใจของเขา (สู่แนวทางที่ถูกต้อง)"** (สูเราะฮฺอัต-ตะฆอบุน อายะฮฺที่ 11)

ท่านอัล-เกาะมะฮฺ บินก็อยสฺ ได้กล่าวว่า **"คือคนๆ หนึ่งที่ประสบกับเคราะห์กรรม แต่เขารู้ว่ามันมาจากอัลลอฮฺ เขาจึงพอใจและยอมรับมันโดยดุษฎี"** (ดูในอัล-บัยฮะกี ในสุนันอัล-กุบรอ หมายเลข 6925)

หากมีคนถามว่า เมื่อมันเป็นเช่นนั้น แสดงว่าฉันสามารถที่จะลบล้างความผิดที่มันเกิดขึ้นแล้วได้หรือไม่ ?

คำตอบ แน่นอนที่สุดท่านสามารถลบล้างมันตามที่หลักการศาสนาได้แนะนำไว้ ยิ่งกว่านั้น วาญิบที่ท่านต้องทำเช่นนั้นด้วยซ้ำ ซึ่งหากคนๆ หนึ่งได้ทำความผิดต่ออัลลอฮฺประการหนึ่ง ใช่ความผิดนั้นถูกกำหนดมาแล้วโดยไม่มีข้อสงสัย แต่วาญิบที่ท่านต้องลบล้างบาปที่มาจากการทำความผิดนั้นด้วยการเตาบะฮฺต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ส่วนที่เป็นบาปใหญ่นั้นมันเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเตาบะฮฺอยู่แล้ว หากไม่แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะเปิดประตูแห่งการเตาบะฮฺ ซึ่งทุกความผิดที่เป็นบาปใหญ่ล้วนต้องมีการเตาบะฮฺ ส่วนความผิดที่เป็นบาปเล็กบางทีมันถูกลบล้างด้วยกับการทำคุณงามความดี ซึ่งนี่เป็นทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่และถือเป็นทัศนะที่ถูกต้อง จึงสรุปได้ว่าจำเป็นที่ต้องเตาบะฮฺสำหรับการทำความผิดที่เป็นบาปใหญ่ ส่วนความผิดที่เป็นบาปเล็กก็ให้เตาบะฮฺเช่นเดียวกัน เพราะบางทีบาปที่ว่าเล็กนั้นก็อาจจะกลายเป็นบาปใหญ่ ถ้าคนๆ หนึ่งได้กระทำมันอย่างต่อเนื่อง และนี่คือทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่ เฉกเช่นที่ท่านอิบนุเราะญับ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ได้อธิบายไว้ (ในหนังสือญามิอฺ อัล-อุลูม วัล-หิกัม)

23. ชัยชนะมาพร้อมกับความอดทน ทำให้เนื้อหาส่วนนี้เป็นการกระตุ้นให้มีความอดทนในกิจการต่างๆ และให้เป็นคนที่อดทนต่อมัน โดยให้เขารอคอยความ

ช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ดังที่พระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ أَمۡ حَسِبۡتُمۡ أَن تَدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ وَلَمَّا يَأۡتِكُم مَّثَلُ ٱلَّذِينَ خَلَوۡاْ مِن قَبۡلِكُمۖ مَّسَّتۡهُمُ ٱلۡبَأۡسَآءُ وَٱلضَّرَّآءُ وَزُلۡزِلُواْ حَتَّىٰ يَقُولَ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ مَتَىٰ نَصۡرُ ٱللَّهِۗ أَلَآ إِنَّ نَصۡرَ ٱللَّهِ قَرِيبٞ ﴿٢١٤﴾ ﴾ [البقرة: ٢١٤]

ความว่า **"หรือพวกเจ้าคิดว่า พวกเจ้าจะได้เข้าสวรรค์ โดยที่เยี่ยงอย่างของผู้ที่ล่วงลับไปก่อนพวกเจ้า ยังมิได้มายังพวกเจ้าเลย ซึ่งบรรดาความลำบากและความเดือดร้อนได้ประสบแก่พวกเขา และพวกเขาได้รับความหวั่นไหว จนกระทั่ง เราะสูลและบรรดาผู้ศรัทธาซึ่งอยู่กับเขากล่าวขึ้นว่า เมื่อไรเล่าการช่วยเหลือของอัลลอฮฺ? พึงรู้เถิดว่าแท้จริงการช่วยเหลือของอัลลอฮฺใกล้อยู่แล้ว"** (สูเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 214)

24. คราใดก็ตามที่ความทุกข์ยากเพิ่มมากขึ้น ครานั้นความสุขก็ใกล้เข้ามาแล้ว เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "وَأَنَّ الفَرَجَ مَعَ الكَرْبِ" (และความสุขอยู่กับทุกข์) ดังนั้น คราใดก็ตามที่กิจการหนึ่งมีความหนักหน่วง ก็ให้รับรู้ว่าความสุขได้ใกล้เข้ามาแล้ว

25. ความสะดวกง่ายดายมาพร้อมกับความยากลำบาก ซึ่งคราใดที่กิจการหนึ่งมีความยากลำบาก ก็ให้ท่านรอคอยความสะดวกง่ายดายได้เลย

หากมีคนถามว่า บางทีเราพบว่าความยากลำบากนั้นจะตามมาด้วยกับความยากลำบากอีก และเราไม่ได้รับความสะดวกง่ายดายเลย ?

คำตอบ คำกล่าวของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มันเป็นความจริง แต่ก็จำเป็นที่จะต้องดูสาเหตุเบื้องหลังในสิ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวไว้ เพราะบางทีอาจจะเกิดจากความอ่อนแอของอีมานของคนๆ หนึ่ง หรือบางทีเป็นเพราะเขาได้สิ้นหวังตั้งแต่แรก และบางทีเกิดจากการทำตัวให้ห่างจากความช่วยเหลือของอัลลอฮฺ และเมื่อนั้นเองเขาจึงถูกห้ามจากความโปรดปรานของอัลลอฮฺ และพระองค์ก็จะทรงลงโทษเขาตามที่เขาได้นึกคิด ด้วยเหตุนี้จึงมีหะดีษ อัล-กุดสี ได้กล่าวว่า

«أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِى بِى»

ความว่า “**ข้าอยู่กับความนึกคิดของบ่าวที่มีต่อข้า**” (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 7405)

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

* บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ความอ่อนโยนของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ต่อคนที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งท่านได้กล่าวว่า "يَا غُلَامُ إِنِّيْ أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ" (โอ้เด็กน้อย ฉันจะสอนบางถ้อยคำแก่เจ้า)

2. สมควรอย่างยิ่งสำหรับคนที่จะพูดเรื่องที่มีความสำคัญควรเริ่มต้นใช้คำที่ดึงดูดความสนใจเสียก่อน เพราะท่านนบีก็ได้กล่าวว่า "يَا غُلَامُ إِنِّيْ أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ" (โอ้เด็กน้อย ฉันจะสอนบางถ้อยคำแก่เจ้า)

3. ใครก็ตามที่พิทักษ์รักษาอัลลอฮฺ พระองค์ก็จะทรงพิทักษ์รักษาเขา เพราะท่านนบีได้กล่าวว่า "اِحْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ" (เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วอัลลอฮฺจะพิทักษ์เจ้า)

4. ใครก็ตามที่ไม่สนใจศาสนาของอัลลอฮฺ พระองค์ก็จะไม่สนใจเขาและจะไม่พิทักษ์รักษาเขา ในเรื่องนี้อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ดำรัสว่า

﴿ وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ نَسُوا۟ ٱللَّهَ فَأَنسَىٰهُمْ أَنفُسَهُمْ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَـٰسِقُونَ ﴿١٩﴾ ﴾ [الحشر: ١٩]

ความว่า "**และพวกเจ้าอย่าได้เป็นเช่นบรรดาผู้ที่ลืมอัลลอฮฺ มิฉะนั้นอัลลอฮฺจะทรงทำให้พวกเขาลืมตัวของพวกเขาเอง ชนเหล่านั้นพวกเขาเป็นผู้ฝ่าฝืน**" (สูเราะฮฺอัล-หัชรฺ อายะฮฺที่ 19)

5. คนที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ พิทักษ์รักษา พระองค์ก็จะทรงให้ทางนำแก่เขาและชี้นำเขาไปสู่สิ่งที่ดีงาม และคนที่อัลลอฮฺได้พิทักษ์รักษาเขา แน่นอนว่าพระองค์จะปกป้องเขาจากสิ่งชั่วร้ายต่างๆ

6. ใครก็ตามที่ต้องการขอความช่วยเหลือ เขาก็จงขอความช่วยเหลือต่ออัลลอฮฺ แต่ก็ไม่ห้ามที่จะขอความช่วยเหลือต่อผู้อื่นจากอัลลอฮฺหากผู้นั้นสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือได้ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا، أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ»

ความว่า **"การที่ท่านช่วยเหลือผู้คนให้ขึ้นพาหนะของเขา หรือท่านช่วยยกสิ่งของของเขาขึ้นบนพาหนะของเขาก็เป็นเศาะดะเกาะฮฺ (การทำทาน)"** (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1009)

7. ประชาชาติทั้งหมดไม่อาจให้คุณประโยชน์แก่ใครได้ นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เขาแล้ว และพวกเขาไม่อาจทำอันตรายแก่ใครได้ นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เขาแล้ว

8. วาญิบที่คนๆ หนึ่งต้องผูกความหวังของเขากับอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ โดยไม่ฝากไว้กับสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย เพราะสิ่งที่ถูกสร้างนั้นไม่อาจเอื้อโทษและประโยชน์ใดๆ ได้

9. ทุกๆ สิ่งล้วนถูกบันทึกจุดสิ้นสุดของมัน ซึ่งมีรายงานที่ถูกต้องจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่ท่านได้กล่าวว่า "แท้จริงอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละได้บันทึกกำหนดสภาวะต่างๆ ของสรรพสิ่งทั้งหลาย ก่อนที่พระองค์จะทรงสร้างชั้นฟ้าและแผ่นดิน 50,000 ปี" (ดูในมุสลิม หมายเลข 2653)

10. ในอีกสายรายงานหนึ่งได้ระบุว่าหากคนๆ หนึ่งรู้จักหรือมักคุ้นกับอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ด้วยการฏออะฮฺต่อพระองค์ในยามสุขสบาย อัลลอฮฺ ตะอาลา ก็จะรู้จักเขาในยามทุกข์ยาก ซึ่งพระองค์จะเอาใจใส่ดูแลเขา ให้ความช่วยเหลือแก่เขา และปลดเปลื้องความทุกข์ของเขา

11. เมื่ออัลลอฮฺได้กำหนดให้คนๆ หนึ่งประสบกับสิ่งหนึ่งเขาก็จะไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากมันได้ และเมื่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ไม่กำหนดให้เขาประสบกับสิ่งหนึ่งเขาก็จะไม่สามารถประสบกับมันได้

12. เป็นข่าวดีที่ยิ่งใหญ่สำหรับคนที่อดทน และชัยชนะนั้นมาพร้อมกับความอดทน

13. เป็นข่าวดีที่ยิ่งใหญ่อีกประการหนึ่งนั่นคือ การคลี่คลายความยากลำบาก และการปลดเปลื้องความทุกข์ยากนั้นจะมาพร้อมกับความทุกข์ยาก ซึ่งทุกครั้งที่คนๆ หนึ่งมีเรื่องทุกข์ยาก อัลลอฮฺก็จะทรงคลี่คลายแก่เขา

14. เป็นข่าวดีที่ยิ่งใหญ่ที่เมื่อคนๆ หนึ่งประสบกับความยากลำบากแล้ว ก็ให้เขารอความง่ายดาย ซึ่งอัลลอฮฺ ตะอาลา ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ในอัลกุรอาน ซึ่งพระองค์ได้ดำรัสว่า

﴿ فَإِنَّ مَعَ ٱلْعُسْرِ يُسْرًا ۝٥ إِنَّ مَعَ ٱلْعُسْرِ يُسْرًا ۝٦ ﴾ [الشرح: ٥، ٦]

ความว่า "**ฉะนั้นแท้จริงหลังจากความยากลำบากก็จะมีความง่าย แท้จริงหลังจากความยากลำบากก็จะมีความง่าย**" (สูเราะฮฺอัช-ชัรหฺ อายะฮฺที่ 6-5)

ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่ท่านประสบกับความยากลำบากในเรื่องหนึ่ง ก็ให้วอนขอต่ออัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ โดยให้รอคอยความง่ายดายที่พระองค์จะประทานให้ ด้วยความเชื่อมั่นในคำมั่นสัญญาของพระองค์

15. เป็นการปลอบโยนบ่าวคนหนึ่งขณะที่เขาประสบกับเคราะห์กรรมและได้สูญเสียสิ่งที่ชอบ โดยที่มันเป็นหนึ่งในสองความหมายของประโยคที่ว่า "وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيْبَكَ وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ" (และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า สิ่งใดที่คลาดแคล้วจากท่าน มันย่อมไม่ประสบกับท่าน และสิ่งใดที่มันประสบกับท่าน มันย่อมไม่คลาดแคล้วจากท่านอย่างแน่นอน) ซึ่งประโยคแรกนั้นเป็นการปลอบใจในการประสบกับสิ่งที่ไม่ชอบ ส่วนประโยคที่สองนั้นเป็นการปลอบใจในการสูญเสียสิ่งที่ชอบ

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี (บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษส่วนนี้หยิบยกมาจากฉบับที่ตีพิมพ์โดยดาร อัษ-ษุร็อยยา -ผู้แปล-)

หะดีษที่ 20

ความละอายเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา

عَنْ أَبِيْ مَسْعُوْدٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الأَنْصَارِيِّ البَدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ : « إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الأُوْلَى : إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ » رَوَاهُ البُخَارِيُّ .

จากท่านอบูมัสอูด นั่นคือ อุกบะฮฺ บินอัมรฺ อัล-อันศอรี อัล-บัดรี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า: **"แท้จริง ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่มนุษย์ได้รับรู้จากคำพูดของบรรดาศาสนทูตก่อนๆ คือ คติที่ว่า หากท่านไม่มีความละอายแล้ว ก็จงทำตามสิ่งที่ท่านประสงค์เถิด"** บันทึกโดยอัล-บุคอรี [33]

33 อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอ, ภาค: หะดีษต่าง ๆ เกี่ยวกับบรรดาศาสนทูต, บท: หะดีษเกี่ยวกับถ้ำ, เลขที่: 3484

คำอธิบายหะดีษ

"إِنَّ" (แท้จริง) เป็นคำภาษาอาหรับที่ใช้เพื่อการเน้นย้ำประโยคที่ต้องการบอกเล่านั่นคือคำกล่าวที่ว่า "مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ" (ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่มนุษย์ได้รับรู้)

ส่วนคำกล่าวที่ว่า "إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ" (หากท่านไม่มีความละอายแล้ว ก็จงทำตามสิ่งที่ท่านประสงค์เถิด) คือประโยคที่ต้องการบอกเล่า ซึ่งความหมายของมันก็คือ ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่มนุษย์ได้รับรู้จากคำพูดของบรรดาศาสนทูตก่อนๆ คือประโยคนี้

และคำกล่าวที่ว่า "إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ" (แท้จริง ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่มนุษย์ได้รับรู้) คำว่า "من" (จาก) เป็นคำที่ใช้บ่งชี้ถึงส่วนหนึ่ง กล่าวคือ ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่มนุษย์ได้รับรู้จากคำพูดของศาสนทูตก่อนๆ คือ หากท่านไม่มีความละอายแล้ว ก็จงทำตามสิ่งที่ท่านประสงค์เถิด

คำกล่าวที่ว่า "النُّبُوَّةِ الأُوْلَى" (บรรดาศาสนทูตก่อนๆ) หมายถึง "السابقة" (ก่อนหน้านี้) ซึ่งมันหมายรวมถึงนบีทุกคนก่อนหน้านี้ โดยอ้างอิงจากการที่ท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นเป็นนบีท่านสุดท้าย จึงทำให้เราอธิบายคำกล่าวที่ว่า "النُّبُوَّةِ الأُوْلَى" หมายถึง "السابقة"

"إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ" (หากท่านไม่มีความละอายแล้ว ก็จงทำตามสิ่งที่ท่านประสงค์เถิด) นี่คือคำพูดของบรรดาศาสนทูตก่อนๆ

ส่วน "الحياء" (ความละอาย) คือปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นกับผู้คนขณะที่เขาทำในสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ทำให้เขาเกรงว่าคนอื่นจะรับรู้ จุดนี้เองที่ทำให้เกิดความละอาย

คำกล่าวที่ว่า "إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ" (หากท่านไม่มีความละอายแล้ว) สามารถอธิบายได้สองนัย

นัยแรก ถ้าท่านไม่มีความละอายแล้ว ท่านก็จะทำทุกสิ่งที่ต้องการ ซึ่งคำสั่งใช้ในที่นี้เป็นการบอกเล่า เพราะความละอายไม่มีอยู่ในตัวของเขาแล้ว ซึ่งเขาจะไม่สนว่าที่ทำไปนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวเขาเสื่อมเสียเกียรติหรือไม่อย่างไร

นัยที่สอง ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นสิ่งที่น่าละอายก็จงทำมันไปเถิดและไม่ต้องสนใจอะไร หมายถึงว่า อย่าละทิ้งสิ่งใดก็ตามถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่น่าละอายที่จะทำมัน

ดังนั้นนัยแรกจะกลับไปสู่คนที่กระทำ ส่วนนัยที่สองจะกลับไปสู่การกระทำ

คำกล่าวที่ว่า "فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ" (ก็จงทำตามสิ่งที่ท่านประสงค์เถิด) หมายถึง "افعل" (จงทำไปเถิด) ซึ่งคำสั่งใช้ในที่นี้เป็นการอนุญาตทำในสิ่งที่เป็นนัยที่สอง กล่าวคือ ถ้าการกระทำใดก็ตามเป็นสิ่งไม่น่าละอายก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใดที่จะกระทำมัน

แต่มันเป็นการตำหนิในนัยแรก กล่าวคือ ถ้าตัวท่านไม่มีความละอายแล้ว ท่านก็จะทำทุกสิ่งที่ต้องการ

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. เรื่องราวต่างๆ (الآثار) ที่เคยมีอยู่ในประชาชาติก่อนๆ ยังคงถูกถ่ายทอดมาจนถึงประชาชาตินี้ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الأُوْلَى" (แท้จริง ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่มนุษย์ได้รับรู้จากคำพูดของบรรดาศาสนทูตก่อนๆ) โดยเห็นได้จากหะดีษบทนี้

ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีอยู่ในประชาชาติก่อนหน้านี้ บางทีถูกถ่ายทอดผ่านทางวะหฺยูในอัลกุรอาน หรือผ่านทางสุนนะฮฺของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม หรือบางทีจะถูกถ่ายทอดผ่านการเล่าต่อๆ กันของผู้คน

สำหรับในอัลกุรอานนั้น ดังคำดำรัสของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ที่ว่า

﴿ بَلْ تُؤْثِرُونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَٱلْءَاخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ﴿١٧﴾ إِنَّ هَٰذَا لَفِى ٱلصُّحُفِ ٱلْأُولَىٰ ﴿١٨﴾ صُحُفِ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾ ﴾ [الأعلى: ١٦، ١٩]

ความว่า **"หามิได้ แต่พวกเจ้าเลือกเอาการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ต่างหาก ทั้งๆ ที่ปรโลกนั้นดีกว่าและจีรังกว่า แท้จริง (ข้อตักเตือนสติ) นี้มีอยู่ในคัมภีร์ก่อนๆ มาแล้ว คือคัมภีร์ของอิบรอฮีมและมูซา"** (สูเราะฮฺอัล-อะอฺลา อายะฮฺที่ 16-19)

ส่วนในสุนนะฮฺนั้นมีเรื่องราวอย่างมากมาย เช่นการที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวถึงเรื่องราวของบนีอิสรออีลเป็นบ่อยครั้ง

สำหรับเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรดาศาสนทูตคนก่อนๆ นั้น แบ่งออกเป็นสามประเภท ดังนี้

หนึ่ง เรื่องราวที่ชะรีอะฮฺ (หลักการศาสนา) ของเราได้ยืนยันความถูกต้องของมัน ก็ถือว่าเรื่องราวนั้นถูกต้องและยอมรับได้

สอง เรื่องราวที่ชะรีอะฮฺของเราได้ปฏิเสธในความถูกต้องของมัน ก็ถือว่าเรื่องราวนั้นเป็นโมฆะและถูกปฏิเสธไป

สาม เรื่องราวที่ชะรีอะฮฺของเราไม่ได้รับรองและคัดค้านในความถูกต้องของมัน ก็ไม่ต้องแสดงความคิดเห็นใดๆ (กล่าวคือไม่ต้องยอมรับและไม่ต้องคัดค้าน) ซึ่ง

นี่คือจุดยืนที่เที่ยงธรรม

อย่างไรก็ตาม อนุญาตให้บอกเล่าเรื่องราวที่มีข้อเตือนสติเหล่านี้แก่ผู้คนได้ หากไม่เกรงว่าคนที่ฟังนั้นจะเข้าใจว่ามันเป็นเรื่องราวที่ถูกต้อง

หนึ่งในนั้นคือเรื่องราวของท่านนบีดาวุด อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม ครั้งที่ท่านได้เข้าไปที่มิหฺรอบ (ที่ละหมาดของท่าน) เพื่อทำอิบาดะฮฺและล็อกประตูไว้ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าอัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงให้ท่านเป็นตัวแทน (เคาะลีฟะฮฺ) บนหน้าแผ่นดินเพื่อตัดสินปัญหาต่างๆ ของผู้คน จึงมีชายสองคนที่มีข้อพิพาทกันมาหาท่าน แต่เขาทั้งสองกลับพบว่าประตูไม่ได้เปิด ทำให้พวกเขาต้องปีนข้ามกำแพงไปแล้วลงไปที่ท่านนบีดาวุดยืนอยู่ ทำให้ท่านนบีดาวุดตกใจเหมือนคนทั่วไป พวกเขาจึงกล่าวว่า “อย่าได้กลัวเลย” เป็นสิ่งบ่งชี้ว่าพวกเขามีมากกว่าสองคน (ที่มีข้อพิพาทกันคือสองคน แต่เวลาเข้าไปพบท่านนบีดาวูดนั้นไปกันหลายคน -ผู้แปล-) ซึ่งอัลลอฮฺ ได้ดำรัสในเรื่องนี้ว่า

﴿ خَصْمَانِ بَغَىٰ بَعْضُنَا عَلَىٰ بَعْضٍ ﴾ [ص : ٢٢]

ความว่า **“ผู้โต้เถียงสองคนคนหนึ่งในพวกเราได้ล่วงเกินอีกคนหนึ่ง”** (สูเราะฮฺศ็อด อายะฮฺที่ 22)

และ

﴿ إِنَّ هَٰذَآ أَخِي لَهُۥ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً ﴾ [ص : ٢٣]

ความว่า **“แท้จริงนี่คือพี่ชายพี่น้องของฉัน เขามีแกะตัวเมีย 99 ตัว”** (สูเราะฮฺศ็อด อายะฮฺที่ 23)

กลุ่มคนที่มีข้อพิพาทกันนั้นได้กล่าวว่า “แท้จริงนี่คือพี่ชายพี่น้องของฉัน” ถือเป็นมารยาทที่สูงส่งยิ่ง ซึ่งหากมันเกิดขึ้นในยุคสมัยของเราน่าจะกล่าวว่า “แท้จริงนี่คือคนชั่วที่ไร้ความยุติธรรม” แต่เขากับกล่าวว่า

﴿ إِنَّ هَٰذَآ أَخِي لَهُۥ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً ﴾ [ص : ٢٣]

ความว่า **"แท้จริงนี่คือพี่ชายของฉัน เขามีแกะตัวเมีย 99 ตัว"** (สูเราะฮฺศ็อด อายะฮฺที่ 23)

﴿ وَلِيَ نَعۡجَةٞ وَٰحِدَةٞ فَقَالَ أَكۡفِلۡنِيهَا وَعَزَّنِي فِي ٱلۡخِطَابِ ٢٣ ﴾ [ص : ٢٣]

ความว่า **"และฉันมีแกะตัวเมียตัวเดียวแล้วเขายังพูดว่า เอามันมาให้ฉันซิ และเขาได้ข่มขู่ฉันในคำพูดหว่านล้อมและเอาชนะฉันด้วยคำพูด"** (สูเราะฮฺศ็อด อายะฮฺที่ 23)

กล่าวคือเขาได้ทำให้ฉันเพลี่ยงพล้ำ เพราะเขาเป็นคนที่มีวาทะคมคาย

ท่านนบีดาวูดจึงกล่าวว่า

﴿ قَالَ لَقَدۡ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعۡجَتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِۦۖ وَإِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلۡخُلَطَآءِ لَيَبۡغِي بَعۡضُهُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٍ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَقَلِيلٞ مَّا هُمۡۗ وَظَنَّ دَاوُۥدُ أَنَّمَا فَتَنَّٰهُ فَٱسۡتَغۡفَرَ رَبَّهُۥ وَخَرَّۤ رَاكِعٗاۤ وَأَنَابَ۩ ٢٤ فَغَفَرۡنَا لَهُۥ ذَٰلِكَۖ ٢٥ ﴾ [ص : ٢٤، ٢٥]

ความว่า **"เขา (ดาวูด) กล่าวว่า แน่นอน เขาอธรรมต่อท่านในการขอให้นำแกะของท่านไปรวมกับแกะของเขา และแท้จริงส่วนมากของผู้มีหุ้นส่วนร่วมกัน บางคนในพวกเขามักละเมิดสิทธิของอีกคนหนึ่ง เว้นแต่บรรดาผู้ศรัทธาและประกอบความดีทั้งหลาย และพวกเขาเช่นนี้มีน้อย และดาวูดรู้สึกว่าเรา (อัลลอฮฺ) ได้ทดสอบเขา ดังนั้น เขาจึงได้ขออภัยต่อพระเจ้าของเขา และเขาได้ก้มลงรุกูอฺ และทบทวนความผิดด้วยความเสียใจ ดังนั้น เราได้ให้อภัยแก่เขาในเรื่องนั้น"** (สูเราะฮฺศ็อด อายะฮฺที่ 24-25)

พวกยิวกล่าวอ้างว่าท่านนบีดาวูด อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม มีทหารคนหนึ่งที่มีภรรยาสวย ซึ่งท่านนบีดาวูดต้องการในตัวนาง ซึ่งเพื่อให้ได้ตัวนางนั้นท่านจึงสั่งให้ทหารคนนั้นออกไปสู้รบเพื่อจะให้เขาถูกสังหาร แล้วท่านจะได้เอาหญิงคนนั้นมาเป็นภรรยา (ดูสายรายงานในเรื่องนี้ในอัด-ดุร อัล-มันษูร โดยท่านสุยูฏี หน้า -155/7 163)

ไม่มีข้อสงสัยใดๆ ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ไม่จริง ซึ่งขนาดกับคนทั่วไปยังยากที่จะเกิดขึ้น แล้วจะเกิดกับท่านนบีได้อย่างไร ? แต่พวกเขาได้ใส่ร้ายอัลลอฮฺและ

เราะสูลของพระองค์ด้วยความมดเท็จ

หากมีคนถามว่า คำดำรัสนี้มีนัยอะไร

﴿ وَظَنَّ دَاوُۥدُ أَنَّمَا فَتَنَّٰهُ فَٱسْتَغْفَرَ رَبَّهُۥ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ۩ ﴿٢٤﴾ ﴾ [ص : ٢٤]

ความว่า **"และดาวุดรู้สึกว่าเราได้ทดสอบเขา ดังนั้น เขาจึงได้ขออภัยต่อพระเจ้าของเขา และเขาได้ก้มลงรุกูอฺและทบทวนความผิดด้วยความเสียใจ"** (สูเราะฮฺศ็อด อายะฮฺที่ 24)

คำตอบ ข้อผิดพลาดต่างๆ ที่ท่านนบีดาวุด อะลัยฮิสลาม ได้ทำไปนั้นมีดังนี้

การอยู่แต่ในมิหฺรอบ (สถานที่ละหมาด) โดยไม่สนใจในการตัดสินปัญหาต่างๆ ของผู้คน ทั้งๆ ที่อัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงให้ท่านเป็นตัวแทน (เคาะลีฟะฮฺ) บนหน้าแผ่นดินนี้เพื่อตัดสินปัญหาของผู้คน แต่ท่านเอาแต่ทำอิบาดะฮฺจนบกพร่องในการทำหน้าที่ตัดสินปัญหาของผู้คน

การที่ท่านได้ล็อกประตูไว้ ทำให้คนที่มีข้อพิพาทนั้นต้องปีนข้ามกำแพงขึ้นไป ซึ่งอาจจะทำให้พวกเขาตกลงมาและเกิดอันตรายได้

การที่ท่านนบีดาวุด อะลัยฮิศเศาะลาตุวัสลาม ตัดสินข้อพิพาทนั้นก่อนที่จะรับฟังข้อมูลของอีกฝ่าย ซึ่งท่านได้กล่าวว่า

﴿ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِۦ ﴿٢٤﴾ ﴾ [ص : ٢٤]

ความว่า **"แน่นอน เขาอธรรมต่อท่านในการขอให้นำแกะของท่านไปรวมกับแกะของเขา"** (สูเราะฮฺศ็อด อายะฮฺที่ 24)

ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่อนุญาตให้ทำเช่นนั้น กล่าวคือไม่อนุญาตที่ผู้พิพากษาจะตัดสินโดยรับฟังเพียงข้างเดียว จนกว่าเขาจะฟังของอีกฝ่ายเสียก่อน

ท่านนบีดาวุด อะลัยฮิสลาม รู้ดีว่าอัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงทดสอบท่านด้วยกับเรื่องราวนี้ ทำให้ท่านรุดขออภัยโทษต่อพระเจ้าของท่านและได้ก้มลงรุกูอฺและทบทวนความผิดด้วยความเสียใจ

ดังนั้น เรื่องราวใดก็ตามที่มาจากบนีอิสรออีลในเรื่องนี้เราจะรู้ได้เลยว่าเป็นเรื่องที่มดเท็จ เพราะมันขัดกับความมะอฺศูม (บริสุทธิ์ไร้บาป) ของบรรดานบี อะลัย

ฮิมุศเศาะลาตุวัสสลาม และจรรยามารยาทของพวกท่าน และความยุติธรรมที่พวกท่านได้นำมา (กล่าวคือ นบีดาวูดได้ขออภัยโทษต่ออัลลอฮฺในเรื่องอะไร ? ที่ถูกต้องก็คือ ตามเรื่องราวที่อัลกุรอานได้เล่า นั่นคือ มีชายสองคนทะเลาะกัน....จนจบ ความผิดคือ ตามที่ชัยคอิบนุอุษัยมีนได้แจกแจงไว้ ส่วนอีกสายรายงานหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องเล่าอิสรออีลียาต (เรื่องเล่าที่มาจากชาวยิวและคริสต์) นั่นคือ เรื่องที่นบีดาวูดแอบชอบภรรยาของทหารตัวเอง..ซึ่งเรื่องเล่านี้ ไม่ถูกต้อง เพราะค้านกับความเป็นอิศมะฮฺ (บริสุทธิ์ไร้บาป) ของการเป็นนบี -ผู้แปล-)

2. ถ้อยคำนี้นั้น "إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ" (หากท่านไม่มีความละอายแล้ว ก็จงทำตามสิ่งที่ท่านประสงค์เถิด) เป็นถ้อยคำที่ถูกถ่ายทอดมาจากกลุ่มชนของประชาชาติก่อนๆ เพราะเป็นถ้อยคำที่มีนัยสู่การมีจรรยามารยาทที่ดีงาม

3. ความละอายเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม ไม่ว่าจะเป็นความละอายในนัยแรกหรือนัยที่สอง (ดูในคำอธิบายหะดีษ) และมีรายงานจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«الحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإِيمَانِ»

ความว่า **"ความละอายเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา"** (บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 9 และมุสลิม หมายเลข 35)

ความละอายแบ่งออกเป็นสองประเภท
หนึ่ง เกี่ยวข้องกับสิทธิของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ
สอง เกี่ยวข้องกับสิทธิของเพื่อนมนุษย์

สำหรับความละอายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ นั้น วาญิบที่ท่านจะต้องมีความละอายต่อพระองค์ในการเฝ้ามองท่าน ในขณะที่ท่านกำลังฝ่าฝืนพระองค์ และในขณะที่ท่านบกพร่องในสิ่งที่พระองค์ทรงสั่งใช้ท่าน

ส่วนความละอายที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนมนุษย์นั้นคือการที่ท่านยับยั้งจากทุกสิ่งที่สวนทางกับความมีเกียรติและจรรยามารยาท เช่น ถ้ามีใครนั่งอยู่แถวหน้าสุด

ในวงเรียนรู้แล้วเขาก็ได้ยื่นขาทั้งสองออกไป การกระทำเช่นนี้ไม่ถือว่ามีความละอาย เพราะมันสวนทางกับการมีเกียรติ แต่ในกรณีที่นั่งอยู่กับเพื่อนพ้องด้วยกันแล้วเขายื่นขาทั้งสองออกไปจะไม่ถือว่าขัดกับการมีเกียรติ แต่ทางที่ดีควรขออนุญาตสักนิด โดยอาจจะกล่าวว่า "ขออนุญาตยื่นขาหน่อยน่ะครับ"

และในอีกแง่หนึ่งความละอายก็แบ่งออกเป็นสองประเภท

กล่าวคือ ประเภทที่มีอยู่ในนิสัยตามธรรมชาติ และประเภทที่ต้องแสวงหา

หนึ่ง มีบางคนที่อัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ทรงทำให้เขามีความละอาย จึงจะเห็นได้ว่าเขาจะเป็นคนที่ขี้อายมากๆ แม้กระทั่งในเรื่องที่เล็กน้อย ซึ่งเขาจะไม่พูดนอกจากจำเป็นจริงๆ และจะไม่ทำสิ่งใดนอกจากที่จำเป็น เพราะเขาเป็นคนขี้อาย

สอง ความละอายที่เกิดจากการแสวงหาและฝึกฝนของบางคน หมายถึงเขาไม่ได้เป็นคนที่ขี้อายแต่เดิม แต่เป็นคนที่กล้าพูดกล้าทำ ซึ่งหลังจากที่เขาได้คบกับคนที่มีนิสัยขี้อายและนิสัยดีๆ มันก็ทำให้เขาได้ซึมซับกับนิสัยนั้น แต่ที่ประเสริฐที่สุดคือประเภทแรก นั่นคือความละอายที่มีอยู่ในนิสัยตามธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม พึงทราบว่าความละอายนั้นเป็นคุณลักษณะนิสัยที่น่ายกย่อง นอกจากเมื่อมันส่งผลให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่วาญิบต้องทำ หรือเมื่อมันทำให้ตกอยู่ในการกระทำที่ต้องห้าม ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่ความละอายทำให้เขาไม่ทำสิ่งที่วาญิบต้องทำก็ถือเป็นสิ่งที่น่าตำหนิ เช่นการละอายที่จะห้ามปรามความชั่วทั้งๆ ที่มันเป็นสิ่งที่วาญิบต้องทำ ก็ถือว่าความละอายนั้นเป็นสิ่งที่น่าตำหนิ แต่ให้เขาห้ามปรามความชั่วโดยไม่ต้องสนใจอะไร อย่างไรก็ตามมีเงื่อนไขว่ามันต้องเป็นสิ่งที่วาญิบและให้ทำไปตามขั้นตอนและเงื่อนไขต่างๆ ที่มีอยู่

ฉะนั้น ความละอายที่น่ายกย่องคือ ความละอายที่ไม่ส่งผลต่อการละทิ้งสิ่งที่วาญิบต้องทำและไม่ส่งผลให้ต้องทำในสิ่งที่ต้องห้าม

4. พฤติกรรมของคนที่ไม่มีความละอายนั้น เขาจะทำทุกสิ่งที่เขาต้องการโดยจะไม่สนใจอะไร ด้วยเหตุนี้ เมื่อใดก็ตามที่คนนั้นทำสิ่งใดโดยไม่มีความละอาย ผู้คนก็จะกล่าวถึงเขาว่าเขาคนนี้ไม่มีความละอายเลยที่จะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้

5. ส่วนหนึ่งจากบทเรียนของหะดีษบทนี้ในนัยที่สอง (ดูในคำอธิบายหะดีษ)

คือสิ่งใดก็ตามที่ทำไปแล้วไม่มีความน่าละอาย ก็อนุญาตให้ทำมันได้ เพราะท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า "إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ" (หากท่านไม่มีความละอายแล้ว ก็จงทำตามสิ่งที่ท่านประสงค์เถิด)

6. เนื้อหาของหะดีษบทนี้ได้หักล้างหลักความเชื่อของพวกญะบะรียะฮ (พวกเขาเชื่อว่ามนุษย์ถูกบังคับในทุกกรณี โดยไม่มีอิสระใดๆ ในการเลือกเฟ้นการกระทำที่ตนต้องการ -ผู้แปล-) ด้วยการยืนยันว่าบ่าวแต่ละคนนั้นสามารถกระทำในสิ่งที่ตนต้องการ

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

หะดีษที่ 21

การยืนหยัดบนความถูกต้องคือแก่นแท้ของอิสลาม

عَنْ أَبِيْ عَمْرٍو وَقِيْلَ أَبِيْ عَمْرَةَ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللهِ قُلْ لِيْ فِيْ الإِسْلَامِ قَوْلاً لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَداً غَيْرَكَ ، قَالَ : قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ ، ثُمَّ اسْتَقِمْ - رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

จากท่านอบู อัมรฺ – บางรายงานกล่าวว่าอบูอัมเราะฮฺ – นั่นคือสุฟยาน บิน อับดุลลอฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ฉันได้กล่าวว่า: **“โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ได้โปรดบอกฉันเกี่ยวกับอิสลามด้วยคำกล่าวที่ฉันไม่ต้องถามผู้อื่นอีกนอกจากท่านด้วยเถิด”** ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกล่าวว่า: **“ท่านจงกล่าวเถิดว่า ฉันได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺแล้ว หลังจากนั้นท่านก็จงยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง”** บันทึกโดยมุสลิม[34]

34 มุสลิม, อัล-ญามิอ, ภาค: การศรัทธา, บท: คุณลักษณะของอิสลามที่ครอบคลุม, เลขที่: 62

คำอธิบายหะดีษ

คำกล่าวที่ว่า "قُلْ لِيْ فِيْ الإِسْلَامِ" (ได้โปรดบอกฉันเกี่ยวกับอิสลาม) กล่าวคือเกี่ยวกับชะรีอะฮฺหรือคำสอนของอิสลาม

"قَوْلاً لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَداً غَيْرَكَ" (คำกล่าวที่ฉันไม่ต้องถามผู้อื่นอีกนอกจากท่านด้วยเถิด) หมายถึง คำกล่าวที่เป็นบรรทัดฐาน มีความชัดเจน ครอบคลุม และรัดกุม

ดังนั้นท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงมอบสองถ้อยคำ นั่นคือ "آمَنْتُ بِاللهِ" (ฉันได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺแล้ว) ซึ่งเป็นสถานะของความศรัทธาที่มีอยู่ในหัวใจ และ "ثُمَّ اسْتَقِمْ" (หลังจากนั้นท่านก็จงยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง) กล่าวคือยืนหยัดด้วยการฏออะฮฺ (เคารพภักดี) ต่อพระองค์ ซึ่งนี่คือการงานในส่วนของร่างกาย

และนี่คือหะดีษญามิอฺ (ที่ครอบคลุมนัยต่างๆ อย่างมากมาย) และถือเป็นหนึ่งในหะดีษญามิอฺที่มีอยู่ทั้งหมด

คำกล่าวที่ว่า "قُلْ آمَنْتُ" (ท่านจงกล่าวเถิดว่า ฉันได้ศรัทธาแล้ว) หมายรวมถึงคำกล่าวของลิ้น และคำกล่าวของหัวใจ

นักวิชาการได้กล่าวว่า คำกล่าวของหัวใจนั้นคือ การยืนยันและการยอมรับมัน

"آمَنْتُ بِللهِ" (ฉันได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺแล้ว) กล่าวคือ ฉันได้ยืนยันในสิ่งที่วาญิบสำหรับฉันในการศรัทธาต่อความเป็นหนึ่งเดียวของพระองค์ ทั้งในเรื่องอัร-รุบูบียะฮฺ (การสร้างสรรค์และบริหารจัดการสรรพสิ่งต่างๆ ของอัลลอฮฺ), อัล-อุลูฮียะฮฺ (การให้เอกภาพต่ออัลลอฮฺในการเคารพภักดี) (*รุบูบียะฮฺคือการกระทำของอัลลอฮฺ ส่วนอุลูฮียะฮฺคือการกระทำของบ่าว กล่าวคือการให้เอกภาพต่อพระองค์ในการประกอบอิบาดะฮฺ -ผู้แปล-) และอัล-อัสมาอ์ วะอัศ-ศิฟาต (พระนามและคุณลักษณะต่างๆ ของอัลลอฮฺ)

หลังจากที่ได้ศรัทธาแล้ว ก็ "اسْتَقِمْ" (จงยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง) กล่าวคือ ให้ดำเนินอยู่บนเส้นทางที่เที่ยงตรง โดยไม่หันเหออกจากชะรีอะฮฺอิสลามไม่ว่าจะทางขวาหรือทางซ้าย

ซึ่งนี่คือสองถ้อยคำที่บรรจุเนื้อหาทั้งหมดของศาสนา

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การศรัทธาต่ออัลลอฮฺนั้นหมายรวมถึงการมีอิคลาศ (บริสุทธิ์ใจ) ต่อพระองค์ในการทำอิบาดะฮฺ ส่วนการอิสติกอมะฮฺ (การยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง) นั้นหมายรวมถึงการก้าวเดินไปตามชะรีอะฮฺของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ ซึ่งดังกล่าวนี้จะครอบคลุมเงื่อนไขของการทำอิบาดะฮฺนั้นคือ ความอิคลาศ (ความบริสุทธิ์ใจ) และการมุตาบะอะฮฺ (การปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม)

บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

1. ความเอาใจใส่ของบรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ในเรื่องความรู้ ซึ่งเห็นได้จากพวกเขามักจะถามท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในประเด็นต่างๆ (หนึ่งในนั้นคือการถามของท่านอบูอัมรฺนี้)

2. ความเฉลียวฉลาดของท่านอบูอัมรฺหรืออบูอัมเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ที่ได้ตั้งคำถามที่สำคัญนี้ ซึ่งถือเป็นคำถามปลายปิดที่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องไปถามคนอื่นอีก

3. มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องถามเพื่อให้ได้ความรู้ โดยให้ตั้งคำถามที่ครอบคลุมนัยต่างๆ ที่รัดกุม จนกระทั่งไม่ทำให้ความรู้ที่ได้มานั้นมีความคลุมเครือและเกิดความสับสน ดังที่ในหะดีษได้กล่าวว่า “قَوْلاً لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَداً غَيْرَكَ” (คำกล่าวที่ฉันไม่ต้องถามผู้อื่นอีกนอกจากท่านด้วยเถิด)

ประเด็น เป็นไปได้หรือไม่ที่บรรดาเศาะหาบะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม จะถามคนอื่นนอกจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในเรื่องศาสนา ?

คำตอบ ใช่แล้ว มันมีความเป็นไปได้ที่เศาะหาบะฮฺจะถามใครสักคนหนึ่งที่มีความรู้มากกว่าเขา ซึ่งเรื่องนี้เคยเกิดขึ้น สำหรับคำถามของท่านอบูอัมรฺนั้นถึงแม้ว่าจะถามเพื่อไม่ต้องไปถามคนอื่นอีก แต่มันก็เป็นการตั้งคำถามที่ทำให้คนที่จะตอบ (นั่นคือท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) ให้ความสำคัญกับมันมากขึ้นก็เป็นไปได้

4. ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ใช้คำพูดที่รัดกุมแต่มีเนื้อหาที่ครอบคลุม (جوامع الكلم) จนทำให้สามารถผนวกเรื่องราวของศาสนาทั้งหมดไว้ในสองถ้อยคำ นั่นคือ “آمَنْتُ بِاللهِ ، ثُمَّ اسْتَقِمْ” (ฉันได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺแล้ว หลังจากนั้นท่านก็จงยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง) ในเรื่องนี้ได้รับการยืนยันจากคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُواْ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسۡتَقَٰمُواْ فَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ۝١٣ ﴾ [الأحقاف: ١٣]

ความว่า **"แท้จริงบรรดาผู้ที่กล่าวว่า อัลลอฮฺคือ พระเจ้าของพวกเรา แล้วพวกเขาก็ยืนหยัด (ปฏิบัติ) ตามคำกล่าวนั้น จะไม่มีความหวาดกลัวใดๆ แก่พวกเขา และพวกเขาก็จะไม่เศร้าสลดใจ"** (สูเราะฮฺอัล-อะหฺก็อฟ อายะฮฺที่ 13)

และคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะบาเราะกะ วะตะอาลา ที่ว่า

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُواْ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسۡتَقَٰمُواْ تَتَنَزَّلُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ أَلَّا تَخَافُواْ وَلَا تَحۡزَنُواْ وَأَبۡشِرُواْ بِٱلۡجَنَّةِ ٱلَّتِي كُنتُمۡ تُوعَدُونَ ۝٣٠ ﴾ [فصلت: ٣٠]

ความว่า **"แท้จริงบรรดาผู้กล่าวว่าอัลลอฮฺคือ พระเจ้าของพวกเราแล้ว พวกเขาก็ยืนหยัดตามคำกล่าวนั้น มะลาอิกะฮฺจะลงมาหาพวกเขา (โดยกล่าวกับพวกเขาว่า) พวกท่านอย่าหวาดกลัวและอย่าเศร้าสลดใจแต่จงต้อนรับข่าวดี คือ สวนสวรรค์ซึ่งพวกเจ้าได้ถูกสัญญาไว้"** (สูเราะฮฺฟุศศิลัต อายะฮฺที่ 30)

และคำดำรัสของอัลลอฮฺ ตะอาลา ที่ว่า

﴿ فَٱسۡتَقِمۡ كَمَآ أُمِرۡتَ وَمَن تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطۡغَوۡاْ ۝١١٢ ﴾ [هود: ١١٢]

ความว่า **"เจ้าจงอยู่ในความเที่ยงธรรมเช่นที่ถูกบัญชา และผู้ที่ขอลุโทษแก่เจ้า และพวกท่านอย่าได้ละเมิด"** (สูเราะฮฺฮูด อายะฮฺที่ 112)

ซึ่งอายะฮฺที่มีความหมายในทำนองนี้มีอยู่อย่างมากมาย

5. การใช้คำว่า "อิสติกอมะฮฺ - الاستقامة" (การยืนหยัดในความถูกต้อง) ไม่ได้รับความนิยมมากนักในหมู่ผู้คนถ้าเทียบกับการใช้คำว่า "อิลติซาม - الالتزام" (หมายถึงการยืนหยัดเช่นเดียวกัน) ซึ่งผู้คนทุกวันนี้เมื่อต้องการยกย่องคนหนึ่งว่ามีความเคร่งครัดในศาสนาก็จะกล่าวว่า "فلان ملتزم" (ชายคนนี้มีความเคร่งครัดดี) แต่ที่ถูกต้องควรใช้คำว่า "فلان مستقيم" (ชายคนนี้มีความเคร่งครัดดี) ดังที่อัลกุรอานและสุนนะฮฺได้ใช้

6. คนที่บกพร่องในการปฏิบัติสิ่งที่วาญิบนั้นจะไม่ถือว่าเขาเป็นคนยืนหยัดในความถูกต้อง แต่เขากำลังอยู่ในความผิดเพี้ยน ซึ่งความผิดเพี้ยนนั้นจะมีมากขึ้นตามการไม่ปฏิบัติสิ่งที่วาญิบหรือการกระทำสิ่งที่ต้องห้ามทั้งหลาย

7. จำเป็นที่ทุกคนต้องหมั่นตรวจสอบตัวเองอยู่เสมอว่าเขาเป็นคนที่ยืนหยัดในความถูกต้อง (مستقيم) หรือเป็นคนที่ไม่ได้อยู่ในร่องในรอยของศาสนา ? ซึ่งถ้าหากเขาเป็นคนที่ยืนหยัดในความถูกต้องก็ให้เขายกย่องสรรเสริญต่ออัลลอฮฺเพื่อเป็นการขอบคุณต่อพระองค์ และวอนขอให้อัลลอฮฺทรงประทานให้เขายืนหยัดในสิ่งนั้น แต่ถ้าหากเขาเป็นคนที่ไม่ได้อยู่ในร่องในรอยของศาสนาก็วาญิบที่เขาต้องยืนหยัดในความถูกต้องและปรับชีวิตของเขาให้อยู่บนแนวทางของอัลลอฮฺ อัซซะวะญัลละ

ดังนั้นใครก็ตามที่ไม่ละหมาดตามเวลาของมัน ก็ถือว่าเขาคนนั้นไม่ได้อยู่ในร่องในรอยของศาสนา เพราะเขาได้ละทิ้งการละหมาด

และใครก็ตามที่ไม่จ่ายซะกาต ก็ถือว่าเขาคนนั้นไม่ได้อยู่ในร่องในรอยของศาสนา เพราะเขาได้ละเลยในการจ่ายซะกาต

และใครก็ตามที่ละเมิดเกียรติของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ก็ถือว่าเขาคนนั้นไม่ได้อยู่ในร่องในรอยของศาสนา เพราะเขาได้ทำในสิ่งที่ต้องห้าม

และใครก็ตามที่ฉ้อฉลเพื่อนมนุษย์และคดโกงในการซื้อขาย การเช่าซื้อ การว่าจ้าง และอื่นจากนี้ ก็ถือว่าเขาคนนั้นไม่ได้อยู่ในร่องในรอยของศาสนา

ดังนั้น การยืนหยัดในความถูกต้องนั้นคือคุณลักษณะทั่วไปที่ครอบคลุมในทุกการงาน

ขออัลลอฮฺทรงอำนวยทางในการทำความดี

อาลีมาณิชย์

ilearnislam

ในศาสตร์และศาสน์

แห่งอิสลามนั้นมีความรู้แขนงต่างๆ มากมายที่นับวันยิ่งแตกยอดออกไปมากขึ้นตามลำดับ แต่ความรู้ที่เป็นรากฐานอย่างอัล-หะดีษหรือวัจนะ การปฏิบัติและการยอมรับของท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นเป็นชุดข้อมูลปฐมภูมิที่จำเป็นต้องศึกษาในทุกยุคสมัย

ทว่าจำนวนของอัล-หะดีษนั้นมีมากมายนับแสนบท หากคัดแล้วให้เหลือเฉพาะหะดีษที่น่าเชื่อถือก็ยังมีจำนวนหลายหมื่นบทอยู่ดี การที่คนธรรมดาจะมีโอกาสศึกษาอย่างครอบคลุมนั้นเป็นเรื่องยากมาก และแม้ว่ามีโอกาสศึกษาก็อาจเป็นเพียงข้อมูลจำนวนมหาศาลที่กระจัดกระจายอยู่ในสมอง มิอาจตกผลึกเป็นความรู้ที่ยังประโยชน์ได้

ทว่าคนระดับผู้รู้จริงนั้นสามารถจะย่อยตัวบทหลักฐานเหล่านี้ให้เหลือเพียงไม่กี่บทแต่ครอบคลุมเนื้อหาในแง่มุมต่างๆ ของอิสลามได้ หนึ่งในนั้นคือ อัล-อิมาม อัล-ฟะกีฮฺ อัล-มุหัดดิษ อัล-หาฟิซ มุหฺยิดดีนอบูซะกะรียา ยะหฺยา ชะเราะฟุดดีน อัน-นะวะวี (ฮ.ศ.631-676)ที่ได้คัดเลือกหะดีษ 42 บท ซึ่งท่านมองว่าเพียงพอต่อการใช้อธิบายสารัตถะแห่งอิสลาม

alibookshop
alipublisher
alipublisher@gmail.com

ilearnislam

9 786167 847061